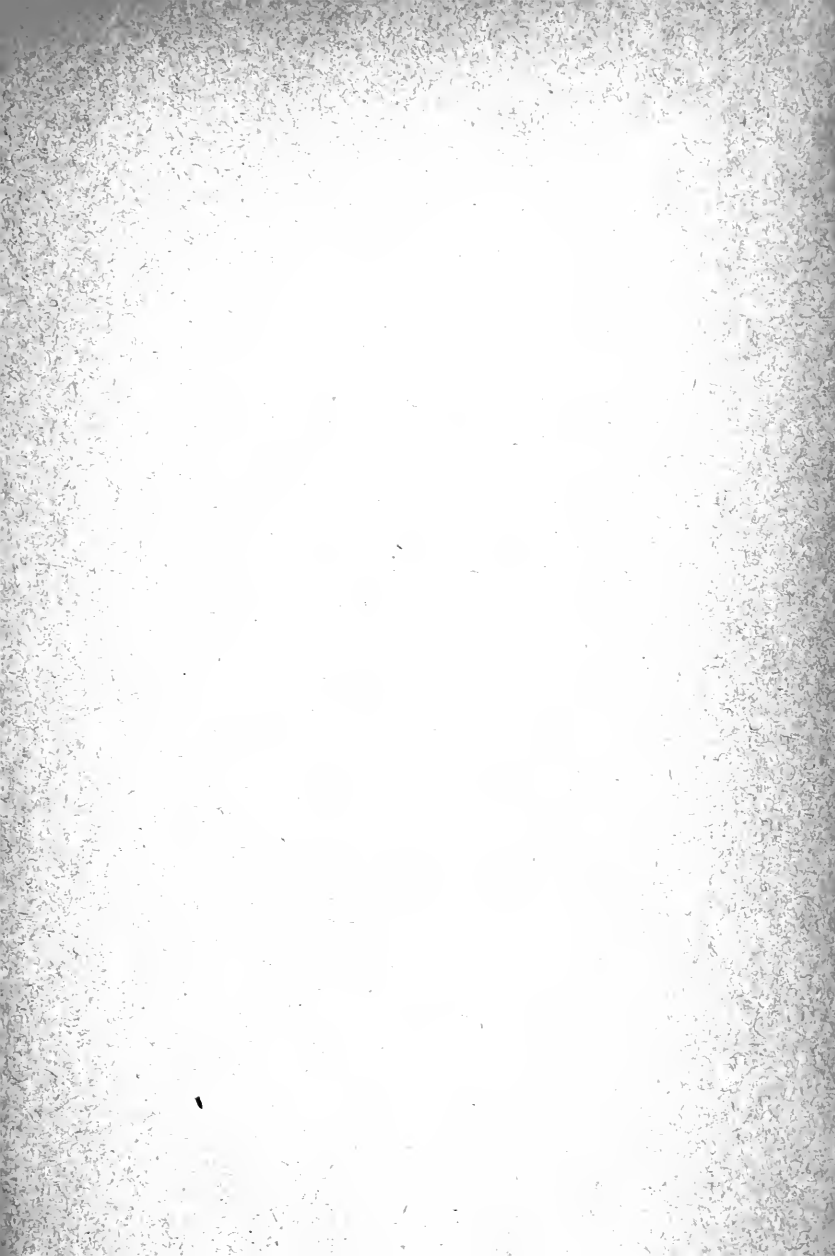

**INDIANA
UNIVERSITY
LIBRARY**

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
Indiana University

<http://www.archive.org/details/danskklosterls01cope>

J. G.
180

DANSK
KLOSTERLÆSNING

FRA
MIDDELALDEREN.

UDGIVNE
AF
C. J. BRANDT.

I.

H. SUSO: GUEDELIG VISDOMSBOG.
DE HELLIGE KVINDER, EN LEGENDESAMLING.
VINTERHALVÅRET AF EN POSTILLE.

KJÖBENHAVN.
SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE.
HOS G. E. C. GAD.
THIELES BOGTRYKKERI.

1865.

HENRIK SUSOS
GUEDELIG VISDOMS BOG

I DANSK OVERSETTELSE

FRA

DET FEMTENDE ÅRHUNDREDE

UDGIVET

AF

C. J. BRANDT.

F. 6. 11.

KJÖBENHAVN.

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE.

THIELES BOGTRYKKERI.

1858.

FKL

BVH501

.E22

v.1

INDIANA UNIVERSITY LIBRARY.

F O R O R D.

Vi kjender sålidt til det Liv, der i Middelalderen rørte sig i vore Klostere, at selv det mindste Bidrag til at oplyse det kan være velkomment. Nu er det vel i og for sig intet Bevis for Livsretningen i et Kloster, at en Bog har fundet Vej til det og mulig i en af dets Brødre fundet en Oversætter, men ganske uden Betydning er det dog ikke, når, som Tilfældet er her, der fra et af vore Klostere er efterladt en hel lille Samling af oversatte Skrifter i en så bestemt Åndsretning, som de tyske Mystikeres i det 13de og 14de Århundrede. Hvor sådanne Skrifter på en Tid fandt forskellige Oversættere eller blot Afskrivere, tør man vel slutte, at vedkommende Klosterbrødre har følt sig tiltrukne af de Betragtninger, der afspejlede sig i dem.

Talen er her om et Håndskrift fra det 15de Århundrede, der længe har ligget uændset i Arna-Magnæanske Samling (Nr. 783 i 4to). Den berømte Bogsamler har på en Seddel, som er påklistret Bindet, skrevet: "Bekommet fra Monsr. Christian Frost (fra Friderichshald, hans Fader er Kiøbmand i Friderichshald, og meenes at have ejet Bogen) studioso Norvego, mediante Domino Stubæo 1720." Bogen, der altså 1728 er reddet som en Brand af Ilden, er skreven på Papir, 361 Blade, forsvarlig indbunden i tykke Træplader med behørig Spænder, alt sagtens Frugt af Da-

tidens Klosterflid. Dens fuldstændige Indhold, — på en lille Undtagelse nær alt på Dansk —, er:

1. H. Suso, Gudelig Visdoms Bog, som her første Gang udgives (Bl. 1-145).
2. Cisio janus (Bl. 146-48), der i latinske Huske-Vers opregner de forskellige Fest- og Helgen-Dage i alle Årets Måneder.
3. Bagsiden af Bl. 149 optages af et Brev, hvorved Albret Skeel (til Hægnet og) Junget overdrager en Gård til Peder Mogensen. Blandt Vidnerne nævnes der Hr. Anders Prior i Grindeslev. Brevet har hidtil været ubekjendt.
4. Thomas a Kempis, Kristi Efterfølgelse (Bl. 150-262). De tre første Bøger er skrevne med samme Håndskrift, den fjerde Bog senere tilføjet af en fra den første forskjellig Hånd.
5. Efter Bl. 262 er idetmindste tre Blade bortskårne, som, efter en lille Levning på Bl. 263 at dømme, har indeholdt en Homili, og en sådan findes endnu fuldstændig "af Eydom" på Bl. 263-68.

Bl. 269 er blankt, og på Bagsiden af 270 står kun:

aue maria gratia plena dominus tecum bene . .

og Begyndelsen af et Rim:

megh haffuær drømet iæn drøm i nat

thet var om ien kat

thet och om ien hundh och om ien tro . .

6. Bonaventuras Skrift "Kærlighedens Sting" (B. 271-311).
Og den samme som har skrevet denne Bonaventuras Bog, har endnu tilføjet de to sidste:
7. Gregors Traktat. "hvorfore udvalgte Menneskes Levnet

skal drøves i denne nærværende Time med Modgang og Fristelser" (Bl. 311-327); og

8. Bonaventuras Formaninger til Klosterfolk (Bl. 327-61.)

I Bogen selv gives ingen Antydning om Tiden, da Skrifterne er skrevne, mindre om hvem der har skrevet dem. Man ser på Håndskrifterne, at der har været flere om Arbejdet, men hvem? og hvor? og når?

Jeg vil da helst begynde med det sidste Spørgsmål, og derpå svare, at Skrift-Trækkene og Skrivemåden tyder på Midten eller måske første Halvdel af det 15de Århundrede. Og dermed stemmer også, at den i Brevet (Bl. 149) omtalte Albret Skeel levede ved År 1470-80; hans Navn forekommer oftere i Dokumenter fra den Tid. Men dette Brev er yngre end selve Håndskriftet og indført på et hvidt Blad i samme. På samme Brev støtter sig fremdeles en Gisning om, hvor Bogen er skreven; thi at den er skreven af Munke og altså i et eller andet Kloster, derom kan der efter Tidens Lejlighed ikke være Tvivl; men Spørgsmålet er blot, i hvilket Kloster? Mundarten i alle Skrifterne røber sig tydelig som jydsk, (med sit ien, iet, ietir, ieterfull, iendregtig, ienkorlig, iensfogher, mint, sint, minniske), og vel nærmest som vesterjydsk, der har ondt ved at holde en r-Lyd borte i det bløde d i Endelser, så Skriverne endog fristes til at stave: attrord og attror for attræed, rørdher for Rødder osv.). Men er vi først komne vesterud, hvor det også falder naturligst at gjengive Oceanus ved Vesterhav, da vil det omtalte Brev let vise os ned til Salling-Land, og det Kloster der, det nævner, nemlig Grindeslev, øst på i Salling. Thi hvad skulde bevæge Klosterfolk andensteds til at indføre et iøvrigt ubetydeligt Brev i en af sine Bøger? men at Prior Anders kunde have Lyst til at tage sig en Afskrift af Brevet om en Handel, han selv havde været tilkaldt som Vidne ved, falder helt rimeligt. Støttet på

disse Grunde antager jeg, at Bogen er bleven til i Grindeslev Kloster i Årene c. 1430-60.

Denne Prior Anders kjenner Pontoppidan ikke (D. Atl. 4, 750 jf. Daugaards Klosterhistorie S. 362), men i så ufuldstændig en Liste som hans over Grindeslevs Priorer i det 15de Århundrede, vil det være let, at finde en Plads til ham. Pontoppidan nævner kun: Petrus 1427, Mik. Juel 1469, Peder Mikkelsen 1477, Chr. Jensen 1521, og rimeligst er det vel at søge Anders imellem de to sidstnævnte. Iøvrigt var Grindeslev, der nu er en Herregård, et gammelt berømt Kloster, en Fjerdingsvej fra Hvalpsund. Man veed ikke, når det blev anlagt, men mener det hørte til de ældste i Landet. Dets Kirke, som står endnu, var indviet til Apostelen Peder, og Munkene var af Augustins Orden, af de såkaldte regelbundne Kanniker. Det var måske en Aflægger af Vor Frue Kloster i Viborg, med hvis Domkirke det (navnlige efter en Forbindelse, der blev indgået og ved Dokument stadfæstet i Valdemar den Stores Tid 1176) stod i nær og nøje Forbindelse. Ved Reformationen delte det Skjebne med de andre. Klostere, blev inddraget under Kronen, og efterhånden forlenet, pantsat og tilsidst solgt til Adelsmænd.

Tor vi nu henføre Håndskriftet til det nævnte Kloster, har vi deri et ganske smukt Vidnesbyrd om Brødrenes Syslen i det Stille her til en given Tid, og ialfald et Mærke på den Åndsretning, der gjorde sig gjeldende her i det femtende Århundrede. Også den Mærkelighed har det, at det i Modsætning til vore fleste andre Klosterskrifter fra den Tid, ikke tyder på nogen Indflydelse fra Brigittinerne, eller rober nogen Påvirkning af svensk Tungeomål. Der er i min "Gammeldanske Læsebog" givet Prøver af dets forskjellige Skrifter (S. 149-162, 166-180), men de fortjene alle i deres Helhed at drages frem for Dagens Lys. Begyndelsen sker her med det første, Henr. Susos.

Man har i Tyskland kaldt Mystikerne "Prosaens Minnesangere", og tillægger dem vel med Rette stor Fortjeneste af Sprogets Uddannelse i deres Fædreland. Og det er jo ganske naturligt, thi hvad enten de som åndelige Vejledere viste ret eller galt, så var der Ånd over dem, og det bevægede Liv i dem arbejdede på at finde eller at skabe sit Udtryk i Ordet. Tidt var de vist heldige i dette Arbejde, når det lykkedes dem at hente brugbart Sprogalm frem af Modersmålets Gruber, og at forme det til deres Brug. Men man tor ikke vente såmeget af deres danske Efterlignere, da det altid gjør en kjendelig Forskjel, om Tankerne fødes hos Manden selv og får Kjød og Klædebon i hans Modersmål, eller han låner dem udenlands fra og tidt har ondt nok ved selv at forstå dem, endnu tiere ved at få dem udtrykt, så Andre kan forstå dem. Men desuagtet må vi dog, efter Tid og Lejlighed, ingeniunde kaste Vrag på et Forsøg som dette, den jyske Broder har gjort for en 400 År siden.

Skriftet om "Gudelig Visdom" er et af Susos bekendteste og mest udbredte, og Forfatteren selv jo en af de berømteste blandt de Tyske Mystikere fra 14de Århundrede, jævaldrende med Joh. Ruisbroeck og Joh. Tauler. Henrik Suso (Süsze, Seusz) var født i Kostnits af en Svabisk Greveslægt v. Berg, 1300 eller lidt forinden. Navnet Suso optog han efter sin moderne Slægt; selv kalder han sin Moder "en hellig Kvinde". I sit 13de År blev han Dominikaner. Fra sin Fødeby kom han til Køl, hvor man for hans Lærdoms Skyld vilde creere ham til Dr. i Theologien, men af Ydmyghed vægrede han sig for at modtage den Ære; hans Kald var "at omvende sig selv og Andre ved sin Prædiken". Som Prædikant drog han om i sit Fædreland og vandt stort Ry. "Nu skal Suso suse for eder" plejede han at sige, og talrige Skarer lyttede til hans mægtige Ord. Selv førte han et strængt asketisk Liv, og spægede sig med Faste, Vægt og

Tavshed. Han var iført en grov Soldater-Kappe og bar Nat og Dag en Jernlænke på den bare Krop. Han lå på Jorden, når han søgte Hvile, og når han gjorde Pønitense, på et Kors besat med Jern-Pigge. Han var en prøvet Mand, plaget af hårde Anfægtelser, men, fortælles der, også trøstet af høje Syner. Det skal være om sig selv — Amandus —, han fortæller (S. 193) at han af Kjærlighed til sin Frelser, i sin Hjertekule indristede Jesu Navn, så Hjertet kunde ikke banke, uden at berøre det og mindes Ham. Tre Lærere havde han, plejede han at sige, det var den fromme Abbed Arsenius, som tidt omtales i efterfølgende Skrift (149. 150. 151), hans Ordens Stifter Dominicus, og den hellige Bernhard. Deres Tilladelse krævede han til at tale, og kun når han fornåm deres Bifald, turde han gøre det.

Henrik Suso døde, såvidt man veed 1365 i Ulm, og der er hans Grav. Ved en så hellig Mands Grav er det intet Under, der skete Undere. 1613 åbnedes den, og — man fandt hans Legeme ufortæret. Af Paven blev han erklæret for Helgen, under Navn af St. Amandus, som han selv havde tillagt sig (s. S. 189. 193. 195 ff.) og hans Dag er 25de Januar, den Dag han døde. Hans Skrifter samlede man begjerlig, og den flittige lybske Karteuser-Munk L. Surius (1522-1578) udgav en Samling. De er af Suso skrevne dels på Tysk dels på Latin. De Tyske oversatte Surius på Latin. En af hans kvindelige Beundrere, Elisabet Stäglin, beskrev hans Levnet. I vore Dage har M. Diepenbrock besørget udgivet hans "Leben und Schriften", med en Fortale af Görres (3. Oplag 1854). I Diepenbrocks Udgave findes vel også Skriftet om Gudelig Visdom, der er hans Hovedværk, men i en hel anden Skikkelse end den, hvori det her fremtræder på Dansk. Suso har nemlig skrevet det først på Tysk, men siden aldeles omarbejdet det på Latin, og sendt det i denne Skikkelse til sin Ordensgeneral Dr. Hugo af Paris (s. S. 3, 30 ff.; jf. 4. 34).

Forskjellen består nemlig ikke blot deri, at Kapitel-Inddelingen er forskjellig i den tyske og latinske Udgave, eller at der i den sidste er tilføjet et enkelt Kapitel (og navnlig 1 Bog V), som fattes i den første, men Texten er helt igjennem så forskjellig, at man har ondt ved at finde den fælles Tråd i dem begge. Diepenbrock hælder til den Formodning (Fortale VIII), at Afvigelsen kunde være opstået ved Afskrivernes vilkårlige Ændringer; men det er vist en meget ugrundet Gisning. Det eneste han har at støtte den på, er, at Suso etsteds selv klager over, at "Enhver lægger til og tager fra efter Tykke" i hans Skrift. Men Forskjellen består ingenlunde blot i enkelte Tillæg og Borttagelser, men er som sagt gjennemgående i hele Udførelsen af Tankegangen, og desuden vilde jo Følgen af Afskriver-Vilkårligheden blive, at ingen af de mange Afskrifter vilde have stemt indbyrdes overens, medens det nu er således, at de tyske Afskrifter og Surius' latinske Udgave, som er oversat fra den tyske Text, på ene Side stemmer med hinanden, og på den anden de oprindelig latinske hos Quétif et Echard, og andre Udgivere, og da navnlig også vor danske Oversættelse fra det 15de Århundrede. Thi den jyske Munk har kun kjendt Skriftet i dets latinske Skikkelse, som han helt igjennem nøje har fulgt, og stadig i Randen tilføjet de latinske Gloser, som han måske var i Tvivl om det var lykkets ham ret at gjengive på Dansk. Jeg har til Sammenligning benyttet en Udgave af "beati ac seraphici Henrici Susonis, viri plane Apostolici . . . Horologium æternæ sapientiæ, eidem olim divinitus inspiratum", af Dominikaneren R. Braun, trykt i Köln 1724.

Spørger man nu, hvorledes vor jyske Broder har skilt sig ved dette Arbejde, at fordanske Tyskeren Susos mystiske Latin, ja så skal det strax tilstås, at han har ikke leveret hvad vi vilde kalde en flydende Oversættelse, som enhver Præst nutildags i Mag kunde epitomere til praktisk Brug. Men dersom en og

anden måske af den Grund utålmodig skulde ville kaste hans Bog fra sig, og dømme, at Munken havde løst sin Opgave slet, da burde han selv først gjøre blot et lille Forsøg på at gjengive Susos Sprog, det være Latin eller Tysk, på godt Dansk, så vilde han måske erfare, at Opgaven er heller ikke så let. Det er vanskeligt nok at følge Susos Tankegang, det er værre i det enkelte at forstå Udtrykkene for den, og tidt næsten umuligt at gjengive dem selv nu, efterat der har været studeret, mediteret, spekuleret og filosoferet på Dansk i 400 Århundrede, siden Munken i Grindeslev gjorde sit Forsøg. Men når det er påstået, at han må måles med sin egen Alen, dommes efter Tid og Vilkår, og når det på den anden Side er indrommet, at det mangengang glipper for ham, så, havde man ikke Latinen ved Siden, vilde man tá ondt nok ved at forstå, hvad han siger, eller rettere, skulde have sagt: da tor vi dog foje til, at både har han mange Steder gjort sine Sager meget godt, og selv hvor han i Kamp med det fremmede Sprog og de fremmede Tanker har haft ondt ved at trænge igjennem, har han formet Udtryk og hentet Ord frem af sit eget Modersmål, på en Måde som kunde være en god Vejledning for mangen moderne Oversætter, om han end engang imellem, ligesom da de moderne Oversættere såtidt, har ladet sig noje med at tilstudse det Fremmede lidt på Dansk.

Det første vil Enhver finde bekræftet, der har Tålmodighed til at gennemgå Oversættelsen, som vil lønne ham med et godt Bidrag til en dansk Ordsamling. Og som Prøver på Sproget vil man gennem hele Skriftet finde mange Stykker, der godt lader sig høre, og iført nyere Skrivebrug ikke behøver at skæmmes ved at vise sig. Man læse f. Ex. S. 67. "Mange . . ., hvilke ville være Elskere uden Arbejd, og om det går dem ej strax efter deres Villie, da lade de gjensten af, og komme så ej til åstu-delig Frugt, thi at Elskovs Discipel skal være idelig og skal ej

bedroves af lang Pligt, uden [men] skal være tålig til at lide al Ting og skal være tjenestefuld, og skal ej aflade for Lidet. Han skal omvel [alligevel] have god Tro, om han end bortkjøres tusind Sinde, thi at idelig Arbejd overvinder al Ting. Hvad er blødere end Vand, hvad er hårdere end Sten? og Stenen hules af idelig Regndråbe. Og at jeg skal herefter sige dig gode Tidende og alle, der elske, lystelig at høre, da skal du vide, at denne gudeligst Brud, for hvilken du haver arbejdet, hun vil have Bøn og stor Tjeneste. Hvo er den som ej beder om disse forgængelig Ting, dem som han haver kjære? Han beder derom og beder idelig og ydmygelig og lader ej af, og jeg jætter hanum sandelig Indgang efter Hjertens Ønske, thi at ej er den funden i Israels Landskab, som er så snar til at bede og så redebon til at høre og så mild til at give, såsom denne gudeligst Brud, og for Elskovs Storhed kan hun ej længe holde sig igjen, og gider ej biet så længe til hun bedes, men hun kommer for dem som lede efter hende og teer sig fore dem. Hun står på Torve, midt på Gade og i Porte, og siger sin Røst og lokker alle og drager dem til sin Elskov", osv.

Eller hvor han S. 88 tugter de forfængelige Præster som falske Profeter:

"Jeg kalder dem alle falske Profeter, der imod går med Gjærninge det som de sige med Ord, såsom de som lære at fly Gire og Fig, og de begjere Penninge af alle sine Attrå; og de som råbe at Verdens Hæder skal forsmås, og søge selv efter Hæder og at højes op i Verden af al Magt, og de som lære at forsmå Verdens Hæder og Hofsæd og efterfølge ydmyge Ting, og de selv følger derefter uden Måde. Og at jeg skal tie om Andre, da ser du mange så storlig dyrke sine Klæder, som hellige Fædre bede sine Efterkommere at bære til Uskyldigheds og Enfoldigheds Tegn, at de ej mindre synes at bære Verdens Lovs Billed og

Bæld, end Verdens Folk. Du ser denne her gå klædt med dyrest Klæde og have Rynker som gå neder om hans Axler, og haver omkring hundrede Folder, og denne synes at gange klædt såsom Filosofi, og han synes at gå omprydet som et Tempel. Og ser en Anden have Fingerhandsk på sine Hænder og trang Sko og næbbet, og du ser somme bære løse Folks ny Klæde-Sæd, vanskabt efter Verdens Sæd, og knappet Ærm og så trange, at Armen kunde neppelig gå i, og de have Filsbens-Tavle hængende og Silke-Linne og deslige, som tegner Lethed og Løshed, og ville dermed takkes Kvinder og de mistækkes Gud og Kirkens Prælater og alle høviske Folk, Mænd og Kvinder . . . Dem skal siges det som Djævelen sagde en Munk, som fristedes af en lang Kåbe, som han vilde have, og da han kunde ej få den, førte han sig i en Matte for Kåben, og Djævelen satte sig på Halen på den Matte, som han drog efter sig, og sagde: o Munk, gade [kunde] du mer, da gjorde du mer!"

Skriftet er her aftrykt bogstavret, og kun er Kapitel-Inddelingen, som i Oversættelsen er kommen lidt i Urede, ordnet efter den latinske Original, der dog i første Bog kun har 16 Kapitler, medens Oversætteren har delt det sidste i to.

HENRIK SUSOS
GUDELIG VISDOMS BOG.

Føler oc besinner aff vor **Herræ** i godhet oc søgher efter hannom i hiærtens enfollelighet, for thy han finnes aff them som ey frestæ hannom, oc han synis them som troo hafuer til hannom.

Fordhom i then første then helghe kirkis begynnels open- 5
baret segh then gudheligh visdom sinæ vtulde venner i manne
handemadhe, oc vpliwste there hugh met sit liws, som vare hete
i and oc tiænte Gudh i helleghet oc rætuishet, thy at Gudh sænde
tha ild i there been, so at there hiærtæ brunnæ ofuervættes aff
kærlighetz værm, so at lønligh gernings low oc godhe eftersyn 10
oppenbaredes oc vtspreddis vtwortes, ander til gudhelighet oc lær-
dom. Sanneligh the som søgthe efter wor **Herre** i godheth oc
hiærtens enfollelighet, them var ængen amminels vm vertzens
ærende, mæn all there akt oc vmsorgh var, at grædhe there syn-
ner oc akte Gudz tiænist, oc gifue there leghem til thiænist oc 15
arbegdh, oc bliwe hort widh then ewinneligh visdom. Mæn thes-
værre i vora dagha then hersamme gudheligh kerlighet ær vor-
dhen kool i manne mænniske hiærtæ, so at hon ær nesten vtslykt.
Faa finnes nw som studerer gudhelighet, oc som søghe æfter ien
ny nadhe som them kan verme, oc som grædhe for sina synne 20
ydheligh, oc som ledhe gudhlig søghels nadh oc helghe thale,
mæn the paakte faafængelighet, slekt oc byrdh oc leghemens kræ-
selighet, oc holles so bunden i ien dødhelig søfn. Nw sanneligh
vil then gudheligh visdom, thet ær Gudz søn som hafuer vmhogh
for mænniskes helse, forbædher thettæ onde i blant hans vtulde 25 1^r
venner, oc akter han in thenne bogh ey at lære them som ey
vethe, thy at verlden ær nw vpfylt aff Gudz visdom, vten vptænde

igen the som vtslukt ær, oc the kolle æra i Gudz kærlighet oc vgdheligh til gudhelighet, oc vpuække søfne i ledhi til at øfue dygdhelig gerning.

Item ther aff lot Gudz mildhet sek verdugh at væra, at vp-
 5 penbare thenne bogh vnder ien fægherste seyiers figur, som var
 prydt met fægherste roser oc vmsat met cymbæl leegh, gifuendes
 sotæste oc hemelske lydih oc rørandis alla hiærtæ vp at til
 Gudh. Item bedher iegh gudhelig mænnskæ som løse i thenne
 bogh, at the vmbære met mik, vm so ær at ieg foer vil in gram-
 10 matica eller rethorica. For thy iegh wrdher ey møgghet at synde
 mot bogheligh konst, tha iegh kan rætte oc forbædher hugxsens
 synd. Item helghe fædhers sandhet, oc thet, som hær ær screwet,
 hawer iegh sath met en enfolleligh dikt effter then helghe scriptis
 sens, sosom iegh toghet aff vor Herre, oc ente hawer ieg sagdh
 15 ther for vten met forakt. Oc for thy at then samme materiae ær
 forklaret fordom a manne gudheligh mæn møgghet subtileligh, oc
 vænnes nw manne til lædhi aff idheligh vaanae, thy behøfuer ey at
 taghæ auctoritates, thet ær stadfestels eller vinne, aff then helghe
 scrift til hwar ærende, thy at thet war vntaghet aff hannom for
 20 først rord vm thennæ bogh. Ær oc mærkandis, at thenne talæ,
 som vordher i mellæ then gudheligh visdom oc henne discipel
 II bodhe til swar oc sporels, ær sat al enæ, at mænnsken seal
 drages til thes mere gudhelighet, oc ey ær thet so tagendes, at
 then samæ discipel war sodhan, at then gudhelig visdom akt at
 25 talæ vidh hannom i sin eghen personelighet, eller han var then
 enæ som enest ælste visdom for ander, eller var then som then
 gudhelig visdom gorde so manghe oc so storæ godgerninger. Mæn
 sanneligh han hafues for hwer i mænken, sanneligh han taler so
 som ien doctor, nw i en mænnskes persone som ær fulkommeligh,
 30 ther efter i en mænnskes persone som ær vfulkomelig, nw i
 noghers persone som astundeligh ælsker *Christum*, oc hawer
 trolowæt hannom i tro oc kærlighet, och ther æfter i en syndoghe
 mænnskes persone som bedher Gudh grædelig for sinæ synder,
 oc so vmskifter han sin dikt i manne mote, efter thy hon quæm-
 35 mer thæ materie. Stynnom taler han vm Gudz son sosom gudhe-
 lig siæls brudgom, oc stynnom tales vm hannom sosom gudheligh

visdom trolofuet rætvis man. Item these syn eller vppenbarels som frandelis scriuues i boghen skule ey taghes alle efter ordhen, æn tho manne hænde efter ordhen som scriwes, mæn thet ær en betegniligh talæ, sosom wi løse i kung bogh aff Nathan prophetæ, som var sænt aff vor Herre til kung Daud, oc vnder ien 5 rigmanz figuræ oc ien pelegims vt lette han aff kung Daud, at kung Daud gaf dom mot sek sielff for then synd som han gørdhe mot sin swen. Item aff then quinna Tecuita, som gik in til kungen vnder en fremmet personæ, so at hon bygde kungens hugh ad miskunne henne tho sønner. Item oc sosom ængelen sænth til 10 Thobiam oc spurd at, ho han war. Han sward sek at vare Ananiam, then store Azarie søn, oc alle these stiki vare sanne ekke efter ordhen vten efter meningh. So ok then ærligh prediker II* sancte Pawel apostel han foor i sina discipels personer, then tidh han sagde straffendes them: iegh ær Powels, iegh ær Appollos, 15 æræ i ey menniske? oc lit ther efter sagde han thettæ: brødher, vmskiftes i mik oc Apollo i ether for ether. Item mæn en grangiueligh løser maa sakteligh atuakte these betegneligh tales lønlighe vndherlig thing, vm han vil legge sek idhelig vind ther vppa. Item ieg bedher hans vmæleligh godhet, som mek nødde at vndherga 20 thennæ arbegd. for hans kærlek, at for thy thettæ æmbet gaar ofuer min æfne, at han ville vpfylle min vanskels i millæ mænneskes hiærtæ som thettæ løse, i so mathe, at alle, som thenne bogh ower løser met godh akt eller hører, verdoghes vp at bære til løn nogher gudhelikhetz smagh eller noget ny nadh ther fore 25 aff Gudh. Item thet til hører oc aff hans vegne som løser thenne bogh, at han ower løser met stor vin alsamen thenne bogh, ok ey stundom thet oc stundo[m] hint, thy at thet ey tha smagher oc feghes til sammen.

Item sanneligh iegh paminnendes min vonskelighet so vel i 30 visdom som i lefnet, akter iegh, o hedherlig fadher, mester Hugo aff predik orden! thenne bogh at sænde ether, som offuer gar ander i mæsterscap oc hedher, oc ær mester i sancta theologhia, thet ær i then helghæ scrift, oc hawer større vndherstandels i then godhelig visdom, oc stor nadh i andhelighe gafuæ, sosom 35 ether godhe breff oc radh kungøre, i huilke i radhe met fadherlig

paminnels til frid oc brødherlig kerlikhet, til nefst oc plikts stræng-
 hete, til gudhelighetz hete, oc til *Jesu Christi* lighels, oc til allæ
 dygdheligh fulkomels, oc later ether ey æn noghe ther *met*, vten
 hawer idheligh vmsorg vm manne minniskes helse, oc flyer so
 5 *met* ether ordens brødher, at the lære oc kænne *met* ord oc
 effter dome, at thenne verdens vsle efterfølgere skulle owergifue
 thenne falske verden, oc komæ til san oc ewinnelig visdom. Oc
 for thy. hedherligheste fadher! tillægger ether vise hand oc ower
 seer thenne bogh aff ien inwortes smagh, sosom tilbør i sodhan
 10 thing, vm ther ær mere eller minne æn then gudheligh visdom
 hafuer ingyth for sin hedher oc for vor iemcristens nytelighet. Oc
 hawer nadh *met* mik for min vanskels som her finnes, som ær smillest
 aff alle ether sønner ther Gudh ælske, oc thenker ekki, at thettæ ær
 giort aff dyrfue, vten aff Gudz kærlighet oc visselig aff then hælgh-
 15 anz ingydhelse. Huilken, sosom Gudh ær mik vitne, gaff mik ey
 roo dagh eller nat, før at iegh gaff min samtyk ther til, men vm
 iegh vel gorde, thet profuer i, som hafuer smørels aff then helghe andh.

Item ær oc vitendes, at then samtalæ i mellom visdom oc
 discipel begynnes soo, at en tidh efter vttesang, tha som then
 20 samme discipel hafde fulkomen en *processionem*, som han pleg[er]
 at gore til lignels efter then beskeste process som *Christus* giordh,
 tha han war dømt at vt ledbis til hans pinæ stedh, oc tha han
 stodh i predik stol sosom for korsset. ok kærde for korsset *met*
 sørgheligh hugh, at han ey hafde so brænnende kærlæk til hans
 25 pinæ som hannom herde, oc ey hafde haft til thenne dagh, oc
 stragx sosom i ien syn vort han vplyst sosom aff iet hemelske
 liws, oc hans andeligh øghen tedhes hundret thænkels eller be-
 traktels aff hans pine. och sagde til megh: hwar dagh skal thu
 30 ofuer fare these hundret materiae eller punct *met* hundret veniis
 oc gudheligh thænkels oc so manne kuæfall, oc thet settæ trin
 skulle han lighes (myghet) som nøglic var i the sammæ punctæ,
 huilkæ C puncta iegh ofuer gifuer her, for thet skal thes stekker
 væræ. Mæn tha hafuer iegh kungørd them gudheligh personer
 pa wort maal thydesk bodhe lærde oc vlærde. Oc so togh then
 35 discipel, som førre war hordh til Gudz pinæ, til at vorde blødh til
 vor Herres pine aminnels, oc fek manghe handhe vplysels so som

*her scriues efter, oc tha han begynnet at scrifue these forsagde
 stykke oc genwordughet, som ær godhe mænniskes ransagher oc
 præfuer, freste at dragha hannom aff thet som han hafde begynt,
 tha stodh Christus hoss hannom i en syn i then formæ oc lig-
 nels, tha som han gik fræ studhen oc war nylle hudhstrugen, oc 5
 lot hannom tractere oc følæ hans ny blodughe saar, oc helet ther
 met hans genwerdugehetz saar, oc trøste hannom til at fulkomme
 thet han hafde begynt. — — Ær oc mærkændis at thenne bog var
 screfven i visse time, oc ey vten i store nadhes næruærels, oc
 then forneffnde discipel, som ær vkend i thenne gerning i navn 10
 oc personæ, syntes ey at hafue i thenne gerningh rørels eller
 mate, sosom then ther gør eller dikter, vten en rørels hans som
 tholer gudhelig thing. For thy at nær han ey viste i hans hugh.
 hwat han skulle scrifue, tha fek han thet vidh andbeligh vppen-
 barels, oc nær han skulle scrifue, oc nesten hwer særdelis ma- 15
 teriæ som han screff, mæn vten then tidh, vm han hafde villet
 noghet dictet eller sammensat, eller vtlagd sosom aff sek sielff oc
 sattet til thet annet, tha gordes thet so vsmaghen, oc vordet so 20
 vquæmt, sosom at vm noghen ville sammen føghet genwordoghe
 smag eller malæt gænwordoghe lyd til sammæn. Oc tha han 20
 hafde vnfaughen the thing som hannom var gifuen i taffen, oc
 kam til segh sielff, tha ransaghet han met stor win, at ey skulle
 væræ noghet ther vti som lydde modh helghe fædhers dict, mæn
 hwat som hannom var ingudhen oc antwordet aff then gudheligh
 visdom met andeligh vppenbarels, thet war all thet samæ met 25
 then helghe scrift, ther helghe mæn hafue sat af then helghens
 ingydels, ante i sens eller ord eller theslighe. Item efflter thet
 at thenne gærning var fulkomen, tha togh han til at rædhes, at
 onde oc awens fulle mænniske, som pleyie at thokke gerningæ til
 onde eller til ente (at) gøre them met alle, oc seyæ then gudheligh 30
 helghanz gafuæ at være falsk renlefues suig, oc gudheligh open-
 barels at væræ føg oc suigh, oc helghe fædhers gerninge snak
 ful met efntiur. Sosom mænniske som ey hafue smaghet the
 thing som æræ then helghandz, at the skulle ey slide oc so thenne
 mille gerning met there tænder, tha thænt han at døle henne 35
 eller alstings nedhertryk henne, huilket then gudheligh visdom for-*

bød *met* all, at ey skulle vorde, *met* openbarligest tegn oc fagher openbarels, oc *jomfru Maria* *met* sin søn tedhes en persone oc bødh at kungore these sama stikke alle them som Gudh ælske.

Explicat prologus.

THEN FØRSTE BOGS

materie ær Christi verdugest pine, som aff sek sielf rorer møghet til brænnende kærlighet, oc hure san visdoms discipel skal lighe sek henne i sina gerninge, oc her iblant sættes nøgher materie IV*
alme[ane]lighe hørændes til haus mennig.

Capitulum primum.

Hanc amaui. Then her visdom ælste iegh oc efterspurde aff min 5
vngdom, oc søgte at taghæ hennæ megh til brudh. Thet var en vng mænniske kænd met Gudh, som tha han hafde begunnet at vefues i verdens sofænghet i første vngdoms bloster oc fortæret sin tidh i thenne verdens forgængelig lyst oc glædhe, oc ville fare vil i thenne verden aff sin eghen hielse stat, tha vort 10
han vplysd aff Gudz miskund oc mildhet met en vsigheligh mate, oc drogs vmside met mildhet oc vnuæl met hardhet til sandhetz væyie, oc igenleddis vndherlig til visdoms ælskogh. Item oc tha forsagde vng mænniske war æn barn oc ny' i closter oc ey æn tha quem til ælskog, ien tidh tha han læste i bibliæ kam hannom 15
somme ord for i blant ander, som vpuækte hannom til visdoms ælskog, i huilke ord han meghet lystes, oc ouergaf alt annet som han læste, oc screff these ordh i sin taffe, som han best kunne. Ther efter tha han var idheligh i bordblæsning, hørde han ther, huræ then gudhelig visdom tedhe se[k] alle til at æ[l]skæs sosom en 20
kræseligh brudh oc en ælskelig wen, oc ther efter tha som han hafde noghet vægst, begunnet han at hawe iet kærlikhetzful hiærtæ, mæn hurt eller hwat timæ eller til hwat endæ han skulle bøghe thenne kærlighet, eller hwat ælskou war, vist han ey æn tha, oc tha han hørde idheligh løses gudhelig vishetz loff oc priis, seyien- 25

henne at være bædher æn alle dyreste rigdom, oc alt *thet som*
 astundelig oc atrolig ær kan ey lighes henne, daghes longhet i
 henne høgher hand, oc i henne vinster hand rigdom oc æræ, lif-
 sens træ ær them ther gribe henne, oc bælghe ær then som hal-
 v 5 ler henne, thu skal ey forladhe henne, oc hon skal gøme *thek*,
 thag henne til *thek* oc hon skal vphoghe thegh, oc thu skalt æres,
 tha thu tagher henne i fafn. Seyiæ vishet: tu ær *min* syster, oc
 kal snilhet thin wen. Aff these ord vort bar[n]sens hug rørd
 oc *begynnet* at fa nadh til then gudheligh visdom oc ælske henne
 10 sarlighe, mæn *hans* kærlighet war æn nw barnlighe, thy at *han*
 kunne ey æn forstaa andhelig sosom burdhe. Oc tha akte han
 ey æn nw at være i kærlighet noghet legemlighet eller vrænt,
 mæn alle these thing drog han til en mate som eth kærlek thing
 drages vt sødeligh, ey purlig gudheliget oc ey fullelig manneliget.
 15 Aff thenne kerlighet vort han gudhelig owergodhen *met* en vn-
 dherlig oc vseghelig mote, oc drogs aff søteste theff oc *inwortes*
 smagh, oc then same vng mænniske tog til at thænkæ *met* segh
 sielff: o huræ mөгhet goth ieg hører aff then forelarest brud!
 hui later thu tegh ey at ville, hwi prøwer thu ey at, vm thu kan
 20 foo henne theg til ven! O huræ hellæg varæ thu. vm thu kunne
 faa henne til brudh, sannelig thu æst vng oc quæm til ælskogh,
 oc ængenhude kunne so lifuendes hiertæ wæræ enæ oc skild vedh
 kærlighet. Oc *annen* dagh, tha *som* bordhløser læst vishetzens
 begher, hørde han at lowæ visdom i thenne mate: vishet ær
 25 fæggher æn solen oc ower alle stjerne skibels oc lignet vedh liws
 finnes hou forre, hænnæ ælsket ieg oc efterspurde aff *min* vng-
 dom oc sogte at taghæ henne *mek* til brud, oc ieg ælsker henne
 scabels, iegh skal hawe for henne skyld klarhet til skaræ oc
 hedher hos allermæn. Jeg skal hafue for henne skyld vdødelighet
 30 oc ewinnelig aminnels. Them *som* efter megh komæ igen later
 v* ieg al thing, oc *ingangendes* i *min* hws skal iegh huiles *met*
 henne, thy at henne vngengels hawer ey beskelighet, ok ey henne
 sammelfoghels ledhi, mæn glædhe oc frygd, i henne venscap ær
 godh kærlighet, vm thu sofuer skal thu ey rædhes, thu skal hwiles,
 35 oc thin sefn skal være sødh, thy at wor *Herre* skal være vedh
 thin sidh, oc *han* skal gøme *thek*! — Tha som then vng mænniske

hafde *thetta* hørd, tog *han* til at vptænnes mere i *henne* kerlikhet
 oc sagde *innen* til *met* sek sielff: sannelig vm *thu* vmgar all
 iordhen, *tha* finner *thu* ey *henne* lighe. *Tha* hælde so at man-
 kønsens vven afndes *hans* nyt oc godhe akt, oc sænde i *hans*
 hiertæ thænkels twært amote, oc sagde: o daare! vil *thu* ælske 5
thet *thu* kænner ey, eller feste til brud *thet* *tu* ey seer? Bedher
 ær en hand *met* hafwe æn *tho* hænder fullæ *met* vænte! Oc for
thy at *the* som sætte *sin* hws oc hiem pa høghe stenhold, oc
 troste møghet pa *henne* venscap, *the* møste oftere *there* hop, æn
the glædes *ther* aff, at *the* ffoo, *thy* *the* samler vedher i *there* 10
 lade for fødhe. Vare *thet* ey bæther at drykke aff en trækær til
 yfrels, æn at lidhe øls nødh i guldskalæ? Sannelig *thenna* brud
 vare vel ælskelig i alle mate, vm *hon* ey ville forbyde legmelig
 lyste, oc ville late kræselig æte oc gøre gestbudh *effter* vilæ oc
 lyst, mæn nw ær *thet* soo, at alle stike som æræ leghemen luste- 15
 lighe, *the* æræ twært mot *henne* kændom, *thy* *hon* seyier: hoo
 som ælsker dryk oc fet, *han* vordher ey viis. Item *hon* sigher:
thu skal lit sofue oc lit slome, oc litit stund kla *thine* hender.
 Vakt nw vel at, vm nogher brudh ær pa iordhen so grøm, at
hon *thetta* gør, at *hon* palægger *sinæ* ælskere so manne oc so 20
 store hardeste loff oc ræt. — — Til these oc theslighe hugxens
 frestels swaret soo en *inwortes* visdomsens smag: o ælskænde vng
 man! see *met* kerlegfull hiertæ, at *thet* ær alle egnlith oc ræt VI
the som æ[l]skæ, at *the* skule tholæ møghet gænwærdighet for æl-
 skogs nadh, *thy* at huræ manne skælfisk skal æræ i hafs strand, 25
 so manne sorghe æra i ælskog. For *thy* at so ær, *thy* ær
 rætuisest, at *then* ælskær *ther* vil taghæ sek so høghe brudh oc
 so fagher oc so pryd, for alle (i al nadh vligelig), at *han* lidher
 nogher mothgong. Iw sanneligh bør *han* at tholæ *thes* mere,
 huræ mere *then* thing ær mere lystelig som *han* skal hafuæ til 30
 løn. Item bethenk nw vtaleghe oc vndherlige thing, som *thu*
 hawer løst oc hørdh, som *thenne* *verldens* ælskere hafue toldh,
thes værre for fagengeligest ælskogh. Ma *thu* ey grætæ, *tha* *thu*
 for at wethe, huræ en *vngman* som *thu* vel kænner var so
 howet, at *han* bar iet iern stungen i *hans* kødh for en møes æl- 35
 skogh. O vndrendæ ælskogs dygd! o huræ manne æræ oc vare,

som gafuæ goths oc krop, hedher oc then vdødelig siæl til voodhe,
 oc vtlagde sek til vtallig fara for ælskog, som the vare bunden
 vti, mæn heller blinde vti, oc the gørde thet for stakket oc for-
 gængligh løn, mæn thu for vgængligh. Hør min søn! oc tagh
 5 vndherstandelses radh oc vregh ey bort mint radh, oc sæt thin
 fodh i hennes fiedher, oc vndhergifue thin hals i henne halsbond,
 oc bær henne pa thine axle, oc skal thu ey lædhiæs i henne
 bonde, thy at thu finner hwilæ i henne at vterst, oc hon vænnes
 tik til hugswalels, oc henne fiæder skulle worde tik til storkels
 10 værn oc dygdhens grunwol, oc henne halsbond skal vordhe tik til
 ærens klædebon, thy at lifsens fering ær i henne, oc henne
 bond ær helsamlig hellæhetz tilbindels. Thu skal fara i ærens
 kiortel, oc glædhelighetz kron skal thu sætte pa thik, thu skal lit
 vr arbegd oc thu skal finne møghel roo. Viin oc sang skule glad
 15 gøre thin hiærtæ, mæn ofuer bodhe ær vishetzens ælskelighet.
 For thy skal thu ey afflatæ for noghers egiels, mæn gak fram oc
 tilføgh theg i thenne brudz venscap aff all hiærtæ. Met sodhan
 hugsualels oc thes lighe vort han igenquekt oc stadfest i helagh akt.

Ien tidh tha hans hiærtæ trengdes aff subtillest prøwels til
 20 verldens ælskog, oc owegifue Gudz, tha vtgødh han sek sielff
 for Gudh, oc sagde sodhan ord met kærendes røst:

O salig ælskogh, som finner nær sigh, hwar sin ælskære skal
 hwiles, thy at vm nogher æ[l]sker thet ther hielper at ælske, then
 ælsker saleligh. Ve megh thes værre vsaligh mænniske! som myster
 25 ælskogs fruct oc atralig løn, oc tha ieg kunne ey finne ofuer al
 verlden then som swarer iafnlig til so stor hiertens kerlikhet, tha
 gaf iegh min vrolig hug radh, at hon skulle aflade aff ælskog, oc
 gifue sek til Epyeureorum partir, som ælske leghoms lyst for høgst
 got, oc sagde: see, huræ fedhe veyier oc faar æræ nw som fødhes
 30 i grøn æng oc fructsamligest fødth, oc Epyeurei seyia ey enest
 met ordh, vten fulkommer thet met gerninge thettæ verss: gaudia
 sunt stomaci super omnia gaudia mundi, thet ær, at maw glæde
 ær for al verlds glædhi. Mæn thu met thing ælskog skarpes aff
 mawerhet hwar dag fra dagh, tha som thu kant ey finne thet thu
 35 leter efter, oc vil ey æn late thek nøghe met thet thu finner. Hør
 for thy vismanz radh, som sigher: lat thek nøghe met gedhmiolk

til thine tjenistquinnens fodhe, oc sisher igen: bædher ær at see
thet thu atror æn attro *thet* thu ey vedh. Eller vm thu heller
 vil ælske oc taghe sædhe i hemmelen, sosom thu atror, tha gør
thet so, at thek ey thes minner bryster the thing som borttaghe VII
 lædhi oc giffue hiærtens glædhe. See huræ manne ælskære fin- 5
 nes nw i thenne tidh som bedhes (gudhelig thing), oc togh ville the
 ey ofuergifue forgængelig thing for Gudz kerlighed. The ville
 æ[l]skæs aff thigh oc tha ville the ey skilles fræ legmeligh ælske-
 lighet. Gak oc gør thu sameledis. Thetta tracteret discipel so-
 som lønligh i sek sielf, oc sosom han stal sek til, tha vnderstod 10
 han sodant swar i sek aff høgste visdom sikhendis: — — The faræ
 møghet ville som efterføllet them ther hoghtidelig kost oc fraseri
 nyte oc gøre leghemens røgt efter ønsk, oc tha the lefuæ daglig
 skinnende, tha thænke the at the glædhes salelig. Mæn tholige
 mowelske glædes af sodhan salighet som fæ hawe, som vskellig fæ 15
 ære ey vlighe, mæn visselig skællig mænniske hug vplyft owen
 til met sin vnderstandels hellæs møghet hogher oc fulkom-
 ligere, oc ey skaer *thet* at vm *thet* som attros gifues stundom
 sparligerere, thy at litit aff balsamo ær dyrer æn møghet aff ædik.
 Bæther ær iet vinbær aff Efraym æn ien hel hop aff Abyeser. 20
 Thy faar han møghet vil, som vil tilfoghe then gudhelig ælskog
 compan. Um tho vertz ælskog gide ey lidhet sek tilsammel, huræ
 kan tha hymmerigis kerlighed tilfoghes met wertz ælskogh. Vis-
 selig han frester vmøgligh thing, ther venter at foghe sek til so
 stor vold met so stor slimhet. Tholighe tænkelse oc strid tolde 25
 forsagd vng manz hug i long tidh, oc nw hidh oc nw tidh rørdes
 then bøgghigh hugh, oc tha thetta girædes, hende at thesse
 ord eller theslighe løstes: ieg fan en quinnæ besker æn dødh,
 hwes øghe ær ieyer snar, oc voth ær hennæ hiertæ, henne
 hænder æræ bonde. Ho som thækkes Gudh han flyr henne, oc 30
 ho som synder ær han gripes, mæn twært amot ær aff gudhelig VII*
 brud, som sisher: iek vtrækt mine grenæ sosom therebintus *thet*
 hoghtidelig træ, oc minæ grenæ æræ hedhers oc nadhes, so som
 røghels træ vskorn røghet iek mit hiem, oc so som balsamum ey
 blænd met mirre ær min luct, ho som megh finner skal finne 35
 he'se oc høre fred aff Gudh. — Tha thetta var hørd. then vng

mæniske sosom aff inwortes rob rydendes aff for stor begerels sagde: *thet ær sant, thet ær sant oc ær ey annet ther sannere kan sighiæs, nw ær fest oc berad met mik. Sannelig iek skal vtgifue mek sielf til dødhen, at iek skal henne fa mik til brudh* 5 *oc wen, hon brudh oc iek henne tiener, hon mester oc iegh hennes discipel. A ha, vare thet mik lofligh, thet iek matte thale til so vwald brud! Gudh gafue at iegh motte see henne ien tidh! a ewinnelig Gudh, ho eller huræ ær hon som iegh hører tholige thing aff. Oc tha han attrade sarligh at vethe thet, vptendes han* 10 *for aatra, see tha war hos hannom ien vsighelig bekænnels, i huilken thenne samme brud vort hannom so oppenbaret, thy at en fielsben thron vnde[r]ligh fagher syntis hannom i skyn, i huilken forsagd brud skinneth møghet fogher i forgyllen klædher, vmklæd met askillelighet. Henne kron war ewinnelighet, henne klædbonet lystelig* 15 *salahet, henne ord sødh sotelighet, henne vmfannels all got fulkomplig tilføghels. Tha som discipel ville talæ vedh henne, tha syntis hon at være nog nær, lit ther efter syntis hon at sta allængst bort. Nw ofuer ofuerst hemels sambinnels var hon høgh, oc nw syntis hon vmøghet stor, oc varendes vrørligh i sek, syntis mere rørligh æn all the thing* 20 *ther røres. Hon var næruændis oc kunne ey æn tha sees. Hon* VIII *loth gripe sek och tha grebs hon ey, hon rækte a landscaps ænd oc til landscaps ænd sterkelig, oc hon skikket all thing soteligh, tha hon syntis nw at hafues sosom en kræselig vng mø. Snarlig syntis hon sosom fæghest vnggeling, oc stundom met hedherligest* 25 *anlæ syntis hon at væræ alle konst mester. Ther efter syntis hon met vænæ asyn oc rosen andl. I blant thettæ, tha discipel saa til ødhmygeligh oc girit henne ælskelighet oc hengd fast wedh, tha vende hon sek til hannom venlig sosom niendes hannom, oc met nadhful andl oc mille oc leendes øghøn, oc met gudhelist lys* 30 *ofuer mate vnderlig alle mænniske hug, gik fram met hedherligest andl oc helste hannom sighendis: søn, tee mek thit hiertæ. Tha han hordhe thet, tha vort han smelt aff for stor ælskogs sødme oc sosom sat i hugxens owergangels aff retzel oc oppenbarels, oc fiol nedher til henne fædher oc thakket henne, oc lystes storlig i* 35 *henne næruærels. — — Sannelig tha som timen gik fram oc thesse thing ginge hannom af minne oc vnde tænkels vndhervoxte igen, oc*

gorde hannom drowels for sin godhgerninge, so at han var nesten sunken i hafsens bølge, helst for thy at aff alle these beserifuels kun han ey begrype hevnæ som han ælsket, tha hende at Paulus apostel tog til at løses, som klarlig vttydde fornefnde thing, for thy han sagde, *Christum* at være Gudz dygd oc Gudz visdom, oc i hannom at være skylt alle Gudz vishetz ligghenfæ. Huilke ordh hannom ey vel smaget met klen hog oc saar gumme, thy at han viste ey æn at ælskæ *Christum* viseligh pa hans guddoms vegnæ, thy at han søkte heller thes næruændis thing æn kome skulendis. I sin ælskog vm sidhe tha hans barndoms aar vare forgongen, oc kau til manz oller, tha var hans hogh ien tidh so vsigheligh vplyst, so at han alsæmmel war vpsubben i and, oc han vpfyltis aff møghel lyst, oc tha vort han fulleligest lærd i fornefnde stikke, so at hans andl oc hans hiærtes ælskelighet ey vmskiftes meer til flere thing. Thenne syn syntis ey leghem eller noghet leghmeliget, oc tha ligheuæl thet som han saa hiolt i sek all møglic lystelighet vleghmelig oc ower-naturligh, i thettæ grundig vphoff var ey form oc ey materiæ oc ey billet malet. Sannelig han saa thet ey i fornefnde vtdragels vedh sin varels sôsom han ær i sek, mæn han fek at vethæ i sek ien guddomsens lysendes klarhetz ofuernaturelig vtrinnels, huilken han kunne ey met ordh vtryk. Oc thet søte motglimp all got vphold, som hannom var teeth then tidh, var ey enest faders persona, heller enest søns persona, heller helghe andz persona, oc ey heller hon sielf guddom som hon taghes i sin begripeligest enfollelighet, mæn thet war en varels efter wor made taghen, sôsom ær høghest oc vsigheligh goth, høghest ælskeligt, høghest faghert oc lystefult, ok best vprunnen vphoff al godhet som finnes i skapet thing oc thet vnderstod han at være fornefnde brudh ewinneligh visdom. Sannelig at æn tho at hwær persona tagh for segh sielf ær visdom oc alle personer tilsæmmel æra en ewinneligh visdom, mæn tha for thy at visdom tillægghes søn, oc for thy hon quæmmer han[*nom*] pa han[*s*] fødhels vegne, thy vnderstad han faders ælskelig søn vnder thet samæ mærkels aff vonæ, nw sôsom Gudh nw sôsom man, at han skulle faa i bæggi bodhe gudheligh idh oc ælskogs hugsualels. Ther efter ofuæt then discipel

sit løfnet oc andeligh idh i these gudligest brudz hælle søsel, oc
 hwat som hannom kam fore, ther ælskeliget var eller feghert eller
 IX lusteligh eller frøgdeligh, alsammel thettæ drogh han til hannom
 som alt goth gar aff. Stynnom nær hwaren ælskeligh scapels oc
 5 vel sammelsæt kam hannom for oc han thenkt at then fogherhet
 som pleyier at være stundom, at hon hafde ey stedh oc rum i
 sin ælskeligh visdom, han swaret: ia, mæn tha ær ey then liws-
 ful sol skin, sodhan liws som vordher aff vokx eller ander thing,
 ær thog liws purer oc verdughere æn alle ander liws, ee hwat
 10 materiæ the vorde aff. So ær oc hær, for thy then fogherhet ær
 intet til thet som ær i sin efterlignels vphoff, sosom Gudz hiærtæ,
 so at bort skal draghes aff thet ælskelighe fogherhet, hwat som
 ær materie vfulkommels eller leghmeligh vrenheth, oc thet skal
 gomæs som hører til fulkomplighet oc godhet, alt thettæ ær i
 15 then ewinneligh visdom i ærlighere oc hedherligere mathe æn i
 then thing eller nogher anner creatur. — Aff these oc theslighe
 kam fornefude discipel vm sidhe til thet, at ee nær han hørde
 kærlighful cantalencr eller annet theslighe, tha drogh han thettæ
 alt met purest hiærtens gudhelighet til sin visdom som han ælsket
 20 sosom til ælskoghens vpuækkels. O huræ ofte han togh thenne
 ælskelighest sin hiertes syndherligh wen i sin fafn innen i sit
 hiærtæ met ælskogs arme, oc aff heteste gudheligh runne hans
 sole ælskogs øghen taaræ. Hoo kan seyæ, met hwat kærlegfull
 syn han vpquektes ofte aff henne, oc met hwat løngligh thiels han
 25 noth hennes næruærels met søtest smagh, och stundom først
 nogher brødher spurde sek loff, at the mataæ gaa i by oc søghe
 IX* there venner, tha gik fornefude vngman i en lønglig stet, oc togh
 til at talæ til sin ven: eya, ælskogh mester! intrykt i innerst mit
 hiærtæ for allæ, vagt at, at kerlighed ær en tilbinnende dygd, til-
 30 foghendes eller vmskiftendes hannom som ælsker, i thet han æl-
 sker, eya, iegh bedher, kom! oc thu min wen, kom, gak in i
 mit hiertes lykkels, ther tegh ene ær gømd oc prydh aff thin
 ælskog sosom met fogher roser, kom, seyier iegh oc ther skulle
 wi vordhe drukken af thin hughsnaels spon oc nytæ attrodh vm-
 35 fæfnels. Thy aff these ord oc these lighe hend ofte, at hans hiærtæ
 tog til at brenne nogherledis følelig aff ælskogens saarhet, oc

røpte æ[l]skogens magt *met* rørels oc saareste bøstels oc vplot
brænnende kærlighetz brun ved høghe suk, oc sosom ien spæ
barn, som ey æn kan talæ, sat i modhers skødth tagher at lee
amote sin glædhe modher, oc gifuer vin vppæ *met* hofd rørels oc
lêghemens fakt at glædhes mote modhern, so oc hans hiærtæ mit 5
i hans lifftog tog til at frøgdes til so stor volds tilquæm oc næruærels
oc hafde manghe hande færd, oc *met* hans saaræ brennende aatro
kungørde han, som han formate, sin ælskelig vens næruærels, oc
han sagde *met* hugssens ordh til sin brud: Gudz visdom af glædhe-
lig røst, thu min hiærtens ærligest keyserinne, alfægherstæ drot- 10
ning oc al nadhe giwer, i thek hafuer iech rigdom oc æræ, luste-
lighet oc al god things efn, oc hwat som ønskelig er, thet hawer
iech *met* thek, oc tha han twetygget *thettæ* søtelig, ge[n]sten tog
hans anlit til at milles oc hierte til at glædhes oc hans hugh til
at frøgdes, oc for glædhe sagde han these ordh: ofuer helse oc 15
al fagherlighet ælsket iech Gudz visdom, oc skibet at hawe henne
for liws, alle godhe thing kamme megth til sammen *met* hennæ!

Nw ær først capitulum vdh, huræ somme vtualde oc forkommen aff Gudz
nadh drages vnderlig til Gudh, oc serdelis huræ en yng mænnishe var X
draghen. 20

Capitulum secundum.

Huræ Christi pinæ ær en forlop til Guddomsens bekennele etc.

Ther i mellæ tha som *thettæ* gørdhes, discipel togh dyrfuels,
oc thalet til sin ven, ther han hafde fest, seyendis:

O ælskeligest visdom, som ene fulkompligh veth kæreful
hiertæ natur, thu vest oppenbarligh at ængen kan ælske vkænd 25
thing, for thy at thu ledher ther-*etter*, at iech skal e[l]ske thegh,
oc gør thek qwæm at ælskes aff alle vtualde, giff for thy yte[r]mere,
at iech maa fulkome thesbædher thet som thu byter oc kænner.

Visdom: Creaturs vtrinnels framgang a høgste thinge dygd, som ær Gudh efter skikkels, vordher vidh en uedhers farels aff fulkommelighet til vfulkommeligh thing, thy at alle thinge fulkomplighet nedher fare aff Gudh høgste hengsil, mæn mænni-
 5 sken naturlig begynner han aff the nedher thing oc gaar alt vp at, oc kommer so til the gudheligh thing bekenels, hwedhen (aff) vm thu attra(r) at komme til gudheligh bekænnels, tha til bør at thu nymmer at ga vp at thagligh til øfuer meer thing vidh mandoms taghels oc mandoms pine, sossom vidh en kunglig vegh.

10 Discipel: O ewinnelig visdom, som nedherbygde thek aff høghe tron aff kungheligh af ewinneligh fadhers hiærtæ til thenne vslehetz daal, oc var her i tre aar oc trødug, oc kungørde thin mögel kærlighet, i huilken thu ælste mankonit met thin beskest pine oc død, vedh thenne thin dødz vsigheligh kerlighet bedher
 15 iech theg aff innest inwole, at thu verdughes at thee tik meg i then ælskeligest form oc skipels, som thu sammeldrog aff thing ælskeligest pine værk.

x* Visdom: Huræ mere iegh syntis vanscapeligh aff ælskoghens oc pinens storlighet, blegnendes i dødhen aff ene dødheligh mørk-
 20 het, so möghet meer skal iech worde ælskeligere i kærleg ful hiærtæ oc vel skibet hugh oc skild fræ verldz thing, thy at so som then ther ælsker, attror naturligh at ælskes igen, so vt kræfuer han sin ælskogs obenbarels af then han ælsker, thy at inlygt kærlikhet ær ængen konnug, vten then ther ælsker, oc ther aff
 25 pleygde the som ælske met all figh the kunne at bedhes vtenil kærlikhetz tegn aff them ther ælskes, oc hænder ofte at tha tungen tier, vuertes skibels oc medfiærd beroper inluct kærlighetz magt, oc hwat som skyles i hiærtet, fram taler vtuortes tegen. Thet hænder vnuæl ofte, at thet som the ther ey æls[k]e haller let oc
 30 fwlt i hannom ther ælskes, thet prise the som ælske sossom synnerligh faghert.

Discipulus: Visseligh i thenne værldens ælskog vnderstar iech sannelig so at være sossom thu seyier, mæn huru thettæ kan væræ i en korsfest man, kan iech ey see klarlig, thy æn thog
 35 stundom finnes i then ther ælskes pa værldens vegne, thet som

vmuæl mishafues hannom som ælsker, thog æræ flere ander thing i then ther ælskes, som gør hannom lyst ther them seer. Mæn thenne kære brudgom, vanscapt aff dødzens sorgh oc verk, huræ han kan synis ælskeligh, forstar iech ey, thy hans skibels synis heller at være mot ælskogh, mæn han smittes al sammen 5 vtentil aff bloen, oc innen til falmer han aff verk, oc ey teer there øghen ther ælske hwerken scabels eller nogher fogherhet, mæn ær ful aff sorg oc vslehet. Huræ seyier thu hannom tha ælskeligh, ther synt gerninge kungore ønkelighen? XI

[*Sapi.*] Sannelighe ælskere wrdher ey møghet vm torn som foer 10 roser, tha the foer rosen som the attraa, ok ey sanneligh vismæn forsætter fagher oc forgylte skrin, som fullæ æræ aff smille thing, for smillest keste, ther gømer i sek dyrest ornament, so these verdens brudher offer foghert oc set til syn, mæn ad vterst vt giwdhe the ietir, sosom *Regulus* then orm. Vtentil skinne the met rosen lyd 15 oc hwid skinnende blankhet, mæn innentil æræ the fullæ met smil oc vaar oc fulehet. Met ordh ælske the, mæn met gerning tee the som tydest vtrolighet. Oc twert amoth. thine siælæ, o ewinneligh visdom, the som ærfuer efter sin helse, vtentil regnes the ødmiwgh vrighen oc forsmeligh, men innentil pryddes the 20 met lefuendis liwses trinne kammer. Leghemen synis vtentil dø, mæn guddomsens skin, som ey synis, lyser innentil. Leghemen synis vsel, mæn thet skyles, huræ hun vordher æræfulgiord. Vm thu troer smille thing, tro ok store oc mæktigh thing. Sodhan ær thin leff, ther thu seer so ønkelig skapet, at vm thet ær gifuen 25 tik, at se hannom i hans fogherhet i en øghenblik, tha vort thu aff nødterff vanskeligh aff hans lyses lustelighet oc antlis fogherhet, oc aff glædhes storlighet. Men engen man kan see hannom oc lefue, thy at han ær then som ængelle attrø at skodhe. Mæn then wtuartes leghemens scapels dræper, thog ær ey scapels seyindes at være von- 30 scapels so som thu venter, men største fogherscapels, thy at thu skalt ey akte huræ han synis, han som sees, men sodhan pine som han ledh, oc hwedhen aff oc hwar for. Vm thu spør: hwedhen aff? thy aff møghel kærlighet oc ælskelighet. Vm thu spør: for hwat? tha ær sant at for thegh, at han skulle gøre theg 35 fogher met sin vanscapels, oc hele thegh met sin blonet, oc gifue XI^a

thek ewinnelighe lifs vdødhelighet *met* sin død, oc for thy vm
 thv seer thin leff *met* ælskogs øghe ful aff elskelighet oc kærlig-
 het, som ey enest ælsker *met* ordh, sosom manne ælskere gøre,
 vten ømwal *met* *gerningh*, thy at han elste alt til dødhen, tha
 5 synis, at hans vtuortes form oc skibels pa mandoms vegne, som
 han togh aff pinens bitterlighet, beuiser heller kerlighet, æn hon
 tegner vanscapels, oc ey star amot, vm *thet* ey synis hannom
 som ey æ[l]sker, for thy at liws ær hadhelig vnd øghen, huilket ær
 klar øghen elskeligh.

10 *Discipulus*: Sanneligh oc vten tveuol so ær sant oc helghe
 æræ the øghen som so soghe, thy at *thet* hører ey til alle vten
 til faa som heteligh ælske, thy at falsk oc fofæng nadh ær fogber-
 het oc ey vligh regnes han en doer, som ælsker efter antle sca-
 pels oc ey efter sandhet, forthy at han tagher falst for sandhet,
 15 oc thy skal han mest then fruct han ønsker.

Sapientia: For thy vil iech sighiæ theg noghet igen snar-
 lig aff then pine til min pine aminnels, som ær altidh thin hugh
 helsammeligh.

Capitulum tertium.

Aff somme Christi pine, oc huræ san ælsker skal lighe sek them,
 oc hwi Gudh ville igen löse mankonit *met* sodhan død.

20 **F**or Paskedag tha som then yterst natword var giordh *met*
 mine discipule, oc tidhen tilstodh som iech skulle faræ aff
 thenne verlden til min fadher, tha gik iech vt *met* xi discipule oc
 gik til Oliues *bierigh*, hwar iech var i dødhsens strid, oc tha iec
 hafde længi bedhet oc vnderstod the grymme pine som mik til
 xii 25 stodh, tha var min suedh gordh sosom blodz drope løppendes
 paa iordhen, ok neppelig tror nogher man, som lifuer vnder hem-
 melen, sodan angest oc sware oc rædheligh dødhsens trængels,
 then kræsselig natur tholde i dødzens næruærels gryendes for

dødhen. Ther efter kommæ mørkens sønner, som megh gryselig
 grep oc hordheligh bunde, oc ledde mek igen til stadhen, oc all
 then næth fortære the met megh i manne hande pine oc forsmæl-
 els, oc for thy the matte mættes aff min pine, tha pinte the megh
 medh vtalig gabbels oc slagh oc vbrydhels oc skæntzel, oc be- 5
 spyttet mit ælskelig andlet fweligh, oc hylt mine øghøn, oc sloghe
 min hals aff haon. Vm morghen ropte the alle i Pilates hws, at
 iegh var skylle at døe, oc hon som megh fødde drøfdes ower
 megh aff modherlig inwole, oc græd aff vbodheligh grædh, tha hon
 saa megh i so storæ forsmelers oc drøfuels. Ther efter var iech 10
 ledh for Pylatum dommer, kærð oc dømdh. Minæ vuener soghe
 pa mik met rædheligh øghen, oc stodhe amot megh sosom kæmpe,
 men iech stod so spag sosom spaglam ther draghes til dødh met
 nedher slaghet howet oc thollest hiærtæ. Ther efter var iech
 klæd i huid klædher aff Herodes, oc var begabet som ien daare. 15
 Mith velscept leghem sloghe the met grymest swøpe, mit klene
 oc kræsselig howet genomstunge the met stingendes thorn, mith
 elskelig andle fwledes aff snyt oc blod vflydendis oc so vmsidhe
 ledde the megh dømpt til pineus stædh, oc thet stor kors la
 ønkelig pa mine herdhe, oc the ropte aff magt oc sagde: tag 20
 bort, tag bort, korsfest vndgernings man!

XII*

Discipulus: O høgxt milheth, thy at thin pines begynne[lls]
 var so besk, thes værre huræ mon tha være so stor drøfuelses
 vtgang oc ænde, sannelig thet ware megh vselhet, at see eth
 vskelligh creatur at thole so grymme pine, huræ mere heller at 25
 see theg alle thing scapere oc fogherste man at thole so grymme
 pine oc plaghe aff verd skyld, ther aff ønker theg minæ siæl af
 innerst hiærtens attror, oc aff alle hiærtæ rødher. Mæn eth ær, som
 iech attror at vethe aff theg, aff huilket iech ey aflater omuæl
 at vnner, thy at megh spøriendis efter thin guddom teer thu 30
 mandomen, oc megh spøriendes efter søthet teer thu beskelighet,
 oc megh bedhendes thine spøn, gifuer thu stærk strid at smaghe,
 o ewinnelig visdom, hwi gør thu thet, eller hwat vil thu ther
 met beuise!

Sapientia: Tha skal thu vethe, at ey gifues at komæ til 35
 guddomsens høghet eller vuonelig søthet, vten met en mild trons

draghels oc kærlighetz ofuervinnels vedh *min mandoms* oc pines
 beskelighet, och *ee huræ møghet* nogher stier høgher vp, vm
 thenne pinæ forglæmes, thes meer faller *han* dyper, thy at hon
 ær vægh som skal gonges at, hon ær poert i huilken vordher
 5 ingong til godh. ænde efter *ønsk*. Hwarfor bortlegh nw al thin
 hiærtens rætzet, ok infør thek *manligh hugh*, gør festelig, oc bliff
met meg sterkelig i spissen, thy at *thet ey* somer swennen, at
 han blifuer i kræselighet, hwar *han* seer sin herre so ærlig stride.
 See *met hughens* øghe *Dauid* sterkmænz tal, oc i blant them som
 10 æræ ewinneligh kunge stritzmæn andelig atstunder thu at regnes,
 thy tilbør at thu bortlægger then fermere vankunnels, oc haff
 xii theg iefnlig i mellæ framgong oc modgong aff *Dauids* tre sterke-
 mænz eftersyn, oc gak sosom fynne medhel spiss, oc øscendes
 vatn aff *Bethleems* vantgraff. Offer høgst kung *ønsken* drik, so-
 15 som ær at thu skalt gifue tik vdh til alle erfuede, at thu scal
 lydhe hans eneste vilæ, før theg i stritz klædher, tag mina vapien,
 vepner skal ey ga for sin herre, men *han* skal efter fellæ, thy
 at thu skal drikke aff then kalk ther iech drak aff, oc genwerdighet
 som iech ledh skal thu tholæ andeligh, thy at thit hiarta skal
 20 drøfues aff sinnedelighet daglig drøpels som strider mot skel, oc
 aff mange drøfuels som skikke seule theg til *min kerlighet*, oc so
 nogherledes skal thu ouergytes aff blodughe swed, thine plantes
 yrtegard vil iech gotæ *met rosenblomster* sosom *met angst* oc
 drøfuels. Thu scal gripis oc sosom bindes. Tha thu binder thine
 25 synde vonæ som æra gammel vordhen i thek, aff mine vucner
 skal thu lidhe falsk sag oc oppenbarlig vræt oc blyels, oc skal
 thu bære *min pine* i thit bryst idelig sosom troligest modher,
 straffels oc vrætte dom skal thu lidhe aff manne, manne bagtalæ
 skal thu hafue aff awns mæn, oc sosom *met torn* skal thit howet
 30 krones. Tha som andhelig idh nedher trykkis aff awns gadde,
 ther efter skal thu vtledhes *met megh vten byn*, oc bæra emuæl
 mine forsmæls, nær thu owergifuer thek selff oc thin vilæ, oc
 alle creatur ther hinder theg aff thin helse, efter thin formoghe,
 sosom dødth man owergifuer al thing i hans andz vtgang. Thy
 35 vær stærk i hug, oc redh thek til frestels, thy iech hauer kun-
 giord thek the thing ther komæ skulle.

Discipulus: O Gudz doms vransagelig dybhet, o ewinneligh xiii*
 forskibelses rædheful dom! vm *thet* vare lofflig at seyæ, hwi
 skibet thu ey at helæ mankønit *met* en annet mote, mere roligh?
 o vm *thet* lofdes vsel mænnsike at seyæ, hwi gerde thu so?
 motte thu ey hafue pa funnen en annen modhe i *thin* ewinnelig 5
 visdom, *met* huilken thu matte bodhe helæ vsel, oc thee oss *thin*
 kerlighed, at thu so hafde vmborn *met* thegh sielff aff so stor
 drøfuels, oc *met* oss aff so stor ænkels? *ther* aff ey vlighe dyrfdes
 then hellæ prophete aff lønglig betractels *sosom* at stride amot
thettæ radh, oc sagde: hwi ær thu kommende *sosom* en vavren 10
 man oc ey *sosom* stark man som kan nw helæ!

Sapientia: Guddommens vpheld ower gar aff sin dygd al
 form *ther* manz vnderstandels kan gripe. *Ther* aff *sosom* hon
 ey kan begripe henne, oc ey hennes doms dyphet vedh huilke
 dom all scapet thing tagher sin ende, for thy skal hon vakte segh 15
 at ransaghe derfueelig sadhan thing som enest gaar aff Gudz vilies
 veltykkels, at ey skal then *ther* ransagher Gudz wold trykkis aff
 æren. Mæn i thenne guddomsens vbegripelighet *met* sin alzuolloghe
 dygd matte han i manne mote hafue igen beth minnskens
 natur, men vm skæl blifuer standen *sosom* nw, tha ær engen 20
 madhe quæmmer, thy at naturens gører akter ey i hans gerning
 hwat hans makt forma, men hwat som hwarin natur ær quæmt
 efter sin natur, medhen mænnisken vedh alzærst thinge sanhet,
 emuæl naturlighe thing oc the nedhermere thinge for manz vnder
 standelses vfulkomplighet, oc *thet* som han vedh foer han *met* 25
 stor studeren oc dagligh arbezd, oc so framgaer han aff syneligh
 thing oc til vsyneligh, aff leghmeligh oc til andheligh. Huræ kunne xiv
 han quemlighere vethe Gudz lønlightez vner oc helst the forklare
 trons vphogh som gaar ower al vnderstannelses efn oc vishet,
 vten at Gudz visdom klædh *met* kødh *sosom* vswicheligh sandhet 30
 hafde vppenbaret *thet*, at mænnisken skulæ faa at skodhe Gudz
 vsynnelig thing a verdens scaper vm the thing *ther* screfuen æræ,
 giordh oc vnderstanden, oc Gudz ewinnelig dygd oc hans guddom
 skulle vorde kungørd vedh hans mandom som han togh, oc æm
 uæl huræ mænnisken, som tapet glædhen for then vskikkelig lyst, 35
 skulle rættelig forbødhe myst glædhe *sosom* *met* forgænghelig

drøfuels. Nw vtermeer, medhen then vegh som ledher til liff ær
 trong oc hennes stiæ æra snæwer oc fore Gudz fødhels mөгhet
 streng, huræ kunnæ hon vordhe lætter, vten i thenne modhe at
 han som gaff henne skulle for ga, oc gøre then ærfueful vegh læt.
 5 tholende beskeligest, oc so skulle vordē creatur læter, men sca-
 peren for gik pa henne oc trad henne met so stor win. Betenk
 æn nw aff theg sielff, vm thu vare dөmpt for thinæ vndgerninge
 at halshugges, oc vm nogher toghe thet hugh for thik pa sin
 krop oc lodhe theg ga vskad bort, huræ kunne han tee theg
 10 større kerlighet oc æskelig? Ther met vordē thu hannom plictogh,
 oc vpvegt han teg til at ælske hannom thes meer igen. Spør at
 hwær særdelis creatur oc the skulæ læræ thek al things skikkels,
 oc sware theg, thy at efter engen fegher oc quæmligere modhe
 kunne vor igenlösels vordē, vm retuished oc miskund skulle til
 XIV* 15 sammel thees, oc manz natur vphөгhes, oc Gudz godhet kungөres.
 Huræ kunnæ hemel oc iordh quæmligher forlighes æn met so
 stor medleres pine oc hans dөdz beskelighet. Oc ey skal vt-
 ualde mænз arbegd rædhe thek, oc genwordughe vodhe brydde
 theg, thy at then vsigligh min næruærelsес sөthet, oc æ[]skelighetz
 20 vndrende sotme skal late thek anten ey folæ eller læteligest at
 thole oc vnderga genwordoghe thing aff idheligh smөrels. Ho
 glædhes vtermere i andheligh hogswalelsес fordell, eller i gudhe-
 ligh søghelsес nadh, æn then ther ledh hardeste drөwels for megh.
 Han spør lit at vm skals beskhet som idhelig smagher kernens
 25 sөthet. Item then kæmpe som veth sek at hawe i strid en mild
 oc sterk hielper, han hopes nesten at hawe fongen nw seygher.
 Thy skal thit hiærtæ ey sammelfallæ, mæn thu skal hafue altidh
 min pine i hugh oc skriff henne i thit hiærtæ sosom i bogh, oc
 gøre thek henne ligh so mөгhet thu forma.

30 Nw sanneligh vil iech girlighere intryk thek min helsamligh
 pines beskeligheth oc fulfөlle vtermere min thale vm henne. Tha
 iek var vtledh vten stadhen, hængde the megh pa korssens galle
 i melle tho rөfuер, ther pa at min dөdh skulle synes thes fwler,
 oc tha iech bleff so fest oc belagd aff grymmest dөdz verk, vordē
 35 mine lysest øghen görde mөrk, the gudhelig örn vtfylltis aff spot,
 min lucteis pintes aff vnd dөн, min sotest mwn var görd besk

aff gallæ, the sloghe megh, the sarghet meg, oc *met* manne hande
 plawe sledhe the mith køt, so at blod flødh vt hwer *stet* effter
 so gryselig slag, oc spredhes vm then lystelig leghem oc thedhe
hannom alle rodhgiord af blodh. O hafde thu tha sedh megh i xv
 then time, so onkelig henghendes pa gallen! thin siæl hafde 5
 tha fongen vanskels aff sorg. Se i then grædhelig tid tha vansket
 meg then vidhe iordhens rum, thy at iech hafde ey hwar til iech
 kunne boghe mit howet, mæn thet hængd nedherbygd. The pinte
 min hals *met* hugh oc slagh, the gørdhe mit velscapt andl vrænt
 aff spyt oc ofluer min fagher lifuelig lydth gik en mørk færghe, 10
 oc al min fagherhet var so vtslykt, at ey war megh asyn som til-
 burde, mæn so syntes iech at fules sosom spitelisk man til
 at see.

Discipulus: O, ho gifuer megh nw i thenne tidh at skodhe
 thenne thin ælskelighe andl efter ønsk vnder thenne græthelig 15
 form, oc owergydhe *hennæ* *met* grætzens dogh gongendes aff
 sorest hiertæ. O renlighetz spegl, oc alle dygde oc nadhe fegherst
 asyn, i huilken ængele attrø at skodhe oc feste sine øghen *met*
 glædheligest tilsyn i vmødh salæhet, ho skal gifue mit hiertæ so
 ærlighe oc vkorligh ønkelses gudhelighet, at iech matte foo aff 20
 sin storlighet alle there ønkels som brænne aff synnerlig ælskogh.
 O kunne iech vtgudhe alle øghens fructsamlig græd, oc hafde
 iech alle tunge grædelig røst, ther meg motte røre, at iech matte
 thes bæther vedherlegh so stor thin pine!

Sapientia: Engen vedher leggher min pine bæther æn han 25
 som ey enest *met* ordh men oc *met* gerning fulføller henne, oc
 korssens vnder bær idhelig i sin leghem, lighendis sek mine fot-
 spore ødhmyghelig, sosom lyksammelighet nedhertreendis, ey
 ræendis genvordughet, oc han som aff brænnende attrø akter altid
 at komæ til andelig fulkommelighetz høgheit. Iech sigher thek, at 30 xv*
 so manne grætz taræ sosom vatn ær i dyp æræ ey so aname-
 ligh hoss megh, æn togh at mille græd, som gaer aff ønkels æl-
 skelighet, æræ giefue oc ælskelig for Gudh.

Discipulus: For thy attrø iech at nymme aff thek, o æl-
 skeligest visdom, huræ iegh mo lighe megh *met* fornefnde pine. 35

Sapientia: Vent thin eghen aff, at the ey see fofænghelikhet, ok thine øre at the ey høre vnytteligh thing. Anam best for søt, bort tag thin leghems vflødughe oc vskikkelighe lyst, oc sæt thin hierte fridh oc huile i megh enest, tagh glædhelig al
 5 drøfuels, oc ont som thek paføres skal thu lidhe tholeligh oc attrø at forsmos aff alle, oc nym at brydhe thin eghen vilia, oc drøpe thin leghems begerels for thin helers ælskogh som dødhe for thek. Thettæ ær, min søn, thettæ æræ først vphogh som ewinnelig visdom andwordhet tek oc anner sine ælskere, huilke æræ grafuen
 10 i thennæ oppen bogh, sosom ær i min korst fest leghem sosom thu seer.

Discipulus: So rig oc so vsiglig stor ær thin løsens trohet, at hon owerгар alle dødheligh mænniske begribels, so at vten alle anner mannefol gogerninge, tha tagher ene so stor pines
 15 minskelighet, som gik fram aff ælskogh, sek sielff all kerlighetz venseap aff ræt. Men nw, o ewinnelig visdom, min ven, iech begerer sorlighe igen at høre aff tek thet, som smagher arm mænniske so søteligh, iech bedher, hwat wil hon sek so stor ælskog, eller hwat tenkte thu at thu ville tole so birtelig, hwi for-
 20 sost thu ey tek sielf oc var tek sielf mild, thy at vten tweuel
 xvi hafde thet sømmet thek at gøre thet lættre vm thu hafde vil.

Sapientia: Ælskoens storhet ville ey latae megh thet gøre, kærlighetz low war so stor at hon ville spare i engen mote, oc ey noghet mille sek, thy at hon bran so storligh i megh, at engen
 25 noghersinne, e huræ tørste han ær, begeret so sorlig klar vatn, eller then ther dødth skulle attrod so ewith liff, sosom iech tørste aff kerlighet at gøre syndere hele, oc beuisse mek them ælskeligh. Sakteligere ma then dagh ther framfarn ær igenkalles, oc alle
 30 bloster aff verdens vphoff ther vissin ær igen qweghes, oc vtal-elig regn toræ igensammels, æn min kærlighetz vbegripelig storhet kan modhes eller vyrdes, ther aff var mit velscapt leghem so mærkt met vtalelig drøfuels so som met somme ælskoghens tegn, at ey var en punt rum i mit korsfest legheme, at hon ey lyst aff
 35 vndhersta noghet ther aff. See nw beghi mine hendher longh oc fogher giuomslaghen bittherligest met spigh, oc minæ arm gry-

selig vtrækte oc minæ fother ginom stungen oc mina laar tilsam-
 mel trengd som en graff. Skodh oc mina kreselighe leghems lin
 være i so trang inlukkels oc overgudhen met blodh. Min leghem
 ven aff vngdoms fogherhet fiol nedher aff sit bloster oc visnit.
 hwassest korssens træ var min kræseligh rogs sæng, then swar 5
 krop fest met spegher drogs nedher at aff sin swarhet, oc ther
 aff øktes mine vndhers verk. Hwat meer! aff fotz ill oc til how-
 dens is vpfylte (megh met) the grymmeste saar oc beskest drøfuels. XVI*
 the ledde mek til dødzens graff, the ey spard mit liff, men the
 vpfylte mek met beskelighet oc mødh, ærens kungh met vdleth 10
 pine, these dødz saar tholde iech aff stor hiertens begerels, at
 iech skule hele synde minniske saar met minæ blonet, oc fult
 gore mine syndere, oc at iech skulle forlighe met min hemmelske
 fadher alle them ther til hannom ville komme!

Capitulum quartum.

Huræ siell som hawer tapet sin brudhgum for synd skal finne 5
 hannom igen vnder korsset met syndbætring.

Minæ oghen vtgyde i taara oc later ey aff at grætæ. Bortgaar
 alle thes verdens glædhe oc alle thing ther syntis hugsualels
 faer longt bort, oc later mek søghe enlighet, som ær grætz ven
 oc angers kompan, at iegh ma græte the vnde thing ther mek 20
 snarlig hende for mine synde ok mek ledde til thenne vselhet,
 som fordøm glæddes aff glædhelig framgong oc vngdoms blom-
 strendes feyier. O min siel, løp inuortes til theg sielff oc giff
 ower allæ forgengelig thing, oc søg fulkomplig effter dypest
 sorghes ødhe øken, oc gak pa høghe bierighe oc rop met saar 25
 hiertæ oc græthelig rost oc ønkelig skregh, so maktelig at then

ønkeligh røst rækker vp *ower bierighe* oc høghe oc høgt vp i
 vædher, alt til then yuerst hymmel, oc kommer so til hemmelske
 ande ørn, fulle aff milhet, oc gak til them *met* sodhan rop oc
 seyie: o lefuendes steen, høghe *bierighe*, lysfulle marke i sternes
 5 heem, ho gifuer megh *thet* at then stærkest eld brænnner mine
 hiertæ røddher aff møghel hete, at beskeste taræ ma riueliff vt-
 flyde, oc rører ether til at ønke mek oc til at line *min* sorgh
 xvii som ær vligeligh oc (*som*) gør mit hierte magt oc piner *min* siels
 inuole oc trengher mek grundelig. Ve mek vsel! thenne hem-
 10 melske brudgom *han* kam førre til megh *met* sin kærlighet oc
 vpfødde mek oc vtualde til sin brud oc fest mek *met* sit fænghern,
 oc prydde mek mannefoll, honne oc miølk togh iech aff *hans*
 mun, och stundom nødh iech idhelig *hans* mun søte kys, oc then
 andheligh brudgom, lilier ælsker, ofte gørde megh blid vnuel *met*
 15 sin andhelig fawen tagels oc vpfylt mek *met* mannefoll goth, oc i
 alle thesse thing tog iech ey tak vppa, ok tha iech var i hedher,
 vndherstodh iech ey, men iegh flydhe fra *hannom* oc gik bort oc
 overgaff *hannom* sosom kloster løber. Ve mek, thy iech tabet
hannom, thy iech ofuergaff *min* ene hiertens glædhe, lifuendis
 20 vants ader, *min* herre, oc hawer nogherledis gjort megh fræmen
 fræ *min* leff, oc skille megh vtrolig vidh *hannom*. Ve megh vsle,
 hwi ville iech *thet* gøre! hwi overgaff iech *hannom*! huræ manne
 thing iech myst *met* *hannom*, forthy iech tapt meg sielff oc for-
 tørtet alle hemmelske ande. Drøfuelse komme oc hwærie hugh-
 25 sualelse forlote mik, iech sidher naghæn ok ænk, oc overgifuen
 ful aff skensel oc forsmelelse, thy at minæ falsk ælskere, mæn
 heller sanne swigere, sweghe megh oc overgafue megh ønkeligh,
 oc røfde fræ migh alt *thet* goth som *min* leff begafuet megh *met*.
 O hedhers mystels, glædhens tapels oc alle hugswalelses bort-
 30 trængels, thy at i en tidh kam megh alle mine attrols ful van-
 skels. Ther efter kan iegh ey hugsualels, mæn *thet* skal væræ
 mik størst hugsualels at tagha engen hugsualels, men altid suk
 oc græte so længe til iech foer en vsel dødh. Ve megh, hurt
 skal ieg *venne* megh, til hwem skal iech ga! ho skal forlighe
 35 mek! see al *verlden* hawer overgifuen megh, thy at ieg ofuergaf
min leff. Ve megh, hui gørdhe iech *thet*! o huræ ønkelig var

then tidh som viste thettæ vnt! o rødhe roser, o hvidhe lilier oc
 vkrengt viole, sosom ær helghe oc vsmitte siæle, seer nw, thy at
 ieg ber efteraars blomster. Akter oc seer megh ligh at være
 en torn rydh oc legger thet pa hiertæ, huræ snart thet bloster
 falmer oc faller aff som thenne verlden griper, thy at her efter 5
 bryster enkte vten at ieg skal døo lefuendis ok scal falm blost-
 rendis, oc ieg vng skal elles for tidh, oc iech vordher siwg hel-
 brægd, men alt thettæ mo iech æn noghet lidhe, til thet enest at
 ieg fortorn thit ælskelig oc fadherlig andl oc drøfd theg min leff,
 thet ær megh helnet oc sorgh offuer all sorgh! o min søte, iech 10
 vanskes i hugh, tha iech minnes, met huræ stor kærleg thu for-
 kam mek, met huræ stor søthet thu pamonet mek oc huræ ven-
 ligh thu drogh meg til theg. Sorgh trænger megh, thy at ieg ey
 anamet thettæ alt thakkelig, at iec so lit wrde so store godhe
 thing oc bort kast soo lættelig so stor ligghendis fæ. O vsel 15
 dødz ynsken næruærels, til hwad bier thu, hwi tagher thu mek
 ey bort! O manz hierte megte sterkheth, som so stort lidher oc ey
 vanskes! O min hiertens iern hordhet, hwi trænges iech aff
 møghel sorg oc ey sendherslidhes! Hører mek, gudhelig bloster
 ok ønker meg, alle mille ælskere! Iek var kallet fordøm høgste 20 xviii
 kungens brudh oc prydt met høgste nafn oc hannom fordøm kær,
 han kallet mit nafn grødheligh oliæ træ oc fogher oc fructsamlig
 brud. Ve megh vsel, thy at ieg ær ey nw verd at kalles hans
 steers quinnæ, ther skicket ær til twæt æmbet. Her efter dyrfues
 iech engelund vp at ladhe min øghon for skam oc blyd oc ey 25
 vplate min mun mere til hannom. O hiertens angest, drøfuels
 æræ mek hwærie sted, hwat iech skal vtuælie veth iech ey, thet
 ær hordher æn alle dødh at hafue tapet sin kær, met vbødhelig
 hop at fo hannom igen, sosom førre hoss min sorgheligest siel
 lates at være vmøghelighet. Se huræ iech sammeltrenges hwar- 30
 stet i al verldens vidheful vidhet. Gudh gafue iech vare i ødest
 øken, hwar som manz øgh skulle meg ey se oc ey ørn høre, at
 iech matte thess heller mættes aff rop oc grødh, thy at her skal
 min hwgsualels foo ænde. O synd, hwat hawer thu ferd mek!
 O vsel synd oc mødheful lyst, til hwadhan vsel stat hafuer thu 35
 megh ledh! O vrene verlden alful met falsk oc swig, ve hannom

som thek tiener, oc vndergifuer sek thine vili! o met huræ storæ
 drøfuels oc vselhet han skal her trenges, thy at vm hon synis
 at smigger her vtentil, tha ligeuæl skyles thet inntentil som skal
 bidh, oc vm hon synes vtentil klar, likeuæl kommer vtalighe thing,
 5 ther idelig pine then vsel siel. A ve, a ve, thu swigher, huræ
 mөгhet thu iette meg ad thet først, tha thu ville swighe megh,
 xviii* thu for mek snar met lysteligh bөгher oc konst oc söttest tale oc
 ord til at lokke mek, sosom met hafftrol røst oc lystelig pibsang
 togh thu sin fræ mek, oc genomfest dors hiærtæ aff vndquünners
 10 andle oc hwichd hals oc leendis øghen. Tha iech bedhes vatn,
 vplod thu en flask met miolk oc gørd meg drukken aff ien sødth
 forgiftels oc met sөte malhört oc gaff mek met thin øghen hand
 fogher oc sөte ebbel til ene behafuels. For gafue gaf thu roser
 aff rosgard, oc swor mөгhet fast, at thu skulle ælske mek mest
 15 oc at mek skulle ey bryst lystelig framgong oc glædhelig lyk. O
 klogh ræff, o ieterful ydel, see met these oc ander vtalighe
 smigger drog thu mek sækket efter tek, sosom iet faer drages
 glad til dødhen, tha tet tees ien grøn quist met løff. O verst
 diwr, o blodugh diwr, nw stinger thu grømmelig then ther thu
 20 so liueligh smurd, oc slar so gryseligh til iordhen ther thu so
 lettelig vplyft. Thu lod thek hafue Syrene røst, nw beuiser thu
 thek at hafue gadh, oc alle thing ære vent twert amot, tha som
 iech venter mek tryghelig at huilis i thit skødth, aff skæres mit
 haar, øghen brydes vt, anden gar bort oc stөрk taghes bort oc
 25 nedher sløs iech vuæpnet aff vuennes swerdhe. Thettæ tenker
 iech, thettæ betrakter iech oc falmer ther aff i mek sielff. Ther
 aff ær then siel salle oc mo vel kalles rigdoms drotning som vor-
 dher viis aff anners skadh oc gөmmer hugs oc leghems vskylle-
 het. O huræ stor sallehet han nydher ther so ær, iemuæl tha han
 30 ey aff vedh. E glædes pur lefnet oc then siel, ther skil ær fra
 vertz begerels, ma vet glædhes, for thy min grym bedrøfd sam-
 wit var for dierf, ær hon swarer æn bly, grymmer æn lөw,
 xlix rædheliger æn tordun, besker æn molhyrt. Thenne vorm (sosom
 ær samuid) nafuer minæ inwole ok ey later mek æte eller
 35 huilæs, men ofte vmuæl bөster them sofuendis. So manne oc so
 store thing æræ the som en fvl siel skadher, oc thet ville synd-

oghe mænniske neppeligh tro. Thy at creatur skal vepne sek amot vrætuis mænniske i pinen, oc ær mil til at gøre them goth som thek, scaber, tiener. Thettæ sagde iech, for thy rønels lerdhe mek at seyie thettæ oc thenne næruændis min hiertens beskest beskelighet rørdhe mek ther til, thy at nw nødhes iech til aff 5 vselhet som mek trænger rope oc framtale, thy at vnt oc beest ær megh at hawe offuergiwen min brudgom oc ey hafue lydth hans budh ordh. Ho gifuer mek permet so bred som hemmelen, so møghet blek som vatn i haf, oc so manne penne som loff ær po træ oc gres i æng, at iech matte sammel scrifue then drøf- 10 uels oc vbdhelig skad som iech kam vti. Avi, hwi føddes iech til verden! hwi for fors iech ey i modherliff. All sammel vanskes iech oc veth ey hwat iech skal gøre, hwi dweler iech vtermer, hwi drøfues iech, hwi græther iech, hwat bryster meer, vten at iech skal forsma meg sielff oc kaste mek i then vsel vanhops 15 heluetes pyt af thin æres andle.

Sapientia: Vesthu ey æn, at vanhop ær en vodheligh thing, thu skalt engenledis vanhopes vm thin helse, thy at iech kam ther til i verden, at iech skulle eftersoghe oc hele thet som forfors.

Discipulus: O hwat ær thet som iech hører, som so sote- 20 ligh lyer i minæ ørn, i vsel mænnisk oc bort kast hun!

Sapientia: Hwat ær giørd, at thu ey kænner mek, hurælund 19X* so fallendes ær thu nedherfallen til iordhen. Min søn, mon thu ey tholæ vtsættels aff for møgel sorgh, o min kære, iech ær then ewinneligh visdom, hemmelske fadhers søn, vselhetz staff, milhetz 25 leedhsagher oc loghman, som vplodh miskuns obegripelig dyp, alle scapæt ande, oc vil taghe tek oc alle som ville kommæ til megh i mit millest skød. Merk mit andle, thy iech ær then ther ledh fatikdom, at iech skulle goræ thek righ, iech tolle beskest dødh, at iech skulle gifue thek lifff oc star her en medhlere i 30 melle Gudh oc man, oc hafner korsens vnder beuaren, som iech skal sætte i mellæ thine synder oc ewinnelig fadhers streng dom, for thy rædhes ey nw, see iech ær thin brodher, thin brudgöm, iech ær redhe at miskunne oc skivle thine synder oc bort wræg them i hafsens dyp, oc so forlate them sosom the hafde aller 35 været, i so mate at thu vil vende theg vm oc vakte thik her efter.

Twos nw i mit blod, i vsnittet lambs blodh, fullest aff ælskogh
 oc skinnende aff rosen lyd, vplyft tith hoffuet aff iordhen, vpladh
 thine øghen oc bliff roligher i thin hugh, see then fremmest kiortel
 skal frambæres tek, vnderstandelses fingher(n) skal gifues tek, oc
 5 skoo skulle byes thek, oc fedh kalf skal drøpes, thet lysteligh
 nafn skal igengifues, so at thu skal være oc kalles ewinneligh
 kungs brud, oc for thy at ieg ey igen løste thek met forfænghe-
 lig thing, sosom gul eller sylf, vten met mit dyre blodh, oc met
 so stor mødhe søkte iech efter thek oc kopte tek, oc thy ær iech
 10 verdskylle at glædhes aff thin helse oc være læt til nadh. Thet
 ær vnder oc mөгhet vndrende thet som iech vil seyæ, tha ær
 thet vten all twyuel troendis: See vm al verldhen vare ien
 brænnende hoel oc mit vti var en noff blaa, thenne nøf ful af hør
 eller blo skulle ey so snarlig tennes, sosom min barmhiærtehetz
 xx 15 dyp igen tagher synde mænniske, ther vill gore betring oc kom
 igen, thy at i then naturlig gerning ær æn nogher dwal, tho at
 han ær alminst oc vbegripelig, men sannelig engen dwale ær i
 melle hannom som hedher oc hannom som forlaler, oc hannom
 som grædher oc hannom som hører grædh.

20 *Discipulus*: O vherligh fadherligh inuoles mildhet, o hym-
 merikis salehetz vndrende kerlighet, o min hiertens ene glædhe,
 thu værdes æn nw at taghe then bortkast fordømmelsens søn
 igen, oc vil gifue hannom som ær skylle at døe thin nadh. O
 enkorlig nadh, o vsielig væluilæhet, o gudhelig nades haff, vænd-
 25 elig oc alle dødhelig mænniske vbegripelig owegangendes vnder-
 standels oc iæt, oc allæ verdskylld, aff thenne nadh bøgher iech
 min hiertens knæ til tek, miskunns fadher, oc faller nedher til
 iordhen for thine fetther, oc takker thek aff innerst hiertæ, oc
 bedher at thu skodher thin enest søn som thu antvordet til dødhen
 30 aff stor kærlighet, met huijken thu elsket oss oc for hans drøf-
 uelses mannefolhet forgløm alle mine vranglighet, oc bedher iech
 at thu minnes pa thine gammel miskund oc low, ther thu lowet.
 Visseligh, thu gaff verlden som forfors aff Noe flod thin forligels
 tegn, oc sagde met thin helghe mwn: iech skal sætte min bow i
 35 skyen oc skal pa minnes mit venscap met ether, oc thet skal
 være iet tegn i melle mek oc iordhen. Eya, skod nw, millest

fadher, then bow, som tha var fortegned, sosom ær thin søtest
 søn, hæng vppa korss. Betrakt, søteste fadher, hura han var vt
 draghen oc vt ræk pa alle sidhe, at all hans been mote tæliæs.
 Se huræ hans hender arm oc ander hans lim vare alhordest
 vt draghen oc fulle aff saar oc ofuergudhen aff blod, iech bedher 5 xx*
 se thettæ oc for hans saar heel vare saar oc forlat ware synder!
 Minnis herre, hwi thu kalles miskunsammer oc miskunts fadher
 ther aff, thy at thu miskundsammer miskunner alle, oc ey minnes
 then vræt theg ær giord oc glæmmer vore synder. Thu kalles
 ey miskundsammel for rætuise mæn skyld, som ey behøfue synd 10
 bætring, men for vore skyld som synnet oc giørde ille. Eller
 mon thu hafue stadfest at rætuise oc vskylloghe mænniske, hwes
 godhe oc vsmittet lefnet ær oss ydheligh til estersyn, the skulle
 ene være thine venner oc vethe thine lønlig thing, oc hawer
 skibet, at the skulle ene æræs aff thin nadh oc venscap. Heller 15
 mwn thu være enest vskylloghe mænniskes herre, æst thu ey oc
 there herre, ther synde plikt gøræ? ior visselighe æst thu there
 herre, ther bodh gøræ oc igen koma til hiærtæ. Pleyer ey nadh
 at øghes ther oweruæts, hwar som synden war for møghel. Thy
 flyer iech til thek, miskuntz fadher, oc søgher efter thin værns 20
 æræ, oc aff heteste gudhelighet oc met en hiertelig armtegt sam-
 men trænger iech mek, o høgst kunges søn, i mellæ thina bar
 arm blodug aff thin blod, oc vil iech ey skillis fræ thek, hwerken
 lefuend eller dødh nogher tidh. Ther for, o søte oc mille fadher,
 forlat meg minæ synde, met huilke iech forskyllet thin vredh, for 25
 thin eneste søns kærlighet, thy at so stor sorgh ær mig for mine
 synner, at iech heller vil thole thusend dødh æn fortorn thek,
 milleste fadher, nogher sin her efter, thy at all then vselhet ther
 iech thol, heller hyllet som iech forskylle, heller swarest skers elts 30
 pine twinge mek ey so møghet eller drøfuer megh ey so storlig 30
 sosom min brødh, met huilken iech fortornet theg, min scaper oc
 min herræ oc min Gud oc min igenløser oc min hiærtens eneste glædhe!
 oc ther for vm iegh kunne vpfylle hemelen met vbodhelighe rop oc
 gøre mit hierte so stor magt at thet bryst i thusend stiki, thet var
 megh løft for all hagswale iech hafd i alle min lifs dagh, thy at 35
 hure møghet mere ther gøres met meg millere, so møghet mere

pines min grætefull hugh, thy at ieg tog ey tak vppa so mild ven oc troligest fadher, men nw, o ewinnelig visdom, som ær gudelig visdoms lærer, lær meg huræ ieg skal bæræ thinæ söteste vnner i mit hiertæ, oc huræ ieg skal hawe them i min amminels idelig, 5 at ieg ma so kungøre bodhe them som æræ i himmerige oc i iordrike, hwat tak icch skal igen seyæ for so vtalelige godheger-ning som meg vsel æræ gifuen aff oweruætte stor mildhet.

Sapientia: Tu skal offer tek sielff ok alt ther tith ær, oc tagh ey noghersin igen ther thu hawer offert, oc haff affhold ey 10 enest aff vlødehet, vtæn vmuel styndo[m] aff the thing som lowes, oc tha teer thu mik thinnæ hendher korfeste til korsset, oc hwat som got ær skal thu gøre, oc hwat ont som tek pa føres skat thu lidhe tollelig, oc sammelsank thin hugh fræ manne vt-spreddh tænkels oc fest henne i mek som ær høgste goth, oc tha 15 feste(r) thu thine føther til korsset. Lat ey siels oc leghems dygd ledhiæs, men wer idhelig at, at vtrække them i min tienist a gants magt efter minæ arme lighels oc ee thu ær aff arbegd mød eller træt, tha giff Gudh loff oc lidh tollelig oc sammel træng mannelig sinnelikhetz rørels, oc so skal thu sware then vold oc 20 mødhe som mina lar tolde, oc min leghem igenblostredes vedh thin leghems gudhelig oc skællig drøpels. Mæn thu skal gøre min ryg, pint aff korsens hwasbet, ien sød sæng ad hwiles vti aff manne hande genwordhehetz villedigh lidhels, oc thin hugh som ær fortunget aff kroppen skal thu altid hawe vp til Gudh, thine 25 limme skal thu hawe til rætuishtet oc til hellehet, sosom tu pleyde at hawe them ferre til vrætuishtet. Tith hiertæ skal være redhe til at lidhe all genwordehet for mit napn, oc so skal thu være korsfest met thin herræ sosom tro swen, oc skal vorde meg no-gherledis ligh oc ælskelig owerstent met ønkelses blod.

Capitulum quintum.

Græd oc jemmer ofuer vtsluct gudhelighetz værm i atskillelighe personer bæghiaæ kons i vor tidh, huilke Christus igenkaller til sau kærlighet ved hans pine.

Huræ sidher enest stad full aff folk etc. Ien tidh tha visdoms discipel betrakte nw i sin hug thenne werldens vodhelig skikkels oc stat, oc huræ møghet then gudhelig kerlikhet vanskedes i sin tid, oc mænniskens eghen kerlighet vndher voxte manne sted vnder renlifues form, sosom stelendes sek til, tha hende i blant the taareful bøne som han bad til Gudz visdom, at han tyngdes aff ien andhelig oc soth sofn, oc gensten var ther hoss ien lighels som hannom lærde fullelig aff thettæ fornefude. Thy at i then syn syntis ien pilgrim fatte oc oggen oc stod vten til oc bar ien staff i sin hand, oc han var full aff vselhet oc armhet. Hoss hannom syntis sosom ien møghet gammel stad oc var manne sted nedher fallen, hwes plank oc bygning (hafde varet) møghet fogher. Oc hon hafde været fast met torne oc grafwe porte oc lykels oc met ander væriæ. Ien dell aff fornefude vort nedher brudhen aff sien, thy at the som væri skulle vordhe ofuerwonen (aff) forsymmels oc ien dell fiell nedher for theræ forsymmels som boode i stadhen, oc then dell som bleff igen var fald i vone, thy at her oc ther var skar oc long rifwe. I stadhen syntis nogher dywr sosom hafftrolle i manne ligels, a huilke then pilgrim bedhes hielp oc the kørde hannom smælig bort, oc manne forbødhe them ther hannom ville hielpe, at the skulle hielpe hannom, for huilket han vort drøft oc vred oc gik bort, bortkord aff them, oc kalle hemmel oc iord til vitn amot them.

Discipel sagde: Thettæ sog iech oc iech bedher, o ewin-nelig visdom, at tu teer mek thess syns merkels, thu som veest allæ lønlige thing oc gudhelig vnder.

Sapientia: Thet ær ien vnderlig thing oc ær mest verd ønkels. See, iech ær then pilgrim, fordom thenne fordæret stadz ærlig høfðhing oc forelare brudgom. Thenne stad som thu (saa)

XXII* so brodhen oc skorful, hon ær modher kristen kloster lefnet, som
 war fordom hede oc gutelige, i huilken som manne tro mæniske
 hafde goth hellefnet i kerlighet oc endregt aff kirakens begyn-
 nels, oc the forsmade al verels thing oc brunne enest i Gudz
 5 kerlighet som i helle tænkels oc godhe gerning, vare sek sielff
 gongnelig oc there iefn kristen, oc gjorde ey noget swig heller
 skadhe, mæn the løfde there lif i enfolloghet oc vskyllehet. The
 korsfest there leghem oc leghemens begerels oc synd, the hafde
 storæ idh oc vone, fulle met gudhelighet. The ware (i) manne
 10 hande klostere oc øken oc renlifues mæn, sannelig dygdelige
 mæn, sterkeste oc ærligeste strits mæn amot andhelige vn(d)het
 oc swig, oc antwordhedhe sek sielfue alt til dødhen for sandhetz
 oc ræ[t]nishedz beskirmels. Tholige ærlighe borghere oc ander ær-
 rest Gudz riddere plegde fornefude stadh, sosom ær vor hæghe
 15 modher, then gudhelig regelbond lefnet, at fødhe oc vpfostre til
 mon aller, mæn tess verre nw i thesse tid i manne stæd oc rige
 stor fald begynner nw at hende theune stadh, thy at summe
 borghere oc styrere hawe sek forsømelig. Thy ær all then andhelig
 bygning vfast oc nesten ødhe, oc thet lille som synis at staa
 20 igen, forfars aff idhelig vanskels, for thy at manne then samme
 (helle) renlifues søner oc vedkænnere æræ kommen til so stor
 fortrodhenhet, at the diernes at talæ mote sine formen, so at nw
 ær nesten i engen sted refst oc vm plicet bydhes amot brodh tha
 vordher æn verre, thy at the æræ væpen met subtile oc kloghe
 25 disputeren, oc (the) taghe manne vnytteligh beuisning aff kirkins
 loff sek til vern, oc ville ey late sek refse, men the gøre ower
 thet ther there forfædhern hawe sat, oc invøfwe sek sielfue oc
 ander met sek i vodheligh trædhe. O thet ær san dom, at thenne
 ondheligh bygning skal forfares. O sannest foruisning tilkom-
 30 mende drøfuelses, hwæ kan thenne ondheligh bogning sta, vm
 hornsten taghes bort vnnen til, oc then pilæ som bewarer all
 then ondheligh bygning vumænnens, sosom ær nær redhebon oc ødhy-
 myg lydheles wræges bort, oc hwar en gør som hannom behawer
 oc lyster, oc ey noget derfues at seyæ: hwi gør thu so? hwar ær
 35 nw then enfolle Powels lydheles oc ander discipule mest lowende,
 som lydde the gammel fedhern aff størst gudhelighet, som bødhe

them ther vmøgelighet var. Tj nw tunge at tale ther aff! men alle
 gudhelig hiærtæ grætæ i, oc ey gafner oc at thale aff thenne ma-
 terie. Thy at hafde liet aff thenne materiae ær visdom, men skal
 ieg nw seye aff seluiliændes fatekdom, som ær all renliwes
 modher oc fødhe, huilken summe hælle fedhern vtuelle sek til 5
 brudh, summe kalle henne sin frw, summe gawe henne sine godhe
 venne for testament. Hwat skal iek seye aff henne? thy at aff
 manne ælskes hon ey sosom brudh, men hon kastes vt sosom
 Agar, Sara tiænist quinne, tha som hennes barn var amot alle oc
 alle vare amot hennes barn, thy at the finne thousand konst til 10
 legge sammel oc the konst som them ær til helse gaa i the konst
 som them kan noghet forhwærre, och hwat som the kunne ey
 hawe i peninge, thet skifte the vm i ander nytte, oc late so at XXIII*
 the gøre thet til mille gerninge, men aff ræt sanne gøre the thet
 for there giri, oc bygges ther aff sosom ieth augud, oc æn nw 15
 framdelis vmwænde the sinæ pænninge i ander thing sosom i
 bogger heller permen oc (tha) the thing vonskes som the hawe, at the
 maghe tha taghe ra h aff then gudh Atteron som the lagd i there
 pænning sæk, sosom ey vare Gudh i Israel. Item at thale vm
 kyskhet som ær døgdens fering göres lit behoff thes værre, thy 20
 at tha the vnge lamb ville fly the grymme vlfwe oc løpe til hiorde
 vern, tha falle the i verre snaar, oc tha the mene at the skule
 vnfly vlf tænder, tha fa the dodhelig saar eller dø alstings aff
 veyer som griper them lonlig oc tygger. Summe hawe sek oc til
 syne sosom kyske mænne, hafwe tha ey kyskhetz dygd, oc tha 25
 the rædhes enest at the skulle beropes for vkyskhetz smit, tha be-
 gynne the lonlig at øwe siæle row oc krænke hymerigis brud-
 goms violas, eller smitte them met vhowesk hannels. These
 kaste madkrog i gryte til lighels efter summe preste i Moysi low,
 oc gøre row aff the thing ther Gudh skule offers, oc for thy at 30
 (the) ey derfues at æte offert al sammel op, tha ville the ligh-
 uel smage, huræ thet tefwer sosom the gide.

Men nw vil iech sighe (noghet) aff kærlikhet, som ær all
 andhelig bygnings sammel binnels, hon ær til ænte gør, hon ær
 til ænte gør alt til grunnvol i henne, thy at alle spøre nw efter 35
 thet ther theres ær oc ey som ander her til, oc vodheligh bag- XXIV

talæ hawer nw heller rum æn skeer kerlighet, oc brodherlig hadh
 hawer vndergrafuen oc nedherslar brodhe[r]lig kerlighet, so at nw
 mo vel seyies *met* græd oc sorg, hwar en skal gøme sek for sin
 neste oc skal ey hawe trø i alle sine brødher, thy at hwar
 5 brodher som vndergrafuer han skal vndergrafues, alle ven gaar
 swighelig, oc man skal gøre daare aff sin brodher oc manz vuener
 æræ hans hws folk. Propheten seyier: there tung ær skodh sær-
 endes oc hon thaler swig i sin mwn oc thaler frid *met* sin ven,
 oc hawer tho lønligh swig, oc for thy the bidhe hwer *anner in-*
 10 *byrdis*, oc redhe hwer *annen* til vredhe, oc hawe awnd oc slidis
inbyrdis, thy ær rædhendis at the skule fortæres inbyrdes, och ey
 ær thesse thing oc there lighe so lønlige, at the ey wedhes.
 Men thes verre i all verlden vtgik there lyd oc til *verldens* ænde
 ging there ordh, men vil nw nogher gøme godhe gammel vone
 15 oc helle øfuels sosom gammel fædhern gjorde oc lærde, tha gøres
 door aff *hannom* oc i blant ander seyies at være enlig oc lefue
 atskillelig *met* *anner*, oc skal lidhe moghel vræt, men vm then
 helle kloster løfnet *som* (ær død) vare i sin magt oc stør(k), tha
 vare alle thesse thing i godh stat oc skibels. Foruis i the daghe
 20 var ien gyllen tidh oc helses dagh, thy at the vakte sek for all
 vflodelighet oc hafde (ey) hwisken eller lismen sek i melle for
 anders gudhelighet, oc aktet ey trædhe eller dele, men the for-
 tæret there tidh i dødhelig *gerning* oc helle studeren oc tænkels,
 oc them var iet hiertæ oc ien siel oc the lefde aff all theres oc
 XXIV* 25 ey hwerser droghe til sek sielfue, oc for thy vare the fulkomme-
 lig men i alle dygde. Aff then *fornefnde* andhelig id bleff ey
 igen *vten* noghet litel. *Item* somme dele, som syntis at stande
 igen vskad i then andelig stadz bygning, æræ the gammel godh
 sidher oc vonæ, i huilke løfues so vel there øfuels *som* nw æræ
 30 so som gammel fædherns løfelig studeren. At thu sa ther en
 møgel stor hop diwr *som* syntis i manne bilet sosom haw trool,
 thi æræ the som bære klosterklædher oc hawe skywlt ther vnder
 verls hiertæ. *Vten* til hawe the høfskæ regel klædher, innen til
 æræ the twm aff nadh oc gudhelighet, oc tha the æræ so vanscap
 35 innen oc *vten*, *sannelig* tha æræ the ey vlighe vanscapt diwr,
 huilke som gøme ord oc framtalæ andheligh kædom, sosom

Balams asen *met* manne røst, men the lefue efter leghemme, thy at *thet* the *predic met* ord *thet* stride the amot *met* there vsedher. Aff them æræ oc the som løpe i genom manne hws oc snak oc leghe oc ledhe *quinne* fonghen, oc *nymme* altid oc komme tho oller til sandhetz visdom, huilke som lukke mek, seyier Gudz vis- 5 dom, aff theres oc anders hiertæ *met* fofænghet oc falske dorscap, men at thu saa summe ther i qwem klædher oc skabels som meg bødhe hand, mærker vtuelle mænzt tall, som rettelig oc millelig hawer vmgengels i blant ander oc engen forværres aff there efter- syn, men the æræ sosom liws lysendes i thenne mørk *verlden* 10 mit i ont oc vrang slækt, oc vptænne oc vplyse there iefn *cristen met* lifsens kændom, oc æn tho at the æræ æn nw i en stor tall oc i all stat oc alder beghi køns, tha æræ the faæ for the ander, thy at ræt sanne flere æræ the som gong then vidh oc bred vegh som ledher til død, æn the som arbeydher at gong 15 then snæwer vægh oc trong port som ledher til lif, oc these hawe sek sosom lamb i blant vlff oc lilier i blant torn, som gifue dygdheligh godh luet aff motgongs lidhels. These æræ the som vor Herre beuaret sek, som ey bygde sinæ knæ for Baal, som ey gjorde leghemens røkt i atroels, huilke som hafde Tau sere- 20 fuen i there anle, *thet* ær *Ihesu Christi* pine bare the hwer stet i sin leghem, anders ondgeringe som the ey kunne komme til bættring, græte the. These moghe vel seyie *met* Apostel for vtalle genwordehet: vten til ær strid, inntil ær rætzet, oc alle ander vodhe, som the hawe haft, moghe the sammel lukke vedh 25 the vodhe ther ære i falske brødher. Sodhan ey vwærdskeyelig lighes ved martires, thy at for vten anner mannefol plict oc pine- lighet the lidhe, genom stinges the aff innerst sorghes swerd, huræ tith the see brødhe oc synd mot Gudh oc rætuisbet, men tha them ey til vwi(s)het. Thy at til them ær then røst sagd, som 30 seyier: seyie i rætuisman, thy at han skal vel ethæ sin pofinnelses fruct, ve ær vmild man, thy at hans gerninge løn skal vordhe hannom til onde, the skule hunger oc (i) skullæ etæ, the skule tørste oc i skule drikke, oc huræ moghet Gudz riddere eller stridzmæn there arbegdh oc motgong ær stor i alle thing oc hawe ey hielp aff them ther them 35 skule hielpe, men thes verre the gøre twert amot, so moghet

mere skulle the hawe større løn efter there arbejd i tilkomende righe, æn manne aff there forfædheren som (hafde) vtalle medhielpere til thet the toghe vppa. Item at thu sast i forsagd lighels manne som hinnert them ther ville gaa til megh, mærker them ther for-
 xxv* 5 derfwer anner som godhe akt hawe met there onde radh oc estersyn, oc lighewis sosom Pharisei gonge the ey in. til ewinnelig lifff, oc ey ville the latae ander gaa in, huilke Pharisei vmuel spottet Gudz visdom met there vmillest mwn oc attrod i alle mate at vænde them fræ hannom som trode po hannom, oc kallet han-
 10 nom swiger. So oc manne, ey at there samuid nødher them til, men awnd preger them til at the bagtale oc dømme ander aff sin gogerninge, oc late ey aff at forwærre there godhe gerningæ for manne mænniske, oc hwar the ey kunne forwærre gerning i sek, thy at hon ær vpenbarlig godh, tha arbejdh the at
 15 falske henne aff vnd meningh, oc so ville the gaa for them, i thet at the trænge them fræ sine godhe gerninge, huilke the kunne ey lighes i gerninge, for thy at dødh gik i werlden vedh diæfwlsens awnd, thy foliæ the hannom efter som æræ aff hans vegne. Item then kæp, som thu saa megh bæræ i pelegrims
 20 lighe, mærket then dødh som ieg tolde paa korsset, huilken ieg bær for tro mænniske til kærlighetz tegn, at the skule owergiue vertz kerlikhet oc vende sek til meg aff all hiertæ. Then rop som thu hørde ær min rætuishetz strenghet ower them, som ey ville owergifue there synder, hwerken for rætzet eller Gudz kerlighet,
 25 men the blifue i thom herskelig alt til dodhen.

Discipulus: Tha ieg hører thettæ oc vnderstar forsant so at være, løster meg heller at græte æn noghet at seyie. Ho græter ey oc seer then fogher lund vpnegst oc so manne foger quiste som vnder vogste i helle stet, oc seer første stadz skinninde
 30 kræselighet oc nadhens andelig rigdom oc møghel mildhet oc
 xxvi gudhelighet oc alle gudhelig nadhens gawe øfrels, oc seer nw so stoor armmod oc lit nadh oc meest vnskap! ho sukker ey nw oc rope for drøfuels: a vi! huræ siter nw enest stad ful met folk! oc thet: huræ ær gnl vordhen mørk oc best lyd ær vmskift! Han
 35 ær møghet hord oc vgnudhelig som thettæ vil ey akte oc ey græter aff alt hiertæ, oc see thenne drøwelses materiae oc græd øghes,

tha som all verden synes nw at være sat i ondscap, oc then gammel wnen, tha hans tidh star til, synis at hawe magt hoss manne openbarligh.

Sapientia: Enkte skal være teg nw at sin aff them som æra vtenil, som bygge alter pa gaad oc offer swiin køt, hvilke 5 som kaste sek nedher vbygdelig i alle høghe howe oc i alle grenfullæ træ. Aff thenne verdens vppenbarlig dyrker, som ey blyes at bedrifue vppenbarlig synde, sosom hoor styl oc theslighe, them taler ieg vm, men tha vil ieg, at thu tænker then hæghe stadz forderfuels, thet ær at klosterlefnet eller renlefnet ær ey so hedh i Gudz tjänist som 10 var i fordom tidh, oc ieg vil at thu græther millelig oc vtgyter toræfulle bøne for hennes vpresels oc hofueskhet. Sannelig hon ær ien stad som ær sat pa biergh, hon ær liws sat pa lysklowe, oc hon ær andhelig salt met hvilket vertz mænniske begathes, hon ær verdens speghel. Aff hennes ord oc eftersyn plægde allæ at styrkes oc 15 vplyses oc begades aff visdom, men tha thenne stadh vordher gifuen til vnd eftersyn oc henne lys vordher vtslykt oc salt vordher forderfuet, o vi, o vi! huræ skal tha stande i verden, tha the som hawe vedhersagd verden, foller verden efter aff sin magt, oc tha the som kalles andhelig mænniske efterfolle 20 leghemens begærels oc bekummer sek i vertz ærend oc køpenscap. XXVI*
O helle modher, then hellæ kirki, huræ stor drøfuels skal tha vordhe! ho ær som tha skal vpsta oc holle then vredhe domer, thy at i thenne neruændis tid manne som hannom skulle forlighe met synde mænniske, the gore hannom ey minzst amot. 25
Min siel haader there høgdtidh, thy at there andbeligh kærlighet gar i legmelig, oc legmelig kerlighet skiwles vuaktelig vnder andelig scabels, sosom klæt vnder hwete, oc hon verræs aff hennes met blændels, sosom balsamum falsket aff fwle veske. The offer Gud thet helle alters offer, ther syer ær kommen vti, thy at 30 hedhers begerels ær for mektig i alle mate i there hiertæ, oc regnerer ower mate, oc tha the faa hedher i there prelatz dom, tha søghe the met møgel vmhug efter vertz thing, oc tha som there kunne ey faa these thing efter vilæ, tha røres there hug, oc (ey) rædhes at indrage nyæ sect oc lærdom til vnd. (Oc), so 35 som Gudz budbryter aff iøtzske folk giørde scole i Ierusalem, hwar

the numme hedenske sidh, so fara the oc at, at gøre oc vnuænde sek oc ander til folks sidh oc owergonge the mærke som there forfædhern satte.

Ieg kærer at ieg skal thie, ieg tenkt at mille ønkels oc
 5 gudhelig bøne skulle til sammel vpvoxe *met* drefuels. I *fornefude*
 stadh var ien høfdings gaad, ien aff the fræmst som gaff the ander
 samslækt visdom oc lærdom, men manne blef dødhe pa then gade
 aff the gammel mæn oc toghes bort. Ther for *vten* var ien Gudz
 man, som idhelig bad til Gudh for then stadz helse, then samæ
 10 man saa vm næt i ien syn sosom aff vesten: i then sama stadh
 vpstod ien veyer aff hiorden oc hafde tho horn, oc pa hans howd
 hafd han ien iernkron, oc hannom var gifwen vold at han skulle
 xxvii styre oc regneer. I samme stad fulde hannom efter nogher sma
 refwe, oc hwer serdelis aff them toghe kron aff veyern oc them
 15 tilføgghes ien stor hop diwr aff bæghi kæn, summe for rætzet,
 summe for giri, oc manne fulle hopen vnuel aff ien enfold hugh.
 For thy vilde then veyer *met* vold taghe sek oc sine *metfogh*ere
 velde oc styrels i then stadh oc foor vm *met* stor magt oc var
 swar amot alle ther hannom stodhe amot. Han bortkørde the
 20 mekte oc han ødmyghet them ther magt hafde i blant folket, oc
 summe dømde han til vd øø, oc the som bodhe i then same
 stadh oc bodhe ther vm ræddes storligh for them, thy at the ville
 være ower them ante *met* low eller vlow, oc the sparet ængen
 ther them stod amot. The spard ey kæn oc ey oller, ee hwat dygd
 25 eller lefnet the hafde, oc ther vorde manne them tilfögde aff
 rætzet som ey (ville) fordrifues aff land. Manne blefue oc igen aff
 Gudz folk, som mere reddes Gudh æn man, oc stode stadhelig
 och mannelig i største drefuels, oc vare rede at thole dødhe for
 forfædherns oc Gudz low, æn lyde trobrythere vilie, vedh hwes
 30 keed oc brood matte *fornefude* stadh snarlig vordhe til ente. Oc
 æn tho at iblant Gudz folk vare summe som ey ginge rættelig til
 sanhetz veg oc ey gømde rætuisens oc iefnhetz stie sosom tilburde,
 tha ligeuel atra the at staa mote *thet* meste vnt som begynnet
 manne stedh in atгаа, oc sætte sek ther amot efter there magt,
 35 huilke som var til hielp Gudz sønners ledher. Samme stadz
 fræmst styrs man, hedherlig man oc verd loff i alle mate oc ræt-

uisens ælsker oc alle som flydte vnt, lagdes them til oc var giord
 them til stadfestels. For thy syntes then veyer at ga amot Gudz
 sønners ledher *met* sin horn oc arbegd at køre hannom bort,
met alle mate han kunne, men then ledher eller herte stod sterke-
 ligest. Tha veyern sog *thet*, foor han *met* nogher aff sine til all 5
 folkes høfdding oc talet til hannom amot sin folks ledher oc rørde
 hans menløss ørn som ey viste swig *met* swigfulle e(g)ghels, oc
 tog herdom i sit folk. Tha tromenz kirki *thettæ* hørde, græd hon
 høgt oc manne græte oc ropte i hemmelen havendes minzst sorg
 for sek sielfue, men størst for Gudz low oc forfædherens statul 10
 eller pafinnels, huilke the syntes at bryte manne til skam, oc
 badhe Gudh ødhmyghelig vm *thet* matte vorde, at han ville læræ
 høfddings hiertæ bæter, som var høfdding til then store hop, oc
 tha som manne trængdes aff hordest tjänist vten skyl, ropte the
 til Gud. There rop kam til Gudh oc han horde there græth oc 15
 han foor nedher at frelse them, thy at æn nw fantz godhe ger-
 ninge i Israel. Ien tidh kamme til sammel pa ien ødh the vmille
 mæn amot lyels sonner *met* stoer magt oc mekteg hop oc trørste
 aff sin magt. Tha the som them var amot soghe *thettæ*, the som
 nær ware aff Gudz vegne ræddes storlig oc vantrøste, at the 20
 skulle vnkomme, for thy at *thet* var en stor *samling* oc sterk, oc
 the vare lærde oc reed til strid, men^e the ander ther amot var ful
 faæ oc enfolle oc ey von vid vapen. En aff them ther Gudz deel
 hulpe han trøste the ander som rædde ware, oc raad them at the
 skulle fly til gudelig bøne, oc han gik til ien stedh at bedhe sin 25
 bøne, oc lagde sek til iorden oc sagde *thettæ* oc these lighe i
 sin bon: Herre Gudh, *himmerigis* oc *iordrigis* kung, efter thin
 vilæ ære alle thing satte, oc ey ær then ther kan modstande thin
 vilie, thu vest at these komme til oss i sin dyrrels oc trøste a
 sin hop oc ville regnere oc styre ey aff thek oc ville forderre 30
 forfædherens oc Gudz low oc fortabe oss vsle aff iordhen. Eya,
 Herre Gudh, vplath thin øghen oc see vor drøfuels oc thin helle
samlings, oc vend vor græd til glædhe, spred them at i thin dygd
 oc magt, oc sæt them aff, at the maghe vndersta, at thu æn nw
 hawer rokt vm thit folk. Beuiss nw at seyer ær ey aff stor *sam-*
ling, vten aff thin vilæ, oc miskund oss, at wi motte overvinne

XXVII*

XXVIII

met thin hielp then stor drøfuels, som wi thole for vore synde, oc sosom vore forfædbern so lat oss oc tiæne tegh i frid oc ro- lighet, Oc tha thettæ var so giørd, tha hørde Gudh sine tiæners røst ropendes til hannom, som aller owergifuer them ther hop
 5 have til hannom, oc bort korde vuenners magt. Thy at pao annen dagh fioll veyern til iordhen i thet same sted, i alle there asyn ther vare sammelt, oc iet aff hans horn vort brodhen, oc alle lofuet Gudh oc ther fræ tog hans magt til at vonskes oc min- skes aff dagh oc til dagh, thy at manne, vnderstandendes hans
 10 swig som førre vare leed aff hannom, ginge fræ hannom oc Gudz sønners hop ther lyels hiold øktes oc tog til at triues, thy at Gud hialp sit folk, tha som fridzens vuen var fordrifuen, velsignet vare Gudh over all thing, amen!

Discipulus: Thettæ ær ien merkelig thing oc vnerlig at
 15 Gudz doms vransagelig dyp later sine vtuoelde mænnske so drøf- ues, men tha owergifuer han them ey, vten frelser them oc be- skermer so faderligh. Men ieg ville bæther vethe thenne syns lønlig vner.

Sapientia: Them som forstar ær nogh sagd. Thu skalt
 20 ey vtermere spøre, men tha ma thu foo stor fruct aff thesse thing. Først, at thu skal nymme, ey at vonhoppes noghersin i nogher genwerdighet, men sæt all thin hop i Gudh oc fly til Gudh i alle thine drøfueise, oc owergiff ey rætuisens vægh for nogher vnilde mænz galnscap oc hath oc haff foruarels oc forsyn i alle ærende,
 25 thu skalt handtere, som tilbør. Tha thu vordher prelat eller brodbers styrer, tha skal thu nymme her aff, ey at tro strax them ther pleghe at kære the anner, oc thu skalt ey lyde altid hwar radh eller eghels som thine neste gifue thek til hielp, oc thu skalt ey taghe kærmaal for føghe thing amot lowendes mænnske, thy
 30 at ther aff nedherstas all godh oc howesk vmgong, oc ther aff vordher diærfuels at kiwe amot, oc reulifues styrk forfares. Men then sag thu ey veest, skal thu grannelig ransaghe, ante met thek sielff eller vedh rætwise mæn oc vise, oc som Gudh rædhes, oc so vmsidhe først thu ved sanne, skal thu framseyie (ræt) dom, oc so
 35 vten twewel finner thu ofte, at the som kære po nogher sag ær skylloghe i saghæn, for thy at the som ville vnfly kloster plect oc

ban, the framlegge there formanne vskelle thyngsel oc lywe fo-
 fængelig oc seyie seg at være rætuiseus kæmper oc sandhetz for-
 swarere, oc ville have sek vntaghen aff there formænz plict, oc
 begere fofængelig oc vten dygd at være for the anner, oc so skal
 thu vtlede al saghen. Oc tha thu vedh fullelig saghen, tha skal 5
 thu ther efter dome oc so giue vmille mæn ower there howet, 5
 thet som the thænkte amot rætuise mæn, oc so skal swerd in-
 gonne i there hiærtæ, oc there bow skal sennerbryst. So skal
 vmille men gripes i there lønlig swig. So vort stenet tho gam-
 mel men, ther atrade at stene Susannam som trøste pa Gudh, 10
 so forfors Amon, som var Jøde folks vmillest sien oc vuen, som
 gaff kung Assuerus vnd radh, at Gudz folk skulle forfares, so
 dødhe oc then høgferdest Saul aff sit eghen swerd.

Discipulus: O alle sagh milleste medlere, ewinnelig vis-
 dom, som venner thine v(d)uolle bodhe goth oc vnt til godhe, 15
 thetæ akter ieg, thin ødmygest swen, enest at gøre i thenne ma-
 teriæ at fly til gudhelig bøne aff gudhelig hiærtæ, thy bether ieg
 teg, almæktoghe miskunnene fadher oc hugswalelses Gudh, ieg
 bether ødhmygelig, at thu miskunner tith folk oc thin arff, oc giff
 hiertens frid oc rolighet i vore daghe, oc miskund oc them som 20
 hathe frid for tit benedide nafn, ieg bether, ingyd i them godh
 andh, at the moghe vende igen aff there villels oc komme igen
 til frid och kerlighet, at vi moghe alle tiæne theg endregtelig i
 then helghe kirkis vor helghe modhers skød, oc at vi moghe
 (ko[me]) til then æreful stadh *Himmerigis* fædherland. 25

Capitulum [æxtum].

Hurædan then gudhelig brud, Gudz visdom, ær oc hurædan henne
kærlighet ær.

Hvrædan ær thin lieff aff lieff, o fægherste quinne? ho som
attror at høre thesse ordz vtydhels, han skal nw byde sin
5 ørn til then gudhelig kærlighet. Sey hannom som ælsker, sey
then som brænnner aff synnerlig ælskog, at thu ma vndersta hwat
ieg seyer, for thy at æn tog at then som ey ælsker, hører nogher
XXIX* talæ vm ælskog, han thænker (heller), at then ær drukken æn
edræ, for thy at han fek ey at vethe aff inuortes smag gudhelig
10 ælskogs magt, men han hører ordhen enest lydhe. Visselig vel
ma han oc vente, at then ær drukken, men aff viin ekki i huil-
ket ær vkyskhet, men i huilket ær andelige glædhers owerflødhels.
Thy tie wi som æræ longt fiern aff sodhan ælskogs owerflødhels,
men tha attraa vi aff all hiertæ at vorde nær. Framga nw for
15 oss kærligful hugh oc segh oss ien mote, huræ hon var forkom-
men aff sin lieff, oc hwat mote hon vort draghen til hans ælskog,
at kungøres skal til sammel i thet, hurædan lieff hon ær aff lieff,
oc ey (skal) døle seg formøghet, thy at stor kærlighet pleyer at berope
sek sielf vullendes. Kærligful hugh seyier: komme i, oc hører,
20 huræ store thing gerdhe vor Herre min siæl, then tidh bløstrendes
vngdom oc redebøn hugh ledde mek til grøne ænge oc mannes-
kons bloster met mine selseap aff bæghi kæn, ther lighegammel
vare met megh, til at nytæ attrolighe hugsualels søtelig, oc i blant
manne hande legh hørdes aff manne ien røst aff keed, oc samme
25 rørd there hofuet oc sloghe hænner tilsammel aff glædhe, oc the
glæddes oc sprung sosom veyer i blant faar oc gafue nogher
spring, oc i then glæde sagde the: wor lifs tidh ær litel oc met
ledhi oc ey (ær) lise i manz vterst, oc ey ær nogher kæn som
igen kam aff heluet, thy at wi æræ fødde aff ente, oc her efter
30 skulle vi vorde thet wi vaar. Kommer for thy oc vi ville nyte

got *thet* som ær, oc nyte scapet thing snarlig *sosom* i vngdom, oc vi ville fylle oss *met* dyr viin oc smørels, at ey skal gaa fræ oss tidhens bløster. Vi skule krone oss *met* roser fær en the falme, ængen æng skal være *som* vor, vkyskhet skal ey owerгаа. Hwær *stet* ville vi igen late glædhes tegn, for thy at *thettæ* ær 5 xxx vor deel, *thettæ* ær vor lødh. Sodan ord oc there lige sagde the oc the øfde there lyst, oc hwer serdelis grepe the bløster *som* the kunne fa, men tha ieg hafde standen litel stund i meg sielff oc hafde twewel, hwat ieg ville gore, tha fek iegh at see blomster, *som* ieg hafde førre seet fogher oc grøn i voor tid, at 10 the togh gensten til at visne oc fiøl nedher, oc all there fogherhet forfors, oc aff then syn vort ieg rædh, oc kam til meg sielff oc sagde ieg ney, at ieg nogher blomster ælsket *som* forgængelig var. huilke ieg saa stakket stund bløstrendis oc so snart falmæ. Ien tidh tha min hug var i roo oc saa seg al vegne vm, oc søkte efter ien skygiful 15 *stet*, *som* hon matte hwiles vti, oc vnflydde *sosom* ien hin mid-dagx hete, tha syntes meg ien stad høgt vp *met* høghe dygder (oc) *sosom* iet tywgt bløster pa mark, lystelig (til) at see, oc *thet* var langt fegher æn alle the blomster ieg hafde førre seet, oc tha ieg skynde meg at see *thet*, tha vort *thet* snarlig vmskift, oc 20 syntis ey, men fore meg stodh *sosom* alle fogherhetz gudhinne, huilken *som* var rød *sosom* rose oc skinne hvid *som* sne, oc var clarer æn solen, oc hon gaff fogher tale. Alle lystelighe oc ønskeligh thing hafde hon i sek oc hon drog alle til sek *met* sin største fogherhet, so oc *met* sin søtest luct, ner oc fiern all vegn 25 spredh, och hon sagd *met* søtest røst: gaar til meg, all *som* attror meg oc vpfylles aff mine slækt, ieg ær fogher ælskelighetz modher oc rætzels oc stor vndherstandelses oc helghe hops. Tha ieg hafde *thettæ* hørt, stodh iech oc tigde oc ful rædh sogh ieg nedher til iordhen, thy at vndherlig rætzal hafde belagd meg, oc ieg kunne 30 ey see *met* alle, for so stor feyrings venhet, huilken *som* tha vt rækte millelig sin hand oc rørde mit hiarta oc styrkte meg til at xxx* thalæ, oc *met* open oghen togh ieg til at se derfueelig pa henne oc sagde lœnglig i mit hiarta: *thet* som thu hawer længe let efter, *thet* hawer thu funnen oc æn *meer* æn thu noghersin kunne 35 thænke. Sey oss tith nafn oc slækt, vm the æræ verdige oc somme so

stor fogherlighet. Tha tog hon til at tale sin ordh *met* klar antl oc skin-
 nendes øgn oc søte lyppe, huilke ord ginge *genom min* legmelig
 horels oc fløw i mit hiertæ sosom ien piil, oc visdom sagde til
 siælen, som var smælt af kerlighetz søthme: for thy thu ær at-
 5 troels man, thy kam ieg at tee tegh alle attraalighe things' lønligh
 liggensfæ oc alle begerelig things punct oc cirkil oc alle vndher-
 lige oc ælskelighe things longhet oc viidhet, høghehet oc dyphet,
 for thy at *met thet* første vil thu vethe skeel oc vttydhels *min*
 nafns, tha ma thu vethe at ieg kalles ewinnelig visdom aff iord-
 10 rikis folk, huilket nafn som quemmer alzbest *min* vilie. Thy
 ænte ær ther scapet ær, som enest kan søter smaghe i scaperens
 hiertæ oc i alle there hiertæ ther fulkompneligh ælske, ey lyd,
 ey piib oc harp oc psaltern oc sinfoni leg, *thin* søtelig lyde oc
 alle hande strengleg, ey natthergaal sangh oc alle *anner* søtest
 15 foghelsang kunne so storlig glædhe vng folks ørn, oc ey gaff
 nogher sin iordrikis søte sang eller *hymmerigis* søte søtesangs
 samlydh større materi til glædhe. *Item* *min* nafns smag sosom
 Cipri viin klas i Engadi vingarde, Cipri *met* nardo oc nardus *met*
 croco oc fistule oc canel *met* alle træ pa *Libanus* *bierig* oc mirre
 20 oc aloe *met* allé fremst smorels oc alle velluctende yrter oc dyre-
 ful kryde. Sosom *Lybanus* *thet* dyre træ ey huggen røkte iek
XXXI *min* heem, oc *min* luct ær sosom *balsamus* vblænnet, oc *thettæ*
 ær nw sagd aff *min* nafns vttydhels. Nw for thy at *thin* kerlig-
 het bedhes høg thing oc later seg ey nøghe *met* there kærlighet
 25 som brødh kunne gøre eller klædhe eller dyre smørels eller *met*
 there lighe eller vlighe, spør for thy vm *min* slekts ærlighet oc
 foreclarighet. Sannelig ther til at sware bedhes skælsens skik-
 kels ey vlighe vm efne vare oc vmøglighet ey amot stode. Men
 so stor ær *min* slækts dyphet, at *hon* owerbaar alle dødhelighe
 30 mænniskes vndherstandels, thy at ieg ær then som scriwen ær aff:
 hoo kan seyie hans slækt, iegh framgik aff høgste Gudz mun,
 først fødth for alle creaturæ, oc *min* vtgong sosom aff vphoff aff
 ewinnelighetz daghe. Ieg so som *Dorix* flod oc sosom vantgong
 vtgik ieg a paradiss. Ieg ær skicket aff ewinnelighet oc aff gam-
 35 mel tidh, før æn iordh togh til at yorde oc ey æn tha vare aff-
 grund, oc ieg war nw afflat oc ey æn vare vatn kieller vtrunnen

oc ey æn bæghe tilsammel stodhe *met* tunge byrde, før æn
 hæghe føddes ieg. Han hafde ey æn gørd iordh oc flood oc ey
 iordhens hingsel, tha han redde himmele, var iegh hoss *hannom*,
 tha han vmlagde vantzens dywp *met* vis low oc vmgong, tha han
 stadfest sky owentil oc han vow wantz kiellæ, tha han vmgaff 5
 hafuet sin ænde. oc sat vatn low, at the skulle ey owegaa sine
 ænde, tha han hængde iordzens grundwol, var iegh *met hannom*
 oc sammelsat al thing, oc iegh glædhes vedh hwar se(r)deles
 dage oc legte for *hannom* i alle tidh oc legte i iordrighe, oc thet
 war mine lustelig(het) at være *met mænniskens* sønner. Hællæ 10
 ær then *man* som horer meg oc vogher daglig til minæ dørre
 oc vakter til *min* dørs lønlig ingong. Ho som meg finner han
 finner liff oc han skal øoss helse aff vor herre, so iægh som ær
 lieff skal altid blifue i lieff oc ieg lieff aff lieff aff ewinnelighet
 tagher til at være leghendes. For thy hawer thu nw, ho iegh ær 15
 oc hwedhen (iegh) ær vtgongen, æn hwat iegh ær i værels sosom
 til ful begripels, skal engen skæl ransaghe, thy at skikkelig natwr
 hawer ey akt til vmøghelighe thing.

[Discipulus:] Tha iegh horer thettæ, seyier Discipulus *met*
 største atraa, kan iegh næpelig taghe meg sielff for hiertens glædhe oc 20
 all *min* andh glædhes storlig i Gndh. O ho gifuer meg thet, at
 ieg maa pafinne thek *min* ælskelig brudgom, fodh aff ælskelig fadher,
 oc kysse thek, oc tha forsmor meg engen, men ieg bedher thek
min kære, hwat sagh ær thet, at thu pleyer at oppenbare theg *met*
 legmelig thing i thin kærlighet, æn tog at thu ær ey leghem oc 25
 ey styrke i leghem efter thine ordh oc efter vise mæstere visdom.

Sapientia: Manz vndherstandels kan ey begripe the høgst
 thinge sandhet taghen i sin enfolheth, thy gores behoff at kungøre
 them vedh the thing ther synelige æræ, oc efterlighels som pleyer
 at være, thy at *min* fogherhet ær so stor, at vm nogher hafde 30
 antwordhet sek i *manne* pine oc i *manne* aar, oc han matte so
 see meg i en øgnblik i *min* fogherhet, vten al twyuel tha vare
 hans arbeygd minner æn then løn.

Discipulus: Ther aff at thu seyier, at vi ey kunne anner-
 ledes tale aff the thing ther ower hymmelen æræ oc aff the gudhe- 35
 lige thing vten vedh legmelige thing, ma ieg tha thin enfolle dis-

cipel spøræ thek at iet ordh, som ær snillest mester, oc attror
 ieg *thet* vethe aff teg, for thy at *himmelens* scapels aktes aff ster-
 nens æræ ok *markens* venhet aktes aff blomsters mannefolhet, so
 oc skødhes møos oc vartz brude prydelis oc hedher aff fogher
 5 klædher, oc ther aff gaa the fogherlig oc prydelig klædde *met* gull
 oc dyrsteen, men hwat thu?

XXXII

Sapientia: Ien klog maler pleyier at legge mannehanne
 farræ vppa, oc nyter sin konst tha then *thing* ær vonskelig, som
 ther ær vnder, oc *thet* han seer være smitteful, *thet* drafuor han
 10 ower *met* rubric eller røt, oc so aff then fortækt swigelig scapels
 ær ey vitherliget at ien orm skyles i yrten. Han kommer biletæ
 til sosom *thet* leer oc *thet* hawer tha ey syn oc kan (ey) føle, oc so
 swiger han *mænniskens* øgn, tha han gør *thet* møghet fogbert
met blank færre som ær let oc vonscapt vnder skywl. Tha lige
 15 uel lofues ther vti meer hans konst som *thet* gør, æn the *thing*
 ther han gør sin konst vppa. Sannelig her anot solen skinnend-
 dis i sin klarhet behøfuer ey *anner* fogherhet, huilken then alz-
 mæktest Gudh hawer so klæd i sin værels, so then ewinnelig visdom
 som ær *rætuisens* sool, oc ær oc then hwes fogherhet sool oc
 20 maon vnder vppa, han boor i *thet* lys til huilket ey ær tilgong, i helle
 things skin, fødth aff liff for *Luciferum* oc vmgifuen *met* størst klarhet
 ok behøfuer ey *anner* prydelis vtuertes, huilken som ær alt *thet* ther
 fogher ær oc *thet* som velscapt ær oc *thet* som hedherligt ær, huilken
 ær then samme værels som ær fogher oc iustelig værels, thy ey
 25 vnder, all hans æræ ær af *innen* til, men i gultrauel ær han vm-
 klædh *met* atskillelighet, thy at han ær klædh *met* liws sosom *met*
 klædher, *met* so stor lysning oc fogherhet vmgifues han, at ængen
 manz øghe giter told hans owergongelig skyn, thy han seyier: ey
 skal man see mig oc lofuet. Ther efter all creatwrs fogherhet,
 30 hwat ær *thet* annet æn iet speghei, in hwilket høgst *gernings*
 manz mesterscap lyser. O vm thu vuner sosom thu seyier liliers
 fogherhet oc henne klærs hwihet, hwi vuner thu ey liliers skaber?
 vm fogher tilsyn oc vm *mænniskens* andl quemlighe prydh ær
 thek so behafuelig, o huræ verdelig skulle thine biertens øghen
 35 behafue *thet* andl som ær vseylig fogbert for all *thing* oc hawer
 ful fogherhetz scapels i sin værels? Nw vm thu vilt rættelig skødhe

XXXII*

alle thing ther prydelig ær *met* sine prydelse æræ hans priis oc loff som framledher i varels vphol i alle thing, oc hurælund the thing skulle være, oc ther aff synes at thè thing som the pleyie at draghe til creatur i fodhels tidh skulle the heller draghe til alle there scaper for vten *thet* som skyles innentil. 5

Discipulus: Hvat ær *thet* som skyles inwortes?

Sapientia: Enfolleligest *min* varelses glædheligest syn, *min* vpholleligest guddoms ynskelig nydels oc vendelig lifs alsammel tilhope oc fulkommelig eydom, thy at i thesse stykke gifues the hæghe aande i *hymmerige* so stor glædhe oc frygd *met* øghels, 10 at for kerlighetz mækteghet oc glædhens storlighet, thusend aar ær for there øghen *sosom* then dagh *som* i goor forgik. Sannelig all *hymmerigis* herscap *som* seer ydhelig *somanne* vner oc hører ny sang, the feste altid sine øghen pa megh, the stanne *met* vphollen andle oc brænnende hiertæ i ælskog oc hafue sin akt til megh, oc 15 hafue boghet føter *sosom* til at lofue Gudh i glædhe, oc hafue oppenbarlighe beskodhels oc so vplyste the there hiertæ vp at oc gabe *met* hiertens *mwn* til the vtlydhels aff owentil aff lifsens kellæ. O huræ hellæ ær han *som* verdughes at blifue i blant then salest glædhe oc glædheligest salehet, oc huræ helle æræ the 20 som skulle være *met* helle *iomfrur* i there koor, *som* æræ i *hymmerige*, *som* danze *met* meg oc glædes i *hymmerige*, hwar helle *iomfrur* loppe efter mek oc syng oc gifue meg sote loff. See at enest *min* elskogx ord *som* vtgar aff kerlighetz *mun* til iet kær- XXXIII ligfulz hiertæ owergar allæ ængele fogher sang oc allæ harpeslaer 25 there legh oc allæ strengeleg oc sangleg. Heyiæ, ieg bether tik, skod nw *met* hiertens glædhe, huræ qwæm ieg ær til at ælskes oc vmfegnes oc til at kysses oc huræ mest iegh ær lustelig ien klar siel. O sodh oc dyrest kys, *som* intrykkis the sote loppe aff kærlichkeit! o helle ær then siel, huilken *thettæ* gifues ien tidh 30 i all sit lefnet oc æn vm *thet* hænde at døe ther for, *thet* skulle ey worde thungt, thy at iegh ær altid reedboen oc næruændis *mine* venner, ieg ær næruændis i koor ved boord i vey i closter po torræ, so at ey (ær) sted hwar som Gudh, *som* kærlichkeit ær, at han ær ey neruændis oc swarer them icfnt hwerstet til there 35 kærlichkeit *som* *hannom* ælskæ, thy at then gudhelig visdom vil, at *thet* skal være *hans* (eghet) i blant alle *hans* brudher, at han ma være

hwerstet næruerendis til there attraa ther hannom ælske, oc
 (han) vedh alle suk oc lengsel oc attro oc tiænist ther for hannom
 gøres sosom næruerendis. For thy seyier ien visdomsens ælsker:
 ieg saa altid vor herre i min asyn, sannelig for thy ær mit
 5 hiærtæ glad oc min tung glædhes. Item visdommen seyier: so
 stor ær min synnerlig godhetz fordell, so at vm nogher toghe ien
 litel krommæ at smage aff henne, ther efter skulle han al thenne
 verdens lyst (vyrde) sosom drek. Min kærlighet lætter them som
 tunghen æræ aff synde byrde oc renser samwidh oc styrker hugh
 10 oc gifuer fulkommelige mænnske frelse oc tilføgher them sin
 ewinnelig vphoff. Hwat meer, ho som meg tagher sek til brud
 oc meg ælsker ower all thing, han lefuere i rolighet oc døer met
 tryghet, oc nogherledes begynnes hans glædhe i thenne verden,
 ther blifue skulle ewinnelig. Vi seyie møghet oc vi vonskes aff
 15 ord, thy at ængen mænnske tunge heller ængele forma at seyie
 min kærlighetz ower gongels. Hon maa vel rønes, men hon kan
 ey seyies met tale. Thettæ ær snarlig sagd aff gudhelig kærlighet,
 huræ dan hon skal være.

Discipulus: O min hiertens største glædhe, thenne stund
 20 ær san helses stund oc søghelses oc nødhens tidh oc then dagh som
 Herren gjorde, i huilken dag hemmelen æræ gjorde søte, i huilken dag
 retzel gik til thin hemmelighetz kærlighet oc thøkkelig rønels gifuer meer
 diærrels til at thale, thy skal iegh vplate min mwn oc kungøre theg mine
 lenlighe thing som ieg hawer so længe gømt i mit hiærtæ, oc ieg skal
 25 oppenbare kerlighetzens saar, som længe hawer været luct i siwg
 manz hiærtæ. Thu vest, thy ieg taler som mest ær rønt, at ien
 stor kærlighet hon lidher ey manne compan i kærlighetz konst,
 thy at sosom vi hawe fordom hørt at rigi oc kærlighet the lidhe
 ekki væl stolbrødher, thy at vm ien stor flodh skiftes i manne
 30 bække, ther aff minzskes hon, soo oc kærlighet, tha hon søgher
 efter flere kompan, tha minzskes hon oc vonskes. O enest oc
 synnerlig min hiertens eyier, nw hawer min hiertens bradheligh
 kærlighetz fig sek so til theg, at hon ælsker theg enest, thy be-
 gerer hon ther amot ien synnerlig kærlighet, o huræ ønskelig thet
 35 ær mek, at thu lænne meg vedh mit nafn oc ville ælske meg
 synnerlig for alle oc vtuæle mek i blant thine fægherste venner.
 O min Gudh, Gudh gafue at thu ville skodhe meg met thine

nadheful øghen oc styre allæ minæ gerninge oc gøre megh thin
hemeligest ven oc tiæner. O huræ glad iek mate tha væræ, vm
mek kunne so vorde efter min vilæ, tha trode ieg at ieg hafde
rigdom for alle mæniske, men nw som ieg seyier *met* hiertens
suk ær, at ieg ælsker theg ene oc enest, oc ieg skal late meg 5
noghe *met* almennelig ælskelighetz low. Ieg bether ether alle
mille ælskere, høre i meg oc ønker meg oc dømmet i mellæ meg
oc ælskog. Seer min leff ær meg enest lighende fæe oc ælskogs
speghel, hannom skicket iegh megh. Heller moghe stene blødhes
æn min hugh kan bortdrages aff hans ælskog, oc vm han 10
owergifuer megh, tha skal ieg ey owergifue hannom. Vm han
forsmor meg, tha skal ieg være tro oc fast oc side sosom enelig
dyrteldwæ. Alt til ieg foer hannom igen, skal ieg ey hugswales
oc skal ey akte nogher hugswaler. Han ær then enest som ieg
spør efter, aff han enest kan ieg hugswales, for hannom hawer 15
min siel vtuold hengghels oc mine been hawe vtuolt dødh. Vm
han bortgaar, tha dragher han mit hiertæ med sek, vm han
igen kommer, tha vpfyller (han) min mwn *met* hiertens glædhe.
Hwat heller ieg æter eller drykker heller gør noghet annet, tha
ær han altid hoss meg, han ær then samme som ieg akter, han 20
ær then som ieg spør efter. Ieg ær gørd sosom vuiss thy æl-
skoghen trænger meg. Seer, ieg bidde ikke til at ælske min leff,
til ieg vort gammel oc meghenløss oc til min antles fogherhet for-
fors oc rynker ginge ower antlet oc var so forsmad oc gørd
vqwæm til værtz ælskog oc var so nødh til at fly til hannom at 25
ælske hannom, thy at ieg hafde ey anner som ieg kunne elske
eller aff huilken ieg attror at ælskes, men tha iegh war vng oc
aktet lenge at lifue oc hafde lystelig sælschap oc min naturlig com-
plex var skikkelig til ælskog oc hafde manne som badhe meg oc
droghe meg, alt *thetæ* forsmod ieg oc ieg forsmod fæghest violas, 30
oc *met* vmskiift antle oc suk stridde ieg amot oc all thing owergaff ieg
gladhelig, oc ieg skicket theg at være min ælskogs løn oc flyde ieg til
thing ælskog, oc ieg vtualle thek meg til lieff. O min ælskog, skulle thu
ey forthy være min glædhe oc min siels søthet oc ælskæ besynnerligh
oc sware meg so litel til so stor kærlighet, ikke so at thu skal elske 35
meg ene for alle, men thu skulle vane meg ien hemmelighere kær-

XXXIV*

lighet i blant alle. Ær oc for sant *thet* som meg trænger oc gør meg *vmsorg*, thy at so manne æræ hiertæ ther teg ælske aff hetest kærlighet, huilke som gonge for meg i kærlighet oc i kerlighetz beuising. A ve a ve, hwat skal tha vorde aff meg!

5 ieg rædhes thy ganze sore, medhen thu som ær leff fodhes i blant liliær lili, *thet* ær lilier som æræ for (alle lilier). O meg vsle, først thu lukter there søte lukt, at thu skalt tha ey glømme titzel oc nald, oc so vordher thin ælskogs skadhe aff anners ælskog i iordrighe. O min kære, forlat meg at ieg so taler, for thy at

XXXV

10 *sosom* thu vest, at stor kærlighet hawer gernæ hinder aff genwordughet, vm ieg tær seyiet, tha ær thu møghet spred kærlighet. See trys tiwghe æræ drogninge, oc fire sinne tiogge æræ sengi nætter, oc ey ær tal pa vngge *quinner*, men sannelig ien aff them ær thin duwæ oc thin fulkommelig oc thin vsmittege, huilken som

15 tagher alle anners hofdings dom. Framdelis i alle Israels landscap varæ vng iomfrur vpsøkte, men ien enest var vtuold oc led-

des in for kungen, so waræ oc manne inledh til Assuerus, men ien enest sattes for them alle oc var vtuold til drotning. O ene som ene ær oc hawer ey then annen sææd, huræ sale ær thu

20 scap(1), huræ ærlig ær thu begauct, at thu skalt at enest eyie *thet* enest liggende fæ efter hiertens onsk, ho giwer meg thy at mættes aff the smwle som faller aff thinæ hælledoms bord!

Sapientia: Storlig ær thu sat i hugssens owerogong for kærlighet, huilket thinæ kærlegfullæ ord oc taaræfullæ ændle be-

25 uiser, men hwat vil thu tha gøre, vm ieg beuiser nw, at ieg ælsker theg aff syndherlig ælskog efter all thin hiertens begerels.

Discipulus: Ieg ville taghe theg thusend sinne i fafn oc vil bedhe theg titusensinne ther vm aff gladhelig begerels, oc hwat genuærdughet som ælskogen byer meg noghersin at thole, *thet* vil

30 ieg gerne lidhe al sammel. Se min herre, min siel vplyftes al sammel til thine ordh oc biær efter tit hugswalelig ord. O min hiertens begerels, taal til thin swents hiertæ. O milde hugswaler, bwi gor thu meg *thet* so longt, hwi piner thu min siæl so *met* for længhels som ær siwg aff ælskog. See ien vtolle ælskog gyter

35 ey længer bidh, thy at the attraæls som forlængges pine siellen.

Sapientia: Æn at thing ælskog ær stor, tha synes hon nogherledis blin som vil begripe the gudhelig thing oc hymmerigis thing met vertz made. For thy grunner thu sosom ved mærken, Gudz visdom ær kærleghet, thy at sosom han ær i alle thing met sin værels oc deles ther ey aff eller vordher minner i 5 hwer serdelis, so oc hans kerlighet minzskes ey. Æn tho at han ælsker al thing som han scapt, thy at so gifuer han akt vppa tilsammel, at han ventes at være bort aff al thing. Oc ey ær so vnderstandende, sosom thu vngge man forfan min ælskog, oc for thy vilt thu ælskes a meg aff ræth. Men sannelig thet ær twert 10 amote, oc for thy at ieg ælste tek aff ewinnelighet oc kænne theg aff tith nafn oc vtualde theg aff syndherlig venscap, thy ælsker thu, æn tho at vtuelelses fulkommelighet vil hawe kærlichtetz fulkommels, ther aff skal thu stadhelig troo, at for vten anners vræt ther megh ælsker, tha hawer ieg min akt so vm theg i al tid oc 15 stun so kerligful, so at ieg ower gaff alle anner oc aktet theg enest oc swaret thek syndherlig til iefnhet til thin ælskog.

Discipulus: Thettæ ær ien tro tale oc verdugest oc anameligest. Nw ær min siel mektoge gord for alle min lifs daghe, hwar fore tha glædes nw omnæl oc tilsammel met meg al verlden 20 oc al hennes fulhet for so mil min lefs ælskog oc for so stor oc ønskelig kerlighet. Eya min kære, vend (ey) thinæ oghen aff meg. Thy lote meg bortflyghe. Hwes hiertæ ær so (iern) hort oc hwes bryst ær so stenhort oc horer thinæ brænnende ordh oc begerer ey suarlig thin ælskogx ild? Ho ær oc so kol oc vm 25 han hawer thek i so stor fogherhet idelig for hans hiertens oghen oc hawer hans kerlichtetz oghen idelige fast vppa theg oc horer okte thine brænnende sand ord oc taler them iefnelig, oc han ey vptendes aff thins ælskogs bluss? thy at sosom solen gaar vp pa hemelen oc kommer i middags stæd, tha brænnner hon iordhen aff 30 henne verm, so vptænder oc thinæ brænnende tale kolle hiertæ i thin ælskog. O alle i som tørster, komme i nw alsammel til kerlichtetz kiellæ oc til glædheligest ælskelichtetz ønskeligh fruct! 33 Hwi fortære i gotz oc leghem tilsammel oc vtgifuer siælen til ewinnelighe vodhe, oc i arbeydher so fofængelig, thy at i blifue i 35 vantsotz vissenhet oc tørk, oc i nawer met ether tænnner tort ben

for lit tynt kod ther siter vppa. O vsle, sannelig i ælske vselhet,
 tha i finne *thet* i lete efter efter ether vilie. See i, ieg bether,
 see i huræ got oc huræ glædheligt ær at ælske høgest got oc at
 ælske then høgeste brudh! Kommer igen til hiertæ, kæreste æl-
 5 skere, oc akter huræ helle then ær som gifuer sin samtyk til
 hennæ oc gør henne al then tienest aff gudhelig hiertæ som enest
 kerlighet bør at hawe, hwat stor hugsualels oc ewinnelig søthet
 han foor at røne som engen veet vten han sielff ther aff. O
 kræselig then ewinnelig visdoms leff, *sancta* Agnes iomfruers fæ-
 10 gherstæ dyresten, thu roost theg aff so stor brudgoms loff, oc
 sagde: han hawer fest meg *met* sit finnern oc han prydde meg
met gul oc sylf oc al hanne prydel, honne oc miolk tog ieg aff
 hans mun oc hans blod prydde minæ kinner. Sannelig kennes ieg,
 o *min* leff, at thin tale ær søtest oc ful aff brænnende kerlighet
 15 oc vpuækte *min* siel som soff, oc gørdde henne blød oc qwekte
 henne, oc vplyste *min* drøfde hugh, oc drog all *min* akt ther til,
 at ieg skal begere thek aff all mine invole, oc at ieg skal worde
 verdig thin trolofuen, sosom vi hørde so hawe vi rønt, thy at ey
 ær personers anamels hoss teg, thu byer alle til thin ælskog, alle
 20 mætter thu oc skænkker thu helsens drik, ieg mener ether alle,
 o ewinnelig visdoms ælskere, at i forde oc fræmme meg til henne
 xxxvi* *met* ether bøne. O leghem oc siel, hwi forglomme i hannom nw,
 hwi æræ i so sene til so helsammelig akt, vi skulle bortlegge
 then gammel man oc fore oss i ien nye man oc vi skule bort-
 25 kaste forsømmelses ledhi som hinner oss aff so møghet goth, til
 huilket vi æræ vmuæl fødde. Enfollelighe mænniske oc vlærde
 stanne vp oc drukken gøres aff fructsammeligest ælskogs fulhet,
 oc vi som subtile æræ oc vise anner sanhetz vegh oc kaller them
 til ewinnelig sødhetz drik, vi blifue i hugssens tyrk eller vissen
 30 hug. Eya brødher oc stolbrødher, brugher ether, thy at Gudh ær
 mektog at skibe oss gudhelig kærlighetz ild aff these stene.
 Ho vedh vm han vmwannes oc gifuer them nadheful belse ther
 hannom bedhe? ho vedh vm han later efter sek velsignels, at vi
 vsle worde lottaghende aff hans kerlighet oc maghe faa del i blant
 35 hans ælskelig oc vtualle venner. *Thet* ær møghet lysteligt at hawe
 thenne fægherste brud i sin aminnels oc henne verdighet oc syn-

nerlig fordel sosom pa viin gestebudh oc i sote smørels godhe
 luct. For thy at manne æræ som mener sek noghet at være oc
 the æræ enkte, men the swigbe seg sielfwe oc them som sek ey
 taghe til vare. O huræ tit then thing ælskes ther man vnderstar
 lit aff, oc then thing han vedh aff fulkommelig then aktes lit, oc 5
 then thing som the ælske gide the neppelig bid, for stor kerlig-
 het the hawe ther til, oc tha the foet efter vilia, tha kastes thet
 met mere fig vt aff stor awnd, æn thet biddes efter, for æn thet
 vort fonghen. Ieg kænnes at ieg lengdes efter sodhan thing i
 mine fafængelighetz daghe oc fan ey vppa. Thettæ ær thet som 10
 seyies in *pronerbio*: ey synes nogher mænnsike som myster thettæ
 ord, vten thy at hurt iegh venner meg, tha finner ieg stynnom XXXVII
 vanskels amot ælskog, thi at vm leghemen ær fogher, tha ær
 hugssens skønhet borte, oc vm kroppen ær lystelig, tha ær
 (hon) tit amot ælskog met seter oc vqnæmme late oc skibels. 15
 Nw hafuer (hon) krogget næse orn næse eller swin næse, nw
 krogget tænnør eller affraghet haar, eller vrene klædher, oc vm
 these thing æræ mænnsiken efter onsk, tha trænges han aff
 møghet fatigdom, som ær oc ælskogen amot, oc at vm (hon)
 hawer rigdom oc fogherhet, tha gør swar bondelighet henne hade- 20
 ful, oc fire *complex*, sosom *melancolia* thet ær *swrmwl* oc *colera* oc
 vredh oc roktes borttagels, the swert fagherhet oc kommer henne
 til at falm. Men hwar alle these thing æræ til quemlig som til-
 bør, tha tilbør oc at *min* eghen vmoghelighet skal være borte
 eller mænnskens vnscap eller *tungens* bagmaal som overgød sødh 25
 drik met ien beskhet oc drog meg igen aff hennes ælskog. Min
 and som aander kærlighet hon kærer paa torn, at the hawe roser oc
 hon kærer at lili oc roser oc viole tiæne til bonners mag oc nyl, oc
 tiæne fæ føde sosom høfding, oc *min* siet tholer thet sørelig at pofowel
 skinner met gulklædher oc hawer lede fother. Hwat meer, se thu, 30
min ven, ær fogher, ieg som hawer overlopen all thing, pofan
 hwer særdeles at være smitful oc vanskeful, oc ieg sagde i met
 hiertæ, at ieg skal aller late aff at spøre efter ælskog, ther til ieg
 finner thet kære som myster al vanske. Hwat skal ieg dwæles i
 manne stikke? Se nw diwp hafuer funnen diwp, atraels diwp gik 35
 i alle nadhes oc fulkommelighetz diwp. For thy hwat meer, se

xxxvii*

tu fogher æst min ven, thu æst min sote oc skøne so som Iherusalem's dydeful oc slekteful, thu owerгар alle i rigdom oc gaer for alle i ære, tu æst ey enest viss, men thu ær sielf visdom oc ey ær thin lighe i ælskog oc kerlighet, oc ho som theg vil ælske
 5 eller til brud feste, han vmaghes ey aff rætzet eller skæntzel. Thin hemelighet fødher ey awnd eller hadh eller forsmoels, men thine ælskere ee thes fulkommeligere the see tegh, thess meer blifue the hoss teg met kærlighet, thy at then hymmerigis mester
 10 gernings man han sammel lykte all min kæres, hans leghems scapels efter sin konst oc all owpflødels vpskar han aff henne oc lot igen blifue skønehetz scapels oc satte i henne hogxte ælskogh. Ho ær for thy hwes hug hans fogherhet dragher ey til segh, ho ær han hwes horels hans sote tale glæder ey, hwes bierta thesse synelighe things ælskog belegger ey. Alle hans owerangende san
 15 tale kunne ey begripes met rim eller dikt, tha ville the lighevæl lukkes efter hans vili som ælsker oc igen qwægher then som ær kær. Alle mine thing æra solde vten verd oc hawe skikket sek til hans ewinnelig tjänist oc the swore vm hannom som lefuer ewinnelig, at the ville ey vnwig aff hans viliæ. O min sote,
 20 huræ sødh ær thin venscap, som ey bortkørde meg vawrendes i verden, men han gaf sek min ælskog til astundelig løn. O huræ sale ær min atrols madh, hwes smag gører alt thet som söt ær best, oc alle beskæ thing gøre hon sote. Min kære kam i sin yrtegard, at han skal ther søtelig fødhes, huilken yrtegard han so
 25 saare attrød, oc kom min kære oc lat oss løse til sammel roser aff rosegard, oc ieg skal foæ teg æbel som æræ gønde til theg enest, oc ieg skal gifue theg at smagge aff al then lystelig fruct ther groer. Se ieg seer min kære stannende, oc vmkring han
 30 nom trehunnert iungelin prydde met all fogherhet, oc the vare klædde i subtillest klædher, oc hwar there war giwrð met gul belte vm sit bryst, oc hwar theres haar var gwlt sosom gul, oc gaf solskin aff seg, so at the syntis at bo i lefuendis lyses hws, som hafde trinne orden, men han skiane mit i melle them met rosen lyd oc hwid som snee i hans andl. Hans nafn oc hans
 35 aminnels ær i sielens åtroels. O ho gifuer meg, at tit sotest nafn ma scriwis ower mit hierte met gulstawe oc blifue ther ælskogx

xxxviii

tegn, oc aller skal ga meg aff mine her efter. Ó min søtest oc salest visdom, ieg bether, at ey liff ey dodh oc ey nogher vild skal skille meg fræ theg, men vor kerlighed skal blifue til ewig tidh sterker æn dodhen!

[Capitulum septimum.]

I en annen tidh tha som solen var vnder molm som forre skinne 5
 klarlig, oc nætfrost gjorde the blostrendes bloster tyste oc sky-
 bet dref mit i hafsens vow oc store bølge, rætzet oc skelfwen
 komme ower meg, seyier *Discipulus*, oc mærken sammel vøfuet
 meg oc ieg sadh ener oc ieg tog til at betenke mine aar i min
 siels beskelighet. thy at aff ien vseyelig mote var mine vnderstan- 10
 delses øghe forlagd. Thenne *prophete* syn, i huilken løses, at
 troni vare satte oc daghens gammel sadh, hans klædher vare so
 som hvid sne oc hans haar sosom ren vll, hans troon var sosom
 vptend iltz low oc ien braadelig ildflod gik vd oc aff hans andl
 oc aff hans mwn gik iet swerd hwass pa bæghi sier, oc ieg vort 15
 møghet ræd at alle mine haar sturet, oc ieg saa vppenbarlig hoss
 meg alle mine synne sma oc store, oc the ledde meg som gred
 oc søret for then vredhe dommer, thy at the vare nød ther til aff
 them som budh vare, oc tha som kungen *sidendis* pa keyserlig
 sæte løfte vp hans andl oc tegnet hans vrede met hans bræn- 20
 nende øghen, tha fiol ieg nedher til iordhen oc bøgde mit siwg
 howd ofuer mine arm som ieg kunne, oc tha ieg hafde tiæt i ien
 stund aff møghel rætzet oc kam ther efter til meg sielff, tha sagde
 ieg met stor græd i mit hiærtæ: ve ve them som gonge efter
hiertens begerels, ve alle them ther gøre vndscap, thy at vm the 25
 viste then pine them redhes oc then strenge dom som them skal
 owerkomme, sannelig tha vakte the sek bæther for synd, som hel-
 ler skulle lidhe al forgængelig pine, æn fortorne thenne dom-
 mers øghen! A ve, *Herre*, huræ rædhelig ær tit andl, huræ hwasse

oc gryselige æræ thine ord, ieg skelfuer all sammel til so stor
 vtykkelighet, o græselig syn oc mœghet rædendis, ieg bedher teg
 odmygelige, o alzmegtoghe kung, vm thin store godhet frels meg
 aff thenne gryselig syn! Hør meg her hwat som thek lyster,
 5 llæg meg low, øg drøfuels, hunnerfoll gør motgong oc siwckdom,
 hwat som thek lyster vil ieg gerne thole, oc bedher ieg thettæ
 enest at thu verdughes at spare meg aff thin andles vrede. Sann-
 nelig so stor ær Gudz rætzel meg, at nær meg kommer fore ien
 læt mistænkels, rætz ieg at thu skal vende tit andl fræ meg, oc
 10 tha ieg fortorner teg min dommer, kan ieg ængelund faa roo,
 men ieg vordher tha alsammel meghenlæs aff sorg oc gredh, oc
 XXXIX huræ giter ieg tha lid thet vrede oc gryselig andl. Ve vsel oc
 forhæret mænnske i synde, ve fordomde siæle oc vrangte ande
 oc vnde ande som thettæ andl skule see ful aff vrede oc rædhe-
 15 lig skibels vten all hop til nadhe, oc skule høre then rædhelig
 tordwn: gaar i forbannete til ewinnelig ild oc til ewinnelig for-
 smælels som alle(r) skal afskrapes. Hoo forma at thanke thenne
 skelfuendis dag, thy at men tit fadherlig andles rædhelig grymhet
 ær so vldelig til at gøre bætring oc ey til at fordømme thine
 20 sonner, at hon synes at være lig ved holete, hoo giter for thy
 seet tit rædhelig andle for vten al nadhens hop! thy radher (ieg)
 alle mænnske oc helst syndoge mænnske, at the late sek ekki
 pa thin tien, thy at thu tier oc later at thu ey seer synnen, oc
 tha thin hand tager dom, tha gifuer thu høfn ower thine vuene
 25 oc betaler them ther teg hadet. Huræ kan the(t) være sant, o
 hogest godhet, at thu (ær) ælskelig, men thu ær so rædhelig?
 [Sapientia:] Sannelig ieg ær rædhelig synde mænnske
 oc ælskelig rætuise mænnske oc them som ælske meg. Ieg ær
 Gudh som ey vmskiftes, thog efter there skikkels ther meg seer
 30 synes ieg vlighe, thy ær mœghet gafnnelig at mine vtualle venner
 have i thenne verldhen ydelig bodhe rætzel oc kærlighet, at
 rætzel skal gøre siælen vmhøg oc drage henne aff synde, oc ker-
 lighet skal glædhe henne oc vplyfte henne til hemmelen!

[Capitulum octavum.]

Gudz ælskeligest ven skal boo i hannom trøstelig oc bliwe all
 daghen sosom i brudhws, oc han hwiles i mellæ hans her-
 der. These ord oc these lighe tha ieg hører them *met* hier-
 tens orn, sukker ieg sarlig oc tha ieg vnderstar meg at være so
 langt aff thenne kærlegx atrolig fruct, thy at hans bortuarels som ⁵
 kær ær mot thentz vili ther ælsker, som ieg hawer ofte ront, XXXIX*
 synes meg at være størst arbejd oc drofuels i ælskogh, thy at ee
 thess mere nogher glædhes aff sin kares næruarels, so møghet
 mere drofues han aff hans bortvarels, oc thettæ ær then van-
 smaghen reghel i kærlighe, oc piner møghet. Huilken ieg ville ¹⁰
 vnfly i vertz ælskog, (oc) nw finner ieg henne i gudhelig ælskog.
 Thettæ ær som ieg hawer amot theg, o ewinnelig visdom, som
 ær fogher kerlighetz modher, oc sosom ieg stridde mot thin kær-
 lighet nw for tre daghe huilken thu so møghet vphofde. Thy at
 thenne forsagd vmskikkels ær ey at enest i vertz ælskog, sanne- ¹⁵
 ligh hon synes at hawe rwm i thin ælskog. Thy at som oktest
 tha hans hug som ælsker venter sek at hawe teg møghet roligh
 i sit hiærtæ, oc tænker at hon hawer teg i sin ælskogs fafn, oc
 at hon skal aller skillis vedh teg, oc snarlig tha thu ventes at
 være hoss, ved ieg ey hurt thu kommer, oc tha thu ventes at ²⁰
 være grippe[n] i fafn tha ær (thu) længer bort oc synes ey, men thu
 later efter teg sielen igen ful aff sorgh, oc tha hans hiærtæ som
 ælsker brænner efter teg oc sielen tyster efter teg oc legemen
 lenger efter teg som enest hiertens glædhe (ær), oc attror teg aff
 al sine inwole, tha tier thu, oc sosom thu formsor, gifuer thu ²⁵
 engen swar. Hwat ær thettæ! ær ey thet vmilt oc møghet grymt,
 at ey ville soghe hannom ther thu hawer giort saar.

Sapientia: Hweri creaturs storhet oc fogherhet ma sware for meg.

Discipulus: Mwn thet være nog ien ælskeful siel! thy at ³⁰
 æn togh hon veet vten twyvel at thin vold oc visdom oc godhet
 skinner ther, oc hon vnderstar teg ther *met* sosom *met* ien lig-

nels at være mest fogher oc godh, tha ligel vel ær hon æn nw longt aff sin atraalig fulkommels.

Sapientia: Ær *thet* so at *thettæ* ær ey nog, tha late sek neghe *met* then helle scrift, hwar hon ma faa at *finne* vm hon
 XL 5 hawer ælsket meg, hwær scrift (skal hon taghe) for ælskogs breff, (sosom) at sændes *henne* pa mine vegne til ælskoghens hugswalels. Thy at hwat som helst ther scrifuet ær, ær til *henne* hugswalels oc til hop oc kerlighetz vpresels. Mwn ey these kerlighetz øghels synes teg at være nog *hannom* som ælsker.

10 *Discipulus*: O al kerlighetz mesterinnæ, hwi taler thu so? ær thu ey san ælsker oc ælskoghens bydher, oc at ieg skal bether seyæ, *sannelig* thu ær selff ælskog, for thy qwæmmer *thet* ey *hannom* som sannelig ælsker teg. Thu vest, o evinnelig ælskog, at *thet* ær *hannom* som ælsker *møghet* lit, hwat som *thet* ær,
 15 som ey (ær) *thet* kære som *han* ælsker. Entæ ær *hannom* nog som ælsker, vten tha *thet* ær *næruærendis* ther *han* ælsker. Se, tu æst gørd i mit hierta sosom ien brænnende ild oc lukt i minæ ben, oc ieg vanskes oc tholer (*thet*) ey at bære. O ælskeligest kerlighetz vpholtz ting, thu eyier so mektelig mit hiertes hem, ieg
 20 hawer teg so lystelig gømt i mit hiertæ oc so sammel trenger meg thin ælskog aff sin magt, at vmuel vm alle mænniske oc ængele tunge lofuet thig for mig *met* synderlig priss, the kunne lit fremmes, men the motte heller hinder *stundom* ælskerens begerels, men vpfylle *hans* begerels formatte the ey. Men tid goor
 25 all *min* hiertens akt, at ieg skal pafinne theg at enest, *min* enest hiertens liggendfæ, oc skal hawe (idelig) roo af tig enest sant got. Ien litel stund for vten thin salest næruærels ær meg so long som iet aar, therfor bedher ieg thig, milde sothet, vær meg thin vverdæ tiæner ey fremmet, thi at tha ieg føler at thu est
 30 fræ mig ien dag meer æn thu pleyier, tha van hoper ieg mig at hawe været ien vtlønning sosom i thusend aar oc sosom (i) *thet* long Platonis aar. Thy at thu æst lystelighetz paradys, tu æst
 XL* *hymmerigis* paradys, men heller tu est ønskeligere æn all *paradys*, thy at *thet* ær fulkommelige ewinnelig liffs salighet at hawe teg
 35 efter ønsk. Nw for thy vm alle som mektæ ære tilbøre at være mille oc godhe, huræ *møghet* heller qwemmer *thin* magt miskund

oc møghel ønkels. Hwi akter thu ey for thy, o godvilit visdom,
 the gudhelige kærlefullæ hiertæ som see vp til tegh oc hawe dy-
 pest suk oc græd oc vtgiwde møghel taare, (oc rope) efter theg *met*
 ful røst: min kære, kom igen! at vi moghe see thek, giff oss thin
 helsammelig næruærelses glædhe oc the græde vten hugswælens oc 5
 rædhes at the hawe fortornet thin godhetz astundelig andle. The
 sidhe ene oc enlige, thy at the æræ vpfyte aff beskelighet oc the
 snakke *met* segh sielfwe i there lonlig rwm oc seyæ these ord
 oc anner theslighe aff attralig hug: o nær skal han igen komme!
 venter thu at ieg seer *hannom*, venter thu at *min* hiertens øghen 10
 skulle se *hannom* then som ængele attraa at skodhe? oc thenne
 drøflig thing hender meg ofte som ær minzst aff alle them som
 teg ælske, at tha *min* kære gik fræ meg, tha ieg var i thenne
 sote sofn, sagde ieg: a vi, hurt gik *min* kære, hwar skal ieg
 finne *hannom*! venter thu ey at nogher skal see *hannom* ther 15
hannom skal lok, oc hans grundelig attrals skal hinder hans igen
 gong til meg. O vi, thes værre hwi voghet ieg ey, hwi hiol ieg
hannom ey *min* sote! tee mik thik, foo mig thik igen, thy at thin
 bortwærels skadher *hannom* møghet, ther thin nærværels glædher,
 thin stundom tilgong oc stundom bortgong piner meg saare. Vis 20
 meg for thy *thet* tiæl vnder huilket thu hwiles, at ieg skal ey XLI
 begyune at villes vten meg som ma pafinne meg i teg. A vi,
 huræ længi skal ieg myst then thing, huilken vm ieg hawer, tha
 eyier ieg alt ther attraalight ær, ieg bedher, o *min* kære, at
 hiertens braade rørels til thek skal nødhe henne at bøghe sek til 25
 meg, thy at hennes vældelig rørerls hawer rofuet meg fræ meg
 sielff oc ford meg teg i manne mote, oc gør meg allæ thing, ther
 fulle æræ *met* gammel oc leg, tunge oc swarful. Ther aff myster
 ieg meg sielff oc vordher meg sielf tyngsel. Skod *thettæ* *met*
 milde øghen, for thy at (ieg) giter ikke nw ytermere litit von- 30
 skels. Giff for thy at ieg skal igen taghe meg i teg som hawer
 tapet meg for teg, o vnderlig ælskogs dygd. Sannelig seyier ieg,
 thy at kerlighet ær sterk sosom død, oc for thy, o kerlighet,
 hawer thu bort taghet meg mit hiertæ oc gaf *thet* *min* leff, oc
 feste thu *thet* til henne so vatskillelig, at *thet* regnes at hawe 35
 forladet meg nogherledis i visse time, oc at nw ær twyuel, ho mit hierte

horer til, hwat heller *thet* ær kroppens som *thet* lefwer vti, hel-
 ler hans som *thet* ælsker aff hetest kærleg. O hiertæ, ieg beder,
 seg meg, hwes hiertæ æst thu? hwat heller hans som thu ælsker
 aff alle thine inwole, heller hans som thu gifuer lifff, vm thu æst
 5 mit hierte? O huræ lit ær thu *met* meg, o huræ tit ær thu *annerstet!*
 hwar æst thu, vm thu ey æst *met hannom*, hwes hierte thu æst?
 Sannelig ieg later teg ængen so frelselig, vten *min* kære, huilken
 ieg ælsker meer æn mit eghent lifff, oc for thy at ieg ælsker
 hannom meer æn meg, for thy æst thu so *møghet* heller mit
 10 hiertæ, huræ *møghet* meer thu æst hans, hwes ieg oc ær, thy at
 ieg ey til egner teg enest *hannom*, men oc meg alsammel. Thy
 vm thu æst hans, iw sannelig, thy thu æst hans ey enest aff sca-
 11 pels men oc aff igenløselis oc ander sodhan sag, sosom oc ander
 skælle creature, men thu æst oc hans *nogherledis* aff synnerlig
 15 fordel, sosom aff viliænde oc fri gudhelig(het). Sannelig tu æst
thet leeg som ieg offer *hannom* forst i *min* vngdoms aller, skil
 ved al verels thing oc iordrigis ælskog oc offert *thet* for ælskogs
 festningsfæ oc ælskelighetz leeg oc kærlichetz tegn, oc merket *thet*
met hans nafns bloduge hogstaff, oc ieg skicket *hannom* *thet* til
 20 fielsben tron oc gulbord oc brøllups brudhws til at hwiles vti.
 Sey meg for thy, huræ vilt thu taghe thenne *thin* ven oc andelig
 brud ewinnelig visdom igen, tha hon kommer igen oc hon star
 oc bøster for *thin* hiertens dør oc bether late vp for sek, hon
 seyier: ieg skal ey længi dwæle oc skal ey late *min* kære længer
 25 hide, men ieg skal snarlig løpe amot henne oc tage henne i
 mine arm oc helse henne oc trykke henne i *min* innerst fawn,
 oc sosom *sanctus Johannes* lukt i modhers lifff glædhes til
 ewinnelig konnings næruærels, so oc ieg lukt i leghems mørkistow
 skal glædhes aff so stor brudz næruærels, oc ieg skal helse
 30 henne *met* glædhelig røst oc seyie: o *min* kære, *min* dy-
 pest attrals oc mine marres dygd oc alle mine inwole helser teg
 oc anwordher teg aff innerste hiertens kerlighet so manne helse
 oc gudhelig tjeneste som lof æræ pa træ oc stierne pa hemelen
 oc sondkorn æræ ved hafsens stran, oc so gudhelig skal ieg
 35 anamæ *hannom* oc lede *hannom* til *min* eghen stædh, sosom ær
min hiertens herberig, andelig brudhus. Men thes værre *thet* ær
 som meg nødher at græte nw som forre, sosom ær at stundom

kommer han oc stundom gar han bort. *Thettæ* piner min hug som ær ey æn stadfest i fulkommeligest ælskogs trap. These oc these lige æræ min hiertens innerst suk oc ælskogs samtale, o ewinnelig visdom, hør!

XLII

Sapientia: Ieg seer *thettæ* hwert serdelis oc skodher al hiertens astundels, men liid lidet oc sey meg *thet* ord ther ieg spør aff teg. Thy at han som møghet taler, skal han ey høre? heller ho som møghet spør, skal han ey svare? swar oc for thy meg *thet* ieg spører. Hwat ær *thet* som ien hymmelske and skal helst spøre oc akte i sin gerninge?

10

Discipulus: O ewinnelig visdom, som veyer alle dygde snillest, huræ kan ien enfolle oc vankunnen sware til thenne spørmaal? men thu, høgste hymmelske visdoms mesterinnæ, ieg bedher swar for meg!

Sapientia: Thy skalt thu vethe, at the hælle ængelle oc fulkommelige mænniske i werlden ænte spøre the efter so møghet i sin gerning, æn at lighe there gerninge efter min vilæ. Min mad ær, seyier gudhelig visdom, at ieg skal gøre min fadhers vilæ som ær i hymerige. *Thettæ* ær ængele mad, oc vnuel there som æræ fulkommelige, at the skule lystes til at fulkomme there herres vilæ i seg oc alminnelig i alle creature, oc ther aff gonge the til smille gerning met mere lyst æn til hedherlige gerninge, vm *thet* ær meg mere anameligt.

[*Discipulus*]: O høgste visdom, huræ lønlig thu røder min vfulkommelighet i tit swar, thy thu mener vm ieg far ey vil at straffe min kærmaal høfskelig oc pine min long vanskels, thy at ieg leter efter søt, oc flyr hort ee som ieg kan.

Sapientia: So fri skal ien prøfuet discipel være, at han skal være ey atenest ey tilbunnen legmelig kærlichkeit, men han skal oc ey hawe so stor fig for andelig ælskelighet, at han begerer them oc søger efter them kærligere æn efter self høgst got taghen i seg self. For thy besin theg sielfff huat thu (skalt) lete oc hwat thu (skalt) ælske, thy at nogher som æræ vfulkommelig the søghe the thing ther hans ær som there lef ær, oc ikke hannom selff. Thy anten ville the at the skulle vendes them til gafn sosom swen, heller the fare efter sin egn gafn sosom leydrengi. Item til thin spørsmal ther aff at min søghels ær

XLIII

stundom til oc stundom bort som möghet pincer kerligful siel, som thu seyier, swarer ieg so til, skal thu vethe, at alle ander sag owergifuen at sielen ær sielff sag til then bortaghels, tha som sielens vinni stappes igen met stappels for solskin, heller nær 5 gæsten gores nogher forsmælels innen i huset, at han nødhes ga vt fræ sin kære, hwes lystelighet ær at være met mænniskens born. Stundom kommer ieg oc gifner glædhe oc blifuer met min kære ekke oppenbarlig, men lonlig oc hemelig, so at fulfaa oc ey vten the som möghet hawe ronet atspøre so stor næruærels som 10 thu verdes at tee. [Discipulus:...]]

Sapientia: Vm thu attror at vndersta min næruærels, tha skal thu ransage grannelig theg sielff, hurædan thu æst, nær nodhen ær bort oc tha finner thu snarlig som thu leter efter. For thy men ieg ær hogste got, tha vpfyller ieg met min nær- 15 nærels al thing aff godhet, oc for thy sosom sag vnderstas ved sin fulkommels oc solen i seg vsynnelig gores synnelig ved sine skins igen slaels, so begripes oc min næruærels ved sin fructsammeligist godhet, thy nw vm thu hawer nøghersin præfvet min næruærelses godhet, heller min bortuærelses vfructsammelighet, tha 20 sey thet for alle, at thu som vordher lærd i blant græs, ma vndersta bloster.

Discipulus: Vm alle mine leghems lim vendes i tunges, oc alle the ledmoth talete, tha kunne the ey fulkommelig vttryk oc ey fulkommelig framsey thet som thu spor aff meg, men sosom 25 XLIII thu seyier sant for thenne sag, huræ ofte hawer ieg vpstad so som aff sofn til iet hogt hiært i blant Gudz vnderherlige thing oc sagde i meg sielff: o vm Gudz næruærels ær sodan oc so stor godhet i ien synde mænniske, hwes lefnet ær minst oc hwes gerninge æræ vnde, hwath ær thu tha i anner, hwar liffsens vskylle- 30 het ær oc so store nadhe oc dygde, men thet litel ieg hawer ront vil ieg framseyie, sosom thu giwer nad til, for thy o hogst godhet, tha thu venner fræ meg tit nadheful andl fult aff all godhet oc sothet, oc tha thu borttagher then inwortes hugswalels, tha vmskiftes snarlig then vsel siel oc vordher sosom siwg oc von- 35 skes, oc ther (aff) modhes kroppen oc hietet vordher hort oc anden drofues oc ien ieterful ledhi hinner mine brødher, so at

min siel ledhis vedh mit lifff oc alle thing ther sees eller hores, oc
 vmwel the godhe æræ, framdrage tha ien andelig vemmels. Item
 thin bortgongels inledher stætzens græselighet oc cellens ledhi oc
 hordhe late til the brødher ther meg skule vmgaes met, oc min
 siel begynner tha at sowe i ledhi, at stundom aff andzens van- 5
 magt vedh ey, hwedhen hon kam eller hurt hon gaar, oc hawer
 (ieg) thet ront at ieg boghes meer tha (til) synde oc ær van-
 maktig til at stande amote frestels, oc dugher ieg tha lit til alle
 andelige gerninge, alle the som meg tha spør efter, finner iet
 vnyttelig hws. Thy at then godhe hwsbond som vpfyller alle sine 10
 hion met vælsignels oc glæde, han gik bort oc lod hwset tomt
 igen, men sænnelig tha then forelare ewinnelig lysens vprynnendis
 skin vpstar mit i mit mørk hiertæ oc framgar oc vprinner fogher-
 lig, tha bort drifuer then mørkeful sorghelig thænkkel, oc then
 mørkful næth skal vplyses sosom dagh, oc thy at alle drøfuelse 15
 æræ bort taghen, thy owergydes mit hiertæ met later, mwnnen
 vpfylles aff hiertens glædhe, sielen glædhes aff ren samwid oc alle
 mine been glædhes oc til sammel lowe de Gudh oc seyæ: for thy
 han ær godh, thy ær hans miskund i werlden, oc synges i Gudz XLIII*
 veyie, thy at stor ær Herrens æræ. Tha begynner vilien at 20
 skygne sek for glæde oc gore hogtidh aff frygd, so at tha ieg var
 met so stor glædhe ingwdhen, swor ieg, at then trin verlden som
 ber stierner oc planeter framdrøw then dag so ærlighen aff
 lysbet, vor Herre vpstandelses stiernhymmel til prys. Ey ær vnner,
 thy at tha ieg vente meg at være vtslukken, tha tog ieg til igen 25
 vprinnes sosom morghenstiern oc them som boo i dodzens skyg-
 ges rigi ær lys vprunnen, oc tha alle the thing som forre syntis
 hardæ oc hwasse oc nogherledis ymoghelige gøres tha sote for
 kerlighetzens storhet, oc vegt synes tha stakket, oc alle gerninge
 synes tha lille for kerlighetz storhet oc i then andelig nadhes 30
 stwn akter ieg at bædher mit lefnet oc rætte mine sedher oc gore
 manne godgerninge huilke ieg ey fulkomme(r), tha nadhen gar
 bort. Siælen vpfylles met klarhet oc sandhet oc owergydhes met
 so stor sødhet oc hon nesten glommer seg sielff oc alle anner.
 Sote tænkels tillfyde til ønsk, oc tungen vordher reedmælt, oc then 35
 laad krop vordher reedbon til Gudz budordh, oc at ieg skal

snarlig seyie, so stor nadh kommer pa alle side, at alle som bedher han foer, oc han som leter han hither, oc han som bøster vppa hannom lates vppor. Tha gøres ieg høgher æn alle synnelighe thing oc venter tha, at ieg hawer nedher. trodhen alle vertz
 5 thing, oc at ieg star i hymmerigis Jherusalems forborgh, so at ieg begynner at smage nogherlund tilkommende verdens lefnet. Thy alle the astundelse som æræ sammelbunden i ælskogs glæde, the late seg nyghe enest i thet at the nyte sin scaper. Men thesse oc there
 XLIV lighe fordes i mit hiertæ, men ieg vil gernæ vethe, hwat heller
 10 thet var aff meg heller aff teg.

Sapientia: Aff teg ær tingh fortapels, i meg ær enest thin hielp, aff theg ær ey vten thet at thu vonskes oc stunner til ænte. Thettæ oc there lighe skalt thu vethe at være teg vnt for min næruærels, thy at thet ær ælskogs leeg som ieg pleyier at
 15 hawe i ien kærligful siel.

Discipulus: Hwat ær ælskogs leeg?

Sapientia: Ælskogs leeg ær glædhe oc sorg som foller efter hwer anner aff hans næruærels eller bortuærels som kær ær. Thy at thet ær ælskogs eghet, at huræstor kerligheten ær, tha han ær hoss som ælskes, thet fregnes thess bether tha han ær bort.

Discipulus: Meg synes at thenne ælskogs legh. ær ekke glædes leeg, men hon ær grætz legh, men ieg bether, sey vm nogher vndtaghes ey i thenne tidh aff syndherlig fordeel for then
 25 viefn søghels.

Sapientia: Først æræ the, ey vner, thy at (vm) mæniskanen foer so stor led oc stadfestels i the thing som Gudh hører til, thet ær ien begynnels til the (thing) ther ewinnelig æræ.

Discipulus: Ho æræ the som komme til so stor endreg-
 30 tighet?

Sapientia: Thet æræ the som hawe reneste astundelse oc æræ draghen fræ thesse forgængelig thing, oc aff long vonæ oc idels æræ nogherledis gjorde aff sin scapels oc æræ idhelig i gudhelig thing.

35 Discipulus: Tha ieg thettæ hører, tha sukker ieg høgt, thy at ieg vedh meg æn nw at være longt aff sodhen mæniske i

lefnet oc ronels, oc ther aff at thenne fulkommels owerгар min vnderstandels, vil ieg vethe aff teg, huræ then discipel, ther vrønt ær i thenne søghels, skal hawe seg.

Sapientia: I then dag tha got ær, skal thu (ey) glømme vnt, oc i then dag tha vnt ær, skal thu ey glæme got. So at 5
 thu skalt ey vphøghe teg ower mate i nadhens næruærels, oc thu XLIV*
 skalt ey nedhertrykke teg i nadhens bortuærels meer æn tilbør, men thu skalt nyte begi thin hand for høgher hand sosom Ayoth. Vm thu æst æn nw ien ny plant oc behøfuer idelig vædels, tha gør thet enest at thu bær thet ey met vtollemod, at nadhes 10
 søghels kommer ey vten stundom, æn tho at thu skalt altid søghe efter thin kære met grangiuelighet.

Discipulus: Gudh gafue at thu ville skødæ, tha vest thu sannelig, at daglig bien efter sin kære ær stor hiertens pine.

Sapientia: Skal han (ey) ther ælske vil, lidhe twyuel pa 15
 thenne ælskogs vmgongelig hiwl? Sannelig, manne ælskere æræ
 moghet blødhe, huilke tha the hawe tiænt ælskog til ien tidh oc
 the ville være ælskere vten arbegd, oc vm thet gaar them ey strax efter
 there viliæ, tha late the gensten aff oc komme so ey til astunde-
 lig ælskogs fruc, thy at ælskogs discipel skal være idelig, oc skal 20
 ey bedrofues aff long plict, vten skal være tholle til at lidhe al
 thing oc skal være tienistful oc skal ey afflate for lidet. Han
 skal vnnel hawe god troo, vm han æn bortkøres thusend sin, thy
 at idelig arbegd owervinner all thing. Hwat ær blødher æn vatn.
 hwat ær hordher æn steen? oc stenen holes aff ydelig regn drope. 25
 Oc at ieg skal her efter seyie teg godhe tidhen oc alle ther ælske
 lystelig til at høre, tha skalt thu vete, at thenne gudligest brud
 for huilken thu hawer arbegd, hon vil haue bøn oc stor tiænist.
 Ho ær then som ey bedher vm these forgængelig thing them
 som han hawer kære? Han bedher ther vm oc bedher idelig oc 30
 ødhmygelig oc later ey aff, oc ieg ietter hannom sannelig ingong
 efter hiertens ønsk, thy at ey ær then funnen i all Israels land-
 scap som ær so snar til at bedhe oc so reddon til at høre oc XLV
 so mild til at gifue, sosom thennæ gudheligest brud, oc for ælskogs
 storhet kan hon ey længi holle seg igen oc giter ey bidh so længe 35
 til hon bedhes, men hon kommer for them som lete efter henne,

oc teer segh førre them. Hon star pa torre, mit pa gaade oc i porte,
 oc seyier sin røst oc lokker alle oc dragher them til sin ælskog:
 ho som meg vil ælske, han ydelig see til at han blifuer qvæm at
 ælskes i alle tidh. So pleyier ieg at skode ydelighe min lieff,
 5 sannelig thy han vedh ey, hwat heller then som han bier efter,
 kommer aff østen, heller vesten, heller nør, heller synner, oc vm-
 wel ved han ey hwat heller han kommer vm morghen, heller vm
 middag, heller vm næt, oc klapper pa dørren oc bedher late vp,
 thy ofte tha som hoghen ær drøfd i thet han leter æfter meg oc
 10 finner ey, tha hon leter, men tha hon minzst venter at finne
 hannom, tha foor hon sin kære. Thy ieg atror at min kære skal
 altid være redhe, oc vil ieg ey at hon skal mere trøste aff sine for-
 skyllen æn aff min gunst, oc ey ær nogh at fortæræ ien litel
 stund met sin leff, men thet gørs behoff, at then akter ofte pa
 15 hannom oc hører hannom som vil vndersta hans lønlige hwisk
 oc vil nyte hans verdeful næruærels, oc skal ey blænne anner
 ælskogs ord met these søte tale. Thy at thet ær blygd, at thu
 som hawer taghen ælskogs strid oc hawer vedtaghen thenne vor
 prophetis oc lagde thin hærd vnder hennes sote ogh, at thu ven-
 20 des æn i verlden met vawrende hiertæ oc vstade oghon. Huræ
 derfues thu at stande for so stor brud, som altid skodher teg met
 XLV* klar tilsyn oc nadeful andl oc ey vender noghersin sinæ oghon
 fræ teg! Huræ blygdelig thet ær at gifue thin hørels til hwer
 thing, at thu ey kant høre the thing ther then gudhelig visdom
 25 taler i thet. O huræ fwlt ær at ælskogs discipel glømmer seg
 sielff (oc) ey skøter hans invortes ordh som ær hwerstet hoss
 hannom. Ther aff vndrager (han) seg tit fræ teg sosom vwærdig,
 først han finner teg, ey i teg oc ey i seg, men vten sek oc vten
 teg i verldens buller, oc thy bedher ieg at thu kommer i hug at
 30 bædher teg. Ieg akter huræ vquæmt thet ær, vm sielen leder
 efter noghet i these vtwertes thing som bær Gudz rike innen til
 i seg. Sannelig Gudz rige ær innen i ether, som ær rætuishet
 frid oc glædhe i then helle and!

[Capitulum nouum.]

Hwi later then gudelig visdom sine kære venner so mannefol
 drofues i thenne verden?

Sannelig, thu æst rætuiss vm ieg disputere *met* teg, men tha
 taler ieg sant til theg. Hwi faar vmille mæn framgong i
 there vey? vel ær alle som bryde oc goræ illæ, thu plantet them 5
 ot æræ rodfest oc hawe framgong oc gore fruct. Thes gores ey
 behof at taghe then materi igen som ær mannemote handteret
 oc ydelig ransaget, men motgong oc drofuelse bedhes kærmol
 amod teg, verdens styrer. Gud ved thy at ieg ey ægger mænni-
 skene aff fafæng andh, so at ieg skal synis for ander, oc at min 10
 disputeren ær ey amot mænnisken heller til mænnisken, men heller
 til at lise oc igen qwæghe drofd oc ødmygt hiertæ, som twnget
 hawer været aff barndom oc til thenne dag aff pine oc vselhet.
 Eller ho kan ey hawe ønkels ower sodan thing, eller store, sosom
 thu som hawer lærd at ønkæ aff the thing som thu hawer told? 15 XLVI
 Thy at sosom then som blind ær fødth kan ey fulkommelig atskille
 aff the lyd som han hawer ey seet, so kan han ey som ey hawer
 told genwordeghet fulkommelig vnderwise aff drofuelse, eller huræ
 kunne the tro, hwes hws æræ frii oc trygge oc hawe frid, oc ey
 ær Gudz lime ower them, som framlede sinæ daghe i godhe oc 20
 æræ kræselig fødde oc vpfostreret i kædh oc æræ sterkke oc hel-
 bregde oc sale oc æræ vphogde i verdehet oc velsækte, oc there
 inwole æræ fulle (*met*) yster oc there been (dogges) aff marre
 (vm), som hawe tom borde oc modefulle nætter, som vpfylles næt
 oc dag aff sorg oc ære idelig i sielsens beskhet, huilke vten til 25
 ær strid, innentil rætzet, huilke thu later ey huiles til iet øghen-
 blik, thy at nætten som ær gifuen mænnisken til huile vendes
 them til vroom for nætrætzet. Vertz hedher tages fræ them, værtz
 æræ swigher them, the forsmaas i blant manne oc vpfylles aff
 smælehet, the antwordhes i ordqwædh oc eftersyn, oc the vordhe 30

hwer manz vragh alt hær til. O huræ vel then vnderstod *thettæ*
 som *thettæ* samæ smaget, tha *han* sagde: sannelig rætuis mæn
 æræ sosom the hafde gør(d) vmille mæn^z *gerninge*, oc vmille
 mæn som æræ so trygge, æræ sosom the hafde rætuis^{mæn} *ger-*
 5 *ninge*. Thin ælskog synes sosom ien flywendes bogh, huilken
 vm *hon* smages, ær i munnan sæd sosom *honne*, men tha *hon*
 ær æth, tha vordher *hon* besk i liwet for thin arbegd oc ælskog
 som efter feller. Thyn ælskogs barnleg ær drøfuels oc vselhet,
 thy at forste trin theres som gaa til teg, oc forstæ scrift theres
 10 som løse teg, oc there fæste gawe oc leeg som ælske teg, ær
 XLVI* *thettæ*: Søn som gar til Gudz tiænest, staa i Gudz rætzet oc
 reed thin siell til frestels. Han vel seyier til frestels, sannelig til
 vselhet oc drøfuels, so at alle thinæ daghe skal være i stridh, oc
 at lyk scal siellen eller aller lee til theg. Iegh taler ey vm alle,
 15 thu veest *Herre*, hvem thu hawer vtuold til thenne ærlig gærninge,
 vm the glædes aff sundhet oc styrk oc fogher leghem, tha aff
 manneful plict begyane the ydelig at vonskes, heller aff hordest
 siwgdom oc refst twinges the, oc vm them ær gul eller sylff, tha
 kommer tiwff oc stæl *thet* bort, heller *thet* som meer vonskelig
 20 ær, thu tagher fræ them there begerels, oc vm the hawe eydom
 agger oc vinbergard oc oligardh, tha anner hafue goth veyer, tha
 kommer rimfrost oc hawel oc fortæret *thet*, oc hwat som *Eruca*
 then madk later igen, *thet* æter *Brucus*, oc hwat (han) later igen
thet fortærer *Locusta*, oc *Locuste* *thet* diwrs lefning fortærer rudh.
 25 *Herre* thu skalt giwe them, hwat skal thu gifue them? trangt brødh
 oc lit vatn. *Thettæ* ær then kunglig mad som feller sine tiæner.
 Vm *han* faar ower hawet, tha ær veyier amoth. Vil *han* ok fare
 a land oc hawer været manne daghe klart veyer, oc thenne thin
 ælsker, at ieg so taler, tha *han* hawer reed sek til at ga at
 30 veghen, tha kommer regn heller hawel oc sne, heller (han) pines
 aff for stor hete, heller aff vmadelig frost. *Thet* ær vnderlig oc
 rædelig thing, nw vil ey moss late *hannom* hawe hwile i lœnglig
 stet, nw glædde i hymmelen tha *han* gar vt, heller rawen skrigge
 oc rope po *hannom*, sosom the ville gøræ spot aff *hannom*, oc
 35 hwat heller *han* tier eller *han* leer, tha ær *thet* vtokkelig, ok vm
 nogher vpreser sek amot *hannom*, æn tho at *han* tier oc gør

ængen skade *met* ordh eller gerninge, alle komme til (at) tale XLVII
 ille oc hvesse *there* tungæ oc fülle efter *hannom*, oc slide oc
 bide sosom galn bunne efter ien haar *thei* ængen væri tagher.
 Oc seyier ieg *thetta* vmwel aff *thin* nadh, the seÿiæ Gudh ælsker
 them *hannom* hader, oc hader them *ther* *hannom* ælske, them 5
 giwer han got oc thesse vnt, oc *thet* som æn meer ær, tu rætuis
 dommer synes at hielpe then genverde deel. eller tu later so at
 thu scalt alstings tiæ, sosom teg vare ey vmsorg aff *thinæ* tiæ-
 ne(r)s forvænnels. So forfærs rætuis man oc ey (ær) han som
thette tænker, oc for thy at vmille mæn hawe magt amot ræt- 10
 uiss man, for thy framgar nw sosom forðum vrang dum. *Thetta*
 kærer *propheten* oc seyer: hwi skodher thu ey them som gøre
 ille oc tier, tha vmil man fortærer then som rætuiser ær æn han
 ær. Se han gor vel oc tæghet igen malediels. Han tiæner theg
 efter sin formow oc vmil man oc awnful forsmar *hannom*, oc the 15
 ther Gudz`logh brydher gøre daare aff *hannom*, oc aff thusen
 refsen drøwes han oc æn som meer ær. Se diæflen gaar fræ
thin asyn oc hater *hannom* i alle the thing han venner seg til.
 O mænniskens gømmer, o Gudz vmælelig milhet, huræ giter thu
 lidh so mannefol vnt i *thinæ* vtwolde, heller huræ (seer) thu thesse 20
 oc thesse lighe oc hælper ey, oc ther for snakker ieg nw *met*
 teg i *min* andz drofuels, thy at thu enest akter arbegd oc sorg.
 Thu vest at thesse ordh fulle aff sorg ginge ey fram aff hugssens
 letheth, men aff *min* siels stor beskelighet.

Sapientia: Thu æst kræsselig rider som somoghet ræser 25
 genverde thing, men thu stod ey æn amot alt til blodz vtgiwdhels,
 oc ey hawer thu æn strid i kæmpes daal alt til dødhen. Æst thu
 ey man? men thes værre thu ær sosom derfuest enhørning i fram-
 gongs tidh, men i motgongs tid æst thu meer skrøbelig æn spin-
 nelvoff. Ien vwnnen stridzman attror at finne drofuels oc vselhét 30 XLVIII*
 til at øwe oc at prøwe sek. Heller prisses han ey vel som
 sagde: ieg skal gerne glædhes i mine siwgdom oc motgong, thy
 at gar ey strid fore, tha vorder ey seyier. Styrsmen prouest i
 storm oc rider i strid. *Thet* ær kræsseligæ rosen hwar engen
 ær vodhe. Strid i genwerdehet ær sanhetz prøwels! 35

Discipulus: Ey ær ieg then enest som rører thenne kærraal amot teg. See huræ vtalle æræ fortrykt aff drøfuels som oc samtykker *thettæ met* meg, so at vm ieg ey forma at owerwinne tég *met* skæl, tha skal (ieg) owerwinne *met* ien stor hop
 5 vinne. *Thet* ær læter at late seg halshug ien tidh æn at lide martil alle daghe for teg, oc ey seyier thu meg amot oc ey swarer thu meg, for thy mawelske at vi thole *thettæ vnt*, thy at (vi) syndet amot teg oc ey lydde thine budhord, ey æræ vi eneste syndere. Ær ey synde mæniske ofrels, men thine swene ær vonskels oc
 10 rætuisse mæniske trykkis nedher oc vmille mæn blostres i verlden.

Sapientia: Sossom min fadher ælste meg, so ælsker ieg mine, ey ær discipel ower sin mæster. Vm verden hater ether, tha skulle i vede, thy at hon hat meg før æn ether, men ieg enkte yeth ther teg hende som ær drøfueilig materia. *Thet* ær min
 15 voon at prøwe hwar en mine vtolde, oc helst mannelig hoghet oc sterkke i dygd. Hwi bawer thu forthy so manne ord, sossom noghet nyt hafde hænt teg, som ey pleyer at hænde oc sammel sanker kermaal so girelig oc invøfwer sents *met* vuis tale. See ho ær then i blant vwalde eller i blant them som syndherlighe
 XLVIII 20 tæktes vor Herre, som ginge vten drøfuels i thenne verden? Thu horde Jobs tolemod oc vor Herres endelykt.

Discipulus: Nw hawer ieg, *thet* ick vil vm so maa seyies. See *thet* ær som ieg græter oc for huilket aff innerste sukker. O helse, ieg bedher hør thin swen, se the seyie: ey ær han-
 25 nom helse i hans Gudh! the ær fofænge som tiæne Gudh, oc hwarfore? the sware, at for thenne foresagd sag, sossom ær for rætuisse mæniz ideligh drøfueelse, oc the lægge æn *thettæ* til, at for thy bawer thu so foo tiæner, thy at thu pleyer at lege *met* them
 30 *met* sodan leg. A vi meg vsel! *thet* ær thes verre som meg nødher at græte beskest taaræ nw oc i fordags oc altidh, oc ledher drøfuels pa drøfuels, so som ær then andhelige skadhe oc min arbegds spilt stund, i huilke ieg hawer so fofængelig vten
 fruct for min iefn cristens helse, thy at tha ieg hafde manne *met* storst arbegd drawn til got lefnet oc fodde them aff sorg, oc
 35 bar them sotelig pa min skoller, oc gaff them hugsualelses miolk, oc gaff megh sielf alsammel til there tiænist oc hafde tolt møghet

mofgong, oc tha thina frestilsses oc prøvelsses dagh kamme ower
 them oc skulle lede them gongendes ofuer il oc vatn til hwile,
 tha ginge manne tilbagh efter dyæffen oc sagde: hord ær thenne
 tale, ho kan tole henne? oc *thet* ordquæd som almoghen seyier:
thet ær vonskelig at være længi godh, oc so vsel owergifue theg 5
 sek til skadhe oc meg til vselhet, oc the vofue seg igen i synd.

Sapiencia: Thenne spørsmaal pleyer at røre there hug
 som lit tro eller vnderstandels have, the mene at i thenne
 stakket forgongelig tidh skulle them gifues hellemanz verdskyld XLVIII*
 som ey gifwes i thenne tidh, men the æræ gomde til then efter- 10
 kommende tid oc the vedhe ey Gudz vransagelig dom oc ey hans
 visdoms dyphet, oc the tænke at Gudh seer so sosom mænnisken
 seer at enest the næruændes thing, men Gudh han vedh the
 tilkommende thing oc ewinnelig, men thu som ær nogherledis
 skikket i vor andelig visdom, stat vp oc gak ower alle synelig 15
 thing *met* buggen, thy at the thing som synis æræ forgængelige,
 oc the thing som ey synes æræ ewinnelig. Staa forthy vp aff
 vrene forgængelig lyst oc vplad thine aandelig øghon, oc see hwat
 thu æst, hwar thu æst, hurt thu akter. Tha maa thu sannelig
 faa skæl alle these things, thy at thu æst guddomsens spegl, ther 20
 aff at Gudh skinner ytermær i theg æn i ander creatur. Thu
 æst helle trefolhetz billet, ther aff at *thet* skinner i theg, thu æst
 ewinnelighetz eftersyn, ther aff at thu glædes at thu skalt aller
 forfares, oc sosom ieg ær vændelig i min værels, so ær thin
 siels astundels sosom vændelig diwp, til hwes vpfylles kan ey alle 25
 vertz glædhe til række, sosom ien taar kan ey fylle væsterhaw.
 Ther efter skalt thu vakt hwar thu æst, thy thu ær i yselhetz dal i
 vdoo i pilegrims ferd, hwar got ær blænt *met* vnt, later blænnes
met sorg oc sorghen hinder *thet* yterstæ aff glædhen. Thy at
 thenne verden hawer swiget sine ælskere aff vphoff, tha hon iætte 30
 them lyksammelighet oc gaff them genwerdighet, huilket hon oc
 nw gor samledes, men til ytermere bortrørels alle these for-
 sagde drowelses ville vi tiæ ien litel stund, oc vi ville ga bæter
 fram til trons vphof.

Capitulum dërimum.

Aff heluetes pine.

XLIX **R**er efter var gør(d) at discipel tog til at tænke gammel daghe,
 oc at hawe i sin hug the ewinnelig aar, oc tha han hafde
 drawen seg oc sin vnderstandels a legmelig thing thet mest han
 5 kunne, tha syntes hannom i ien syn met trons øghon sosom iet
 rige longtbort fult a mø(r)khet, vken oc møghet rædheligh. Tha
 spurde ieg aff stor rædde hwat ær thet? tha war swaret: thettæ
 rigi thu seer ær kommendes pine stet, i huilken atskillelighe
 siæle skulle taghe pine efter dødhen for manne hande synde,
 10 somme til there rensels oc somme til ewinnelig fordommels, oc
 sosom the ware hannom teed, tha vare thesse pine oc there lige
 so rædhelige oc so store, at engæn tung forma at seyie thet, oc
 engen dødelige mænniske sin kan begripe thet. Tha som han
 kam til sek self oc sosom han var kommen aff ien annen verden
 15 aff then syn, aff stor rætzel var han rædh, at han laa længi sosom
 half død, men somme aff thesse pine soo han enest met trons
 almænnelig øghon, han soa at vlidelig vnduct gik vt aff fornefnde
 stet oc ther hordes slæggi at sla, oc ther var dypest mørk oc
 ther syntes gryselig diæfle andle. Thet var græd oc suk, oc vm-
 20 skiftelige pine slede vmille mæn vten milhet. Aff sne vatn ginge
 the til stor hete oc i blant thesse pine aktet han Gudz iofnlighet
 oc hans doms storhet, oc i blant hiertens drøfnels oc swetz droppe
 som flødhe aff hans legem i then rædhelig syn akte han ok, at
 vedh the thin(g) som nogher synner met, vedh them skal han
 25 oc pines, oc ther aff the som hawe vuiselig oc vrættelig lefd i sit
 lefnet. Vm the thing som the ælste skule the taghe pine, thy at
 XLIX* røfuer oc voldz mæn oc there tilfollere oc the (som) fatte mæniske
 oc Gudz venner røfde, tha the lefde, eller lagde vræt skat vppa,
 the hænges i heluetes galle pinelig ower manz vnderstandels, oc
 30 ther skulle the plaghes oc tha ey døø, men vseghelig pines, oc

vmwel manne som syntes i verden sosom lam oc vare tha gri-
 pende sosom løw i there hng, huilke som galn hunne gørd Gudz
 swenne drofuels *met* banne oc forsmælels oc vnne ord, the samme
 slides ther *met* hwassest bidh aff heluctes hunne. Ther iordhes
 høgferde mænnske i asen 'graff i helwete til forsmælels. oc wræges 5
 sosom rodden aassel til ewinnelig forsmæls, ther oller skal af-
 skræbes. Oc for forgenlig hedher oc hugssens hohmod, *met*
 huilken the ville owerгаа ander oc æræ altid hedhergeræ, the
 skulle *met* so store tunge oc sware pine nedhertrykkes, huræ
 møghet nogher måtte trykkes som hafde storst torn vppa segh. 10
 Men drankker oc fraatzer oc the som tiænte sin bugh, the pintes
 sosom hwnger vlfwe *met* vtrolig hunger oc aff vlidelig tørst, oc
 the attra minzte kol vatns drop, there tunge som bræunner til 'lise
 at faa, oc engen giwer them, men rædeligest diæfle stanne hoss
 them *met* brænnende piber, oc ingyde stærkelig at there mwn i 15
 there bugh ien drik aff bræusten oc veld bly, oc skøre mænnske
 oc the som vpføde sin leghem i kræselighet oc bliwe i sin herde-
 het, the skule vpnodhes aff orm oc ilende padde, oc there sting
 pintes the alt til there inwole. The som vare vndergiwen legeme-
 lig oc vertz ælskog aff bæghi køn, skulle bite oc slide heluctes 20
 iord for drofuels, for thy at diæfle pine them ganze møghet, thy
 at the hafue brænnende lentzer oc skod oc fulle after them i
 sarest hete, ok vpfylte them aff grymmeste saar, men them som 25
 the hafde til stolbrødher i synne, them hafde the til stolbrødher i
 pine. Men ower mæte pin(t)es ther gire oc nidinge oc vnde 25
 køpmæn, thy at the badde i grawe fulle aff veld malm. Hordest
 dom var them som vare forstandere, men sterker pine var them
 ther stærkke vare, oc mekte tolde mekte pine. O ho kan seyie,
 huræ store pine the hafde ther, vmille domere, vnne formæn, gire
 klærk til penning, kaad mwnk, lægmæn ther vold gore. vnne 30
 quinne, talerifwe, dantsere oc hedhergire quinne, oc atskillelige
 kristen mæn. O hwat ønkelig ry oc grætelige skrig the giwe, so
 at enest then syns pine synes nogherledis (ower) al vertz pine, thy
 at ien stor hop heluctes born oc dierfwe løw oc ny slettes dyr
 oc vkænd dyr, the andet brænnende damp oc blæste vt røg, oc 35
 rædhelig nister ginge aff there oghon, oc the refwe oc sleede arm

siale, oc manne aff them vorde kast i ien diwp pyt, aff huilket
 vtgik rædhelig røk oc vnd døn. There aasyn var som gloende
 iern oc the brænne sosom i fal aske, oc nedhertryktes aff diæffe,
 oc aff stor drøfuels aate there tungæ oc the spotte hymmels Gudh
 5 for there drøfuels oc saar. The som ey gerde syndbætning for
 sine gerninge the sade grippen i mørkhetz band eller hegt oc
 ware bunden i then longe nætz mørk oc mørkeful glæmskes
 skiwl. Nedherfarendes liwd fordrøfde them oc drøfde personer
 syntes oc klaste them rætzet vppa, oc ey kunne klar skinnende
 10 stierne sosom klar low vplyse then rædheligh næt, thy at alle
 vare sammelbunden met ien mørkhetzens iernband, thy at al ver-
 den vplyses aff iet klart solsens lys, men for them var owersat
 L* ien swar næt, mørkens bilet, men the vare seg sielfwe horder oc
 sware meer æn mørke, oc there pines røk skal vpparæ ewinnelig,
 15 men ther efter hørðhes ien røst owen til sosom ien tordwn, oc
 sagde sosom met spot: hwar æræ nw the som tiænte thenne
 verdhen aff vphoff aff gamme(l) daghe, aff all there attro, som
 lefde lystelig oc vndergawe seg manne attroels. Eyæ hwæt
 gafner them nw alle the thing som snarlig forginge sosom skugge.
 20 O huræ stakket var then lyst oc drawer tha so long vidhi ewin-
 nelig vselhetz efter seg. O daare oc vuisse, hwar ær nw the ord
 som i plegde at seyæ met so stor glædhe oc hiertens frigd,
 sosom var: komme i nw oc late oss nyte the thing som æræ oc
 (vi) ville nytæ creatur, snarlig sosom i vngdom! hwat hielper
 25 ether nw alle the sote thing som hij nyded so snarlig. Sannelig
 nw twært amot tilbør ether at græte oc rope oc seyæ: ve ve
 oss nw oc ewinnelig! ve, at wi æræ fødð oc ey kunne vtermeer
 dødh! Ve, thy at vi pines ille oc skulle vi ey frelses noghersin
 aff pine! O ho ær then som these piner thæncker oc these
 30 vore pine legger vppa hiertæ, thy at these pine ær sodan at
 hyassom kan tænkes gryseligt i verdhen, kan ey lighes them i
 grymhet. O huræ salle ær then som ey gik efter thenne verdhens
 glædhe oc ey skotte til fofængelighet, vi som vare sinloss, mente
 there lefnet at være galnscap oc there ænd lykt vten hedber. Huræ
 35 æræ the regnet i blant Gudz sonner, oc i blant helle vtvolde mæn
 ær there lodh. For thy fore vi ville aff sandhetz vegh oc ræt-

uisens lys lyste ey oss, oc vnderstandelses sool var oss ey vprun-
 nen. Vi æræ møddæ i v iofulghetz vægh oc fortapelses oc vi
 giæne vanskelige veghe, men Herrens vegh viste wi ey, hwat gaf- LI
 net oss vor hofferd oc rigdoms rosen oc hogmod? Alle thing
 forginge sosom skugge, *thet som* forgongelig var gik bort, men 5
 thes værre *thet som* blifue skal ewiænelig, bleff igen. O *thet*
 ewiænelig som oller foor ænde, ewiæneligh dødz pine, o ænde
 vten ænde, dødh swarer æn all dødh, altid dødh oc tha ey kunne
 død! O min kære fadher, som meg fødte til thenne verden, o
 søte modher, som meg gaf at dij aff modherlig spinne, o i alle 10
 mine venner oc mine ælskelige stolbrødher, faar nw vel mine in-
 wole, thy at, beskest atskillels timæ ær nw nær, som ær besker
 æn all dødh! faar vel iordh, faar vel stolbrødher, som ieg so ælste
 aff stor ynne. Seer, vi ledhes nw til rædelig hæluitis galle, vi
 drawes til rædhelig pine oc skulle oller see ether *met* glædhe, o 15
 taaræ flyde i vt! o øghon græter, oc alle vore inwole tyder ower
 thenne ønkelig atskyllels, *som* ær fræ høghest got, fræ *thet* æræ-
 ful andl oc glædhelig, oc fræ helghe ængele sælschap, oc fræ hæl-
 lest vualle mænztal, oc vi skulle sættes til thenne vselhet oc for-
 bannels, oc til grymme fordomde mænzt skar at pines vten ænde. 20
 O handslet, o manne hiærte innerst suk, o tandslagh, o moghel
 græd oc tiwdh, o rob *som* skal blifue ewiænelig, som altid skal
 fornyes oc oller skal hores, vore vsel øghon skulle oller annet
 see vten vselhet, vore ørn skulle ey annet høre vten ve, ve skulle
 the høre øk drøfuels. O mille hiærtæ! seer *thettæ* vændeligh oc 25
 grymme ewiæneligt, o berghe! faller pa oss, o hoghe! skyler oss,
 skyler oss aff *thet* rædhelig Herrens hastchetzt andl, aff Gudzt æres
 vred andl. Thes værre, thes værre, hwi kamme wi ey førre æn LI*
 thesse pine hende oss, tha wi hafde stork oc quemlig tid! Gudh
 gawe at oss vare ien litel stund til ower aff then tidh som ær so 30
 vnyttelig fortærd til so stor pines bood, men thes værre Gudh
 hawer nw giwet sin rætuis dom ower oss, thy ær helsens vægh
 luct for oss oc miskund oc al hop ær bortaghen. O sorg oc
 drøfuels, *ther* ewiænelig skal blifue i *thettæ* glømskes land, hwar
 som engen skikkels ær, men *ther* vti boer ewiænelig styggels oc 35
 rætzet. Hwat meer vi vsel oc arm pines so storlig oc drøfues

aff thet ewinnelig ve, at ee hwat tid ther kunne thænkes, tha so
 at hon hafde ænde, hon vare oss til hogswalels, ther aff vm so
 vare som ær vmøglet at ien qwersten vare so stor at han rat
 hwerstet til hymmelen, oc nogher minst foghel kam efter hundred
 5 thusend aar oc toghe bort aff then sten met sit neb so mөгhet
 som tiend deel aff iet korn som kalles milij korn, minner æn
 senops korn, oc so igen efter hundred thusend aar kamme oc førde
 oc bort sosome førre ien aff the thi dele oc so efter hwer deel, so
 at thi hundred thusend aar vordhe (hon) ey minner æn so mөгhet
 10 som ien korn: vi toghe thet met stor tak, seyie fordempde mæn-
 niske, at vor fordømmels dom hafde ien ænde efter then long tid,
 tha then steen var so bort ferd, men thesse værre thenne sama
 hugsualels ær neget alstings vsel aff Gudz rætuse. Alt her til
 æræ fordømde mænniske ord. O min søn, for thy skulle the so
 LII 15 plawes som her vndraghes aff sønners lim.

Discipulus: O dommer, ther alle rædhes! see nw ær
 min siæl ræd oc nedherslaghen aff thenne rædhelig syn, oc mine
 knæ æræ skille at, so at iek kan neppelig sta. O min Gudh,
 min hielper, o min Gudh, vent thin brædhe fræ meg, bort være
 20 fræ (meg) then ewinnelig fordømmelses rædhelig dom, at vm
 megh tilbør at lidhe genwordighet, vorde thin vilæ i megh, oc
 hawe skal thu a meg fullest lof her, ther vm gør thet alenest oc
 lat meg ey skilles ved theg ewinnelig!

Capitulum undecimum.

Aff hymmerigis gladhe.

25 **S**tat vp min æræ, stat vp salterium oc harpeleg, ieg skal vpsta
 i dagnigh, sallelig vten twiwel. See nw frygdelig salteri leg,
 wi æræ framledh oc siwnges sotelig oc vi giwe sote sang, at vi
 skulle vpuække theg fræ them i hæluite æræ oc til them i hym-
 merige æræ. Stan vp, stan vq for thy nw, vplyft nw hugsens

øghon, ryst attraals vinge, oc skik thek til at flyæ ower veyers fedher, vplyft thin øghon til øster oc skod hwat theg tees, see thet lefuende land, vdodhelighetz stad, hymmerigis fædhernsland, lystelighetz paradijz oc ewinnelig salehetz rige. Sannelig i thenne verden var thu fræmmet ok pilgrim, oc thy skalt thu skynne 5 thek sosom skikket i pilgrims vegh til then stor hop, thin kære venner, som bidhe efter teg *met* stor astundels, at the skulle anamæ thek oc vnfegne sotelig oc late thek site *met* them ewinnelig. O vm thu matte vethe, *met* huræ stor kærlighet the onske theg ydhelig, at thu skalt ey røres til verdhens storm oc bang, 10 vten at thu blifue ien stærk strideful ridder for Gudh oc gore alle thing ærlighe oc snillelig, at ængen medgong skulle røre the(g) LII^r oc ængen vodhe skulle bryde theg oc modgong ey rædhe teg, huilke the owerwne so stærkelig oc so salelig, oc nw (komme the i hug) there drøfuelses daghe oc aar i hiertens sothet, oc aff san- 15 het huræ møghet thu lider her meer arbegd for Gudz nafn, so møghet meer skal thu hawe større løn i ewinnelighet. O med huræ stor æræ oc hedher then ridder skal (vp) høghes som skal so æræfullelig lowes aff so stor kung for sin kære fadher oc hælle ængel i hymmerike aff tolæmotz segher oc stadæhetz priss! O *met* 20 huræ stor æræ venter thu seyers kron skal skiinne som ær fongen *met* so stor arbegd. Saar blone oc vnder, som æræ taghen for mit nafn, skulle skiinne klarer æn solen eller stierne. Vtermeer i hymmerige skal teg blifwe so stor ærligh venne slækt oc vtalle troligest oc vænest skaar, oc hwar there skal tilføghes 25 teg nærmeer aff san ælskelighet, oc ælske teg meer aff ræt kærlighet æn nogher modher ælsker her sin enest son.

Discipulus: O hymmerigis gardz hofdbing, ieg bedher at thu verdes at seyie æn meer aff hymmerige, at heune attraa ma øghes i meg, oc mere tolomod ma gifues i motgong. Eya min 30 herre, huræ ær then kunglige stad skikket, æller ho æræ ther borgher eller ho foer ther lot, eller vethe the hwat som her gors hos oss sosom thinæ ord lye?

Sapiencia: Stat nw, stat nw vp oc gak snarlig vp *met* meg, oc ieg skal lede thek til ien stad som thin siæl attror, oc 35 ther skal thu see Gudz dypest lønlig vnder. See ower then LIII

ottende hymmel, som ær langt mere æn siwsinne thusensinne større
 æn all iordhen, ær æn ien høgher hymmel som kalles Empyrreum
 for sin ærligh lyshet, som ær iensfogher vrørlig oc fulkommelig
 lys oc vmodelig stor, oc thet ær then kunglig gard oc the hælghē
 5 ande stadh, hwar meg lofuer the helghe ængele oc alle Gudz
 sønner. Ther æræ satte hymmelske sæder oc lysefulle troni, aff
 huilke sæte oc tron the vnd ande fielle oc skulle igen botes met
 vtwolde mænz tal. See nw ien stad ful met æræ oc høgh, vn-
 dherlig skinnendes aff gul oc dyresten, aff hues porte møghet
 10 godh luct vtgar. Hennes gater æræ lagde met renest gwł oc
 hennes grunwol aff saphire oc iaspide, dyre steen sosom aff klart
 glass oc hennes torn æræ fogher oc æræ bygde aff lefuendes
 steen oc vmsatte aff bloster oc prydde met lysendes finperl. O
 lystelighet som ær alle til vnner, men hwat skal ieg længer draghe
 15 teg? Thu sielff see vppenbarlig met thine oghøn, see videst mark,
 vænest i fogherhet, stiærnhem prydde met alskens glædhe. Eya,
 huræ her ær voor lystelig(het), høste fructsammelighet, sommer
 klarhet, brudhlig frøgd, hær ær glædeful daal, kærligful syn, her
 lydher glædhelig sang, her siwnger glædefulle røste, her glædhes
 20 glædeful skaar, her danzer iomfrur dantz, her ær iendregtig røst
 alle theres som glædhes oc ien hiertens brænnende kærlighet oc
 LIII* lystelige things rigdom oc ønskelig things tilflydels. Her ær æn-
 gen drøffe thing, men alle thing æræ gladhe, her ær glædhens
 fornyels oc ewinnelig tryghet. Eya glædhe, thu som ær nw smælt
 25 alsammel i ælskog aff these things sete smag. Vmfør thine
 oghøn oc skod thenne vtalle stor hop, oc gif akt vppa, huræ the
 drikke lige som met tørste mwn oc gøres drukken aff ophofs
 kelle, oc huræ the glædhes, at the see thet guddoms spegl, i
 huilket al thing synes, the vnder oc ey vonskes, the nyte (hannom)
 30 oc ey læddiæs, huilken the attra thes heller at nyte. Gak æn nw
 nermer oc lyd til, huræ iomfruns drotning, huilken thn hedher aff
 mest kærlighet, owergar ængel ordens koor for kærlighetz oc
 hedhers oc æres fordel oc priuileg, oc nier sek vppa sin leff i
 blant velluctend yrter, oc ær vmgifuen met rosenblomster oc dalens
 35 liliær. See huræ henne ærlig fogherlighet giwer frøgd oc vp-
 dragher alle til vnder, oc nw kommer for vor Herres lystelig aasyn

astundelig aff innerste inwole. See huræ milhetz oc miskundz modher vender sine miskundelig oghøn so milleg til thek oc alle syndher, oc (huræ) vædelig hon byer ower alle oc beskyrmer vsele oc forligher synde mænniske. Ther efter vend vnderstandelses oghøn til ængele natur, oc se huræ the owerst angele aff Serafins 5 orden oc then samme koors siæle, som brænne hetelige i Gudz kærlighet, rores rat vp at i Gudh sosom brænnende low, oc huræ Cherubin ordhen, som tagher guddomsens lysfulhet, vt vide thet til ander i manne mate. Troni orden oc there sælschap bwilis setelig i Gudh oc Gudh i them. Ther efter see huræ then 10 annen ierarchia vplyses aff then første oc tagher hwar sin gerning, oc se min kære, huræ moghet fogherlig oc ærlig thenne vtallæ samling ær skikket, oc met huræ stor atskilleghet hon ær atskil i verdskyl. O vnderlige glæde oc vnderlige fogherhetz aasyn, see æn nw huræ hælle apostele oc Gudz enkorlige venner sidhe 15 met størst æræ pa dom sæte, oc huræ martires the skinne met rosen lyd oc fogherhet, oc confessores æræ skinnende sosom lefwen ild, oc iomfrur sosom sne æræ the huide, oc al then hymmerigis samling flydher aff gudhelig sothet oc vpylles met frøgd. These hymmerigis skaar siwngæ met glædhe til sammel for Gudz tron 20 sinæ vellyende sang. oc ther vtgar ien rinendes flod oc glædher there how aff lystelighet oc vpylles there mwn met glædhe. O huræ salle ær then stad, hwar so idelig bogtidh ær! O huræ frøgdelig ær then gard som ængen ved vm sorg. Ther aff æræ the hælle oc salle, som æræ bodhen til so stor verdscap oc ver- 25 doghe æræ at være i blant sodant sælschap aff Gudz vtvælels, sannelig i thettæ hymmerigis æræfullæ rike skal tro brud ledhes, som skal regner vten ænde, oc klædes vmside met æræful leghem, oc skal hawe ien gulkronæ pa sit bowet oc ther ower ien litel gulkron. 30

Discipulus: Ieg bedher, sey hwad ær then gulkronæ, oc hwat ær then lille gulkrone?

Sapientia: Met then gulkron skal thu vndersta vpholtz løn, oc met then litel gulkron vndersta ien tilfallen løn. Tilfallen løn ær ien glædhe aff gerninge aff sek giorde, huilke gerninge 35 hawe ower gongendis seigher, sosom ær æræful segher, there som

martir æræ oc ærlig doctores segher, oc iomfru seyier aff diæffen
 LIV* oc sin eghen leghem. Men vpholtz lon ær i fulkommelig tilfoghels
 siælens met Gudh, so moghet hon nyder hannom fulkommelig,
 so at hon seer oc ælsker hannom fulkommelig. Siælens vændelig
 5 aastundels mættes aller tilfulle, vten hon vordher sængt i guddom-
 sens dyp til lyst, oc so skal hon gores hælle i helle trefollehetz
 fulkommelig nydels, oc huræ moghet mere fulkommelig hon ower-
 gifwe nw these vertz thing, so moghet frelseliger skal hon vpsta
 til andelig things skodhels, oc huræ moghet hon antwordher sek
 10 meer til andelig gerninge, so moghet salleliger skal han ther vp-
 subbis i Gudz klarhetz dyp, so at hon skal yorde ien and met
 hannom, so at thet som Gudh ær pa naturen, thet skal hon vordhe
 vm nodhen. O huræ helle ær then siæl som ær tilfogheth ængel
 skaræ oc ær mæt aff *Christi* sothet, oc vordher tilfogheth helghe
 15 trefolhetz godhe thing sotelig oc vatskyllelig! O vseylig huile oc
 thenne vnnerlig roo sotest sothet! men thu ewinnelig visdoms dis-
 cipel, som nw ær sat i hugsens owerongels, lis tit drofde hiertæ
 noghet lit, sosom then annen (vng) *Beniamin* i thenne roligest
 these glædeligest sæscaps, som thu nw seer hoss teg. Akt vppa,
 20 huræ skinnende andl the hawe, som tolde drofuels spot oc door
 aff vmille mæn i verden, vplyft thit frøgdelig hiertæ met glædhe-
 lig røst oc taal til these hymmerigis gardz borgher oc Gudz huss
 folk, oc helse them sosom longbort, oc sey: hwar ær nw spe
 mænz forsmæles, som fordom fiøl ower ether? hwar ær nw
 25 nedherbogde hofde oc nedherslaghen oghon som tegnet hiertens
 swarhet? hwar ær nw inwortes hiertens gnawende drofuels, hwar
 ær græd oc bleg andl oc mawer for thusend vodhe? fattedom oc
 armod oc all vonskels hurt kamme the? huræ thier then ønkelig
 LV røst som i plægde at seyie met græd: o min Gudh, huræ moghet
 30 ieg tholer, huræ længi ieg pines oc plawes! hware ær nw alle
 som forsmade oss oc the som drofde oss oc bortoghe vore ar-
 begd oc droghe vort lefnet til beskhet! Ey høres then røst meer
 som radde oss til strid oc sagde: gører manlig oc strier met idher
 vwen, met verden oc leghem, item oc tagher skiol oc spyd oc
 35 blifver væpnet pa slot næt oc dag, oc vmgiorde ether lænd i
 sanhet, oc ey høres then røst meer som i plægde at hawe i blant

ether sielfwe i nadbens soghels tid, oc sagde: red nw thin siæl til frestels, at tha *som* andelig glædhe gar bort, vmodelig drofuels skal ey vpswæliæ. Ey hores thenne røst meer, *som* i ware von ved *fordom* daghe: o *min* Gudh, at hwad forløst thu meg, hwi hawer thu glæmt meg. hwi gaar ieg drofd, tha *som* vwen plawer 5 meg? men ieg horer heller thenne røst sotelig lydhe i ether hiærtæ, thenne glædhelig oc frøgdelig røst: kømmer i *min* fadhers benedide born, oc anamer *thet* rike *som* ether ær redh aff verdens vphoff! hwar ær nw alle drofuels oc *motgong** oc trang oc vselhet oc alt *thet* vnt *som* i lidde i verden? o Gudh, huræ snart the 10 forginge oc æræ *sosom* the thing ther oller hawer vært, i vndherlig *måte* syntis the snart oc snart forworde the. O *min* millest Gudh, huræ vbegrikelig æræ thine (*dwm*) oc møghet lønlig a *mæn-niskens* sonner. Eyia i vtalle oc hogte Gudz soner, seer, nw LV* ær timen kommen, at i skulle ey nw meer fly, at i skulle skylis 15 i wra, klædde i fwle klædher *sosom* odmyge oc forsmade oc vverdæ all hedher, oc *sosom* folks forsmælels oc vrag, thy at i æræ nw kronet *met* so stor hedher oc æræ, oc vphofde *met* so stor verdehet ewinnelig, at ether loff kan ængen sin vyrde oc ængen tung forma at sey. O i *hymmerigis* hofdthing, o ærligest 20 kunge oc keysere, o hoghe Gudz sonner *som* hawe lot *met* gudhelig natwr, *met* huræ stor glædscap ether andle synes at wære owergudhen, ether hiærtæ synis fullæ aff owergongelig glæde oc frygd, ether kranz skinne aff gul oc silki, oc i hawe skinnende andle oc hwidskinnende klædher, oc frygdelig sang oc i æræ 25 prydde *met* silki. O huræ sallelig ether sote lydende sang lydhe oc seyie *met* tak: eya benedydels oc klarheth oc visdom oc tak, hedher dygd oc styrk wære vor Gudh ewinnelig! eya, aff hwes væluili i æræ beskermet, aff hwes miskund i æræ frelset, aff hwes godhet i skulle regnere ewinnelig! tek vari loff oc æræ vten 30 ænde! See nw vmkring, *thettæ* rige ær fult aff lystelighet, i builket all hellæ mæn glædhes *met Christo*. See *thettæ* ær *hymmerigis* land, fædberland, hwiles boo, betalnings stædh oc ewinnelig sallelhetz righe!

Discipulus: O stor vnder oc rætzet aff so stor vnderberligh 35 dyphet, som owergar al vnderstandels oc ær enest Gudh kunnæ!

O gudhelig dyphetz vbecripelig dyphet, huræ store vnderlig thing
 skyles i teg! hwat hører ieg, hwat seer ieg, oc hwat fan ieg oc
 sielfuer røner Gudz store gerninge i thenne æræfulle stadh, som
 ængen tvnge forma at seyie. Saunelig manne ærlig thing æræ
 5 sagd aff teg Gudz stadh, men *thet* ær enkte til the ærlige thing
 LVI som skyles i theg. Saunelig nw vnderstar ieg, at then tale ær
 san som ieg hawer so okte bōr aff thin vnder oc aff thin æræ,
 oc ieg trode ey them ther meg *thet* sagde, alt ther til ieg *kam*
 sielff oc saa *met* mine øghon oc præfde, at halfdelen var meg ey
 10 sagd. Stoor ær thin visdom oc æræ, æn then sagn som ieg horde.
 Hellæ æræ thin mæn, hellæ æræ thine tiæner, the som stanne
 altid for teg oc høre thin visdom, oc see thin æræ. Oc nw ærens
 kong, ma thin swen nw bedhe teg sin herre ien litel bōn? Ieg
 bedher: skal (ieg) thin swen blifue her hōss teg her efter, oc skal
 15 ey komme igen til mit hws? *thet* ær moghet goth oss her at
 blifwe, ieg bedher teg, bōr meg thin swen, som ligger ødhmygelig
 pā knæ for theg, oc giff hannom nw iet rwm at blifue *met* thek
 i thenne æræful stad!

Sapientia: Engenedis, thy at Syons ødhmyghet ær ey æn
 20 fulkommen. Thin tidh kam ey æn, stridz tidh tilstar teg, thin
 regnerens tid kam ey, forskyllens tid tilstar, giæltz tid kam ey
 æn, gør mannelig, thy at thek bōr æn nw manne strid for
 Christi tro!

Capitulum duodecimum.

Her seyies aff nøgher stikke som ieg gaff ower i thet som
 25 tilforn ær sagd.

Thu skal vethe, thenne salle stæd ewinneligh sallehetz at være
 teg for thy vppenbaret *met* andeligh skodels øghe, ekki for
 thy at thu skal nw ther blifwe, vten at thu skalt vethe at vende
 teg tiid i all strid oc motgong, oc at thu mat thes bædher lide

alle *gen*worde thing, oc at thu mat sware them *som* so sore kære
 oc sejie: hwi hawe onde mænz væg *framgong*, oc hwi Gudh
 pleyier at refse sine vtwolde? *Item* oc ieg skal sware til thin
 kære moll *som* thu lagde *fram* nw for tho daghe amot meg, *sosom* LVI*
 ær at for then tronge vægh *som* ledher til lif, *manne* aff them 5
som thu hawer *wnnen* *met* stor arbegd oc drofuels hawer gongen
 tilbaghe. Thy at *vm* thu skodher *thet* grannelig, *tha* finner *vten*
twyvel, at *thenne* thing ær *moghet* von, oc hawer ey hent teg
 enest, men *manne* hælle fædbern. Ey bleff alle *stannende* i fasthet
som trodhe *vm* mine ord oc apostels, heller ey munne for then 10
 sag Powel, *som* ær iet *vtwald* kar oc hednings doctor, kære at
han hafde loppet oc arbegd til forgiftes, men *han* løp thess heller
 alle vegnæ oc *prediket* for hedning then hælle læst *met* stor ar-
 begd oc *vmhugh*, oc sende them sine epistel oc bress, oc fostret
 them *sosom* modher sine sonner, oc bar *Jhesu* nafn for hedning 15
 oc kunger oc for Israels sonner. Men hwar ær nw Ephesii oc
 Galathe oc Corinthii, for huike Paulus prisses, at *han* hawer so
moghet arbegd, oc gaff seg vt til plaw oc dodh so idelig for them?
 eller ey mon Paulus eller anner doctores late aff *prediken* oc
 siælens helse, for thy at the finge til vethe, at there sonner ginne 20
 fræ thom oc til falske apostel? eller *mwnne* the vordhe thess meer
 lisen i there arbegd? Engenledis, men the spredde *hwerstet*
 Gudh ord oc gorde *thet* *som* til them stodh, oc the antwordet
 Gudz vilæ, hwat fruct ther skulle vorde aff. Heraff hawer thu
 in *actibus apostolorum*, oc *scrifuis* so: oc alle trode, huræ *manne* 25
som vare forskikket til *ewinnelig* lif, so oc *vmvel* then vise natur
 pleyier at ornere træ *met* grene oc blomster, at vnderstundom i LVII
 blomsters tidh, *tha* *som* løf synes neppelig paa, æræ the allfullæ
met blomster oc foghert lyd, oc gifwe god luct aff segh, men *tha*
thet kommer til then tid *tha* man venter fruct, *tha* ær *thet* *som* 30
 teede sek foghert fallen aff *manne* træ oc forfors, at then thusende
 del synes neppelig at være igen, men oc ien snil hosbund, *som*
 hawer *manne* træ i *hans* yrtgard, later ey aff at plante ny træ,
 for thy at iet eller flere faller nedher, oc hwar iet træ faller
 nedher, ther planter *han* ien *annen* igen. Vest thu ey at træ 35
 hawer hop, *vm* vnde grene skæræs aff oc *thet* vordher gront igen

oc grene voxe, men oc rætuis man faller siwsin vm daghen oc
 han vpstar igen. Hans ord blifwe ved magt som seyier: Herren
 vedh ho hans æræ, men ho veth Gudz siin, eller ho dødhelig
 mænniske ma vethe, ho the æræ som skulle fordømmes, eller them
 5 som sculle kronæs i hymmerige, helst aff fri vilies idelig vmskif-
 tels? Thu seer thenne hær aff inluct ærmete at være vent fræ
 Christi selscap, oc at falle fræ høgest god til heluite, ther at pi-
 nes ewinnelig. Thu seer hin gaa vt aff vnquinne hws met an-
 gerful hierte oc føghes til helle ængel oc blifwe salle ewinnelig.
 10 Ther aff skal helsens predeken predekes vatskillelig for alle, thy at (i)
 LVII* thet hyl som thu tror minst fisk at være (vti), vordher fisk, oc for
 thy skal thu hverstet kast krog. Sænnelig viluen løper til manne
 faar, at han skal gripe ieth, oc tha han hawer fulkomen sin strid
 met æræ her i verden, skal then ga i sin herres rige som pre-
 15 dikedet for hundred thusend, oc vprætte eller forhweret sin herre ien
 siel, oc ey for thy thes minner æres vm han hafde engen for-
 hweret, tha som han görde thet trolig efter sin formoghe, som
 han burde at gøre for mænniskens helse, thy at ærlig ridder
 lofues i striden vm han strider stadelig oc rættelig, ligewel vm
 20 han ey foor sin herre seygher. So oc sancte Powel glæddhes
 ther aff, at han hafde ræ[t]uisens kronæ lagd sek til gomæ, ey
 minner æn at alle the som han hafde vmwænt hafde stannet (ful-
 komlig) i san tro oc kirkins vor modher endregtighet. Thy at
 engen ær twewel, thy at økte pines predekerens hug ther meer
 25 aff arbegd oc sorg, hwar han venter sek at hawe arbegd
 til forgyftels, æn hwar han venter sek at hawe gord ful
 fruct, thy at i thenne her glædhes han oc ær seg behawelig i
 Gudh, i then annen bedrofues han siel i seg sielff, oc ther ser-
 ghes hon aff awndfulle mænniske forgywtelig skod. Moyses som
 30 vtuel var aff Gudh, at han skulle ledhe hans folk aff Egypte land
 oc til lewende land, huræ manne thusend venter thu the vare
 som han ledde, oc se, aff them kam ey fram vten enest tho, the
 ander forfores. Gedeon som Gudz and forde vti, at han skulle
 frælse hans folk aff Madianitis, han samlet seg manne stol-
 LVIII 35 brødher at han skulle stride amot them, oc the vort profde hos
 iet vatn efter Gudz vilæ, oc so manne thusend vorde tilbaghe

drifuen oc kamme igen, at eneste trehunnert mæn som blefve igen *met hannom* the ginge til strid *met hannom* oc owerwonne there vwenner. Ysay hafde manne welwexte sonner oc enest Daud vort vtuald til kunge. So ware oc manne Jodekunger i blant hulke tre enest borttoghe excelsa Oc thi vm thu ower loper so 5 hwert serdelis, tha finner thu at thu for vil, tha thu ville drage al things skikkels til thin vili, som æræ skikket fæghest efter Gudz vilæ. Ther aff vakt theg her efter at thu vordher ey smahoghet eller mistrost, sosom then tid tha thu vprækte al things seaper thinne brodden fether oc pwsen for arbegd thu hafde i 10 væghen, oc hwi han skodhet ey thin arbeg oc thin drofuels, oc teede them med vtolle hugh, ther aff at han lot ien quinne som thu tog vt aff vwens mwn falle igen i synd, oc hwi at han ey heller loth henne do aff thenne verden, tha hon var i then godhe akt oc hwi hefnde han ey strags teg oc segh sielff ower hannom 15 som volle henne fall, men han skulle heller tænke huræ møghet ieg arbegd, tha ieg igen lost mankønnet, oc tha lighevel fræmdes ieg lit hos manne. Oc ther aff tha thu straffæt meg aff hymmelske vplysels *met* drofd hug, fek thu sodant swar: *thet* ær discipulen nog, vm han ær sosom hans mester, som so seyier: 20 the gømde ey mine tale oc ey skulle the gome ethers. Minz, at LVIII* thu soæ i the hemmelske slot lefuendes stene i hedher oc æræ fræmst, ey poleret oc slætte giorde vten aff mannefol trong oc stod. Men maavelske af longlig tænkels ækter thu at trædhe amot *thet* forsagd ær, oc seyier so, at *thet* (var) annerledis i 25 fordom (daghe) æn *thet* ær nw, ther aff at i these vterste tiid ær kærlighet nesten vordhen kold. Ther aff at helle prophete æræ dødhe, oc storæ iertegn hawe nw late(t) aff oc vndde thing æræ mannefolle giorde pa iordhen, oc manne kristenmæn som lefue ille for manne som them dragher igen, æræ the møghet 30 vonskelige til at vennes, oc møghet boglige til at falle igen i samæ synde, oc for thy ær aff ladende aff sodhan fructgorels. Ther til swarer ieg: huræ møghet mere mænniske forværres oc vodheligere vonskes i thenne vterste verdens aller, so møghet behowe the meer, at the skulle fornyæs aff nogher brænnende kændom oc nadh. 35 Oc huræ møghet (*thet* ær) skadeligher, (at) hellæ prophete oc Gudhz

venner the dodhe oc falske prophete stodhe vp i there stædh, so
 mœghet gøres nw thes meer behoff at lære hetelig oc sætte sin
 siæl for sandhet, som nw sower vnder lædi. Iegh kaller them
 alle falske prophetæ, ther amot gaar met gerninge thet som the
 5 seyie met ordh, sosom the som lære at fly giri oc fig, oc the
 begeræ penninge aff alle sine attraa, (oc the) som rope at vertz
 LIX hedher skal forsmas, oc søghe sielf efter hedher oc at høghe vp
 i verden aff al magt, oc the som lære at forsmæ vertz hedher oc
 howsidh oc efterfolle ødmyghe thing, oc the sielfwe feller ther
 10 efter vten mote. Oc at ieg skal tiæ vm anner, tha seer thu
 manne so storlig dyrke sine kledher, som hælle fædher bodhe sine
 efterkommer at bære til vskyllehetz oc enfolhetz tegn, at the ey
 minner synis at bære vertz lows billet oc held æn vertz folk.
 Thu seer then her ga klædh met dyrest klædhe oc have rønker
 15 som gar nedher vm hans axler oc hawer vmkring hundert foller,
 oc then synes at gonge klæd sosom philosophi, oc han synes at
 ga vmpryd sosom tempel. Oc seer icn annen hawe fingerhansk
 pa sine hænder oc trong sko oc nøbet, oc thu seer somme bære
 løse folks ny klædhe sidh vanscapt efter vertz sidh oc knappet
 20 ærm oc so tronge at armen kunne (neppelig) ga i, oc the hawe
 fielsben tafwel hænghendes oc silki linne oc thesse lighe, som
 tegner læthet oc løshet, oc ville ther met tækkes quinner, oc the
 mistekkes Gudh oc kirkins prelater oc alle høweske folk mæn oc
 quinne. Hwat prower thu, at the skulle thænkkc, til huilke thesse
 25 falske propheter sændes for there lærdom, først the see them ey
 komme i sek, sosom gammel propheter gørdc, vten met skam oc
 manne hinder. Sannelig tha skulle the vordhe forsmæde oc them
 skal seyies thet ordqwed: thu læghi, hiel theg sielf! Thy at hwes
 LIX* lefnet forsmas, seyicr ien, thet feller efter at hans lærdom skal
 30 forsmas. O huræ mange bakmaal the skulle faa aff them som
 vten æræ, o huræ ofte oc huræ manne skulle gøre daare aff them,
 oc ey vlige, thy at thet ær verdh later. Blyes Sydon! seyicr
 hawet, oc them skal seyies thet som diæfwlen sagde ien munk,
 som frestes aff ien long kobe som han ville hawe, oc tha han
 35 kunne ey foen, forde han sek i ien mat for koben, oc diæflen satte
 sek pa holen pa then mat, som han drog efter seg, oc sagde: o

munk, gate thu meer tha giorde thu mere! Maa the ey verd-
 skyllelig framtale there syndes orsag, the som træde for vertz
 rige, tha the se thettæ oc thess lige vorde vmwel i fattæ oc for-
 smade thenne verdens mænniske so idelig vten all brodh. Ey ær
 vnder at the kifwe so armmelig for vold, tha so stor kiff ær aff 5
 iet fattæ rige. Oc vm so ware at thenne vsidh vare enest i vnder
 dane ther lyde skulle, thes sakter matte bood gifues amot so smitte-
 ful siwgdom, men nw manne som skulle ga for anner met ord
 oc eftersyn, oc hwes klædher oc sidher skulle straffæ anner, the
 gore thet sammæ, oc æn thet som meer fordømmelig ær, blyes 10
 ey at forsware thet sammæ, thy at thet som hører til rosen oc
 hofferd eller til løslatehet oc thet som ær howeskhet oc nyttehet
 prøfwes aff them met ien skel. Tha thettæ ante giwes vten for- LX
 skyllen eller thet prøfues at vare lenge, men thessværre thet hører til
 vertz snille oc vskælle diwrs visdom eller diæfwlsens, tha for- 15
 gengelig nyt sættes for andelig got. Hwat skal tha then (kleen)
 hiord gore sosom ær quinne køn, tha the se manne hug ledh til
 sodhan swaller? Sannelig tha hiorde the gonge pa brat berghe,
 vmowlæ ær at hiorden feller them ey efter til sin forderfuels. I
 fordom daghe var ey enest kændom oc radh vm the thing som 20
 æræ nyttafueelig til helse, men aff all formoghe lofdes oc vphøg-
 des almes gerninge, at vm them sosom vm milhetz id skulle them
 radhes the thing som there helse vare mere til gafn. Sannelig
 nw tie manne sodhan lærdom oc rædes at the skulle faa bly ther
 aff, vm tungen lydher annet æn lefnet, oc thet som fordømligere 25
 ær. Ey enest owergifue the (thesse) nyttelig lærdom, men the
 føre them som so gøre oc lærer drøfuels vppa, som the kunne.
 Som then hælle prophete Jeremias sagde, hwat som hende skulle
 for folkens synd, tha han tedhe them aff Gudz budh ien træ bolt,
 at han matte thes bæther røæ them til synd bætring. Falske 30
 prophete stodhe amot hannom oc giorde hannom moghet vræt, oc
 brødhe i senner the træbolte oc sagde: Frid, frid! oc ey var frid.
 Spodh han ey best ther aff som sagde: ho som the minzst thing LX*
 forsømmer, han vonskes toflig, oc then her grætelig vonske finner
 ieg ey enest i them som flyer hogt for anner i vnderstandels so- 35
 som ørn, men vmwel i kalf lighels, at noget pleyier at halle sek

edmiwg oc tjänst akteg til syne. Men i low ær then vonske aff
 mest efn, som seyies at vpfylle sine hwelpe orn *met* rop i there
 vpresels af dodhe. *Thet* fierde dyr ther betegnes (som) ær mæn-
 niskan, ær nw so storlig siwg aff daglig fig, at ængen twæger at
 5 wære sosom vanhopet aff *hannom*, som seer so oppenbarlig at
 alle vlofflig thing lowes *hannom*, oc han gar vten rætzet efter sin
 hiertes begerels, oc anner creatur som boo ower ien sidhe i hol
 oc skoghe oc vedherseyie trygge stæd, the begynne so vel be-
 gerelig sosom vodhelig at taghe igen vertz sidher, at nw thess
 10 verre ær næpelig *stet* til at gøre plict. Thy at men verdens ænde
 tilstar, begynne diæflen at vtrække sit nædh, oc begynner at saa
 ganz mөгhet klyt. Hællæ æræ the dodhe som nw æræ dodhe i
 Gudh! Minz iet hællec mærkeligh thing, som hænde ien aff the
 forsagde som altid ropte oc sagde mænniskan hælsammelig radh
 15 oc lærdom th[e]r aff at manne mænniskes kærlighet vonskedes
 til Gudh oc hans hælle mæn, oc at *Christus* fan ey sin *Mariam*
Magdalen her efter i *verden*, som *hannom* gjorde so manne tiæn-
 ist, sosom fordom. Efter *thet* at *prediken* var ænt, rætte ien
quinne *hannom* oc sagde *hannom* sosom aff stor hug: o brodher,
 20 vm *Maria* pafunne nw sin *Christum* sosom fordom, tha funne
 LXI *Christus* *Mariam* sosom fordom, oc mente so, at vm the vare so-
 som them burde aff fornefnde *propheter*, tha vare æn nw som
 toghe amot them *met* all hedher oc gudhelighet. Men tha ieg
 framtaler theenne pur sandhet oc theenne madelig *prediken*, seer
 25 ieg teg vonskes i *thin* hug oc rætz mowelske, at *thettæ* som
 ieg taler *met* theg hiemmelig, tha the(t) komæ til there orn
 som so gore, skulle ey forglømmes eller taghes *met* vtyk. Thy at
thettæ ær som teg gor strafels, thy at ieg seer teg at wære
 mөгhet rædh i the ting som ieg vedh at wære manne mænniske
 30 til hielse. Hwat for thy! *Jeremias* es thu ey, *prophetæ* æst thu
 ey, thu æst ey hællæ gord i modhers liff, men hwat! thu ær ien
 synde man oc fæ hiord eller then som vier *Sicomoros* *thet* træ,
 tha ligewel ær thu sænd aff *hannom* som the (ære) sænde aff,
 huilket bodhe nafn oc vedertaghels bær vinne vm, som ær stad-
 35 fest aff pawen. Hwi rædes thu oc vm (thu) vanhawes fofæng
 oc loslade mænniske, tha lighewel behawes thu manne som ey

gonge i sin hugs løshet, men lewe hofskelig efter helle fædherns
 statutæ oc røkte sek sielfue oc manne met seg til Gudz hand.
 Heller leter thu æn at, at behawes mænnske? thettæ seyier ieg ey
 at ieg lower ienlighet, men ieg teer oc vinner got at være, at
 gonge almennelig vægh, men thess værre thet som fordom var 5
 syndherlig, begynner nw at worde almænnelig oc thet som nw LXXI*
 ær synderlig, var fordom almænnelig. Oc for thy skal ey tro
 oc snil discipel late aff thet han hawer begynt, thy at thu
 giver sag, at thu hawer ey them som teg høre, oc at thenne tale
 smager them ey, ther aff at hon hawer ey subtile spørsmaal, eller 10
 the tale som taler vertz nyttelighet pa there vegne, huilket som
 them ær nw møghet kært, sosom them kan fræmme til vertz
 hedher eller til vertz things baad. Sodhan tale ær them møghet
 dyr oc hawes aff manne i vone, men thenne næruændis bog
 holler græd monels oc ve, som vpuækker there bug som 15
 lædies aff synd, oc vplyfter mænnskens hiertæ vp at til Gudh.
 Tha Gudh sænd Ezechielem til thet horde folk, sagde vor Herre:
 the skulle ey høre teg, thy at the ville ey høre meg. Then hellæ
 prophetæ sænnes, oc tha for æn han sændes, sagdes hannom, at
 han skulle ey fræmmes. Hwar Guds milhet synes, som vil at alle 20
 mænnske skulle helæs oc faa helsammelig lægdom, oc Jødhers
 hordhet straffes som ey togge tak vppa Gudz godgerning, vten
 blefwe i sin ilherdehet. Akt oc Jeremiam prophete, at tha han
 hafde scriwen Gudz lofsbogh, tha ville kungen ey anamæ then
 bog, vten lodhen skæres i sønner oc kastes i ild. Ther for lot 25
 propheten (ey) aff, vten skreff hannom ien annen efter Gudz budh.
 Oc vm thu ey akter thettæ, tha gør efter ien vismanz rad oc vakt
 theg sielff oc thine, vm anners ørn æræ døw, thy so aff verdens
 begynnels hawer manne helle mæn oc Gudz venner lidhet mænne
 genwordehet oc hawer born them tollelig oc forskyllet then ewin- 30 LXXII
 nelig løn, som thu sast. Nw krones the oc taghe seygher. Thy
 synes aff thesse thing ther sagde æræ, huræ got thet ær at tiænæ
 Gudh heller æn verðhen, oc huræ glædheligher thet ær at ælske
 the hymmerigis thing æn the vertz thing oc forgængelig!

Discipulus: Til alle thesse ord, som møghet owergar min 35
 siæls kraft, ved ieg ey hwat ieg skal sware. vten at ieg sætter

min fengher for min mwn oc andvordber thine veluiliest vili oc
 fulkomligest vold min vfulkommelighet, oc thettæ seyier ieg enest
 her vti aff thin nadhe, at the æræ daare oc lighe them som vwi-
 selig talæ, som freste at lighe tilsammen thin dyrest kærlighet
 5 til verdens fofængest ælskog, thy at the rægnes sosom værlighe
 at være i torn for lystelighet, men there skæl ær oc fofæng, thy
 at the lowe verdhens ælskog ther aff, at the æræ so manne som
 verden ælsker, oc twert amot straffe the thin ælskog, thy at so
 faa tilføgheg teg i fulkommelig kærlighet. Thesverre the æræ blinde
 10 oc blindes leder, thy at ther aff prøwe the meer thet ther twært
 amot ær, æn thet som her seyies. Tha (som) vitherliget ær, at
 then store hop styres ey aff skæl, men hon ledhes heller aff ien
 vskikkelig begærels. Ther aff vedherkænnnes ieg meg at have
 faret møghet vil, oc ieg kærer meg sielf met hiertens
 LXII* 15 sorgh, thy at ieg hawer møghet væyet the minste arbeqds id
 som iegh giord for min iefneristens helse, oc (at) ieg var so
 vtolle i motgong. O huræ miskundelig thu sparer, tha thu giwer
 her motgong, oc huræ grymmelig thu wredhes, tha thu giwer altid
 framgong! thin fadherlig refst ær møghet sønnelig, thy at hwem
 20 thu ælsker refser thu, oc behawes thek i hannom sosom fadher i
 sin søn. Engen skal kære, at thu glæmde thine bedrofde venner,
 men heller glømmer thu them i ewinnelig glømme som thu nw
 sparer, oc her betaler nogher there godhgerninge, men thu vilt
 fordøme them ewinnelig oc pine there vnde gerning vten ænde.
 25 Thy venter ieg, at thet ær møghet verd, at then trænges her met
 idelig genwærdehet, huilken thu hawer skikket at myste so store
 vselhet, oc at faa so stor æræ!

Capitulum xiii.

At thet ær nyttelig Gudz swen at lide manne drøfuels.

Hugswales, hugswales i, mit folk! seyier ether Gudh. Sannelig then hug som ær andelig siwg oc vndergiwen vertz fofæng, tha hon kommer i genwerdæhetz næt efter lyksammelighetz dagh, oc hawer glømt the lægdom som før ær sagd, tha begynner hon igen at 5 drøfnes oc vtgiwder sin siæl for Gudh aff drøfd hiertæ, oc dragher til minne thet vnt hon hawer tolt, oc sosom aff ønkels vtgydher hon manne taræ. Oc tha visdoms discipel hafde ekki til redhe, hwar aff han matte igen qwæghe anden som hafde arbegd for *Christus* i genwerdohet, oc see ien fæghest vng man stod 10 hoss hannom i ien syn oc fek hannom iet handleg som kalles salterium tegnet met korss, oc han gjorde hans hug igen fructsammelig i andelig id oc sens, oc bodh hannom at han skulle legæ oc siwngne glædhelig oc viselig, oc at han skulle glæde drøfde hiertæ oc grædende i sin herre Gudh, men oc manne som hafde 15 arbegd i manne hanne siælens siwgdom oc i ander vnyt som hannom stode nærmer, badhe hannom odmygelig, at han skulle thet gore til sin arbegdes lise oc hugswalels, tha tog han salterium (igen) aff hans hand oc (han) kam til seg sielf oc vnderstod thetæ oc begynne so aff prophetens sang: hug- 20 swales i, hugswalels i, mit folk! seyier ether Gudh. Oc tha han tog til at siwng these ord oc there lighe at mille hans hug som græd, tha ville han ey hugswales oc begunnet at drøfues ee meer oc meer, thy at søte ord, tha græd ær i hiertet, gøre drøfde hiertæ stundom mere drøfde, oc sosom seyies, at fogher glædhe- 25 lig sang gor then ther gladh ær mere gladh, oc then ther drøfd ær mere drøfd, so oc gudhelig hug som brænner i Gudz ælskog, huræ møghet søteligere hon røner i seg Gudz næruærels efter besk prøwels, so møghet meer smælted hon i græd aff vforwontz glædhe. Then samme mote hænder oc her 30 at glædhelig materia vendes siwg siæl til drøfwelses sag, thy at then som heller skulle lee begunnet at græde owermate. Men tha LXIII*

han vort spurd at, hwi han græd, eller hwat han hafde, han swa-
 ret: lat meg være, at ieg skal græte min sorg, thy at min siel
 ær møghet i beskelighet, huilken sagde hannom: sey meg, hwat
 lider thu? oc han sward: see, ieg vsale, tha ieg var æn i vng-
 5 doms aller, gik ieg at tage meg ien ven, at ieg skulle nyte henne
 glædhelig vmgengels oc have met henne iet sallet lefnet, oc tha
 ieg hafde seet manne oc ieg hafde vol i blant them, tha behawet
 meg ien som var fegher æn the anner som meg syntis, huilken
 teede sig meg met sote tale oc iætte meg møghet, tha gaff ieg
 10 min samtyk til henne oc forsmade the ander alle oc tog meg
 henne til brud, oc tha ieg hafde ey længi været met henne, oc
 hopet mek at skulle faa stor helse aff hennes tilfoghels, thes verre
 aff ven ær hon gør meg ien vwen, lam ær vmskift til low, oc
 alt mit lefnet vpfyilles aff sorg oc vselhet, thy at hon ær medler
 15 ther til. Thy at tha ieg sad tryg i mit hws som ieg ventæ oc
 ieg begunnet vt at sprede mine grenæ oc gøre fruct sosom iet
 træ fullt met grenæ, oc ey æn moon, som star blant pile ved
 strøm, thenne her som ieg ventæ at være min ven, hon vt rekte
 sin hand amot meg, oc lot visne oc falme the klenæ bloster ther twin-
 20 get varæ aff vinters frost, oc drog grenen aff oc tog barken aff
 oc tha (ieg) voxte æn igen vp, skar hon meg aff. Hon vpuækte
 amot meg grymmest vwenner, som ey sparde at pine (mig) dagh
 eller næt, oc tha ieg begunnet at sta amot them, aff there ydelig
 LXIV strid vort ieg møghet plawet, so at ieg begunnet at vorde siwg
 25 i then vnge leghem, oc then hug vonskedes tha aff møghel drov-
 velse. Ther efter lagde hon sorg pa sorge oc saar pa saar, oc
 hon tog fræ meg min søtest fadher, min hiærtens glædhe, som
 ieg ælsket sosom min siel, oc overgaff meg vten hugswalels. O
 vm thu hafde seet meg i then tid, huræ græteful rost ieg hafde,
 30 ieg grædh oc rylit oc saa vp til hymmelen, oc bad at miskunnelig
 Gudh skulle venne sin wredhe til spaghet oc draghe sin swarest
 hand aff at pine meg, tha hafde thu hafd ønkels ower meg. Men
 see ok thet som ieg nødhes at seyæ thig met græd, then samme
 grymmest brud som ieg sagde førre aff, hon ofuet sin hastæhet
 35 amot meg i these made, thy ieg hafde igen enest ii faar, som
 aate aff fad met meg oc drukke met meg oc tiænte til min nyte-

het, oc tha ieg minst *aktet*, kam aften vlf oc grepe them oc refve
 them onkelig i hiel, oc tha ieg lop efter them oc græd oc rollet,
 vmsidhe *met* stor arbegd fek ieg fræ them *met* makt nogher stiki
 aff dødhe krop, so made vm nogher hiørd toge aff low mwn ii
 laar aff nogher fæ, oc tha hon min vven saa *thettæ*, rakte hon 5
 sin hand i *thet* raa blod aff the *fornefude* dode krop, oc strog
met ower mit andl *met* *thettæ* blod, oc gaff meg til blyels them
 som vwise vare, oc hon insænde drofwelse vseler æn dødhe, oc
 hon vtslyt min klar skinnende lyst, oc hon bort tog glædhelighetz
 rost, oc hon tog bort alt *thet* glædhelig oc kært var, oc hon sær- 10
 et mit hiertæ *met* grymmest drofwelse aff owerst oc til nedherst. LXIV*

Men manne mille hiertæ som *thettæ* saa græte, oc manne sloghe
 sik for sinæ bryst oc ønket seg ower min sorest plawe, men
 somme som ther stodhe gorde daare ower meg vsel, oc rordh
 there hofde oc straffet them som meg ønket. Hwat skal ieg mer 15
 seyæ? thy at hennes harde drofuels var so mækte, at ieg oc
 dodhen, sosom ieg skal seyie, vi skylls at at enest pa ien trap,
 oc ey lod hon æn aff, hon min brud som ieg ælsket mest, vten
 lagde nye drofuels til thesse drofwelse. Thy at ieg hafde ien træ-
 gard fagher aff gronne grene, som ick sielfuer plantet aff barndom 20
met stor arbegd oc sat ther vti (heders) sædhe, oc hoppet at ieg
 skulle faa ther aff heder oc æræ, at, tha som tidh var at ieg
 skulle nyte mit arbegd, tha vort *thet* hedhers sædh vmwænt oc
 then trægardh kam i ien anner gommers vold oc alle arbegd tap-
 tes, oc min akt vort til ænte, oc so sosom han lofte meg hogt 25
 vp, slo han meg fast nedher igen, oc tha *thettæ* vnt var æn nyt,
 vpuækte han amot meg ien stor sauling sosom nogher ther bul-
 ler ville, oc ien hop orm oc ieterfulle diwr som meg belagde
 bradhelig oc slede meg, nw all til sammen oc nw somme there,
 oc ieg var gerd løw brødher oc scorpiones kompan. Galn hwnd 30
 gødhe amot meg, oc scorpiones stunge meg lønlig, orm blæste
 pa meg *met* iet illeluctende vædher, oc hwesset, oc blydhes ey at
 spytte i mit andl, oc so plagde the meg *met* alle hanne pine kon, 35
 oc gorde spot aff meg oc ledde mit lefnet til beskelighet. Hwat
 meer! tidh rekker ey til, vm ieg skal vpregne hwert særdelis mot-
 gong som hon ræfst meg *met* til thenne stund, men *thet* lyster

nw at seyie *met* propheten: min lonlighet ær meg, min longlighet ær meg. These thing vtbruste aff vol, af fult hiærte oc aff vtflýdende taare for thin glædhelig hugswalelses rest.

Tha som Discipulen hafde bord *thet*tæ, vnderstod han ewin-
 5 neligh visdoms festelses lónglig gudhelig vnder, som pleyier at
 prøwe sinæ ælskere *met* vertz drøfwels, oc so tilfoghe sek them i
 venscap, først the æræ prøwet. Oc han vænne sek vm til henne,
 oc sagde: o ewinnelig visdoms vransagelig dyp! o all mildhet
 vændelig haw! hwi plawer thu them so, som theg ælske, oc later
 10 them gaa fri *met* vprækt bals som wrde teg litit? Heller vest thu
 ey, thu som ær al things scaper, mænniskens siwghetz grundwol
 at være moghet skrobelig, oc at leghemen som skal forfares twin-
 ger siælen so storlig, at hon kan ey forse the thing som kom-
 mende æræ, men hon nodhes at hawe heller tilbøwels til the
 15 thing som æræ næruændes. O milleste Gudh, akt grangiwelig
 voræ drøfwelse oc giff tholemod oc stadfest vanmaktege hiertæ aff
 owen til *met* thine godhe hugswalelse.

LXV*

Sapiencia: Hinkalf ny fødth flyr til sin modher, oc
 tagher henne spinne, men tha han kommer til ful vegst, ower-
 20 giwer han miolk oc søgher til høghe bærghe oc fødhes i blant
 liliær, oc tilfoghes frælselig sin hiord. Thu hawer nw owerfarn
 barn ræt, sosom ær at nytæ miolk, thy thu æst kommen til moon
 aar, *thet* ær tidh at thu skal vænes aff oc taghes bort fræ spinne,
 oc skal tilfoghes stærk mænz tal, oc aff there eftersyn nym hwat
 25 thu skalt lose, oc huræ gernæ thu skalt thole genwerdæhet, at thu
 skalt vmwel prøwes i drøfwels, oc tilfoghes there tal *met* glædhe
 forvten ænde. Far thu for thy vp til høgth hiertæ, vplyftes owen
 til oc see bag til, oc see ien vtalige skaræ alle hælle mænz, som
 æræ aff verdens vphoff, oc vakt at thy at alle the tæktes meg
 30 besynnerlig, oc the vare besynnerlig prøwet i genwerdehetz lidhels.
 Oc at ieg skal tie vm alle the ander, hwes tal ær vændelig, see
thet barn (David) som legher pa harp ær til rede, oc at hand
 som ær man efter Gudz hiertæ, han seyier: huræ store drøfwels
 thu tedhe mig manne oc vnne, oc thu vmwænt giorde meg lif-
 35 aktege oc igen ledde meg aff iordzsens dyph! Joseph, ther vordhe
 skulle herre i Egypte land, han vort sold aff sinæ brødher oc

beryktet aff vnd *quinne*, oc vort sat i hektels oc iern. Ieg vil ey tie vm Abraham Herrens benedide man, oc Moysen vtval aff Gudh, oc anner patriarche oc *prophete* oc hogste Gudz venner, hwes hops long tholomod skal væræ theg til tolotomtz spæghel i motgong. Spor at hwer serdelis slækt, oc the skulle *kungore* teg, 5 oc spor thine størrer, oc the skulle seyie theg: sannelig thu ær vten til oc vedh ey *thin* ingong heller vtgong, oc thu skalt see, thy at *thet* (ær) lætter som thu lidher, vm thu lidher *noghet*, ower vegh *thet* rättelig oc lig *thet met* helle fædhers pine. See Ysaïas som var møghet ærlig i nadhe, vort sawet i sænder *met* træ saw. 10 Jeremias som var hælle giort i modhers liff, som ey attrode daghe *met* mænnske, vort stenet i hiel oc brændh, oc Ezechiel *hans* hierr vort grymmelig vttraghen. Daniel astundelighetz man kastes i low graff, thry born kastes i brænnende owen. Job som ær tholomotz eftersyn antwordedis i vwens hænder. Thobias var 15 blindgiord. Machabei vorde dropen *met* vtvolde pine. Sannelig aff then helle kirkens begynnels lier *hymmerigis* righe magt oc voldz folk griper *thet*. Seer thu ey apostolen, minæ kæreste venner, lefwe i fate *dom* i thenne verden, i hunger oc ty(r)st, i frost oc uekt, i arbegd oc mørkestow, oc gawe se(g) vt til pine 20 oc dødh, oc the vonskedes ey i drøfuelse, oc kærde ey *met* onkelig rost, so som thu gor, *men* the glæddes i forsmælels oc drøfuels. Ho derfwes at skode the helle martires oc være lædiful oc kærfull, thy at the ronte forsmælels oc hog oc slag, oc tolde iernbond oc mørkistowe oc vtalle pinekøn, oc the æræ kronet 25 *met* æræ. Cónfessores oc iomfrur som tolle longt *martirium*, korsfeste there leghem *met* synd oc vnde begerelse. Hwat gørde Allexius? hwat ledh Eustathius? hwat lier æn i dag ower al then helle kristenhet for Gudz skyl vnge mænnsker oc iomfrur, men 30 oc gudhelig husfrur oc ænker, hwes store drøfuelse, vm thu viste them, *kamme* vel *thin* kærfull mwn til at tiæ. Thu minnes vel iet merkelig eftersyn aff ien gyft *hustru* møghet gudhelig, som kam til scrift oc *kungord* teg, huræ *hon* hawer lewet *met* syn *man* i xx aar, som foor at *henne* ofte *met* draghen swerd, ekki so som *man* vten som grymmest low, oc plawet then helle oc bly 35 *quinne* *met* vtalle saar oc forsmælels so storlig, at hwar stund

LXVI

LXVI*

ræddes hon dødhēn til hans asyn oc all thettæ led then gudhelig
 quinne *met* størst tholomod, oc ey k[n]urret oc ey ropte, vten bad
 gudhelig for then vmllest manz helse. Tha sagh thu vp til hym-
 melen oc slog tit bryst oc thu ropte aff bly hiærtæ, at thu tolde
 5 enkte vten gik fafængelig. Oc æn ær nw meer, hwar aff thu ma
 faa helsamligere radh. Achillem fører ieg mit i tit hiertæ so
 som bordløsning oc *Vitas Patrum* som thu løss daglige oc ey later
 aff, oc see them grannelig ower, tha ær stor vnder vm thu nym-
 mer ey tha toломodh i *genwerdohet*. Hwar ær thin *Arsenius*?
 10 hurt kam *Macharius*? hawer thu glømt *Anthonius*? oc hawer thu
 bortkast *Paulum* oc *Hylarionem*? sammelsank thin hiertes at-
 spredhels oc minz pa gudheligest fædhern, som løfde i stor fate-
 LXVII dom i Thebayde oc i Egypt landscap, som vare pa berghe oc i
 sten holer oc tiwke skowe, i ødhe oc gryselig øken, oc ware
 15 skyldē fræ folk oc lidde ther vtalle modgong *met* størst gudhe-
 lighet, oc løfde ther ien vnderligh løfnet. Blys thu ey tha thu
 seer thettæ oc aattror aff al thin hug at tilfoghes there selscap, oc
 at thu vil ey efter feliæ there lidhels i ien føghe thing. Vilt thu
 være lædi full i blant so manne ærligest ridder oc vordhe søfne?
 20 Ey vordē thet, ey vordhe thet! tidhen forgik nw, see thu ær vm-
 went til *man*, kast her efter bort barn lade oc reed thek til
 stærker strid!

Discipulus: Sanneligh so store fædherns vnderlige ger-
 ningē æræ søte som honne i all drøfd siæl, sosom allhande leg i
 25 driks hws. Tha ieg fatte vorm skodher *met* hiertens øghe these
 æræfull men, *hymmerigis* gardz ærlighe ridder, forsant roper ieg,
 meg ente at være, oc seyier, meg ænte at thole, vten vm ieg
 venter (meg) noghet drøvelighet at have. Først ieg seer til
 them, taber ieg thet oc qwægges igen søtelig, men ieg ville vethe,
 30 vm tilfaltz skadhē oc vanlyk oc vviliendes drøfuelse æræ helsam-
 melige eller kunne forskylle løn, oc hwi thu pleyier at øwe thiue
 venner heller i *genwerdæ* thing æn i løksammelighet?

Sapientia: Med iet spørsmål badh thu, at ieg skulle for-
 klare teg tre twiwel, sosom aff tilfal, aff mote oc aff drøfuelses
 35 sagh. Aff først skal thu vedhe for sant, at ængen drøfuelse so-
 LXVII* som oc ey annen lykkelig hendels kan være tilfalleligh, som lates

igen til første things sag, æn thog at hon kommer til tilfaltz low
met ien tildraghels til thenne her, heller til then. Ther aff hwer
 genwerdeghet *son* thek kommer amot, foræs aff hans vili oc for-
 syn, aff hwes dygd alle thing æræ scapt oc bewared i sin værels,
 men aff vwilie drofuels skal thu vethe, at æn tho at sodhan drof- 5
 uels amot vilie ær ey verd lon, tha ligewel vm ien snill hug vil
 lidhe *thet* villedig ther henne ær pā fordb mot henne vilie, oc bogher
 ey ther efter genstride(ge) vilie amot Gudz lim, tha ær ey twiwel,
 at *thet* vordher fructsammele oc verdskylle som førre syntes for-
 gyftelig, oc *thet* foor framgong til andhelig dygde øghels. Sanne- 10
 lig so hawer Gudz visdom draghet manne til sek a verdens vp-
 hoff, oc han nødde genstridoghe oc vwiliende at gonge in, men
 hwi vualde nedhertrykkes sosom meest i genwerdoghet, *thet* skal
 thu hawe til redhe forskæll, thy medhen mænniskens syn æræ
 redhe til vnt aff sin vngdoms aller, thy skall vtualle mænz vech 15
 gærdes *met* drofuels torn, at skadhelig lyst skal ey giue them
 øfn til at synde, men tha hwar en vtuold nedher træuges i these LXVIII
 nedherst ydeligh drofuelses, nøddes han vuiliende at akte til (the
 thing som owen ære).

Discipulus: Sannelig ieg vantroer ey at vertz drofuels æræ 20
 nyttelige oc helsammelig, vm the ey owerbaar hans mode oc
 møglicht som lidher, men see there pinelig neruærels trænger
 oc rører so sore, at stundom synes the at owerгаа mankraft.

Sapientia: Thenne sidh pleyier at vare all vsel mænz, at
 the mene *thet* there plict ær swarer æn anners, oc hwar en græ- 25
 ter heller sin skadhe æn anners, oc ho som venter seg at twin-
 ges i sodhan plict ower mate, tha andens vanskelighet ær vm-
 vend, bliwer igen samme kær moles øfn. Ther aff vten all vnta-
 ghils vndergiwe thek Gudz vilie oc tag hans lime *met* kerlighet,
 thy at then tro Gudh thol ey sine venner at frestes ower mote, 30
 men han gør tha frestels kommer, at the gite lidh them. For thy
 hwi skælfwer thu æn nw, hwi rætz thu? thy at han ær millest,
 at han skal ville. Han ær visest, at han skal vede, hwat som
 hwar ær gafneligest. Han ær mektest, at hwar mænniken von-
 skes aff seg sielff, ther skal Gudz hand vpfylle. For thy kast 35
 thin tænkels i Gudh, befall teg Gudh oc kast al thin vmsorg i

LXVIII* hannom, thy at hannom ær røkt vm theg. Gak fram, oc sey troste-
 lig til hannom: min fadher, ikke min men thin viliã vorde. Men
 tha som drøfuels til kommer, gak vt amod so stor gest oc tag
 hannom met godhe viliã, oc segh met glath hiertæ: vel kommen
 5 min wen drøfuels!

Discipulus: Huræ læt ær so at seyie, oc huræ vonskelig
 ær at vedherlægge ordhen met gerninge, thy at drøfuelses grymme
 saar æræ moghet pinelige.

Sapientia: Vm drøfuelse gørdæ ængen pine, tha hafde the
 10 ey magt at kalles drøfuelse. Drøfuels, tha hon ær nær, giver hon
 anger, men tha hon forgaar oc vordher ower wnnen, glædher hon
 al mest. Stakket beskhet hawer hon oc long hugswalels. Idelig
 drøfuels owervinnes vmsidhe aff vone, at hon skal synes vmside
 at være nw sosom hon vare ey drøfuels, thy at ho som von ær
 15 met forscapt thing, han wrder thes minner vm vonscapt thing. O
 gudhelig sothetz vmædelig rigdom! ee huræ möghet thu hawer
 drøfuels, tha ær hon theg ey til so stor løn, oc ey verd so stor
 low sosom then drøfuels tholes met toломod aff brænnende ker-
 lighet. See flere pafinne vi som fiolle i lyksammelig framgong
 20 vphogde, æn the som fiolle aff andelig begynnels i genwerdehet.
 Framdelis vm thu vare mæster i hiemmel tegn oc kunne alle
 boghelig kunst lønlig thing, oc vm thu syntes vnderlig i all vis-
 dom, oc thu ginge for alle rethores oc dyaletices, som loycan
 kunne i kloghe oc fargher tale: alt thettæ gawe theg ey so
 LXIX 25 möghet til iet goth lefnet sosom thettæ ene til terfwelig helse, so
 som ær at ower gifwe teg sielff aff kerlighet oc aff purt hiertæ oc
 got samwid oc ræt tro, oc at befale theg (Gudh) alsammel i all
 drøfuelse oc at lyde hans vilie met tholomodh. Thy at hint ær
 godhe oc vnde almennelighet, men thettæ ma være theres som
 30 enest vtuolde æræ. So stor ær ewinnelig æres owerongels til
 vertz forgongelig pine, at han som granlig forseer, skulle heller
 vtuæle at ville pines i ien brænnende owen i manne aar, æn at
 ville myste then minzst løn, som hannom ær gømpet i hymmerige,
 thy at arbegd ær met ænde, oc løn vten ænde.

35 Discipulus: O hogste oc vseglig mildhet, huræ søtelig oc
 al best lyde thessæ orgen i drofd øre! O vnderlig ær thin milhet

vm hoss! ther aff at thu sætter tith hiertæ hoss vsel mænniske
 thier plawet ær oc vten hugswalels, oc thu verdes so at lætte met
 them som drowes, oc hugswaler them ther græte. thy at then hug
 som nedher trykt ær aff drøfuels, vplættes aff thig som so sotelig
 syngber, oc thin hymmelske søte sang bortkorer stundom drøfuels- 5
 sens and til ien tid som korer hugen, at hon skal thess lætter
 thole thet som hon lidher, so at vm kor var giwen, tha ville ieg
 heller lidhe genwerdohe idhelige oc so vppwæghes aff thin sotest
 hugswalels, æn myst genwerdoghet oc ey hawe thinæ dyrest smø-
 rels. Eyia, gor nw thet thu begunnet, thy at han venter seg 10
 sosom ente at tholæ, for hwem then gudhelig visdom legher sote- LXIX*
 lig pa harp.

Sapientia: Vilt thu høre andelig sangs harp fogherlig
 lydhende, vpræt teg owen til oc atwakt grandelig forgengelig gen-
 verdoghetz dyre fruct, thy at sosom strenger, tha the vtdraghes 15
 rættelig efter sang pa harp, giwe the søth lydh, so hwer vuald,
 tha han trænges aff genwerdoghet, vt strænges han vten seg sosom
 aff nogher magt, oc han gøres qvem til at høre fulleligher then
 hymmelske søte sang. Merkendes ær, at vertz drøfuelse forsmas
 aff thenne falsk verden, men aff Gudh hogst domer vyrdes hon 20
 moghet dyr. Hon vtslykker domerens vredh oc vmwænners hans
 grymhet til venscap oc god vilia. Ho som gernæ lidher genwer-
 doghet for Gudh, han lighes Christo pint, oc thy skal hon anam-
 æs aff hannom sosom aff fræmst kærlighet(z) (til)binnels. Herne
 fruct gifwer grød som aller kan rotne, sosom Balsamus. Sosom 25
 morghen stiern budber solens vpriinnels at være hort hoss thenne
 verdhen, so gor mænniskens drøfwels thess lighe, thy vm then
 sanne sols drøfuels, som vil søghe ien drøfd siæl, beuiser glædhe-
 lig tilqvem oc straffer invortes hugswale[1]s, som ther fæller efter,
 oc sosom mørk næt gar for lys dagh oc sosom swar vinter aff 30
 gar for glædelig sommer, so pleyier hon drøfuels at gaa for in-
 wortes oc ewinellig hugswalels, theres ther godhe hugh hawe. LXX
 Sosom regnboghe ther skinner i blant arens regnsky ær Gudz
 fritz tegn til mankønet, so ær grym drøfuels Gudz milhetz tegn
 til genwerdoghe hug, hon ær nadhens forlop, hops stolbrodher, 35
 gudheligh kærlighetz modher. Hon beskermer met sin vern them

som fordriue sit lefnet i godhe arbegetes gerning, oc vplyser them
 subtilelig som hawe spæglacteghe lefnet. Hon ær then som gør
 ien legmelig man andelig, oc vmskifter vertz hug til hymmelsk,
 (thy) hon nodhes at hawe sin akt owen til, tha hon forbydhes
 5 at vtsprede hoss sek sielff. Hon fødher thenne verldens ødhels oc
 hon fødher gudhelig hemelighet. Hon pleyier at minske vener,
 men hon pleyier at øghe nadh, thy at økte bortvræghes thet aff
 verdhen sosom fwlt, huilket som vtvolt ær aff høgst goth. Hon
 ær trong veg, men tryg oc nytte oc stakket, oc ledher til liff.
 10 Akt nw hwar vis man, huræ darlig han ær, som owerveyier hænne
 nyttelighet oc vill hawe hænne owerbærels. O huræ mane hawe
 sowet i dypest synde sofn oc forfores i andelig dodh, huilke tha
 gudhelig refstes lim kam, vmskifte there lefnet til bæther, sosom
 vpuækte aff hord sofn oc aff dodzens vold, oc the bortkaste
 15 mørksens gerninge oc fordhe seg i lysens vapan. O huræ manne
 æræ grippen i verdhen som holles i drøfuels met høgste Gudz hand,
 sosom vtamme dyr oc vuaktelig fogle, huilke vm them vare efne
 oc vare løse igen, tha løpe the i manne mate aff there eghen
 helses skikkels. O huræ manne æræ the som hawde gørd swar-
 20 est synd, som hafde fallen i manne lastelig gerninge, vm the hafde
 ey varet bewardhe met drøfuelse aff Gudz mille tilladhels. For
 thy hwadh ær thet som so gør iet vpblest hiærte oc hugmode
 and oc hedhergere mænniske at kænne sek sielff oc ey smage
 høg thing, vten blifue ødhmygelig i seg sielff oc rædhes oc ønke
 25 sin icfneristen som lier noghet. Thenne hær, sosom ær drøfuels,
 ær ødmyghetz modher, tholomotz lærer, ionfrudoms gømmer,
 ewinnelig sallehetz koper. Drøfuels ær so helsammelig, at nepelig
 ær then som kan gømme seg aff hænne godhet, hwat heller han
 ær aff there tal ther begyæne goth, heller ther fræmmes i godhe,
 30 heller ther fulkommelige æræ. Hon giwer dygdene øghels oc
 nadhens fructsammelighet. Hvat ær nytteligere æn thetæ dyrest
 liggende fæ, thy at hon borttagher synde, hon minzsker skærsild,
 hon bort ælter frestels oc vtslukker legmelig lyst. Hon fornyer
 anden oc styrker hop oc gør glath andl oc gør klart samuidh oc
 35 giwer inwertes glædhe idelig fructsammelighet. Hon ær sotest
 dryk oc helsammelig yrt, hon refser then forgængelig krop oc

qwægher then vdodelig siæl. Gudhelig siæl triwes i drøfuels so-
 som roser oc lilier voxe aff hymmelsens dogh. Hon giwer visdom
 oc tilledher forsynnelighet oc vrønt man gor hon meer at øwes.
 Ho som ey hawer told genwerdighet, hwat kan han? Ho som ey
 ær frest, huræ dan thiug kan han? hon ær Gudz vtuold gawe, 5
 kærlikful lim, fadherlig plaw. Hon byer in sielfwiliændes then
 man som lidher, hielper ligevel so vel framgong som motgong.
 Venne oc vvænne tiæne hannom iafnlig. Huræ ofte kam thu thine
 modstanner oc vvænner at thie, som sput oc bedh tæner amot
 tegh, tha thu gordhe them vanmaktoghe met thin spaghet oc tho- 10
 lomot oc glat hierte. Ieg som all thing skapt aff ente, inforer
 ower mine vtualle venner vforset drøfuelser. at the skulle ey myste
 there store godhegerning, thy at dygden prowest ved gennerdøhet,
 iæmcristen læræs oc Gudh æræs. Tholomodh i genwerdighet ær
 sosom ien røgstreng aff velluctende yrter mirre oc røghels oc al 15
 hanne puluer, ther vel rygher, hwes søtest luet gonghendes aff
 drøfwelses ild vphaar idhelig for mine øghen, oc gor meg seg be-
 hawelig oc vpholler all then hymmelske gard til vnder. Ey pleyier
 vertz mænniske at akte so møghet then ridder som stridher man-
 nelig oc ærlig i her how, sosom al hymmerigis herscap pleyier 20
 at ynne oc akte andhelig mænniske som stridher mannelig her i
 verden. Se alle hællen, the bære mænnisken trohet, thy at the
 smagget i alt there lefnet Gudz kalk, oc the radhe nw them som
 hawe rædde hug, at then kalk hawer ente vnt, men the rope alle
 endrektelig, at Gudz kalk hawer helsammelig drik. Tholomotz 25
 dygd gar for dødhe mænz vpresels oc anner vndherlig iertegn.
 Hon giwer martirij æræ oc segherfull priss, oc hon klædhes i
 purper klædhe oc prydhes met kranz aff skinnendes rose oc gul
 spire, oc hon æræ(s) met konglig kronæ. Hon ær skinnende
 carbunkel i gulspan. So hawer seg tholomodh i genwerdighet 30
 sosom skinnende dyrsten oc sodh luet oc honekaghe som hwer-
 stet rinner ower, so (bør) regelbondhen man at gaa i blant sinæ
 brødher oc bære brødherns vonskels toelig. Hwat skal ieg meer
 seyæ? twng kan ey seyie oc scrift kan ey vttryg, huræ nytteligh
 thet ær at lidhe genwerdighet tholelig. Men sannelig thette ene 35
 aff alt som sagd ær. skal ey gaa aff thin minne, at drøfde mæn-

LXXI

LXXI*

niske kalles aff thenne verden vsele, men aff meg regnes the hælle, thy at the skule styre *met* meg vten ænde.

LXXII *Discipulus*: O huræ oppenbarlig nw synes ho thu æst! thy at thu ær then forclaræ Gudz visdom, som ledher sanhet til lysen oc (ey) igen later nogher twiwel. For thy ær ey vnner, at then lier gernæ genwordoghet som so setelig hugsuales aff thek i samme genwerdoghet. See nw min setest fadher, ieg ligger nedher for thine foter oc takker aff gudhelig hiertens kerlighet for alle mine næruændis genwerdoghet, oc vmwel for framfarn hard-
10 est plict, *met* huilke thu verdoghes at refsæ meg oc lærde meg alt til thenne stund, huilke genwerdoghet syntes meg at være harde fordom, thy at ieg tenkt at the kamme aff wvens grymhet, men i vnderlig mate alle these græselig thing owerforè snarlig sosom morghensky, oc the æræ so *met* thin hielp for mine øghen,
15 sosom the hafde aller været, oc nødhes ieg at seyie *met* visman- nen: litit arbegd ieg oc ieg fan meg møghel roo! see, for thy tha ieg sætter teg min hiertens enest liggendfæ for hiartens øghen sosom kærlighetz spegl, oc tagher teg i favn astundelig aff alle mine inuole, tha glømmer ieg alle drøfdelige thing, oc alle the
20 thing komme i glømme som pleyier at gifwe arbegd oc drøfuels.

Capitulum xiv.

Huræ nottefæ ær at hawæ Christi pine idelig i minne.

LXXII* **U**i gonge aff roser oc til roser, oc vi owergiwe fiolas oc vi skyenne oss at soghe efter lilier, tha vi gonge fræ somme hælge mænz blostrendes pine oc vi draghe igen vore hiertens
25 øghen, o Gudz visdom, til thinæ rosen pine, som ær markens bløster oc rosæ vten torn. Thy at ved thin fructsammelig oc hedherlig pine giwes oss *met* største efne alle andhelig godhe

things materiae, thy hwar ær vor æræ, hwar ær vor hiertens hop
 oc glædhe? sannelig i theg ene høgst oc sant goth, oc i thin dyr-
 est pines liggendefæ, oc thy skal være lysteligt at holle idhelig i
 hierte soo dyrt liggendefæ oc tale idelig ther aff, oc hindres altid
 met henne i hugh oc leghem, oc Gudh gawe at hon skulle (ey) 5
 visne i vore hiertæ, vten altid være ny aff lifaktege igen groels.
 Ther aff ær thu salle, o sancte Powel, alle kirki æræful lys,
 thu som flogh ower alle vmskiftelig thing oc kam til guddoms løn-
 lig thing oc gik i guddoms klarhetz dyp met pure øghøn, oc hørde
 the ord som ey sømmer at tale, oc gik so møghet nedher til nedh- 10
 erst thing aff søte astund, thenne pine til pris, oc sagde: enkte
 venter ieg meg at vethe i blant ether vten Christum Jhesum oc
 hannom korsfest. O søte ord, sot ower honnæ oc honnækag,
 som idhelig skulle twættygges i gudhelig hug, aff huilket dydes
 kællæ vtrinner. Oc vmwel thu hymmelske fiola, hellest sancte Ber- 15
 narde, søtest prediker, huræ søtelig smaget thek Gudz son pa kors-
 set, tha thu sagde met brudhen thessæ ord oc there lige: min
 kære ær ien mirreklass, i mælle mine spyne skal han dwæles,
 oc ther met tegnet thu pineus byttherlighet, oc sosom thu sey-
 ier, sagde ieg at være visdom at thænke henne, i them bawer ieg 20
 skicket min rætwithetz fulkommels, i them vishetz fulhet, i them
 helsens rigdom, i them verdskyls efne, i them ær mig stundom
 beskelighetz helsammelig drik, aff them igen ær meg søte hugswal-
 elses smørels, thin pine ær thet som meg vpreser i motgong oc
 nedhertrykker i framgong, oc gifwer tryg ledhels i mellæ glædhe- 25
 lig thing oc drofwelig thess lifs. Jeg spør ey sosom brudhen hwar
 han hwiler seg vm middag, hwilken ieg vmfæmner i mellæ minæ
 spinne blifwendis, ieg spør ey at hwar han skal fødhe vm mid-
 dag, huilken ieg seer at være verdhens heler henggendis po kors-
 set. Hint ær høgher, thettæ ær søter heller redheligher, hint ær 30
 brødh, thettæ ær miolk, thenne ær min høgher philosophia, at
 vethe Jhesum oc hannom at være korsfest. O hedherlig doctor!
 thettæ tog ieg aff thin mwn, aff thettæ, o Gudz visdom, samler
 ieg meg thenne svm, at hosomhelst attror ewinnelig helse oc stor
 løn oc vil vpfaræ til alle dygde høgghet oc faa vittehet oc visdom 35 LXXIII*
 oc stanne iofnlig i mellæ framgong oc motgong oc vil ga ien tryg

vegh oc astunder (at smaghe) thin pines beskhet oc thine hogswalels söttest dryk, han skal bære teg *Jhesum*, *Jhesum* seyier ieg korsfest, idelig i sit hiertæ. O fogher bryst spæn, vtwald ower gul oc möghet dyrsten, som bør at bæres idhelig imælle spønner oc 5 ey nogher tidh forglømmes, thy at kostelig spænne ther bæres i bryst prydde oller so fogher mø, sosom *Jhesus Christus* korsfest oc inluct i hug pryder gudhelig hiertæ. Gul æbel i sylf sæng ær *Jhesus Christus* i hans hiertæ som ælsker *Jhesum*, iet brännende bryst som holler *thettæ* nafn ær iet tæet gulkar, besat met alle 10 dyre steen.

Sapientia: *Thettæ* nafns ideligh aminnels sosom *Christi* pines gør then som ær vlerd at vorde mest lær, oc vonkunnan oc vuisse gør hon til mæster, ekki i boghelig konst som gør stor hug, mæn kærlichetz mæster som giwer godb lærdom. Hon ær 15 sosom ien lifs bogh, i huilken pafinnes alle the thing ther behöfues til helse. *Thenne* bog ær for alle *philosophorum* bogher som lærer aff alle thing oc foles at være smwrd met ien honne sötthet. Synes thek ey so at være? ær ey nw thin mwn oc thine hiærtens lopper owergodhæn oc føle *thenne* söttest honnekag at 20 rinne fastelig, hwær særdelis bogstawe grønnelig seet skulle synes theg sosom manne hanne dyr yrter tilsammel mengt. Salle ær han som skødher henne *studium* grønnelig, thy then begynner at forsmå verden oc han fræmmes i Gudz kærlichet oc foor øghels i alle dygde oc nade.

LXXIV

25 *Discipulus*: O ælskelig visdom, ente var mit hiertæ soter i *thettæ* liff sosom thu sielff vest bether, æn at ieg kunne grætæ thine pine aff gudhelig hiertæ, men thesværre ieg (ær) trængd aff en hordhet oc tærhet, at ieg kan ey grætæ sosom meg burdhe, oc for thy lær meg, o Gudz fadhers visdom, huræ ieg skal goræ 30 i *thenne* dyreful materia!

Sapientia: Min pines aminnels skal ey vordhe met snar skyndels, oc helst tha som tidhen rekker vel til, men hon skal vordhe met moæn (oc) long oc hiærtens aminnels oc met en grætelig ønkels. Thy at vten *thettæ* söttest træ vordher smaghet 35 met beskedelichetz tænnær, henne smag æn tho at hon ær möghet stor, tha gør hon engenledes rørels til gudhelig grædh, oc sænne-

lig *thou* som ey kan græte *met* *then* som græter, oc ey søræ *met* *then*
som sørgher, skal *thou* at enest glædhes oc tak Gudh aff gudhelig kær-
 lighet for so store godgerninge, som teg æræ so nadhelig teetvm *Christi*
pine, oc vm *thou* kant ey fa ønkels eller glædhes aff *honne*, vten *thou* føler
 teg at trænges i *hennes* aminnels aff en hard hugsens møde, ente 5
 thes minner owerlop *hans* helsammelig *pinens* aminnels nogherledis LXXIV*
 i *thin* hiertes hordhet til Gudz loff, oc huilket *thou* kant ey faa
 aff theg sielf, thet antword *hans* millest *henner* oc bliff stadhe(g)
 thær vti, oc bedh oc led oc bost vppa, thet til *thou* skalt faa. Sla
thou sind flintstenen sosom *met* iwertes aminnels, oc ey thes 10
 minner øff theg *met* legmelig arbegd til milhet *met* hænderns vt-
 rækkels heller oghens vplyftels til korsset, heller sla teg for bryst,
 heller gor gudhelig knæfall oc ander milhetz gerning, so længe at
 mest tares vatn vtgaar oc at skæl drikke gudhelighez vatn, oc thet
 vtam leghem skal vordhe qvæmt til Gudz nadh, oc at vm *thou* 15
 kærer at *thou* hawer siellen rønt (*then*) lystelig gudhelighez som
 ær ower *honne* oc *honnekagh*, ær ey vnder. Thy mowelske *thou*
 øfdes her i mellæ i frestels, *thou* gor møghet manlighere vm *thou*
 efterføler nogher dygd, ekki for *then* lystelighet *thou* skalt røne,
 vten for sielf dygden oc Gudz vili oc tyk aff al akt, thy at salle- 20
 hetz venseap ær sand dygdes øfwels. Men *thou* skal vethe at i
 blant *anner* vtalle hugswal(el)s, *thou* skal *min* *pinens* idelig tænkels
 vare thik til *thou* vkorlig hugswalels, sosom ær til at bortkøre
 vskikkelig drøfuels oc til at minske skærsetz *pine*. Men huræ
min drøfwels bortkører hugssens drøfuels, skal ieg tee theg heller 25
met eftersyn æn *met* ord. Thet var ien visdoms discipel, hwes
 nafn ær i liffsens bogh, *han* vort so vodhelig trænkt i sin føste
 vmwennels aff ien vskælle drøfwels, at *han* gadh ey *thou* løset oc
 ey bedhe heller gore noghet got. Ien dagh *thou* *han* sadh i sin
 cellæ, trængdes *han* hordhelig aff *thenne* *pine* oc pintes *met* so 30 LXXV
 stor drøfuels, at nogher *kan* thet ey troo. *Thou* var gørt til *han-*
nom sosom ien vnderstandhelig røst oc sagde: hwi sidher *thou*
 her fofæng oc vonskes i *thek* sielf? stat nw vp oc betrakt gudh-
 elig *min* *pine*, oc i *min* beskelighet skal *thou* oweriinne *thin*
 drøfuels. *Thou* thettæ var hord, stod *then* brødher vp (oc) tog til 35
 at thanke Gudz *pine*, oc *thou* vort *han* helt aff *hans* helsammelig

pine, som han taled altid sidhen vm, oc ther tolde han ey nogher-
 sin sodhan hughsens pine, men huræ thenne nytteligest tænckels
 minsker skærs ilz pine, vil ieg seiyæ theg: se naturens scaper
 later ente være vskykkelig i sin natwr, so later oc Gudz rætvis
 5 ey noghet (vnt) være vpint, som ante her heller efter thettæ liff
 skal hawe verdskylle plict. Nær venter thu at hans pine skal faa
 ænne, som ey hawer gørd bodh i then tusend deel for hwar
 dødhelig synd, huilken (bod) han bør at gøra efter dødhen, ante i
 LXXV* skærs ild heller i heluete, til then minzst punct. O huræ long ær
 10 vsel siæls ventels! o huræ daghlighe oc mōghet swar bitterlighet!
 o huræ stor sorg oc later ey aff, oc synd plict som ær swarer
 æn al vertz plict! Men see at han ma vedherlægge thenne pinæ
 met lætæst oc stækkest bodh, som kan taghe henne aff thet vsmitte
 lams pines liggende fææ, thy at thettæ dyrest liggendefæ ær nog
 15 oc til øfrels (til boot) for then storst kærlighet, oc for then verdest
 persone oc største drøfvæls. Oc thy ma mænnisken fōghe segh
 so thertil, oc draghe til seg so gudhelig aff hans verdskyl oc bæt-
 ring, at vm (han) skulle renses i tusend aar, ma han frelses aff
 al sammel i ien stakket tidh.

20 *Discipulus:* Jeg bether teg, min herre, lær meg som best
 behøwer thenne nytteligest konst for thin godhet, thy mine eghen
 forskylle række ey til, thy behøfuer ieg at see til anners.

Sapientia: Vilt thu vmskifte thenne long oc swar skærs-
 iltz pine i thenne vertz pine, tha skal thu thettæ gøra: først skal
 25 thu swarest owerveghe thine fulæ* synder met hiertens anger oc
 refwæls, oc skriff Gudh thin vrætvisbet amot teg sielff, oc thenk
 i stor beskelighet, hwat thu gørdhe, hwat thu synnet oc hwat thu
 forskyllet: min Herre, iegh synnet ower hafsens sondkorns tall.
 Ther efter skall thu ødhmyghelighe forsma teg sielff for ewinnelig
 LXXVI 30 dommærs øghøn och thænk tēg at wære smil, so at thu dyrfwæ
 ey at vplyfte thine vrene øghøn til hymmelen met Publicano then
 oppenbarlig synder, oc ey nōfne thet æræful nafn met smitte lyp,
 oc ey vente thek sielff at være man vten ien vren madik, oc hol
 thin bodz gerning sōsom the ær(æ) ente verdh, oc bidh so ønke-
 35 lig oc so vsel for dørren efter dommerens nadh, oc sey met
 hiertens grædh: min fadher, ieg syndet amot hemmelen oc mot

leg, oc ieg ær cy *verde* at kalles thin son, gør *met* meg sosom *met* ien aff thine leydrængi. Ther efter skalt thu vphøghe oc lowæ *min* pins verdskyl aff storst vin i thin tænkels, thy at hoss meg ær æfnful losels, ok at then minste taar *thet* verdugest blotz, som vtfloðh riwelig ower all *min* saar leghem, var nog for all verdh- 5
ens losn oc bodh, men ieg ville vtgyte *thet* riwelig til stor kærlighetz beuisning oc owerflødhelig milhetz oc vmwel alle vsele til hugswalels. Ther efter skalt thu bedhes hielperens hand *met* ødhmygh oc hedh kærlighet, oc bedhes miskundeligest frelserens verdskyl oc hielp, oc enkte twiwel. thy at then milhetz kælle *ther* 10
idbelig veller miskund (aff), ær redher til at miskund æn thu ær til at bedhe.

Discipulus: O æræful ord oc nadheful oc meg oc ander synder meg lighe enkorligh, som bor at taghes *met* storst glædhe. *ther* aff at vi finne so til redhe i thin pine, hwar aff vi moghe 15 LXXVI*
aff two vore synde oc affskrabe pinen oc pafinne nadhen oc forskylle ewinnelig æræ. O ho giwer meg thesse dyrest blotz minzst taar vsmitte lams, til at two mine synde saar *met*? gør nw, o all *min* dygd, vm ieg kunne noghermate faa *thettæ* helsammelig lægdom til mine synde forlatels. O taar, som gik aff *min* 20
herres minzst taa! o rosen drop som vtfloð aff kunglige saal, sossom var aff Gudz bryst, heller aff minzst sting *hans* klene leghem, hell oc bødh mine synde saar! O kors, hel være thu enest hop owergodhden aff *thet* kræselig blod, øg mille mænniske rætwhishet oc giff syndæ mænniske nad! O miskundeligest visdom, ien stor 25
sporsmal rorer *min* hug aff the glædhelig ord som thu sagde *met* thin søte mwn, oc bedher ieg at (thu) vttyer meg then sporsmal. Thu sagde, at vm thin pine ær mankønet gifven ful bodh oc æn 30
til ofren, oc vm so ær, hwi giwes tha plict oc bodh, so at sossom synden hawer (seg), *ther* esther vtkræwes oc plict? 30

Sapientia: Ther til at mænnisken skal faa *thenne* pines fulkommels, tilbør *hannom* at lighe sek henne. Han ligher sek henne i døpels oc *ther* aff frelses the *met* alle som so døe. Men *thet* tilbør, at the som synne efter døp, skulle lighe sek *hannom* som tolde død for synden *met* noghet pinnelighet oc plict, som 35
the skulle lidhe paa them selfwe, huilken plict ær møghet minner LXXVII

æn hon burdhe at være for synnen *met* fornefude bodz tilhielp, sosom ær *Christi* pine.

Discipulus: For thy ville vi see til thenne nytteligh *ma-*
teria, aff huilken vi hawe gørd so stoor skælning oc taghe tilfæl
5 aff heanes fructsaamelighet til so storæ gudhelig vnder.

Capitulum xii.

Huræ san Christi discipel skal lighe sek hans pine.

Thy at tha som morkhetzens sonner hafde fest meg pa kors-
sens galle, then grymme pine sou the gaff meg var them
ey nogh, men the stodhe for meg som pintes pa korsset oc gorde
10 door oc spot aff meg, oc rørdede there howet oc the pinte meg
vmillest *met* størst vanhedher. Men *thettæ* led ieg tollelig oc
sagde: fadher! forlat them *thettæ*, thy at the ey vethe hwat the
gøre. The hængde meg Gudz søn i melle tho røwer, sosom ien
vgerningx man, oc ien aff them gorde door aff meg, oc then
15 annen bedhes hielp, huilken ieg tog strags til nodh oc forlod
hannom sine synner och iette *hannom* paradijis. Ieg saa meg vm
oc ey var hielper, alle owerawe meg oc mine venner ginge fræ
meg, sosom the hafde været fræmet, oc somme aff them stodhe
longt bort oc toghe til vare hwat meg gørdes, oc mine brødher
20 vordhe atspredh i *dodzens* drøfuels. The flyde fræ meg, the ther
LXXVII* meg pinte droghe *min* klædher aff oc lote meg blifwe naghæn.
Christus Herre Gudz høgste dygd oc visdom oc vold stod tha
ønkelig, sosom spag lamb som bæres til dødhen tigde ieg oc lot
ey vp *min* mwn. Drøfuese æræ meg hwar *stet*, mine vselhet
25 trænger mig hver*stet*, oc hurt ieg venner meg, finner ieg drøf-
uels, oc sorgeligest modher stodh tha hoss sin sons korss oc

tolde alle mine saars pine i sit sorgbefullest bryst aff modherlig
 ønkels, oc tha ieg hørde henne græthelig røst oc sorgelig grædh,
 oc viste henne ønkelig drøfuels, vordh ieg rør aff ønkels til at
 hugswale henne, oc ieg antwordhet min kære modher min disci-
 pel, oc ieg antwordher *discipulum* for meg henne til søn. Huræ 5
 sorgkens swerd ginoustak tha sotest modhers bryst, oc vnvæl
 huræ grætz swerd vpfyllte sønsens ther hængde pa korsset alle
 hans inwole, kan ængen fulkommelig thænke.

Discipulus: O grymmest drøfuels oc værd at hawe mest
 ønkels! o there dom oc stor hardhet som teg so vrættelig pinte! 10
 o blodughe dyr, grymmer æn løw oc gripende vlfve, huræ gadhe
 i so grymmelig pinet thet spagest lam, fagher for alle mænniskens
 sønner, ærlig oc kræselig, mil oc spag. O min Gudh! Gudh gawe
 at ieg thin swen hafde tha været nærværendis, tha thettæ gordes,
 at mildhet oc ønkels som them brast hafde vordet vpfylt ved mek. 15
 Sannelig vm thet hafde været møglet oc vm mankonit hafde blif-
 uet hel igen løst, ieg hafde vlagd min siæl for thit liff oc (skulle
 hawe) dødh vnuæl met min kære. Heller sannelig vm thettæ hafde LXXVIII
 været meg forbudhen, skulle ieg hafde fallen aff sorg nedher til
 korsset som min kære dødhe vppa, oc vmfegne thet aff storst 20
 ønkels oc so blifwet ther i sorg oc grædh, alt ther til at iordhen
 skalff oc stene rifnet, oc mit hiertæ hafde oc rifnet. O huræ salle
 hafde ieg dødh, vm ieg hafde tha dødh met min Herre, tha han
 dødhe! Heller minnes thu ey, hwat Saulis swen giordhe, som
 saa sin Herre belagd aff sine vvenner pa iet bierig, som kalles 25
 Gelboe, oc vort slaghen, for thy at han (ville gore) troscap oc stol-
 brodtherscap løp han (dorlig) pa sit eghen swerd oc bleff
 dødh met hannom. O vm swennen seer sin Herre døe vsalig,
 dør han ey met hannom? huræ giter han løfd oc ey vnuæller
 heller at døe stærkelig æn at løwe vsallelig? 30

Sapientia: Thenne tidh at døe hafuer: ieg vtvold aff ewin-
 nelighet, at ieg skulle drikke tha iene min pines kalk oc thole
 dødh for alle. Men nw ær then tidh, at alle som vil koume efter
 megh, han skal owergiwe seg sielff, oc taghe mit korss oc
 folle meg efter, oc han skal vethe forsant thenne gudhelig efter- 35
 folle(l)s være meg so anamelig, sosom hon hafdhe tha været, oc

nogher hafde fulkommelig standet *met* meg oc blifwet død *met*
 meg, tha ieg dødhe, oc see *thet* ær *thet* korss som thu skalt
 bære, vm thu villt være *min* kære. Ec nær thu øwer *thette* i
 LXXVIII* 5 gudhelig oc dygdelig gerning oc fulkommer Gudz budhordh efter
 10 thin magt oc lidher ther fore daar oc bagmal aff awns mæn, oc
 ther øwer vordher the fvlæ oc so forsmæle i there asyn, at
 the seyiet, at *thet* ær ey aff tholomod heller aff then nadh som i
 theg ær, mæn *thet* ær aff vonkuunels oc vonmakt, oc at thu vil
 hofne teg oc thør ey heller kan ey, oc thu lier *thetta* ey enest
 15 tollelig oc gernæ for Gudz skyl, vten bedher vmuæl for them til
 Gudh fadher i *humerige* oc orsagher them gudhelig for meg oc
 antwordher them meg, hosomhelst øvervinner seg sielff i thenne
 genwerdehet til *hans* æræ, som korsfest var, oc efterfølels, han
 skal vethe huræ tit han *thet* gør, at han gør *Herrens* død
 20 sosom nylle at faa liff igen, oc *han* skal bæræ korsfest manz
 billet i seg. Item vm thu gør godgerninge oc gaar menloss oc
 enfollelig i Gudz vegh, oc thine godhe gerninge trædes nedher aff
 awnsmæn oc ther øwer thale the hwerstet ikke goth vten vnt vm
 theg, oc lægge manne løfn til, oc ville gernæ gøre theg vn i there
 25 asyn som thek holler i hedher, oc thu vredhes ther ey aff, vten
 ær heller glad ther aff, oc blifuer i so stor hiertens milhet, at thu
 æst altid redhe at forlata alle brood aff iet milt hiertæ, sosom the
 hafde øller været oc giwer them hielp oc radh for *hans* kærlighet
 som badh for *hans* korsfester til *hans* (fadher), æn at the badhe *hamom*
 30 ey ther vm. Se nær thu vinner teg sielff øwer i thenne gerning
 LXXIX for Gudz skyld, tha star thu korsfest vmuæl hoss *thin* kære *Jhesum*
 korsfest, at thu flyr vertz hugsualels oc nyttelighet oc glædhe for
 Gudz skyl oc øvergifner them, vten so møghet behoff gøræs.
 Ther *met* vedherlægger thu then øvergifuels som ieg var øver-
 35 gifwen aff *mænnisken*. Huræ ofte thu øvergifner *thinæ* kære *ven-*
 nær oc frændher for *thin* frelsers kærlighet, tha vordher thu meg
 ælskelig brodher oc discipel, sosom han ther stod vedh korsset
 oc ønket meg. Thine eghen vilies øvergifwels ær *min* naghentz
 klædher, tha thu vigher (*met* vili) for them ther teg stridhe amote
 35 oc laste teg, oc føre teg genwerdehet vppa, oc tagher there vrede
 oc vtollemod, som teg gifwer vnne ordh oc vhollige *met* spækt oc

hiertens milheth oc søte ord oc gladh andl, so at thin søte gudz-
 vilihet gør thine vuenner rættelig bly, oc at there hogmod ma
 sammel trænges aff thin ødmyghet. Tha skal min dødz billet oc
 lighels sannelig skinne i teg, *item* altid skal min pines aminnels
 være hoss teg aff min troligest modhers eftersyn oc min ælskelig 5
 discipels, i hiertet *met* aminnels, i mwnnen *met* gudhelig tale, i
 gerning *met* kærlegful efterføllels. Ho som *thettæ* gør, han blifuer
Christi san efterfølger, for thy skal thit kærlichtez tegn være
 gernings bewisels. Igoor tha æggedhes thu at døø for meg leg-
 melig, nw kommer thin tidh, løp oc skynt teg, tag andhelig døød 10
 for meg. O huræ møghet then hymmelske fadher skal æræs aff LXXIX*
 sodhan søn som *thettæ* korss tagher. O huræ møghet mæster
 ower alle mæster skal glædhes aff tholighen troligest swen, som
 so andelig dør for sin kære, oc swarer til hans pine, so at han
 føler *thet* i sek som han føler i *Christo Jesu*. *Met* hwal æræ 15
 meen thu at han skal vphøghes i hymmerige oc (i) huræ stor
 hedher han skal vordhe at hawes, thy at han ær stor drøfuelses
 kompan, skal han vordhe stor glædhes stolbrodher.

Discipulus: Herre, ieg vedh at henne vegh ær ey manz,
 oc ey hør *thet* til man, at han skal gaa oc styræ sin gong, hwar- 20
 fore lyfter ieg vp øghøn oc hændher til teg, millest frælser, oc
 bedher ødmygelig oc gudelig, at thin hedherlig pines billet oc
 lighels skal kraftelig trykkes i meg thin swen, oc gøre idelig sin
 helsamlig fruct i meg til thin velsignete nafns loff oc hedher, so-
 som thu seer min siæl ær ølsammel sat i hugxens owerongels 25
 oc star æn nw vplyft oc akter pa teg som tolle for meg, oc attror
 at høre ænne pa so ønkelig pine, oc ther ower attror hon at
 velthe, vm leghemen som tolde føde tha nogher lættels pa so stor
 pine aff guddoms inflydels.

Sapientia: Merk vel aff *thenne* spørsmaal, thy hon rører 30
 møghet til ønkels. I then stund tha ieg tholde dødzens hord
 pine, siælen noth fulkommelig guddomen, oc tha guddomen lodh LXXX
 leghemen gøre oc thole *thet* som henne hør til, oc for thy the
 nedhermere krafter lodhes igen vnder *them* sielfwe, gørdhes the
 møghet piannelige. Akt nw all verdens æræ hænghes pa korsset 35
 oc pines ower all mode. Ieg hængde i gallen fest til korssens træ

vrørlig oc forlaten vten hugswalels oc vten all manz hielp, men min hymmelske fadher syntis ok nogherledhes at hafde owergiwen meg, tha han ey hialp then han matte hielpe. The blodug saar vtgudhet blod, mine øghen vort mørk aff grædli oc alle mine in-
 5 wole vorte megnløss aff for møghel pine. Iegh rydhet aff min hiartes drøfuels oc ey var then som meg skøtte, ieg grædh besk- eligh oc ey var then som mine taare tørdde aff drøfuels, oc blaane trængde meg oc ey var then ther mek qwækte. Tha ieg bad, bannet the meg, tha ieg tidhe, gørdde the doorre at meg, oc
 10 thy at (ieg) tolde met tolodod, gørdde the spot aff meg, oc tha dødzens drøfuelse hafde so belagd meg hward stet, ropte ieg til min fadher oc sagde: min Gudh, min Gudh! at hwat hafuer thu owergifwen meg! men tha var søsens vilæ som hængde pa kors- set altid lighe fadherns vilæ. Ieg tørstet oc ey var then som meg
 15 gaff ien kald vatns drik, men the gawe meg ædik blænt met galle, oc æn at min siel pintes aff tørst, men tha tørste hon meer
 LXXX* mænniskens helse. Och tha alle thing vare fulkommen, ther screwen vare aff meg, vpgaff ieg, som lyde var alt til dødhen, min andh met nedherbogd howet, oc lote the seg ey ther met nøghe, at
 20 the pinte meg, tha ieg var lefwen, vten the freste oc at pine meg dødh, thy at the stunge min sidh i genom met hwass spydh, oc ther aff gik vt vatn oc blodh, som owergød then dødh legthem, oc so vort verdens lifff vtslykt for verden oc igenløst mankouet met sit dyre blodh, oc aff tiorde gammele syndere smit met hans
 25 mille blod.

Discipulus: O stor oc vseylig kærlighet, o størst oc vmodhelig drøfuels, thin hælgeste pines, met huilken thu verdhens scaper igenløst oss vsele syndere, Gudh gawe at ieg kunne nw betale teg verdæ loff! Gudh gawe at ieg hafde alle the mænniskes
 30 fordhels gawær som æræ nw i verden, heller scal vordhe, heller hawer været, at ieg matte them fortæræ i thin tiænist. O ho giwer meg Salemons visdom, Sampsons stærkhet, Absalons fogher- het oc alle thenne verldens høfdhinge rigdom æræ oc dygd, at ieg motte offer frilig alle these thing oc møghet mere til min
 35 frelsers tiænist til sothetz luct, men hwat kan ien dødh hwn gøre, heller hwat nadh kan døff eller dwm gifwe?

Sapientia: Vm thu thalet *met* mænniske oc ængele tunge, oc thu hafde allæ helle mænz godgerninge oc alle hælle iomfrus renlighet, oc thu vare *confessoris* oc *doctoris* forloper oc *martiris* bannerfører, oc vm thu hafde alle creaturs dygd, tha forma thu ey at vedherlægge aff verdskyllehet thin scaper oc igenløser, oc ey for then minst blodz dropp som vtgudhen ær for teg aff kærlighet. LXXXI

Discipulus: Hvat skal ieg tha gifwe igen herren for alle thing som han gaf meg! o min Gudh, ieg bedher, kæn meg thin swen, huræ then ma tækkes teg som vonskes aff sin siwgelighet oc aff snodhet. 10

Sapientia: Min pines aminuels skal thu altid hawe i hiærtæ, oc alle drøfwels oc genwerdehet som thu lidher skal thu lighe til min pine, oc tag min pines lighels so moghet som teg ær muligt. *Item* tha ieg vnnerdragher teg then inwortes hugswalels aff lønlig tillathels, oc later theg igen vten hugswalels, tha skal thu ey annerstet søge efter hogswalels, sosom han ther korsfest ær, men thu skal bidhe tollelig ok hawe thin akt vp til Gudh fadher i hymmerige oc ofwergiff teg sielff oc kast all thin tænkels til hannom, thi vten twæl huræ moghet leghemens trængels oc forlatels vordher stoor, so at then hawer (sin vili) efter Gudz vilia, so moghet meer vordher han ligh *Jesu Christo* korsfest oc anameligher hans ælskelig fadher. Thy sannelig thettæ ær genwerdehetz punct, vedh huilken frommeste riddere skikken i *Christi* spiss vorte prøwen. Thu skalt ey gaa efter thin begerels, men thu skalt manlig owerwinne them, thy at tha smagher thu besk galle *met* thin kære, thu skal thyst effter alle mænniske helsæ, thu skal benise thine ower-mæn gudhelig lyd-hels, thu skal attra at draghe alle thinæ gerning til dygdelige oc rætskylle fulkommels. *Item* alle vonlyk oc alle drøfflig thing skal thu antworde Gudz milhet, oc skal thu holle teg so frelselig i all gerning sosom then man som nw skal gaa aff verdhen, oc thu skal ofte hawe thin tilflyels i min sidhsaar, sosom ien dwæ i iet stonghol, thy at i thet stet finner thu nog syndene forlatels oc nadhens fulhet oc tryg vern for alt ont ther hænde kan. LXXXI*

Discipulus: Soteste herre, sey meg æn lit aff thin sotest pins materia, sosom ær huræ thin verdeste modher hon hafde seg, 35

tha hon stod hoss korsset, oc tha hon saa sin kære søn hænghe for henne øghen.

Sapientia: Ther vm hawer thu loff at gonge til henne oc høre thet aff henne mwn, som thu vil ther aff spøræ.

Capitulum xiii.

5 Synnerlig iomfru Marie loff, oc aff henne stor sørg hon hafde i sin søns pine.

LXXXII

Hoss Jhesu korss stod hans modher i woors tidh, tha som solen begynner at gaa høft pa hymmelen oc gydher iordhen sin skins fructsamlig lysning. See alt thet, ther grødhe hawer oc
 10 var nw twinghet aff vinters frost, begynner nw at igen qwægges, oc the creature ther liff hawe oc fogle som vare gømde i holer oc anner skywl begynne nw at frøgdes til so stor lys oc at taghe magt igen, oc beuiser there hiærtens glædh met glædhful sang, oc mankonet gammel oc vnge glædhes aff hennes til qwæm, oc all
 15 iordhen prydes owen til met fogherhet oc frøghes oc glædhes. Eya alle hierta som ælske Gudh aff ren hug, akter nw, huræ lighevis oss bænner, tha then fructsamlig iomfru som ær klæd met solen, hymmerigis drotning vtuald sosom sool, gar i vore hiertes landscap oc henne aminnels ingydhes klarlig i vore hugh
 20 vten sky, thy at alle mænniske hardhet smætles gensten til so stor lyses lystelighet oc storhet, alle tørhet doghes aff hymmelske nadhes dogh, mørken fly(r) bort oc ny lys vprinner, oc mөгhet stor glædhens materiæ sammelsankess oss, for thy o vort hop oc vor hiertens glædhe oc frygd! vi vsle synde mænniske vi helse
 25 thek nadhens modher aff innerste hierte met græd oc taare och met hiertens gudhelig knæfal. Børn the glædhes til orgenleg oc allæ hiertæ the glædhes til gladhe tidhen, so vordher ieg heth

LXXXII*

alsammel aff gudhelig kærlikhetz varm til thin søtest aminnels, oc attror at lowe teg som all verden lower, oc al henne fulhet oc alle hymmele oc al there dygd, thy at alle creature godhet, lignet til thin verdighet, ær so sosom ien liten lysen vm næth til solens stor klarhet. Thy at then gudhelig visdom hawer so owerongelig 5 prydt teg *met* sin nod, oc klæd so mannefoll *met* sin godhet, so at hans vbegripeligh visdom skinner (i) teg oc goræs oss astundeligher aff thin igenskiannels. Tha ieg tracteer i min hug ærlige mæn som theg lowet aff vphoff, vonskes ieg aff vnner oc rætzet oc hawer ey længer andh, oc thettæ thæncker ieg inntil i meg 10 oc seyjer: o hel mild iomfru, iomfrus feyring. hwat som twng kan noghersinne seyie aff thin priis, heller pæn kan scriwe, heller hiert thænk, vm alt thettæ var sammelsanket oc sammelscriwen oc born i ien fiole knip, tha foor ieg teg them hundertfoll *met* gudhelig hiærtæ oc gulfeyring oc *met* honnæsmag oc dyr krydluet 15 til at lowe oc æræ teg, hellæ iomfrw, nw oc ewinnelig. Tha ieg skodher teg, synes meg at ieg gar i then skinnende hymmel oc venter ieg meg at boo i then lystelig paradijs. Aff thin storhet oc mæktehet glømmer ieg meg sielff oc vnner aff thin æres møghel storhet, oc roper *met* siælens kraft: o rigdoms høghet 20 Gudz visdoms oc vittehetz, *met* hwat glædheful hiertæ thu glæddes, tha thu seapte thenne ærligh creatur i fulkommelig fering. thenne verdhen til glædhe! o iomfrulig øghon, ther møghet æræ skinnende, o kinner fogherlig rødhe, o haar skinnende som gull. o salleligest thinæ løp gudhelig gord aff sønneus idelig kyss, oc æn at alt thet som ieg vmfar i theg ær aff Gudz visdom snillest scapt oc qwæmligest prydt, besynnerlig tha smagher oss vsle thine spønne søteligere, som gaff att dii vor Herre oc kunge, thy at aff them framgik lifff oc søthet vtran, som helet alle ther siwg vare. Ther aff ær then quinne salle som framsagde so vel san 30 sosom glædheligh ordh her aff, som ropt i blant folket oc sagde til heleren: hælle ær then qwid som theg bar, oc hælle æræ the spønne ther thu dygde! o hælle æræ the spønne som gaff *Christum* herre at dii, thy at aff ether fructsæmlighe(t) glædhes *hymmerigis* herscap oc iordrigis folk qwægthes igen aff etheris søte 35 fruct. These spønner æræ sosom twelings binkalff ther fødhes

LXXXIII

LXXXIII*

i blant liliær. See verdens scaper prydde hymmele met stierne
 oc planeter oc the thing som æræ aff fire element prydde han
 met the thing ther grote oc lifff oc siæl hawe, oc met fogle, oc
 skoghe met grøn løff, oc æng met fogher bloster, oc ower alle
 5 thesse thing foghergørde han thin leghem. O hælle iomfru met
 helleste sponne, the æræ tho fogher oliætræ oc fructsamligeste,
 som skænke them som owen æræ oc som nædhen æræ nadh
 miolk oc honne. The æræ æbel hvide som sne, som æræ fruct-
 samlige giørde aff then hæghe andh oc satte pa thet træ som
 10 ær mit i paradiis, oc vm the smaghes, giwe the vdødelighetz
 fruct. The æræ gulle malogranata oc lilior som prydde then
 sanne Salomons andelig monster. The æræ velluctende manda-
 gore plantet i lystelighetz yrtegard. The æræ Engadi vingardz
 vinklass, som gifuer vsle mænniske leghem glædhe oc bortkører
 15 drefuels. Sannelig thinæ sponne æræ bæther æn velluctende vin
 oc bæst smørels, thy at i vin ær skorlofnet oc vertz lyst, men i
 the gulskaaler ær skadhelig begerelses fullest vtslykkels oc ien
 LXXXIV hymmelske oc overnaturligh lystelighet. Han vedh som smaghet,
 huræ snarligest oc fulkømligest all legmelig lost forgik, tha som
 20 var smaghet aff thin nadhes miolk, sannelig til there smørelses
 godhe luct flyr ietherfulle orme bort rædde oc gite ey lidhet so
 stor renlighetz nærwærels. Tha begynner inwole vpfylte aff wøn-
 lig gafwe at glædhes, twngen som ær met thier, oc anden glædhes
 i Gudh, oghen taghe til at grætæ oc vtgyde sote taaræ, men
 25 mwnnen (tagher til) at træde aff mil arbegd, at holle længi thenne
 satest smag oc verdeste wærels oc thale idelig vm henne, oc vm-
 wæl alle invole taghe til at rope oc seyie, thy at bæther æræ
 thinæ spønner æn vin ther vel lucter oc best smørels. Vnderstande
 han som vnderstar! O hedherlig iomfru oc modher, thy at thin
 30 søns som ær ewinnelig visdom vseylig godhet blifwer hell, medhen
 alt thet got thu hawer ær aff hannom, aff huilken alt got gar aff,
 enkte thes minner flyr vsel siæl thil thine spønner oc synes henne,
 at hon finner noghet som ær soter oc miller, æn tha hon gaar
 til andhelig vin som thin søn skænker ewinnelig visdom, thy at
 35 vedh thine sponne smaghes fulkømlig søthet, men i hans andelig
 vin ær ien blænt bittherlighet. Sannelig (then) ewinnelig visdom

vnder hugswalelses kæp fogher han beskedelig refsers lim. See hælle modher, *thet* matte thu hawe taghen til varæ, huræ ofte han hawer gort megh *met* sinæ sote ord *sosom* *met* sødh LXXXIV*
miolk, oc igen kaste han pa meg aff sin herdom rætzet, *sosom* gydhende hymmerige vins swarhet oc grymheth, oc *stundom* tedhe 5
han meg hugswalelses spønne, oc *stundom* beskedelig refsers hoogh, oc *tha som* ieg glædhes at hawe *hannom* *sosom* kærest brudgom, snarlig vort ieg rædh, tænkende pa *hans* *guddom* oc (til)bad *hannom* *sosom* *min* dommer. *Stundom* først ieg bedhes miolk aff *hannom* (oc) *sosom* *thet* barn *ther* væænes aff modher, korer han 10
meg bort oc giwer meg swrt *som* ædek. Men hwat thu? *sannelig* aff *thin* footz ilæ oc vp til *thin* isse ær ey i *theg* *noghet* beske-
lighet heller græselighet, men alt *thet som* i *theg* ær, ær *purest* sothet oc hawer vligelig sothet, *som* gaar ower alle dyre smørels.
Thu æst all fogher oc sødh och hawer ænkte hardhet elier *grym-* 15
het, *thu* ær godhviliet vnder *thin* øghon oc klar i andl, *thu* ær *sosom*
bonne i *thine* ord, *thu* ær sødh oc fogher oc fructsamlig i godhet oc ful
met nadhe, *thy* at i *theg* ær all nadh vegs oc sandhethz, i *theg* ær all
(æ)ær, al hop lifs oc dygds, viin oc miolk dyes aff gudhelig visdom,
men *bonckag* *met* honæ taghes aff teg *renest* sothet. *Thu* tagher alle 20
syndere vnder *thin* væluiligest skodh oc forligher *them* *met* *thin* son. O
thu vsle mænniskes dyre liggende fæ, *tha* wi tape hogste kongh
met synde oc fortorn ængelen, oc vmwæl *tha* vi æræ hoss sielfwe LXXXV
hardhe oc vethe ey hwat vi skulle gore, *tha* bryster (oss) vsle
mænniske *thettæ* ene, at vi skulle vplyfte vor *hiertens* oc leghems 25
øghon til *theg* oc sporre radh oc bedhes hiælp. O *min* *hiertens*
frygd oc *min* lifs enest hop oc glædhe, *thu* vest millest *iomfrw*,
huræ ofte ieg vplyft *mine* øghon til teg *met* besk hug oc drøfd
hiertæ oc taareful andl, *tha* ieg brød *min* Gudh amot oc vænte
at ieg var *fordommelses* søn oc var belagd aff *mine* vwænnere, oc 30
aff *thin* hielp, hæghe *iomfru*, vnkam ieg alle vodhe. *Somme* glædhes
aff sin vskyllehet, *somme* aff sine verdskyllelighet oc *somme*
aff Gudz store miskund, men *thu* æst *min* modher, mit hop oc
min lifs enest hugswalels, *tha* ieg vonhoper *alsammel* aff Gudh oc
aff meg sielf oc *minnes* so vppa *theg*, faar *min* and lif igen so- 35
som aff dypest morken. *Thu* æst *min* æra helse oc hedher oc

mit liff, men hvedhen kam meg thettæ mit hop? thy at thu hawer
 ælskelige sønner som sin eghen vskyllehet maa hele ochuilke sine eghen
 godgerninge række vel til, som moghe seyie *met* rætwiss man: oc ey
 straffer meg mit hiærtæ noghersin i alt mit løfnet. O min hiertens stor
 5 sorg oc angest, søtest modher, vor modher, ieg seyier synnerlig vor
 LXXXV* modher, som æræ vsle syndere, thu vest at alt mit løfnet ær pwr straff-
 els. See nw over thin siwgh søn, ieg ær ey værde at kalles thin søn,
 gør meg sosom ien aff thine vsle siwge sønner, minnes mille
 modher, at modher plæghr at røkte sine siwgh sønner *met* større
 10 vmsorg oc mere røkt oc ønke them meer. Fatig mænnsike ær teg
 laten, oc thu skalt hielpe fadherløss oc modherløss. Mille modher,
 søg thu siwge, vpress dodhe oc giff drøfde hugswalels. Gonge the
 til visdoms lys som rættelig oc gudelig løfde, ve meg, ieg vsel
 synder, al owegudhen *met* græd, flyr vnder thin værn oc derf-
 15 wes ey at gaa fram til lysset naghén oc vsel oc arm, men ieg
 flyer til teg, modher, thu mit hop, min torn, i huilken ieg hawer
 sat all min helses ænde. Vm then vredhe dommer, som Gudh for-
 bydhe, vil domæ meg thin swen for nogher synd, tha gøre han
 thet vedh thine millest hænder, men hawer han skibet at helæ
 20 meg aff nadh, verdhes han tha at sende meg helse, so at thu
 skal være ien medler ther til. Ieg vil ey skilies fræ teg nogher
 tid, ey løfuende oc ey dødh, ey i lyksamlighebet oc ey i genwerde-
 het. Visselig vm ieg vordher vsinne oc vnd, som ey skal vordhe,
 tha vil ieg heller glømmæ myn Gud, mæn sannelig teg skal
 25 ieg aller glømmæ, teg skal ieg aller owegifwe, thin aminnels
 LXXXVI ær ower honne oc honekagh sødh i min mwn, mit andlet ær
 gladh til teg, mit hierte frøghes, oc vmwel all min dygd glædhes
 i teg oc ey vverdskylle, thy at ieg var so ofte mæt aff thin hug-
 swalelses spøne som thu vest, huilke thu hawer gifwen vsel syn-
 30 der til sodhan hielp. Eya forthy, vor forswarer, stat vp mil,
 stat vp barmhierte, sænd thinæ miskundelig øghen til oss oc gør
 thin kære søn mil, som wi hawe so okte gørd vredh, thy at thu
 ær syndhers forswar, gak thy nærmer oc bed for oss, thy at thin
 nadheful søn kan teg ente neghe. O ewinnelig Gudh fadhers vis-
 35 dom, see ieg ledher nw for teg then thin søtest modher til min
 hielp, oc presenterer teg henne oc ieg skyler meg bag henne ryg

oc derfwes ey at vplate mine øghon for thin æres andl, oc ieg astunder at høres v̄m henne. Ieg bedher, hedher henne, æræ henne, huræ kan thu bortkøre sødhan modher *met* hedher? oc v̄mwel v̄m hon ginge fram thusend sinne v̄m daghen, skulle hon ey bortvises. Hor, hør meg Herre, for thin godhet oc for thin kære 5 modhers besynnerlig hedher, thy at sosom ieg teer Gudh thin hymmelske fadher teg vor forswar, so teer ieg teg thin kære modher til min hielpere, at *henne* tokkelig oc anamelig mektehet skal v̄pfylle min v̄fulkommels. For thy o forklaræ visdom, akt nw then æræful modher, skodh then søteste modhers øghon som 10 LXXXVI bedher for oss boss theg, *met* huilke øghon hon skodde theg so tokkelig, tha hon bar teg i sit skød, skod *henne* rosenkinner, som hon lagde so tit til thin andl aff modherlig kerlighet. See *henne* helghe løppe, *met* huilke thu kyst so ofte hans benedidhe mwn hans skinnende øghon oc anner hans ledmodh. See the 15 hænder som teg gørdhe tianist oc the søttest oc helghest spønner som teg gawæ at dii. O millest sothet, *thet* ær ey lofflig at tha (thu) seer oc thæncker *thet*æ, at thu skal tha neghe so stor modher noghet, som fødde teg *hymmerigis* Herre, oc gaff at dii oc fostret alt til thu kam til vegst, minnes alle the tianist oc be- 20 wilses som thu tog aff *henne* i thine barndoms aar, tha hon hiolt teg lystelig barn i sit skød, oc thu vende thinæ leende øghon til then mille modher oc tog *henne* i fawen *met* thinæ lysteligest arm oc ælste *henne* mest for alle thing, minz oc alle the drøf- uelse ther hon ledh i sit modherlig bryst, tha hon stod vnner 25 korsset aff stor ønkels.

Capitulum xiii.

Aff iomfru Marie drøfuels.

LXXXVII
Hoss *Jhesu* korsss stodh *hans* modher! o ord al fult *met* ønk-
 els, thy æn togh, o mine inwole, at so mil helers drøfuels
 oc pine som hængde pa korsset skulle røre ether, men tha aff
 5 besynnerlig ræt *qwæmmer* oss, ther *stundom* vare i store synner
 oc nw æræ vi ledde til lyset *met* iomfru Marie hielp, at ønke
 henne besynnerlig aff innerst hierte som stod boss korsset och
 tholde vsielig sorg for sin søn pint pa korsset, thy at *thet* ær
 rætwiss, at vi ønke henne, aff huilken vi taghe so ofte hugswal-
 10 els. Oc æn at vi kunne ey ønke henne som oss tilbør, tha skulle
 vi ligevel draghe henne sorg til aminnels oc trolig vpwæk vor
 hiertens gudhelighet, sosom vi formaghe. Thenne milde modhers
 store drøfuels oc græd, som oss ær vkunne, skulle vi fa at vethe
 aff the drøfuels som oss æræ vithærlighe, thy skal hwar ælskere
 15 spøre seg sielf at, vm han saa then som han ælste mөгhet saare,
 antwordhes smælig til dødhen, huræ stor drøfwels han finge ther
 aff, æn tog at then som ey ælsker, kunne *thet* ey begripe.
*Thet*æ skal mil hug betænke, oc ther aff skal vordhe mөгhet
 troende, hwa(t)som seyies kan aff henne sorg, som for alle dø-
 20 dhelige mænnsike ælsket oc søræt, tha hon saa sin kære søn
 dømd til fulest død. O Maria, hwat hiertens sorg hafde thu, tha
 thu stodh boss korsset oc sa *Jhesum* thin benedide liffs fruct so
 hænge? Sannelig skæl seyier *thet* oc rønels præwer *thet* oc kær-
 LXXXVII* lighetz magt vinner *thet*, at thu drøfdes mөгhet. Thu drøfdes
 25 mөгhet, thy thu ælsket mөгhet, oc thy at vm enest thin søns
 pine aminnels gør manne gudhelig mænnsike aff stor ønkels megn-
 loss, hwat gordhe tha *hans* grymmest pines nærwærels i henne,
 som *hannom* fødde *verdens* heler, tha han tolde pine. Vm thenne
 pines aminnels ær so hedh i søndhe mænnsike hiertæ, o huræ stor
 30 mon hon tha være i helgest modhers hug! helle iomfrw, vi see *thet*,
 at ee thes meer nogher hawer rønt kærlighet, oc huræ mөгhet mere
 nogher ælsker sin kære, oc huræ mөгhet *hans* kares nærwærels ær
hannom hedherligher oc lysteligher oc nytteligher, so mөгhet vor-

dher drøfuelsen thes mere, vm nogher myster sodhan sin kære.
 Men iegh tror sannelig vten all twiuel, at thin kære søns nær-
 uærels owerdik alle dødhelighe mæniskes nærærels oweruelz i
 alle nadh. Seyie hon oss for thy modhern, vm hon hafde sin
 søn i so stoor kærlighet, at hon kunne glædhes aff henne heller 5
 drøfwes, gaa seg nw fram mit i blant oss oc swar oss so met
 lewendes røst, bort met leghemen oc nærærendis met anden, oc
 seyie hon so: han som verde(s) at vtvæle meg sin ødhmygh
 tjenist quinne aff nadh seg til modher, han sammel trængde mit
 hiertæ til seg met heteste kærligh, so at min and kunne ængen- 10
 stet faa glædhe heller sorg vten aff hannom oc i hannom, thy at
 ieg otte all thing i hannom, oc hans kærlighet var meg all verld-
 ens ful rigdom, min siæl var ther hwar Jhesus var, oc heller
 løfde ieg i hannom æn i meg sielff. At see hannom fogher for
 alle mæniskens sønner var min hiertens frøgd, oc at skodhe 15
 hans guddom var meg lystelig søthet, at tænke vm hannom var
 meg glædhe, at tale vm hannom var meg søtest hugswalels, oc
 at høre ord aff hans mwn var meg søtest orgen. Han var
 hiertens spægl oc mine øghons lilsyn, oc han var meg alt goth i
 hymmerige oc iordrike met hans ønskelig nærærels. Tha ieg saa 20
 thenne min enest søn, min hiertens dyrest liggende fææ so for-
 smælighen oc hængd pa korsset met røwer, tha var then syn
 meg so grætelig oc pinelig, at ente kan ther ved lighes. Min
 siel pintes aff drøwels, mine modherlig inwole serredes, oc alle
 mine been togh til at døe met hannom, all min magt vort bort, 25
 oc sin gik fræ meg oc vseylig stor iammer nedher trængde meg,
 mine taræfulle øghon lykte ieg hop, oc ieg saa min kære søn vp-
 hængd, oc ieg formate ey at hugswale hannom i noghet. Ieg sa
 nedher oc saa met stor drøwels them som min søn grepæ oc
 pint so grymmelig. O huræ stor angher oc drøfuels hafde min 30
 siæl i sek, o huræ storlig hon pintes, mit hiertæ var bort, thy
 at han tog meg hiertet bort oc hiolt thet korsfest met seg. For
 møghet rop oc græt myst ieg røsten, at ieg kunne næpelig thale,
 ieg fek vonsk aff sorg oc fiol nedher aff angest oc tha iec fek
 nøghet styrk igen, talet iek these ordh oc thes lighe: o min andz 35
 glædhe oc frøgd, minæ øghens lys, førre saa ieg theg met hiert-

LXXXVIII

LXXXVIII*

ens glædhe, men (nw) met største sorgh, a vi, a vi, huræ ønk-
 eligh ieg seer teg nw hænghe, o half min siel, o min liffs ene
 hop oc hugswalels, ieg bether tag bort then drøfdeligest modher
 met teg, thy at ieg attror møghet at døø, ieg kan ey længer
 5 løwe vten theg, søtest søn, thu skal ey owergiwe meg, vten
 tag meg met teg. O ho giwer meg thet, at ieg skal døø for
 theg! o sønløs modhers sorg, ther ængen sorg kan lyghes, o
 drøfde modhers forlatels, for thy at ieg seer hannom døø, i huil-
 ken mit liff oc all min helse ær skicket. Tha thenne drøfdeful-
 10 lest modher framførde these drøfflig ord oc there lighe, tha hug-
 swalet sønnen modhern nogherledis glømmende sin eghen drøfwels.
 Tha han døde oc gik fræ meg, gaff han meg loff oc antwordhet
 meg then discipel som han syndherlig ælsket, tha som modherlig
 hiertæ vnfek søns røst som thalet oc drøfuelses swerd genomgik
 15 troligest modhers siæll, løfte ieg vp min hender oc attrød aff
 hiertens begerels at taghe pa min kære søn, at ieg matte ther aff
 LXXXIX foo nogher lise a min sorg. Tha som ieg hafde ey annet hug-
 swalels, kyste ieg thet blod som flødth vt aff min søns saar pa
 iordhen af stor giri, so at modherns andl gerdhes all blode aff
 20 dødhe søns blod. O vm (thu) hafde seet i then ønkelig stund
 sønnens vselhet som pintes oc hafde ønk ower modhern oc mo-
 dherens sorg som græd for sin dødhe søn, oc sønnen som sote-
 lig hugswalet sin drøfde modher, tha hafde thu ey gitet hort eller
 seet thet vten invortes ønkelses saar. Ther efter han var dødth
 25 oc toghes nedher aff korsset, o met hwat størst tjänist ieg tog
 hans arm som hængde nedher oc lagde thenne dødhe søn i mo-
 dherlig skød oc tog hannom i fafn aff modherlig kærlighet, ieg
 vette dødhe søns andl met græd, oc ieg røktet hans ny saar met
 idelig kyss. Ien ønkelig thing, ieg skodde min hiertens liff oc
 30 see han var dødth, ieg skodde igen oc igen, oc ey var røst heller
 sin, ieg talet til hannom oc han swarer meg ey, ieg ryllit aff min
 hiertens græd, thy at the stodhe hoss meg som ville bortaghe mit
 dødhe liggende fææ oc iordhe hannom. Tha græd ieg oc gaff
 iermerlig røst, oc mit hiertæ gaff seg for drøfuels, tha the ville
 35 taghe min kære bort aff mine arm. Ieg lagde mit andl til hans
 LXXXIX* andl oc ofte tog ieg hans andl i melle mine henner, skodde ieg

thet lit oc græd, thy at ieg var vpfylt met beskelighet, oc ey var then ther thet skotte heller hafde ønkels ower then ønkelig modher. Ther efter at min søn var iordhet, leddes ieg hiem met stor drøfvæls, men i hans vpstandels, tha ieg saa hannom so æræful, fek ieg fwl hugswæls oc so gik drøfvælsens materia i 5 andeligh glædhes materia. Alt her til ær iomfruns ordh.

Sanneligh vi som thettæ gite ey hørt vten grædh oc sorg, vi nødhes aff stor ønkels at bryte thin thale, vi som ønke teg, o mille iomfrw, aff innerste vore hierte invole, o huræ hort ær thet hiertæ som teg ønker ey aff innerst, huræ ille æræ the øghen 10 tørket som teg seer so grædcnde oc kunne ey græte, huræ kolt ær thet bryst som ey kan drøfvæls aff thesse thing! o Gudh gawe, at alle vore been matte vmwel sammel døe met theg. Velsignet vare thine arma, innen hwilke ieg seer thin kære søn lagd, oc benedide vare thine rosenkinner! velsignet vare thin modherlig 15 bryst som hiol so stor sorg, ower huilket ieg seer nw min kung lagd met hiertens øghen! o gul sæng vtval for alle fielsbeentron oc forgylte sæte, som var gomd til then stund, oc hon skulle vpholle lifsens gører, som tha myst sit lif. Men hwat skal ieg seyie, vm ieg staar for teg nw, millest modher, met taareful hug, 20 tha bedher ieg teg oc moner i vor Herre, at thu bydher meg thin kæræstæ liggende sæe min kung oc herre pint oc død for meg i then scapels som ieg seer hannom nw met tænkelses øghen i lit skød vnder korsens træ bleg oc ful met blonet, at then sammæ ønkels oc sorg som teg war giwen legmelig oc fræmst 25 sosom modher gifwes megh andelig oc minnelig, sosom sømmer vsel synder. Giff meg min helere, byd meg hannom som ieg ælsker, thy at ieg kan ey længher bidhe! O min siæl, tag then kære aff sin kære modher oc bewis hannom kærlighetz oc ønkels tegn, o min kære, min helse oc min frelser oc min siæls æræ, 30 see nw vendes ieg til theg aff hetest kærlighet oc hawer draghen meg allsammel fræ alle thing oc alle min siels krafter æræ sammelsankket i iet, oc seer gørlig met all vin oc arbegd so møghet som noghersin møglet ær hannom som kær ær sees aff sin kære. See min kære, mit hiertens kammer vplathes til thenne rost oc 35

attror at taghe teg i seg, alle mine begerelses skødh vtspredhes
 (so) til teg nw, oc lystes sosom then rose som luct ær aff næt-
 tens frost skynner seg at lata seg vp til solens skin. Min siæl
 som vermes allsammel aff ælskog vtrækker sinæ arme oc løper
 5 gladhelig i modh teg oc tagher teg i sin andelig fafn i blant fal-
 lende taaræ. Eya, all min helse oc so met sodhan brænnende
 xci begerels oc hetest kærlighet tagher ieg teg nw innen min siels
 arm oc vmfagner teg. Ieg tilføghes teg met hedher æræ oc loff
 oc tak, nw bedher ieg teg vm thine inwole, at thu ey later thenne
 10 dyre dodh være vten nyt i meg, men bin meg som nw ær taghen
 til thin nadh (so) kraftelig til teg, at ey medgong oc ey modgong
 skulle nogher tid skille meg fræ tegh. See mine øghen skodhe
 okte thin bleg andl, all min siæl som ær smæltet aff thin kær-
 lighet kysser okte thinæ blodughe saar, alle mine krafter oc magt
 15 fødhes aff thenne taarfull pines fruct, thy at vnder hennes skygge
 som ieg længe sidhen attrød siter iegh, oc nw ær henne fruct
 sødh min strube, oc ey vverdskyllelig, thy at manné æræ som
 glædhes aff there løfnes renlighet, somme trøste aff there manne-
 folle verdskylle, heller the glædhes aff there store oc mektoghe
 20 id, men hwat ieg! sannelig all min hop oc hugswalels hænger aff
 thin pine oc aff thin(e) store oc dyre verdskyllæ, sosom thu ene
 vest, thy at thu betractet min fattedom, oc for thy ær thenne
 Herrens pines aminnels meg gemmendes i mit hierte oc fulföllend-
 dis met ord oc gerninge met Gudz nadhes hielp oc hans pine
 25 skal vphofues met (all) hedher oc æræ i mit hiertæ. O kung
 xci ower alle kunge, oc herre ower alle herre! huilken min siel
 nw vmfegner met troens øghen so plawen oc pint. Vn meg, at
 ieg ma vordhe wårde at se teg ewinnelig in hymmerige, hwar
 thu sither æræful oc høgh ower alle hymmele pa thin faders
 30 høgher hand, men oc thu helle iomfru, millest modher, som stod
 hoss thin søns korss oc told drofvelses saar sarlig i thin siæl
 oc var røgiord aff hans blod, oc thu gomde hannom ene ful-
 kommeligh troscap alt til ænne, oc skilles vedh thin søns graff
 met størst drofvels, mille iomfrw, ieg dragher teg alle these onk-
 35 elses saar til aminnels for ien besynnerlig æræ, oc sosom ieg

vnfaar teg hedherlig modher aff gudhelig kærlighet i melle min(c) hiertens arm oc ledher teg hem oc fogher meg til teg *met* onkelses taaræ til ien lighels, som fordom var giord i genom *Jerusalem* port, so skal min siæl oc alle ewinnelig helses discipule siæle taghes aff teg, miskundz modher, i vterst stund, tha the 5 gaa aff kroppene oc ledhes til then hymmelske *Jerusalem* *met* glædhe, Amen!

Then først bogh gudhelig visdoms ær nw vte.

Gudh have loff!

xci^a

HER BEGYNNES ANNEN BOGHEN

Aff manne hanne vnderlig kændom, oc discipele.

Aff nyteligest visdom pa människens vegne, som ær at wethe
at doo.

5 Ien stakket nytelig reghel andelig løfnes.

Huræ Christus skal taghes gudhelig i sacrament.

Huræ gudhelig oc ewinnelig visdom ær lovvende al tid aff
al hierte oc all siel.

Lærdom, huræ forscrefue thing moghe draghes til prediken
10 oc løsning, oc huræ manne tro menneske moghe fæst gudhelig
visdom, oc huræ the skule fornyæ seg idhelig i hennes kærlighet
met nogher dagligh oc lætte id.

Mannefol fruct gudhelig ve[l]signelses som visdoms discipele
verdes at faa aff hennes festels.

 Capitulum j^m.

15 Aff manne hanne vnderlige lærdom, oc aff manne hanne
discipele.

⸙ En gire visdoms discipel søkte efter alle gammel mænz visdom,
oc han ransaghet nafnkunne mænz talæ oc attror at vethe
klogscap i the tale som seyies vm lignels. Ville han oc vethe løn-

lige thing in prouerbiis, *thet* ær tha *noghet* seyies oc *annet* vnderstas. Han gaff sit hiærtæ til at voghe i dagning til then herre xcii
 ther *hannom* gorde, oc bad *hannom* ødmyglic, at han skulle ey
 latae *hannom* faræ aff thenne verdhen, før æn *han* kam til san oc
 hogst vishetz vnderstandels, oc tha foor han aff studio oc til stu- 5
 dium, oc spurde girilig æfter *thet* han attrød oc kunne *thet* engen
 stet finne, men *han* pafan thes konstes billet. Ien tid syntes
hannom, at *han* saa ien gulskiwe møghet viid oc prydt met dyre
 stene, oc ther vare mæstere oc studenter i alle konst oc kloghet.
 I then samme skiwe var byghet tho heem atskille, oc hwar there 10
 hafde sine doctores oc discipel, then nedhermer hem, som hørde
 til bogelig konst oc til lægfolks konst oc til mænne hanne philo-
 sophos, hafde ien vtale hop ther lekte mestere i hymmel tegn, i
 sin astrolabio, *thet* ær i stern konst. Ther betractet liiff læghi
 møghet subtilig things natur. Geometrici, *thet* æræ the ther mælæ 15
 iordhen, the studere at mælæ iordhen oc hymmelen. Musici, som
 kunne konst i alle hanne sang oc i alle hanne leg som gar efter
 sang, studeret at røste skulle sammel lydhe, oc hwar konst be-
 tractet *thet* ther hørde til. Lægi som læghi hørde til, oc ger-
 nings mæn øwet hwer sin gerning. Sannelig alle thesse syn(t)es 20
 at hawe sosom ien skyl for there andl, oc the arbegd met swar-
 est hete, the vedherqwækte(s) aff ien soth drik huilken som ey
 kunne slyk there te(r)st tilfulle, men hon fødde ien tork oc gorde xciii*
 at tørste ee meer oc meer. I huilke scolæ tha forsagd discipel
 hafde stannen nogher stund oc hafde smaghe(t) henes dryk, be- 25
 gynnet *han* at foo væmmels, oc for then sag vedhersagde *han* the
 scoler oc gik til then annen heem, thy at then heem var møghet
 fogher oc orneret met mannehanne vnderlig maling. Tha *han*
 stod for dørren, fan *han* ien høgtidelig scrift scrowen owen for
 dørren: *thettæ* ær thenne helle scrift sanhetz scolæ, hwar ewin- 30
 nelig visdom ær mæster oc kændom ær sandhet oc ændeløkt ær
 ewinnelig sallehet. Tha *han* hafd løst *thettæ*, gik *han* snarlig i
 then scolæ oc attrød aff al magt at vorde thess scole discipel.
 The doctores oc studenter, som vare i then scolæ, vare i tree
 skikkels, somme saad pa iordhen hort ved dørren smagløse oc 35
 hafde the andl vent til vt wærtz thing. Hwærie sote ord som

ginge aff visdoms mwn vendes i there mwn, a huilken visdoms drik, tha the vare drukken gørd, syntes the vtrækkes sosom blest fulle, so at the vpreste seg gensten til hoghferdh. The begeret Pilate dom oc verdhe nafn oc framgong, oc the ginge ower seg 5 i store oc vndherlig thing. The aktet enest at vethe the thing ther kunne vetthes, aff there mwn gik sosom klegnnest miol, oc

XCIII the sammel sat subtile thing. There røst var sosom lydendes maln eller cymbal legh ther klinner, som rører mænniskens ørn, men hon kommer al minzst til hiertet. For there øghen lekte oc 10 sprunge diæfwle sosom sorte blomæn oc satte for them okte hedhers sædh oc mæsters sædh. Somme lothe the see gul oc sylff oc moghen eydom, somme ferdhe the i long koper oc vel lydte, oc satte pa there howet fogher almyss, oc the lote them hawe framgong til høgher stat som the begeret, huilke kaste rykklin 15 ower sek oc nikket met there howet oc vtrakte there fingher oc ville kungør alle sin visdom. So studeret the visdom oc løfde vviselig oc vort klogelig daaret aff dyæflen, oc them var alle iet arbegd oc akt, sosom ær at ga vp oc synes, thy at for then sag studeret the i studio, at the skulle hawe thes større frihet ther 20 efter at gore kroppens røkt i attrols, oc at the skulle hawe thes meer ofne at gore hwat the ville vten genseyels, thy at ho rædhes ey at redhe en rydende low til vredhe? Then discipel han tog til vare i then sama heem ien vnderlig thing, som man matte vel lee at, thy at ther fiol nedher aff hymmelen sosom ien sylf bold 25 oc løp i melle them, huilken som kam alle see til henne for henne fagherhet oc dyrhet, oc the ælsked oc attrorde hænne alle, thy at hon gaff alle som henne hafde hedher oc æræ. Tha som ien doctor i blant the anner oc ower the anner hiol oc fek then bold i sin hand, oc ther aff var hans liwd ower all verdhen oc 30 hans lærdom skinde klast oc besynnerlig sosom rosæ vten torn oc sool vten sky. Manne soghe theitæ oc finge avnd til hannom oc freste i alle mote, the kunne taghe then bold fræ hannom aff hans hand oc kaste til hannom nw hwasse skodh oc nw hord sten oc tha finge the ængen framgong, men the pintes i seg 35 sielfwe vndherlig mote oc vorde skodden aff sin øghen skod. Thenne bold tha hon løp i mælle them, the som hoss vare gafve

sek vin vm ey so gripe then bold, *sosom* at sla henne aff ien anners hand efter there formoghe oc gripe heune, oc beuise at ien annen hafde ey henne oc the ey vffollet henne so, *sosom* the inuofuct henne *met* somme swiglight, oc thes værre ther var i blant them vnderlig trædhe oc rop oc genwerdhet aff then bold. 5 so at manne *som* thet horde tog thet til mystyki oc læddes moghet ther vedh, thy at ey finge the so framgong so *som* the glæddes ther aff, at the kamme student til *sammel* oc *disputere*, men *somme* gorde daræ at them, tha the stridde so inbyrdhes oc hwar gik amot annen, oc stridde *sosom* kokker. Oc tha *discipulus* spurde 10 af them *som* vmkring stodhe, hwat vnder thet var, fek han swar aff ien, at then (*sylf*) bold betegnet then hælle scriftes klar sandhet ludelig oc vkræneligh, oc han latde thettæ til: thenne sandhet ledhes ey efter so kloghelig aff *somme* *som* nw æræ til, *sosom* hon modstrides, tha *som* hwer synes (*ey*) at arbegd for at foo 15 henne, men han tagher til aff all sin magt at provve (*met* *disputeren*,) at ey nogher anner (*skal*) hawe henne. oc ther aff akter (*han*) at vphoghe seg sielff oc nedher trykke annen, oc ther aff vorde *disputeren* oc vnderlig ny sartz, *som* heller dragher til vnner æn them til gafn *som* them horer, thy at sandhet *som* the skulle 20 vplate skyle the *met* nogher træde oc genseyels, oc *met* nogher ny oc vkænne gloser oc for fofæng æræ, oc at the skule synes, gorre the sandheten mork. Oc for vten thettæ, manne aff them *som* snarlig ville kænne andher thet *som* the hafde ey lærd i gerning men aff tiggels, oc there lærdom gik ikke aff lefnet 25 oc god id, men aff ene stadfestels, thy at the forsmade helle fædherns bogher, som fordom var nydendes tha regelbunnen lofnet bleff i sin magt oc gudhelighet blef i sin grøte, *sosom* var *collationes patrum* oc ander gudhelighet thes lighe, hwar gudhelighetz grunwol oc andelig vishet oc al fulkommelighetz sum holles. 30 huilke *som* draghe mænnisken til anger oc rowels oc til at kænne seg sielff oc til gudhelighetz fornyels, oc the vende sek til then scrift *som* tiante til hedhers begerels, heller then *som* kunne for- 35 tiænæ pænning, oc vm the soghe stundom i helle fædhers bogher, tha gordhe the thet ikke, at the matte (*fa*) nogher ny gudhelighetz nadh, vten at the matte thes bæther fa ænde pa thet the hafde

akt, oc the begeret at vphøghe sek sielff fofængelig heller fødhe
 sek kostelig, oc the akte(l) pa människens løn, oc so thes (verre)
 vanhopet the aff seg sielfwe, heller the ælsket there næste meer
 æn them sielfwe, heller *sannelig* the mente seg at være (ower)
 5 sin forfædher, oc them var ente vm gudhelig id, oc for thy lote
 the the bøgher som hiolle purest sandhet forfares aff forsømmels
 aff gammelheth, oc the åttet eneste *predik* bøggher, oc vm nogher
 vare sodhan at the vpfylte there eghen pænning sæk, them løste
 (the) ower *met* stor vin oc køpte them dyre. The vsle glømde
 10 sek sielfwe oc vare sosom iet fighen træ ther fult hawer løf oc
 engen fruct, oc lit fruct gorde the i folkit, thy at the vare nog
 righe i ordheus loff, men the vare vfructsammelig i gudhelighetz
 fruct. Ther ower somme aff *thet samme* først discipeles tal, tha
 the finge *preladedom* som the akte vppa, vorte the høvesk til lef-
 15 *net* oc sedher for människens oghøn, oc toge pa sek sosom iet
 hellet *veretz* skrompelighet, men the vedhersagde thes dygd, thy
 xcv at the spurde *ester* there eghen fridh, men there iefneristens
 helses oc siæles frid gor(d)e the moghet forsømmelig oc løselig,
 oc toghe seg vänner som hiolt *met* them oc røkte them meer æn
 20 ræt var, vm hwes ynne oc hielp the derfwes til at stadfest sin
 styrels til en tid, huilke som vare blindgiordhe aff there eghen
 kærlighet oc the soghe ey then orm som fortæret andhelig liffs
 inwole, men enest hafde the vmsorg therfore, huræ the matte
 have iet høwest lefnet, som nog var enest til helsammeligheet, oc
 25 most then lifaktege and innen til. The sammæ forderfuet nogher
 avgudh som vare satte i væghen, men tha toghe the ey bort Ex-
 celsa, for thy at (vm) noghet skulle rættes, aff huilket them
 kunne timæ noghet vodhe, heller the ræddes, at the skulle
 worde ther fore vtgiefwe, heller oc at the kunne ey lægge
 30 *thet* fræ seg *qwæmmelig met* skrompt, tha ville the *thet* ey sielff
 gore i sin eghen personæ, vten antwordhet *thet* sine vicarie, oc
 the thing som the matte bryd nedher sosom *kæmpæ met* ien
 fingher, them antvordet the somme Pigeis, *thet* ær skærtling, at
 the skulle *thet* gore, men tha the soghe then ærænd var them
 35 palagd ower there magt, owegawe the *thet*, so at the gørdhe
 ther enkte til, heller oc minner æn som burdhe. Tha som for-
nefnede formanne oc styrer soghe so mærkelighen fal i sine vn-

derdan, tha ville the *thet* forbædher vten sine eghen arbegd oc bodh them *møghet* oc lagde them *møghet* tyngsel vppa som the formate ey at bære, men the ville ey lætte them *met* sin finger. Oc there vnderdane gordes ther aff thes meer ilherdugh(e) oc vvilighe, oc sagde at there brodh var for *prelaternes* forsummels, 5 xcv*
 thy at the *fornefude* vare ey the første som fore ower hawet til at nedhersla finne oc ey the første som stridde i spissen, men the toghe seg vælleg the thing som hardhe til hedher oc nyttelighet oc værtz gafn, ey aktendes *sosom* *thet* ther vmøgligt ær, at vgdhelig mænniske ledhes igen aff enest ordh, vten heller *met* 10
 godhe *gerninge* oc løfnetz eftersyn. Thy at vm then hugmodh oc biæll som the *kommæ* *met*, oc then stor fortæring the gøre, vare bortlagd, oc the *som* ander ville rætte hafde seg enfollelig oc ødhmyghelig oc modhelig, oc vm the gawe sek sielfwe først til alle the thing i ord oc *gerningæ* som the nødhe anner til: *sanne-* 15
 lig tha finge the mōghen framgong i there ærænde, men før thy at the plegde at seyie *møghet* oc gøre litit, grepæ the *sosom* ien orm vm ien skree haal, oc ey at enest fræmmess the ey, vten daglig se the sek helle til værre, oc alle forsagde vare aff then første studentz orden i then *annen* heem. — Men the *som* 20
 vare aff then *annen* ordhen syntes at blifue i there eghn stat, men the tridhi the *sate* *tilsammel* nær ved mesteren oc drukke helsamlig visdoms vatn, oc gordes drukken aff hans mwn, so storlig at the glømde sek oc alle anner, oc the hafde sin akt oven til *met* hiertæ oc hug øghon oc andl, oc vare the *nogher-* 25
 ledhes sænkt i gudhelig skodelses oc søthetz dyp. The skinne i xcvr
 thenne *verlden* *sosom* *stiern* *hymnelen*, oc the brænde i seg oc gawe seg vp at *sosom* iet brænnende bluss oc vptænde there *jæmeristen* i Gudz kærlighet, oc sodhan æræ nyteligeste til *pre-*
latedom oc til *kirkens* styrels, thy at the varæ vndherlig mate 30
 pryd *met* Gudz nadh oc ærlig mandom.

Tha Discipulen hafde grandelig betractet *thettæ*, vndret han storlig hwat *thet* skulle være, oc mest ther aff, at aff thenne *sammæ* sandhet skule fødhes so stor vlighelighet, oc han vnderstod ien røst som sagde *hannom*: the tre ordhen som thu sost 35
 æræ tre mote at studere oc kænne then helle scrift, then første

mote ær legmelig *som* the hawe, ther vel forsta scriften vten and, huilke huræ mœghet meer the æræ lærd so mœghet meer hawe the hogferdh oc æræ seg skadelig oc ander, huilke ey spøræ efter Gudz loff heller sin eller anners vprættels vten sin from.

5 Then annen mote ær siælens, oc hør them til som *met* enfolle eghe letæ efter the thing i there studeren *som* æræ behøvelig til helse, men thog forsømme the at gøre miskundelige *gerninge* oc alness oc at efterfølle hwerstet the bæther andelig gawe. Then tridhiæ (mote), *som* ær andelighæ, oc ær theres *som* aff all hiertens

10 begerels giwe seg *met* all sin magt til the thing *som* hører til fulkommels oc legge mœghel vin ther vppa, oc sosom there

xcvi* vnderstandels vpfyltes aff vishet, so oc vpfyltes there siæls kraft aff gudhelig visdom, oc sosom the frændes i sandhetz vnderstandels so oc i hogst godhetz kerlighed, huilke *som* smage oc see

15 huræ sod Herren ær, *som* them oc ander styrer til ien godh ænde vm then helle scrift, oc ey thess minner ledhes the invortes aff Gudz and. For thy overgaff *discipulus* the ander, oc at trod at hawe heem *met* thesse oc gifue seg alsammel til thenne sanne oc hogste visdoms studium.

Capitulum secundum.

20 Aff nytteligest visdom dødhelige mænniske som ær vethe at døø.

Men alle mænniske attro naturlig at vethe, o ewinnelig (oc høgst) visdom, i teg, alle things høfding! æræ alle vitihetz oc visdoms ligganfæ gomde, oc thu hawer all konst oc visdom oc forseer all thing. Ther aff bedher ieg teg aff gire hiertens attraa,

25 at thu skalt vplate meg thin visdoms ligganfæ oc helle mæniz vishet oc thu skalt lære aff store thing, oc segh for oss subtillest oc dypest materi.

Visdomen swaret: Thu skalt ey smage høg thing, min søn. men rætz, hør meg oc ieg skal kænne theg nyttelig kæn-

dom, ieg skal giwe theg ien vtval gawe, oc min lærdom skal vare tith lifff. For thy vil ieg begynne thenne helsamlig lærdom aff Gudz rätzel, som ær visdom begynnels, oc ieg skal læræ theg, xcvii
 huræ (man) skal döo, oc ther efter huræ han skal lowe, oc ther efter huræ thu skal taghe meg i sacrament, oc ther efter huræ 5
 thu skal lowe meg aff ren hugh idelig.

Discipulus swaret: O min herre, thettæ ær thet iegh altid begeret oc sokte efter. O Gudh gawe, at ieg kunne thesse ærlig-est oc nyteligest konst, sosom ær at döo salige oc at lowe vel, oc at taghe teg gudhelig, oc lowe teg qwæulig. Hwat ville ieg 10
 meer atspøre, men ieg bedher teg, segh meg hwar til dwr then lærdom som ær at vethe at döo?

Ther til swaret *Visdomen*: Thenne visdom sosom at vethe at döo, ær möghet i alle mote nytteligest konst, oc sættes for alle konst. Sannelig at vethe seg at være dødhelig ær alle al- 15
 mænneligt, men ængen ær som altid lower, men faa skal thu finne som hawe vittehet til at döo, men thet ær Gudz største gawe, thy at hawe vittehet til at döo ær at hawe altid hiertæ oc siæl til hymmerig, at ee nær dødhen kommer, hitter hon then redhe, at han skal taghe henne vten all gendraghels, sosom then 20
 som bier efter sin ælskeligh stolbrodthers tilqwæm, men thes verre finner thu i manne renliwes mænniske sosom i fofængeliche vertz mænniske manne som rædhes so storlig thenne dødth, at the xcviii
 ville næppelig minnes pa henne. The ville ey döo aff thenne verdhen, thy at the hawe ey nummen vittehet til at döo, the hawe 25
 möghet fortæret aff sin tidh i fofæn taalæ oc skæmpt oc løsord oc i ander foofæng thing, oc for thy tha som dødhen kommer snarlig, oc for thy at hon finner them illæ reede, griper hon vsel siæl oc ledher henne til helvet, sosom hon lagde fordom ofte betzel vppa teg, oc ville bort ledhe teg met sek, vm Gudz barm- 30
 hertchet hafde ey stannet amot. Men thu hawer nw lat fofæng thing, fofæng mænniske, oc akter nw min kændom som teg ær meer gafnlig æn gwil oc sylff, oc ær for alle klog mæsters bogher, oc at thenne min kændom skal thes heter pamone teg, skal hon altid være fest i tit hiertæ. Thy antvordher ieg teg thenne kæn- 35
 dom vnder ien synelig lighels som teg ær möghet nyttelig til hel-

sens begynnels, oc ær hon teg moghet gafnlig til alle dygde stadhe grunwol. See nw for thy ien manz lighels som nw døer oc taler vnuæl met teg.

Tha Discipulus hørdhe thettæ, drog han (sek) fræ the vt-
 5 wertes thing oc aktet met stor grangifuelighet then lignels som
 hannom var forsæt. For hannom var en fægherste vng manz
 lighels, som nw var kommen til at døe, oc han hafde enkte skib-
 et vm sin siæls helse, oc han ropte met thenne ønkelig røst:
 xcviij dødzens iammer hawer belagd meg oc heluetes drøfuels vmlagde
 10 meg, ve meg, ewinnelig Gudh, til hwat føddes ieg til thenne verdh-
 en! hwi forfors ieg ey strags, iæk war afflet i modhers liff! see
 min lifs begynnels var met græd oc drøfuels, men nw ær min
 ænd oc vtgong met ønkelig rop oc græd! O død, huræ besk ær
 thin aminnels iet glat hiertæ oc vpfød i kræselighet, oc huræ
 15 rædhelig Gudz næruærels hannom som ær vng oc sterk oc hawer
 løksammelig framgong! O huræ lit iek hafde trod, at ieg skulle
 so snarlig døe! Men nw, o vsel døe! fiol thu pa meg sosom
 then ther liggheer aa law for annen, oc grep meg oc bant meg
 met thusend bond oc drog meg met thek i iern bond, sosom
 20 dømde men plægheer at draghes til dødhen. Nw iæmmer ieg meg
 for drøfuels met vredhen hendher oc vil gern fly dødhen, oc ey
 ær sted til at fly. Ieg seer vm til alle land, oc ey ær meg hielp-
 er eller radgifuer. Ieg hører rædhelig dözens røst som roper
 oc seyier: thu ær dødzens son oc ey visdoms, oc ey rigdom oc
 25 ey skæl oc ey frender oc ey venner forma at frelse theg aff min
 hand, ænd ær kommen, æn(d) ær kommen! hwat som stadfest
 ær skal fulkommes! O min Gudh, skal ieg nw døe, maa ey
 thenne dom vmskilttes, skal ieg nw so snarlig gonge aff thenne
 verlden! o dødzens for stoor grymhet, ieg bedher, spar min vng-
 30 dom, gør ey so gryselig oc tag meg ey aff thesse lys so vforset!
 xcviij* Discipulus hørendes thettæ sagde han til hannom: Min
 ven, thine ord synes ey at hawe teft aff vishet, vest thu ey at
 dødze[n]s dom ær rætvis, hon tagher ey persone oc ey sparer hon
 nogher, men hon deler seg lighe met alle, oc hon misskunner ey
 35 vng eller gammel, ærlig mæn kænner hon ey oc mækteg reetz
 hon ey, oc hon bortagher so vel rig som fatteg, oc vnuæl manne

taghes bort, for æn the komme til ful aller. Heller meen thu,
 at dødhen skal spare teg ene, oc derfwes ey at gaa i tit iord
 hwss, oc propheten æræ dodhe? Dødzens lighels swaret oc sagde:
 sannelig thu æst ien swar hugswaler, oc tha lyde thine ord ey
 pa vsnillehet, men the æræ heller vwise mænnske som lowe 5
 vmillelig alt til dødhen, oc gjorde the thing som ær verd dødh,
 oc rædhes tha ey dødhen at være at bænd. The æræ blind oc
 lige vskælle creatur, oc forseer ey there vterst tidh, oc hwat hende
 skal efter dødhen. Ieg græther ey dødzens dom, men ieg græter
 then vskykkelig dødzens skadhe, ey græther ieg at ieg skal gaa 10
 hedhen bort, men ieg græther mine daghes skadh som framginge
 vnyttelig oc vten alle fruct. Huræ løfde ieg! ieg foor viil a sand-
 hetz vægh oc rætuisens liws lyste meg ey, oc vnderstandelses sol
 var ey vprunnen meg. Ieg var trætgerd i syndens væg oc fortap-
 elses, oc ieg gik vonskelig veghe, men Gudz vegh vist ieg ey. 15
 A vi! hwat gafnet meg hoghferd, heller rigdoms rosn, hwat gaff
 hon meg! allæ the thing forginge sosom spugge, oc sosom iet XCIX
 bud ther snart løper, oc sosom skib som farer ower haff, hwes
 vegh ey kan finnes, tha thet ær framfarn, heller then foghel
 ther flygher i vædher oc ær ængen skæl til henne vægh, heller 20
 som ien piil som skydhes til nogher stet. Vædher skillis at, oc
 gensten lykkes igen at pilens gong skal ey vedhes, so oc ieg, tha
 ieg var fødth, begunnet ieg gensten at legge aff (aff) mine dagh, oc
 ængen dygdes tegn formate ieg at tee. I min eghen vnscap ær
 ieg vpnet, mit hop var sosom aghervld, som snarlig blæser bort 25
 for vedher, oc sosom frodhe som spredes for bellæ, oc sosom
 rog som spredes for vædher, oc sosom hans aminnels som var
 gest ien dag oc gik bort, oc for thy æræ nw mine tale i beske-
 lighet oc minæ ord æræ fulle met drøfuels. Ther fore ær mit
 hiertæ drøfd oc mine øghon æræ mørke. Hoo giwer meg thet, 30
 at ieg skal være hoss the gammel daghe, tha ieg var sterk oc
 fogher, oc ieg hafde manne aar for meg, at ieg matte hawe
 vedhet til forn the vnde thing som nw faller vppa meg i thenne
 tidh. Ieg gaff ey vm timens dyrhet, men ieg framledde mine daghe
 i fofængelighet. Sannelig ieg aktet ey tidhens dyrhet, men ieg 35
 ventet meg at være fødth sosom ien vtam skow aasen i Affrica,

xcix* men nw sosom fisk gripes *met* krogh oc sosom fogle the gri-
 pes i snar, so ær ieg gribben i ien vnd tidh, huilket meg snar-
 lig owerkam. Tidhen framgik, ey var so stakket stund, i huilken
 ieg matte ey hawe fortiant andhelig badhe, som ginge ower all
 5 vertz thing i sin værdh. Ve meg vsel, for thy rinner nw mit
 oghe aff drofwels oc mine braaboor flyde aff vatn, thy at ieg
 kan ey kalle igen *thet som* fram ær farn. O min Gudh, hwi
 forglømde ieg *thet*, hwi var ieg so seen, hwi lodh ieg som ieg
 vistet ey, hwi fortæret ieg so manne nadfulle daghe *met* lengsk
 10 oc fofængelist tale, oc ieg forsynt meg sielff so storlig! O min
 hiertens vseglig græd, hwi studeret ieg fafengelighet, hwi lerde ieg
 ey i alt mit lefnet at døo! Eya, i alle som nw æræ her hoss oc
 seer mine vselhet, i som æræ vnge oc hawe æn nw quæm tidh, seer meg
 oc akter mine vselhet, oc flyr ether skadhe i min vodhe, fortærer
 15 ether vngdom *met* Gudh oc hinner ether tid *met* helle gerning,
 at i skulle ey gøre ligevis *gerningæ* oc thole ligevis drofwels. A
 vi, tokkelig vngdom, hwi tapt ieg teg? o ewinnelig Gudh, theg
 kærer ieg min vselhet som ieg tholer, kaad vngdom hatet straf-
 fels ordh, them som meg lærde ville ieg ey lydhe, ieg hadhet
 20 san kændom, oc mit hiertæ vil ey lyde [s]traffels. A min Gudh,
 ieg fiol i ien diwp graff, ieg løp i dozens snar, bedher var meg
 c at ieg hafde ey været fødth, heller at ieg hafde forfaret i modhers
 liff, æn at ieg fortæret then tidh so vnyttelig som meg var vnt
 til syndbætring oc vannød henne i hugmodh.

25 *Discipulus* swaret oc sagd: see alle døo vi, oc sosom
 vatn drikkes vi i iordhen, som ey komme igen, oc ey vil Gudh
 at sielen skal forfares, vten tænker at drage henne igen, at han som ær
 forvræghen skal ey alstings forfares. Hor for thy min røst oc gør
 synd bætring oc vmvænd teg til thin herre Gudh, thy han (ær)
 30 godvilit oc miskundelig, oc vm ænlyft ær godh, *thet* ær nog til
 helse. Thertil swaret *fornefnede* lighels: hwat tale ær thenne tale
 som thu taler? skal ieg goræ synde bod oc skal ieg vmwennes,
 seer thu ey min hugs tranghet som meg trænger, see ieg ær so
 saare rædh aff dozens rætzet oc græsselig, oc see ieg ær bunden
 35 *met* dødzens bond oc min hug trænges aff formøghel anger, at
 ieg seer ey *met* alle hwat som gørendes ær. Men sosom ien

agherhon gores hugloss for dozens angst, tha hon clæmes i
 hogklo oc skal rives i sønner, so gik all magt fræ meg, so at
 ieg tænker enkte, vten thet at ieg kunne nogher mote vnga dodh-
 en, huilken ieg kan tha ey vnga. Dødzens vold piner meg, oc
 then besk atskillels trænger meg. Thenne hordhe doo skiller meg 5
 at. O salig syndbætring oc timelig vmvænnels, thy at hon ær
 tryg! Ho som sille gifuer sek til syndplict, han ær twyuel oc c*
 vvis, thy at han vedh ey hwat heller han gør syndbodh rættelig
 eller swigelig. Ve meg at ieg dwel so lenge til at gore syndbodh
 oc til at rætte mit lefnet! O huræ long min betrings forlængels 10
 var, huræ ieg forglømde meg: godh akt vten begynnels, vili vten
 gerning tapte the godhe thing som iætte vare vten eftersporels.
 O morghen, morghen, huræ long vidi thu gorde, oc drog meg til
 dozens heluete met thin tofring, thu sweg meg oc ieg ær swigen!
 Gaar ey thenne vselhet ower all verdhens vselhet, pines ey herte 15
 vskyllelig ower thesse thing, oc min siæl særes. See alle mine
 daghe æræ framfarn, xxx aar æræ for lidhen aff mit aller oc for-
 tapt, oc the forfores ønkelig, the fore fram som forsymeligh, at ieg
 vedh ey vm ieg fortæret noghersin ien dagh aff alle thesse til
 Gudz hether oc min nyttelighet i gudhelig oc dygdelig id, so low- 20
 lig oc fulkomlig sosom ieg formatte oc burde, eller vm ieg nogh-
 ertid beuist min scaper tøkkelig tiænist, heller so kær oc anam-
 elig sosom min stat vtkrewer. Ve meg thes verre, (thy) thettæ ær,
 hwar aff alle mine inwole særes. O ewinnelig Gudh, huræ blyg-
 lig ieg skal stanne for teg oc alle thine hælle men pa dom, tha 25
 ieg skal gore skæl for alle gerninge oc alle mine forsymmels.
 Men hwat skal ieg æn nw seyæ! her nest ær min drøfuels, at
 ieg skal nw ga aff thenne verden, ieg bedher, tagher nw vel til c1
 vare met meg, seer i thenne stund glædhes ieg meer aff ien litel
 bon sosom Aue Mari, vm ieg hafde løst then, æn aff thusend 30
 stikki gul eller sylff. O min Gudh, huræ manne godgerninge ieg
 forsymet, huræ ille thet hender meg, at ieg ey forsa thet, tha
 ieg formate at forseet, huræ manne stunne ieg fortappet som oller
 komme igen, huræ litit godh oc nytteliget ieg betraktet, huræ
 manne dyre thing ieg forsumet. Ieg bewaret meg met tyrteloss 35
 ærende oc owegaff tyrtelig thing, anners hielp aktet ieg meer æn

hoff gørdes eller meg var gafnligt, oc glæmde meg sielff. Ieg ant-
 wordet meg there hender oc forglømd at hielp meg selff. Sannelig
 nw vnderstaar ieg, at meer dugde meg til hymmerigis lön min
 hiertes vaktelig gömmæ oc alle mine sinne met hugsens renlighet,
 5 æn xxx aar i huilke nogher anner lagde sek viin vppa at skibe
 mig lön hoss Gudh met nogher sine betractels. Audite, audite,
 horer, horer, alle i som æræ hoss meg i (min) vselhet, thy at
 tidhen yonskes meg, sosom i see, ieg kallet alle mine vænner oc
 spurde hwer særdelis aff huilke ieg vænte megh hop, oc beddes
 10 kleen almæss oc meg vfructsammelig aff sine ændelig rigdom oc
 godhe gerninge til min fatedoms vpyfyllels oc til mine syndebæt-
 ring, oc ieg vort daret. The vist meg bort oc sagde, at mo-
 uelske thet skal ey være oss nog oc teg. O milleste Gudh, mis-
 kundelighetz millest fadher, skod thettæ ok onk han som lidher, a
 15 vi, huræ møghet got ieg matte hafde gjort i so long tid met hel-
 ci* bredt leghem, oc ey gørd, huræ manne store andelig rigdom oc
 hymmelske liggenfæ matte ieg hawe sammellagd oc forsymet. O
 min Gudh, huræ alminste bætrings gerning vare meg nw godhe
 oc annamelig, ieg attror at fødhes aff the krome ther faller aff
 20 herres bord, oc engen giwer meg. O i alle ønker meg, mis-
 kunner meg oc ee huræ længe i hawe størk oc tid, tha sammel-
 sanker hymmelske liggenfæ i ether ladbe, at nær i begynne at
 vonskess, at the tha taghe ether i sine (ewinlig) heem, oc at i ey
 igenlates tvømme i then tid som ether skal komme, sosom i see
 25 meg nw twm oc træn(g)t fræ alt goth.

Discipulus seyer igen til hannom: min kære ven, ieg seer
 thenne thin drøfuels at være møghet stor, oc thy ønker ieg theg
 aff hierte, oc ieg moner teg vm almektest Gudh, at thu giwer
 meg radh, at ieg skal ey falle i lige vskikkelig oc so braad dødz
 30 vodhe. Ther til swaret thettæ fornefnde bilet: best rad oc høgst
 snilhet oc størst forsynlighet ær mest i thettæ, at thu skikker theg
 helbreg oc stærk met san anger oc røwels oc ren (oc) ful scrite-
 mall oc verdskylle bodh, oc kør bort alle skadhelig thing oc hin-
 ner, som teg draghe aff ewinlig helse, oc so skal thu holle teg
 35 idhelig i alle tidh, at thu skulle faare aff thenne verden i dag
 heller i morghen, heller længer heller i thenne vgge. Sæt i tit

hiertæ so at *thin* siæl vare i skærseld oc *hon* skulle brænne i ti aar i pine i ien brænnende ogn for sine *synner*, oc *thettæ* enest nærnærendes aar var vnt teg til hielp, forthy akt *henne* so cii
brænnedes i blant brænnende low, oc hør *henne* ynkelig røst som roper oc taler til teg: o min sotest ven, for alle hiælp min 5
ysel siæl, minz *hannom* som ær i morkistow, miskund meg oc giff *hannom* hielp, *ther* ær *vten* all hugswalels, lat meg ey længer pines i *thenne* mørke morkstow, thy ieg ær owergiwen aff *thenne* verdhen. Ey ær *then* som beuiser trolighet, hwer spører efter the thing som teers ær oc owergiwe meg *vten* hugswalels i bræn- 10
nende low.

Discipulus swaret *ther* til: *thenne* kændom vare al nytelig-
est, vm nogher hafde *henne* i ronels, sosom *thu*, men æn these
ord synes møghet rorlig oc hwasse, *tha* gafne the litit hoss manne.
The bort vænde *there* andl, at the skulle ey see til ændelyft. 15
the hawe oghon oc see ey, the hawe ørn oc høre ey, the mene
at the skulle længi løwe, oc for thy at the ey ræse vskikkelig
dødh, thy forsma the at forsee *there* vselhet. *Tha* som hard sot
dozens bud kommer, *tha* kommer siwgh mantz venner oc stol-
brødher til at søghe *hannom*. Alle spaa oc iette *thet* som got 20
ær, oc seyie at dødhens kommer ængenedis æn, heller nogher
vodhe star til, heller *thet* ær nogher flydels som forgaar, heller
nogher *anner* vnd vnsk, heller limme hell[e]r sinner stappels som
snarst forgaar. Oc so vordhe legemens venner siælens venner oc
forglomme the *then*ysel, thy *tha* som sygdomen begyner 25 ciii
at vordhe swarer i hwer stund oc *then* siwgh hopes altid at
han skal foo bæther, vm sidhe vordher *han* so meghenloss, at
han vønskes vforseet oc giffuer *then*ysel siæl vt *vten* helsens
fruct. Soo oc *thine* hører, the som sætte sine akt pa manne
snilhet, kaste *thine* ord bag *there* ryg oc engenedis lyde thit hel- 30
samlig radh. Thertil swarer *dozens* billet: for thy *tha* the
vordhe gripen i *dozens* snar, oc braadyselhet faller vppa, oc for-
tapels søghe sosom storm, oc drøfuels oc angest kommer over
them, *tha* skulle the rope oc the skulle ey høres, *ther* aff at the
hadet visdom oc forsmadhe at høre mit radh, oc sosom nw fin- 35
nes møghet faa som taghe seg *anger* vppa aff mine ord oc rætte
there løfnet oc bæther seg, so sannelig for tidhens ondscap oc

for andhelig nodhens vonskels oc for verdens vndhet, tha hon
 begynner at ælles, tha skulle all ferst finnes som æræ so fulkom-
 melig skicket til dødhen, at the æræ so draghen fræ verdhen oc
 æræ i so stor hiertens gudhelighet, at the attro at døo for then
 5 begerels, the hawe til ewinnelig lif, oc attro at være met Chri-
 sto aff alle sine inwole. Men tha then besk dødhen kommer, fin-
 nes the so vskikkelig sosom ieg ær forfunnen, oc for thy gaa the
 ey so hædhen som the nogherledhis vellelig gripis bort, so at the
 mene nw, at thet hawer hent them vel, the som ikke døo so-
 10 som fææ vten all skæl. Oc vin thu vilt vethe sag til so stor vodhe
 som ther feller efter, tha skal (thu) vethe at hedhers begerels oc
 CIII legems owerflødhe røkt oc vertz kerlighet oc mōghel vmsorg vm
 the thing, the skulle holle seg oc sine met, gøre manne hiærtæ
 blinne oc ledher them til these vodhe oc skaad. Men thu, vm
 15 thu vil frelses aff thenne vskikkelig dodz vodhe, hør mit radh, oc
 haff thenne som thu seer min drofd personæ idelig for thin
 oghen, oc dragen ofte til minne, oc gensten skal thu folæ
 min lærdom være teg alnytteligest. Thy at aff henne skal thu
 faa frem, at ey enest skal thu ey rædhes at døo, vten vmwel
 20 skal thu bidhe dødhen som ær alt ther lif hawer rædhelig,
 sosom arbegds ænde oc ewinnelig salehetz begynnels, oc vnfa
 henne met thin hiertens attro. Thet skalt thu enest gøre, at thu
 skal tænke pa meg daglig oc dypelig, mine ord skal thu akte
 granlig oc skriff them i tit hierte, oc aff the drofuels oc angst
 25 som synes i meg akt oc skod thet som teg skal owerkomme.
 Her nest minz mit dom, so skal ok tit vordhe, meg i goor teg i
 dag, see pa meg, minz thenne næt so længe thu løwer. O huræ
 hælle ær thu Arseni som altid hafde thenne stund for oghen!
 Hælle ær han som Herren finner voghen, tha han kommer, hælle
 30 ær han som thenne stund finner vel reed, thy han skal saldig døo, æn
 at han pines aff dødzens for stor besketh. Ec hwat dødhen han
 foor, tha ær han i hwile, han skal renses oc skikkes til Gudz
 syn, han skal gømmes aff hælle ængele, han skal ledhes aff hym-
 merigis borgher oc taghes aff hymmerigis herscap. Sin andz vt-
 35 gong skal være ewinnelig fædherns slantz salig ingong, men ve
 meg vsel, hwar venter thu at min and skal vare i thenne næt,
 CIII* ho skal taghe min vsel siæl, hwar skal hon taghe herberig, hwar

skal *hon* blifue i næt, heller ho skal være the *som* skulle tage
 henne i *thet* fræmmet land? O huræ drofd *min* siæl skal vordhe,
 o huræ ær *hon* owergiwen oc forsmad *ower* alle siæle, heller ho
 ær *then* *som* henne star trolig med, heller henne vil hielpe gafn-
 lig? For thy ønker ieg meg sielff oc iblant beske ord vtgudher 5
 ieg taar *sosom* strøm. Men hwat dwer meg *her* efter at græte oc
 legge til hoop beskest ordh? *thet* ær lokt, *thet* kan ey vmskiftes.
 Vvæn hawer lukt mine veghe, *han* ær gørd *min* awns *man* *sosom*
 lów i skiwl, *han* vpfylt meg *met* beskelighet. the ledde mit liff i
 dødzens graff. O *min* Gudh, nw gor ieg ænde pa mine ord, ieg 10
 forma ey længer at græte, oc for thy at dodhen ær nw hort hoss.
 oc mine hænnær *begyner* nw at stormes oc andlet at bleghes oc
 syn at mørkes oc øghøn at boles oc vmmennes. O beskest dødz-
 ens stýng belægge meg vsel oc arbegder at qwæle mit siwg
 hierte, o hiertens drofdnels oc trængels, see *adren* *begyner* at 15
 springe oc fødhen at vonskes, oc *sosom* sammelsanke seg aff diwp.
 Thenne verdens lys skal ieg ey see meer, oc see nw *begyner*
 (ieg) at see ien *annen* *verdens* stat for *min* hugs øghøn, *sosom*
 tænkændes. O *min* Gudh, hwat ønkelig syn! see grymme dyr,
 diæfle scapels, sort blomæn vtalle belægge meg oc side i veg for 20
 meg oc bide efter *min* vsel siæl, som nw skal ga vt. vm *han*
 giwes them til at pines. O strængest *dommer*, huræ klarest æræ
 thine dom, huræ møghet thu vegher the *thing* i at domæ meg
 vsel, huilke faa dyrfues at akte for sin litelheth. Se *dødzens* civ
 swedh ær kommen oc gaar i *genom* liimmen oc ber vinne, at 25
 naturen ær *owervonne*, oc skal nw vuner. O rædhelig syn ræt-
 niss *dommers*, *som* meg nw ær *næruændis* *met* rætzæl oc kom-
 mer snarlig *met* bewisels! Faar nw vel, mine karest stolbrødher
 oc vænner! thy at ieg skal nw gaa hedhen bort, oc venner *min*
 hugs øghøn til skærseld, hurt ieg skal nw ledhes, oc skal ey te- 30
 dhen ga, alt til ieg hawer *betalet* then minzst pønning. Ther seer
 ieg *met* hiærtens ogh vselhet oc sorg oc mannefol pine. Ve meg
 vsel, ther seer ieg i blant *anner* pine brænnende lowe faræ vp
 oc vøwe sek vm vsle siæl oc draghe them nedher, huilke siæle
 som løpe hid oc tid mit i brænnende ild *sosom* brænnende niste, 35
sosom ien stor by brænne all *sammel*, oc i illen oc i røghen

foræs nister vp oc nedher, oc the tydhe oc rope for pine, oc hwer seyier: miskunner meg, miskunner meg, særdelis i mine venner! hwar ær nw mine venners hielp, hwar ær thet got som mine frænder oc anne(r) iætte? for hwes vskikkelig venscap vi for-
 5 glømde oss sielff, oc økte oss sielff thenne pine. A vi, hwi gorde vi thet? vi arbegd oc ville være them behaweligh, oc vi æræ ille betalet, vi brænne oc vi faa engen hielp aff them. A vi, hwi forsaa vi oss ey sielff vm vor helse? See then minner pine som vi thole i thenne skærssild gor ower hwer pine i thenne verdhen.
 10 Ien stundz pines bittherlighet som vi røne synes at hawe hundred arss vselhet thenne verdhens, men thet ær oss hort for alle
 CIV* anner pine, at vi see ey Gudz fægherste andl. Ieg som ær skikket i yterst dødzens strid later teg thetæ igen for ien amin- nels, oc ther met døer ieg.

15 Til henne syn græd Discipulus ganze moghet oc for rætzet daarret alle hans been oc han venne seg til vor Herre (met græd), oc sagde: hwar ær thu, ewinnelig visdom, æn nw? hawer thu owergiwen meg thin swen? thu ville lære meg visdom, oc nw ær ieg led alt til dødhen. O min Gudh, huræ stor rætzet thenne synelig dødz næruærels in-
 20 trykte, so greb megh alsammel dødzens billet, at ieg nesten ey vedh, hwat heller thet ieg saa ær i sanhet eller i lignels. O herre oc styrer rædelig oc miskunnelig, ieg giwer teg loff oc iæt- ter teg bætring, thy at (ieg) ær moghet rædh, oc for thy at ieg ey skøth so visselig i (alt) mit løfnet vskikkelig dødzens vodhe
 25 sosom i thenne stund, ieg tror for sant at thenne rædhelig syn skal altid dwæ min siæl. Sannelig nw forstar ieg, at vi have ey her værende stad, oc for thy akter ieg nymm(e) at døo oc at vende meg aff all magt til tilkommende siælens vvmskiftelig stat, oc vil bæther mit løfnet vten tøfning, men ieg ær so rædh aff enest
 30 aminnels, hwat (skal) tha vordhe aff næruærels? Tag bort, tag bort nw fræ meg blød sængi klædher oc kostelig klædher oc lædi oc sofn, som meg hinner! men ieg pines so storlig aff the minst, hwat skal vordhe aff the størst? vonskelig giter ieg lid sma saar, ve meg, huræ skal ieg gite lidet so store drøfwels? O vm ieg
 35 hafde bliwet so døo eller ieg ginge nw bort, huræ moghet then il funne i meg, som skulle pines for mine manne synde oc vful-
 CV kommen bood! Ieg ved nw hwat ieg skal gøre, thy at ieg skal

ey lata min kæræ siæl so forfares, men ieg (skal) forsee henne i
 thenne forgænlig oc stakkest tid *met* arbegd oc dygdelig id, at ieg
 skal ey finne i sodhan yterst stund pine vten hwile. O hælle oc
 miskunnelig frelser, antword meg ey so besk døo, see ieg faller
 pa mine knæ for teg *met* græd, oc bedher at thu skalt pine meg 5
 her efter thine vili, oc skal ey gøma mine vndgerninge vred til
 ændlykt, thy at i then rædhelig stet ær so stor vselhet oc pine,
 at ængen format at seyiet. O huræ vviess ieg var alt her til, ther
 aff at ieg aktet so lit vskikkelig dødh oc skærs ilz stor pine, oc
 huræ stor visdom ær at hawe thettæ idelig for øghøn! 10

Visdomen swaret oc sagde: Min søn, minz thettæ altid,
 tha thu ær æn vng, helbregd oc stærk, oc forma at bæther tit
 løfnet, men tha thu kommer i sandhet til then stund, oc thu forma
 ey ænnerledis at hielpe, tha bryster ente, vten at thu antwordher
 teg enest Gudz miskund, oc at thu sætter min piin i melle teg oc 15
 min dom, oc rætz ey min rætuiss vtermeer æn behoff gøres, so
 at thu skal owergiwe tit hop. Nw sannelig ær thu fulræd aff
 møghel rætzæl, ver høglig, oc skal thu vethe at Gudz rætzæl ær
 visdomsens begunels. Ransag scriften oc thu skalt finne, at
 dødzens paminels skal giwe mænnsken møghet got. Visman 20
 seyer, vm mænnsken løfuer manne aar oc ær glad i alle them,
 han skulle hawe minz mørkfulle tid oc manne daghe, huilke tha
 the komme straffes framfarn fofængelighet. Minz for thy scaper- cv*
 en i thin vngdoms daghæ, for æn thin pines tidh kommer, oc
 aar komme, aff huilke thu skal seyie, the tækkes meg ey, for æn 25
 mol kommer igen til sin iord, hwedhen aff vordher at anden
 kommer igen til Herren som gaff henne, men ve[l]signe thu hem-
 mels Gudh aff alt tit hiertæ oc ver toknamlig, thy at the æræ
 møghet faa som so foor at fregn thenne tidhes vstaddeheth i hier-
 tens øor oc dødzens swiglight oc hymmerigis salchet. Lat vp 30
 thin øghøn oc see teg vm grannelig, oc see at manne æræ som
 æræ blinne i there hog oc lukke there øghøn, at the skulle ey
 see til ændlykt. The twinge øræ, at the skulle ey høræ oc vm-
 vænnes oc belæs, hwes fordømmels skal ey dwæles. Thank there
 vtalle skaræ, huilke vskikkelig dødz vodhe nw tapte. Tæl vm thu 35
 kant there stor hob, akt huræ manne æræ som vare i thin tid

oc dødhe, oc æræ bort taghen aff iordhen. Huræ stor hob brødhære
 oc stolbrødher oc anner som thu kænne æræ gongen bort fore i
 so faa aar oc thu læwer æn, huilke som nw sowe oc lote teg
 efter seg til ien fөгhe tidh. Skod them oc taal *met them*, spør
 5 alle oc ransag aff hwer seer, oc the skulle læræ teg, *met græd*
 skulle the sware teg oc seyæ: o huræ sale ær han som these
 vterst thing forseer, ho som seg vakter for synd, ho som mit
 radh glømmer ey, ho som skikker seg altid til then stund. For-
 thy læg bort alt *thet som* hinder oc reed theg til dødzens stund,
 cvi 10 thy at thu ey vest for sant, i hwad stundh hon kommer, oc
 sosom ien veghfarende man staer oc tagher skybbet til vare, at
 han skal ey forsymet seg, som hannom skal fore til anner land
 longt bort, so skal all thin gerning oc løfnet styres til *thet*, at
 thu skalt faa ien hælle dødth oc komme til vdødhelighetz oc ewin-
 15 nelig salehetz stad.

Capitulum tertium.

Ien stakket oc nyttelig andeligh løfnes regel oc form.

 Eg minnes meg at hawe løst i mine foofænghetz daghe i thenne
 verdens visments kændom som kalles philosophi, at ænd hawer
 seg i görelig thinge sosom begynnels i skodelig thinge. Thy
 20 medhen thu, min hiertens hogst visdom, lærde meg i *thet* først
 thin konst til vel at døe, tha ær qwæmt thin godhet, at thu skalt
 nw her efter lære kændom til vel at løwe oc *thet* stækkelig oc
 nytelig *met* faa ord, thy at the som nw æræ, glædhes aff *thet*
 som stakket ær, thy at ængen ænd ær at gore flere bøgher. Aff
 25 verdens vphog hawer manne været som nw æræ framfarn oc
 mannefol vishet hawer været oc verden ær vpfylt *met* manne
 hænne kændom. Thusend mote ær at løwe, ien læwer so oc annen
 so. So maane æræ bøgher som tracterer aff synde oc aff dygde,

so manne æræ *quartern som tracterer subtile sporels oc manne* hanne *præpositiones*, at førre byster *thet stakket* liff æn at studere them alle, men *thet* kan ey aar række til at løse them alle ower. Ho kan tæle all lærdom som framgar met skæl oc alt som scriwen ær aff naturlig thing oc al then helle scrift oc alle commenta oc *thet ny oc gammel testament oc hwer særdelis tractatus*, aff huilke al iordhen ær doghet sosom aff stor flodh. At løse *thet* alt ower ær lædiful oc siwg discipel long vnyttelighet, thy bedhes ieg aff alle these scrift ien stakket kændom som mo vttrykkes met fire ord, sosom at *thet* kan qwæmme there lærdom ther andelig stride. CVI*

Sapientia swaret: Thu skalt finne somme i then koor som helle men æræ vt, som skinde i thenne verdhen sosom morghens lyss, oc vare sosom store lys i visdoms klarhet, som storlig gawe godhe luct aff seg, ey enest i dygdeligh gerninge, men vnmvel i gudelig kændom. Aff there lærdom oc eftersyn skal thu taghe andelig løfnetz fulkommeste kændom, oc ieg attror at ønke thin vronels oc vonkunnels oc vil antworde teg sosom for ien aminnels nogher andelig løfnes begynnes, som thu skal altid hawe til hande, oc aff them styres i the thing thu skalt gøre. For thy vm thu vilt hawe andelig løfnes fulkommelighet, sosom thu attror, skalt thu draghe teg fræ skadelig selscap oc skadelig hemmelig venner oc aff alle mænnske, som hinder thin akt oc met stækkest aff alle dødhelig mænnske, so møghet som møglikht ær, so at thu holler thin ræghel oc reddon oc ødmygh lydihels thin formantz. Tag teg altid oc ydelig tilfæl at hawe lønlig tyst, hwar oc nær thu kant finne rolig stet oc gudhelig skodels oc fly thenne verdens vodhe oc vmodelig drøwels. I all tidh skalt thu først oc fræmst studere hiertens renlighet, oc luk thine legmelig sin for leghemens lyst, oc hawe thin hiertens dørre læst innentil for vertz things thænkels, so møghet som teg ær møglet, thy at hiertens renlighet tagher seg høfdings dom i blant alle andelig id. Thin hugx vilia skal thu løse met all granlighet fræ alle the thing som henne frihet kan binner, oc fræ all thing som hawe møglikhet til at binde oc holle henne til at festes ved nogher thing, efter *thet som scriwis i Moyses logh*: hwar en skal blifwe hoss segh CVII

sielff, engen skal ga vten sin hws der pa hælle dagh, som ær logherdag, men folket skal holle hællet, thy at bliwe i seg selff, ær at sammelsanke sin hiertes atspredhels oc hugsens vilie til iet sant oc enfolleligest goth, men at holle hællet ær, at hiertet ær 5 fri for all legmelig vili oc venscap som forgiwer siælen, oc for vertz vmhog ther henne dragher mannestet, oc ær at hwiles søtelig i sin hiertens frid sosom i tæst hafn i sin scapers kærlighet oc nydels, men over all anner thing skalt thettæ være teg mest arbegd, at thu skalt altid hawe thin hog owen til vplyft til gudhelig skodhels, at thin hog skal altid vere fest ved Gudh oc gud- 10 elig thing oc owergifue vertz skrøbelighet oc føræ seg vp til the thing som owen æræ. Men hwat som aff these thing ær atskilt æn at thet synes stort, sosom leghemens refst faste oc vækt oc anner dygdelig id, the skulle regnes sosom these thing som nedhen æræ, oc so mægheit gafnelig, huræ mægheit the hielpe til 15 hiertens renlighet, thedhen ær at nw kommer først til san fulkommels, thy at the fortære there tidh oc kraft i the thing som ey mogheit gafnlige (æræ) oc forsymme verdskylle bood, men thu sannelig vm thu attror at kommæ met ræt væg til then ænd thu 20 hawer akt, skal thu først oc fræmst hawe hiertens renlighet oc hogs rolighet oc idelig hawe hiertet vplyft owen til.

Discipulus: Hoo giter i thettæ skrøplig leghem være altid fest ved thenne Gudz andelig lærdom?

Sapientia: Engen dodelig mænniske kan være idelig fest 25 ved thenne skodhels, men thettæ ær sagd, for thy at thu skal vethe, hwar thu skalt hawe thin hugs akt fest, oc til hwat skikkels, oc thu skalt all tid kalle thin siel igen til then skodhels, aff huilken hoghen maa glædhes, tha hon foren, oc skal sore tha hon ær draghen fræ henne, oc længes oc sukke so okte hon vnder- 30 stor seg at være skild fræ then skodellss, æn vm thu vilt seyæ met kærefull røst, at thu kant ey længe blifwe i en oc same skikkels, tha skalt thu vethe, at Gudz dygd hawer meer at gore æn mænnisken kan tenk, oc at gernings idelighet plegher at fodhe voon lighe seg. Ther aff henner ofte, at thet til huilket mænnisken 35 trængd seg til i begynnels met vol oc vonskelighet oc nød, ther efter gor han thet lætelig oc vmsidhe met stor lystelighet, tha som

han ey aff later thet han hawer begynnet. Hor, min søn, thin
 faders kændom oc akt grænnelig mine ordh oc scriff them i tit
 hiert sosom i bog, thu skalt ey folle theres hop som æræ vmwen CVIII
 tilbage efter sin hiertes begerels, i huilke gudhelighet kyldes,
 kærlighet vonskedes, ødmyg lydhelds ær nedher slaghen, huilke som 5
 attroo at tækkes mænniske, the spoor efter hedher, the tiæne
 bughen, the ælske gawe ofuermote, the folle efter løn oc i thet
 taghe the thet samme som the soghe efter for there gerningsløn, oc
 skule bliwe twmme i tilkommende verden. Men akt the ærlige
 blomster som æræ hellest fædhern som brunne i thenne verden 10
 met stor hellehetz studeren, oc skynd teg at anamme there akt
 met lige viss studeren oc vmgængels, sosom teg ær nw forlagd.
 For thy hwat heller thu æter eller drykker eller gør noghet annet,
 skal altid thenne mille faders røst lydhe i thine ørn, som
 seyier: min søn, gak igen til hiertæ oc drag teg sielff fræ alle 15
 thing so møghet som møglik ær, hugsens øgh skal thu altid gomme i
 renlighet oc rolighet, oc forwar thin vnderstandels for vertz thing, drag
 thin vili fræ the thing ther kære æræ i thenne verden, oc bliff altid til
 høgst got met brænnende kerlighet. Thu skal have idelig thin amin-
 nels owen til met gudelig skodels oc haff thin akt altid til hym- 20
 merig, so at all thin siel met alle sine magt oc styrk sammel-
 sanket i Gudh skal vordhe ien and met hannom, i huilket høgst
 fulkommels i thenne verden vnderstas at være, oc for thy ær
 thenne stakket lærdom teg gifwen, at thu (skalt) scape thit løfnet
 ther efter, i huilken lærdom ær all fulkommelighetz høgst swm, 25
 i huilken vm thu studerer trolig, tha skalt thu vordhe hælle oc CVIII*
 nogherledhes skalt thu (begynne) ewinnelig salehet i thettæ skrø-
 belig leghem. Min søn, thettæ ær helses vægh, som thin Arse-
 nius lærd aff ængelen gomde oc antwordhet sine discipel at holle:
 Fuge, tace, quiesce! fly, tii oc haff roo, oc sagd these tre æræ 30
 helsens vphoff, oc thenne klarest kændom teedhe then gudhelig vis-
 dom ene sin discipel som thu kænner, tha som hon lærde han-
 nom aff sin stat, thy at tha fornefnde discipel aktet æn i siw aar
 studere i boglig konst, begynnet flest fofænglighet at voxe lønlig
 sosom efter hans ryg, oc han begynnet at fa ynne til (vertz) he- 35
 dher oc framgong meer æn som burdhe. Tha som hans tid var

kommen, som han hafde længe arbegd for, oc han skulle vphøf-
 ues til hedher, tog han til at thænkket *met* seg, hwat hannom var
 helst gafnligh oc Gudh tokkelig. Een tidh tha han laa pa sinæ
 knæ efter vtsang i sine bønne oc bad mægheit gudelig til Gudh, at
 5 han skulle verdhes at tee hannom hwat hannom görendes var.
 Vmside stod han vp aff sine bønne oc lagde seg til ien skammel
 oc saa i ien syn een fogher vng persone som kam til hannom,
 som tog hannom ved hannen oc ledde hannom til ien kirki, i
 huilken var bygd ien lille sellæ. I then sellæ bodhe ien som
 10 hafde ermit løfnet, oc han var gammel oc graa oc hafde longt
 skægh, oc Gudz nad lyst i hannom, oc ved then samme gammel
 mantz sellæ syntis ien stey vprest i huilken fornefnede vng per-
 son løp vp oc nedher oc lekt. Then vng person kallet efter
 then brodher oc sagde hannom: kom oc hør then legx som ieg
 15 vil løse teg. Then brodher løp gladelig til hannom oc ville først
 cix see then bog som han skulle høre then legx aff, oc han saa i
 hans hand ien mægheit gammel bog oc gants lille, oc hon hiolts
 som for ænte til syne oc vyrdes ey sosom forglømt. Then vng
 person begyngnet oc løst thettæ: at blifwe idhelig i sin cellæ ær
 20 andelig man kellæ oc vprinnels til alle godhe thing. Huilke ord
 som ginge aff vng persons mwn oc løst aff then gammel (bog)
 ludde so søtelig i brodherens ørn oc vort so søte i hans hiert, at
 han syntis seg all sammel at smættes til then hemmelsk kærli-
 het, so at aff hemmelske ordhs kraft syntis vppenbarlig, ho han
 25 var som thettæ løst, oc tha som then brodher badh then vng
 person, at han skulle løse the fornefnede ord igen, gensten gørd
 han hans vili oc løst the samæ ord igen sosom førre, oc sagde:
 at blifwe i sin cellæ idelig ær andelig man kelle oc vprinnels til
 alle godhe thing. Tha sagde brodher for glædhe sin andz: o
 30 huræ dyr oc nyttelig ær thenne godhe kændom, oc spurde sidhen
 at, ho han var aff vise mænts tal som framtale thettæ sinful ord.
 Then vng man swaret: han then hogst *philosophus Arsenius*.
 Tha badh brodher, at han skulle løse hannom meer aff thet
 samæ, oc han begyngnet igen at løse thesse ordh twært amotthere
 35 vnyttelig løpen hidh oc tid, som predike, æræ kellæ oc vprinnels
 til alt vnt, huilket ord fornefnede brodher tog nogherledis *met*

hiertens stor drofuels oc begyppet at disputere twært amot, oc sagde
 at apostelæ løppe ower all verden enest for at predik, oc han
 aktet ey tha, at thettæ hawer ey lige skæl i thenne mening so
 møghet som til thenne deel, oc at these ord aff mening rørdher
 ey meer them som predikæ æn almennelig alle them som attroo 5
 at thækkis Gud, thy at thet ær vppenbarligt, at alle vnd things
 begynnels ær hwer en, vm han vil gaa styrløss til vnyttelig lop
 vm land. Men til thettæ swaret fornefude vng person ente, vten
 han sagde met all spækt: brodher, thu skalt vethe at forsagd phi-
 losophus straffer møghet vnyttelig vmløpen. Tha thettæ var sagd, 10
 vort then syn bort, men then brodher vort vnderlig vedh, oc tha
 han folle then hemmelske hugswales som hannom var ingudhen,
 begyppet han at overtænke innen seg selff thet han hafd seet oc
 hørd, oc tog til at tænk aff stor vnder, ho han var then hogst
 philosophus Arsenius, thy at i then tid var then samme brodher 15
 vnnergifuen vertz philosophie boglig klogscap oc vist philosophorum
 nafn, oc wrde ey æn tha møghet vm andelig philosophia oc henne
 mæstere. Forthy sagde han innen seg selff: huræ manne bøgher
 thu hawer lost, oc mannehanne philosophi hawe gørt, oc huræ
 manne philosophos thu hawer hørdh, oc i engen philosophia hørde 20
 thu noghersin then Arsenium. Vmsidhe kam han til seg selff oc
 tog til at tænke mawelske, at thenne ær Arsenius then ærligest
 philosophus i kristen mæniz lærdom fremst ermit, huilken thu
 hørde for manne aar nefnes. æn tho at thet ær gongen teg aff
 minne, oc mowelske thet ær til hans beuisning, at thu saa for- 25
 nefude gammel man bo i en litil celle, oc then vng person holle
 then gammel bog i sin hand oc løse som forsagd ær, met
 huilke giwes at vndersta helle fedherns løfnet oc there samtalen
 oc bøgher, huilken bog nw wrdes litit aff manne sosom gammel
 oc forglømt, æn tog at hon ær all fulkomlighetz kern oc san cri- 30
 stenmanz vishetz philosophia ær i henne. Thy stod forsagd bro-
 dher vp i dagningen oc bedhes Vitas Patrum aff librari, oc ville
 vethe i sandhet vm so vare, oc vm han kunne noger stet fine i
 henne forsag Arsenium, aff hwes tale han vist enkte then tid, oc
 tha han hafde vplat boghen, kam gensten for hannom forsagd Ar- 35
 senius, oc fan clarlig then samme sens i hans dict som then vng

CIX*

CX

person lost aff then gammel bog, oc thy vort han fulkomlig lærd aff these ordh, oc gaff seg til at bliwe oc owergaff the *anner scolæ*, oc ønskæt at han motte ful felæ forsagd *philosophi kændom*.

Discipulus: Thine ord sosom taghen aff *hymmerigis* skrin 5 rører meg so alsammel at there gudhelighetz hete ogbes aff største sedhet oc slætest vegh til fulkomlighere løfnet byes then som horer vten all vonskelighet.

Capitulum quartum.

Huræ Christus skal gudhelig vnfonges i sacramento.

10 **F** orthi thin kændoms nytteligheth oc thine ordz smaget søhet hawer kallet meg, o høgst oc ewinnelig visdom, at skygne meg til dygdene scolæ aff hete attrou oc akte pa them *met* idelig thænkels, hwar tha ieg idelig *finner*, huræ ieg skal døe oc lowe, kænnes ieg meg at owerwinnes aff min eghn skrøbeligh(et), tha ieg vil them ide, oc for thy flyr ieg til ten thin alzmæktig- 15 het, oc bedher at thu verdes at kungere meg aff thin milhet, til hwat lægdom iek skal løpe.

Sapientia: Siw kirkins sacramentæ æræ siw bood, vm 20 huilke mænnisken igenfødhes noghermote til ien andelig creatur oc røktes oc fødhes oc fræmmes til høgst fulkommels, i blant huilke tha vtflyder aff sacrament som ær Gudz leghem hemeligher gudhelig kærlighetz skin oc *hymmerigis* nodhes flod som vptiænne gudhelig siæle, oc gøre them søtelig gladhe. Thy at sosom tørre træ gifwe illen qwæm materi oc gøre hennes low hogt at brænne 25 oc vt spredes al vegn, sannelig so giwer *thettæ* sacrament gudhelig kærlighetz il stor qwægels oc fødher henne tha *thet* annames gudhelig, thy at i blant alle kerlighetz tegn ente ær som so griper all hans hug som ælsker, sosom hans astundelig næruærels som ælskes, ther aff gaff ieg mine ælskelig discipule meg sielf pa skertorsdag i sacrament, oc gaff them oc alle preste thenne

megtog stor magt i ordsens dygd, at the moghe have meg legmelig nærørendes som ær alstedis *met* guddomsens nærørels.

Discipulus: Ieg bether, herre, mo thin swen tale iet ord til teg, herre, oc at thu skalt ey vordhe wred thin swen, thy at thu ær min herre oc ieg ær thin swen. Vm ieg tog vel til vare, 5 sagde thu teg at være i *thettæ* sacrament ey lignelig, vten sannelig oc legmelig, at *thet* so ær, bedher ieg ødmygeligh at læres, thy at *thet* gafue meg stor efn til at ælske teg betelig.

Sapientia: Visseligest oc sannelig oc vten all twywel holles ieg Gudh oc man i *thet* sacrament, *met* leghem oc siæl, kødh 10 oc blod, sosom tha ieg gik aff modhers liff oc hængd paa korsset oc sidher pa fadhers høgher hand.

Discipulus: Ieg bether min herre, at thu skalt ey taghet til mystykke, vm ieg taler til teg, thy at thenne sens gaar ey aff 15 vtrolighetz rood, men aff for stor vnner, for thy *thet* synes møghet vnderligh, vm *thet* vare lofflig at seyiet, huræ min herres skønne leghem kan halles *met* all sine limmer vtrækte som tilbør vnder so lille sacramentz form.

Sapientia: Huræ min leghem halles i sacrament, kan engen twnge vttrykke oc ey nogher sin kan fa *thet* at wethe, oc ey 20 människens skæl forma *thet* at begripe, men *thet* qwemmer at vethe *thet* aff enest tro, thy at *thettæ* ær enest Gudz dygdes stor gerning, oc for thy skalt thu *thettæ* troligh troo oc skal vakte teg for derffweful ransaghels, men tha vil ieg sware thin gudhelig enfollelighet meer til at vpuæk teg til gudhelighet, æn at gøre then 25 thing beuiselig, som enest Gudh ær kunnegh. Sey thu megh for thy, huræ ien litel øghensten kan lukke i seg al then deel aff hymmelen som owen iordhen ær, heller *met* hwad mote kan iet spæghel som brodhen ær taghe ien ful scabels i hwer stikki, æn at the æræ vlige oc viefne, oc æn at i *thettæ* eftersyn vordher meer 30 vlighels æn ligels, sossom oc hwer naturlig thing betegner stør vlighels æn ligels i thenne mote. Ey thess minner ma *thettæ* qwemlige taghes aff the thing, sosom at vm naturen ma gøre so manne thing i sin gerning, hwi skal ey hans dygd som naturen scapt vtrække seg til longt større thing i sin gerning. Item vm 35 *thet* synes moglet, at verdens scaper han sagde oc alle thing cxi

vorde giørt aff enkte, hwi synes tha thenne vmskiftels so vmøglig, oc hwat heller thenne vmskiftelses gerning ær større heller minne heller lighe, tha maa man trood *met* skæl, at han som formate at skab thenne verdhen aff ente, at han en-
 5 genlunde ændet sin dygd til then enest gerning, men sosom han gerde alle thing, hwat som han helst ville gøre, so ær ey vmøgle alle ordh boss Gudh, men *thet* lyder hannom tha, som han vil at *thet* skal hawe magt. Oc forthy hwar for thu vnner ey *thet* ene, skal thu ey vnner *thet* annet, oc for thy thu tror at Gudz vis-
 10 dom fødde v thusend folk *met* fæm brødh, ieg bether hwat materie var *thet* som hans alzmæktehet tha tiænte?

Discipulus: Ieg vedh ey at sware ther til aff min enfollehet, vten at *thet* var Gudz iertegn.

Sapientia: Men ieg skal oc gøre ien sporsnaal, som
 15 qwæmmer thin enfollehet: sey meg, vm thu tror teg at hawe no-
 gher siæl eller nogher thing være vsynelig?

Discipulus: Ieg tror meg ey at hawe siæl, men tha vedh ieg *thet*, at vi hawe thenne things vnderstandels aff rørels oc sin oc anner thing efter thenne verdens vismanz seyels, sosom ær aff
 20 siælens bescriwels. Item skæl beuise manne thing at være i
 things natur som moghe være vnder værels aff ængen sin, men mowelske flere æræ Gudz gerninge vsynt, æn the som sin kan begripe, huilket ien grangiwelig ransagher mo saktelig finne aff alle things skikkels som best æræ skikket.

Sapientia: Tag til vare aff *thet* som sagd ær, sōsom at
 hwer hælle manz vnderstandels owerger longt hwer vis manz vn-
 cxii derstandels oc huræ vissmanz (vnderstandels) owerger nogher
 vlerdmanz vnderstandels, oc rones tit at manne vlerdmæn hawe
thet for vmøglig thing, aff huilke som viis mæn hawe sannest
 30 beuisels oc vishet, sosom synes i geometria oc astrologia, the
 tho boligh konst, so oc her æn, at thenne materia owerger
 there vnderstandels her i verdhen, thy at there vnderstan-
 dels ær blin pa naturens vegn vm the thing som æræ vis-
 sest, tha lige vel the som hawe hæghe mæntz visdom skodhe
 35 fulkomplig these thing i Gudh. Hør ther aff ien viis man som
 seyier: ien man ær som ey tagher søfn dag oc næt *met* sin

øghen, oc ieg vnderstod at man kan pafinne ængen skæl alle
 Gudz gernings theres som vordher vnder solen. Ee thess meer
 han arbejgd at lete, ee thes minner han skal finne, oc vmvel
 kunne ey visman fo at vete, vm han skulle sey seg at vethe eller
 ey at vethe. See ther aff sagde then hednings *philosophus* ien 5
 fegherst kændom. Thy at tha han efter søkte met storst klogskab
 hemmelens løp oc rørels, oc tha han tog til at vonskes i stude-
 ren, sagde han: *thettæ* ville vi igenlade them som stærkker æræ.
 Hvat venter thu? the som æræ naturens dypest ransagher oc be-
 gripe the thing ther skæl hør til met storst subtilhet oc æræ 10
 hwasseste vishetz prøwere, the glædhes seg at hawe faa sanhete
 i sanhet, thy at the beuiser nog menings mannefolhet oc skæls-
 ens mod seyels hoss then samme beslutels, æn tho at then be-
 slytels ær stundom so almennelig oc vittherlig, at hon synes so
 (at være i sandhet), oc vm thesse stykke hawe sek so i the thing 15 *cxii*
 som æræ a naturen, ho skal tha ransaghe the thing som æræ i
 hymmerige oc ey kunne sees, vten the *owerga* al naturæ, thy a
 ieg sagde ether vertz thing oc ey tro (i), huræ skulle i tro, vm
 ieg seyier ether hymmelsk thing? Sodhan villels oc twewel komme
 stundom aff the thing som høre til troen, ther aff at mænnisken 20
 senser oc dømmer at være so aff the thing, som høre til
 Gudz makt, sosom aff the thing, som æræ pa manz vegne
 oc aff the ower naturlig thing, ligeviss sosom aff the thing
 som æræ aff naturen. Men so ær ey gørendes vten vaktendes
 mest her, thy at Gudz leghem ær ey i sacrament, i then mote 25
 sosom krop ær i nogherstet met sine mælels, vten thet ær ther
 met ien andelig mote, oc vm thu spur hurædan ær then mode,
 tha seyier ieg: hon ær sodan som ær thettæ sacrament eghet, til
 huilke mode at vedhe kan thin betraktels ey komæ, oc ther aff
 skal thin blind vnderstandels ledhis igen i fængsel til *Christi* tie- 30
 nest, oc skalt thu hawe for øghen, huræ moghet then vændelig
 dygd forma, huilken som allæ materia lyde til vili, men hon mer-
 ker oc the thing som ey æræ sosom the thing som æræ, æn at
 man kan ey see them aff syns vonskels vnderstandels oghes. Ther
 aff hawer thu ict almennelig eftersyn aff thet barn som ær fød 35
 i mørkistow, oc ther lengi vpfostret, huilket barn hawdet for vn-
 ner, vm nogher sagd hannom moghet aff stiern gong oc aff hym-

melens skikkels. Ther aff kunne ey annerledes være, at gudelig visdom som ønker mænniskens vonkunnehet antwordhet mænniskens forsagd thing, som goor ower mænniskens øfne, at han skal tro them. Huilken Gudz visdom enest tro mænniske blifue vid 5 sosom vswigelig sandhet, oc the have ther aff større vishet, æn the blewe ved noghers vnderstandels, ante sin eghen eller anners i then thing som kan vethes oc iefnes.

Discipulus: Thu lærer tron i thetta sacrament met openbarligest raad, oc thu bort tagher skadelig vnder oc rædelig 10 tænkels som stode pa then siwg hug, thy at her aff vnderstar ieg, at then vnderstandels ær darlig som leter efter vmøghelig thing oc attror at ransage vransagelig thing, som akter at vete eneste Gudz stor thing, oc vonskes tha æn til at vndersta the gerninge som naturen gør. Hwad gøræs meg mer behoff at vethe 15 eller at ransage, ieg ved oc tror stadeligest, at thu ær høgest oc vændelig vold som al thing seer oc ved, thu ær enfollest oc vmskiftelig sandhet, som ey kan liwff oc swig, oc for thi ær thu nw oc ewinnelig min trors fulkommels oc ænd, oc min hops aker, thi at then man ær helghe som tror pa teg. Hwar for glædes nw 20 mine involle, thy at ieg paafan thet ieg lette efter, ieg fek thet ieg ville, thet ieg hawer lenge aastunden, forskyllet ieg nw. Hwi ær thu drøfd, min siæl, hwi drøfwer thu meg? thu letæ efter Jhesum oc thu pafant Jhesum, thu hawer kærd alt her til, at thin kære var ofte bort, oc tha thu saa hwer glædes aff sin kæres 25 næruærels, tog thu til at awens oc græde ther aff, at thu fant ey hannom som thu ælste oc thu sag: o min kæres grymme vnderdragels, hwes enest aminnels fødher meg, han scritwer breff, han sænder budh, sannelig hans næruærels vndragher han oc han 30 skodher meg met iet vsynelig øghe, som ær alle almennelig, men thet ær ey nogh hannom som ælsker. Vm nætten spør ieg efter hannom i min seng, oc ey hither hannom, ieg seer vmkring ved boord oc seer ey hannom, ieg siter i mit hwss oc astunder at hawe hannom so rig oc ieg swiges, ieg seyer at ieg so hawendes min kære myster ieg hannom, thy at ieg finner hannom (ey) 35 næruærendis hoss meg. Nabes tog hannom mit aff, han sidher pa høgher hand, han gar hoss hymmelens hingsel oc ey akter

thet som vort ær. O Gudh gawe, at meg vare sodhan kære som
ville være met meg idelig, vm han ville ey altid oc lofue met
meg, at ieg matte glædes aff hans næruærels oc stundom taghe
hugswalels i drøfuels, men nw ær then vanhopet helse synt at
vprinnes meg, oc then grædelig (røst) ær nw vmskift til glædh- 5
ens røst, thy at then som ieg gred at være bort, finner ieg
nw at være hoss, oc then som ieg trod langt at være, finner
ieg nw at være hoss meg, oc thy glædhes met meg alle som
ælske Herren, thy ieg pafan min kære ey enest pa guddomen,
men oc pa mandomen næruærendis i sacrament. Ieg fan 10
ey, hurt han gik, vten hwar han syntes meg ey so clarlig til-
forn, ieg fan ey hwar han ey forre var, men for thy at han vp-
lyft meg aff sin næruærels met ien ny kændoms skin, han op-
penbaret lønlig thing oc thet ieg vist forre met scriften, thet
lerde han nw met ien andelig oc lifaktoge nad. Vnder ær, at 15 *cxiv*
ieg skal her øpter draghes aff kirkin, ok at ieg skal ey ther blif-
ue (net) oc dagh, hwar ieg hawer min herre næruærendes, ey
enest andelig, vten oc legmelig, ey enest sosom herre vten oc
sosom brodher oc min kære ven. O huræ taknamelig ieg hafde
stundom varet, vm ieg hafd varet verdugh at faa ien enest taar 20
so verdæ blotz i min mwn aff hans oppen saar. Salle hafd ieg
vintet meg at være, vm ieg hafde mat taghen ien aff the verdest
drope aff hans bryst, men nw begynner ieg at taghæ til vare aff
granligest betraktels, at ieg tog ey enest ien eller tho drope som
flødhe vt aff hans henner eller føther eller bryst, men ieg tog all 25
sammel hans blodh oc hans leghem ær tilføghet min leghem. O
min hiertens for stor glædhe aff so vsiglig nad som meg ær gi-
wen aff min kære, ær ey thettæ størst oc vkorlig gawe oc verd-
skulle verde loff, til huilket ængel natwr kan ey kommæ, oc for
thy Gudh gawe at alle mine lidmode oc all min dygd oc alle mine 30
inwole gørdte teg loff, at ieg matte sware thin kerlighed efter min
moghe. Thin nærværels vptæner sorlig min kerlighed, men thin
vol inslar rætzet, skæl radher at hedher so stor gest, kærlighet
nødher at taghe so kær brudgom i arm aff stor vili. Sannelig
thu æst min Gudh oc min brodher, oc vm ieg derfues at sey, thu 35
ær min kære brudgom. See huræ møghet got ieg egher i thek,

ien enest ienfolle goth, thy at ieg hawer ey i teg thettæ eller hint
 got i deel, men ieg hawer hogst goth, i huilket halles alle godhe
 thing sosom i sin kæl vphoff. O huræ verdelig skal thenne godhe
 CXIV* Gudz nærwærels røræ vor hugs vili, oc æn at Gudh kan ey sees
 5 i sacrament i so mote som i hymmerige, tha ligevel skal heth
 kerlighet, som styder seg pa trons grunnvol, være so storlig stad-
 fest i Gudh, at thettæ sacramentz nærwærels skal owerge i sit
 hiertæ all vertz vili, oc thy kalles vel thettæ sacrament kerlighetz
 sacrament. Hwat ær meer kerlighetz æn hans som kær ær ien
 10 hemmelig tilføghels met sin kære? hugswales nw min siel, thy
 thu pafant thet thu lette efter, tag *Christum* nærwærelig oc san-
 nelig i samme mate som (then) rætuiss oc ræd Symeon tog han-
 nom nærwærelig, thy at thu ønsket thet længe i thin bøn, oc nw
 fek thu thet thu ville ower ønsk, thy at æn Symeon tog hannom
 15 synelig, men tu vsynelig, oc tha ente thess minner tog thu han-
 nom sannelig. Sannelig sosom min legmelig øghe kan ey nw
 see i sacrament thin nærwærendes mandom, so oc ey fornefude
 Symeon som bar teg i sin arm kunne see teg vten met trons
 øghon, sosom ieg oc seer teg nw. Men hwat ær meg aff thet
 20 legmelig syn, men the øghen seyies hælle som ey soghe *Jesum*
 legmelig, sosom scribe oc pharisei, men the som soghe han-
 nom andelig sosom vtualle discipuli? For thy hwat vil thu, o siæl,
 meer vethe aff thin kære? hwat spør thu at meer? hwat attror thu?
 visselig oc vten all tweuel hawer thu hannom nærwærendes æn,
 25 at thet ær vsynelig i sacrament, men skød Gudz skykkels. Gørs
 ey thenne Gudz vnderlig thing quæmliger vnder ien annen scap-
 els æn vnder sin eghen scapels. Hoo mon hawe so stor grym-
 het, at han derfwes at tygge *Jhesum* vnder ketz oc blodz scapels?
 Ther aff then gudhelig visdom som skikker al thing best, han for-
 CV 30 saa at thettæ sacrament (skal taghes) vnder brødz oc vins scap-
 els som tiæne almennelig til mænniskens fødhe oc ær kæt oc
 blodh, hwat kunne quæmligher pafinnes eller læteligher, at thet
 skulle bodhe quæmme oss oc skulle ey forlate sandhet?

Discipulus: O ewinnelig visdom, tha ieg akter these thinæ
 35 storæ gerninge oc vnderlig thing oc there lige som æræ so al-
 best skikken, vonskes ieg aff behendelighet oc roper i meg self:

o Gudz visdoms oc vittehetz rigdoms høghet! hurædan ær thu i (self) thin værels, som ær sodhan oc so stor i scapet things so dydefwl tillfydels. For thy bedher ieg nw teg, min kung oc min Gudh! som var verde at vtuælle meg til prest æmbet, at ieg ma daglig anamæ oc offer thet vsmitte lamb, at thu kænner meg, 5 huræ ieg maa tage theg verdelig, so at thet vordher til thin loff oc til min siels helse, oc skal thu thettæ vethe for viis, at engen kung noghersin so mektog eller so æræful var so hedherlig anamen aff nogher stad, oc ey nogher hwes ven kam aff long vegh var so gladelig oc kerlig helsen oc ey nogher brud(gom) var aff 10 so stor kerlighed taghen aff sin kære brud oc so hetherlig traeteret, sosom min siel attror i dag at taghe tegh, min kærest keyser, søtest ven oc gest oc kærest brudgom! oc lede teg i sit hwss oc i sit lønligest hiertens herberig, oc ther beuise teg al hedher oc æræ oc kerlighed som ær møgle scaperen aff pwr 15 creatur.

Sapientia: Først thu gar vp til thet hedherlig alter, tha skalt thu skodhe thin Gudz leghem oc blod met trons øghen, i so mate at thu tror vissest aff all hiertæ vten all twæwel, oc vedhergar met mwnnen, at then vide affet ær san Gudz søn, fødth 20 aff iomfrwn, som var dødth oc stod vp, oc ær dødhe oc løfuedes dommer, at thu skalt blifwe aff there tal som æræ sanne iødher, ey i scrift vten i and, ekki efter leghem vten efter iæt, oc vær införd i hiertens oc mwnts vedherkændels, sosom i klædher, at alle thine inwole vethergaar hannom at være vor Herre, oc alle 25 thine been skulle rope til hannom. Ther efter skal thu møte thin herre met verdskylle hether oc æræ aff icn ødhmyg gudhelighet oc vnner, at so stor herre vil verdes at komme til so litel swen, oc so stor ærlighet til so stor vsel madek, oc so stor vol til so fwl spitælsk man, oc seg met rætzsel oc hedher: Herre, ieg ær ey 30 verde, at thu skal goo in vnder mit tag, men ieg trøster aff so stor thin milbet oc framgor ieg siwg til liff læge, oc ieg tørste-til miskundz kellæ, oc ieg arm til hymmelens oc iordhens herre, oc ieg faar til hørde, oc ieg drøfd til min mille hugswaler oc frelser. Ther efter aff hetest astund tag so forklar brudgom oc lystes 35 aff hans søtest næruærels, oc thettæ ær som skal for alt røre

kerleful hug, at han tænker seg at have sin kære oc sin ven
 nærværendes, for hwes kærlighet han synes daglig thenne verdhen
 sosom dødh oc owergifwen all vertz kerlighet. See thenne ver-
 dens darlig ælsker, ec hwat dag the faa enest at see thet hwss
 5 hwar the kunne finne sin kære, all then dag æræ the meer glade
 ther aff. Akt for thy ther aff, huræ verdskylle han skal glædhes
 som ey tagher ien slim creatwr, men al things scaper oc Gudz
 cxvi visdom som tog mandom vnder thenne synlig scapels. Vnder ær
 at kerlegful hug kan bedrøfucs for nogher vertz thing, then dagh
 10 han tagher sin kære scaper, thy at vten twæwel hawer han tha
 so stor glædelighetz materi hoss seg, at han skulle verskyllig
 vpsubbe oc til enkte gøre all drøflig tilfall, sosom vesterhaff vp-
 subber ien taar aff ætik. Ther efter vm thu attror at rønæ thettæ
 sacramentz vrønt smag, tha skal thu giwe theg vin vppa at draghe
 15 thin siæl førre fra vertz ærende oc synd oc legmelighet oc for
 Jhesu Christi legems tagels skal gaa diwp anger oc røwels oc
 pwr scriftemal oc gudhelig(het) i gerning, oc pryd thit hiertes
 herberg met hetest astundels oc helgest tænkels sosom met rødhe
 rosen oc hwite lilior, oc reed so stor brudgom thit brudhws met
 20 san hiertens frid, oc tha thu føler hannom nærværendes i melle
 hiertens arm, tha luk hannom inne, ved all vertz kerlighetz vtluk-
 kels. Ther efter skal then gudhelig siel late meg høre sin røst
 oc skal siwngge meg aff Syons sang, hwes sangs søte lyd ær sam-
 melsat aff trefal tøner, sosom aff vertz things fulkommelig glom-
 25 mels, oc aff heth attrols the things som æræ ewinnelig, oc aff løfs
 begynnels som høre godhe ande til. Helghe ær han som for at
 vethe thettæ aff invortes smag, oc ho som for thettæ at vethe aff
 san rønels meer æn aff ord elier scrift. I thenne salle tilbinnels
 skal han tag alle godhe things giwer, vm hannom giwes ther
 30 ower ien vseglig pauseren oc ien gripelig beskodels oc ien vfrest
 cxvi* nytels hans som ær hogst oc san nærværendes got, som dragher
 sielen vp at oc gør henne at ga til sin kæres pwr beskodhels
 noghet lit, oc ey vtgudher seg met ordh, vten holler thet lønglig
 thing lønlig, oc vedh at then man som lower efter legemen,
 35 fregner ey the thing som hore anden til, vten the synes hannom
 dorscap oc ey nogher fræmet æter aff hannom, vten then fram-

taler aff hiertens diwp græd i thenne røst oc seyier: sannelig thu ær ien skiwlt Gudh oc thet som øghe ey saa oc øor ey hørd oc ey vpfoor i vertz mænniskes hierte, ey enest the thing som Gudh gømde sin vuolle venner i tilkomende rige, men oc ey the thing som han pleyier at giwe sine ælsker i thettæ liff. 5

[Discipulus]: O min hiertens vndherlig oc rædelig blinhet oc grætelig hordbet, thy at ieg hawer været so long timæ alfatest i mest andelige rigdoms rigdom, ieg var vsel i so store rigdoms øfn, oc ieg (bleff) vissen oc tør i nadhens owerflydels, ieg vsel, ieg tog rød roser aff sødhan rosengardh oc fek ey at véthe there søte lucl, grøne bloster bar 10 ieg i min hand oc aktet ey there fogherhet, ieg hafde open øghen oc aff vonkunnels saa ieg ey til so manne vndherlig thing, ieg tog hymmelske droppe oc ieg føllet ey, ieg var daglig budhen til kræselig bordh oc gik ther fræ tom oc mawer. O min Gudh, ieg kærer for teg aff min hiertes innerst græd, at ieg hawer so 15 længe været fræ teg oc thu var nær, thu var met meg oc ieg var ey met teg, thy at ieg blænnet meg met vertz vmsorg oc fo-fænglighed oc gaff ey møghet vm teg. O søte sielens gest, tha thu først kam til meg, tha som moon oller gik hørt oc alt til thenne stund tog ieg tegh. Huræ trætteret ieg teg, hogest fogher- 20 cxvii het? ve meg vsel, huræ okte ieg tog teg vhofskelig hogst vold, huræ kollelig ieg tog teg ængel brød, som ær mest lystelig. O min siels vsinnelighet, ieg hafde i min mwn balsamum honeblennet, lystelig oc alsøtest, oc ey senset ieg thess godhe lucl. O thu glædeligest speghel alle godh things, alle ængels glædeful tilsyn oc 25 alle godhe mænniskes sallest glædhe! so fortæret ieg mit vsel løf-net, at ieg siællen eller oller ronte so stor søthet aff thin nær-uærels, oc ey fek ieg stundom andelig hugswalels aff thin søtest næruærels, huræ møghet thet hafde været møglet, vm ieg hafde skikket meg met verdskylfe hether oc gudhelighet til thin helghe 30 leghem oc blodh. Ve meg vsel, thess verre so vofuet ieg meg i iordrigs thing oc vertz begerels oc bleff so hoss them met lædi, at legmelig thing smaget meg heller æn andelig thing oc iordrigis thing røde meg mer æn the ewinnelig thing, so at vm ieg hafde vist nogher min vens tilqwem vm haften, at han skulle kommæ 35 vm morgen, for glædhe hafde ieg ey fongen søfn then næt, oc

ieg hafde tænket aff all min magt, huræ ieg skulle vore hannom
 behavlig i alle mote. O min Gudh, men oller tog ieg teg som
 ær mest hedherlig oc høgst kær, huilken hymmerigis sang hedher,
 huilken iord haff hymmel dyrke tilbede oc predikæ, hwes andl
 5 afgrund rædhes oc huilken all creatur lyer, oller tog ieg teg met
 so stor kerlighed oc astundels oc ey hedret sosom ieg matte oc
 skulle. O meg vsel oc daar, huræ møgheit ieg syndet ther vti,
 o huræ snart ieg vende meg fræ teg til anner thing! ieg bort
 vende mit andl, at ieg skulle ey see til ænden, huræ snar ieg
 CXVII* 10 kerde teg bort oc lodh teg ey have ruin i meg til at bliwe! So
 lædiful hafde ieg meg okte til teg, so at thu min Gudh hafde ey
 være(t) næruændes, so skrømtet ieg sosom ieg ville minzst tage
 tilware teg at være næruændes, men nw, thy all skrømt ær
 bortlag, vplod ieg mine øghøn sosom vpuækt aff søfn til at voog
 15 oc vmfafner thin næ(r)wærels attroligest met min hiertes oc siæls
 begerels. Thy at huræ tidh ick thænker thin nærwærels, begynner
 min and at glædhes for hiertens frøgd, sosom han som tagher
 goth budh kommandes aff longtom, ieg tier aff min hedherlig
 herres nærwærels. Sannelig thet som minner ær, enest thine æn-
 20 gele nærwærels, i hwat stet the vare, æn at thet var møgheit longt,
 then same næruændes hafde været meg møgheit annamelig. Oc
 vm mit legmelig ogh hafde ey seet the ængele, vten vist thet met
 trons rønels at the vare ther, tha hafde (ieg) heret there næruændes,
 men nw vnderstar ieg sannest, at ey atenest ængel skaræ, men
 25 oc ængele herre gører then stad hedherlig. Sannelig thy at herren
 ær i thenne stadh oc ieg vistet ey, oc for thy sører ieg saare,
 at ieg ey beuist thenne stad stor hedher met ord oc gerning, thy
 hwar ieg vist min herre næruændende, skulle ieg nie ødhmyglic,
 tha som ieg kunne ey gøeræ hannom annet hedhers tegn. Hwat
 30 gørde Daniel, tha han var i blant fræmmet? han vend sit andl
 mot stadhen, hwar han vist Gudz tempel at være oc bad til sin
 Gudh, oc see then her ær større æn templet. Thes verre, huræ
 CXVIII ofte stod ieg i koor i sacramentz næruændes met vgudhelig oc
 bortdraghen hiertæ, met vawrend øghøn beuist ieg min hiertens
 35 vgudhelighet. O huræ ofte ieg gik forsymelig oc snarlig fram for
 thet sted, i huilken then søtest gest var næruændes vnder sa-

erament, so at ieg ey lowet eller bad mine bone til tig met
 gudhelig knæfall. Vtermer, for thy thu ær min Gudh oc Herre
 oc min ælskog oc min hiertens liggendefæ, thy skulle mit hiertæ
 glædhes thin næruærels, oc hughen skulle være glad oc oghen
 skulle læ oc mwnnen siwngæ oc mine løpper skulle velsigne oc 5
 æræ teg, oc hwer serdelis mine limme oc ledmode skulle beuise
 teg kerlighetz tegn, thy at ho kæn holle ild i sit skødh, so at
 hans klædher ey brænnæ, heller ho kan delæ ien brænnendes
 kærlighet i hans kæres nærværels, at hon ey berobes? han vil,
 han ey vil, then beropes aff sin syn. Se for thy, huræ forsum- 10
 elig ælsker thu er, oc for thy er thu ey ælsker, thy thu for-
 glommer teg. Thy ien skødelig ælsker kan ey forsyme seg, thy
 han gør stor thing, vm han ær ælsker, men gør han ey, tha ær
 han ey ælsker. Hwat gørdhe han thin harpslagher, man efter tit
 hierte, som for aff sin klædher oc sprang ved archen aff all 15
 magt, sosom ien legher met harpæ, i huilken arche vare enest
 legmelig thing, som hafde ien skugge the things som komme
 skulle, huilke thing ginge fram til lyset, thy sandhet ær nw op-
 penbaret. Thy at thettæ sacrament holler ekki thet som the aate
 ther blefue i øken, men thet holler thet hymmelske brødh oc ho 20
 thet æter, han skal lowe ewinnelig, oc thy skal engen forvite
 meg her efter, vm ieg vphøgher her efter vnderlig so forstoor ger-
 ninge, for thy vm alle mine leghems limme ginge ower sand-
 kor(n)ss tal i hawet, oc vare sotest orgen, oc alle mine makte
 vare glædeful røste, met alle them skulle ieg attro at lowe theg 25
 verdens scaper aff all min magt, oc ther ower skulle ieg græte
 oc soræ, at ieg hafde alt her til so blin vnderstandels til thettæ
 hymmelske lønlig vnder, thy at ieg gik moghet vten til oc vegde
 (ey) the thing som skulle veyies oc gørdæ meg ey qwem til so
 stor nadh, men nw bedhes ieg nadh for min forsymels met vt- 30
 rækte hænder i korss viiss oc vplyft øghen til hymmelen, thy at
 ieg var alt her til i vbetraktelses lædhiful mørken, men nw hawer
 visdomsens lys bortkørd mørken, oc tede meg teg aff ien vseglig
 vili. Hon bortkørde lædhi oc vpuækt tron som sow i lædhi, nw
 star igen, at thu skal sware thin swen til spørsmål, huilken tu 35
 mættet met thin tøkkelig næruærels, sosom met lifs brød oc vn-

CXVIII*

derstandelses. Først spur ieg, hwat thu giwer mænnsken som teg tagher gudhelig i sacramentet?

Sapientia: Ieg bether teg, sey hwar aff goor then spørsmål? er thu ælsker heller leydreng? venter thu ey thenne spørsmål at qwemmæ ien kærlegful hug? then som hetelig oc rættelig ælsker, tha han hawer thet kære han ælsker, han akter ey moghet anner thing, han leter efter sin kære oc tha han hawer hannom, owerfarer han nyttelig got oc later som han thet ey vist. Thu spur for kærlighet eller for kerlighetz løn? hwat ær bæther, 10 hwat ær nytteligher, oc hwat dyrer æn at hawe meg sielff? ho som hawer thet som vethes at ælske, hwat skal han her vtermer astundæ? ho som gaff seg sin ven alsammel, ieg bether, hwat 15 kommer hannom? see i sacrament giwer ieg teg meg sielff oc tagher teg fræ teg sielff oc vmwænner teg sielff i meg, thy at ey 20 skal thu vmskifte meg i teg, sosom thin leghems madh, men thu skalt vmskiftes i meg, men mowelske thu ær ey æn fulkomplig i ælskog, som ey enest ælsker kærlighet, men nogher henne løn. For thy skal ieg sware teg ved ien iofulig spørsmål. Sey meg, hwat giwer solens skin veyert, tha hon skinner i all sin dygd 25 vten sky i middags stet? heller hwat giwer the skinnende siw stiern oc skinful planete Lucifer then mørke næt? heller hwat fogherhet giwer klart veyier i voor iordhen, som var bunden aff is?

Discipulus: Sannelig thet ær (ey) twæuel, at these thing 25 forer met seg møghet fruct.

Sapientia: Sannelig, the synes teg stoor oc æræfulle, for thy at the æræ kænne oc begripelige, men i ræt sanne the gawer som gives i sacramentet ad sine mote æræ møghet storre, thy at then minzst nadh som han forskyller, ther tagher gudhelig thettæ 30 sacrament, klarer siælen meer i andelig klarhet i hymmerige, æn nogher solskin kan vplyse pwr vedher, men andelig thing owergonge legmelige thin vliangelig, oc ey thes minner for then nogher lœnglig gudhelig vplysels, aff huilke siælen verdes stundom at owergodhes vmvel i thettæ lifff ful aff vselhet, so at hon venter 35 at klarhetz diwp lates vp for henne, huilke gudhelig lœnglig vplysels kunne tha ey begripes aff nogher sin, vten the vnderstas aff

eneste (them) som thettæ sacrament taghe. Item sodhan nadh gif-
 wer større lysen i hymmerighe æn alle lyse stjerne, vm the vare CXIX*
 satte hoss iordhen oc vplyste thenne verden i (al) sin dygd. Item
 sodhan dygd skal giwe siælen større (andelig) fogherhet oc vænhet
 i hymmerige, æn nogher svmmr kan giwe iordhen noghersin met 5
 alle sin grøde, oc vm thu vilt vethe thettæ visseligher, tha akt
 met stor vin thettæ sacramentz magt. Ær ey guddoms skin (som
 ær) betekt oc skiwlt i thettæ sacrament, men i hymmerig klar oc
 oppenbar, krafteligher at gore seg her siælen klar vm tilbunden nadh
 oci hymmerig met æræ, æn thenne synlig sool til at vplyse all verdhen? 10
 thy at han ær enest som insændes værels, oc godh and vpfyller met seg
 sielff, oc nw bliwæ the ien and met hannom. O huræ stor æræ
 oc klarhet skal vordhe først all sammel siælen sat vten seg skal
 alsammel vmskiftes i Gudh. Item mit æræful leghem, som taghes
 her trolig met sacramentz nadh, forma thet ey at pryde all hym- 15
 meringis gard, oc hwer vtold siæl met større fagherhet æn stjer-
 nens gong oc tidhens atskillelighed kan prydde legmelig thenne
 iord. Item min ærligest siæl, som holles i thettæ sacrament,
 hawer hon ey meer lysen eller klarhet pa sin mote æn alle mor-
 gen stiern oc aften stiern, oc alle thesse skulle gifwes ien tro siæl 20
 i hymmerig som verdskyllelig anamer thettæ sacrament for vten
 anner daglig oc store oc vtalig nadhe oc nyttelighet.

Discipulus: Jeg vordher vnderlig, tha ieg hører so manne
 ærlige vnder aff thettæ æræful sacrament, men ieg bedher, at thu
 skal ey forsma ien twyvel som ieg framlegger. Ther aff at thu 25
 almektest Gudh pryder thettæ æræful sacrament oc hedherlig met
 so vtalle oc æræfulle andelig fulkommels, ey enest i hymmerig
 vten vmwel her i verden, hwi ær alt thettæ so lonlig oc skiwlt,
 at thet fregnes næppelig aff nogher oc ey hennes dyg, vm ieg CX
 derfwes at seyiet? hwat som gors ved anner, ved ieg ey, men ieg 30
 kan ey ransagh anners samwid, thettæ ene hawer ieg tit rønt i
 meg sielff, at tha ieg ville gaa til vors Herre helghe leghem oc
 blod, aff huilket ieg hørde gonge so møgel godhe thing, fan ieg
 meg i so stor sløwhet, tha ieg gik til oc tha ieg gik fræ, at
 ieg bleff lødloss, sosom ieg kunne skodhe, aff alle vplyselse oc 35
 gudelig nodhens gawe som gonge aff thettæ sacrament, so at ieg

kunne ey følæ i meg hans sote smag i noghet, vten bleff so vten fruct, sosom at sacramentet hafde i seg engen fulkommels. O høgste Gudz mægle rad, o ey derfues ien vuiss swen oc daar at straffe visest herre oc vstrafflig, ther all thing skikker albest, hwi
 5 hawer thu skiwlt so stor oc so vmædelig thing? var ey bæther, at thu fornyet so stor vnderlig lønlig thin[g]s tro met synlig tegn oc oppenbarlig rønels.

Sapientia: Vest thu ey thy at thu gaar ved tron oc ey vedh scapels? men thet som manz sin tegner oc rønels prøvver,
 10 hūræ kan tro taghe thet? men heller bør tron at vonske, hwar teels oc synt thing vnderstas at hawe rwm, oc thet føller efter at then forklaræ trons verdskyl skal forfares. Vm thu vilt for thy antvordhe rønels thettæ sacramentz lønlig vnder, tha ær thet som thu kant ey fly, at thu skal bortag tron oc trons verdskyl, oc
 15 hwat vm nogher vtuold føler nogher rælig flygende thænkels oc sanitykker them ey, sannelig han skal kronæs, vm han stridher.

cxx* Ieg bether, vpladh thin hiertens bogh oc see met hwat oppenbarligest bekænnels thettæ sacramentz lønlig thing giwes at vnderstas i somme mænniskes hiertæ, oc vm thettæ sacramentz
 20 sandhet giwes ey vnderstas altid, tha giwes thet stundom aff nadh oc synnerlig fordel vnderstas nogher mote vseglig, so at vm møgligt var, at nogher vishet var større oc visser æn trons vishet, oc these vseglig sacramentz sanuest værels gawes at vethes oc forstas vedh thet, tha syntes tron noghermote at late aff at hawe
 25 makt oc thing ventes at hawe gonget i san oc fulkomlig bekænnels. Sannelig thettæ sagde ieg (ey) efter almennelig lop, medhen thenne vnderstandels gaar ower alle visdoms konstes element oc vphoff. Oc ey skal (oc) thenne nad være altid hoss them, ther kærrest ær, vten stundom tha som siælen gripis til the thing som
 30 owen æræ, oc vplyftes til at vnderstaa hymmerigis lønlige gudhelige thing, sosom Gudz nad verdhes tha at oppenbare these thing oc there lighe, som oppenbarer lønlig thing aff mørken oc giwer stundom at overga mørke oc begripelig oppenbarels, oc vphøgher til vsynlig thing oc Gudz lønlige thing. Aff huilke lønlig
 35 thing tha han vordher bort draghen, skal han igen komme til vone trons lærdom, for thy skal thu vnderstaa aff these thing, at

thettæ sacrament ær ey for thy thes minner sant, thy at henne andelig fulkommels ær vgripelig eller vfregn(e)lig, for thy at Gudz næruærels, som ær ther, ær lys, ey sodhan lys som kan sees aff legmelig ogh eller som vtspredher seg til the vvertes thing, men thet ær thet lys som ma sees aff enest gudhelig vnderstandels, 5 eller aff then som hellæ ær gord, oc som i sin eghen værels ær CXXI lys varelig, thy at huræ møghet the andelige vpholledighet ær ærlighere, so møghet æræ (the) enfol(le)lighere, thy at minzst aff them i stoorhet æræ største i dygd.

Discipulus: O huræ faa æræ i thenne verdhen, som met 10 grangifuelig vmhug akte at owerveghe thettæ sacramentz dyreful dygd oc nyttelighet. Sannelig the goo fram aff ien tor vone, at the skulle følle sidh efter oc skynne seg ey, at the skulle gonge fram, vten at the skulle goæ bort oc skynne seg ey aff gudelighetz attraa, vten aff gudelig vermes vonskels, oc for thy so som 15 the goo til, so goo the fræ fofænge oc vten nadh, oc the æræ sosom the diwr som ey twetygge, huilke som vrektes i loghen sosom vrene diwr, thy at the tænke ey ower met grangifuelighet eller tracterer hwem the skulle taghe, eller huræ møghet got the faa ther aff, at the taghe vel eller ille, men oc vm thet kam i 20 there aminnels, tha vtslykkes thet sosom ien litel nist i iet kolt bryst oc synes ey meer.

Sapientia: Free hanne slækt æræ som taghe meg i sacrament, somme æræ alstings vskykkelige, so som æræ the som æræ i dødbelig synde, somme æræ vel skicket oc fulkommelige, 25 somme have sek mædhel mate, sosom the som æræ vgudelige. The første forskyllle ewinnelig dødh, the anner ewinnelig liff oc andelig velsignelse, the tridhi æte trangt brød oc vsmaghen madh, oc foo ey fulkommelig helbred.

Discipulus: Vm skropelig mænnske gor nogher lønlig 30 synde, men tha han vil goo fram, foor han anger for sin synde CXXI oc gor cfther kirkins budh thet han forma, skal then synde man derfues at gaa fram aff thin nadh?

Sapientia: Vm han hawer san anger oc gor efter skriftefadhers radh, nw rættelig at tale, ær han ey synner. Maria 35 Magdalena, tha hon fek anger i sit hierte, gik hon til vors Herre

føther oc vette them *met* taar, sannelig hon' hafde synde *quinnes* nafn, men tha var hon ey længer synde *quinne*, thy *Christus* forlod henne syuner.

Discipulus: Hwarien ær ryg i sin sens, men ieg venter
5 sannelig her, at *thette sacramentz* gudelige lønlige hælle thing
gonge ower all dyg oc ower alle Gudz lønlig vnderlige thing i
thenne verden. Hoo løwer for thy so renlig oc so vskyllelig i
thenne verdhen, at *han* ær ien qwæm tjänest man eller tagher
these sacramentz? heller ho derfwes at trøste aff sek selff at taghe
10 *hannom*, huilken *sancte Pædher*, apostoleñs høfding, ræddes oc
sagde: gak fræ meg, *Herre!* thy ieg ær ien synde man. So oc
then hwes troo Gudz søn løfuet i Israel besynnerlig: ieg ær ey
verde, at thu skalt goo vnder mit tag. Ho kan for thy som fødth
ær aff *quinne* redhe seg vørskyllelig til so storæ lønlig hellehet?

Sapientia: Han ær ey fødth aff *quinne* som aff sin dýgd
15 oc sine gernings rætuishet kan redhe sek til fullæ som verdskylt
ær, vmwel vm ien enest man hafde alle ængels naturlig renlighet
oc alle helghe mæns klarhet oc renlighet, oc alle there forskyllen
som her æræ i verden ved iet strængt løfnet. Aff alle these
20 vorde *han* ey nog qwem til at taghe so store gudhelig thing,
vm Gudz nad vare ey. O ewinnelig Gudh, huræ rædhelig ær
thet meg oc anner synner mine lighe, at høre *thettæ!* A vi, a
vi, *Herre* Gudh! oc vm hymmele æræ ey rene i thin asyn oc thu
fanst vndscap i thine ængele oc store gernings mæn forskylle ey
25 aff sin rætuishet at taghe. Ve meg, hwat skal worde aff oss, som
vøfwes idelig i syndens vrenlighet, sosom halt eller lam i klæg.
So lamme vi til tho dell som lit eller enkte gudhelig(het) hawe,
oc ey taghe vi oss anger vppa for vore forsymmels sosom tilbør,
met huræ stor rætzet vi moge framga, oc ær rædendes at *thet*
30 som skulle komæ til nadh kommer til fald.

Sapientia: Vakt grangiuelig, at *thettæ* milhetz sacrament
ær skikket til lægdøm, oc for thy ee nær mæniskan gør *thet* *han*
kan oc ødhmygher seg til nadhen, *thet* ær nogh, oc ey vkræfuer
Gudh *thet* aff mæniskan som synes vmøgligt at være *hannom*,
35 for thy at e nær then som taghe vil, gør *thet* som *han* kan, tha
vpyfller Gudz nad *thet* *met* sin milhet, til huilket *han* kan ey kamme

vten nad, oc for thy vm *thet* ær ellers lige, tha skal han gaa
 fram aff Gudz milhetz trøst oc holle sek aff for sin eghen skro-
 belighetz betraktels, æn tog at bodhe ær lowende for *stet* oc tidh.
 Skygger ey siwg mænniske til læghi oc fatte klapper pa rigmanz
 dør? Gak fram oc klap oc twiwel ente, han ær læge oc millest 5
 skyfter oc minzskes løner, han vpræther all thing *met* enest ordh.
 Hans næruærels lægher saar oc lægher hiertæ oc bortkører drøf-
 uels oc giwer hiertens glædhe. Hoo derfues for thy at seyie so
 vrolig, at the *som* æræ andelig siwge skulle ey gonge til hannom, CXXXI*
 som tog manz siwgdom oc bar hans krankdom. See then vrene 10
quinne gik bag til hannom oc rordhe hannom oc fek helbregd!
 then synde *quinne*, tha hon kyst hans fødher, vort hon rensed,
 Cananea fulle hannom efter, oc tha hon ey afflodh, vort hon hørt.
 Spitælske ginge til hannom, oc the vort hele, blinde oc *som* dyæf-
 wel vare vti oc alle naturens vanscapels, tha the trode oc ginge 15
 fram, finge the helse, thy at dygd gik aff hannom oc helet alle,
 men oc oppenbare syndere oc syndemænniske, tha the ginge til
 Jhesum, forskyllet the nadh, oc han forsmade ey there gestbudh oc
 hwss, huilken *som* kam (i theene verden) ey at kalle rætuise
 vten synder, for thy ma seyey ey vlige, at sosom hans tilqwæm 20
 i leghem var til synde mæniskes helse, so oc *thettæ* *helsamlig*
 offer ær gifuen tro mænniske til synde bodh. Thy at Gudz son i
 vterst nætvord, tha *thettæ* *helsamlig* sacrament stiktis, sagde
 han: *thettæ* ær mit leghem, som skal antwordes for ether, oc
thettæ ær kalk *som* skal vtgydhes for ether til synde forlatels, 25
 hwarfor tha thu gør *som* til teg stor, gak tryggelig fram vten
 skelfwen i tro oc kerlighet oc tweg enkte aff hans mildhet!

Discipulus: O nadeful ord oc ælskelig, at ieg vsel synder,
som veth min eghen snødhet, derfues oc go fram til voltz Gudh,
 men nw belther ieg oc ødhmyglic, at thu seyier meg, vm *thet* ær 30
 bødher at go idelig eller siællen til *thettæ* *hemmelsk* sacrament?

Sapientia: Her vm tag then ærlig *doctoris sancti Augu-*
stini ordh, som seyier bodhe at være loflig for *stet* oc tidh, som
 ær at halle seg aff *stundom* for hedher, oc aff gudhelighet skal CXXXII
 man ente thes minner ga fram, men *thet* ær them nyteliget at 35

the taghe idelig, huilke som foo bodhe gudhelighet oc sacramentz hedher aff idelig tilgong.

Discipulus: Men hwat aff them som synes altid sosom at være i then samæ mote, so at the kunne ey vethe seg møghet at 5 fræmmes ther aff, oc ey merkelig at vonskes ther aff, oc the føle seg nw trengde aff ien hardhet, so at them synes (at) hymmelen owentil ær vædher, oc iordhen ær iern aff andelig tørhet oc hiertes hardhet, oc æn tog at the løse sin løsning oc bøn som the pleghe, oc rensse seg *met scriftemal*, tha ligeuæl blifue the i hort hiertæ 10 oc kold vili, oc faa ey at vethe nogher andelig nodhes smag, men ieg legger oc thettæ til som nog ær grætelig oc pinelig helghe hug, som ofte kærer thettæ, sosom ær at i hans taghels synes nadhen stundom at vnderdraghe seg merkeligher æn hon var von, so at hon synes nogherledhes at forsma then henne føller efter 15 oc fly for then som henne roper efter, thet synes meg møghet vnderlig oc vmwel grætelig.

Sapientia: For mange sag oc mote plæyer sodhan hardhet at pine siælen, so som ronte mænzt tale prøwer, huikke tale vi nw owergifuer, men thettæ enest skal thu holle, at nær thu 20 finner teg *met* grangiuelig ransaghels ey at være sag til then samme hardhet, men thu gørdes som thit var oc om hugsens hardhet kommer ther ower aff Gudz tilladh, som pleyier at drøfwe CXXIII* sin vtuelle thusend made, tha skal thu ey være vнадhe oc (ey) brydhes ther aff, oc ey vnderdraghe teg mærkelig aff thettæ helsam- 25 lig sacrament, for then sagh oc skalt (thu) vethe, at Gudz milhet gører ofte lonligest oc troligest siælens helse, tha som siælen blifwer vedh enest trons hielp oc føler ey nogher andelig sødhet, ey minner æn hon var flydende aff andelige nadhes rigdom, oc lige- 30 væl (skal han halle) seg varlig i the thing som tilbør, oc for thy vnderdrages sodhan nadhe stundom nyttelig fræ them, at the skulle taghes igen, tha the æræ borttaghen *met* større girehet ok beware varligher, tha the æræ igenfangen, oc at kær siel skal so øfves i ødhmyghetz seolæ, men iet ær som ær møghet merkelig 35 andelig teff oc inwortes smag ær ey trons rætte fulkommels oc hor ey til thenne næruærendis tidh, men hon hører til ewinnelig.

sallehet, oc først hon ey (giwes) i *sacramentet* eller vten, tak Gudh oc lid tholle, oc skal thu vethe at *thet* ær ey i *thin* vold, men *thet* horrer hogste oc veluiligest Gudh til, som skal gifue, ey so-
som thu vil eller nær thu vil, men nær *hannom* thækkes, sosom han dømmer at være til sin loff oc *thin* nyttelighet. Ær oc mer- 5
kende, at *thetta* hogste goth oc so æfnful oc vændelig, at e huræ
møghet meer *thet* taghes, so *møghet* meer vordher han som
tagher nogher mote hans begripeligher, oc ther aff hender i *thetta*
sacrament ofte, at nær nogher vndragher seg merkelig aff ien
vskikkelig rætzet, huræ *møghet* han tofwer aff dag til dag, so 10
møghet foor then større vskikkelighet. Bædher ær, vm *thet* ær CXXXIV
ellers lige, at gonge fram aff *kerlighet*, æn at holle seg fræ aff
rædde. Bedher ær at gonge fram hwar vgge eller hwar dag aff
san ødhmyghet oc aff sin eghen vfulkommelighetz vedherkændels,
æn ien tid i aaret aff eghen rætuishetz dyrff. 15

Discipulus: Ieg bether, sey then tid som han skal helst
akte, then som gonger fram oc sammelhænte se[g] alsammel oc redhe
seg til hans nad.

Sapientia: Tha *sacramentet* taghes oc nødhes, thy at tha
vplates *hymmen* nogherledes, oc kære søn tilføghes then skik- 20
kelig siel legmelig oc andelig, for *hwilket* messæ kalles aff fader-
lig sendels.

Discipulus: Hwat aff them som attror aff største begerels
at taghe teg i *sacrament*, oc tha kunne the (ey) faa *thet* the atraa.
The se thesse *sacramentz* tiænist man stanne oc se *hannom* 25
tage teg, oc the vtrække there arme aff *hiertens* attroo, the vp-
late *siælens* mun oc attroo at taghe teg, oc ey ær then som hører
eller byer teg oc vpfyller *hungræ* siel aff *thin* astundelig næruær-
els. Thu vest at see oc ey smage, ær *møghet* pinnelig ien ælsk-
endes siell. 30

Sapientia: Somme æræ som meg tage ower *thetta* bord
sacramentelig, oc goo tha fasten bort, somme swighes i *thetta*
bord, oc tha vordhe the drukken aff *hennes* fulhet aff mest ofne,
thy at the former taghe enest *sacramentet*, men thesse taghe
sacramentet oc thes dygd. 35

Discipulus: Æn star nw igen tho tweuel aff theⁿe ma-
 CXXIV* *terie*, sosom ær, at vm han hawer noghet meer som theg æter
 legmelig oc andelig, eller then som tagher enest andelig, thet ær,
 huræ mœghet som horer til sacramentz fulkommels oc sag, til
 5 thettæ twiuel ær, thy thu vest hannom som seyier: tro thu oc thu
 aast! Thet annet, huræ længe skal thet hedherlig sacrament blifwe
 igen, efter at thet (ær) taghet aff mænniken?

Sapientia: Sannelig then hawer meer gudelighetz oc nadhes
 materia som bæghi tagher, æn then som thet annet tagher enest.
 10 Aff thet annet hawer thu nog oppenbarlig aff hellæ fædherns
 skrift, at Gudz leghem blifuer so længe, huræ længe then scapels
 som vi se i brødz oc vins ligels blifwer.

Item ien bon aff Gudz leghem.

15 *Discipulus:* Hel helgeste Gudz leghem, som holles i thettæ
 sacrament, ieg vedherkænner teg met min mwn, ieg ælsker teg
 aff alt mit hierte, ieg attror teg aff alle mine inwole, ieg bedher:
 verdes at søghe min siwg siæl i dag so millelig oc nadefullelig
 som (ieg) attror at taghe teg helsammelig offer oc alle nadhene
 20 kællæ, at ieg skal glædhes at hawe funnen lægdom (i leghem) oc
 siæl aff thin næruærels. Herre, thu skal ey skodhe mine manne
 synner oc forsymels, men thine v ændelig barmhiertehet, for thy
 thu ær then vm huilken verden ær scapet oc helet, vm hwilken
 alle yrter oc alle dygdeful thing taghe sine dygde, thu ær
 25 thet vsmitte lamb som offers i dag Gudh fadher for all verdens
 helse. O søtest ængel brød oc søtest honnekag, giff min mwn
 thin helsammelig nærwærelses søte smag! Vptæn i meg thin
 CXXV kærlighet, vt slyk synde oc ingud dygde, øgh nadhen oc giff hugs
 oc legheims helse! Jeg bedher: bygd thine hemmele oc far nedher
 30 til meg, at ieg vordhe tilsammel ien and met teg, teg tilføghet, o
 hedherlig sacrament, ieg bether at alle mine vvenne skulle bort-
 køres ved teg, synde skulle forlates oc alle vnde thing skulle vt-
 lykkes vedh thin næruærels. Giff god akt, ræt sedher, oc skik alle
 mine gerninge i thine vilie, vnderstandels skal vplyses om teg,
 35 søtest Jhesu, met thettæ nyæ lys, oc kærlighet skal vptændes, hop
 skal styrkes, oc mit lefnet forbeyert skal altid fræmmes til bødher
 oc at meg gifwes ien hællæ affgong, amen!

[Capitulum quintum.]

Huræ ewinnelig visdom seal lofwes idelig aff all hiertæ
oc all siæl.

Hører meg vants gudelig fruct oc gører fruct, sosom roser plantet ower vanbek hawer sothetz luct sosom Lybanus, gorer bløster sosom lilier, gifwer luct oc bærer grene i tak i loff, oc 5 lower til sammel oc velsigner Herren i sine gerninge, gifwer hans navn mekteghet oc vidherkænnens hannom i ether mwnts rost, i mwnts sang oc harppe, oc i skulle so seyæ i vedherkænnels: Herrens gerninge æræ alle møghet godhe, oc velsigner Herren oc vphogher hannom, huræ møghet i formoghe, thy at han ær stører 10 æn all loff.

Discipulus: O min kære, ho giwer meg, at thet hiertæ, som ær siwg i thin kærlighet oc tørste til at lowe teg, maa framledhe thenne lofs vnfongels til fulkommels, for æn dodhen kommer, som ær nær, at then ild, som brænnner innen at, skal bryst 15 vten til, oc gao ower all verdhen oc vprese alle hierte owen til i thin loff, oc vptende them i thing ælskog. O Gudh gawe, at alle sang leg oc hymmerigis discant oc iordrigis sodsang ginge aff mit hierte vp til hymmerige, oc gjorde teg so søtelig verdskylle loff, at the motte worde thine guddoms øghen tokkelig, oc 20 motte glædhe al hymmerigis gard aff ien ny oc vseglig glæde. Men hwat skal ieg seyie? ieg vedherkænnner meg sielff at være vværde til thin loff, hwarfor bedher ieg at anner ærlig creature skulle verdes at vpfylle min vfulkommelighet. Thy onsker ieg oc attror aff alt hierte, at the hymmele som planeter side vti oc 25 stiern hymmelen oc alle fogher grøde oc bløster met manne hanne fogher lyd oc alle brænnende kerlighetz attraa som gonge aff there hiertæ, som theg aff største kerlighet ælske, at the skulle lowe oc ve[l]signe teg ewinnelig. Herre, mit hiertæ smeltes til thin lofs enest aminnels, sin oc skæl vnder, orde vonskes oc ieg sukker 30 hogt. Vmwæn til meg sielff, thy ieg finner i meg ien vseglig

attro at lowe te(g), høgste goth, som ower gar all naturens ofn, huilket ieg later tha igen vten form aff naturens vmøglighet, thet grædher ieg. Thy at vm ieg vil lige theg ved the vnderstandelig creatur, tha finner ieg sanneligest teg at ower gaa v ændelig alle
 5 creature, vm ieg betracter the thing som æræ godhe sote fogher eller ynfulle, tha vnderstar ieg teg at være vseglig nadheful oc ynfull ower alle these thing, oc æn thet som meer ær at være alle these thing andelig oc i varels i størst sanhet.

- CXXVI Iet ær som ieg vil seyæ, at aff sodhan things motkommels føler
 10 ieg i meg sosom at nogher taler til meg, tha som fogher scapelse lystelige til at see oc qwemlige til at ælske komme for min hugs øghen oc vmuel tit for min leghems øghen, tha sænne the gensten i mit hierte these (ord) met klar (hugs) røst oc seyie: eya, skod ok akt, hure fogher han ær, som meg skapt so fogher.
 15 Thu seyier: ho ær han? sannelig han ær fægherst, oc so gar ieg vm hymmelen met hofwesck thank oc vm iordhen, ieg skodher Ledhing then stiern, ieg ransagher hafsens diwp, oc iek betracter thenne verdhen met sine lustelighet, skow met grøn løff, grøn ænge, prydde met mange bloster oc ma[n]ge lydh, ieg gaar ower
 20 mark oc høg oc berghe oc daal, oc hwert serdelis skodher ieg, alle these vptænne mit hiertæ til scaperens løff, oc tha som ieg tracterer, huræ fægherste oc best thu ewinnelig visdom skikker alle scapete thing, godhe oc vnde, rætuisse oc v rætuisse, so at thu later ente vskykkelig(et) i all thing, thu hawer skapt, oc skikker
 25 so thin creatur i sin gerning, sosom ær mænnisken, at aff henne vishet domes naturens gerningh nogherledis vndherstandelses gerning, oc thu belagde al thing met visse logh oc satte hwer serdelis ænde, oc skikker oss met stoor hedher, tha ieg thænker thettæ, glædhes ieg storlig oc nødhes met glædeful røst at framseyie these ordh: alle Gudz gerninge æræ møghet godhe, men
 30 først ieg begynner at ower ga thettæ oc minnes, at thu høgst got, CXXVI* ewinnelige vskapt visdom, vtuald for al thing, ær min hiertens enest brud oc ven, tha hawer ieg ey længer and for vnner oc rædelig hugssens ower gongels, men tha ieg so alsammel vonskes i
 35 meg, glædhes ieg storlig i theg. Eyia, for thy min herre, se nw min vkerlig hiertens attro, oc lær meg at lowe teg oc æræ tit

æreful navn, thy at *thet* ær som ieg begerer oc atledher for alle *thenne* verdens glædhe.

Sapientia: Begerer ey nw visdoms kærlegful discipel at lowe sin ven, ewinnelig visdom?

Discipulus: O ewinnelig Gudh, til hwat piner thu nw vten 5 skyld hans hug som teg ælsker? hwi spor thu vm the thing som vitherlige æræ? ieg hawer attrord *thet*tæ altid aff min barndom.

Sapientia: Vest thu ey prophetens dict som seyier: ræt-
uise mænnisker qwæmmer loff, oc thy (ær) ey fogher loff i
synde mants mwn. 10

Discipulus: Iw sannelig, Herre! oc ve meg for thy, thy
ieg hawer ey *thet* ieg kan seyie, eller hwat han skal sware meg.
men ieg sielfver giordhet. Vm ieg vil rætuisse gore meg, tha
fordømmer min mwn meg, men skal ieg ey for thy lowe teg, thy
at ieg vedherkæner meg at vare vren? Pleyier ey orm oc vrene 15
frøde, som æræ fødde aff vrenlighet, skrige i kær oc attro at lowe
sin scaper oc sosom the kunne oc gite, thy at vm the ey kunne
siwngæ søtelig sosom lærki eller naetergal, oc kunne ey vndersta
teg sosom mænnisken, ther skæl hawer, tha gore the *thet* enest,
at the gifue them som vndersta teg, thin lofs materi. O mis- 20
kundelighetz fadher, ieg vedh oc vnderstar sannelig, at *thet* som-
mer meg vsle synder heller at ligge nedher pa grw for teg oc
bedhes nadh met grædh for min(e) synde, æn lowe teg met
smitte mwn, men tha trøster ieg aff thin millest godhet oc infød
milhet, oc attror at lowe teg aff innerst inwole oc bether thin 25
barmhertehet, at thu min herre Gudh skal ey forsma meg vrene
madek oc dodhe hund oc rodden aasel, thy at *hymmerigis* ængele
kunne ey lowe teg verdskyllelig, huræ møghet minner skrøbelig
mænniske, som ær drek oc madek! Sannelig tu behøfwer ey mit
got, men thu gør oss so møghet meer thin owergongelig godhet 30
oppenbar, huræ møghet meer thu ønker var siwkdome oc giwer
oss nadh vforskyt aff thin minskelighet.

Sapientia: Then vil gripe skug oc vædher som venter at
lowe meg verdskyllelig som tilbør, han frester vmøglig thing, som
arbegder at lowe meg til fulle oc ey ær for thy aff ladende aff loff, 35
men *thet* sommer teg oc alle creatur at lowe sin scaper, thy at

ængen creatur ær som ey lofuer then som henne gørd, oc ær
 tænkende at i Gudz ørn lyder helle tænkels søter æn lydeful ord
 vten sens, oc hiertens græd søter æn enest muns rop, oc pur
 ødhmyghet æn brodhen røst, oc at thu skalt thes bæther vnder-
 5 staa *thet* ieg sagde vnder iet løfnende efterligels, akt til meg oc
 see at æn tog at alt mit lefnet i verden var til høgste kungs
 eller fadhers hedher, tha var han nogherledis høgher forklaret i
 meg, tha som ieg led død aff lydels oc vedhergik hannom pa
 korsset oc igenløst mankønet. Æræ oc mange som meg lowe
 10 *met* høghe ord, men the gøre meg vrede *met* forsmælige gerninge,
 CXXVII* the hedher meg *met* there lyppe, men there hierte ær long fræ
 meg, oc æræ oc mange som lowe Gudh, først *thet* gaar them
 vell, men først *thet* gar them amot, tha æræ the vtolle, hwes loff
 ær ey Gudh tokkelig, thy hon ær ey pwr, men anameligest oc
 15 ynnest ær there loff boss Gudh som vedhergonge Gudh alle tid
 aff alt hiertæ, i genverdehet sosom i lyksammelighet, oc manne-
 follelig flagelleret oc pinte gøre Gud loff.

Discipulus: Ieg bedher, ma thin swen tale iet ord til sin
 herres hierte, sannelig iek kænnes meg alt her til at hawe haft
 20 minner i *thet* som forsagd ær, oc ieg hawer lofuet teg meer oc
 heller i lyksamlichkeit æn i genwerdchet, men nw offer ieg meg al
 sammel thin vilie til iet brænnende offer oc hawer min hug red-
 bon ther til, at vm meg kunne hælde hwer ond thing heller
 genwerde thing, therfor ville ieg ey minner lowe tegh, vten heller
 25 takke teg i alle thing, oc ville thole *met* tolomod al thing for teg.
 Item, vm min dødth var heller thin æræ æn mit liff, tha ville ieg
 gerne vtgiwe mit liff som ær æn i vngdoms oller til dødhen oc
 owergiwe the anner aar som ieg matte lowe vt i, oc vm ieg blef
 ey dø, tha ville ieg so offer meg vor Herre, thy *thet* ville ieg
 30 ønske aff mine innerste hierte rødder, at vm vngdomen hafde
 (været) snarlig fulkomen oc hafde været lige gammel *met* Matusa-
 lem, at hwert aar i so long tidh oc oller, oc hwar monet i for-
 nefnde aar, oc hwar seyier stwn i the daghe oc hwar minut i
 the stunde i fornefnede oller, at the skulle lowe teg aff min per-
 CXXVIII 35 sonelighet so gudelig oc astundelig, huræ møgghet nogher aff helghe
 ande tal i helghe mænzh skin formatte nogher sin at lowe teg i

so long tidh, so at (*thettæ*) hafde været fulkommen alt aff *min* 5
persone, oc at thenne lofs idelig fornyels aff sin stادهet ower-
gar alle species i *Algorismo* i then konst, oc til these thing vm
hans godhe vilie som ey vorde oc *hans* lofs priis skulle bliue
ther vti, at *min* siel vtgongen aff kroppen skulle ante taghe skær- 5
iltz pine heller heluetes pine til sine synde pliet, tha ville (*ieg*)
ente minske aff *min* herres loff, men *ieg* ville *met* redebøn hug
vm *ieg* formatet vpfylle alle människe forsymselse oc forbæther all
then vanbedher som teg ær gord aff verden. Men lat oc so som
vmøgliget, at *min* siæl vare nw sat i heluete, hwar som ær thin 10
lofs ængen vedherkænnels i thenne mode, sosom ær at hon at-
trorde at lowe teg aff kerlighed, sannelig tha ville *ieg* so krafte-
lig framtale aff heluetis dypest mørken til thin lofs røst, at høgst
lydendes røst skulle go i genom alt heluete oc verden oc vedhers
oc *himmelens* hoghet, oc skulle komme alt til thin æres hoghe 15
kungsæte. Hwat skal *ieg* mer seye? gor aff meg hwat som teg
tækkes, thy at huræ længe fode ær i *mine* næsse holl, skal *ieg*
ey aff late aff thin lofs priis, men tha som magt vonskes at tale i
dødzens stund oc forma ey tha ytermær at nefne *min* *Jhesum* for
drøfuels oc vanskelighet, tha bedher *ieg* at øghens tegn heller 20
fængerens vtrækkels skal være fornyels oc stadfestels til alle the
astundelig begerelse oc godhe *gerninge* oc the *gerninge* som æræ
framfærn oc komme skule, huilke som *ieg* ville offer teg aff gud- CXXVIII*
elig tianist alt til then yterst dom dag, vm *ieg* kunne lowe so
længe. Ther ower *min* kære, legger *ieg* *thettæ* til, *ieg* attror aff 25
alt hierte at nær *min* krop vordher til mul oc løkkes vnder steen,
at tha skal vtga ien lystelig røst thin lofs oc æres aff hwer minst
smwle aff then mwle, oc skal gaa genom then hard sten oc fare
vp til *himmelens* hoghet oc skal vphoghe thin lofwendes lofs priis
alt til then vterst domdag, so lunge at leghem oc siæl the komme 30
tilsammel i then helghe vpstandels, oc skulle sammelføghes i thin
lofs æræ ewinnelig. Sannelig huræ lunge *ieg* ær i leghems mørk-
stow, tha bedher *ieg*, at *ieg* ma *ny*me, huræ *ieg* skal ther til
komme, at *ieg* ma lowe teg aff alt hierte aff all siel oc alle *mine*
magt, eller i all tidh sosom *met* vashollelig ydelighet. For thenne 35
things forstore attrols seyer *ieg* ofte aff *inn*til aff brænnende

hierte: o første rørelig hymmels snarest lop, hwi skyner thu so? hwi gar thu so snarlig fram? hwar for skyner thu so? ieg bedher, *thet som* ær vmøgligt, gør *thet* møgligt, oc stan nogher stund oc kør sener. Solen skal ey røres til at gaa nedher, so 5 længe ieg lower oc ærefulgør oc hedher i thenne øgnblik min Herre oc min kære oc min hiertens enest glædhe hundertsinne tusendesinne aff inneste hiertens rørdher. Jeg kænnes ok at *thette* hawer meg ofte hænt, at tha min hug hafde draget meg stundom til maane hanc thing oc tha ieg kam igen til meg, sagde CXXIX 10 ieg gensten: o min kære! tusend aar æræ framfarn, ther fræ ieg hafde teg i aminnels *met gerning*, eya hiertens kære ælskog! lat meg vp for thy tit liggendfæ oc lær meg so længe ieg lefwer, huræ ieg ma lowe teg idelig vten hinder, so mōghet som møglit ær!

Sapientia: Ho som akter Gudh i alle sine gerninge oc 15 vakter seg for synde oc ey owergifuer dydelig id, han lower Gud idelig. Sannelig ther vppa, at ieg skal fulkome thin akt, tha skal thu vethe efter fedherns sin, at tha som manz hug ær rensset aff vertz synd oc aff alle vrene tænkels, oc kommer til ien vrørlig hugsens rolighet oc fulkomplig renlighet, so mōghet som vnnes 20 mænniskens skrøbelighet, han skal blifwe idelig i min loff, som ær andelig manz ænd oc fulkommels til al fulkomlighet, oc tha som hughen vordher stadfest *met sodhan* rolighet, heller vordher løst aff alle legmelig pines bonde oc blifuer fest ved then ene høgste got *met fast* hugsens akt, han skal lowe meg vten afflat- 25 els, thy at hwat som helst han griper eller tracterer i seg i thenne renlighet, *thet* ær purest oc renest Gudz loff oc bøn.

Discipulus: Nw ær æn igen, o ælskeligest visdom, at (thu) ville lære meg aff nogher twiuel efter these søtest ord, som kamme aff gudhelig visdoms kæller, oc *thet* først ær, hwar ieg 30 maa finne størst oc enkorlig thin lofs materi?

Sapientia: I then høgst oc gudheligest oc owerongeliste voldz beskodels, i huilken holles alle [enfolleste godhe thing aff cwinnelighet, sosom i sin kellæ vphoff, ther efter i delaktege CXXIX* godhe things bække, som flyde vt aff *thet* høgst goth, huilke som 35 deles i blant creatur meer eller (minne), sosom Gudh verdes at dele them hwer særdelis.

Discipulus: Jeg siwg mænniske forma ængelund at stande
 vp til then hoghe Gudz voldz skodels, men *thet* later (ieg) them
 som sterker æræ oc liges Cedris, *thet* træ i Lybano, oc ieg (vil)
 holle sted *met* tissel som gror nedherlig. Sannelig tha skal ieg
 ey therefore lie aff thin loff, vm ieg kan nogher mode gifue them 5
 ofn ther magt (hawæ) aff *min* vonmagt, thy vi see so at tit i blant
 the fogle som siwngæ søtest i skoghen oc i blant nattergal æræ
 rawen oc kolp, oc tiæne sin scaper i *thet* lille the kunne. Soo
 oc ieg, men ieg ær ien synder, hawer synd enest til hænne, oc
 sossom ieg kan, vil ieg lofue oc æræ *min* Gudh ved *hannom* 10
 ewinnelig. Sannelig aff Gudh kan ieg ey siwng (annet) søteligher
 æn *thettæ*: *quoniam* suavis est dominus universis, for thy Herren
 ær alle sød oc mil, oc at hans miskund ær ower all(e) hans
 gerninge. O *min* Gudh, *min* miskund, ther vti glædhes *min* siæl
 oc mit *samuid*, oc alle mine been dogges aff for stor glædhe. 15
Thettæ sete sang skal *min* siæl siwng alt til langt oller i blant
 andelig foghel slækt *met* sødh oc glad røst, oc huræ ofte ieg
 tænker i *min* hug, hurædan ieg var *stundom*, oc hurædan vodhe
 ieg vnkam, oc i huræ store vodhe thu benaret meg, oc aff huilke
 vnd thing thu tog meg aff. Thu sønderbrøst mine bonde, thu 20
 helet rodden saar, thu søndersled vodeful snar oc frelste meg
 søtelig oc fadherlig. Først ieg betracter *thettæ* oc ander godhe cxxx
 gerninge there lighe, ær vnder at ieg kan kære meg sielff i alle
 theres aminnels for kærlighet. Sannelig ieg begynner tha at vp-
 tænes aff beteste kærlighetz ild. O ewinnelig Gudh, huræ lenge 25
 thu bidde tollelig syndemænniske som stod a mot teg, o huræ
 ofte oc huræ fadherlig thu pamonet *hannom*, nw søtelig nw hard-
 elig. Thu kam for *hannom* som ænte vist i søthetz velsignelse,
 thu lep fadherlig mot thin søn, tha han kam til teg, som hafde
 førtæret sit gotz skammelig, oc var fortungen aff synd oc naghæn 30
 aff nadhen. Thu vende ey tit miskundelig andl fræ *hannum* som
 gik onde veyie, men thu var altid oc hwerstet mild oc miskunde-
 lig. Oc *thet* som meer ær, ieg tog engen tid til tak alle thesse
 so mannefol godhe gerning, oc thu høgst godhet lot ey aff for
 thy, alt ther til thu drog meg *vmsidhe* til tegh. O høgst oc vsie- 35
 lig milhet, mun ieg oc gite hallet meg sielff aff thin loff i alle

these *gerninge*? *engenlunde*, *min Gudh*, *min miskund*, for alle these oc ander vtalle godhe *gerninge* ønsker ieg oc attror, at teg skal vordhe sodhan oc so frygdelig loff aff megh, sosom the helghe ængels loff var then tidh tha the glæddes i thin gudheligest
5 vultz først aasyn seg at være stadfest ewinnelig i thin loff, oc the onde ande at (være) nedher trykken fræ teg for vten ænde.

Item at then loff skal være so stor oc so glædelig, huræ stor the hæghe siæles ær, tha som the taghes aff skærselfz fengsel
oc presenteres først thit æræful andl, ad skodhe thet met
10 glædhe, ok huræ stor then loff ær i *hymmerigis* gater efter dom dag, tha som vtualde mænniske skylles fræ the onde mænniske oc skulle lowe Gudh *met* frøgdelig hiertæ, oc skulle æres ewinnelig aff sin frælss. O sote oc mille mæster, nw ville (ieg) vethe aff teg, huræ ieg ma vende til Gudz loff the astundelse som komme
15 stundom i min hug, som ieg twæler vm, hwat heller the skulle være naturlige, heller aff Gudz nadhe? Item huræ ieg ma vende til min scapers loff ey enest got, vten vnuæl vnt, sosom vnd inskydels som vnd ængele gøre? Item huræ ieg ma vende til Gudz loff almennelig all thinge som sees oc hores oc vnderstas?

20 *Sapientia*: Til these tre thing gifue wi sodhan swar, oc seyie først, at these *fornefnde* siælens lefhet heller smektels kan vonskelig at skylies for there største ligels, oc for thy skalt thu alle these siælens liofhet eller smektels, the som puræ oc rene æræ, sosom ær glædhe oc frøgd som vpuække til nogher glæde-
25 lighet at noghet got tilstar, heller vpuækker til sot græd eller thes lige, sosom stundom pleyier at vordhe, aff huilke thu ey veth hwedhen the kamme eller hurt the gonge, alle these fede oc daghet siælens liofhet eller glædhe, gensten at thu føler them, skal thu vprække them owen til til alle things gører aff icn gudelig beuis-
30 els, til then anamelig offers mote, som Abel offert Gudh, at the skulle vpnodhes i hans loff som ær naturens gører oc nodhens giwer, oc so sannelig sodhan nadhe, huilke at so æræ naturlige oc vten verdskyl, moghe vorde owernaturlige oc verdskyllelige
CXXXI nogherledhes aff sin ænde. Huræ tit thu føler vnd ande spot oc
35 eghels at begynne til at hwæse inwortes, stat gensten vp oc segh: o hogste Gudh, at min siæl ma vngripe thenne vnd antz sted

eller æmbet, som han skulle have lowet teg vti i vændelig ewinnelighet, vm han hafde blifuet stannen, tha ønsker oc attror ieg, at huræ ofte thenne vnd and sænder these styggelig oc vnd tanke i min hug mot min vilæ, so ofte vordhe teg vseglig tak oc loff i the vændelig ewinnelighete aff alle mine astundelse ønsk, 5 oc huræ ofte ieg tholer these snøde hwise som sændes innen til, so ofte offer ieg teg tækkeligest lofs offer met kærlighet. For thy so som thu seer alle thing hielpe til sammel them som ælske Gudh til godhe, tha som sodhan forgiftelig frestels ma komme them vmwel til nyttelighet. Men aff thet sidest thu spurde, ær 10 so görendis: ee nær thu seer eller foor at vethe nogher things besynnerlig forgong, ee hwat thet helst ær sosom grenful skod oc æng ful aff bloster oc mark ful met sæd oc træ fulle met fruct oc i alle ander sodhan thing, tha se(y)g aff thin hiertens innerst kærlighet met vplyft hiertæ owen til oc vtrækte hænder til 15 hymmelen: o æræful oc fogher visdom, efter fægherste oc ower-gonglige thenne thin(g)s fordel oc nadh, tha helse teg aff mine vægne the thousand sinne thousand aff hymmerigis skaræ, som teg tiæne oc ti thusendsinne hundred thousand som stanne hoss teg, æræ the teg aff meg, oc alle creatures almennelig søte sang sam- 20 mel lowe the teg aff meg nw oc ewinnelig!

Discipulus: O ewinnelig Gudh, vm loff ær so glædelig her i verden, huræ ær hon tha i hymmerig, oc vm hennes aminnels ær so lystelig, hwat skal tha vordhe aff hennes næruærels, men mit hierte bodhe frøgdes ved thenne thin lofs vnderlig oc vseglig 25 søthet, oc særæs inwortes sosom aff ien swar sorg. Thy at tha ieg tænker megh at være i thenne vselhetz dall, oc seer meg æn i dag at være so langt sat fræ godhe mænniskes fulkommelig loff, tha vtbryster tilsammel grætz taara i blant lofsens rest. O nær skal then astundelig dagh komæ, som meg skal frelse aff thenne 30 dødz leghem! hoo ey attror at skylls fræ leghemen oc være met Christo, oc gonge aff vselhetz stat til Gudz søners æres frihet! Herre, thet ær tidh, tag bort min siæl, thy at ieg ær ey bather æn mine forfædher! see huræ vodhelig thenne verdes skibels begyner at vordhe, se huræ manne vnd thing begyune 35 nw at vordhe oc at voxe all vegne, ve them (som) fødhe oc vp-

CXXXI*

foster i these dagha, salle ær han som bidher efter dødhen nær-
uærendis oc ær vel red! men ieg seyier hannom at være mer
salle, som nw gik aff dødhelighetz stad oc kam til hymmerige.
Men ieg som hwerken hawer, huræ kan ieg hugswales? o min
5 Gudh, hwat skal glædhe oc vedherqwæghe min siæl her efter i
so mange arbegd oc trængelse!

Sapientia: See thu hawer hwar aff thu ma foo radh her
i melle nogherledis, sosom ær thenne glædelig Gudz loff, oc vm
thu øfuer henne idelig, tha ma thu hugswales i genverdehet, thy
10 at andelig glædhe oc Gudz loff næruærendis glædhelighet ær so-
cxxxii som ien forlegh hymmerigis glædhes, hwar alle vtualle skulle
lowe oc æræ meg ewinnelig met ful mwn oc glat hiertæ. Thenne
gudhelig loff qwægher hoghen i genwordehet oc dragher hoghen
owen til oc bortkører vskikkelig drøvels, hon bortkører andelige
15 vuenner oc gør Gudh blid oc glædher ængelen oc frelser siæle aff
skærseid oc skænker all hymmerigis gard ny glædhe.

Discipulus: Min siæl, stat vp, stat vp, tal lofs sang i
glædelighetz røst, cymbola leg skulle sammel lydhe, hiertæ skulle
sammel glædhes, oc all iordhen skal glædhes til scaperens loff.
20 O ælskeligest visdom, ewinnelig godhet, iek bedher teg at hwar
morghen i dagning, tha ieg star vp til teg oc later vp mine øghen
oc mit hiertæ tilsammel i thin loff, at ther aff skal oc vpga thin
lofs vseglig stort blws met klar skin oc brænnende low, hawen-
des i seg thin kerlighetz hogst trap som nogher sin ær gifwen
25 minniskens hiert aff owen til, oc bærendes i seg then ants bræn-
nelses ligels, som mest vermes i thin kærlighet i blant then hogst
ordens hymmelske skaar, som brænne i teg oc aff teg, ente thes minner
til then oweer vpholkelig oc oweer varelig kerlighetz eftersyn, i huil-
ken o thu hymmelske fadher ælsker thin enefød søn hetest i then
30 helghe and, oc ieg bether at thenne loff skal so søtelig lyde i
thin fadherlig hiertæ, sosom alle harpe oc sang leg søte lyd pleyier
at lyde aff sin mote i iet glad hiertæ i vngdoms bløstrendis stat,
oc i thettæ lofs bluss (skall) thin lofs røgelskar vptæn, vmwel
(so) godh luct sosom at thet vare gørd aff alle mirre oc røgels
cxxxii* 35 puluer oc alle hande kryd menggels, ther vel oc søtelig lucte.
Thet blus skal være so foghert sosom tha yrterbloster voxte i

voors tidh pa marken met fogher lyd, oc træ stan met fogher grøn gren oc velluctende, oc thettæ lofs bluss skal være so kærlegful oc lystful, at thine øghen skulle lystelig see til thet, oc all hymmerigis gard skal glædis, oc thettæ skal idelig vpga vten igen hol owen til met thin kærlighetz hetest værm, aff hiertet ved 5 gudhelig tank, aff mwnnen met brænnende tale, oc aff alle gerninge met hælle oc hymmelske vmgong, oc thettæ lofs bluss skal bortkøre (aff sin dygd) alle vvenne, oc øge nad oc foo god ænd oc skal forskylle hællechetz nadh, at thenne ændelig lofs ænd skal være evinnelig lofs begynnels i hymmerige, amen! 10

Capitulum vi^m.

Huræ thettæ som forscrifuen star ma drages til prædiken.

O Gudz visdom, thenne forklarest thin lærdom ær i viis manz mwn lystelig liggendefæ, vm hon vordher so skicket, at hon vordher ey enest læt til at vnderstas, heller lystelig til at hores, men oc alreennelig til at sprede seg for hwer mænniskes skibels, 15 for thy henne fulkomlighet vkræfuer thet samme. Sannelig til san ælskog oc til thin lofs verskylle idels horer siæle røft. Sannelig tro swen oc snil, som feller apostel orden efter, bør aff brodherlig kærlighet, som han ær bunden til, ey enest at akte seg sielff, men oc siæle helse oc iefncristens nyttelighet, oc for thy 20 efter thenne helsammelig visdoms lærdom, som nw ær sagd, bedhes ieg lærcom, huræ ieg ma venne thenne sammæ kændom til iefncristens nyttelighet, oc vtvide henne æfnfullelig. Ther CXXXIII ower giff oc thin enfolle swen ien stakket oc nyttelig konst, til at gøre thet samme alle ander materia vskift oc formløss, at ieg 25 ma fram lede honte aff the rwm i honnekag, oc ma bryde brødh for børn oc skifte brødh i blant almoghen aff nadheful fructsamlighet.

Sapientia: Thenne lærdom som thu bedhes aff meg ma thu faa fogherlig oc nyttelig *met* faa ord, vm thu vilt ey bortkast *thet* nyttelig ord, som thu løste, i then vishet som funnen ær aff man. Thu spør, hwat ær *thet*? sannelig *thet* som naturlig mester
 5 seyier: *thet* hører til visman at skikke, hwat ær bæter æn *thet* oc hwat nytteligher oc hwat ærligher, thy at *thé* thing som aff Gudh æræ the æræ ok skikkete, thy at *thet* som hawer skikkels skal bliwe varelig. At ieg skal lære teg vmuel i *thettæ* sosom i alle thing, som førre æræ sagd, heller *met* eftersyn æn *met* ordh,
 10 aff *thet* som spørs, for thy skal thu bevare then mode oc skikkels som her kungøres. Merk for thy vm the stikke som forsagd æræ, at ho som helst begerer viselig oc hetelig at lære ey enest sek sielff vten vmuel sin iefneristen aff thenne visdoms kændom, tha ma han ther finne *met* studeren som them kan bodhe
 15 gafne. For thy somne materie æræ so satte, at the æræ noghermote tilføglige aff seg sielff ther til, vm nogher vil giwe seg vin ther vm. Sosom æræ allæ the materie som æræ aff *Christi* pine, oc ther skal han enest skødhe tal aff *thet* *Christus* tolde, oc huræ mænnisken skal lige seg them andelig, i sodhan mote:
 20 then *materia* som førre ær sat, hwar Gudhs visdom begynner at
 CXXXIII* vttrikke *sin* discipel sin pine, ær so skikkende til folket:

Først tha Gudz søns harde pine stod til, tha swe han bloduge taar for dødzens drøfwels, som hannom var at hand. Ey thes minner antwordet han frilig sin vili sin faders vili oc ful-
 25 kommet *thet* gudhelig som han hafde begunnet. So skal hwer gudhelig mænniske i all genwerdehetz tid oc i drøfwelghetz trængels antworde seg Gudz faders viliæ oc aname *thet* gudhelig som forkommer, æn tho at naturen genstrider. — Annen mote, at sosom *Christus* var gripen oc sat i fængsel, at han skulle ey bort-
 30 gaa, hurt han ville, so skal mænnisken gripe seg sielff, at han skal ey efterfølle leghems lyst oc sinnelighetz begærels som dragher til skadhelig thing. — Tridi mate, led han tofelig alle spot oc daar oc blyels, som hannom var giörd then samme næt aff the vnd Ieter. So skal mænnisken lide for sin fælsers kerlighed alle
 35 smælefulle oc drøfflig ordh aff vnd mænniske. — Fierde mate, tha han vort led til Caypham ther efter, owergeiff han ey sandhet,

men han sagde se(g) at være Gudz søn *met* all saktmodehet, tha the bande oc fordømde hannom, standendes i døzens vodhe. So skal oc hans sanne swen ey ower giwe sandhet for nogher for-gængelig vodhe, men han skal bliwe fast alt til dødhen. — Femte mote, drøfdes hans søtest modher møghet sare, tha hon saa sin 5 søn so drøfden, oc hon ønket hannom aff innerst involle oc græd beskest. So skal ien tro ven hawe ønkels ower sin ven, tha han lidher vnt. — Sette mote, tha han var skikket for domeren oc kærdes falskelig aff vrætte kærmaal, tedhe han all spaghet oc tolo- CXXXIV mod. So skal san Christi ælsker ey kurre ey rope i mot oc ey 10 seyie amot, tha han foor skade vrættelig eller mot strides aff sine awns mæn. — Siwnde mate, Gudz visdom føræs i hwid klædher oc forsmas sosom daar oc gøres leg aff. So skal andelig mæn-niske lide tollelig alle doræ oc leg som thenne verdens fofænge mænnske gøre them som ey hawe Gudh for øghen. — Ottende 15 mote, ærens kung krones *met* torn kronæ oc spottes *met* kung spiræ oc purpura til haad, so vmuel tha som Christi swen for-smas i thenne verdhen oc vræges bort aff sielf vurdhing, so-som at han (ær) vverd all hedher oc gøres daar aff, skal han tænke, at swennen [ær] ey større æn hans herre, oc skal ey hawet 20 for vnd, vm han lider lige thing *met* høgst kung. — Niende mote, ther efter var han necter oc slaghen, oc thet hellest køt var slidhen oc riwen *met* knwnnefulle sweper, so at hans hellest leghem blonet, oc war hverstet rødh aff blodh, so skal snil ridher ræfse sit leghem *met* hwashet oc verdskylle hordhet, at the(t) 25 skal ey begynne at stride amot *met* vlydels. — Tiende mote, var dom giwen ower liffsens gører oc ledhis snarlig vt til pinens stet oc bar sit eghen korss. So skal san Jhesu Christi efterfølger owergiwe seg sielf oc taghe sit korss oc gaa vten stadhen *met* hannom oc bære hans forsmæls, oc skal være gørd sosom 30 thenne verdens vttrag, oc skal altid bære Jhesu drøpels i (sin) CXXXIV leghem, at Jhesu liff skal oc vordhe kungørd vmsidhe. Oc so ær ok gørende i alle anner materiis efterføllendis, som æræ aff Christi pine, lige mote sosom i these ti artikel, oc *met* then samme mate moo vordhe i then materiæ som ær sagd aff vertz 35 drøfuelses nyttelighet, aff huilke han ma tilsammelfoghe oc tillægge,

so at *thet* ær tokkelig. So skal *han* oc gøre almænnelig i alle sodhan *materia* som æræ thess liche: først skal *han* sætte them sammel skikkelig eller i rad oc *talia* artikele, oc so framføræ them for them som høre skulle, men somme *materia* behøve 5 grangdeligher ransagels. Sosom i then først *materia*, som førre ær sat aff gudhelig festels, tha *finner* ien adwaktelig løser thesse nyttelighet i blant anner gudhelig festelses nyttelighet, thy at *ther* aff skal *han* foo rent samuid, tryg hugh, klart rygt, vdodelig nafn, andelig lyst oc gudelig glædhe, tilflydelig fructsamlighet, rolig søfn.

10 Thy *han* hawer ien tryg beskermer, *han* skal fa hedher oc æræ, ewinnelig salehet. Hoo som henne tagher seg til ven, *han* skal pryddes *met* lefnets fogherhet, *han* skal klædhes i ærens kiortel oc krones *met* glædhens kron, *han* skal nyte stor roo for lit arbegd, oc *han* skal hellegoræs i san oc fulkomlig sallehet, som 15 ær *ther* vti, at *han* skal beskodhe høgst oc sant goth. *Item* *han* skal være hedherlig oc ønful, tholle oc lyksamlig, viss oc frest, andelig oc gudelig, ælskelig oc alle godhe thinge tryg eyier. *Item* vm then *materia* som ær aff hed oc san syndbætring, merk i *thet* samæ stet, at thesse vnd thing føller efter synden, i blant 20 anner sosom ær ien grym syndplict græd oc drøfuels oc anger oc hiertens rob oc vselhet. Gudh tabes oc vsel siel skilles fræ høgst got, *han* nektes aff nadhe oc hon røfues fræ hymmelske gafwer oc klædhes i skæntzel oc vpfyilles aff smelighet ok swigis, hon forlates oc trænges nogher mote fræ alle godhe gerninge, 25 hon pines aff eghen samwitz gnafwen, oc lefuendes dør *han* oc helbred vordher *han* siwg, *han* taber brudz nafn, *han* redher Gudh oc fortaper seg sielff, *han* vanhedher frelseren, *han* glædher sine vwenner oc drøfwer helghe ængel, *han* skal vpfyilles aff blyels rætzet oc angest, synden daarer klogelig mænnisken, hon bort- 30 [t]agher sin oc genomstinger hierte oc forderfwer mænnisken *met* sød forgyftels, hon vtgrawer andelige øghen oc bort kører then helghe and oc bortagher all styrk. Synde mænniske gaar amot vwens swerd vvepnet oc vordher seg sielff hard oc falmer i seg. Tha *han* seer ønners godh *gerninge*, thess meer skæmmes *han* o(c) 35 bedrøfues aff sin eghen *gerninge*. Synden lighes bly oc løy oc tordwn oc malhyrt, hon bortagher inwortes roo, hon pleyier oc at

bedrøve the som sofwe met rætzet. Ther aff beskes hoghen oc all creatur vordher hans pine, hon ægher stundom mænniken at banne hans fødels dag oc at falle i vonhops graff. Vm then materiae som ær aff vud renlifues mænniske, i huilke gudhelighetz verm ær vtslykt, merk at fofæng renlifwes mænniske ær grædelig 5 oc nogher mote vsler æn all creatur, sosom ær at han myster Gudh oc verdhen. Han lighes then stad som mænnestet faller nedher snarlig eller tøflig vonskes, ther til hon forfars met alle. Item han lighes haff trol for vtwortes oc inwortes vonskabels. For thy at san oc fulkommelig renlifues man skal have these 10 skell, sosom ær, han skal forsma alle vertz thing oc skal brænne i scaperens enest kærlighet oc skal altid have helghe tank oc godh gerning oc rætte seg sielf oc sin iofneristen, oc skal swige ængen oc ey skade nogher, men han skal have iet got lefnet i enfollehet oc renlighet. Item han skal korsfeste sit leghem met 15 syndene oc leghems lyst, oc han skal have store id oc vonæfulle aff gudhelighet, oc skal stride sterkest oc ærligest amot vvens vndscap, oc han skal antworde seg sielf al(t) til dødhen for sanhetz oc rætuishetz beskyrmels. Sannelig vnd (renlifwes) mantz log æræ these article, sosom ær fortrodenscap mot sine owerman, item 20 kærmoll, thy at kærmol hør hannom til som ente vil lidhe, men vil lofwe efter sin vili, item vskælle girihet til vertz thing oc møghet fri betzels losning til legemmens synd, item gudelig kærlighetz vonskels, item awnd mod then brodher ther triwes i godhe, vquæmlig begerels til hedher oc hælge vonæ forsymels. I Gudz 25 tiænest æræ the lade oc møghet ideful til at søge vertz thing, oc al tid akte the møghet vm there leghems røkt, item the æræ heller redhe til at efterfölle vnd eftersyn æn godhe, oc the ville forsware sin forsymels met anders ledi, thy gøræ manne vnytte lop oc forderwe godhe sedher met vnd tale. Stundom have the and- 30 elig ord til ien stund, men legmelige gerninge gonge in vnnen til oc rædhes meer mænniskens øghen æn Gudz. The have hiertæ vpfyldt met vertz begerels, oc vm the have nogher godhe gerninge, tha æræ (the) blænde met mange vnd gerninge.

I thenne mote ma hwar som ideful ær, vdraghe bløster aff 35 CXXXVI thenne bogs anner materiae, hwar aff han ma draghe sin iofn-

cristen til helsens vegh oc vpuække hannom til gudhelighet, huilket vi late hannom sielff gøre, at hannom skal vordhe ewinnelig løn aff thenne fructsamlig studeren!

Capitulum vii^m.

Huræ manne tro mænniske moghe fæste Gudz visdom, oc huræ
 5 **the skulle idelig forny seg met nogher daflice læte id.**

Komme i sønner, oc hører meg, kommer oc hører alle i som
 rædhes Gudh, ieg skal seyie ether, huræ stor thing Herren
 gjorde min siel, thy han som mekteg ær, gjorde meg store thing,
 oc hælle(t) ær hans nafn. Sannelig these thing æræ skodelig
 10 oc storæ sosom ærlig thing, at all man vnner aff them oc lower
 Gudh oc seyier: thy han ær godh, for thy i verdhen ær hans
 miskund! Hwar for vm ieg synes at owerogonge i howen i blant
 these thing aff ien ædræ drukkenhet, thet later ieg til Gudh, thy
 at Christi kærlighet trænger oss, oc nw synes vor mwn, men
 15 vort hiertæ ær ok vtwid, oc for thy attror ieg aff stor hiertens
 begerels vt at trykke ether snarlig thenne horels ful aff glæde,
 gifwen for mange mænniskes helse, oc for thy at thet ær got at
 dølae kungens sacrament, men ther ær hedherliget at vppenbare
 oc vedherkæne Gudz gerninge. Hører for thy nw alle folk, ieg
 20 kommer aff kunglige brøllup, ieg drak aff hymmerigis vin i brøl-
 lups hwss. Ther ower bær ieg got budh oc seyier alle ny glædhe,
 CXXXVI* oc thy griper ieg meg ey sielff for glæde, men alsammel ingudhen
 aff glædhe glædes i vor Herre. Thu spør, hwedhen so siællen
 oc so vvon glædhe ær vprunnen i vort land? ey vten ther vti,
 25 at høgst kung oc keyser feste meg i these Paschæ glædhe,
 sosom i konglige brøllup, sin enest oc kære ewinnelig visdom til
 brud, oc gjorde nogher mote sin maw. O ho ær ieg, at ieg skal

være kongens maw! ho derfwes at hopes til so stor verdehet! o huræ stort ær *thet*, at so fatte oc litel oc so fwl oc vuærde skulle vphøghes til so stor verdehet *vtæn* all *min* forskyllen! ho kan vyrde *thenne* dyrest gawe verdeste all tak! *then* mekte *kung* later seg ey nøghe *ther met*, *vtæn* *han* økte *ther* til gawer oc godger- 5
ninge oc vtviide øfnfullelig *nadhen*, *thy* at *thenne* visdoms ødhmiwge discipel i *thenne* syns *nadh* vort kallet aff *henne* brødhher *Amandus met* iet nyt oc betegnelig *nafn*. *Tha* *thenne* discipel var lønlig *met* sin gudheligest *brud* i *hiertens herberig* brøllups huset oc soff søtelig i mælle *henne* ælskogs arm, *tha* *begyndet* 10
han at voghe *met* *hiertens* brænnende kerlighed oc tracteret vmvæl aff *anners* (helse) *met* sin eghen. *Tha* sang *fornefude* *brud* møghet søtelig oc vnderstandelig oc ower naturlige these ordh, so at *thet* kunne ey liges *met* nogher dødhelige things røst, oc sagde: *thy* at aff *theg* skal vtga *then*, i huilken alle folk skule 15 CXXXVII
velsignes. Aff huilke ord vort discipulen møghet glad oc vndrende oc *met* størst gynst vende *han* seg til *henne* oc sagd: o *min* øghens liws, o *min* siels atroo, o *min* glædhe som ey kan vttrykkis *met* ord, *min* sotest *ven* møghet fogher oc vligelig for alle, slæktefull oc pryd quemligest *met* all *nadh*, see *thu* vest, at 20
thet ær stor ælskogs log oc eylighet, at *thet* som nogher ælsker storlig, vil *han* at *thet* skal oc være ander behaffig, oc at *thet* skal aff alle ælskes oc lowes, *tha* *vtæn* *henne* forkøp. O kerligful *hiertens* vilkor meg nw næruændis som blænder so i mælle so brænnende suk *met* ordh, men *thu* æst *then* ene oc enest som 25
sammelkommen ær aff alle ønskelig godhe thing, oc *sodhan* ær *thin* besynnerlig fordel, at huræ møghet hwer ælsker gør teg flere almænnelig *vtæn* awnd, so møghet skal *han* eghe teg fulkomligere i seg sielff. Hwarfor, o væluilige, *thu* som hawer vmsorg for hwers helse, giff nogher mote oc tænk qwem^e vegh, vms 30
huilken *thenne* *thin* ælskog oc andelig festels mo øghes eller ma nogherledis fornys vmuæl, *sosom* *hon* ær nw i manne lædifullæ gammelgiørd, *thy* at *naturen* som best ær skicket aff *theg* forseer seg aff *summe* legdom som *hon* behøwer, vms huilke *henne* idelig vonskels skal forbædhers, so oc i ræt sanne *thine* nodhes gafue 35
behøfue idelig fornysels, at the skulle ey tabes eller minskes. O

CXXXVII* min Gudh, vm mange viste *met* rønels thin festels at være so
 glædhelig, o Gud gawe the viste henne arbegd at være so litel
 oc henne løn at være so stor! Ieg brænnner alsammel, tha ieg
 thænker, at so mœghet got, som ær so nær sat, forglæmes aff
 5 mange, oc at sædhen ær so mœgel oc gernings folk æræ so faa.
 O huræ mœghet then ærlig doctor oc apostel Paulus bran for
 these things begerels, som so var rœrd aff brodherlig kærlighet,
 attrød at være self ban for sine brodher, at han skulle forlige
 these andelige hionlagh, som ther efter sagd: ieg fest ether ien
 10 man etc. Men then helghe fadher *sanctus Dominicus*, som var
 sosom iet hymmelske bud thenne festelses, attrød at sæliæ seg
 hannom, at han matte alsammel bydhes for siæle helse, oc for
 thenne gudhelig ælskogs fornyels. So oc hans stolbrodher *sanc-*
tus Franciscus vyrde all thing sosom dræk, at han matte draghe
 15 alle til thenne dyreful ælskog, oc gore Christo manne ælsker.
 So gorde oc manne anner Gudhs venner aff verdens vphoff, som
 for thenne sag vtgafue seg til vodhe oc vare visse vppa, at the
 skule foo so mœghet meer lod aff thenne hælle festels, huræ
 mœghet the kunne foo sek flere stolbrodher oc selscap. For thy
 20 nw min herre, ieg, som vil felle forfædherens fotspod, ær rœrd
 innerlig aff thenne ælskogs skodh oc aff brodherlig kerlighet, ieg
 bogher til theg mine hiertens knæ oc bedher teg aff alt hierte
met sug oc græd, at thu skalt ey late thenne thin andelig festels
 eller festingsfæ so forfares i vore daghe, vten ingyd i noghers
 25 hiertæ nogher nadh til at forny henne, gør *met* oss, Herre, ey
 efter vore *gernings* snœdhet, vten effter thet at thet sømmer thin
 CXXXVIII ælskelig oc purest godhet, thy at i thin milhet hænger all vor
 helse, for thy at ther aff ær thu vsle mænnske so ælskelig, at
 thu ær the vverdhe mænnske so mil oc forlighes so gladelig *met*
 30 them, men at ieg skal ey fordraghe teg længer. Se ieg vsel syn-
 ner, fortungen aff mine eghen synde, men glad aff thin stor mil-
 het, ieg ligger fallen nedher for teg oc skal ey vpstaa aff iordhen,
 alt til nodheful ord gaar vt aff thine løp, oc alt til thu staar vp
 oc vordher mil oc giwer samtyk, at thu vil nw late teg festes til
 3 5 brud sosom *fordom*.

Sapientia: Sannelig jeg ær altid redbe at fulkomme thet
 thu bast oc giwe samtyk til these andelig hionlag, vm then vare
 som ville rættelig arbege the vm, men i vndherlig mote æræ
 mange som attror at foo thenne festings fæ, men tha ville the ey
 arbege for at faa henne. Sannelig kunne thenne min salest 5
 festels faas vten arbege, vtalle skulle vtuelde meg seg til ven, thy
 at ho ær so vvis at han ey tagher ien stor byrdhen gul som
 hannom gifven ær vten verdskyl oc gaar sin vegh. Nw sannelig
 ær so, at visdom draghes aff lønlig thing, oc ho som henne vil
 eyie, hannom goræs behoff at søge efter henne met arbege oc 10
 vmhug, sosom efter penning, oc grawe henne nedher sosom lig-
 genfæ, thy at hon ey finnes i there land som sotelig løwe. San-
 nelig thet ær stadfest i Gudz rad, at ængen tagher thenne gud-
 ligest brud, vten han hawer førre strid manligest i striden for
 henne, oc ho som helst bliwer stude alt (til) ænden i these drow- 15
 els i thenne verden i hennes tiænist, han skal vmside glædes
 met henne i sin æræful rige vten ænde. Oc ey vnder, thy at
 arbege pleyier at ga for lønen. Ho ær then i thenne stakket tid
 som onsker oc gør ente, oc foor thet han vil? oc for thy æræ
 the ey verdbe hennes fulkomlig festels, som late seg vverde til at 20
 lide genwerdebet for hennes kerlighed. CXXXVIII

Discipulus: Iw herre, thy at hwelpe æte aff the smwle
 som falle aff there herres bord, oc forthy vordbe thetæ, at thu
 verdbes at forsee thine siwge oc skrøbelig mænnske aff then
 gudhelig oc fulkomlig festels delaktehet, som somme ær giwen 25
 besynnerlig. Iek bedher, ønk vore siwgdome oc vndscap i thenne
 næruændes stvnn, oc giff nogher mote til at faa thenne nad
 vm atskille punct, thy at thu hawer oc atskille grader i the thing
 som æræ. Heller hawer thu ey fader at enest ien velsignels?
 giff for thy nogher læt mote oc so almenelig, at alle som teg 30
 ville dyrke eller som skulle tilføghes teg i san kærlighet, eller the
 som hinders aff mandoms skrøbelighet oc draghes igen aff thenne
 velsignels, eller vmuel skulle her efter pines verdskyllelig i skartz
 ild, at alle these ma verdes at fo led aff thenne velsignels, oc
 skal thu ey sætte almenlighe kændom aff thenne thing, men lær 35
 nogher besynnerlig oc lætte lærdom, sosom nogher modher gifuer

sine små børn miolk oc ey stadhe madh, (for thy) at these lærdom smaghe søter i them som magt hawe oc enfolle æræ oc the fulkommes thess bæther.

CXXXIX

Sapientia: Ieg hawer iæt i læsten, at ieg skal være met
 5 tro mænniske alt til verdens ænd oc at ieg skal ey owergiwe
 Pedhers skyb nogher tid, æn at thet æltes mannefoll. For thy
 skikket ieg gernings mæn i atskille tid til at plante min vingard,
 oc gaff them ewinnelig helses lægdom oc fornyet them ofte, men
 oc aff begynnels vtgudher ieg meg vm slækt i hælle siele oc
 10 skikker meg Gudz venner oc prophete, oc for then sag skal ieg
 nw i thenne tid kungøre theg nogher gerninge oc kærlighetz nog
 voon id, (met) huilke ewinnelig helse ma atskillelig sammeldeles,
 aff manne atskille trapers oc statz mænniske som høre til thenne
 festels, oc vmwæl skal ieg kunger, huræ thenne ælskog skal ide-
 15 lig fornyss, oc thettæ legger ieg til, at alle the som efterfølle
 thenne samme visdoms lærdom, som ær grunlagd pa kristenmænz
 sandhetz fast sten, the skulle vordhe til ewinnelig tid then velsig-
 nelses arfuinge som ær iæt vm then tro Abrams sædh i Jhesu
 Christo. For thy ho som helst som attror at vorde ewinnelig
 20 visdoms ælskelig discipel, ee hwat slækt han ær eller stat eller
 køn eller ordhen eller renlefned, skal han granlig gømæ these
 artikel som efter kommæ, som æræ so tempret, at the hawe ænte
 som vonskelig ær, oc hwar ma gore them vten all brod mot sin
 regel eller stat. Sannelig Gudz visdom akter ey ther met at
 25 stadfest nogher tilbindels oc vedherkænnels oc nogher anner til-
 trengels, men en nyæ sielniliendis gudhelighetz idels, som sower
 nw vnder lædhi. Oc han som seg vil ofwe i henne gør vel oc
 lofuelig, men ho som thet ey gør, ther fore synner han ey. For
 alle thing skal hwar visdoms discipel over(gifwe) legmelig ælskog,
 30 vm han nogher hawer, oc skal taghe seg then ewinnelig oc gude-
 CXXXIX* lig visdom til brud oc ven. Oc vm nogher ær so bunden met
 særdeles kærlighet, at thet vare hannom møghet hwast oc hort at
 fore seg sielf magt vppa so snarlig, hawe skal han tha got akt,
 at han vil draghe seg fræ then skadelig kerlighet, forst han føler
 35 Gudz hielp oc foor tilfæl. Men the som ey æræ bunden met
 vertz ælskog, men ellers lade alt hertil oc kolle oc forsymmelig i

hans kerlighed, the skulle sosom aff ny feste thenne brudh oc
 fornye seg i hennes ælskog *met* ien mil gudhelighet. Oc skal
 thet so goræs, at then samme som the plægde at tiæne forre so-
 som herre for rætzet, nw skulle the lægge sek ther efter, at the
 moghe tækkes hannom oc blifue hoss hannom sosom sötteste 5
 brudh, oc *met* then store andelig ælskog skulle the altid thænk
 thenne gudheligest brudz mektehet oc milhet. O huræ hællæ æræ
 the som forskyllet hennes venscap i thetæ lifff! oc thenne festels
 eller gammel festelses fornyels for større gudhelighetz vpuækkels
 skal hon ey vordhe enest aff innen til i siælen, vten oc vten til 10
met nogher lønlig tegn, sosom *met* tre knæfall, oc the samæ
 knæfal skal han gifue seg siel so stor brud, oc seyie so: i thet
 først ieg giwer meg teg, i thet annet ieg offer meg teg, i thet
 tridiæ ieg byer meg teg, oc han skal bedhes fæstings fæ aff henne
 sosom nogher ny nad, til inbyrds kerlighetz oc trolighetz tegn, 15
 huilken kærlighet ey dødh ey lifff ey nogher creatur skal ewinne-
 lig bryte. Oc forthy at tit paminne gerninge meer æn ord, for
 thy skal (ieg) seyæ teg ien mærkelig thing, oc sialsyn, som horer CXL
 mөгhet her til. Thet var ien vng man, som ælsket mөгhet hete-
 lig, for thy han ower-gaff vertz kerlighet oc vtualle seg then hym- 20
 melske brud, sosom ær Gudz visdom, til ven, oc han attror aff
 alt sit hiærtæ at hawe thenne kære altid i sin hugh, han gik i iet
 lønlig *stet*, oc for vndherlig stor kerlighet stod han vp oc drog
 sin klædher aff owen til oc tog iet hwass iern oc skar owenfor
 hans hiærtæ rødder, i thet *stet* som hiertet klapper eller boster, 25
 so at blod gik vt ther som han skar eller stak, oc ran nedher
 at, oc han gørd so manne sting her oc ther, alt ther til han
 mærkte sin bruds forklare nafn, som ær Jhesus, ower hans hiærtæ
met stor hofd stafwe. Men tha han hafde born these nyæ blodug
 saar nogherstund i thet saar kæt *met* stor kærlighet, vmsidhe 30
 vorte the saar hele efter manne daghæ, oc thet samæ nafn syntis
 oc bleff klarlig oc fulkomlig i thet same *stet* i kødhet. For thy
 ther efter tha thenne gudhelig ælsker soa vertz ælskære bære there
 brudz nafn i vertz klædher, sosom manghe pleyier at gore, tha
 vende han seg til sin gudhelig brud oc mintes hennes kærlighet 35
 oc stor ower-gongelig fordel oc glæddes ther aff, at han bar henne

nafn vafskrabelig ower sine hiærtæ rørdher, ey i sten taffe skrif-
 wen eller syd eller vøfnet i klædher, eller scriwen *met* rubrik
 eller blæk, men *thet* ær betegnet oc mærkt i hiertens køtz taff
met bloduge bogstafwe oc fogherlig floreret, oc ther aff fek han
 5 sannelig at vndersta, at gudhelig kerlighetz helsammelig fruct øk-
 CXL* tes *hannom* mærkelig aff so stor nafns nærørels, som idelig pa-
 monet, oc *han* attror at alle gudhelig mænnske skulle fa fram-
 gong i Gudz kærlighet, ther aff rodde han, at the skulle hawe
 mere røgt vm *thettæ* nafn, ekki so at the skulle gøre *thet* samæ
 10 som *han* gørde oc antworde seg vradelig i voodhe, oc (at) the
 skulle ey følle *thet* efter i nogher mote som *hannom* var gifwen
 aff ien besynnerlig gawe at owerwinne *met* Gudz dygd, men at
 the skulle bære lonlig *thettæ* helsamlig nafn, ee huræ *thet* var
 scapt eller scriwen ante i klædher eller annerledis efter there
 15 vilia, for at øfwe seg i Gudz kærlighet. Thenne forsagde vng
 man, *Amandus*, gørde for thy thenne forsagde kerlighetz gerning,
 at so ofte *thet* hände *hannom* at see *thet* fornefnde nafn som
hannom var enest kunnet oc Gudh, tha kam han then fermer
 venscap i hug oc hon vort fornyet i *hans* hiertæ sosom nyllæ.
 20 These lige pa gernings vegn løse vi aff Symone høgst prest, tha
 han ville forny then venscap som Judas Machabeus skicket *met*
 Romer, sosom nw (var) gammel giord, tha sænde *han* tid ien gul
 skiol til ien tegn, oc *han* fornyd then gammel venscap. So gaff
 oc vor Herre mænnsken fridz tegn i skyn. Soo oc Israels søn-
 25 ner, tha the gørde venscap *met* vor Herre, vtgudhet the vatn eller
 bygde alter, heller satte stene, eller the skicket nogher legmelig
 thing, at vm the vtwertes thing skulle mænnskens inwortes skrøb-
 elig minne hielpes. Oc manne hælle mæn i ny testament for vor
 tid gørde mange hände maling til at vpuække gudheliget. Somme
 30 hafde hoss seg billet eller korss, oc manne hafde hælledom oc
 anner sodhan thing hoss sek oc bare *thet* for things sag, sosom
 løses. For thy skal han gøre sosom forsagd ær aff *thettæ* nafn
 CXLI *Jhesum*, han som nadhen hafd, foor thy at mænnskens hug goor
 snarlig oc saktelig fræ the thing som begynnen æræ, vten hon for
 35 nyss idelig i them. Item ewinnelig visdoms gudelig ælskere oc
 discipuli, the som ville, moghe løse thenne visdom daffig, these

efterscriwen tidher *Secundum Cursum breuem*, men the som ey kunne løse eller have law forfall, eller vnuæl the som ville vmskifte them i anner gerning, the skulle løse i there stet vii *Pater noster* for vii tidher som pleyier at læsis, for hwar tid ien *Pater noster*. Oc thenne skal være there mening i the vii tidher, at 5 Gudz visdom skal gømmæ there hiertæ oc leghemme, at the skulle ey nædhes aff thenne dorligest verden oc aff thenne tidhes fængelighet oc vnscap, vten the skulle gaa varlig oc visselig, oc skulle gømmæs for alle vnne vodhe. *Item* ower bord efter *Benedicite*, før æn the begynne at æte, skulle the seyie en *Pater* 10 *noster* for andelig almess, for there siæle som mest behøve hiepl i skærts eld, oc skulle akte, huræ vodheligt thet ær at æte almess vforskyt oc ey fortæænæ them *met* idelig *suffragia*, oc huræ snød thet ær at (ey) hielpe then som seg sielff kan ey hielpe i noghet, oc *met* huræ stor gynst the glædhes at faa i so stor vselhet min- 15 ste taar eller brødkromme, som faller aff *Herrens* bordh, for hwarre hanne lysæ. Oc at thetæ milhetz id skal thess heller vordhe gudhelige hughe behaweligh oc raadelig, tha ær merkende, at tha som ien gudelig persona i iet kloster lefnet hafde taghet these bønnen at gøre tilhope *met* nogher anner aff nye, oc ienkorlig 20 løst then personæ de *profundis* *met* stor gudhelighet, før æn hon aat, tha syntis henne i ien syn mange siæle som vare skicket i mange pinelige stæde, huilke som møgnet græte aff fwle klædher oc ønkelig late som the hafde, oc sagde at the behøvet (hiepl), oc i blant them tha gik ien persone besynnerlig til henne oc bedhes 25 aff henne, at hon [m]atte være [hen]nes almess[qui]nne, oc gifue henne then de *profundis* for almes, som hon løste daglig ower bordh, aff huilken syn gørde hon ther efter thenne andelig almess *met* stor gudhelighet. *Item* ien pater *noster* thet søtest oc hel- sammelig nafn ewinnelig visdoms, som ær *Jhesus*, at vor *Herre* 30 oc frelser skal hele oc gøme alle these ewinnelig visdoms discipel oc vor modher then hæghe kirki aff alle genwerde thing oc beskerme them for alle there vuener. Oc for so stor nafns hedher skal han seyæ these ord ante førre eller sidhen: velsignet vare vor *Herre Jhesu Christi* Gudz nafn, oc æræfulle iomfru Marie hans 35 modhers ewinnelig oc vtermeer, amen! Oc ther til ær aflat. Oc

thettæ ær skæl til thenne bøn aff *thettæ* nafn, at han then sote
Jhesus (nw) i thesse yterst tiid affskrabeð oc vtslykkes aff *manne*
hiertæ pa gudhelighetz vegne, oc ær so skadelig nw bortkast, ther
aff at so mange æræ (nw) som spøre efter *thet* som theres ær,
5 oc ey som horer til *Jhesum Christum*, oc at *thettæ* honestydende
nafn skal foo liff igen nogher mote i tro mænniske hiertæ oc in-
trykkes oc fornyss skal vordhe forsagd milhetz id. Ey vnder, thy
selff Gudz visdom syntis *manne* i syn oc kærde met kærful røst
thenne *Jhesu* bortkastels aff sine fordom kære vænner. — *Item*
10 then først dag tha visdoms historiae sættis in, som ær først syn-
dag Augusti manet oc atte daghe, tha som o *Sapientia* sættes in
CXLI til aften sang, oc alle the daghe ther efter til Iule aften, tha som
Gudz søn ewinnelig visdom verdeghees at gaa i thenne verden,
skal vordē nogher synnerlig aminnels aff hannom met Antiphona
15 eller Collecta eller *Pater noster*. Oc vnuæl vm nogher hiolle
mæsse i the daghe aff ewinnelig visdom, tog han (*thet*) mægheit
til tak, vm nogher hafde stund til. *Item* visdoms discipuli oc æl-
skære skulle æn ther til taghe til vare iii daghe in aaret enkorlig,
so at the skule gøræ thenne andelig brud nogher besynnerlig
20 tiænist i hwar thesse tre daghe. Then først ær Nyaars dagh, i
then dag begynnes aaret, oc efter somme landscaps gammel sydh
pleyia the som hawe venscap til sammel at giwe hwer annen nya-
aars gawæ pa thenne dag oc ynske got aar, so skal oc samme-
ledis hwar gudhelig visdoms discipel for siælens vpuækkels til
25 Gudz kærlighet goa fram til sin enest oc kærest gudhelig brud oc
bedhes trolig seg sielff oc alle hennes discipule oc then helle kirki
vor modher iet got aar for nyars gawe. Oc then skal løse nogher
bone(r), eller vnuæl han som *thet* sommer skal tæne eller late
thenne nogher vogslyss i hans hedher oc offer *thet* pa alter hel-
30 ler for korsset, thy at han ær iet ewinnelig lyss, til tegn at all
tro discipel skal vedherkænnēs oc vil hawe all sin helse i thenne
vstade tid aff thenne enest brudh, oc at hennes enest ælskog skal
brænne oc lyse i sit hiertæ, oc skal bedhe, vm thenne ælskog ær
CXLI* vtslykt mouelske aff nogher tilfæl, at hon skal miskundelig vptæn-
35 des igen, at hon skal oller vtslykkes her efter. *Item* then annen
dag ær Fastelangs syndag, oc hon har mægheit høgtidelig aff ver-

dens vuisse ælskære oc fortæres i owermate forfængelighet, thy at
 tha pleyie vener oc driks stolbrødher at komme tilsammel oc gør
 seg vertz fofængelig glædhe. Oc for thy til iet tegn, at hon then
 gudbeligest brudh ær sin discipel allsammel thet som ær glædhi
 oc hugswalels oc kerlighet i thenne verdhen oc i then annen 5
 verdhen, oc for thy skal han gøre sosom førre for hiertens vp-
 uækkels. *Item* then tridhi dag ær then først dag i May monet,
 tha som voors klarhet som ær alle glædhelig oc astundelig, be-
 gynnerr at synes fogherlig i iordzens grød, thy at thet ær tha vone
 oc mest i Sweuie landscap i Thydeskland at vnge folk gonge til 10
 skow vm næt oc hugge mey oc sætte them for dørre prydde met
 bloster, hwar the vente seg at hawe quinfolk til ven, til venscaps
 tegn oc trohetz, so forthy at aff ien vnd begynnels skal gudhes
 hellæ gudhelighet, sosom oc vittherliget ær, (at) thet samæ gores
 aff then helghe kirki aff then først dag i Augusti monet, thet som 15
 vordher ien dødhelig man til forgiftes aff them, thet skal vordhe
 alle thing scaper gudhelig aff these, oc so möghet met mere
 vmhug, huræ möghet thenne gudeligest ven owergaar alle dodhe-
 lig mænniske i nadhe, som ey ær twæuel. Ther aff skulle the
 offer pa then dag sin kæreste gudhelig brudh iet lys eller løse 20
 nogher gudhelig bøn til sin gudhelighetz vpuækkels oc antwordhe
 seg henne gu[dhe]lig. *Item* gudhelig visdom discipuli skulle oc
 hedher högste kungs ewinnelig visdoms modher aff hiertens högst
 attraa, thy at hon vil taghe them sosom henne søns enkorlige ven-
 ner seg til besynnerlig sønner, oc hawe there røkt aff modherlig 25
 kerlighet. Ther aff skal hwar gudhelig visdoms discipel hedher
 henne dafflig met Aue Maria ix sinne. Ien Aue Maria skal han
 seyie met knæfall, først vm morghen, tha han star aff sin sæng,
 oc skal antwordhe hymmerigis drødning gudhelig alle sinæ godhe
 gerninge som han skal gøre then dagh, oc tha som so hedherlig 30
 modher oc kær presenterer sin søn högst kung the gerninge,
 vordhe the ynne oc anamelig for so stor medlerskæ hedher, huilke
 gerninge vorte mouelske sma oc smille oc minner behaflige, vm
 the presenteredes strags met synderens hænder. Sammeledis
 skal han gør vm aften efter alle sine bønner, tha som han vil nw 35
 gaa strags i sæng, oc at han skal thes trygligher sowe, skal han

bedhes aff henne, at hwat som minner ær gørd then dag skal vpfyldes vm henne, oc hwat som vel ær gørd skal gømmes oc gøres tokkelig vm henne, oc hwat som ille var gørd skule forladhes millelig vm henne. Item siw Aue Maria skulle the seyie
 5 iomfru Marie søtest hiert, som ær alle synde mænniske millest tilflyels, at hon skal vplate thet ewinnelig visdomss søtest kammer oc alle Herrens barmhiertehetz gømme, oc ville bøghe seg til alle thenne visdoms sin søns discipule i vterst sin andz vtgong, at hon vil beskerme them tha millelig oc følle them til hymmerige. Thet sidest ær, at hwar aar paa then dag som kommer
 CXLIH 10 nest efter Sieldagh, tha skulle the seyie mæsse, som preste æræ, for there siæl som dødhe aff Gudz visdoms discipule, oc fulkomme these bønær oc for there kære venner. Oc the som ey æræ prester skulle ante offer eller seyie Pater noster oc legge gudhelig til thenne bøn, at Gud oc vor Herre skal hie(l)pe miskundelig sin kirki vedh sin ewinnelig visdom oc sætte henne til frid oc rolighet.

Nw ville vi seyie thet igen, som førre ær sagd, met ferre ord ok nyttelig. Tha ær merkende at ewinnelig visdoms ælskere
 20 eller dyrkere, efter som sagd ær, skulle overgiwe legmelig eller vertz kerlighet, som ær sag til manne vnd thing, oc skulle taghe ewinneligh visdom, thet ær Jhesus Christus, til andelig brudh, eller skulle fornyæ thenne fæstels som længe sidhen ær gørd af met ien ny gudelighetz attrø, oc til større gudhelighetz vpuækkels skulle
 25 the gøæ tre knæfall i ien lönlig bønset, tha the offer seg først ther til. Item the moghe gøre these thing som her stander efter, sosom ær, at the skulle seyie dagligh vii Pater noster for vii visdoms tidher, for hwar tidh ien Pater noster. Item ower bordh, før æn te taghe madh, skulle the seyie ien Pater noster til andelig almess, the siæle til hielp som heller behøfue hielp i skærseld. Item søtest Jhesu nafn i Pater noster amot alt vnt oc vantlyk hugs oc leghems, oc skulle the lægge these ordh til før eller efter: velsignet være vor Herre Jhesu Christi Gudz nafn, oc æræful iomfru Marie hans modhers ewinnelig oc vtermær æn
 35 seyies kan! Oc so vorde the ny Pater noster ower all hopen, CXLIV oc the som have nadh moghe bææ lönlig met seg Jhesu nafn for

gudhelig kerlighedz tegn oc vpuækkels, men the som kunne løse skulle seyæ the stakket tidher aff visdom, oc *Pater noster* efter hwar tid, som førre ær sagd. *Item* iomfru Marie skulle the seyie ien Aue Maria, thet først tha the staa vp, at hon skal presentere alle godhe gerninge the gøræ then dagh, oc ien Aue Maria vm 5 aften efter alle there bøner, tha som the ville ga i sæng, at hon skal være ien forligerskæ til alle the vnd gerninge the gjorde then dag. *Item* heunes miskundeligest hiertæ skulle the seyie vii Aue Maria, at hon skal hielpe alle these discipule i dødzens trong oc these vordhe sammele ix Aue Maria. *Item* pa then først 10 syndag i Augusti monet, tha som hystoria sættis in aff visdom, oc pa then dag for Iul tha som o *Sapientia* sættis in. *Met* the anner daghe skulle the hawe nogher bone eller aminnels efter there vili. *Item* Nyars dag oc Fastelaghens syndag oc første dag i May monet skulle the hawe i besynerlig tjänist *met* there bøner, eller 15 offer brænnen lyss eller flyet soo the, som thet sømmer eller quæmmer, oc then dag næst efter Siæle dagh skulle the sey mæsse eller offer eller seyie hundred *Pater noster*, efter thet sømmer hwer there stat for alle these ewinnelig visdoms discipule, oc for there kære venner som dødhe æræ. Oc vm nogher ær so skrøp- 20 elig eller so siwghe eller so hindret i lofflig gerninge, at the hindres stundom aff *fornefude* løsling, eller the hawe so hord hiertæ eller vertz hug, at the kunne ey gøre hwer(t) særdeles sosom sagd ær for there vkunnels, tha skulle the seyie ix *Pater noster* oc so manne Aue Maria, oc skulle gøre forsagd aminnels. 25 Oc thettæ skulle (the) gøre *met* there mening infollelig, som the CXLIV* anner gøre atskillelig, oc thet ær nogh. Oc vm nogher vare som ville skifte forsagd Aue Maria i so manne Salue reginæ, oc then *Pater noster* som seyies ower bord, før æn madh taghes, for siæle i then psalm de *profundis*, tha gere the væl til ewinnelig visdoms 30 hedher, som ær velsignet ewinnelig.

Men at vi skule komæ noghet litet til vor akt igen, tha ær merkende, seyier Gudz visdom, at thenne enfolle kændom i dict, men sannelig fructsamlig i all andelig fruct, skal taghes aff teg *met* besynerlig oc enkorlig kærlighet, thy at sosom thu seer oc 35 maa røne gudhelighez brun vptændis vm henne, oc gudhelig dyrk

vtvies oc iofncristen fræmmes nytelig, men mil hieþ giwis oc ther aff the siæle som æræ i pinelige stædher, oc thenne kændom kan engen være vbehaffig aff ræt dom oc ransaghels, vten mouelske ien awnnfull bagtaler eller nogher vmil, som vil minske anners 5 gerning, som have blingord vnderstandels eller vnd oc hord begerels. For thy aff plictege kerlighetz skikkels skalt thu først vp-øsa teg her aff gudhelighet, oc ther efter skal thu foresee iofncristens siæle helse.

Capitulum ultimum.

10 Gudz velsignelses mannefol fruct, som Gudz visdoms discipelle forskyllte at faa aff hennes fæstels.

T ha som then tidh fræ daghen begynnes oc solen gaar vp hafde ænd, oc then samæ glædhelig tidh (som) var fortæret i thenne søtete gudheilg brudz hælle tilltalen met ønskelig glædhe **CXLV** oc høftidelig low hafde ænd, oc discipulen, som hafde ther i mællæ 15 aktet Gudz tilsyn, vort kallen til vtvortes gerninge oc trængdes til at bryde thenne roligest skodhelses søfn aff lydels, vende han seg all sammel til sin kære, oc grædh aff kerlighet, oc nigde seg til hælle kyss, oc sagde henne godhe næt som hans siæl ælsket alz hierteligest, oc tog henne syn andelig brudh ofte i sine arm, oc 20 stod so met henne sosom i ien halff stundh, oc i blant anner kærefullæ ordh, tha han sagde henne godhe næth, sagde han met grædfull røst: o min hiertens hiertelig ælskog! nw styres min tale til teg, oc teg enest antwordher ieg meg all sammel, oc attror at these thing skulle foo framgong ewinnelig, oc ieg takker teg, min 25 kære, for these oc anner vtalle godbegerninge, som thu gørdh meg aff enest nadh. Theg være loff oc hedher ewinnelig! ieg bedher teg aff innerst hiertens attraa vm thine miskundelighetz inwole, oc vm thin rosen blodz dygd som thu riwelig vtgøst i

thin pine for mankønsens løsen, at thu min kung oc min Gudh
 skal velsigne met helsamlig velsignels alle them som hawe stad-
 fest at feste theg, ewinnelig visdom, i samme mote som sagd ær,
 oc the som ville hedher teg met the forsagde gudhelig bone, oc
 vnuæl them som legge seg vin vppa at kungøre thet for anner. 5
 Thy at (thu) ær then benedid fruct som fordom var iæt verden,
 oc thu hawer besynnerlig fordell ther vti, at hosomhelst thu vel-
 signer han skal være velsignet, velsigne for thy thu, min fadher,
 these born sosom thine ælskere oc discipule met alle patriarchæ CXLV*
 oc alle ytvalle mænniske vælsignels, som teg vare behafuelig aff 10
 verdens yphoff, at the skulle tilføghes efter dødden there hælghes
 tal met glædhe. Ieg bedher at tit nafn skal pakalles ower them
 som ær ælskelig oc æræful, at thet skal være them til helsens
 vern i alle oc mannehande thenne verdens lifs vodhe. Thin
 ewinnelig visdom styre hon them i sine gerninge, fridzens ængel 15
 gomæ han them oc helsammelig siælens oc leghems lyksamlig-
 het! være them bli, Herre, giff them syndbætrings rwm oc san-
 angher, pwr scriftemal oc fulkomlig bodh, oc giff at the skulle
 vennes til teg sin scaper for there dødh, oc skulle forliges met
 teg fulkomplig, oc at the skulle faa thin hælle leghem i there 20
 yterst til veybreff, so at the skulle engenlund forhindes aff brod
 eller vforsynt dødh oc ey aff vforskikket dødh! Herre, gør them
 thenne nad for tit nafn, at sosom the tiæne teg nw met these
 gudhelig tiænist, so skulle the velsignes aff teg i there yterst dødz
 stund, oc skulle ledhes aff thin søtest modher, miskuntz modher, til 25
 hymmelrike, hvar the hælle siæle hælle skara skulle sællig mæt-
 tes i hymmerigis fædhernsland efter thenne næruærendis vsel-
 hetz boleg aff Gudz hwses fructsamlig-
 het, oc skulle tilsammel skodhe
 teg ærens kung oc dygdene herre i thin fogherhet, Jhesum Chri-
 stum vor herre, (thu) som met Fadher oc Hælleg And løwer oc 30
 radher, Gudh ewinnelig, amen!

Indhold.

Fortale Side 1

Første Bog.

Første Kapitel.

Hvorledes Udvalgte af Guds Nåde drages underlig til Gud, og særdeles hvorledes et ungt Menneske blev draget 7

Andet Kapitel.

Hvorledes Kristi Pine baner Vej for Guds Bekjendelse 15

Tredte Kapitel.

Om nogle Kristi Piner, og hvorledes en sand Elsker skal lige sig dem, og hvi Gud vilde gjønløse Mandkjønnet med sådan Død 18

Fjerde Kapitel.

Hvorledes Sjælen, som har tabt sin Brudgom for Synd, skal finde ham igjen under Korset med Synde-Bedring 25

Femte Kapitel.

Gråd og Jammer over udslokt Gudeligheds Varme i adskillige Personer af begge Kjon i vor Tid, hvilke Kristus igjenkalder til sand Kjærlighed ved hans Pine 33

Sjette Kapitel.

Hvordan en gudelig Brud, Guds Visdom, er, og hvordan hendes Kjærlighed er 44

Syvende Kapitel.

Hvor elskelig den gudelige Visdom er, og ligervis hvor frygtelig 57

Ottende Kapitel.	Side
Den gudelige Visdoms Nærværelse og Borteværelse, og hvordan Sjælen bør at have sig	59
Niende Kapitel.	
Hvi lader den gudelig Visdom sine kjære Venner så mangefold drøves i denne Verden?	69
Tiende Kapitel.	
Om Helvedes Pine	74
Ellevte Kapitel.	
Om Himmeriges Glæde	78
Tolvte Kapitel.	
Her tales om nogle Stykker, som jeg overgav i det som tilforn er sagt	84
Trettende Kapitel.	
At det er Guds Svend nytteligt at lide mange Drøvelser . . .	93
Fjortende Kapitel.	
Hvor nytteligt det er, at have Kristi Pine idelig i Minde . . .	104
Femtende Kapitel.	
Hvorledes en sand Kristi Discipel skal lige sig hans Pine . .	110
Sextende Kapitel.	
Synderlig Jomfru Marias Lov, og om hendes store Sorg, hun havde i sin Sons Pine.	116
Syttende Kapitel.	
Om Jomfru Marias Drøvelser	122

Anden Bog.

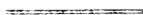
Første Kapitel.

Om mangelhånde underlig Lærdom, og om mangelhånde Disciple 128

Andet Kapitel.

Om nytteligst Visdom for dødelige Mennesker, som er at vide at dø 134

	Side
Tredie Kapitel.	
En stakket og nyttelig Regel og Form for åndeligt Levnet . . .	146
Fjerde Kapitel.	
Hvorledes Kristus skal gudelig undfanges i Sakramentet . . .	152
Femte Kapitel.	
Hvorledes evindelig Visdom skal loves idelig af alt Hjerte og al Sjæl	173
Sjette Kapitel.	
Hvordan dette som foran skrevet er, må drages til Prædiken . .	183
Syvende Kapitel.	
Hvorledes mange tro Mennesker kunne fæste Guds Visdom, og hvordan de skulle idelig forny sig ved nogle daglige og lette Id	188
Ottende Kapitel.	
Mangefold Frugt af gudelig Velsignelse, som Visdoms Disciple værdiges at få af hendes Fæstelse	200

Anmærkninger.

Side Linie

- 2, 5 seyier (horologium), Sejer-Værk.
3, 8 Tecuita, jf. 2 Sam. 14.
- 31 Hugo af Vaucemain, Dr. theol. i Paris, var Dominikanernes Ordensgeneral 1333-41.
4, 29 veniæ horte med til Bodsovelserne, og indbefattede de forskellige Benstillinger, såvel at boje Knæ som at ligge næsgrus.
- 30 thet sættæ trin er en Misforstaaelse af Textens: se x^{sto} passo (o: se Christo passo) læst: sexto passu.
5, 29 thokke til onde, depravare.
7, 5 jf. Visdom 8, 2. — L. 14 barn opr. dreng.
8, 1 jf. Ordsp. 3, 15. 16. — L. 5 sstds. 4, 6. 8. — L. 25-33 jf. Visd. 7, 29; 8, 2. 10. 16. 18. — L. 34 jf. Ordsp. 3, 24. 26.
9, 14 jf. Ordsp. 21, 17; 6, 10.
10, 4-15 jf. Sir. 6, 24. 29-32; 51, 35; 40, 20. — Lin. 36 jf. Ordsp. 27, 27.
11, 1 jf. Præd. 6, 9. — L. 17 hellæs, felicitatur.
- 20 jf. Dom. 8, 2. — L. 28 jf. Præd. 7, 26. — L. 32 jf. Præd. 24, 19. 18.
- 35 jf. Ordsp. 8, 35.
12, 31 jf. Ordsp. 23, 26. — thit, r. f. thik.
13, 5 jf. 1 Kor. 1, 24. Kol. 2, 3.
15, 15 jf. Visd. 7, 10. 12.
17, 12 forsætter, præferunt. — smille, vilissima.
- 18 tee, i Hdskft. rettet til beuise. — L. 21 trinne kammer, triclinium. — L. 30 teer r. t. seyier.

Side Linie

- 20, 13 sosom fynne medhel spiss, tanquam per mediam aciem inimicorum.
- 23 gøte, r. t. dyrke. — L. 30 gadde, r. t. sting.
- 21, 10 jf. Jerem. 14, 9.
- 23, 2 plawe opr. pligt.
- 25, 10 vdleth, r. t. vtuold.
- 28, 7 skal vist læses: thu [sætte].
- 16 ydel (Øgle?), vipera. — L. 17 sækket, irretitum.
- 29, 6 framtale, r. t. vtseyæ. — L. 18 permet, membranas.
- 31, 11 men, r. t. vten. — L. 21 armtegt, amplexus.
- 32, 2 gudelig, opr. Gudz.
- 33, 12 oggen, exul.
- 35, 18 radh aff then gudh Atteron (v. Acceron) jf. 2 Kong. 1. Ekrons Gud Beelsebub, som Akasia spurgte om Råd.
- 36, 3 jf. Jerem. 9, 3. 4. — L. 7 jf. Jerem. 9, 8.
- 37, 20 Tau, Ezech. 9, 4., vor Overs. Kors. — L. 24 jf. 1 Kor. 7, 5. — L. 31 jf. Es. 3, 10, 11.
- 38, 33 jf. Begræd. 1, 1; 4, 1.
- 39, 14 begathes, condiri. — L. 28 klæt, zizania. — L. 30 syer, fermentum.
- 43, 7 jf. Ps. 37, 15.
- 44, 3 jf. Højs. 5, 9. — L. 13 jf. Efes. 5, 18. — L. 27 jf. Visd. 2, 1. 2. 6.
- 45, 3 roser, r. t. blomster. — L. 17 dygder, verticibus. — L. 26 jf. Sir. 24, 21. 20.
- 46, 13 thin søtelig lyde Trykf. f. ther søtelig lyde, — L. 21 jf. Præd. 24, 21. — L. 31-47, 13 jf. Es. 53, 8. Sir. 24, 3. Mich. 5, 1. Sir. 24, 31 (jf. Vulg. v. 41). Ordsp. 8, 23. 24. 25 ff.
- 47, 22 jf. Højs. 8, 1.
- 48, 20 ff. Udtrykkene er især lånte af 1 Tim. 6, 16 og Ps. 110, 3. Ps. 45, 14. 15; 104, 2. — L. 28 jf. 2 Mos. 33, 20.
- 49, 4 fødels tidh. Oversætteren må vel have læst nativitatis istedenfor vanitatis.
- 52, 12 jf. Højs. 6, 7.
- 54, 11-13 "han hawer fest . . . minæ kinner", er taget af den hellige Agnes "Officium".
- 55, 12 læs, ord: vten, thy at osv. Det nævnte Ordsprog lyder i sin Helhed:

Qui caruere "nisi",
 Non sunt oculis mihi visi,
 Si "nisi" non esset,
 Perfectus quilibet esset.

Side Linie

- 55, 16 swin næse kjender Originalen ikke. Den har simium, som Overs. vel har læst suinum, der næsten lyder som dansk, men nok ikke er Latin (sus, suile).
- 21 de fire complex (Temperamenter) har Overs. selv skudt ind, men glemt at få de to med.
- 56, 23 jf. Højs. 5, 1.
- 57, 11 forlagd. Thenne l. forlagd thenne (jf. Daniel 7, 9. 10).
- 60, 32 Det platoniske År er det store Verdens År, som man lod indeholde 36000 Sol-År.
- 61, 33 jf. Højs. 8, 6.
- 64, 10 er Disciplens Svar oversprunget, hvis Indhold kortelig er: da jeg ser, Herre, at du er en erfaren Elsker, hav da den Nåde, at vise mig nogle Tegn på din hemmelige og visse Nærværelse!
- 65, 18 jf. Psalm. 106, 1; 138, 5.
- 67, 8 Ayoth er Dommeren Ehud (Dom. 3, 15 fg.).
- 68, 19 prophetis er Skrivfejl for philosophia.
- 69, 3 jf. Jerem. 12, 1. 2.
- 70, 11 jf. Sir. 2, 1. — L. 22 fg. jf. Joel 1, 4. — L. 24 rudh (Rust), rubigo, efter Vulgata; Lindberg overs. Gnaveren. — L. 33 glædde (Glenter), milvi.
- 71, 12 jf. Habak. 1, 4. 13. — L. 25 thu ræser, formidas. — L. 32. 2 Kor. 12, 9.
- 72, 24 jf. Ps. 3, 3.
- 73, 26 væsterhaw, Oceanus, jf. 160, 12.
- 75, 30 ther vold gøre, Org. vinolenti, Overs. har vel læst violentes. — talerifwe, procaces.
- 76, 33 fg. jf. Visd. 5, 4. 5.
- 78, 24 jf. Ps. 57, 9.
- 82, 18 efter roligest er glemt et Ord s. Dvælen el. Hvile (pau-satione).
- 83, 27 jf. Åbenb. 7, 12.
- 85, 25 jf. Apostl. Gj. 13, 48.
- 87, 5 excelsa, Offer-Højene.
- 88, 17 tempel opr. kirki lighels — L. 32 jf. Es. 23, 4.
- 90, 32 eller then som vier S., Orig. vellicans S., Overs. må have læst: vel litans S., jf. Amos 7, 14.
- 92, 5-6 the rægnes . . . lystelighet, er overstreget og i Randen skreven en anden Oversættelse, hvoraf dog Kloster-Bogbinderen har bortskåret Meningen: være i to[rrn] holle the [for] lysteligh[eth] sosom the ..[v]ærlige.. Orig. velut ignobiles in sentibus esse pro deliciis computant, jf. Job 30, 7.

Side Linie

- 93, 2 jf. Es. 40, 1.
- 95, 21 heders, opr. doctors.
- 96, 1 jf. Es. 24, 6. — L. 33 jf. Ps. 71, 20.
- 97, 6 størrer er nok en uheldig Overs. af majores.
- 28 Alexius var en rig Yngling, der levede og døde i frivillig Fattigdom i 5te Århundrede. Eustachius blev omvendt og led Martyrdøden under Hadrian.
- 98, 6 Achilleus led Forfølgelse for Troens Skyld under Domitian. Om ham og alle de andre her nævnte Helgener indeholder Legende-Samlingen Vitæ Patrum (s. 98, 7) Efterretninger. Arsenius og Macharius var to fromme Abbeder; Paulus og Antonius de bekendte Eneboere, og den franske Biskop Hilarius, Psalmedigteren i det 4de Århundrede.
- 99, 19 the thing osv., opr. owermere thing.
- 101, 28 drøfuels er Læse- eller Skrivefejl for Stråle (radius). — L. 29 straffer Oversætterfejl af arguit.
- 105, 17 jf. Hojs. 1, 12.
- 109, 19 thettæ, rettet i Marg. til thenne.
- 23-25 er taget af en Passions-Hymne af V. Fortunatus: "Vexilla regis prodeunt", hvis næstsidste Vers lyder efter Suso:
 O crux ave spes unica,
 [sangvine pretioso perfusa,]
 auge pijs justitiam,
 reisqve dona veniam!
- 115, 2 helle mænz, r. t. menniske. — L. 28 rætskyllle, r. t. retferde (debitam).
- 117, 26 vmfar, rettere måske vnfar (undfange).
- 118, 11 malogranata, Granat-Æbler, mala granata.
- 12 mandagore, Dudaim, Lindb. Alruner (Hojs. 7, 14).
- 121, 20-21 bewilses, måske bewisels, exhibitiones.
- 22 skød, i Hdskr. spød.
- 123, 8 verdes, r. f. var verde.
- 130, 13 almyss, caputia. — L. 25 henne, r. t. sek.
- 131, 25 tiggels, meditatione.
- 132, 6 sandhet, r. t. gudhelighet.
- 26 vorde vtgiefwe, displicentiam incurrere.
- 133, 18 vm, opr. met.
- 136, 35 reetz, opr. spar.
- 137, 17 spugge, måske Skrivf. f. skugge, umbra.
- 140, 36 det tredie heller er vel overflodigt.
- 141, 23 vnsk, måske Skrivf. f. vesk, humor.

- Side Linie
- 143, 12 stormes, invalidæ rigescere.
- 145, 18 høglig, animæqvior. — L. 21 jf. Præd. 11, 8; 12, 1. 7.
- 147, 1 quartern (quaterni) er her modsat bøger, codices (146, 28), og betegner vel nærmest de sammenfoldede, i Mod-sætning til Bog-Ruller. — L. 2. præpositiones l. propositiones. — L. 24 so, r. f. som. — L. 36 jf. 2 Mos. 16, 29. 30.
- 150, 4 vtsang, Ottesang (matutinum).
- 151, 15 ff. Om Arsenius vilde Disciplen forgjebes søge Besked blandt Filosoferne. Han henvises derfor også, ligesom ovenfor, til "Vitæ patrum", og der kunde han læse, hvorledes Arsenius, Søn af en romersk Rådsherre, alt i sin Ungdom havde hørt en Røst som sagde til ham: fly Menneskene og du skal blive frelst! Da han derpaa gik i Kloster, hørte han under Bonnen atter en Røst: Arsenius! fly, ti og bi! Og mange Træk af hans strænge afholdne Levemåde kunde han der finde, så vel som om den Beundring han vandt derved.
- 154, 36 jf. Præd. 8, 16. 17.
- 156, 35 Nabes har Overs. læst og sagtens antaget det for et Egen-navn, men i Origin. står nubēs, Skyerne.
- 161, 1 jf. Es. 45, 15 og 1 Kor. 2, 9.
- 162, 18 aff longtom, de longinqvo.
- 165, 35 lødless (af alle oplyselse), expers.
- 168, 21 O ewinnelig Gudh osv. er Discipelens Svar.
- 25 at taghe. Ve l. at taghe: ve.
- 169, 6 minzskes løner, largissimus remunerator. jf. 175, 32 aff thin minskelighet, ex sola liberalitate.
- 173, 3 jf. Sir. 39, 17. 18; obaudite me divini fructus et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate. Overs. har ført aquarum (vants) op til fructus istedenfor til rivos. Efter vanbek skal sættes et Komma.
- 174, 17 Ledhing then stiern er: polus arcticus. "Ledings Højhed" er det gamle Udtryk for Poli Højde.
- 175, 8 jf. Ps. 33, 1. Sir. 15, 9. — L. 22 ligge n. pa grw, pro-stratum jacere.
- 176, 33 seyier stwn, hora.
- 179, 12 quoniam osv. har vel Overs. anset for et Citat.
- 180, 21 siælens lefhet eller smektels jf L. 23, affectus.
- 181, 12 forgong, præminentia.
- 183, 17 siæle røft, zelus animarum.
- 187, 16 vonæfulle, l. vonæ fulle.

Side Linie

- 188, 16 jf. Ps. 34, 12; 66, 16.
- 193, 19 Den unge Mand, Amandus (194, 16), er Suso selv.
- 195, 1 **Secundum Cursum** brevem er "De stakkede Tider af Visdom" som også nævnes 199, 2. Ligesom man havde Tide-Læsning for den hellige Jomfru, det hellige Kors, osv. havde man også "Tider" for den hellige Visdom, såvel i udvidet som i forkortet Form. De læstes navnlig, ser man (196, 11 jf. 199, 11. 14) første Søndag i August, Dagen før Jul, Nytårsdag, Fastelavnssøndag og første Maj.
- 199, 28 **Salve regina, mater misericordiæ** er, næst Ave Maria, en af de almindeligste Bønner til den hellige Jomfru.
- 201, 21 veybreff, viaticum.
-

DE HELLEGE KVINDER,
EN LEGENDE-SAMLING,

UDGIVEN

AF

C. J. BRANDT.

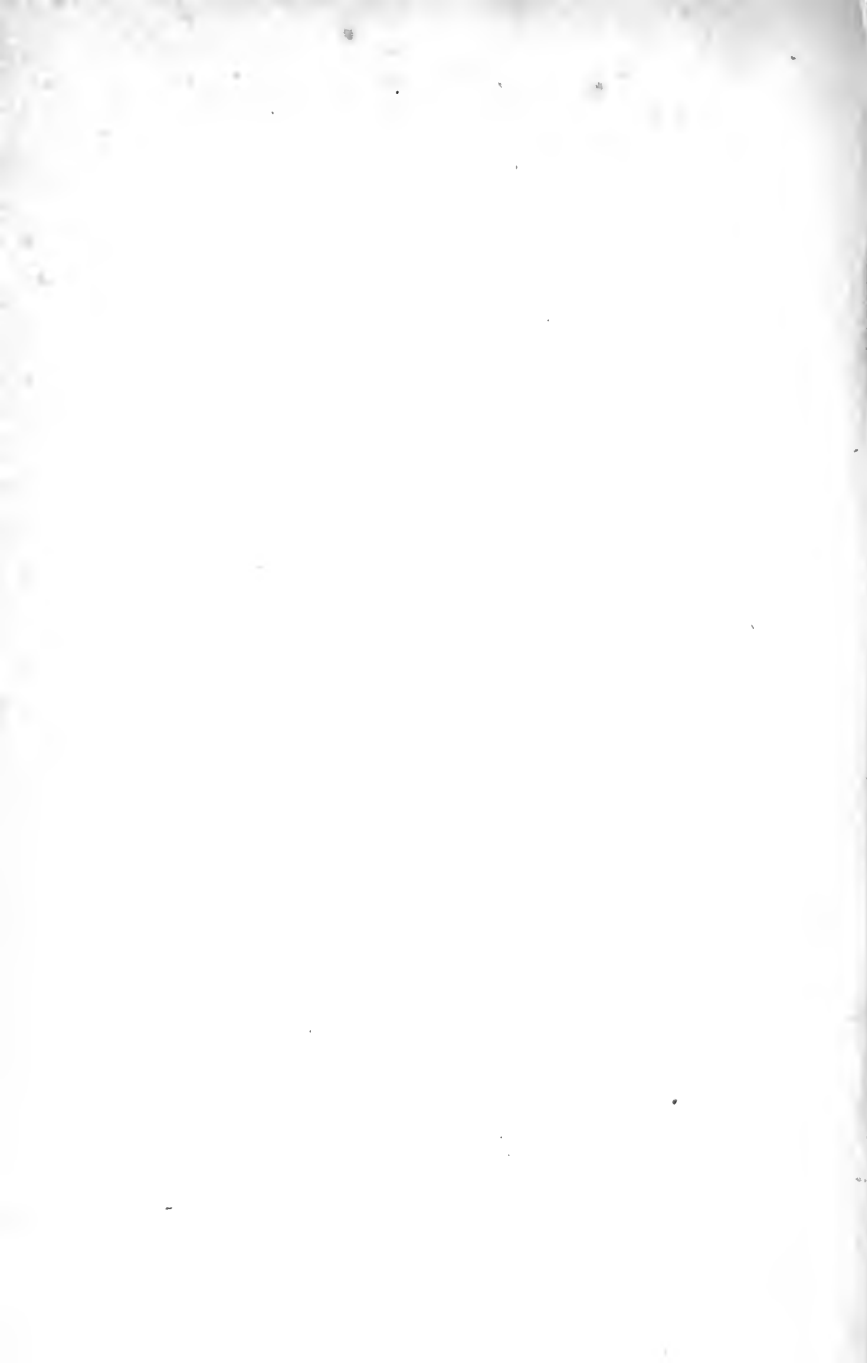
KJÖBENHAVN.

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE.

HOS G. E. C. GAD.

THIRLES BOGTRYKKERI.

1859.

INDHOLD.

Den hellige Jomfru:	Side
Om Joakim og Anna og Maria	1
Om Vorherres Fødsel	9
Om Vorherres Pine	12
Hvore Vor Frue vord optagen	20
St. Povl i de Dødes Rige	24
St. Margrete	29
St. Kirstine	38
St. Cæcilie	52
St. Katrine	60
St. Lucie	69
St. Agnes	74
St. Sofie og hendes tre Dotre, Fides, Spes og Caritas	82
St. Marine	88
Jærtegn af den hellige Jomfru (Brudstykke)	92

Thet war en man i Israels folk, heth Joachim, af Judas slæct. Han vaar sin eghen foræhirdæ, ok han ræddis Gud met mildbeth i syne godgerninge. Han gjorde thre lothæ aff alt thet hans gods skildæ om ar. En lodh gaf han vidne oc faderlosæ horn oc pelegrime oc fatucth folk, then annen gaf han Gudz 5 tieniste folk, then tredie sikh selff oc siith folk. Ther han so gjorde, tha hogdæ Gud hannum oc hans gotzs, soa ath hans lighæ var ey i alth Israels folk.

Thætte tok han til atgøræ, ther haan var femten vinter gammel oc tiughe. Ther han var tiughe vinter, tha togh han segh 10 kone af siit egith slæct, af Daudid konnings byrdb, ock hun heth Anna. Ther han hafde hauet henne tiuge aor, oc the føde icki born sammen, ther han stod i Gudzs mynster och offræt siit offer til Vorherræ, tha sagthe en man til hannum, het Ruben: Joachim, tech lydær ey at wæræ ii bland Gudz offers, forthi at han gaf 15 thech ey fruct af thin husfrue. Ther han hafde horth then vbrytsæll, tha gik han grædende af mynsteret oc vilde ey hiemfare, mæn gik til siit fæ oc tog met sek hirthær oc for borth langth i annet land, soa at Anna molte ey fange both aff hannum i fæm monede, mæn græd ok sagdæ: o Israels Gudh, all sterkest, mæden 20 thu gafst mek huerken son eller dotter, hui togst thu myn husbonde fra mek, at icch veth ey huaræ han ær, eller huare han ær doth, oc huare icch skal hans iordefærd goræ? Ther hun hafde megit græth, tha gik hun vth i sin yrtegodrdh oc sial nydær

i syne bøne ok bat til Vorherræ. Ther hun vpstod af syne bøne,
 tha lifftæ hun vp syne øgen oc soa en spurueredæ i eth lauer-
 xxvii* bærtræ. Tha gaf hun syn røst *met* suk til Vorherræ oc sagdæ:
 o aluoldughe Gudh, ther alle creature gaff afspringe, hui hauer
 5 thu mek ene vte luct af thin nodæ? Nu kende thu mit hiarte af
 mit hiones vphob, om thu gafue mek entug søn eller dotter, at
 iegh skulde offræ thæt tek i thyth mynster. Mædæn hun sagde
 thet, tha tethess Vorpherræ engel foræ hennis antlat oc sagdhæ:
 rædis ey Anna, forti ath thet af tegh skal fød hæs, thet ær i Gudz
 10 act, oc thet af tegh vorder fød, thæt worder til underls offuer
 all værclden. Ther han thæt hafde sagth, tha var han bortæ.
 Hun reddis oc skalf at hun so teligh sivn oc hørde telict moll,
 och gik i siit hærberge, oc fial i syn siæng sligsame ense hun
 vare døth al daghen, oc al nathen var hun i syne bøne oc i
 15 megell rætzell. Ther efftar kalleth hun syn tienistæ mø til sigh
 oc sagde: thu sath mek i thilig angist oc vilde ey go intil mek.
 Tha swaret hun mumlænd oc sagde: af Gud tok thin man af tek
 oc gjorde tek vfructsom, huat giet iac ther af giort? Ther Anna
 hordæ thet tha græt hun.

20 Then samme tyme tha kom en yski man i blandh bergen til
 Joachim, ther som han gomde sith fæ, oc meltæ til hannum oc
 sagdæ: hwi far thu ey effther til thin husfru? Tha swaret Joachim
 oc sagdæ: i tinge winter hafde iech henne oc iech mottæ ey føde
 af henne huerken søn eller dotter, oc iech gik mæt megel blisel
 25 af Gudz mynster. Huar til skal iec efter faræ til henne? men
 skall iech vtæ gange *met* mit fæ meden iech leuer, æn fatuct
 folk oc vidue och faderløse børn oc Gudz tieniste men sænd iech
 gerne theræ lod *met* myne swene. Ther han hafde thæt sagt,
 tha swaret hin yski man hannum oc sagde: iech ær Gudz engel
 xxviii 30 ther kom til thin husfru, ther hun græt oc badh til Vorherræ,
 oc hugde iech henne, oc thu skalt vidhæ, ath hun ær *met* dotter
 af thit tydæ, thær tech war vuidende ther thu bortfoort. Thenne
 dotter worder i Gudz mynster oc then helliger andh scal hwiles i
 35 moa sighe, ath henne lighe war eller vort fød vt iorderige.
 Fore then skildh tha far hiem til thin husfru, oc thu fynner henne

met hæffth, oc loffue Gud, forti at hwn och henne affodæ vorde sægnd ee vten ende.

Tha bath Joachim til engln ok sagde: om iech finner nadæ met tek, tha siit een stundh i min bolec, oc sægn mek thin tienistæ man! Tha sagde engellen til hannum: sigh ey at thu 5 esth myn tieniste man, for thi ath vy tiæne bodhæ en herræ, oc myn math oc myn drick mo ey sees aff iørdereichis folk. Forti skalt thu ey bedæ mek gange i thin bolech, mæn thet thu scalt giffue mek, offræ thet til Vorherræ. Tha togh Joachim eth vsmittet lamb, oc sagde til engellen: iach var ey soa derff at iec 10 tordæ offræ, vten om thit both hafde giffuit mech voldh til at offræ. Tha sagdæ engellen: ey bath iech tec thet, vten iech vistæ thet varæ Gudzs villie. Mæden han ofræt, tha for engellen til hemmels. Tha fiall Joachim a siit antlade i sex daghe. Siæte dagh at aften tha komme hans swene, oc vndrede hwi han loa 15 soa, oc hugtæ at han vildæ dræpe sig selff, oc finge neppelig lifft hannum vp af iordhen. Ther han talede (til) them, huat han soa, tha vndret the oc ægde hannum till at han skulde vten dwale fulkomme engelsens bod oc fare hiem til sin busfru.

Mæden han actet i syn hug huat helder han skuldæ hiem- 20 fare eller ey, tha fiall thyngsel a hannum oc kom then samme engell til hannum ther han soff, ther fyrre kom til hannum, huilken oc sagde: iech ær then engell, ther tec ær sæt til at gome af Vorherræ, far ørugh hiem till Annam, forti at the miscund ther thu ok thin busfrwæ hassue giort, the æræ vptalde foræ 25 xxviii* Worherræ, ok ethær ær giffuen then affodæ, ther ey hellugh mæn oc ey prophetæ hassde, och ey the fanghe. Ther han vogneth af søffne, tha kallet han till sech syne hirdæ, och sagde them syn drom, och the bade hannum, ath han skulde efterfaræ, oc forhe ey ansin engels bodh, men stath vp ok faren fræm! 30

Ther the hafde fareth i twige dage, och the ware nær komue hiem, tha kom engellen til Annam, ther hun war i syne bone ok sagdæ till henne: gak til then porth ther bedhær Gull porth, och løb omodh thin man, forti ath han kommer i dagh til tegh. Hun skinde segh met syne mør och gik til then porth, oc stodh 35 ok badh syne bone. Ther the hassde lengæ bith, tha løstæ the

vp theris øghen, oc soæ Joachim faræ *met* siit fæ, oc Anna løb amodh hannum, oc halsæth hannum oc loffuith Gudh oc sagde: iach war ickæ och er nu, iach war vfructsom ok nu ær iech *met* hæft. Ther war megell glædæ *met* all theræ byrd, saa at
5 then tydendhe gik offuer all landet.

Ther ny monedæ vare gangne tha fødde Anna dotter, och callet henne Maria. Ther hun hæfde gifuith henne ath dii i thre vinther, tha gyngte the til mynster, Joachim och Anna, och offræth theris offer till Vorherræ, oc sattæ Mariam i møør samfund, ther
10 bodæ var fyrræ oc siden nat oc dagh i Vorsherræ tieneste, soa at the vndreth allæ, om væll mynstærens formæn sosom the andrææ.

Fiarde lesning.

Maria, ther hun var thriggi vinthær gammell, tha var hun so fulkommen i henne athæft, och ydeligh i henne bone ænsæ
15 hun var füllelich til alders kommen. Hun var then fægerstæ mo til var, hennis andlædæ skyn ense snee, ther war soa megel Gudzs nadæ *met* henne, at engen ther henne soa stoth kiotligh list til henne. Hun sættæ sigh selff thenne regell, at fran om
20 morgennen oc til tærcæ timæ tha var hun i syne bone, ok fran tærcæ timæ oc till nonæ tyme tha war hun i gerningh. oc om nonæ time huær dagh tha bidde hun ee til Vorherræ ængil kom, oc hun togh madh af hans hændær, at hun skulde soa myklæ hældær væræ i Vorsherræs loff. I blant thee møør hun var
25 *met* fandz ængi arwæklær, ængi rætter i theræ logh, ængi miukær. Hun war ren bodhæ i hugh oc legom oc vduold i dygdh. Hun war e huær dagh bædræ æn annen. Engen hørde henne bannæ, engen soa henne wredh. The mör *met* henne varæ tolde hun ey at syndæ ey mæt ordh och ey mæth gerningh. Then madh hun togh aff engelssens hond ther leffde hun hwær dag veth, ok
30 then hun tok af mynsters formæn hannum gaff hun fatuct folk. The soghe yteligh ængle tale *met* henne. Alle the siukæ hennæ hanlæth the forææ helæ hiem til there huss.

Femtæ læzæ.

Thær war en prest hedh *Abiathar*, ther vilde at *hun* giftis hans søn oc gaff *biscopær* ther gaffue til. Thær *Maria* herdæ *thet*, tha forbot *hun* *thet* thom oc sagdæ: *thet* moa ey wære ath *iech* scall thytæss vith *man*, eller *man* vit mek, forti at *iech* hauer iæt *thet* Gud aff barndom, at *iech* skall wære *hannum* 5 skær moe. Thær *Maria* war *siurtæn* vinter *gammell*, tha giordæ *Pharisei* eth *rodh* oc sagdæ, ath *quinnæ* mottæ ey *bedæ* theris *bøne* i *Gudz* *mynster*, oc sendæ both *yfluer* alt *Ysraels* folk, at the skuldæ allæ a *thridiee* dagh *komme* til *Gudz* *mynster*. Thær alt folket varæ *komne*, tha gick *Abiathar* *there* *biscop* i the *hög-* 10 *iste* *trappæ* oc giordæ *lydh* *yuer* alt folket och sagde: fra at thætæ *mynstær* var først *vpgiort* aff *Salomon* *könningh* oc *siden*, tha hauer hær *verith* i *könning*s *døtter* oc *prophetæ* *døtter* oc *biscops* *døtter* oc *presteæ* *døttær*, oc waræ *migit* *framme*. Thær the *komme* til *there* *alder*, tha giftædes the oc fulde theris *forældris* 15 *seed*. Nu hauer *Maria* *funneth* en *ny* *siit* ath *tiæne* *Gud* *met*, at *hun* wil *leffue* *mø* *lif*. forti *ticker* mek at *wy* skulle *met* *Gudz* *rod* *vidæ* *hwæm* *hun* *scal* i *gøme* *sættæs*. Thæt *lietæ* alle *theræ* *syn-* *agogæ*, oc giorde *lot* *yuer* alt *Israels* folk oc *lodæn* *fiall* *yuer* *Judas* *slæct*. Tha sagdæ allæ *höfdinge*: *annæn* dagh *hwosom* 20 *ey* hauer *husfru* *kommer* *hit* allæ *met* *hwær* *sin* *vand* i *hændæ*. Thær the *komme*, tha *antuorde* the *biscopen* alle *theræ* *vændær*, och *han* *tiente* *syne* *tienistæ* oc *talet* *vit* *Vorhærræ*. Tha sagdæ *Vorhærræ* til *hannum*: lægh *alles* *theræ* *vender* *vp* i *choor* oc *biut* *them* alle at *komme* *morghen* *arlic* at *tage* *there* *wænder*, oc *ther* 25 *vendern* *kom* i *theris* *hendær*, *hwile* *theræs* *vand* en *dwæ* *flyger* *offn* *aff* oc *vp* til *himen*, *then* *there* *scalt* *thu* *sætte* *Mariam* til *gøme*. *Annen* *dagen* *ther* the *ware* *aftær* *comne* oc *biscop* *tientæ* oc *andnordeth* *them* *theræ* *vendhær*, tha *kom* *dunæ* *af* *engi* *there*. Tha for *Abiathar* i *preste* *clædæ* *met* *tolff* *biælle* oc *gik* *vp* i 30 *chor* oc *tientæ*. Thær *han* *badh* til *Gudh*, tha *kom* *hans* *engell* oc sagdæ: *thette* ær en *scam* *wol* *ther* i *actæth* for *ækki*, *ther* *thu* *bær* *hannum* *fram*, tha *kommer* *thet* *tegen* *ther* *Gud* *mæltæ*. *Then* *samæ* *war* *Joseps*, oc *han* *var* *forsmath* for *thi* at *Josep* *var*

gammel, oc han vilde ey nothæs til at gøme Mariam. Ther han stodh utedst miuklic, tha øpthæ Abiathar biscop til hannum oc sagdæ: Josep gak hit, oc tag thyn wond. Tha reddis Josep oc vndret, hwi han kallet hannum. Ther Josep ractæ sin hand at tagæ sin wand, tha gik en dwæ framæn af vanden oc fløgh lenge om mønstæræt, oc soa foor hun vp til himen. Tha loffuet alt folket hannum oc sagde: salig estw i thin ælle vorden, at thu scalt Mariam gømmæ. Tha sagdæ alle prester til hannum: tak (tu) benne gladelic, forti at Gud hauer teg vthuold aff alle. Tha sagdæ Josep: huar til ville i mek gammel man thætte barn i hand sæle! Tha swarde Abiathar biscop oc sagde: lath thet minnes, huore Datan oc Abiron the forhadede Gudz budh. Soa vordær thet oc tek, om thu forhær Gudz villie. Tha sagdæ Josep: viste iach at thet vare Gudz villie, tha gjorde iech thet, tha latær ænnen af the mør met henne ther hun haffde ferræ. Tha sagdæ Abiathar biscop: Hun skal haue mør til hugneth, ee till ether brullups dag kommer.

Siæte lesning.

Tha tok Joseph Mariam met fæm mør. En heth Rebecca, annen Sephora, tridiæ Susanna, fiarde Abigo, fæmtæ Nabaell. Oc the sætte thom alle gerningh, oc Maria tok purpur at gøæ til Gudz mynster. Tha sagdæ the andre mør til henne: hwy, mæn thw esth yst, hwy vast thu verdugh atgøæ purpur. Calleth henne tha mø drotningh. Ther the soa sagdhæ, tha kom Gudzs engel i blant thom, oc sagdæ: thæt worther sant, ther i mælæ. Annen dag efftær, thær Maria stodh hoos en keldæ, tha kom en engel til henne oc sagdæ: saligh estw Maria! forti at thu hauer giort Vorsherris boleggh vti thin hugh, lius scal komme aff himmerige oc boo i tegh, oc værilden scal al liusæss af tek!

Tritie dag ther hun gjorde purpur met sinæ fyngre, tha kom en ysky man soa fagher, at man gade hans fægærth ey told, intil henne. Ther hun soa hannum, tha ræddis hun oc skalff. Tha meltæ han til hennæ: hel se thu Maria, ful met nadæ! Gudh ær met tek! sign væræ thu ouer alle quinnæ! rædis ey, thu fant

nadæ *met* Vorherræ! thu vorder *met* hæfft oc thu scalt fødæ søn, oc han skal hedæ Jhesus! Tha swaret Maria: huoræ moa *thet* væræ, forti at iac kom aldrih i car(l)menss tidæ? Tha sagde engellen: thæn hellugh andh skal komme i teck *met* syn dygt, forti *thet* ther af tegh fødess *thet* kallis Gudz søn. 5
 Elyzabeth thyn frencone hun føddæ af sick i sin ællæ, ther hun var vfructsom, forti at *thet* var alth mugelict for Gudh. Tha sagde Maria til engellen: iech ær Vorsherræ thærne, vorde mek xxx*
 effter thine ordh!

Siwende læsningh.

Mædæn thætte giortæs, tha var Joseph burtæ i tymberger- 10
 ning. Ther han kom effter, tha fan han Mariam *met* heffth. Tha reddis han *met* megel angisth, ok øptæ: Vorherre, tagh myn and af mek, forti at mech ær bædræ at døø æn leue. Tha sagdæ the mör mæth henne vare til Josep: vy vidæ at hun kom aldrih i carlmens tydæ. Vy vidbe at hun ær skær mo, forti at hun 15
 var e gømd af engell, oc engen hauer *thet* giort vten engellen. Tha sagde Joseph: hui villæ i mek, at iech skal tro at engellen hauer *thet* giorth? oc græt oc vilde lönlich fly fran henne. Ther han skulde bort fly, tha kom engellen till hannum om nat i søffne oc sagdæ: Joseph, rædæs ey at tage Mariam thin gifft. then heffth 20
 hun ær *met*, *thet* ær aff then helliger andh. Hun skal fødæ søn oc han skal hedæ Jhesus. Han skal frelsse siit folk af synde. Ther Joseph voknet, tha tacket han Gud oc talde Maria syn drom oc henne mör oc huggeth henne oc sagde: iech syndeth, at iech hafdæ vrang hugh vith tegh. Tha gik then tidend yuer Is- 25
 rael, ath Maria var *met* heffth. Tha var Josep tagen af mynsters formen oc led til biseopen. Biscop oc the alle roptæ Josep oc sagdæ: hui hauer thu soa giort vit telligen iomfru, ther engle fødde vti Gudz mynster sosom duueæ? Vy vidæ at thu hafde henne ey vold giort, tha vare hun mø æn i dagh. Josep swoar 30
 at han *thet* ey gjorde. Tha sagde Abiathar biscop til Josep: tha scalt thu dricke prouels vatn. Oc *thet* vatn hafde then kraft, at the thæt drucke oc ginge siv sinne om alteret, vare han saan at

saken, tha tedess e noget teken i hans andlade, ther man mattæ
 kenne *thet*, æn vare han vsan, tha tediss icke. Tha samledis so
 megit af Israels folck til mynstærit at mæn kunne ey komme tall
 a them. Tha kom oc Josep, tha leddis oc Maria til Gudz huss,
 5 oc hennis slæct fulde henne, oc sagde til henne: gak helder vith
 thyne synde for preste. Tha calleth the Joseph til alterit oc gaue
 hannum *thet* vatn. Ther han hafde drucket, oc ganget siw sinne
 om alteret, thaa tediss icke tegen i hans antlade. Tha sagde the
 xxxi alle, ath han var ræt oc haftæ ther til giort. Tha callet the Ma-
 10 riam oc sagde til henne: huat orsagels hauer thu? hwat tegen
 mo meræ teess a tek æn thu esth *met* heft? Æn *thet* ene letæ
 vy af tek, at thu gor vith, huo tek sweg soa. Vy vidæ at Josep
 ær skær. Bædræ ær thee, at thu gor vith æn Gudz vredæ giuer
 tek noket tegen oss alle aaseend. Tha sagde Maria: om ther ær
 15 i mech nogeth smit æller noger synde, tha giue Vorherræ *thet*
 tegn a mek ether alle aseendhe, at *thet* vorder huer man til effter-
 siun! Tha gik hun till oc drack af vatnet, oc gik siden siu sinne
 om altereth, oc fandz engen smit a henne. Tha vndreth the allæ,
 somme sagde at *thet* var *met* heldom, oc somme hugde ath *thet*
 20 var *met* troldom. Tha sagdæ Maria: Gud vet *thet* vell, at icch
 var aldrigh i carlmennss tidæ. Tha ginge til henne alle the ther
 Gud ræddis oc bade at hun skulde forlade thom theris vrangæ hug.
 Oc alle prester oc mör oc alt folk fulde henne *met* glæde til
 hennis huss oc øptæ ok sagde: signæt være Gudz naffu, ther
 25 tedæ syn nade yuer alt Ysraels folk!

Om Vorsherræ fædelsæ.

S camt ther efter tha kom eth both af Augustus keiser, at alle
 skulde fare til theris egeth fæderneland, oc thæt both var
 først giort af en hofdingh a Syria ther het Syrinus. Tha for oc
 Josep *met* Maria til Betleem, forthi at han war tæden oc Maria
 af Judas byrd Davidz fædern. Ther the foræ at veghen till Bet- 5
 leem, tha sagde Maria til Joseph: iach ser tw fole foræ mæk,
 annet grætær oc annet glædis. Tha swarit Josep: sith qwær aa
 diuræt oc holt tegh fasth oc mæll ey yuerwætis ord! Tha tedess
 en fager swen foræ them i skindende clæde oc sagde til Joseph:
 thet ær ey yuerwætis ordh, hun mælte, hun soa Juthæ fole græte, 10
 forthi at the faræ fran there Gudh, oc hethærnt folk glædis, for-
 thi at the timæ komme skøth, ther han iættæ ethre forældre,
 Abraham, Ysaac oc Jacob. Ther han haffde thet sagt, tha bøth
 han diuræt at stande, oc henne aff at faræ oc ganghæ in i en
 graff, forthi at the tyme ware komne ther hun skuldæ fothæ, oc 15
 gik in i then myrke graff. Ther hun kom in, tha vort grauen
 om lius innen XXXI* sosom dagh, ther ee war förræ mirc. Hun skien
 om lius innen ænse sooll vm sextæ timæ, at huerken dagh eller
 nat scortæ theræ Gudz lius innæ. Ther föddæ hun then søn
 ther englæ stodæ omkringh och siungede oc sagde: Æræ væræ 20
 Vorsherræ i himmerige, oc fryth *met* folk i iorderige, ther godh
 villie haue! Joseph var bortgangen, oc letæ at barnnende quinnæ
 til barn fothels. Ther han kom aftær *met* thom, tha haffde Maria

fød søn. Tha stæddis *han* vtæ for *grauen* oc mælte til *Mariam*:
 iech hauer fullt tegh bith kunnende *quinne* til barnfødels, *Zelemi*
 oc *Salome*, oc the stande hæræ oc giætæ ey inganget for *thet* skin
 ther ær innæ. Ther *Maria* hørde *thet*, tha smiltæ hun. Tha sagde
 5 *Joseph*: spot ey ath, thu tharft æn theræ lækdom vith. Tha bath
Maria ath en skulde ingange af *thom*. Tha gik *Zelemi* in, oc
Salome stoth vtæ. Tha sagdæ *Zelemi* til *Mariam*: lath mek hanlæ
thet. Ther *han* hanleth hennæ, tha optæ *Zelemi*: Hærre, *Hærræ*
 miskunde mek! iech hørde *thet* aldrih ferræ oc aldrih soa iech
 10 *thet*, at spener eræ fulle af miak oc søn fød, oc moderen mø
 at være, oc engen smitte i hans fødelssæ, och engen twangh vith
 at hun fødde hannum af hennis lif. Oc hun var mø met hæfft,
 och ær mø i barnbyrdh oc mø ther esttær! Ther *Salome* hørde
thet, tha sagdæ hun til *hin annen*: *thet* iech hørðæ tik sighe *thet*
 15 troer iech ey, vten iech soge *thet*, oc hanlet *thet*. Tha gik *Salome*
 in oc mælte til *Mariam*: lat mek hanlæ *thet*, oc vidæ huath
 helder *thet* ær sant eller ey. Ther *Maria* loth *Salome* hanle sigh,
 tha visnæth *Salome* handh. Fore then verc och then angest tha
 optæ hun oc græth oc sagdæ: *Warherræ*, thu kændæ at iach
 20 ælstæ oc fatuk *man*, oc iach tok icki vrætlic aff viduee oc fader-
 løs børn, oc then ther thyr tug var giek aldrih slappe fran mek.
 Jach ær nw vsæl vorden foræ *myn* vantro. Tha tediss en skyn-
 nende *man* foræ *henne*, oc meltæ till *henne*: gak til norret, oc
 bith til hannum, oc han helær *thet*, forthi at *han* ær aluæ . . .

[*Her mangler et Blad.*]

xxxii 25 . . . i siit skøth. Oc *Joseph* hafde thre swene met sech,
 oc *Maria* en mø met segh. Tha ginge vt aff *graffuen* mannige
 drakir. Ther hyne swene soghe them, tha optæ the. Tha gik
Jhesus aff sin moders skøt, oc stodh fore *drakiræn*, oc the væg-
 thæ hannum, oc han böt *thom*, at the skulde skade *engen man*.
 30 *Maria* oc *Josep* ræddis, at *han* skulde skades aff *thom*. Tha
 komme oc lage oc mange andree diur til *thom* i øthknen, oc
 fuldhe *thom*, och negthe there houeth til hannum, oc tedhe *thom*
 vegen. Ther *Maria* so the mange diur, tha reddiss hun. Tha
 sagdæ *Jhesus* til *henne*: rædis ey, the ær ey komen fore thin
 35 skadæ, mæn tegh til tieniste. Ther *han* hafde *thet* sact, tha var

rætzlen borthæ aff theris hiarte, oc fuldæ thom bodæ fæ oc diwr, oc engen skaddis af annen. Oc the haffde two oxæn fore en voghn ath foræ theris costæ mæth. A then tredie dagh tha modæs Maria in i øtken fore sol bryn, oc Josep fuldhe henne vnder eth palme træ. Ther Maria sath vnder trææth, tha soa hun vp at thet 5 haffde megell fruct a segh. Tha sagde hun til Joseph: iech vilde gerne ædæ af thennæ fruct. Tha swarede Josep: huore skal thet vordæ? trææt ær megit høgt oc mek ticker illæ væræ at vy haue ey drick at swolæ aua. Tha sagdæ Jhesus til trææt: neg tech nedær fore myn moder oc foa henne aff thin fruct! Oc trææt 10 negtes i stath foræ Maria fodær, oc the toghæ aff fructen. Ther fructen var afftagen, tha loa trææt negt oc vildæ, at thet skulde vpreses met hans both, ther thæt negdes met. Tha sagdæ Jhesus til trææt: ræth tech vp oc styrkis, oc var lottagen met the træ i myn faders paradiis ær, oc lath vp en athre af thinæ 15 rødær ther vy mughe vatn affange. Effther thet ordh tha rætæ thet sigh vp oc Brustæ vp kelde om røderen, oc the fynge øffræt vatn oc glæddis. Annen daghen ther the fore borth, tha vende Jhesus sigh till trææth och meltæ: iech sigh tegh af mit both, ath een aff thine grene skall plantes in i paradiis. Mæden han meltæ 20 thet, tha koom en engell, oc togh en gren af trææth i sin handh, oc flogh at himmellen. Tha drøffdes the alle soa ath the wordæ sliksame ensæ the varæ dothæ. Tha meltæ Jhesus til them: hwy rædis ether hiartæ? Vidæ i ey at then palme iech loth foræ till paradis, thet vordhær alle hellugen til skæmten? Tha sagdhe Joseph 25 til Jhesum: Hærræ aff mikil hedæ brennær oss, aff thu liker tha farum aff strandh veghen rolic. Tha swareth Jhesus: rædiss ey Josep, iach skall skæmmæ væghen fore tegh, soa ath thæt vy skuldæ faræ i thrætiuge daghe, thet fulkomme wy i thenne enæ dagh. Thær thet war melt, tha soghæ the bierge i Egyptæ landh 30 oc there stathæ. Tha glædiss the och ginge innen i en stath ther heth Sotynen, oc forthi at thæræ war ængin the mattæ hærberge at, tha ginge the in i mynsteræt. Ther Maria kom i mynsteræt met barnet, tha fiulle alle the affgudæ i mynsteret var a theræ antladh. Tha kom both til hertugen yner staden oc han 35 kom i stath til mønstæræt met syn hær. Ther han kom in oc

han soa, at the affgudæ loghe aa iorden, tha gik han til *Mariam* oc bat til barneth, ther *han* hafdæ in i siit skøth. Siden mæltæ han til alt hans folk oc sagdæ: vare thettæ ey Gudh aluoldende, tha loghe voræ gudæ ey soa nither foræ *hannum*. Nu bæræ the
 5 vitne om at thæt ær theræs Gudh. Om vy goræ ey thet same thaa mugæ vy ventæ, oc vgge ath oss kommer noget noth yuer, sosom thet kom yuer *Pharao konningh*, ther ey wilde høræ Gudh oc forhathæ at byddæ til *hannum*.

Scamt ther efftær tha sagdæ engellen till *Joseph*: faar affter
 xxxiii 10 till *Juthæ land*, the ære nw dødæ ther lettæ at barneth. Tha togh *han* barnet ok moderæn, oc foor efftær till *Israel*. Thær han hordæ, at *Archelaus* var konning i *Judea* effter *Herodes* hans fadhær, tha ræddis han tith at faræ. Tha war *han* aa mynt i syffne, at han skuldæ faræ til *Galylea*. Oc han for tith oc var i
 15 en stath hedær *Nazareth*. Barnet voxte och styretless fullt met snyllæ oc Gudz nadhe var met *hannum*.

Aff Vorherre pyre.

Hæræ taker Vor Hærre *Jhesus Crist* pinsæl til, sosom euangelistæ *Matheus* scriffuer aff: Ther then tyme fundæth at Gudz søn vilde døe for all mænkynæt tholæ, tha sagdæ *han* til syne
 20 iungeræ: wydæ i at efftær twigi daghz frest vorther paschæ oc menniskens søn scall sæliss til pyne. Tha samnedis the lærdæ mæniz formæn, och andræ ælztæ aff folkæth til theris biscops hus, ther heth *Cayphas*, oc roddis vith, huræ the skulde *hannum* met swigh fange oc dræpæ. Tho vilde the ey hellug dagh goræ then
 25 gerningh a, at bang skulde ey vorde innen folket. Siden ther *Jhesus* war gangen in i *Symon* leprosi huss, oc *Marie Magdalene*, ther var *Lazarus* sister, hafdæ *hannum* funnit met dyræ smørælsse, tha vredis een aff hans discippel, oc sagde soa: huat skulde thenne tapels? bætræ mattu sælæ thennæ smøræls foræ

mange penninge, oc giffue fatuct folk. Tha swaret Vorherræ oc sagde: huat drøuis i af thenne kone, at hun gor thenne godger- ningh vit mek, forti ath fatuc mæn haue i e met ether, oc mek haue i ey e met ether. Thennæ smørælsse ther thenne kone smørær mit legom mæt, thet gor hun til myn iordeferd. Sanne- 5 lige sigher iech ethær, ath hware som thætte ewangelium vordær predikæt yuer all værilden, tha høræ man thet til ammynnelse.

Tha ganger Judas, ther war en aff the tollf apostlæ, til Juthæ radh oc sigher til thom: huat ville i mek giffue at iech sælie ethær Jhesum? The loffuit hannum træthiæ solff penninghæ. 10 Thæræ fra lettæ Judas ratherum ther han inattæ hannum bezt for sælæ. Æn thær thæræ hogtit kom ther wy kalle Skærtorsdagh, oc han aath at natuort met hans iungeræ, tha sagdæ han openbarligh til thom: Jech sighær ethær thet foræ sannen, at en aff ether skal mek sæliee. Tha wordæ the rygge och sagdæ huær 15 særlich: Hærræ, ey ær iach thet? Tha swareth han: then ther ædær af disk met mek, han skal thet goræ. Menniskens søn skal fare sosom scriffuit ær, æn ve then man ther hannum sæll! bædær ware hannum, ath han vare ey boræn til mannum. Tha swarde Judas, ther hannum saldæ: Mestær, er thet iach? Jhesus 20 sagdæ til Judas: thu sagdet!

Tha innen ath the athæ ath natuort, tha brøt Jhesus brodeþer ther han hafidæ sægnd, oc gaff hans iunger ok sagdæ: tagær oc ædær, thet ær mit legom! Siden segnde han calken, gaf thom oc sagde: dricker af thette, ther mit blod ær ther vtgintess skall 25 fore ethær oc foræ mange andre, til affløsnigh aff syndæ!

Syden Gracias var sagd, tha ginge the til biergith Olyueti. Tha sagde han til them: alle tolæ i skændels innen thenne nath fore mec, som scriffuit ær: iach scal sloa hirthæn, at faræn skulæ sprethæs, æn siden iech vpstande, tha koom iach foræ ether 30 til Galyleam. Sancte Pæder swareth: tho at the alle haues illæ vidær, aldric gor iech thet! Jhesus swaret hannum: for sannen sigher iech tech, at for hanen gal trysuer, tha skalt thu mek trysuer nethæ. Sancte Pæder swaret: tho at iech skall oc døo met tegh, iech netæ tegh ey. Soa sagde the och allæ. Tha ginge 35 the fræm til eth torph, ther het Gethsemani, ther sagdæ Jhesus

til thom: sydær hær mæden iech gor oc beder myne bône. Och
 XXXIV taker mæth sech *sancte* Pæder, *sancte* Jacob oc *sancte* Johannes,
 Zebedeus syner, oc tok *han* rygh at wære, oc sagde thom: mit
 liiff ær rygd til døthen, bydær hæræ oc vagher *met* mek, oc gik
 5 *han* liit fræm oc fiall i corsuiss foræ syn hellugh fader, oc bath
 soa til *hannum*: myn fader, om tegh ær mugelict, foræ thenne
 døth fra mekh, thot hwarn sosom thu vilt, oc ey sosom iech
 vill! Tha kom *han* affther til syne disciplæ, oc fan *thom* soff-
 uende, oc sagde til *sancte* Pæder: swa mattæ i ey en litæll
 10 timæ vogæ *met* mek? vaker oc bedær, at i skulle ey komme i
 frestels! siælæn ær till redæ, æn kiøteth ær tranct. *Annen* synnæ
 gik *han* bort oc bat syne bønær til syn hellug fader, æn ther *han*
 koom affther, tha fan *han* *thom* soffuende, foræ the varæ alle
 twngæ af væcth. Thredie synne gik Jhesus bort, oc bath syne
 15 bône sosom förræ. *Sanctus* Lucas scriuer i syn læsth, at *han*
 swetis blodug drobe innen syne bonæ. Tha kom *han* afftær til
 syne disciplæ, ok meltæ til thoom: soffuer nu oc hauer roo? se
 nu kommer then timæ thær menniskæns sön scal sælies i syndugh
 mans voldh. Stander vp oc goa oss! *Han* hafde ey vell thet
 20 mælt, thaa komer Judas, oc *met* *hannum* megeth folc *met* alkenss
 vappn, sænd fran Judæ folc formæn. Tha haffde Judas giffuit eth
 marc soa: huæm iech kissær *han* æræt, holder aa then! Oc
 gik *han* til i stadh oc myntæ Vorherre sighthænd: hell mester!
 Jhesus sagdæ til *hannum*: ven, ath huat kommer thu? Tha gan-
 25 ger folkit till, oc kasthæ hender aa Jhesum oc hioldæ *hannum*.
 Oc *sancte* Pæder drogh vth eth swærdh och biogh en swenss
 oræ aff, ther heth Malchus. Tha sagde Jhesus til *hannum*: lat
 tith swærdh i skiedæ, foræ huosom faar megeth *met* swerd, *han*
 forderffuis ther aff. Wæntær thu ey, at iach ma bidæ myn fader,
 XXXIV* 30 ath *han* lær mek æn meræ æn tolff engle skaræ? Innen hwær legion
 ær sex tusende sex hundræt sex tiuge oc sex. Innen then timæ
 sagde Jhesus til folketh: sosom til en roueræ ginge i vth *met*
 suærd och stange at fange mek. Daglig var iech *met* ethær i
 mynstær oc kende iec ether, tha hiulde i icke a mek. En
 35 thætte giordes alt att prophetæ spodom skulde fulcomes. Tha
 flydæ alle disciplæ fran *hannum*, æn folket hiolde Jhesum, ok

ledhæ hannum til Cayphe buss, ænsæ allæ formæn varæ samneth. Sancte Pædhær fulde affther a længth alt til *thet samme* buss, at han skulde see huat tit vorde, oc gik in *met* thianstæ folk och sath thæræ.

Theræ lærdæ mæns formæn oc alt rathæt lettæ fals vitne 5 mod hannum, huore the skulde hannum till doth dømme. Oc ther mange falske vitne haffde til gangeth, tha matthæ the [æy] ræt sak modh hannum fanghæ. Ath sistæ gangher till twa falske vitne bærær och sagde: thenne sagde: icch moa nyder castæ Gudz mynstær oc goræt vp innen tredie dag. Oc stander vp theræ 10 lærdæ mæns forman oc sagde till hannum: swarer thu icke til thætte, ther tesse tall amodh tech? Jhesus tagde. Tha sagde hin affter til hannum: iach maner tegh om leuende Gudz søn, at thu sigher mek, om thu esth Crist Gndh? Jhesus sagde til hannum: thu sagdæt, thoc huarnie skulle i see mennisken søn sedende 15 a Gudz hogræ hænde oc kommen innen liunels sky. Tha hin lærthæ mæns forman reff synæ clædæ, sigendæ: thenne man galnes! huat tørfue vy hæræ vitne, om i hørde selfue thenne galnescap? huat tickis ether? Tha swaret folket: han ær skyldugh at døe. Thaa spyttæ the hannum i øghen och sloghe hannum pusthæ, 20 somme sloghe hannum i ænnæ oc sagdæ: spo til huo tegh sloa!

Æn sancte Pædær saat vtæ i salæ buss *met* tieniste folc vith 33xv eldh, oc vermde sigh. Tha gik til hannum een thærne oc sagde: thu vast om vell mæt Jhesum aff Galilea! Æn han nettæ *thet* for alle men oc sagde: icch veth ey huath thu sigher! Ther han 25 var vt gangen at dærræn, tha soa hannum een annen tienistæ quinne, oc sagde til thom ther thæræ varæ buss: thenne var ok *met* Jhesus Nazareus. Oc annen synne nethe han *thet met* eth, ath han kende then man ey. Ther lyt efftær ginge til Pædær the ther nær stodhe, oc mæltæ: sænneligh thu esth och aff 30 the, forti at tith moll openbarer tek. Tha togh han at swæriæ alt *thet* han molte, at han haffde aldrih kent then man. Oc tha togh hanen til atgale. Och tha kom Pædær i hugh *thet* oordh, ther Jhesus haffde hannum sagt: förræn hanen gall tryssen innen thenne nat, tha netær thu mech trösuer. Oc gik han vth oc 35 grædh iæmmerlig.

Theræt dagiss, tha ginge bodæ lærdhe oc lækmæns firstæ
 innen eth roath, huore the skulde Jhesum fortapæ oc ledæ han-
 num bunden, oc salde hannum i hand Pilatus, ther fød var i
 Pontes. Tha soa Judas, ther hannum solde, at han war domd
 5 oc bar affter the trædiu penninge foræ alt rodeth, ok sagdæ:
 iech giorde megell synd, thet iech solde thættæ rætæ blod. Tha
 suarede the: huat kommer thætte til oss? sigh teg thet self! Oc
 [han] castec the penninge i mynsteret, oc gik borth oc hengde sig
 vp i snare. Tha sagde Judhe formæn: thet ær ey lønliet at lathe
 10 tesse penninge til varæ komen penninge, for the ær blothz værth.
 Oc hafde theræs rodh oc kopte met en tolff till at iorde pele-
 grime innen oc ant fatuickt folk. Ther af hauer han oc naffn.
 Tha fulcomss ther oc thet ther propheta hafde ther aff spath.

Æn Jhesus stod fore Pylato, oc Pylatus sporde hannum ath:
 15 estw Judæ konningh? Jhesus swarede: thu sigeræt! Oc ther han
 reptæs aff alt radæth, tha swaret han icke. Tha sagde Pylatus:
 hørær thu ey huore mange vitne hær goor amodh tegh? Jhesus
 suarede ey till eth ord, soa at Pilatus underæt gallik.

xxxv*

Tha haffde the ther vti hæfde en man, ther hed Barrabas.
 20 Theræ vane var om høgtit at lade en fange lythugh. Tha sam-
 neth Pilatus folkit, oc sagde: huæm ville i at iach lather, Jhesum
 eller Barraban? Forti han viste, ath the haffde Jhesum soldh foræ
 auendh. Tha ther Pilatus sadh aa domstol, tha sende hans hus-
 fruge bod til hannum och sagde: haff engen sislæ met then ræte
 25 man, for mek ær meget boret i ogen om hannum. Tha alle
 there formæn ægde mugh folket, at thee skulde bedis Barraban
 frels at wære, oc Jhesum at forderfue. Pilatus suarede fore alt
 folket: huem ville i allæ, at iech læte lithug af tesse twa? Æn
 the beddis alle Barraban. Pilatus suarede thom: Huat gor iech
 30 tha af Jhesu? The sagde alle: lat hannum crytzæ! Pilatus sagde:
 huat ilt hauer han giort? The optæ æn tha meræ: cryss han-
 num! Tha ther Pylatus so at bangeth vort ce lenger mere, tha
 togh han vatn, och todæ syne hender fore alt folket oc sagde:
 iæch ær orsage fore thenne mantz blod, æn i see huat iec gor!
 35 Alt folkit swaret: wæræ thet yuer oss, oc alt vorth effterkome!

Tha lot Pilatus thom Barraban lithugh, æn Jhesum lot han hustrughe oc gome til at han skulde crytzens.

Siden toghe ridderskapet Jhesum oc lede hannum til domhusæth, ther sosom folkit var alt samneth. Ther spitte the hannum i øghen, oc førde hannum aff hans engne clæde oc lode 5 hannum i en mantell aff purpur, oc salde hannum eth rør i hondh oc satthe tornkrone a hans hofuit oc stothæ a knæ fore hannum oc spottet hannum, sigendes: hell Judee konningh! oc spottende hannum i øgen, tokæ hint rør fran hannum oc sloghe hannum i houith mæth. Oc siden the hafde hannum alt spottet, tha fördæ 10 the hannum after aff then purpurmantel oc lodæ i syne eghne klædæ oc ledde hannum tith som the skulde hannum crytze.

Ther the ginge fræm, tha funne the en man af Cyrene Symon at naffne, hannum nodde the till at bæræ corsset foræ Jhesum. Tho sighær sanctus Johannes innen hans læst, at Jhesus 15 bar selff siit corss. Tha komme the mæt hannum innen eth stath ther hedh Caluarie, ther crysæth the hannum. Oc ther han kraffde sigh at dricke, tha gassue the hannum vin at dricke met gallæ blændh. Æn ther han tæstæt thet, tha vilde han icki dricke. Æn siden the hafde hannum crysset, tha skiftæ the hans clædæ mel- 20 liom thom oc sætte gomæ till atgøme hannum. Tha stot boss Vorsherræ corss Maria hans moder, oc hans moder sistær ther het Maria Cleophe, oc Maria Magdalene. Ther Jhesus soa sin moder oc sancte Johannes, thær han ælstæ, tha mæltæ han til sin moder: quinnæ, see thin søn! Siden sagde han till discipe- 25 len: see thin moder! Aff then tyme tha togh sanctus Johannes hennæ til sin moder. Oc siden sætte the yuer corsset hans hoffuit sak a et tael soa: Jhesus Nazareus Judæ konningh. Om tæræ timee vort han cryzæth, oc twoa morder met, een a hogræ hendæ oc annen a venstræ. The ther ginge omkring forbanneth 30 hannum oc ristæ theræ houith at hannum oc sagdæ: wei! thenne caster nidhær Gudz mynster, oc geræt vp effter innen tredie dagh, hielp teg selff, om thu esth Gudz søn, far nedær af corsseth. Soa scriffuer sanctus Lucas at annen røuærn melte hannum vbryksel, æn then annen røuer roptæ then samme oc 35 sagde: vy tage vp rætgiæld for vore gerninger, æn thennæ man

brot hær icki till, oc han sagdæ til Jhesum: Herræ, kom mek i hugh, ther thu komer til thit rige! Jhesus suarede: sannelic sigher iech tegh, at thu vorder met mek i dagh innen paradiis.

Fra sextæ timee oc alt til none timæ vort mörck yuer all
 5 iörderigi. Om then time øptæ Jhesus met høgh røst oc sagde: Hely, Hely, lama zabatani! Thæt sigher: myn Gud, myn Gud, at huat forlost thü mek! Somme af the, thære stodhe hoos oc
 XXXVI* thenne oop hørde, sagde: thenne kaller at Helyam. Oc en af thom løb till oc togh een swomp ther hedær Spongia oc lod
 10 hannum full af ædicke oc gaf hannum at dricke, æn somme sagde: lath se om Helyas kommer at frælsse hannum! Tha øptæ Jhesus effter igen met høgh røsth, oc gaff vp sin and. Oc iorden skalf och stenen reffnet, oc hvalue opnætzs, oc mange helluge mæns legome, ther hafdæ legæth i iordæ, stode oc ginge til
 15 Jerusalem, oc tedæs wit manninge mæn. Æn Centurio oc the met hannum gemde Jhesum, ther the soa tesse vnderlige iern-tegen, thaa reddis the megith, oc sagdæ: mæth sannæ thenne var Gudzs søn! Ther var e manninge quinnæ hoos a lectum, ther fulde haueth hannum af Galilea oc thientæ hannum, i bland
 20 huilke var Maria Magdalene, Maria Jacobs moder, Maria Joseps, och Maria Zebedeus husfruge. Æn ther thet bodæt var sosom scriuer sanctus Johannes, at the legom ther fordærfd vare, at the skulde bliue a galugh om there høghtith, tha brude the synder bodæ two røuerss ben, forthi at the lifftæ æn tha, æn forti
 25 at Jhesus var tha doth, tha brude the ey hans been, mæn en ridder løb till mæt eth spiuth, oc lagdhæ thet i hans høgræ sidæ och thære løb vth blodh oc vatn. Och then ther thet soa, han vitner thet, oc hans vitne ær sant.

Ther thet afnedes, tha kommer en rig man af Armathia,
 30 Josep at nafnæ, ther haffde været Jhesus discipel, oc tho i løndh for Judhæ rætzell. Han gik derffuelic till Pilatum, oc beddis Jhesu legome, oc fech thet oc swøptæ thet i ren sinden, oc lagde thet innen en ny graff, ther han haffdæ læt nylic hogge i en steen, oc veltæ for grauen en stor sten.

35 Annen dagh effter theris høgtith sammnedes lærde mæns firstæ oc Pharisei til Pilatum oc sagde: Hærræ, oss kommer wel i hugh,

at thenne swiker sagde i hans lifue: iech skal stande vp af dode
effter triggi dagh, sæt forti gome til grauen yuer triggi dagh, at
hans discipell kome ey lænlic, oc stiale hannum burt, oc sighe
for folk at han stodh self vp af dotæ. Oc tha vorter then siztæ
villingh værræ æn then første. Pilatus swaredæ: goor oc gomer 5
grauen sosom i vide vell. Tha ginge the borth oc sætte værn
fore grauen oc sætte til gome, ther gomme skulde grauen.

XXXVII

Duore uor frue uor optagen.

Sanctus Augustinus ger oss viis *met* sin scrift, hvilke lund vor frughe skildis veth thætte sinduge verden, oc siger soa: Ther Vorherre Jhesus Christus stodh a corsseth oc toldhe noth oc doth foræ alt *mankion*, ther han frelsset oss sinduge menniske
 5 fran deffuelssens vold, tha soa han sin kiære moder ther han ælstæ hiartelige kær, forti at hun bar *hannum* till manum, oc sanctus Johannes ewangelistæ, ther han haffde kiær foræ alle andre apostlæ, forti at han var hans modersister son, oc skær mœe foræ al værælssens smittæ oc kiøtsens list. Ther han soa thom ståndæ
 10 vith sith corss, scothænd oc seend the pynæ ther vrætte *men hannum* a lagdhæ, tha salde han sanctæ Johannes sin moder at voctæ oc gome, ee mæden hun var i thættæ værild. Ther alle apostle varæ farne huær til thæt land, ther Vorsherræ villie var thoom til at sendæ, tha var vorfrvæ sancte Marie i henne for-
 15 ælderss hus.

Annen aor efter* at Vorherræ stoth af doth oc foor til himmel til hans hellug faders riki, tha hafde vorfruge sancte Marie megel astund at skillies vit *thettæ* synduge værældh. Ther hun var ene i hennis herbergh grættende oc bedende synæ bønæ til
 20 sin dyræ søn, tha kom en hellugh engel af himmerige, sosom Vorsherris bodh var, oc mæltæ so till hennæ: hell se thu, Maria, segnd *met* Vorherræ! Thennæ same palme sende thin kiære
 son tek af paradis, henne skalt thu lade foræ foræ thin baræ a
 xxxvii* tritibi dag, ther thin andh skildis vith tith legom. Thin kiære

søen bedher tek *met* alt *himmerigis* hærskap. Tha meltæ vorfrue soa til then hellugh engel: iech bedær tegh gerne, ath allæ the iungeræ och allæ apostlæ ther *myn* kiære søn i værilden tiæntæ, at the *samnees* oc komme til meck, for æn iech *myn* andh vp-giffuer. Jech bedher tegh oc gerne, ath thu giff thinæ segnels 5 yuer mek, at enge deffuels vold i heluidæ kommer mek amoth, thæn timæ *myn* siæll skillies vith mit legome, oc iech skall værilden skiffæ. Then hellug engell swaredе henne soa: engen rætzell ther i heluide ær skal tek komme amodh. Then hærræ, ther thu til *mannum* barsth, han hauer synæ signels yuer tegh 10 giort, at tegh skal engen dieffuels uoldh skadæ eller rædhæ. Och soa skildis then hellig ængel vith henne. Tha tog vorfrue thæn palme, thær then hellug ængell hennæ færdæ, oc gik til montem Olyueti, och bath syne bonæ till sin kære søn oc sagde soa: kiæræ søn, ey var iech verdugh tegh til *mannum* at bæræ, vten 15 thin miskundh varæ *met* mek! Jech bedæs af tek, at heluides pyne skal mek ey wordæ veldigh, fore tek rædis himmel oc allæ englæ oc allæ mæn ther skapedæ æræ af iord, theræ engen hielpe hauer vten aff thyn nodæ, thu esth ee vten ænde! Tha vende hun sigh oc gik til siit hærberge. 20

I then samme stundh predickede *sanctus* Johannes i *Ephesum* a een søndagh a tridie time dags. Sosom han predicket, soa vorth han tagen vp i skyen thom alle a seende ther hans predicken hærdæ oc vordh sath foræ vorfruges hærbergsdør, oc soa gik han in till hennæ. Ther vorfruge hannum soa, tha glæ- 25 dis hun af hans kome oc sagdæ soa til hannum: iech bedher tek at thu mynnes thæt ordh, ther *myn* kære søn sagde til tegh, ther han saldæ mech i thine gøme. Jæch skal a tridie dagh skillies vith værilden. Vy vidhe thet Juthær haue thet sagt a then dagh ther hun dør, ther swiger fødde, tha brænnæ vi henne 30 XXXVIII bien. Tha saldæ hun sancte Johannes thet clædæ i hænder, ther hun sculde i iordes, oc then palme, ther then hellugh engel hennæ færdæ, oc badh hannum, ath han skuldæ thæn palme foræ foræ henne bæræ, ther hun skulde bæris til monumentum. Tha swaret *sanctus* Johannes henne: huore moa iech ene boo thin 35 iordeferd?

I then samme stund vort alle apostlæ i thet landskap ther the predickit tagnæ vp vti sky oc sath foræ vorfrugis hærbergsdør. Ther the samnet varæ, tha helset thee huær andær oc spordæ huer annen, for hwi Vorherræ thom samneth. Sancte Pouel, 5 ther snymen var vend til cristendom, ther the trætte innen byrdzs huoa thet skulde bidæ, at Vorherræ skulde thom thet thee hwi the samneth vare. Sancte Pædær bat sanctæ Pouel, at han skulde bithiæ. Sancte Pouell swared: tegh hörær ath bidiee, forti thu esth foræ oss alle och iech ær myntzt af ether. Tha bade alle 10 apostle met ydmughet, at han sculde bidhe. Tha kom sanctus Johannes oc sagde thom, hwy the samneth vare. Tha ginge the in met hannum til vorfræ oc quæthiæth henne soa: sægnd vare thu met Vorhærre, ther himmel oc iord skob! Hun swaret thom: signeth væræ oc i, myne kiæræ brøddræ, met Vorherræ! 15 huore komme i hæræ? Tha taldæ huær særligh, huorææ the vare komnæ vp i skyæn oc sættæ thære. Tha sagde hun: nu kierner iech, at myn herræ hauer mech ey forglømd. Jech bedær ether alle ath i met mek vaghæ, til myn herræ kommer, forti at iech skal nw skillies veth thættæ sinduge værældh.

20 Ther the sadhe mæt hennæ a tridie dagh och aa tridie timee aa daghen, tha kom een syfn yuer alle ther thæræ innæ var, at engen gat vogæt vten tolf apostlæ och thre mœr. Och Vorherræ kom met all himmerigis skaræ oc meltæ soa: kom myn kiære brudh till ewerdelic rigæ! Tha nigthæ sancta Maria 25 hannum oc sagdæ soa: signet wæræ thit nafn, ther mek losth være verdugh at væræ thin tærnee! tackh mek til tegh, oc fræls mec aff heluidis pyne, at engen deffuel skal mech metæ! Tha suared Vorherræ henne: engen dieffuel scall tek skade, forti at iech ær met tegh, com sket! alt myt hærschap bitær tegh. Tha 30 lagde sancta Maria segh a syn knæ, och gaff vp sin andh, oc alle apostle sogæ hennis siæl soa hwid væræ, at engen twnge gadæ thet tald. Tha melthæ Vorhærre til sancte Pæder: tagh hennis legome i stath och før ostær aa hœgræ vegh i vallis Josaphat, ther hytte i en ny graff, ther engen lagdiss fœrræ vti, 35 læggær henne ther i, och bidær meck til iech kommer! Och salde hennis siæll sancte Michil ath gøme oc foor sialff met henne siæll

till himmerigis *met* alle englæ skaræ, och apostlæ lagdhe hennis legome a baræ. Och huar sporde annen huo then palme skulde føræ fore henne. Tha bath sanctus Johannes Pæthær: thu esth föræ oss alle, thu scalt thenne palmæ føræ. Pædær swaredæ: thu esth en skær mœo föræ oss allæ, och hun vort tegh saldh 5 at gome, thu skalth föræ thænnæ palme, oc vy bæræ hennis legome. Tha liftæ sancte Pædær hennæ at henne houit hennis legome vp, oc sangh: In exitu Israel. Och englæ siunge hennæ loff i himmell, oc iord glædis vith henne sœtmæ, oc apostlæ baræ hennæ til then stat och lagdæ henne i then ny graff. Tha kom 10 Vorherræ *met* alt himmerigis herskap oc meltæ soa: stat vp, myn kiære ween, oc kom til glæde, ther tek æræ bonæ ee vten ændæ! Tha kom hennis helluge siæll til legomet, oc hun stod vp oc sagdæ soa: thu holzt thin hand yuer mek, segnd væræ thit naffn! Oc for hun soa til himmel bode *met* siell oc legome 15 *met* alt himmerigis choor. Oc alle apostlæ vordæ tagne vp i sky oc sath hwar i sint stath.

Duaere sancte Pouel vart pint.

XXXIX

V Orss hærræ eghen dag thær søndagh ær, han ær vtuoldh foræ alle dagæ, forti at englæ och archangle glædis aa hannum mer æn andre daghe. Thet spories i then helli scrift, huoa thæt wllæ at siæle sculde haue noger roo i heluide? Thaa swares 5 thet, forti at sancte Pouell apostell oc sancte Micill archangel the komme til heluidis, forti at Vorherræ vildæ, at sancte Pouel soghe heluidis pyne. Tha soa han fore heluidis porth brænnende træ standæ oc synduge siælæ pintæs a thom oc hængde somme vith foder, somme vit hænder, somme vit haar, somme vit orne, 10 somme vith tung hæ oc somme mæth arme. Oc tha sowe the en brænnendæ ouen met siukins loghæ, och engen hafdhæ then lyt annen haffde. Och ther pyntess siælæ i hannum. Och ther war hoos then ouen siu særlich pyner. Then førstæ var snee, annen var hagell, tredie var eld, fiarde var bloth, femtæ var hugorme, 15 siæte liufneseld, then siwende pyne vaar onder don. Oc thom alle varæ synduge siæle innen, huilke ey giorde scriftemol foræ theris synder, the giordæ her i verden. Thet pinthæs innen huær efftær theress gerninger, somme græde, somme tudæ, somme sucket soræ, oc somme brendes oc vilde gerne døo, oc mottæ 20 ey, forti at the mugæ aldrig døo. Thi skulle vy gerne rædiss then heluidis stath i huilk ryggæls ær vten glæde, oc sorgh vten ænde, hiarte sukkels oc vthollic hiarte pynæ oc grat till yuarns. Thæræ ær eth brænnende hiull, hauer tusend ekær, thet vændis

tusend synne huærdagh af en deffuels engell, oc huært synne tha pintæs ther tusende siæle innen.

Siden soa sancte Pouel apostel en ræteligh flodh oc ther war deffuels diur soa mannige innen, som fisk ær i haff. Oc the diur swolde in sindug siæle, sosome vlffue slidæ foor, oc hafde 5 engen miskund met thom, och yuer then flot var en brogh, oc henne ginge rætæ siælæ yuer vten alkynss hindhær. Oc ther for næden vare sinduge siæle huar effter theris verdskild. Ther vare mange dicffuels diur, oc maughæ onde boligher var ther redæ, sosome Vorherræ siger self i læsten: binder sammen hendær oc 10 XXXIX* fodær, oc kastær ther i at brænne. Thæræ soa huær syne lighæ, horkarll mæt annen, oc huæær wrangh man soa ther hin annen. Sao mikit mottæ huær gange yuer then broo som han haffdæ hæræ siælf skildeth. Ther foræ næden saa han manninge siælæ summe til thæræ knæ i then flot, somme til theris beltæstædh, 15 somme till theris mwñ, oc somme til thæræ bryn. Och the pyne e vten ændæ. Tha grædh sancte Pouell oc sucket soaræ och spordæ engellen ath, huoa the vare til knæs vaar nedær sath. Tha suaret engellen hannum och sagdæ: thet ær the ther hwiskæ oc tuske och for met bakmall. The ther [til] theris beltæstath varæ, 20 æræ horkarlæ, och alle ther hoor giorde oc wildæ ey tagæ scriff fore thæræ synde. The ther til thæræ mwñ var, that ær the ther sænnæ oc bange i then hellige kirke, och will ey høræ Gudzs ordh. The thær til there bryn var, thet ær the ther glædiss, ath hans iæffncristen far illæ, och the fange aldrig nadæ. Tha græt 25 sancte Pouel oftær gien oc sagde: vec ær them ther teligh pyne scall boos!

Syden soa han en annen stath, ful bothe af karlæ oc quinne, oc atæ alle thæræ eghn tungæ. Tha sagdæ engellen til hannum: thet ær okærkarle oc alle the met okær faræ ok engen miskund 30 haffdhæ yuer hin fatuk, forti tha haue the teligh pinæ. Æn soa han en annen stath, i huilken var alle hondæ pyne. Ther var suortæ mœur och haffdæ allæ swortæ clædær och foræ allæ i bek oc brennesten, och haffdæ ydeligh draki och hugorme oc ødlær om theris hæs. Omkringh them vare firæ forbanneth ænglæ, och 35 haffdæ a thæræ hoffsueth brænne[n]dæ horne, och sagdæ til thom:

kennis nu vith Gudzs sön ther ether toldæ døth foræ. Tha spordæ apostellen, huoa the varæ. Och ængellen sagdæ, at thet var the ther ondeligh oc vrenligh liffdæ i ierthriki oc dræptæ theris börn oc gafue thom swin oc hundæ at ædæ, eller kaste
 5 thom vti vatn, eller forderffde thom andræ lundh oc vilde ey siden gange til scriffthæ. Siden soa han karl oc quinne yuer en aa, oc
 XL foræ thom var enkyns fruct ther, ther the vilde gerne ædæ ok matte ey, forti ath e som the for efter fructen, so var hun ee om langt fran thom. Thet var the ther ey gømde theræ fastæ, oc lødde
 10 thom ey i timæ. Soa so han en gammel man grædende oc illee ladende i melliom firæ defflæ. Tha spurdæ sancte Pouel huoa han var, oc engellen sagde, at han var en biscop, oc var glømen, oc vilde ey gøme Vorherræs logh, oc leffde vrenlige met sith legome bodæ met ordh och soa met hugh oc met gerningh. Och
 15 han var nøgh och swigfull oc han var hoffmodigh, forti scal han toolæ vtalic pyne til domedagh.

Tha græt sancte Pouel, oc engellen sagde soa: Pouel, hui grædær thu? thu sosth icke the verstæ pyne i heluidæ ær, och tedæ hannum en pyt stodæ siu lose foræ, oc sagde til hannum:
 20 stat langt fraa, at thu mat toolæ then døn hær vpganger. Ængellen loth vp dorren ath then pyt, och ther gik vp døn soa bordh oc soa ondh, ath han var verræ æn alle the pyner i heluidhæ var. Oc engellen sagde: huosom kommer i thenne pyt, hans amminnels kommer aldrigh foræ Vorherræ. Tha spordæ
 25 Sancte Pouell, huoa the vare ther sculdhe innen thom, oc engellen swarede hannum: the, sagdhe han, ther ey troær, at Gudzs sön Jhesus Cristus kom kiøtlich i iorderige oc wort fød aff skær møø sancta Maria, oc ey var døpt, oc aldrigh toghæ Vorsherræ legome ok ey hans blodh. Oc tha soa han en annen stadh bode
 30 karl oc quinnæ, oc hugorinæ oc andree ondæ orme slidæ thom oc athæ. Oc hwar siall war yuer hin annen ænsæ for i stigh. Och thet var so dypt ther the varæ i ænsæ fran iorden oc till himmell, oc ther herdæ han sukkæls oc mikit bangh ræt ænse tordon. Syden soa han i melliom himmell oc iordh en siundug
 35 siæll melliom siu defflæ, huilkæn the haftæ taket thiutænd oc illeæ lathend thæn same dagh af legomet, oc Gudz englæ øptæ amod

henne oc sagdæ: ve ve ve tigh, vslæ siæll! huore megeth unæt XL*
 thu giordæ i ierderigi! Tha leddes hun foræ hogistæ domere i
 heluidæ, oc lesde self eth breff ther alles henne syndh var a,
 och fordømde sech self. Siden toghe defflæ henne oc sendæ
 innen thet inderste myrc, och ther var gradh oc tendær niscæll. 5
 Tha sagde engellen til sancte Pouell: tror thu oc veest thu thet
 nu, at mennicken tager huær løn som verskildugh ær. I then
 samme stundh ledæ gull engell en ræth siæll af legomet, oc fordhæ
 henne til himmerigis, och hordæ at tusendh tusende englæ optæ
 oc sagdæ: hortu, glade siell och al sælugesth! salug esth thu, 10
 och høglic matthu glædis, forti ath thu giordæ Vorherræ villie!
 Offer gen sagde the alle samen: lifftær henne vp fore Guddrot-
 en, ath hun matthæ løsæ sin godgerninger. Siden fordæ Sancte
 Michil henne till paradiis, sosom alle rættæ siælæ ær, och tha
 hordæ the eth op, soa ath thee hugtæ, ath hemmel oc iord skulde 15
 gange sammen, thet var alle the siælæ, ther i pine vare, optæ ok
 sagde: miscundh oss! Michil archangell oc Pouel apostell, ther
 megith ær ælst aff Gudh, beder foræ oss til Vorherræ! Tha
 suaræth engellen thom oc sagdæ: græder, sagde han, oc iech
 grædher met ether. Oc sancte Pouell: Vorherræ ær soa miscund- 20
 eligh na[de]lic, at han miscunder ether, oc gifuer ethær noger
 lysæ a ether manifold pyne. Ther the hordæ thet ther i pyne
 varæ, tha optæ the alle met en røsth: sancte Michil archangell
 oc sancte Pouell oc tusend tusende engle badhæ fore them. Tha
 hørdis there røsth i then fiardæ himmel, at the soghe Jhesus 25
 Cristus leuende Gudz søn miskunde oss. Tha foor thæn milde
 Gudh aff himæn, oc cronæ a hans hoffuit, forthi at the badhæ
 hannum nadelic ther i pinæ varæ, at han skulde miskunde thom.
 Tha swaret Vorherræ, oc hans røsth hordes yuer alle pinær: huat
 got giordæ y? hui bedess i nade af mek? Jech var crysset foræ 30
 ether, och gømmenstungen met spiuth, oc hengder oc fødær harde-
 lic gemmen negeldh met naglæ. Jek gaf mek self til martirium XLI
 oc døth foræ ether at i skulde leffue met mek. Nu vare i thiuaæ
 oc nøggæ oc auendzfulle oc høgmoduge, oc got giorde i engi
 kynss, men i forbannet gerninger liffdæ i ee. Ey vilde i til scrifte 35
 gange, ey faste, ey almusse gerninge gøræ, mæn vare i lygner

- och vdædiss *men* i alt eters liffdag. Ther effther tha fial sancte Michil oc sancte Pouell oc tusende tusend ænglæ a knæ foræ Vorherræ, oc badæ foræ thom ther i pyne vare, at the skulde lyse haffue a søndagh, ther Vorsherræ eghen dagh ær. Tha
- 5 mæltæ then nadelig Gudh: foræ sancte Michæls ben oc sancte Pouels oc allæ myne englæ, oc mest foræ myn Guddom, tha giffuer iech ether roo af logerdag noon time oc soa til mandagh til prime timæ. Tha vorth heluidis dørworth vreth, thær Cerberus hetær, han ær heluidis hund och opliffat sith houith yner alle
- 10 pyne. Tha øptæ alle the ther pintæs oc sagde: vy tacke tith nafn thær hogist Gud ær, forti at thu gaffst oss roo en dags time oc en nath. Alle thee thenne dagh halde hellugh the skulle loth tagæ væræ i himmerige *met* Gudzs englæ. Tha spordæ sancte Pouell sancte Michil: huore *mannige* i heluide vare. Oc
- 15 han sagde: the *æræ* firæ tusende pinær oc firtiuge hundræt oc siw piner. Æn vare the hundræt *men*, oc hafde huærtere hundræt *ierntunger* oc halde the tald aff verelssens vphoff, oc ee *men* værelden wncee, the finge aldrih tald the pine ther i heluide *æræ*.
- 20 For Gud actæ vy tha brodhær oc syster, oc see vy vether tesse pinær, at vy matte *gøræ* Gudz villie i *thettæ* værildh, at vy mottæ fange roo oc glædæ i himmerige *met* Vorherre, ther sig-neth ær ee for *vten* ændæ! Amen.
-

Aff sancte Margarete.

Miscundelich Hærre Jhesus Cristus effter hans pintzæll oc
 hans opstandels af dætæ oc vppfarelss til hans hellige fader
 til himmels, foræ hans helluge naffn vort martires pindæ oc
 apostlæ croneth, oc vtallic hellugheth i hans naffn oc wnnæ
 thættæ værildh oc vnde kiøt manger ther æn tha haffde deffuels- 5 XLII*
 ens vsnille, oc afgude trodhæ ther the sialue giorde, oc ærit
 thom thær huærken thom sielf æller the a thom trodæ motte
 dughæ, — iach i Vorsherræ naffn Theotimus hitte aldrig then ther
 var ræt at troo a oc trøstæ, for vten Jhesus Christus, ther blinde
 men gor ath see och dume at mælæ oc deff ath horæ och 10
 væcker dætæ mæn, och cronær allæ them ther a hannum troær,
 oc giner thoom æræ euerdeligh, — iach Theotimus togh dopæls i
 faderss naffn søn oc then helliger and, och hugtæ mek met snillæ
 at faræ som wærliet varæ, och effter at iach haffde fornumet,
 ath sancta Margareta van thettæ værildh oc vredæ domer, oc yuer 15
 van trollæ oc wan thom mæt gudelic crafft, mæt then iomfruge,
 ther tollf vintær var gammel, tolde soa stærkæ pyne, tha horær
 oss ath æræ henne met Vorherræ, — iach Theotimus gaf scriuer
 mit fæ, ther scriffue the pyne ther sancta Margareta tolde, och
 huore hun bardes amodh diefflæ oc vaan them, oc ær nu cronet 20
 met Vorherræ oc met engle i himmerige. Alle men och quinne,
 ther a Gudh troer, horær och vnderstandhær thætte helluge barns
 troo och hennis pyne, ath i mughe verdug væræ at haffue euer-
 deligh roo met henne i himmerige.

Sancta Margareta var Theodosius døttær, ther var hedne
 mæns patriarcke, oc han æræt oc trodæ affgude. Han hafde een
 ærligh datter ther then helluger andh vaar met oc ær euerdeligh.
 Fyrstæ hun var fød, tha vordh hun sendh at fostræ tolf milæ
 5 vegh fra blomæn landh, oc til en stat hedær Anthiochia. Æn siden
 ther hennis modhær var døth, tha vord sancta Margareta soa
 megeth fræmmermæ ælst af heene fostermoder bodæ foræ hen-
 nes fægærndh, oc soa for Jhesus Cristus tienistæ. Och sin egen
 fader var hun vlydig met thy han var heden, oc hun tientæ Vor-
 10 herræ. Siden hun hørdæ mange marti... [*Her mangler et Blad.*]

XLII [Mar]gareta (soa) vp i himmel oc sagdæ: Hærræ, iech troær
 a tegh, til thæs at iach scal ey forfares ewerdeligh, oc ath myne
 wuene scullæ ey spottæ mek, for thi at alle the thec tro drøf-
 fues ey, thi at thit naffn ær signdh ee foruten ænde. Och off-
 15 tær gen bat hun: Hærre, miskunde mek och fræls mek af ondæ
 mæns hænder, oc af kiøtmangers vold, at mit hiartæ skall ey
 blis, mæn send mekh styrce oc helsnæ, at mine pyne skullæ linæs
 oc hwærues til glæde. Thæth badh hun, at the men ther henne
 pindæ, hustruge henne, swot henne blodh løp sosom et rent kelde
 20 vatn, och sagde til hennæ: Margareta, lath thyn strith, oc tech
 skal aldrig skadæ, och thu vordher veldug foræ alle quinnæ. The
 ther omstode, efftær ath the soghe hennis stooræ pyne, tha grætæ
 thec sooræ och sagde til henne: Margaretha, vy syрге soaræ at
 vy see teg nagen, oc soa soræ pynes. Thenne høfding ær vredli
 25 oc forderffuer tek, troo heldær aa hans gude oc leff. Sancta
 Margareta swaredæ: hørær i onde rodgiffueræ, ganger bodæ karll
 oc quinnæ æsther ether radh, mech ær Vorherræ til hielpe! huat
 want i, thoc mit legome pynes, at myn siæl ær ey gømd i him-
 meriki? troær aa myn Gudh, forti at han ær stærck Gudh oc
 30 hørær thom ther til bannum bedhær, och ladær vp Paradisis port
 foræ thom thær thæt bedess. Jech lydær ether ey oc ey troær
 iech aa ethærs gudhæ, ther met hændær æræ gjorde. Oc sagde
 til Olibrium: hør thu vscamfull hund, thu gør thin faders ger-
 ning, ther deffuel ær. Mec ær Vorherræ til hielpe, oc yuer mit
 35 legom ær tegh voldh giffuit, mæn myn siæl gømær Jhesus Cristus
 af tit vald. Hør thu forbannet hundh, thu skalt pynes af han-

num, ther ewerdelig pyne moa læsthe, oc thu vorder vthkast fran
 Gudh, ther signeth ær ee foruden ænde! Rættens glomer Olibrius
 vredæs, oc lod henne hengge vp i vædher, oc mæth hinpentorn XLII*
 riffue the hennis legomme, oc hun so op til hemmels oc sagdæ:
 vndee hundæ koume om mek, oc vmilde mæns samfund, Herræ 5
 Gudh, kom mek til hielp, lat aff morth vapn mit legom oc af logæ
 mun myn siæll. Styrk mek almildeste konningh, oc giff mek
 euerdelic liffs hob, oc send mek then bellugh and i duæ lighæ af
 himmerige, ther mek skal komme til hielper, at iech moa myn
 mødom renligh gøme, oc stire mek amodh myne vuenne, at iac 10
 see hannum wnnen thær amodh mek bæries. Huat iach haue
 hannum scad, thet veth iech ey. Giff mek at iech moa hannum
 see, och giffue andre trøst, ther a tith naffn troor, ther signæth
 ær ee foruten ændæ! Tha ginge the onde kiotmanger til oc reffue
 hennis legome. Men Olibrius gadh ey seeth then ynck, men hiolt 15
 syne klæder foræ syne øgnæ. Och so giordæ alle the ther nær
 varæ. Siden sagdæ Olibrius: gør nw myn villie och tro a myne
 gudhæ, tha skalt thu ey soa hord døth taalæ. En vilth thu thet
 ey gøræ, tha skal mit swerd vorde thin døth oc alle thine bien
 skullæ brænnis. Sancta Margareta swaredæ: herær thu vscam- 20
 fuld hundh, om iech lydhæ mit legome, tha kommer myn siæl
 ey til himmerigis, mæn forthi ladær iech mit legome pynes, at
 myn siæll skal cronas i himmerighe. Ther foræ vord Olibrius
 vredh, och lodh henne casthæ i myrckestoffue, och hun giorde
 om sigh signelse mæt thet hællige coors oc bath til Jhesum Crist- 25
 um och sagdæ: Hærræ, ther alle dom mæt thit skial merker. tek
 rædis aluærilden oc alt thet ther ær i. Thu esth rættæ mæns
 hop, faderløsæ born fader, och thet sanne liuss. See myn nøth
 oc miscundh mek, forthi at iech hauer ey annen fader æn thech!
 Myn fadher, fortidhæ mec fore tegh! Hærræ, foræ thin Guddom 30
 forlath ey mech. Giff mek verdugh at wæræ ath see myn vuen,
 ther amodh mek bæries oc mælæ vether hannum. Æn huath iech XLIII
 hauer hannum skadh, thet veth iach ey. Thu est domeræ bodæ
 offuer leffuende och døthæ, Hærræ, vredæs ey vet mek, at myn
 siæl smittæs, och myn hugh ey omhuærues til affgodæ, ther douæ 35

æræ och blindæ, och *met fo[l]kæ* hændær æræ giord. Æn a tegh ær all *myn hoop, Cristus*, ther signd ær e vten ændhe!

E var Theotimus och hennis fosterfader hoos myrkestoffue giuend henne brød och vatn, oc *scriffue* hennes bøne oc alt *thet* 5 henne timdæ. Mæth Gudzs rætzell soa *hun* vp i en vra i then myrkestoffue een dragæ vredeligh *komme* och haffdæ huær kyns lyt. Han haffde gilt haar oc soa skæg oc ierntendær och skyn- ende øgen sosom gimstene, och aff hans næse thyrl giec vt eldh oc røk bodæ *sammen*. Och hans twnge vaar langh vten hans 10 halss och giordæ ond don i myrkestoffue. Han resdis vp oc togh til at huæse, och mørkestoffue vordh al lius aff then eldh ther aff hans mwn gik. Sancta Margareta vordh sosom en blec yrth, och dotzens rætzell gik *yuer* henne, forthi at henne *kom* æn i hugh at *Worherræ* hørdæ hennis bøn, at *hun* bath *hannum* ladee sigh 15 se sin wuen. Siden fiall *hun* a syne knæ, oc ractæ syne hænd- er til himmel oc bath: *Hærre* ther vsywnlig æst, ther bodæ himmel oc haffs diupp holder hørsom, thu thær *Paradis* giorde, oc heluidæ brød, oc deffuellen bant oc *mynskæde* then miklæ dragis voldh, see til mek oc miscunde mek, forti at iach ær ene 20 stædh i tessæ vadæ, lath ey then vnde deffuel skade mek, mæn vordhæ *thet* thin villie ath iec ma *hannum* vinnæ! Ey veth iac, hwi *han* vill aa *myn* skadæ væræ, och han skynder at swæliæ mek i siit onde legome.

Ther Sancta Margareta hafdæ ænd tessæ tale, tha lodh thæn 25 drage vp sin mwn, och lodh hans *yuer* kiae *yuer* benne houith, och then annen vnder fodær, och togh til at swælugh henne. Oc *hun* giordæ corss fore sigh oc dragen brast i mit synder, oc *hun* gik vskadh ut aff *hannum*. Siden soa *hun* sigh om, och een annen sedend i en vrea sosom en suorth *mæn* bunden bodæ 30 hænder och fodhær, och Sancta Margareta bat afftær gien till Vorherræ oc sagdæ: *Hærræ*, lof oc æræ see tith helluge nafn, fore the æræ thu giordæ wether mek! Jach fik megell glædæ, at iech soa draken dræpen, oc *myn* wuen wnen. Nu haffuer iech euerdelic trøst, ath iech ser mit corss blostrænd och mit legome 35 bitænde pynee. Æn bither iac thæn helluger andh i dunæ lighe, at han trøstæ mek, forti æræ ac tegh vdøteligh konning och euerd-

elig helære, oc allæ höffdings herræ! signet esthu ee vten ænde!

Siden sancta Margareta hafde *thet* sagt, tha stod vp *thet* troll, oc ractæ sin handh oc sagdæ: hör Margrete, mek tikke *thet* yuerth væræ, at thu drapt *myn* brodær. Nu beder iac tegh, at thu miskund mik, forti at iech seer tegh migit mughe *met* *thin* bøn. 5 Jech sender Ruffonem *myn* broder till at han sculdæ ætæ tek oc thu drapth *hannum* *met* corss. Nu vilt thu goræ *thet* samme vith mek. Nu bedær iac tek, at thu nadær mek. Sancta Margareta drap *hannum* i haar oc castæ a iordh, oc sættæ hennis food aa hans hals oc sagdæ: lath aff at ville spille *myn* modom. 10 iach hauer Gudh til hielppe, och iech ær i Jhesu Cristi tienistæ. oc iech ær hans brut. Signet vare hans naffn ee vten ændæ!

Ther hwn hafdæ *thet* sagt, tha kom Vorsherræ corss, oc en duuæ vp a corssæt ther sagde: sæll æstu Margareta! ænglæ ære alle for paradis porth oc bithæ tegh. Sancta Margareta loueth thæt 15 Vorhærre oc sagdæ till deffluellen: sigh mek, huæden thu esth. XLIV Deffluellen swarede: iac bedher teg Gudz tienistæ mø, at thu lægh thyn fodh af *myn* hals oc iac sigher tek all *myn* færdh. Sancta Margareta liftæ sin hel litæt vp, oc han sagdhe: iach heder Belzebub, *manningen* *manz* ærueth lif iac vith, oc iech bæries 20 amod alle rætæ men. Engen *man* matte mek vinne foruten thu. Thu haffuer brot mit oghæ vt oc wnet *myn* craft. Thu drapt Ruffonem *myn* brodhær, oc mek hauer thu bundæt, forti at iech seer, ath thu hauer Guddom mæt tegh. Æn fyr æn Guddomen var om fulkomen *met* tegh, tha vast thu iord oc askæ. Æn 25 siden thu fiet stirek af *himmerighe*, tha esthu all oom hwærfd. Mek tickær thyne fødær vare af gulle, och Vorsherræ corss ær mæt tek, mæden thu van mek. Jach bæries vith rætæ men. oc kom iech thom til ath synde och at gløme Guddom, och kom iech thom til at synde vti syffn, ther iac ey eller moa, och kom 30 iach men til at stande vp om nat, oc gange til annen mans huss oc gør unet. Jach bæries mod alle rætte men och tho win iach thom ey allæ. Thylic ænse thu æsth lythe mek icke, men for iech borth, verræ hugeth æn icc kom. O hoo ærligh iomfruæ. iach ær nu sorgænde at iac ær wnen, æn iac sørgeth æn meræ 35 foræ at *thin* godhe fader oc *thin* ærlige modær aræ myne lythær,

och thu hwæruer so aff thith slæcth oc amoth mek, och *thet* ær vnderliet ath sligh en iomfruge scal forti sith eghæt slæct, oc filugh then *man* *hun* icke til kenner, *ther* Crist hedær. Ock *hun* dræper somme deffle oc somme binder *hun*. Sancta Margareta
5 soa til deffuellen oc sagdæ: høræ þhw ondæ wat, sigher mek thit slæct, huoa tegh føddæ oc sættæ tegh amod meck oc helluge mæn.

XLIV* Deffuellen swaredede: sig mech huæden tith liff ær, oc huoræ Crist ær *met* tek? Sancta Margareta swaredede: iach vil tek ey thæt sighe, forti ath thu esth thæt ey verdugh at widæ oc høræ. Æn
10 iach ær Gudzs nadhæ, *thet* ær iach! Tha sagdæ *thet* trooll: wort kyn ær deffuellen *ther* Cristh worth af *himmerige*. Af mit kyn ær scriuet i bøgþær, see och læss, for iach tørfst ey syghe *thet*, thi at iach ser Crist standæ mæt tek mæt hans englæ. Men iach beter tek, at thu læt vp thin fod af myn bals, oc iech sigher
15 tegh huat thu vilt, waræ veghe ær ey a iordh, mæn i vædher tha faræ wy. Æn iach bedher tek foræ thæn Gudh *ther* thu troær aa, at thu mek soa biut nogher stadh, ath iach skal ey meræ stridæ amodh rætæ mæn, tha tørfst thu mek ey æltæ fraa noker *annen* *man* i thinee lif dage. Æn Salomon visæ luctæ oss i eth
20 glarkar, oc en lot af oss castæ han i eldh. Tha komme men af Babilonia och hugde at hittæ gull, oc brudæ *thet* kar, oc vy spredis siden offuer al værilden. Sancta Margareta swaret: høræ thu ondæ wat, thigh! iach vill tek ey meræ høræ, mæn far bort till heluidis, oc thaa skildis the ath, och *hun* var eftær i myrke-
25 stoffue.

Annæn dagh both Olibrius *henne* at ledæ foræ sigh oc sagdæ: lyt æn mek oc ær myne gudhe som ræt ær til. Sancta Margareta suarethe: tek hordæ at æræ aluoldugh Gudh oc være i hellich mæntz samfund. Nu forthi at thu æsth *thet* ey verdugh, tha
30 æsth thu i trollæ samfundh. Olibrius böt *hennæ* at nectæ oc heng vp i yæther oc bæries *met* gloende stenæ. Tha brende the *hennis* legome, och *hun* bath til Vorherræ, och sagde: Hærræ, rensse mit legom *met* tesse pinæ, at ondskap skal ey væræ *met* mek! Olibrius sagdæ: lyt æn mek oc ær myne gude. Sancta
XLV 35 Margareta swaredede: deffuellen moa ey fange then *ther* Gudh hauer sigh vtuold. Sidhæn both Olibrius eth kaar at hæntæ *met* watn,

oc bindæ hennis hændær oc fødær, oc sencke henne ther i. Tha
 sao *sancta Margareta* vp i himmel, oc sagdhæ: Hærre, loss myne
 bondh oc iech skal tek ære euerdeligh! gif mek thætte watn til
 renselsse af alle myne syndæ! sænd thin hellug and i dwæ
 lighæ, oc vigh thettæ vatn! heel mek *met* thine nathe, oc döp 5
 mek, faders signelsse ær ee vten ænde. Siden sealf iord oc
 en dwæ kam *met* cors, hauend een gul crone i sin mwu, och
 sættis yffuer henne hoffuit, tha lœdis henne hænder oc fødær, oc
 hun gik aff thæt vatn, louende Vorherre. Oc duæn sagde: com
 hit, *Margareta*, til *Jhesu Cristi* æræ! I then stundh troth a Vor- 10
 hærræ for henne skild fæm tusende folk vten *quinne* oc børn.
 Siden loth *Olibrius* thom alle hofftæ i en stath heth *Armenia*.

Siden loth *han* henne ledæ vten staden. Tha sagdhe en *man* til
 henne, ther heth *Malchus*, ther *henne* skulde hœfdæ: ræch vt thin
 hals oc iach bedher tek, at thu miskundh mek, forti at iec seer 15
Cristus standæ hoos tek mæth hans englæ. *Sancta Margareta*
 swaret: iec beder tek, *myn* kiære broder, om thu ser *Cristus*
met hans englæ, ath thu spar mek mædæn iach bedher til teg
 eller *hannum*. Tha sagdæ *han*: biþ huat thu wilt! Och hwn
 bath til Vorherræ: Gud ther himmerige oc iorderige scaptæ *met* 20
 thin snillæ! hor *myn* bøn, at huosom *myn* pynelsæ bok læsær
met fulkommen hugh, i then stundh skulle *hans* synde forlatæs,
 ellær huosom af sinæ penninge gør liuss oc lader brenne i kirke,
 eller huosom gør *myn* amminnelsse oc komer i pyne, at thu fræls
hannum af pynæ. En huosom *myn* pinelsse bogh hør *met* rætte 25
 throo, hans synder skulde *hannum* forlades, forti at thu esth mis- XLV*
 kundelic meræ æn wy ære brodelic, tho at vy synde ytelic. Och
 huosom kirkæ lader goræ i *myn* æræ æller lader scriffue *myn*
 pyne mæt syne rætæ fangen penninge, thet thin hellugh andz gift
 skal wære *met* *hannum*. Och huarsom kone pynes *met* barne. 30
 oc læsis *myn* pynelsse offuer henne, at *hun* scal løsæs, oc barn
 fødhes ey dummæ ok vten alkænss lydæ. Syden kom til *henne*
 mikil tordun, och en dwæ mæt corss oc mælte with henne, oc
 alle ther nær vare fullæ aa iordh, oc *hun* fiall aa syne knæ och
 dughen sagdæ: sæl esthu *Margareta*, ther beddis the helluge ordh, 35

iach swær om mek self oc om mynæ ænglæ glædæ, at iech
 hauer hørt all thin bøn, oc all *thet* thu bedis *thet* ær tek veth.
 Sæll æstu ther bath foræ sindugh mæn i alle thine pyne, och
 huarsom thine ben æræ eller thin pynelisse bogh oc kommer sind-
 5 ugh men bedende fore theræ syndæ, tha skulle the thom for-
 lades. Och huarsom thin pynelisse bok wordær (*lest*), thær skulle
 trolle vedher see, mæt fryt oc kærlec ok signelisse skal væræ vt
 thæn stath, och huosom a tegh kaller i syne pyne yteligh oc sinæ
 bønæ, tha skal hannum *thet* vedæs. Sæll esthu och soa then
 10 stadh ther thu hwiles i. Sæll estu oc alleæ mæt tegh troo! Com
 skøth til the glæde ther tek æræ bodne. Jach ær mæt tech oc
 loth iech vp *himmerigis* port foræ tek. Sancta Margareta soa
 om sigh och sagde: fader oc moder, sistær ok brodær, iech
 manær ether vnder Vorsherris naffn, at i *ammynness* mek, tho
 15 at iech ær søndugh, tha skal iac tho bedæ foræ ether til Vor-
 herræ, at han forladher ether alle ethers syndæ, ok leder ether
 XLVI til euerdelig glædee. Ære være Vorhærre, ther mek lost verdugh
 være at være *met* hellugen vt samfundh!

Siden tha stod hun vp oc sagde til then henne skulde hals-
 20 hugge: sla nw mit hoffuit aff, iech hauer nw wnnæth værilden.
 Han swaredæ: iach ma ey gøræ thæth at dræpæ om hellug en
 iomfru. Sancta Margareta swaredæ: gor *thw* ey *thet*, tha hauer
 thu ey lod *met* mek i *himmerige*. Tha sloa han henne houith
 af at eth hug. Oc hun bath i *thet* samme, at Vorherræ skulde
 25 ey vitthæ hannum *thet*. Oc han fial vt i rætzell fra hennæ a høgræ
 veghn. Siden komme englæ, oc gomde hennis legome, oc signet
 thæt. Och defflæ komme oc roptæ och wrides oc sagde: sancta
 Margretæ, Gudh ær starc oc cræftugh! Syden komme siughæ oc
 blindæ oc døffue oc lamme och toghæ a hennis legome, tha
 30 fingee the bodh. Siden toghe englæ oc helluge mør hennis siæll
 oc forde vp i *hymnell*, oc siunge Vorherræ loff. Siden tok iac
 Theotimus henne legome och lagdæ i eth stenskryn i Antiochia
 i een frugiss huss, heth Sinelecia. Jach Theotimus var hoss
 mirkæstoffue giffuende hennæ brødh oc vatn, oc seref allæ hennis
 35 pyne oc hennis bønæ oc sende til cristne men.

Sancta Margareta toldæ doth foræ Vorherræ a then trætænd kalendh i Julius monæt. Forthy æræ vy allæ skildugh atæræ Vorherræ i *himmerigæ*, ther sligh æræ gør i ierttærigæ, ther signd ær ee for wten ænde! Amen.

Aff Saurte Kerstine hennis pyne.

Thet war en timæ en hellugh mœo aff Tyræ ther hob hafdæ
 til Vorherræ, at hun skulde syn mødom vighæ hannum till
 tjäniste oc til æræ. Hun var ey en ælliuffue vinter gammell.
 Hennis fader var aff høgh slæct, och han var ridders forman oc
 5 mester. Hennis fader ok hennis modær vare af enkyns folk slæct
 XLVI* ther Ethnici hetæ, oc the hafde thennæ iomfruge til enough dotter,
 och hun [hedh] Cristina. Tha lod Vrbanus, hennis fadær, muræ
 vp eth torn oc lod henne ther i foræ, oc tolf mœr met henne,
 och lod göræ afgudhe af gull oc self oc sættæ thom for innen
 10 tornæt, at hun skulde hethræ thom, oc ikki aff then stadh komme,
 at folk sculde henne ickæ see, forthy ath hun var storligh væn
 oc mange vilde henne tigghe. Tha sagdæ hennis fadhær: engen
 man vill iach myn dotter giffue æller iættæ, huat weth ick om
 hun wil mo lifue alt siit lif, och hedræ gudhe, forthi at hun
 15 ælskær meget voræ gudæ, ther miskundug æræ.

Æn sancta Cristina sætte sig till at ælskee hin alzwoldende
 Gudh oc togh thæt røkelsse kar ther hun skuldæ til affgudæ met
 offræ och sættæ thet vti eth vindwæ ther østær var vt, oc hun
 stodh hoos vindwæth oc soa til himmel, oc soa østær vth a
 20 stjerne och bath i siit hiartæ oc suckæt harlæ sooræ oc græt.
 Och i the sin daghe offræth hun icke til afgudæ. Tha sagde
 hennis tjänistæ moer til henne: war frughæ, thet ær nu een
 syuter siden thic offræt ickæ till gudhæ oc ey thu blotæth. Godhæ

fruge, gør ey soa, at the worde vredæ oc fortape oss. Sancta Cristina sagde til thom: wy villæ i slict foræ for mek? Jach vill ey offræ till the gudæ, ther vrene æræ, ther blindæ ære och døffue oc enctæ vit haue. Jach hauer i thennæ vkæ offræt sannende offer til then Gudh, ther bodæ skapeth himmel oc iordh oc 5 stiærneær och haf, oc all thet ther fødth ær i iørdelige. Hennis tienistæ mör fullæ henne allæ till fodær oc sagdhæ: kiæristæ frughe, thw hauer eth kongelict anladæ, oc tegh somer vell rikæ atwolde. Huath ær tek vordeth, hwi est thu soa vildh, at thu dyrker annen gudh, ther vy kenne ickæ till? Worder thin fader 10 XLVII thet ath widhæ, han dræper oss oc al vor slæeth, oc sigher ath wy haffue tegh thæt kændh at dyrcke then Gudh ther Pilatus hafde pinth till dothæ. Huort mughe vy siden fly foor hannum? Sancta Cristina sagde til thom: hwy villæ i Gud lataæ? ii willes aff deffuellen oc af hans affgudæ, ganger mænnelic til himmerigis Gud 15 oc hans sötæ son Jhesu Crist, at han skal ether frelsse fran deffuellen. I thy som hun taleth vether thom soa, kom hennis fader Vrbanus oc gik in ath see sin dottær, ath hun skulde hedræ hans gudæ. Tha koam han in oc badh sin dotter, at hun skulde komme och offræ till affgudæ, som theris siid var. Sancta Cristina vilde icke til the afgudæ gangæ, mæn stodh i siit vindwæ oc soa aa himmell och bath til Vorherræ. The tienistæ mör komme om sidær oc sagdæ till hennis fadher: Herræ, ther voldh hauer yuer oss allæ, wy vitne eth foræ tegh, at thin dotther i tessæ ni daghe vilde hun gude icke hedre, huærken met offer oc 25 ey met blotæn æller met bønæ. Tha sagde hennis fader til henne: Cristina myn dotter, hwat ær thæt ther tegh hauer lyst? Huat villelsse hauer thu fangæt, at thu dyrecker thæn Gudh ther cryset var af Jøder, oc mattæ sig ey self hielppe? Cristina myn fruge, vesth thu ey, at wy haffue mikith stærnet oc graffuit oc 30 bethræt ware miskundelich gudhæ, oc bethæt at thu skulde liffue met oss. Gak nw forthi til och offræ till the gudhæ ther i himmellen æræ, och tek loth komme til thenne alder ther thu esth nu i, myn dotter, at the rætæs ey oc vredis amod tek oc tapæ tegh. Sancta Cristina sagdæ: thu skalt icke callæ mec thin dot- 35 tær, mæn hans, ther thu nefnde athæns en Gudh i himmerige,

hannum skal iach offræ mit offær *met sannende* oc ræth, forti at *hannum* somer bothæ hedær och æræ. Tha vort hennis fader hartlæ gladh ther hun *thet* sagdhæ, forti at *han* wentæ at *hun* sagdæ thæt aff hans gudhæ, och foor til oc vilde hennæ kissæ.

XLVII*

5 Tha optæ sancta Cristina och sagdæ: gør ey myn mwn vren, forti at iac vill eth rent offer offræ *himmerigis* Gudh. Hennis fader foor vill i hennis ordh oc sagdæ til henne: Cristina myn *brwæ*, thu skalt ey soa megeth offræ till en gudh, at andree wordæ vredæ. Sancta Cristina swaredæ: thu meltæ ok *sannende*. Jach
10 skal offræ mit offær Fader oc Soøn och then Helluger Andh, ath the hellüge thry nafn mughæ openbaris oc hedhræs yuer alt thæt ther scapeth ær aff *hannum* ther i *himmerigh* ær. Jech troær a *hannum* och æn troær iach, af *hannum* ær mit liiff oc myn helssen. Hennis fader sagdæ: see andre thre gudæ, hwi hethrær
15 thu ey *thom*? Sancta Cristina swaredæ: *man* wten wit! scæmmis tegh ey veth, at mæden iech vill æræ een Gudh i thry nafn, fader och søn oc thæn helliger andh, och thw vill mek nødæ til at tiænæ *andreaæ* afgude? Lath mek hæntæ *vsmittæth* clæde, at iach vill offræ *hannum* ther *mek* hauer prouct mæt *sannendæ*.

20 Hennee fader foor æn vill i hennes ordh och væntæ alt, at *hun* sagdæ *hans* gudæ, oc *han* sændæ hennæ alt thæt ther *hun* lodh kræue. Tha sagdæ sancta Cristina till synee mœur: syghær til *Vrbannum* ethers *herræ*, ath *han* sendæ mek en *vsmittet* kiortell, ath iech mottæ mech af clædæ aff *mynæ* vrene clæder, oc faar i
25 *hannum* at offræ rent hiartæ til *himmerigis* oc *iørdorigis* konning oc skaperæ, at *han* matte mek miskunde aff *mynæ* syndæ, forti at iac hauer værith vild aff ondæ mæn til affgude tienistæ. Sancte
30 *Cristine* foor i then rene kiortell, oc thoæ sith anlade oc syne hændær, och luctæ sigh i et hærbergge oc offræt *Vorherræ* *Jhesum* *Cristum*, oc bat syne bone grædendee oc sagde: Hærræ *Jhesu*
XLVIII Crist, leffuendis Gudz søn, ther sændh var aff thin *vdodelic* fader til *væriden* ther thu skapeth, oc losth tech fødæ i *mantzs* kion oc tolde ther døth aff vret mæn, at wy skulde kennis vith thin æræ oc tith woldh, nu tigger iac *thet* aff thin guddom, iac synd-
35 ughe menniske oc mynst aff thinæ thærnæ, Cristina, forti at iach syndet mikit *met* wanwit, at iach dyreket diefflæ, bith iach tegh,

at thu forlat mek myne synder, oc two af mek alle myne synder och ondschap, ther iech giorde aff vanwith i barndom. Hærræ, vorth mek i the pyne ther mek til redhes, ath iech mottæ foræ thin æræ oc fore thit naffn vinnæ allæ thom ther ey kiennis vith tith naffn, at alle matte tegh rædis och blyss foræ thin rætzell. 5

Sosom hun haffdhæ thættæ melt soa, kom Vorshærræ engell och stoodh hooss henne ok sagdhæ: Cristina, Gudz thærnææ, Gudh hauer thin bon hord, haffs manneligh vith oc styre thit hiartæ gen domeræn, oc hans naffn oc hans guddom mughe æris foræ thin skildh. Tha sagde *sancta* Cristina til engellen: myn hærræ, 10 giff mek eth ewertælict mark efftær Vorherræ Jhesus Kristus, oc tha skall iach engen man rætis. Then hellugh engell togh oc hiolt syn hand yffuer hennis hoffsuit, oc gaff hennæ thet hun beddis. Tha wende sancte Cristine segh om oc hittæ broth hooss sigh logh hwit ænsæ mialc oc soth ensæ honnugh. Tha tok hun thet 15 vp oc saldet engellen, oc sagde: myn herræ, tag thette broth och vigh thet oc gif mee thæt euerdelict liff oc afflösningh aff mynæ synder. Thet ær nu tolf daghe siden iac brodh tæstæt. Worsherræ engell togh thet broth, oc viggæ thet oc brot thet, och gaf henne at ædæ vdøtelict broth. Firren sancte Cristine togh 20 thet brod, tha bat hun til Vorherræ oc sagde: Herræ Gud fader Jhesus Crist, iech tacker tegh at thu losth mek wære verdugh attaghe vdøtelict brod. Siden at Sancta Cristina thet helluge broth.

Siden afftæn kom, tha brot sancte Cristine nidær alle XLVIII* sin faders affgude, Jouem, Appolinem och Uenerem oc togh 25 hwær theræ oc fordæ nithær ath thre slæghæ, och hun foor nither af sith vinduge och skænde alle affgudene synder och gaf thom fatugt folk. Tha foor hun op afftær gien och van sig vp i tornæt mæt sin vinde. Annen dag ther effter tha kom hennis fader oc vildæ hedree sync gudæ, oc effter ath han saknet thom, tha lot 30 han kalle til sigh henne tieniste mör, oc spordæ huat aff the affgude matte vorde. The fiullæ alle til hans fødær oc sagde: Herræ, thin dotter vor frughe hun skiende thom alle i synder, och kaste thom vth i gadhe. Hennis fader Vrbanus vorth harlæ vræth, oc griper sancte Cristine oc barde henne vti hennis ant- 35 lade met sin hand, och sporde af henne oc sagde: huar hauer

5 thu fiæld woræ gude? sig mek *thet*. Æn vilt thu mek *thet* ey
 sikhæ, iach skal giffue tith kiøt vnde diur ath ædhæ. Gak til oc
 hedrææ gude af *himmerige*, at the vorde tegh ey vrede, ath thu
 skalt illæ forfares. Sancta Cristina swaredede: rætlike mæltæ thu,
 10 ath iech skal hedre *himmerigis* Gudh oc *hans* søn Jhesum Cristum
 oc then *helluger* andh. Tha wort *hennis* fader vred oc loth *henne*
 binde oc fææ *henne* a gade oc loth bærie *henne* ther. Siden
 loth *han* *henne* aff clædæ och hustruge. *Hennis* modher vistæ
 ther ey aff huath *hennis* fader gjorde vether *henne*. Æn the ther
 15 barde *henne* vare om trætte sosom the vare dothæ. Tha sagde
 sancta Cristina til syn fader: o hin vrenæ, ther vten æræ ær, oc
 Gud forgangen *Vrbane!* seer thu ey *huoræ* trætte the ære ther
 mek haffue board? seer thu ey thine afgude ther thu hedrer
 haffue *engen* craft, oc the orke ey at giffue thom styrckelisse
 20 at *pynææ* mek. *Vrbanus* skammedes tha vidher sikh selff, at
 XLIX *han* vorth soa spotteth af syn eghen dottær, oc lot tha en boyæ
 om *hennis* halss oc loth binde bodee *hennis* hender oc *hennis*
 føder, oc *henne* siden sattæ i myrkestoffue.

Ther *Vrbanus* *hiem* kom, tha vordh *han* so sorgfull fore sin
 20 dotter at *han* gad icke ædeth. Ther *hans* husfrugh hørde, *thet*
hennis dotter hafde *thet* told af syn fader, tha sled *hun* alle syne
 clæder synder oc lagde aske a sith houith, oc gik bort til hin
 myrckæstofue oc fial *foræ* *henne* fødær oc græt oc sagde: kæriste
 dotthær, see ynck aa meck thyn moder oc miskunde mek, forti
 25 ath thu est *myn* enuxte dotter, oc alt *thet* ther mit ær *thet* ær
 tith. Sødæ dotter Cristina, thw esth liuss af myne øgen, westh
 thu ey *thet* at iec tek føddæ, oc thu myne spener dydæ? huat
 ær tek wordet, at thu dyrker annen Gudh æn voræ! Sancta
 Cristina lodh vp sin mwn oc sagde: huar fore gor thu *thet* ath
 30 thu kaller mek thin dotter, eller sikh mek en i others slæct ther
 Cristina heder sosom iach. *Hennis* moder sagdæ: *engen* heder
 soa. Cristina sagde: hui kaller thu *mec* tha *thin* dotter? vest
 thu ey at iech *bauer* Crist naffn af *himmerigi* ther *myn* belær
 ær? oc *han* hafuer mek prouet til *himmerigiss* glæde, oc *han*
 35 *hauer* *mec* vepnd oc sisher giffuit at forwinne alle thom ther ey
 kennis veter *hans* naffn, at forlægge ether forbannetzhæt oc the

afgude aff hwem ther i æræ vilthæ. Ther hennis moder haffde thet hørt, tha gik hun hiem oc talde sin man alt thet hun haffde hørt. Tha vort Vrbanus harlæ vred oc vreddis tha openbarligh gen henne.

Siden ginge riddere till och toge sancte Cristine vtaff mørke- 5
 stoffue oc lede henne till things. Siden alle the quinne ther soghe ath hun lediss til things, tha optæ the til henne, oc sagde: then Gud ther thætte barn troer aa, han hielpe henne. forti at hun troær a ræt Gud oc saan! Tha lodh Vrbanus henne ledhe fore sin domstoll och sagde til henne: Cristina, iech hauer ynck a tik 10 XLIX*
 forti at thu esth myn dotter, gak til oc hedre vore gude, ath the motte thec vordhe natugh oc frelsse tek aff then vildom ther thu innen esth. Æn vilt thu thet ey, iach skal tegh ladæ pyne mæt mange piner. Tha soa sancta Cristina vp til himmell oc bat thrisse oc sagde: Hærre! megell nade hauer thu mek læt! Siden 15
 sagde hun til Vrbanum: o bin vrene hundh Vrbane! hui kaller thin deffuel mek thin dotter? thet thær fodh ær aff tek thet ær af deffuel fød, æn myn fader mat thu aldrig wæræ. Tha vordh Vrbanus harlæ vreed oc lodh henne af elæde oc loth henne harlæ soaræ pynes. Sosom sancte Cristine pintes, soa togh hun af the 20
 kiøtsticke ther aff hennis legome fiullæ oc castæ i hans antladhe ok sagdæ: sannendes vuen, see iach predicke tech thæt met sannendh, at thu scalt fordømes ee foruten ænde. Æn forti at thu gernidiss ath ætæ barne kiøt, see ther ligger fore tegh. Tha sagde hennis fader: Cristine, gak till oc hedre vore gude. Nu kaller 25
 iach tegh ey dotter, æn vilt thu oc ey, iach skal foa tegh the hordeste pyne ther iech gither tek vold, oc Jhesus Cristus skal tegh ey hielpe thær dræpen var af Jøder. Tha soa sancta Cristina vp til himmel och loa met blit antladæ oc sagde til Vrbanum: o then ther full ær aff ilzske, oc fælug hauer mæt ondskap, 30
 vest thu ey thæt himmerigis Gudh, værelssens helære, foor forti af himmerige oc til værilden at han skulde bort vræke all ilzkæ, och helæ oss. Æn for hannum, ther mek haffuer helæt, Jhesus Cristus, foræ hannum tooll iach tesse pynær, oc at iach skal tik forwinnæ, oc tith liuss vtslicke. Vrbanus gath ey tholdh then 35
 harm, men loth henne eth hiull goræ oc lot sancte Cristine ther

L aa, oc lodh tændhe eldh, oc gløde strøø ther vnder, oc henne smerie meth olie, at hun skulde tisskydere brenne. Sancta Cristina var bunden a hiuleth oc hans swene vende hint hiull omkringh, oc hun pintess harle iæmerligh. Tha soa sancte Cristine 5 vp til himmell oc bat oc sagde: Gudh ther vti himmerige ær, iach ærær tek, oc Jhesus Cristus, ther myn tader ær, thec tacker iach. Slaø mek ey vordeloss i thenne strit, men ræcke thin hand oc tag thenne eld oc sløck hannum, at myne wuene skulle ey glædis aff mek. Ther hun hafde thet sagt, tha slooss hin eld vp oc 10 drap tusende oc fæmhundrede folck af the ther afgude tiende. Cristina Vorshærræ thærnæ huiltes aa hint hiull ænsæ a en dunblot sengh, oc Vorshærræ englæ stothæ huose henne. Tha lodh Vrbanus henne løsæ aff hiuleth oc ledæ foræ sigh, oc sporde hennæ ath oc sagde: sig mek Cristina, huoa tegh kende tesse 15 ondæ listæ? gack vether fore mek, en villt thu ey gange vether foræ mek, iach skal tegh ey ladæ liuæ. Sancta Cristina sagde: then fordøme tegh met sin helligedom, thær mek hauer kendh thenne lifnæt. Sagde iech tek ey thet firræ, hin onde flesk ætær, at myn fader hærræ Jhesus Cristus, ther mek kende thenne lifnet, 20 han ær theræ mæns liuss ther vti mirc æræ, oc theræ manne vegh ther villæ fare oc theræ glæde ther i notsion æræ, oc theris hob ther a hannum callæ. Han kende mek ræt, at iech skaall tegh forwinnæ oc defuellen thin fader.

Æflthær thet at Vrbanus vort soa forwnnen oc droft, oc vistæ 25 ey huore han mattæ henne liff fange ænd, oc siden lodh han henne ledæ til mirckebus. Tha sath sancta Cristina oc hugde L* om Vorhærræ oc om himmerigis fagneth, soa komme thre englæ oc forde henne math, oc helnet henne mæt theræ hendær all hennis legome. Tha soa sancta Cristina vp til hemmel oc bath 30 oc sagde: Herre, himmerigis konningh oc godh læge til lønlige soar, nu veth iach oc veell kennis iach vith, at thu hauer mee ey fortith, men thu hauer mynss mek, oc hauer sendh mek af thit helluge riki mæt thine hellige engle. Om then nath sende Vrbanus fæm swene och bat thom bindhe en steen om hennis hals 35 oc sencke henne nedær vti hafuit. Sideen thæt vordh giort, tha toghe englæ henne oc forde henne yuer vatnet, at henne motte

icke skadhæ. Tha soa hun vp i himmell ok sagde: Hærre Jhesus
 Cristus, ther mæt oss ær och engen man fortyær thær tegh rætis,
 the thinæ ierntegen, oc lath mek myn skæræseld foa vti thætte
 vatn, forti at thu giekst self *met* thyne fødher aa thætt hæ vatn,
 oc thu signede *thet*, oc two mek *met* thætte dopelss vatn aff alle 5
 myne synder, oc lath mek thæt være foræ skærels dopp, oc liusæ
 mek mæt tith helluge liuss oc gif mek *thet* euerdelige liuss. Soa
 kom en røst af himmellen och sagde: Cristine, Gudh hauer thin
 bøn horth! Siden kom en skinende sky offuer hennis hoffuit.
 Ther hun soa at Gudh sendæ syn gosky aa hennæ, oc soa engle 10
 standee huoss sikh och loffuit Vorherræ *met* fagher sangh, tha
 soa hun vp til himmel oc sagde: leffuende Gudzs søn, ther vsyun-
 ligh ær och vkranklic oc vsmitteth, ther nedær forsth af himme-
 rige a hafs vatn *met* megell ærææ oc *met* englæ skaaræ och
 gaff mek vdodeligh æræ, bither iac tek, at thu sendher til Vrba- 15
 num i thenne nat, fore *thet* ther han vether mec giorde, bodæ LI
 anger oc v̄roo, forti at han hottæ mek at dræpe. Siden hun
 hafde *thet* sagt, tha vort hun ledh til mirkestoffue oc the ther
 tienthæ the æræt Vorherræ.

Hennis fader Vrbanus i then same nath gaff han sin and 20
 vp *met* megell pyne och megil twangh. Ther sancta Cristina
 froa, at Vrbanus var doth, tha fial hun a synæ knæ oc bath oc
 sagdæ: Hærræ, iech tacker tek ther Abrahams Ysaacs oc Jacobs
 Gudh ær, ath thu hordæ oc vette mek *thet* at thu castet Vrbanum
 i *thet* vter meræ mire och i heluidiss eldh *fran* thin goski oc thin 25
 fagneth, oc alle the tith naffn haue skænd hauer thu vtkasth
fran tegh.

Sidein scamt æftær fao daghe tha kom een domer i Urbani
 stad, oc heedh Dyon, oc han hedræt affgude. The umbezmen the
 talde hannum i stadh af sancta Cristina leffnet. Ther han *thet* 30
 hordæ, tha actæt han mæt sikh self oc sagdæ: huat ventær thu
 mæden thætte spædee barn hauer soa manghe oc soa horde pyne
 told, mon iech gide henne noget meræ giort? Tha loth han
 henne vtledede fore sikh oc æftær at han soa, at hun war soa væn,
 tha kalleth han henne til sikh oc talet blidelige til henne oc 35
 sagdhe: o Cristina, salig estu oc af konnings slæct esthu fødth,

oc hauer michil nøtsion toldh, sosom iac hauer hørt. Huat
 villæls ær *thet* ther thu hauer fangæt, at thu forsmoar the mis-
 cundelige gude, oc hedrær then *man* ther dræpen [ær] oc sig orket
 ey self at hielpe. Cristina, gak til oc hedræ voræ gudæ ther
 5 væræld walde oc miskunde mugæ giuæ. Gør *thet* ther iach teg
 bedber oc hedree vore gude, oc iach vill siden scriue *met* tegh
 til værælsz hæræ, at han skal tek giftæ en *man* ther valdugh ær,
 LI* oc af bæst slæct æær. Æn vilt thu ey thæth thær iac tek bedær,
thet iac skal ladæ tegh frestæ *met* halue fleræ pyner æn thu haff-
 10 ner ferræ frest, oc *thin* Gudh gidær tegh ey hullpeth. Sancta
 Cristina soa vptil himmell oc sagdæ: *met* tessæ talæn gitær thu
 mee ey vildh, huærken thu æller *thin* konning, at iac skall forti
 himmerigis Gudh och myn Hærre, ther *met* mek ær. Han skal
 frælse mech aff alle pyner oc af *thinæ* onde hænder. Thå vort
 15 han wredh, oc loth hennee afelæde ok mæt lyme hufstruge. Tha
 sagde *sancta Cristina*: o hin ledhe i aulat sosom *thine* gude æræ,
 scammer thu tegh ey, at thu theer mek thenne pyne? hwy
 giffuer thu mek ey bordere pyne? iach troær aa myn helær
 Jhesum Cristum, at iach skall tegh thee sammelund fordøme,
 20 sosom iach fordømde Vrbanum *thin* brodær. Domeræn sagdæ:
 iach toll gerne vredhe aff tegh, ath thu mottæ huærffues til
 gudhe, oc iech hauer ønck aa tegh, at thu motte miskund foa
 af thom. Sancta Cristina swareth: domere, huat ær thith naffn?
 Han sagde: iach hedær Dyon. Sancta Cristina sagdhe: thu mot
 25 wel hedæ Dyon, forti at *thet* ær deflæ naffn oc affgude, the æræ
 bodæ blindhe oc dōwæ. Siden wort hannum harlæ hærmt, oc lot
 goræ een pannæ oc lot goræ henne megit hedh, och loth ther i
 thiærææ oc qwade oc olyee. Thær *thet* var giort, tha toghe the
 henne oc casten vti pannen, oc fyræ stodæ at oc skiudæ *sancte*
 30 Cristine i thæn panne, at hun skuldæ thisskydere ændæss. Tha
 soa *sancte Cristine* til himmell oc sagde: iach louer tegh oc iech
 ærær tek, Hæræ Jhesu Crist, thær mek hauer vorth ænsæ
 modher vær siit barn, oc lost thenne pyne mek icke skade. Tha
 sagdhæ domeren: nu mat thu merke *met* tegh, huore tollig gudæ
 35 ære oc forti moa tigh eld icke skade. Sancta Cristina swaret: o
 hin vmilde oc vrene diefuellens søn i *thin* dom, *thin* hood rædæs

iech ickē, æn iach hoper til Gudh, ath iech skall sende tik till *thet samme* mirc, ther thyn broder pynes vti. Tha togh domeren oc lot raghe hennis hoar alt af houcdeth oc lodh henne nagæn pynes. Alle the *quinne* ther ware ther oc henne soghe tha opthe alle ænse *met* en mwn och sagdæ: wrætte domer, thu domer 5 yffuer thætte barn, oc thu gor skam alle *quinne*. Tha soa *sancta Cristina* vp til *himmell* oc sagde: *himmerigis Herræ*, iac tacker tek, at thu lost mek væræ værdugh at vorde naffnkunnet i dagh. Sidhen ledhe the henne til mirkestoffue.

Annen dagh ther effter tha lodh domeren calle henne a thingh 10 fore sigh oc sagde: *Cristine*, gak *met* mek til templen oc hedre myne gudæ, at thu motte frelssis af tesse horde pyne. *Sancta Cristina* sagde: Dyon galne oc vrenc, ther lig esth *vamme* diur oc defflæ nafn hauer, hwi willes thu? thynæ ord mughe mek ickæ frestæ, oc thin hott vil iac ickē rædes. Domeren sagde: 15 hwi vonhetær thu mec soa, iec tooll tegh gernæ ther till at thu vilde ey villes af then vrene gudh, men hedree then gud ther i *himmel* ær, at thu mattæ foa nadæ aff *hannum*, æn megeth hauer han teg spard. *Cristina* sagde: wal sagde thu, Gud forgangen man, at iac scall offræ mynæ bonæ til *himmerigis* oc 20 ierderikis Gud, han skal mek gome fore alle thine gerninger. Tha ventæ han, at hun sagde *thet* af hans gudh och hugdæ, at hun skulde gange til oc hedre *Appolinem*. Tha lifdtæ *sancte* 25 *Cristine* vp syne hænder oc synee øghen vptil himel oc badh oc sagde: Hærre *himmerigis* Gudh, myns hærre *Jhesus Cristus* fader, 25 ther alt scapet *met* eth ordh, oc nedær forst a haffs vatn, oc liusde mek thære *met* skæræls dop, iac bether tegh at thu her mec thin thærne, at thu biuth thenne deffuell ther hær siæls i tættæ beleth vt atganghe af *thetæ* tempell, at Dyon matte sigh scamme, forthi ath thenne afgudh hauer kommet mange siæle til tapelsse. 30 Tha optæ *sancta Cristina* *met* høgh rost oc sagde: thu deffuell, thær i thætte bedelæ siælss, iech biuther tegh i Vorhærris nafn *Jhesum Cristum*, at thu gak vtaff thætte tempell oc wær ther som iac tegh biuther. Ther Vorsherris nafn *Jhesus Cristus* vort neffnd, tha gik then deffuel aff templet, och stoth vell fyrætiughe fødær 35 langt fran *thet* tempell, oc engen man soa *hannum* siden.

Ther domeren soa *thet*, tha vord han soa rædh, at haan
 fial neder vith iordh. Tha stodh han vp mæt megell rætzell, oc
 sagde til henne: o Cristine, thine listæ the formughe thes alt af
 mikit, hvi hauer thu *met* thin list vtcasteth vor gud then voldugh
 5 Appollinem, forthi at han var tek miskundug oc han soa ønc aa
 tegh, forthi gick han vt af sin creatiuæ. Ther sancte Cristinæ
 horde tesse ordh, tha sagde hun: bin vndee, huat vndzscaps
 fælugs man oc there høffdingh ther thinæ lighe æræ, afgude dum-
 me oc dœucc, vnderstoar thu ey Vorherræs rætzlæ oc hans høghæ
 10 oc hans vnderlic gerningh ther han nw giordhe, oc soa forræ?
 oc thu sigher at *thet* ær Gudh, ther giort ær *met* mantz hendær.
 Thu vsel, troa a Gudh, Vorherræ Jhesum Cristum fader, ther tegh
 matte giffue lius oc sannend. Siden sagdæ *sancta* Cristina:
 LIII Hærræ, biuth *thet* at *thettæ* belede ther thenne deffuel bodhe i,
 15 at *thet* motte niderfalle nu i stadh oc slass om smot sosom sandh.
 Oc ther om brat fial *thet* nedær, oc wort sosom hun bath, oc
 manningen af the hedne ræddis oc trode oc øptæ alle oc sagde:
 Cristine Gud han ær himmerigis Gudh oc san! Oc siden sagde
 the: Hærræ Jhesus Cristus, sænd thin guddoms sannende ouer
 20 oss, at vy mottæ tro poa tek, forti at vy varæ viltæ til at hedree
 afgude til thennæ dagh. Thy tusende varee the men ther tha
 trodæ a Gudh fore sancte Cristine skild. Tha reddis Dion fore
 then skildh, at Appollo hans gudh var vtcastæth, oc sagde: af
 keiser vordær at høræ tesse gerninger ther sancta Cristina hauer
 25 giort vether Appollinem, tha pynier han mek i heell, och vti then
 angest oc then rætzell ther han hafde sou Gudz villie var, tha
 fial han dot nedher enseæ en stock.

Siden han so ther boss Dyon stoth, at Dyon fech brat doth,
 tha lot han ledæ *sancte* Cristine til myrkestoffue. Siden efter
 30 scam fræst tha kom then trediee domer ther oc hadeth oc mikit
 cristet folc, oc han heth Julianus. Ther han kom til things, tha
 vord hannum och tald af *sancte* Cristine liffneth. Ther han horde
thet, tha loth han lede fore sigh *sancte* Cristine oc sagdæ: Crist-
 ina, thu hauer megit giort *met* thine vndæ listæ, gack æn til
 35 oc hedre thee miskundelige gudhe. En vilt thu ey mit budh ful-
 komme, iach skall tegh soa iæmerlige pyne, at then Jhesus, ther

Josep iordeth, *han* moa tek ey hielpe. *Sancta Cristina* sagde:
 hwi taler thu slige forbannet ordh, *Juliane*, diefuels veen oc Gudz
 vven? thine ordh gittæ mec ikke giort, och thine hotzell oc thine
 pyne rædis iac ikki. Tha togh *Julianus* oc lot bedæ en owen i
 thre daghe, oc castæ sancte *Cristine* ther i til femte dag, at hun 5
 skulde sith liiff ther ænde. Sancte *Cristinæ* loa i then owen, oc LIIF*
Vorshærræ englæ vare met henne, oc loffuit *Vorherræ*, swot en
 mikill røst gik vth af offnen. Ther folkit then røst hørde, tha
 sagde the *Juliano* till. Ther *Julianus* thet hordæ, tha lodh *han*
 vplade thæn offnen oc *han* gick vt sosom aff en løygh oc sacke 10
 icke. Tha loth *Julianus* henne ledhe force sigh oc sagdhæ: sigh
 mek, *Cristina*, alle thinæ ondæ liste, forti at thu haffuer vnder-
 kommet tik alkynss naturæ met thin listh, wilt thu mek thet ey
 sighe, iech skal foa tegh halfue meræ pyne. *Sancta Cristina*
 sagde: wndest *Juliane*, thu haffuer ulue naffn, iec rædæs ey thin 15
 hoth, Gud scall mek hielppe, hauer thu nænnee till, tha thee verræ
 pynee. Tha loth *Julianus* callæ til sigh en man, thær hans ormæ
 gømde, oc two orme, ther aspidis bedhe, easthe aa henne, oc
 two hugorme. oc sagde: sig mek *Cristina*, canth thu och koklæ
 diur. Sancte *Cristine* suarethe: o hin ther wten wit esth, iæch 20
 troer aa *Vorshærræ* dygdh *Jhesum Cristum*, at sosom *han* hialp
 mek förræ for pynæ, soa skal *han* oc nu mek fore tessæ diur
 hielpee. Tha loth *Julianus* ormen løss, oc the two hugormee the
 lagdiss vith hennis födær oc slieket thom, oc two aspidis the
 sliungde thom vp til hennis spenæ sosom spædæ børn. Siden 25
 loth *han* løsæ two næthrå, oc the foræ vpp a hennis hals oc
 slieket aff henne yuervætis swet. Tha soa sancte *Cristine* vptil
 himmell oc sagdæ: iech tacker tegh *Herræ Jhesum Crist*, ther
 sannende liuss ær, oc theræ hielp ther tith naffn rædhis, at thu
 vilde ey tessæ diur ladee mek skade goræ, men the skulde myn 30
 swet aff two. Tha sagde *Julianus* til hin ther ormen gømde: ey,
 mon thu oc væræ kocleth af *Cristina*? Tha togh [*han*] oc skulde
 ræte thom, soa at the skulde fløge a henne. Sosom *han* skulde
 ræte thom, soa fløge the vp at hannum oc dræpte hannum. Oc LIV
 siden torde engen man taghe the orme. Siden bath sancte *Cri- 35*
stinæ syne bønne oc sagde til ormen: iach biuther ether af myn

Herre *Jhesum Cristum*, at i gange huær ether til then stadh ther i vtginge oc skader engen man, oc the ginge bort om brat. Tha so *sancte Cristine* vptil himmel ok sagde: *himmerigis Gudh*, ther thin søn sende ath resæ *Lazarum* vp af dotæ, weth mech
 5 *thet* thin tærne, at thu lat vp the^{ne} man mæt thin voldug arm af then doth ther *han* sigher i, at alle the thæt soghe mattæ loffue och æræ tith helluge nafn. Soa kom en røst oc sagdhe: saligh estu *Cristina*, vorth starck oc hafs *manneligh* vith. Jac ær *met* tegh, oc huat thu bedis af mek *thet* skal tegh vedes. Tha gik
 10 *sancte Cristine* til then dothæ oc sagde: iech biuder tegh i *Vors-hærre* naffu *Cristum Jhesum*, at thu vpstat ther død esth. Oc *han* stod i stad vpp oc fiall til henne føder oc sagde: *Cristina*, iec tacker thin *Gudh* ther mek resde vp af dothe. *Julianus* sagde: *Cristina*, tek ær yuert, thu hauer nu teeth alle thine listæ, gak
 15 æn til oc hwerf tek til Gude, ther so mikit haue told *met* tek. *Sancte Cristine* suaret: bin ondæ oc forbønneth, soghe thine blinde øghen ey the dygde ther *himmerigis Gudh* oc *Cristum Jhesum* hans søn gjorde? *Julianus* vort vred, oc lot hennis spinæ af skæræ. Tha sagdæ *sancta Cristina*: *Juliane*, ther hiartæ hauer
 20 horderæ æn steen, thu lost myne spenær af skæræ, seer thu ey, bin ondææ, huat at ther leper mialc vth fore blodh. Tha soa hun vp til himmel oc sagdæ: iech tacker teg *Herræ Jhesu Crist*, ther mit legom hauer frælsset aff allec menfær, nu ær iech bon
 LIV* til at ænde myn stridh oc taghe løn aff tegh. Siden loth *Julia-*
 25 nus letæ hennæ til mørkestoffuee.

Siden komme mange husfruær til henne oc hørde hnoere *manninge* pyne hun tolde, och forde megit af theris gotzs ath the skulde hughe henne. Oc tha hitte the *sancte Cristine* sidende oc hygget a *Vorhærre*. Siden ginge the indh oc fiullæ til henne
 30 fødhær. *Sancte Cristine* ræte thom vp oc *predicket* thom. Æftær thæt ath the vndræth oc sagdæ, at hun hafde soa got toll, tha trothæ the a *Vorherræ* siu husfruær. *Annen* dagh ther eftær tha lot *Julianus* hennæ ledhe a thingh fore sigh och sagde: *Cristina* thin time ær sket kommen, æntig at thu hethræ gudæ æller iæch
 35 spar tegh ey lenger. *Sancta Cristinaa* swareth: huærken vorder tegh roo i thætte værildh oc ey i hint thær euⁿnelict ær. *Julianus*

gath then harm ey lenger toold, oc gaff thæn dom, at hennis twngæ skulde af skæris. Tha sagde sancta Cristina: Hærræ yuer gøzki, iach tacker tegh, at thu hauer mek ey fortith, iach bether tek at thu tag myn siell och lath mek ænde myn stridh, nu ær timæ til at iach skal myn bon tagæ. Soa kom een rost af him- 5 mel oc sagde: renæ och vsmittet moo, ther megit ærfluit oc pyne hæffuer told fore mek, hemmellen ær oben foree tik oc himmerige ær tik til rede, alle helluge mæn the faghne thech, forti at thu hauer soa mikit toldh af barndom. Tha herde Julianus thennæ rosth, oc lodh i stæt skæræ hennis twnge aff. Ther twngen var 10 afskoren, tha togh sancta Cristina thæt sticke thær aff var skoræt oc castæt Julianum i antlat, oc slogh hannum vth anneth oghæt, oc meltæ æn siden oc sagdhæ: Juliane vndee oc vrencee, thu girides at ædæ myn twnge, ther iac skulde Gudh met loffue, nu ær Gudzs rætte dom yffuer tek kommen, ath thu hauer tith oghæ 15 misth. Thennæ harm gat Julianus [ey] lenger told, men greb LV sin boghæ oc sætte aa twoa stroolæ, oc met een skot han henne i hiarthe oc met annen i sidhe. Oc hun ænde siit liiff oc for till himmerigis. Siden kom een man, ther aff sancte Cristine slæcth var, ther oc troodhe aa Gudh foræ hennis skild, han togh 20 hennis legome oc groff thæt i Appolonis tempell.

Sancta Cristina fulkom sith martirium kalendas nindæ Augusti oc togh løn oc glæde af Vorherræ Jhesu Cristo, Qui viuit et regnat per eterna secula, Amen!

Af Sancte Cecilie hennis pine.

En stolt iomfruge het Cecilia, hun haffde Vorsherris ewangelium fialdh vti siit brist, oc huærken dagh eller nath tha lot hun ey aff gudeligh talen oc godee bone. Hun haffdhe en vnghe man til brugom thær heth Valerianus, forti at hans hugh hafde
 5 soa megel ælskugh til henne, tha lodh han radæ til brullup. Sancta Cecilia var næst siit harænd clæd *met* harclædhe oc vten var hun clædh mæt gulbone clædæ. Hennis forældree oc hennæ brugome hafde soa megel gotwillie till henne, at hun gat ey mæt ful mark openbaret at hun tientæ Cristum Jhesum. Theræ brul-
 10 lups dagh kom omsidhær, oc sosom the sungæ fast vti theris hogtide, soa sangh hun i siit hiarte Vorherræ bodhæ loff oc æræ oc sagde: Hærre, lath mit hiarte oc mit legom vsmittet, at iech skal ey forderffuis. Hun fastæt stundom two daghe oc stundom thre, och bath Vorherre at han skulde hennæ gomme foræ thet
 15 ther hun ræddis. Hun bat sech ænglæ oc apostlæ oc alle Gudz vtuolde til hielper, at the skulde *met* theræ bœnc ærue henne thet aff Vorherræ, at han vilde hennis renlighet vspeciallet gøme. Mæten thettæ var alt, tha vort nat omsidher, oc sancta Cecilia gik i lønligh rodh *met* Valeriano syn bruggome, oc sagde soa till hannum:
 20 o sœdæst oc aldrigh kærst vnge man, iach moa tegh æn ny mæra sikhæ, om thu louer mek thet *met* thin eth, at thu wilt thet *met* fulkomen hugh hald oc gøme. Valerianus loueth henne thet, at han skulde thæt gerne holdæ. Tha sagdæ hun: iech hauer Gudzs engel til æl[s]kær, thærr mit legome gømer

met megæl god villie. Worder han thet at widæ, at thu vilt nær
mek komme *met* vren ælsugh, tha vorthen han tegh so storlich
vredh, at han spiæller tith vnghe liiff, æn fregnær han thet, at
thu elsker mek [*met*] skær ælskugh oc ren, oc ath thu gomer
*my*n mødom vspiallet, tha hauer han tegh om kiærær sosom han 5
hauer mek, oc teer syne nade vit tegh. Thaa vordh Valerianus
som Gudz villie var harlæ rædh och sagdæ: vilt thu at iech scal
troo thin talæ, tha the mek then engell, oc finner iec at thet ær
Gudz engell, iach gør huath ther thu vilt, æn finnær iach oc thet,
at thu elsker annen *man*, bodæ tegh ok *hannum* scall iech dræpæ. 10
Tha swaret Sancta Cecilia oc sagdhe: Valerianum, om thu vilt
loffue mek oc iættæ, ath thu vilt myne rat lydhæ. oc om thu vilt
lade tik skære i skærels dop och vilt thu troo a then Gudh i
himmerigæ ær bodæ leffuend oc san, tha matthu then engell see.
Valerianus sagdæ: huat ær thet thær mek matte skæræ, at iech 15
motte engellen see? Cecilia swaredæ: thu scalth gange thre milæ
vegh *fran* thenne borgh och till een vegh ther Appia heder, thæræ
matthu finnæ mange veghfarende ther almisse tigge, ee hauer
mek rum oom thom. Ther thu seer thom, tha sigh thom myne
quædiee, oc sigh soa til thom: Cecilia sende mek til ether, at i 20
skulle mech the *sanctum* Vrbanum biscop, forti at iach hauer
lönlic ærænd til *hannum*. Ther seer *hannum* thu, tha sigh *han-*
num alle myne ordh, och ther han haffuer tegh skærdh, tha førær
han tegh i ny clæder och hwidæ, oc ther thu kommer i tith hær-
berge mæt the clædhe, tha matthu see thæn engell, oc huat ther 25
thu bedis aff *hannum*, thet vorter tek alt veth.

LVI

Tha for Valerianus bort oc effter thet maarc ther han fick
aff henne, tha fan han Vrbanum biscop oc talde *hannum* alle the
ordh ther hun hafde *hannum* kendh. Tha swaret then biscop *met*
mikil glæde oc fial a sinæ knæ oc ractæ vp sinæ hender til *him-* 30
mell oc græd oc sagdhe: Herræ Jhesus Cristus, thu ther alle
renæ rath soar, tak thenne sødæ fruct ther thu hauer sath i Ce-
cilia thin thærnæ. Herræ Jhesus Crist, godæ hyrdæ, Cecilia
thin tærnæ hun tiæner tek ensæ eet lustuct foar, forti at hen-
nis festeman, ther hun togh om grim ensæ en læghæ, then 35
hauer hun ensææ eth spakt lamb til tek send. Vten om han trode

han komme icke hiit, thu **Herræ** opne hans hiarte lokæ, at han måtte kennis thær vither, at thu est hans skaber oc han motte veterisge deffuellen oc hans belede.

Ther *Sanctus Vrbanus* hafde soa bedæth, so tedis foræ thom
 5 bode en gammell man i smoa hvide clæder oc hafde eth breff
 vti sin handh alt scriffuit *met* gulstaue. Ther *Valerianus* soa
 hannum, tha vort han so rædh at han fial nither a iordh sosom
 han vare døth. Tha løftæ then gamlæ man hannum vp oc sagdæ:
 læs thettæ bref oc tro at thu mat wærae verdugh at skæræs oc
 10 at se engellen oc huat som *Cecilia* hauer teg loffuit at fanghe.
 Tha togh *Valerianus* til ath læsæ, oc tessæ ordh stode vppoa: en
 Gudh oc en ær troo och eth ær dop, en ær Gudh oc Fader i
 himmerige, ther yuer alt ær oc i allæ stadæ. Ther han hafde
 thettæ læsith, tha sagde then gamlæ man til hannum: troær thu
 15 at thættæ ær soa, æller euær thæc ther noget om? Tha øptæ
Valerianus met en starck rost oc sagdhæ: ecke moa man sanner
 troo i iorderige æn thet ær. Thær *Valerianus* hafde so sagt, tha
 for hin gamlæ man bort. Tha togh *sanctus Vrbanus* oc døptæ
 LVI* hannum, oc kende fullelig sin troo, oc sende hannum soa hiem
 20 til *Ceciliam* liggende i syne bønæ i sit hærberge, oc soa hooss
 henne en engell stande *met* skynnende fiædre och hafde vinghee,
 och hans øgen vare ensæ loghe. Han hafde i syne hender two
 skynnende cronær af rosær oc aff liliær, oc gaf een *Ceciliæ* oc an-
 nen gaff han *Valeriano* ok sagde: thesse croner skulle i mæt
 25 vsmittet lecom oc rent hiarte vell gømæ, forti at iac bar thom af
 paradiiss oc til ether, oc thætte skullæ i vidæ til marc, ath the
 wisnæ aldrih oc aldrih mynskis af theræ døn, och aff engen man
 mugæ thee seess vten af thom ther renlighet hauer om stære som
 i haffue. Oc forti at thu *Valerianus* hauer lydth eth goth radh.
 30 tha hauer *Jhesus Cristus* Gudz søn sendh mek till tek, at thu
 skalt beddis een bøn huilken thu vilth, oc hun skal tegh vetæss.
Vrbanus hørdæ oc sagdæ: yckæ ær mek søtheræ i tessæ værildhys
 liuss æn myn enugh broders omhuæruelsse, oc vant ticker mek
 ath iech ær fræls, oc iech ser hannum tapæs aff døthzs tapelsse.
 35 Thet ene sættær iach foræ alle myne bønæ, oc thet bedis iach,
 at sosom Vorherræ *Jhesus Cristus* vilde mech frælsæ, at han

vilde oc myn broder frelsse oc gøme oc gøra bode oss fulkomen i hans nafn vith gangels. Ther ængellen hørde *thet*, tha sagde han *met* blit antlade til *Valerianum*: forti at thu bedess *thet* ther bæst ær, oc *thet* ær Vorherræ kærst at fulkommæ, sosom Vorherræ wan tek fore *Cecilie* skuld sin tærnæ, soa skal han fore 5 thin skyldh vinnæ thin brodær, och i skulle bode martirii løn tagæ.

Ther *theræ* talee var ændh, tha for engellen bort til himmellen. Tha taletz the vedher *Cecilia* oc *Valeriano* om gudeligh tale oc theris troo. Soa kom *Tiburcius* hans broder oc gik ense till sin 10 frænkone oc myntæ *sancte Cecilie* hofuit oc sagde: *thet* ær mikit LVII vnder, huæden then rosen døen oc liliæ kommer slig timeæ orss. Tho at iac hafde rosæ oc lilie i mynæ hender, the gade ey gyfuit mek sötære don æn iach donær hæræ. *Met* sannende sig iac ither, thæt iach ær siu [sua?] full af thæn ædlæ don, at mek 15 tæcker at iach ær all læt aff. *Valerianus* swareth: foræ myn skuldh vast thu verdugh at folæ thenne don, æn om thu vilt nu troo, tha mat thu vorde verthuæ at glædis af then same sywn. Vy haffue the cronær ther thinæ øghen orke ey at see, at ther gjorde æræ af rose oc af lilie. *Tiburcius* swaredet *Valeriano*: 20 huat ær thæt hælder sath ther thu sigher mik, æller tæll thu mek drøme? *Valerianus* sagde: Gudz engill hauer mek kændh then thær thu mat see, om thu lader tegh skæræ af alle affgude fylsæn. *Tiburcius* swared: ther til at iech motte see then engell, huat 25 skulde mek duellie til myn skæræls? *Valerianus* sagde: ycke 30 skulde tek duellie, æn sware mek thæt enæ, om thu vilt netæ afgude oc troo a then Gudh ther i himmerige ær? *Tiburcius* swared: iach veth ey *met* huat hugh thu sigher *thette*, oc ey vnderstar iac thæth. Tha sagde *sancta Cecilia*: iac vnder thæt broder, at thu vnderstoar ey *thet*, at tylict scap ther man gøra af træ 30 ellær aff eer eller af sten, the mughe icke Gud være, ther som etercoppe dragher syn veeff i, oc fluge gøra fylne i, oc i there hofuit ær hegræ vanæ at dragæ reth i. *Thet* ær engen skæll mælliom en døth man oc eth belæde, sosom en døth man hauer alle lymmæ, han haffuer tho ey andh ellær røst æller vith, soa 35 hafue oc tessæ afgude allæ lymme. The dughe doc icke, oc the

dughe tho æn mynne en doth man, forti at man mæden han
 leffde, tha soa han *met* øghen, oc mælte *met* mun oc togh *mêt*
 LVII* hender, hørde mæt oræn, gik *met* fødær oc donde *met* næse, æn
 tesse the toghee vphoff af doth oc i doth æræ the, oc aldric motte
 5 the liuæ. Tha sagde Tiburcius: huoa *thet* troær ey, han moa vel
 lykess vether diur. Ther han hafde *thet* sagt, tha myntæ *sancta*
Cecilia hans brist oc sagdæ: sosom *Vorbertæ* loth thin broder
 vorde mek foræ brodher, soa hauer han ladet teg wordæ myn
 frænde, forthi ath thu afsagde thee vith affgude. Tha togh *Vale-*
 10 *riannus* *Tiburcium* sin broder oc ledæ *hannum* till *Vrbanum* pawe
 oc talde *hannum* alt huoræ thæt var vordeth. *Sanctus Vrbanus*
 vort harlæ gladh oc togh oc døpte *Tiburcium*, och i syue daghe
 lærdæ han *hannum* oc giorde *hannum* fulkomen i Gudz tieniste.

Thæn same time var en gielkir i Rom ther heth *Almachius*.
 15 Huar ther han sporde cristne mæn, tha pyntæ han thom til dødhe
 och loth theræ legome ligge a iorden. *Tiburcius* och *Valerianus*
 the dømde thom huærdagh til at goræ gaffue oc iorde hellige
 martires legome. Sosom vant ær, at illæ hadhæ the godæ, the
 gingæ til oc talde gielkir af huoræ mikil win the logthæ aa oc
 20 huoræ hederlighe the iorde alle thom ther han lodh dræpe. Siden
 loth *Almachius* taghe thom oc ledæ fore sigh oc sagdhæ: mæden
 i æræ fødde aff ærligh slæct, iac vndrær *met* huat villeds i van-
 slæcte ether selff. Jach hauer hort *thet* i tage oc giffue ethert
 godzs ondæ vættæ oc thom ther *met* ræt dom æræ dræpnæ, thom
 25 ladhæ i iorde *met* megel hedær. Oc forthi muge mæn vell vnd-
 erstande, at i æræ theræ fællugs mæn. The swaredæ: Gudh
 gaffue *thet* the ther thu caller fælugs men, at the vilde oss ræknæ
 foræ tienistæ men. The forsmate *thet* ther sywnes ath wæræ oc
 ey ær, oc ælstæ *thet* ther sywness ey at wære oc tho ær. *Al-*
 LVIII 30 *machius* sagde: huat ær *thet* ey sywnes at wære oc tho ær?
 The sagde: *thet* ær then fagneth ther rætte men faa i himmerige
 oc then pyne ther vrætte men fao i heluide. Tha sagde gielkir:
 huar at stande wy i orde trættent? goræ ænting ath i offræ til
 gude oc vorther lithugh, antingh i villæ och tolæ dot. The swar-
 35 eth: vy villæ thine afgude icke hedre, mæn then ene gudh ther i
 himmerige ær. foræ *hannum* ville vy gerne dot tolæ. Tha thoc

Almachius och salde thom i man i hand ther het Maximus Corin-
 cularius, at han skulde lade thom hofde. Tha togh Maximus til
 at græde oc sagde: o myne kiære vennæ, iac vndrer om ether at
 i rape oc skynde ether till ether døth ensæ til eth got bothmun-
 nugheth. Tha sagde Tiburtius: vten vy vise thættæ stadelic at 5
 bætræ lifff kommer efter thætte, vy vilde thætte lifff engelundh tape.
 Maximus sagde: viste iach huilkit thet lifff ær ther i sygbe aff,
 iach fortide gerne tættæ lifff, til thess at iec mottæ thet foa. The
 sagde: vilt thu vidhe huat thet lif ær, tha foa oss en dags rom
 oc lath oss ledhæ hiem til thin, oc wy lade siden komme til tegh 10
 then ther tek mottæ skæræ. Han lod thom ledhe hiem til siit
 huss oc prediket soa lenge, at Maximus oc alt hans folk trode a
 Gudh. Tha koom sancta Cecilia met prester om nat oc loth thom
 alle dobæ. Tha sagde sancta Cecilia: heya æthle ridderæ, caster
 aff ether mircke gerninger oc vepner ether met liusæ vapn! i 15
 hassue stridh mænnelige oc troo hassue i gomdh, ganger till then
 crone ther Gudh skal ether giffue, oc ey ether at enæ mæn alle
 thom ther aa hannum troær!

Siden loth Almachius thom ledhe tith ther the hœffdis sculdæ
 i, oc fulkomet ther theræ martirii. Tha swor Maximus fore alt 20
 folk, at han soa englæ om fagræ sosom soll take there siælæ i
 there barm oc førde thom vp til himnell, oc mange troode a LVIII*
 Vorherre, fore thet ther han tolde thom. Ther Almachius hørde,
 thet Maximus oc hans folk var cristnet, tha togh han och lodh
 hannum soa lenge bærieæ, til thess at han gaff sin and vp, oc 25
 sancte Cecilie tog hannum oc iordet met Tiburcio oc Valeriano.
 Tha lot Almachius spørre oc ledhe at theris godzs oc loth taghe
 sante Cecilie ense hun skulde være Valeriane husfrugh. Ther
 Almachius soa at hun hafde gifuit fatugt folk alt theris gotzs, tha
 nøddæ han henne till at offræ affgude. Sancte Cecilie sagde til 30
 thom ther henne vilde nøde: kiæræ venne, thæt ær mec fagert oc
 ærlicth at tole pinæ fore Vorsherræ naffn Jhesus Kristus, en iach
 sigher mikit fore ether ynsk tapels, forti at huat ther yther domer
 biuder ether, thet vilde i alt goræ. Tha toghe the til at grædee,
 at sligh en stolt iomfru vilde helder døø æn leffuee, och bade 35
 henne at hun skulde ey sin vänlic skiftæ til døth. Tha swaret

sancte Cecilie oc sagde: *thet* ær icke tapels, num skifte ath giffue søer oc tage gull, oc giffue litell hodde oc taghe dighær huss ighen oc widæ oc giort *met* ædle stene. Tha gik *hun* bort oc stoth a en sten oc sagdæ: troo i thæt ther iach ether sagde?
 5 tha suaret allæ: vy troo at Crist ær Gudzs søn, ther sigh hauer sligh tærne voldh!

Siden lodh *hun* *sanctum Vrbanum* gange til sith huss oc lodh cristne ther oc døbæ meræ æn firtiugh siæle bode *qrinne* och karllæ oc bœrn, oc een aff thom beth Gordianus.

10 Ther *Almachius* hørde *thet*, tha loth *han* lede foræ sigh sancte Cecilie, och spurde af *henne* oc sagde soa: huat ær tit nafn? *Hun* swarede: Cecilie ær mit nafn oc af got slæct ær iach! *Almachius* sagde: *mæden* thu esth af soa godh slæct, hwi gør thu tegh soa miuk af thyn leffnet? spør icch tegh. Cecilia
 LIX 15 suaret: thin talæn toc vphoff af falske, oc i falske ændis *hun*. Oc *Almachius* sagde: huæden kom thæc then derffue at thw skulde mek soa swaræ? Cecilia swarede: af godh *sanwit* oc sterck troo! *Almachius* sagde: thu vesth icke huat vold icc hauer. Cecilia swarede: thu vest ey selff huat vold thu hauer, æn spør thu mek
 20 ath, tha will iach goræ godæ redhe thec aa. *Almachius* sagdhæ: sigh *thet* ther thu vesth. Cecilia swaret: alt *thet* vold ther *man* mo hafue, *thet* ær sosom vædhær lot i en blædræ, oc stinger *man* siden mæt en noll ther vi, all then throtnæ ther ær i, *han* suighnær all. Tha sagde *Almachius*: væll thec eth aff thu, æn-
 25 thing at thu offrær til gudhe æller thw netæ tek at wæræ *cristen*. Cecilia swarede: iach vndrær thu hauer thyne øghen soa misth, ath thu sigher thæt være Gudh ther mek ticker, oc alle the ther øghen haue, være steen, ær oc bly. *Almachius* sagde: thin vrede thol iach væll, æn thæt tolæ iach icke ath thu mælær gudhe.
 30 Sancte Cecilie swarede: *thet* ær vnder at *thet* ther thu viste at sten ær, *thet* sigher thu at gudh ær, thref *met* thin handh oc vith huat helder ær, *mæden* thu math ey.

Tha vort *Almachius* harle vræth oc lodh *henne* ledhæ til en bastwæ oc loth *siden* hedæ *henne* storlic het. Sancte Cecilie laa
 35 ther soa al then dagh oc en nath i, ath *henne* skadde enetet, oc ey war *hun* helder swet eller annet. Thær *Almachius* soa, at

thet mattæ ickē dwæ, tha visde han indh en swen at hœffde hennæ. Tha sloa han a henne halss thry hugh oc gat ey slageth hennis hœffuit aff, oc forthi at thet var soa lagth, ath man skulde ey slaa mer æn thry hug, tha loth han henne liggæ half dœth. A the thre doghær ther hun lifthæ syden, tha predicket hun och 5 kende the mœr ther hun hafde mæt segh, oc antwordeth thom LIX* sanctum Vrbanum i handh.

Fiarde nath ther efter tha foor sanctus Vrbanus mæt hans diaknæ oc groff sancte Cecilie i bland met mange biscope. Siden togh sanctus Vrbanus oc vigde sancte Cecilie huss henne til æræ, 10 ther mange iærntegen giorde innen foræ henne skyldh af Vorherre Jhesu Cristo, Qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

Aff sancta · Katerina.

} then same time thær Maxencius Maximianus Augustus son wllæ
 keiserdom i Alexandria burgh, tha war en iomfruæ, ther attan
 winter var gammell oc harlæ wæn, oc thertil var hun harle gude-
 ligh oc starck i sin troo. Hun var Costus konnings enigh dotter.
 5 Af gudelighet oc iøtrikis snillæ war hun fulkommelig lærd. Hen-
 nis naffn ær Katerina. Siden hennis fader war dot, tha var hun
 alt hemæ *met* hennæ kymeg kymungh[?], ok bodæ dagh oc nat trahe
 hun at foa wither vist *met* then brughum, ther fægerst ær i scapt
 fore alle mæntz soner. Af alt *thet* godzs ther hennis fader haffdæ
 10 henne leffndh, tha vildæ hun icke meræ hane æn hun motte sigh
 oc siith folk, ther mæt henne var folgith, *met* halde. Æn *thet*
 ther yffuer var, tha gaff hun oc skifte mellion fatict folk fore
 Vorsehræ ære.

Hennis fader mæden han leffde han lodh henne aff barndom
 15 till bogh sætte, oc tha nam hun soa vell, at huo thær wilde snillæ
 oc skiall aff henne nymme, *thet* kunne hun alt valkenne. Æn i
 alth thætte tha haffde hwn hans snillæ i sin hugh *ther* vtualde
thet ther vfolkskælicet var i værælden, at fordroue ther mæt væræls
 snillæ, forthi soa sagdæ propheta: iach skal fortape witræ mæns
 20 snillæ oc the mæ[n]tz vnderstandels *ther* vnderstande skal iech
 effter vræke.

LX Then timæ tha kom Maxencius keyzær til then stath oc loth
 samæn kalle megit folk bode *quinne* oc karle, at hwær effter syn

æffnæ skulde offræ oc blotæ afgude. Ther the alle bortginge ther
met sancte Katerine vare, tha sat hun ene effter oc hugdæ aa
 Vorherre, hwæm ther hun ælste oc kær hafde aff ful hug ok
 hiarte. Omsider tha vort hun at horæ soa megith scall pipæ oc
 bambe oc manningen hande leg, ther the giorde there affgude till 5
 bedær. Ther hun kendis ther vether huaræ fore *thet* var, tha
 stod hun vp oc stirktes aff *hans* eftær siun, ther sig gaf sialff i
 syne wuenners valdh, oc gik borth, siden hun hafde sikh *met*
Vorsherræ cors segnd, til *Maxencium* keisere. O[c] ther hun soa,
 at swumme aff the cristne torde ey vether gange Vorherre Jhesum 10
Cristum, tha sucketh hun af megel hiarte sorg oc sagde till kei-
 seren: *thet* vare vell skællicht oc ræth at helsse tik fore tith
 meglæ vold, om thw togæ *thet* ther thu tienthæ deffle *met* oc
 hwærfde *thet* till thin skaper thianstæ, oc vnderstode *hans* hoghæ
 voldh vnder hwæm ther konninge valde værælz righe, hwoa ther 15
 ey glædis af diure drap oc bloden, num af voræ troo, oc om vy
 holde the helluge both, ther *han* bot oss at gomæ. Vilde thu
 acte a *hannum* oc a *hans* gerningher *met* skial, mottæ thu af
 sinligh thingh kænne *hannum* ther vsinligh ær, tha mattæ thu af
thet ther *han* hauer skapet vnderstande oc see *hans* dygd oc *hans* 20
 guddom. Nu matte thu vndræ oc rædis *hans* wold, at nw mæden
han hauer thee soa hogt mæt megell voldh yuer manguen man,
 oc thu vilt *hannum* ther icke foræ tacke, mæn then tiænist, ther
 thu æsth *hannum* skyldug, tha huærnær thu deffuelden siælf i
 heluide. 25

Maxencius var gallic vreth foræ then hellugh mæss ordh, oc
 fore hænne sømdelic fæghærdh giordes han miøk ræd. Tha bœth LX*
 han, ath hun skulde til *hans* palatzs ledæs, oc ther gømes ee till
 at *hans* hogtith var gangen, oc *han* mottæ *met* goth thom horæ,
 och *han* motte *hennis* slæct vidæ, oc *hennis* villie. Siden haans 30
 hogtit var ændh, tha bot *han* henne at komme fore sikh, oc *thet*
han hennæ at spurde, tha fan *han* *henne* full sniall, forti at then
 taleth i *henne* ther iættet syne disciple oc sagde: ther i komme
 foræ konninge oc høffdinge, iach scal giffue ether mwn oc snillee.
 Hwæm ther ether vither sagh giter ey genmælt oc ey amodh stand- 35
 etb. Aff tesse ord vorth *Maxencius* skændeligh drøfft, oc huat

ther *han* skuldhe athaues, *thet* vistæ *han* ey. Tha fan *han* tho omsider eth radh, at *han* skulde samenkalle alle the visesthæ oc sniallæst, ther *han* mattæ fynne, at the skulde mæt theræ clok-skap *henne* offuervinnæ oc drøue.

- 5 The komme half tredesyntiwæ i tall oc rædde thom til at disputere vith *henne*. Sancta Katerina hugde sigh om, huoræ *hun* skulde thom fa swaret. Soa tedess *henne* en engell oc sagde soa: Gudz terne, thu skalt ey blys oc icke rædis these mesteræ, minn then snillæ ther Vorherræ ær, Jhesus Cristus *han* skal tek vit
- 10 giffue oc æffne at yuerwinne thom, oc thertil tha sculle the effther thin predicken huæruess aff vrangh vegh oc till ræt. Af thenne ammynnelse tha stiretes *hun* harle megith oc gik amodh the mesteræ oc disputeret vether thom aff thryneskyns listh, phisica ethica oc logica, oc met Vorherris nade van *hun* thom alle snial-
- 15 lelic. Tha vort keiseren gallic vreth oc effter ath the mestere vare for wnnæ, tha both *han* at the skulde alle brennis. Sosom the leddis bort at brennæ, soa togh en theræ till at øpæ och sagdæ soa: wee ær oss vslæ men, at wy skulde væræ soa derue,
- LXI at vy skulde trætte amodh Gudz iomfrughe! forti goum til *henne*,
- 20 minkum var siall for *henne*, forthi at Gudzs nade boor i *henne*, at wy motte mæt *henne* rath fly then euerdelic eldh. The skyndet thom bort til *henne* oc fiullæ a theris knæ foræ *henne* oc sagde: vy sindeth och vudzskap giorde vy, forthi at wy ware soa diærfvue, ath wy skulde thine helluge ordh genmælæ. Æn forthi ath konning
- 25 biuthær at ladee oss brennæ, bedæ vy tek, ath thu lægh oss got radh foræ, huoræ vy matæ met thenne eldhbryn skillies vether then ewerdeligh eldh. Ther sancta Katerina hørde *thet*, thaa var *hun* harlæ gladh och loffuit Gudh ther *thet* vilde fulkomme, ther *han* *henne* iætæt met sin hellug engell. Tha sagde hwn til thom: i skullæ icke rædiss,
- 30 men i skulle gøre ether glade, forthi at himmerige ær ether til redæ. Sosom Vorherræ slo Saulum nither och giorde hannum blind, forti at *han* vilde hannum liusæ til segh, soa togh *han* oc ether i then talen ther i veter mech hæfde, oc liusde ther i hans helluge troo. Æn forthi sculle i troo a leffuende Gudh al-
- 35 uoldende fader, ther skapat himmel oc iordh oc alt *thet* ther i thom ær. Oc troær aa Jhesum Cristum hans søn, thær aflæt var

aff then helliger andh, fødth af mø Maria oc pinth var vnder Pon-
 cius Pilatus dom, oc troær at han stodh a tridie dag vp aff døthæ,
 oc thoo al iorthrikis sindh aff *met* sith helluge bloth, oc troor
 at han vp til himmerigis for, oc sidher a syn faderss hogræ
 hænde iæffn voldugh vether hannum, oc sende siden syn helluger 5
 andh til syne appostlæ oc both thom at *predicke* hans naffn, oc
 giffue afflath af syndæ alle thom ther aa hannum troær.

Ther the philosophi hæffdhæ *thetta* hørt, tha finghe the
 træghællss foræ theræ synde i theris hiarte, oc toghe then tro
 starch i theræ hugh, oc segnde thom mæt Vorherris corss, oc 10 LXI*
 mæt then styrckelsse, ther the finghe af then troo, tha ginge the
 alle sammen i then eldh. Æn then hærræ ther the thre swene
 gømdhæ i then loghend ofn han gønde thom, at thom mattæ
 ennghæ hedæ mæn goræ, oc tog theræ siæle aff thæn eldh, oc
 sættæ thom i paradiis. Oc loth Vorherræ fulkomme thet ordh 15
met thom, ther han sagdæ foræ langhæ: then mynstæ lok a etthers
 hoffuit ær, han skall ey forfaress. Siden toghe thet folk a Gudh
 trodæ theris legom och groffue thom nedær then træthændhæ dagh
 i Nouëmbriis monæth. Siden mange af the hedhne ther the soghe
 thættæ iærntegen, tha trode the a Vorherræ Jhesum Cristum. 20

Effther tættæ alt tha talæth keiseren vith henne *met* blit-
 skap oc *met* vegsell vildæ han henne hugh *met* huæruæ, oc loff-
 uit henne thæt, *om* hun vilde flughe hans villie, hun skulde væræ
 hans enwoldugh drotningh. Eæn ther han so ath hun wirdhæ
 thæn rigdom ey veder søer, tha wort han harle vred oc loth 25
 henne af clædhe ok *met* lyme hustruge. Tha toghe vmilde swene
 och slitæ hennis spæthe legom *met* en lyme, oc ther thee vare
 trættæ, tha ginge andre till. Æn Vorsherræ iomfruge hun vor
 starkir æn then ther sloa, oc voldugher æn domeren. I all then
 bardagh var hun harlæ glath oc tacket Gudh giernæ. 30

Keyseren spordæ huat hun helder vilde tholæ fram then bar-
 dagh æn hun vilde hannum lydhæ. Hun swaret: o hin vrene
 hundh, gør thæt ther thin vndæ hugh moa mest hygge! iac vill
 hannum mæt pyne efftær gialde, ther mek hauer løst mæt pynæ.
 Foræ theligh pyne skalt thu mech æn see i hellughe mæntz glæde, 35

oc thu skalt sidhe i ewinnelige pyne oc iæmre tik sooræ, at thu hauer slichth af mek oc andree cristne mæn.

Then keiseræ rordess aff deffuels gelne, oc both at hun
 LXII 5 oc tollf daghe tolde hun ther bode hunger oc tørsth. Æn Vorherræ fortidæ icke sin tærne, men sænde till hennæ sin hellugh engell, at hugswale hennæ, oc sendhe til henne en snee hwith dwæ, ther henne tiende huat ther hun till sith legome thyræ.

Mæthen tætte var alt, tha fra hans drotning then hordæ dom,
 10 ther keiseren hafde yuer sancta Katerina ginet, ok tok till ath stundæ oc throa ath se henne oc tale vether henne. Tha loth hun calle til segh Porphirius ther hoffdingh var yuer alt hans ridderskap, oc openbarit sin hug oc sin villie fore hannum, oc sporde hannum at radhe, huore the motte soa vordhæ, at hun
 15 motte komme i talen vether then belluge mø. Han var harlæ witær man oc for hugthæ til Vorsherræ nadæ. Han lagde vyn aa, at han matte hennæ villie fulkome. Han vægdhæ alle the vocter, ther henne gomde met mange gaue oc siden ginge the bodæ drotningh oc Porphirius bort til hin prisun, om ther fole
 20 var i fyrstæ søfn, oc soghe henne skynende af megel fægærndh. Æn the som sodhe døn, ther the finghe soom the inginge, the stirkthæ thom til bædræ hopp. Æn sancta Katerina, ther lœnlic var i Vorsherræ snillæ, hennis ordh the vare om sœdæ som hunnugs drope. Hun sagde thom huoræ scammelic tessæ værilss æræ
 25 ær, oc kende thom at throa til the liiff, ther icke ær ændee aa. Hun manet thom till, at the skulde icke rætæs iœtrikis pyne, oc sagdæ, at for mange hande pyne kommer man til himmerigis. Æffter sancta Katerina kennels forwten oc then bellug andzs kennels for innen tha trodæ the a Vorherræ Jhesum Cristum, bode
 30 drotningh oc Porphirius, oc thu hundrede ridderæ, oc the toghe segnels af henne, oc ginge vth af thet prisun, oc vare bodhe met starck hugh at tolæ dot foræ Vorherræ.

Ther the xii dage vare ændh, tha loth keyseren henne fore sig ledæ. Tha bath hun aff Vorherræ, at han skulde giffue henne
 LXII* 35 vit oc snille at suare keyseren oc crafft till at tolæ pyne fore hans nassn. I thære som hwn bath, saa tedess henne Vorherre

Jhesum Cristum met englæ skaræ oc sagdæ: dotter, var fasth vti tegh och rædess icke, forti at iach ær met tegh, oc iac skal tegh ey forthii. Siden for Vorhærre til himmell, oc hun var gladh af slich iæth, oc tackit Gudh. Ther keiseren soa, at hun var soa væn foræ alt thet han hafde seet, tha vndrede the alle, forthi ath the hugdhæ ath hun yare forfaren af then hungær, oc aff then thyrst, ther hun hafde toldh. Tha togh han oc skulde henne blydæ mæt vægxell, om thet mottæ dughe. Ther han thet soa, at hun war soa sterck och vunneligh, tha vort han harlæ vredh och hugdæ met huat pyne han matte henne hugh met huæruæ. For hannum stoth en af hans volss men oc sagde til hannum: o miklæ keizær, vilde i mek høræ, iach kunnæ ether enkyus pyne wise, at fir æn hun then pyne toll, hun gor huath ther ethers villie ær. I skullæ ladhe goræ fyre hiull och setthæ ther iærncroghe i, och sætter henne ther hoos, oc lade henne then iærncroghe hueruen sec. Tha skal hun entigh til ether troo huærues eller i lade henne forfares i then iærncroghe dot, alle cristne men til rætzel.

Thet var soa giort som han rodde. Siden toghe [the] sancta Katerina oc sætte henne i blant the hiull. Tha soa hun vp i 20 himmell oc callt Gudh til hielper. Soa for Vorsherris engell nither och frelsset henne af then pyne oc slo alle the hiull synder oc drap vtallic aff the hecne, ther tith hafde kommen at see aa.

Tha soa drotningh at Gudzs heffind var kommen, oc then ther sigh hafde firræ fioldh fore sin husbondes rætzell, hun kom 25 tha vth harlæ derff til keiseren oc roptæ hannum fore alt folk oc sagde: thu esth iærncroghe i hiarte blind, ath thu kennis ey vither thin skaperæ, oc thu ladher ey en aff at pyne Vorsherris mæ. Vith thæth sanneligh, ath iach thiæner Vorherræ Jhesum Cristum.

Maxeneius fældis mikit af hans husfruge omhuæruels. Ther 30 LXIII han kendis ther vether, at hun meltæ alth met then helluge mo, oc hun var soa starck i cristendoms troo, tha both han synee swene, ath the skulde henne fange vhoedelic. The gjorde som thom vort bodeth, oc toge iærncroghe spiger oc stunge i gemmen hennis spene oc slide thom fran hennis bristh. Siden lode the 35 henne bort at heffde. Sosom hun kom til thæn stath hun skulde

i heffdes, so sagde hun till *sanctam Katerinam* oc bath, ath hun skulde ærue henne nadæ aff Vorherræ. Tha loth *sancta Katerina* vp sin mwn oc huggeth henne oc sagde: fruge, thu skalt væræ stare i thin hug, oc see vp til Vorherræ, oc haff thin acallen til hannum, forthi at han ær nær alle thom thær a hannum callæ met sannend. Thu scalt icke rædiss, forthi ath thu scalt met martirii crone see thin skabere kouningh i himmerigi, Vorherræ Jhesum Cristum, met huem ther thu scalt glædiss e forvten ænde. Then gode drotningh hun stircetes megeth af hennes talen, oc sidhen vor hun hoffdeth oc for till himmerigis. Porphirius for siden til met andree cristnæ mæn oc toge hennis lecome oc groue thet harle heterlict.

Mange aff the hethnæ som soghe keiserens vmdighet och Vorsherre dyre ierntegen, tha huærfdes the till Vorherræ Jhesum Cristum. Siden thæn gode drotninghz martirii var ændh, tha vort Porphirius soa full af gudelic elskugh, at han gik forææ keiseren met full hugh till Gudh, oc sagde: hærtil hauer iach tiænt iørd-erigis herræ, nu hauer iach met andre thu hundred ridderæ thet till radh gripet, iach vil aldrig oftær værilsz man thiænee, mæn Vorherræ Jhesum Cristum ther vor skapere ær. Thaa vort keiseren harlæ rædh oc vente sikh arædhe aff thom. Tha togh han oc calleth thom allee til segh. Porphirius stodh alt vten, forti ath han var harlæ houisk oc huær man vntæ hannum væll. Keiseren vilde mæt kyndugh talæ gerne huæruet theris hugh, om han gadhæ. Tha reddis Porphirius, at keiseren skulde thom soa rædhe mæt pyne, ath the skulde omwendis aff there troo. Han løpær i blant thom oc sagde til keiseren: vuithær estu, keisere, at thu vilt forthii houeth oc then ther hoffding ær, och hather thom ther sma æræ. Æn vten om thu forwinnær mech først mæth ordh thu tapær tith ærfuit, ath thu talær vether thom. Tha swaret keiseren harlæ harmelic oc sagde: mæden thu esth there houeth och hoffdingh, som thu sisher, tha horær thet væll til, ath thu giff thom efftersiun, ath thu lath antigh først af thenne folksæ, ælder thu scalt oc først doo. Æffther thæth at Porphirius oc hans selskap vare soa stærcke vti thom, tha lodh keiseren thom alle vtledæ af staden, och loth sloa alles there hals aff, først

Porphirius och siden the andree. The ændeth theris pyne oc *theræ* martirii a then fiarde dag oc tiughe i Nouember moneth.

Annen dagh ther efftar tha sættis keiseren a syn domstoll oc var ey en full af helluge mæntz bloth, oc loth calle foræ sech saneta Katerina oc sagde: thoc thu haffuer thætte all vullæt oc 5 *thom* alle forwænth *met* thin lish, æn om thu vilt mee lydæ, tha skalt thu leffue *met* mech och hedhæ myn drotningh. Æn ther till at thu fordrager oss ey lenger, tha væll tegh eth aff thu: æntig ath thu offrær til myne gudhe æller ath thin halss skal affslass, och thw skalt thee en vndh siun alle *thom* ther a tik seer. Then 10 helluge mo swaret: *thet* ær icke vnder siwn ath see a then ther aff ændæ for hederligh vphop, oc aff døth vdødelichet, oc af gradh fagneth, af vglædæ glædæ. Gor huat ther thin hugh hauer unngget, iach ær boæn til at toleth alt fore *Worherræ* naffn.

LXIV

Ther *han* war ful visse ath *han* motte *henne* icki foa om- 15 wendh, tha gaf han dom yuer *hennæ*, at hun seulde hoffdis. *Hans* swene toghe *henne*, oc lede *henne* vten staden oc vildhæ fulkomme keiserens both. Ther folkit soa, at hun seulde hoffdis, tha græde thee harle iæmerligh. Ther *sancta* Katerina kom til then stadh, ther *hun* skulde i hofdes, tha bath *hun* sigh orloff af 20 then ther skulde *henne* hofde, ath *hun* motte bedæ til *Vorherræ*. *Han* vettæ *hennæ* *thet*. Tha lifthe *hun* synæ oghen vp til himmel oc sagdhe: o Gudh, ther vore helsnæ ær, ther tro iomfruger hob ær oc theris æræ, iach tacker tegh gerne, at thu lost mech være verdugh at tellies *met* andre helluge moor. Nu bedher iac 25 mit dom, oc *hans* swærdh ther mek skal sloa, thu ther engen dom rædis, iac beder tek, at thu tagh vether myn siæll, oc *hennæ* foris *met* thin hellughe englæ hænder til thæn faghnet, ther andre helluge mo haue. Jach bedæs, *Herræ*, thæt alle *thom* ther tith naffn æræ, oc *ammynels* af myne pyne haue, af alle the bone 30 ther the bedhæ, gif *thom* skoth vetæls.

Sosom *hun* haffdæ muxen ændh sin bon, soa kom een røst aff *himmell* oc sagde: hethærlikesth mø, thin bon ær hort, coom dyræ møø, och tach thin lön i bland ænglæ choor, forthi at the bidhæ nw [thin] tilkomme.

35

Ther sancta Katerina hørde thet, tha stodh hun vp harlæ
 gladh oc ractæ vth sin miale hvide hals oc hun vort høfdeth a
 then fæmtæ dagh oc tiughæ i nonember moneth. Tha flet af
 hennis legomee miale foræ blod til vitne, at hun var skær mø.
 5 Englæ fore siden till oc førde hennis legeme till eth biergh, hedær
 Synay, ther tiuge daghe færd ær fran then stadh thær hun vort
 dræpen i, oc ther goræs mange iærnteghen foræ hennis skildh.
 LXIV* Alf henne graff rinnær en kelde, oc alle siuke ther thom two
 thær innen the foa alle bøter fore hennis skildh af Vorherræ
 10 Jhesu Cristo, ther ee ær signdh. Qui vinit et regnat deus per
 omnia secula seculorum!

Amen.

Aff Saurta Lucia pass.

 vær alt Cecilia landh flogh sancta Agathæ frøgt soa mikit [folk for] til Cathanencium borg til sancta Agatha graff. Soa for oc Lucia en mø met Euticia sin moder til then borg. Euticia hennæ moder hafde soa migil blotryn i fyræ vintær, at engen læge mottæ henne bod rodæ. Sosom the ginge i procession om kirki, soa 5 hordæ sancta Lucia en legsæ af lesten, ath en kone fik bodæ af blotryn, forthi at hun togh a then nærderstæ trath af Vorsherræ clædæ. Oc ther hun hordæ thet, tha sagde hun til sin moder: moder, vilt thu tro thæt sancta Agatha ther pynt var foree Vorherræ naffn, at hun var verdugh at haffue iaffnlic Vorsherræ 10 vyther vist, tha mat thu bodh foa oc tagh aa hennis graff.

Siden then høgtit var ændh oc folc for alle bort, thaa ginge the bodæ till hin graff oc badæ theris bene. Sosom the badæ harlæ lengi, soa vort Lucia at søffne, och tha so hun i søffnen sancta Agata stande i blant englæ, oc var cronet met ærlie stene, 15 oc sagde: myn syster, Lucia mø, hwi bedes thu thet aff mee, ther thu mat selff thin moder wethæ? och om brat vort hun hell, och sosom fore myn skild Cathanencium stath ær høgh aff Vorherræ, soa skal Syracusana stath oc for thin skild høgiss, forti at thu hauer bodh Vorherræ eth fagerth hærbergh, thin 20 mødom. Siden hun haffdhe thet hort, tha vaknæt hun oc vort harlæ rædh oc sagde til sin moder: modhær, see nu estu hell, nu maner iach tegh til for henne skildh, ther tek hauer helgiort,

ath thu neffnd aldrigh fæsteman for mech, men alt *thet* ther thu
 vilt mec giffue til tess at iac skulde mit legome smitte, ther beder
 LXV iach tek at thu [g]af mek alt nu at gome mit legome rent til myn
 hellugh skaberæ. Tha svaræt Euticia henne modher: dotter, thu
 5 vesth *thet* vell selff, at siden thin fader var døth, i tesse ni vintræ
 alt *thet* ther han leffnde tik, tha hauer iach helder øth æn myn-
 skæt. Nu dotther, effther *thet* ther iach ær dot, gør aff gozæt
 huat thin villie ær. Lucia sagde: moder, her mit radh, then ær
 Gudh icke fullcligh kiær, ther thæt giuer, ther han gitær ey selff
 10 *met* seg boræth. Æn vilt thu, at Gud hauer tegh lioff, tha gif
thet ther [thu] mat selff nydhe. Æn ther thu dør, tha nyder thu ther
 icke aff. *Thet* ther thu giffuer tha, *thet* giffuer thu alt forti at
 thu mat ey selff hauet. Sosom the talediss bodæ hwær dagh
 veder, soa var there gothzs e mynne, forti at *thet* gaffs fatucht folk.
 15 Æfter thæth at godzset mynskediss, tha fra henne festeman
thet, och sporde hennis fostermoder at huat *thet* haffde at setthe.
 Hin fostermoder swareth, hun hauer køpt en then eghn ther
 skylder twsende fald meræ æn then ther hun for gaff. Hin feste-
 man trodæ, at *thet* var væriltz køp, oc gaf thær icke mere om.
 20 Han vnderstodh tho omsider, at hennis godzs gaffs fatuge oc
 vidwæ oc pilegrime oc Gudzs tieniste mæn. Tha gik han til
 Paschasium oc vræctæ henne, oc sagde, at hun var cristen oc
 amodh theræ logh.

Siden togh Paschasius oc rædde henne til at offræ til afgude.
 25 Sancta Lucia sagde: *thet* ær høghæst offer at offræ Gudh, at witi
 viduæ oc faderløsee born i theris nøth. I tesse thre vintær giorde
 iach icke anneth æn iach offræth til then leffuende Gudh. Nu
 mæden icke ær meræ efftær aff gotzet, nu offer iac mek selff
 hannum i hænder, skipe han mit moall, som hans villie ær! —
 30 Paschasius sagde: *thettæ* matthu sighe annen cristen man ther
 thine lygee vare oc ey mech ther høgdunge logh gømer tærffit thu
 LXV* icke *thet* sighe. Lucia swareth: thu gømer høffdinge logh oc iegh
 gømer Gudz logh, thu rædis høffdinge logh, oc iac rædis Gudh.
 Thu vilt thom ey retæ oc iach vill ey Gudh retæ. Pascasius
 35 sagde: thu hauer tit fæderne vptærith *met* vnd lusth. oc forthi
 taler thu soa. Lucia suaret: mit fæderne hauer iach lagh i eth

trygd stath, æn ondh lust fech iac aldrih hwerken i legom eller i hugh. Pascasius sagdæ: huilke æræ the ther hugh oc legome droue? Lucia swaredæ: *thet* ær i ther hughen droue, aff ether sighær apostelen, at vnde talen thee droue godæ sidhæ, æggi folk til at synde och forthi *theræ* skapere oc filge deffuellen. The 5
 ther legomen drone that ær the ther meræ giffue om væræls ælskug æn om euinnelic ælskugh. Paschasius sagde: thine ordh worth ey soa mænghe ther thu thaler til at vordhe barth. Lucia swaredæ: Gudz ordh the mughe icke mynkis. Pascasius sagde: tha estu Gudh. Lucia suaredæ: iach ær Gudzs tærnæ. och forti 10
 taler iach Gudz ordh, forti at Vorherræ sagde soa: ther i stande fore dom, tha tale i sialue icki, men then helluger and han skal tale af ethers mun. Paschasius sagde: tha ær then helluger and i tegh. Lucia suaredæ: apostellen sagde, at alle the ther renlic lefue, the æræ Gudz mynstær, oc then helluger andh bor i thom. 15
 Paschasius sagdæ: iach skal lade tegh ledhe til eth skoge huss, oc ther thu vorder ther spiallæth, tha flyær then helluger andh fran tegh. Lucia swaredæ: legome moa aldrih smittæs vten met hughsens villie, oc om thu toghe rokæls oc lagde i myn hand, oc offræt thu *thet* met thin hand, Gudh saghe ther icke till. 20
 Han dæmer alt efter hugh oc villie. Æn om thu lader mek smittes gen myn villie, myn renlighet vorder mek twifoldd til myn crone. Paschasius sagde: thæræ scall iach lade thin andh vpgiffue vnder then vrenlicheth, vten thu taker till at filghe vor syth. Lucia suaredæ: iach sagde tegh *thet*, at thu gider ey myn villie vend til 25 LXVI
 synde. Tha loth Pascasius calle the formen af *thet* vrene huss oc bath, at hun sculde soa lengee tholæ then vrenlichet til thess ath hun gassue sin and vpp. Sosom the toge til oc vilde henne bort drage, tha gjorde then helluger andh henne soa thungh, at hun matte ey rykkes af then stad. Siden ginge mange til oc vilde 30
 drage henne. Thaa vorde the soa trættæ, at the orktæ yckæ. Tha bare the rep a henne hendher oc fødær, oc drogæ alle sammen. Hun var e æm orugh ænsæ eth biergh. Tha vort Paschasius soa harm, at han lot calle coklær oc andree onde men, at the sculde met *there* onde listæ komme henne bort, oc the gadhe 35
 tho ey.

Tha hughdhe Paschasius, ath *hun* giorde *thet met* onde listæ, at *hun* stodh soa fast. Tha lodh *han* hentæ mange øeen, at the skulde drage henne aff stadh, oc the mattæ icke dughæ. Tha sagde Paschasius: huat onde listæ ær thætte? Lucia suar-
 5 edhe: *thet* ær ey ond listh men Gudz ælskugh. Paschasius sagde: huat moa *thet* sættæ, at soa spæden mø ma ey rikkess af stadh foræ tusende mæn? Lucia swarede: om thu hentær æn thi tusende, tha scullæ the horæ, at then helliger andh siger til mee, at hoss *myn* vinstræ sidæ sculle tusende falle, oc hoss *myn* høgre
 10 sidæ ti tusende.

Thaa vort Paschasius so harmt, ath *han* viste sigh ey radh. Tha lod *han* goræ en starc eld huoss henne, oc beg och qwade oc vellend oly, *thet* casteth the a *henne*, oc *hun* war ee soa stadugh oc sagdæ: iach hauer bedæt *myn* herræ Jhesum Cristum,
 15 at thenne eldh mo mek icke skadhe, oc forthi beddes iac dwalsæ til mit martirium, at the ther a Gudh troo, the skulle ey foa ræzell at tholæ pyne, oc the ther ey trode the skulle vglæde foa, ther the *thet* soghe.

Siden matte hans venne ey lenger tolæ then harm ther
 LXVI* 20 *hun* giorde vether Paschasium. Tha togh en theræ sit suerdh oc stak henne i gomen. Ther *hun* var i gemmen stungen, tha e mæden *hun* vilde bedæ sinæ bonæ lengst tha badh *hun*, oc *hun* taleth vith *thet* folk ther hoos henne stodæ, oc sagdæ: iach bothæ ether then frith ther giuen ær then hellug kirki, mæden Diocle-
 25 cianus ær vtecasteth aff sith riki oc Maximianus ær i dag døth. Oc sosom Cathinensium stat hauer *myn* syster Agata til hielpær, soa skullæ i och vidæ, at Gudh hauer mek sendh till thenne stath, om i villæ troo a Gudh oc goræ Gudzs villie. Sosom *hun* *thet* talæth, soa leddæs Paschasius bunden foræ hennæ øghen
 30 *met* harde bandh. Tha komme mange ther kærdehe yuer *han- num*, *han* hafde roffth oc rænt, oc sidhen fërthæ the *hannum* til Romæ, och *han* fick thære dom, at *han* skulde halshuggis. Soa wort *han* och.

Æn Vorsherræ martir, sancta Lucia, *hun* kom ey aff then
 35 stath, ther *hun* vort gemmen stungen, och ey gaff *hun* sin and

vp før æn præster kommee, oc gaffue henne sin *crisendom*. Oc siden gaf hun sin and vpp i Vorsherræ voldh. Then samme [stath] giordes en kirke vp i hennes nafn, ther som fore hennis skyld mange hande lærntegen gøræs aff Vorherræ Jhesu Cristo, ther leuer ee forwten ænde.

5

Amen.

Aff Sancta Agness pinelese.

Ambrosius biscop sænder qwædie till alle helluge moer: i
 var pyndh, at andre moer mattæ ther styrkes aff. Ther hun var
 trættan vintær gammel, tha tapet hun doth oc fan liiff, forti ath
 5 hun ælstæ hannum enæ, ther lifsuit giordæ. Hun reknedes barn
 i aor tall oc gammel foræ vith skyldh. Hun var fager i anlat,
 æn fægeræ var hun i tro. Ther hun kom hiem fran scolæ, tha
 fec giælkerenss son aff burghen megel ælskug til henne, oc tha
 toc han mange hondæ godzs oc iættet henne at giffue. Siden toc
 LXVII 10 han ærlie klænnæt och fordæ henne. Æn sancta Agness wirdet
 ey alt vith eth fozs. Thet wurth tho soa, ath thæn vnge man
 pintess af stor ælskugh, oc wæntæ, at hun vilde bætræ clænnæt
 hæue, oc fik alle the ærlige stene ther dytelig vare, oc sænde
 hennæ oc friæth hennæ bodæ mæt sæc oc andre synee frænder.
 15 Han both henne rigdom huss oc eghn oc alle værilz gozki, at
 hun skulde hannum til husbonde taghe. Tha gaff sancta Agness
 sligh swar: fly fran mek, syndens sot oc vndzsskaps foster oc
 dotsenss fader, fly fran mek, forti ath iech hauer fanget annen
 ælskær, ther mek hauer megit bætræ cleynet giffuit æn thu. Han
 20 hauer mek thæghæt met siit fingærn, ther bodæ ær ærligere æn
 thu esth i slæct oc i voldh. Han hauer fæghræt myn handh oc
 myn halss met skært gull sath met dyræ stenæ. Han hauer sath
 eth mark a myth antladæ, at iech skal engen ælskæ vten hannum

ene. Han hauer mech klædh *met* eth gull sith clædee oc *met* manninge nesthe hauer han mek fægræth. Han tethæ mek megith liggende fææ, ther han vill mek giue, oc iac þither soa til mit lifs ændee. Nu moa iac hannum til scam oc lasth ey forthi, ther mee ær tilbunden *met* so megell gotwillie. Hans slæct ær 5 høgisth oc hans mugælichet ær starkest, hans asiun ær fægersth, hans ælskugh ær sodesth, oc hans nadhæ ær bæst, hans legome ær blændh *met* mit legom, oc hans blodh hauer fæghræt minæ kynnæ. Hans moder ær mø, och hans fader vistæ ey konæ. Hannum tiæne englæ, oc hans fagerlic vnder bodæ soll oc monæ. 10 Af hans don resæs vp dethæ, hans gøzski mynkis aldrigh, och hans rigdom vorder ickæ mynnæ. Hannum skal iach myn troo gome och hannum anttuorde iach mek all i hændær. Ther iach ælsker hannum tha ær iach skær, ther iac kommer nær hannum, tha ær iech ren, ther iach tagher aa hannum, tha ær iach mœo. 15

Ther han thet herde af thæn ælscugh ther hun hæfde, tha fec han soa megel sorgh, at han logtess i sin sengh. Thær hans fader thet herde, ath hans sot var fore hennis skyldh, tha togh han oc sendhe bodæscap til henne oc bath alth thet samme. Sancta Agnes neteth oc sagdæ, at hun vilde fore engen costh 20 brydæ thæn sæth, ther hun togh *met* thæn firræmer fæsteman. Tha loth gialkir gøzlæ letæ oc sporic huat fæsteman thet var ther Agnes rose soa migit af. Tha sagde een, at hun var cristen och vilde so *met* cloklist, at hun sagdæ Crist wære syn fæste man. Ther gialkyr thæt hordæ, tha vorth han harlæ gladh oc sende 25 budh effter henne, at hun skulde komme fore hans domstoll, oc han taleth fyrst blidelige vether henne, och siden hottæ han henne, æn Gudzs mø hun swegs ey aff fægree talæ oc ræddis ey af hoot, men hun var ee i then same hugh oc spotteth hannum bodæ ther han fægrih talede, och ther han hottæ. 30

Ther gialkar soa so megill stather i henne, tha talet han vedher hennes frænder, forti at hun var vellboren, och vilde henne ey voldh geræ, och vitte henne, ath hun var cristen. Annen dagh ther effther lodh han henne kalle fore sikh, oc ee om stundh spordæ han, om hun vilde hans sønss villie filge. Æsther thet 35 han soa, ath han stæruct alt at icke huat ther han omtaleth, tha

LXVII*

sagde han: vten thu skill tegh vithær *crístne* mæntz vndee list, thu gidher ey ræth vith fanget oc gode rad gyder thu ey lydh, forti ær tegh twært at thu gak til Vestæm myn gudh oc hethræ hænnē, om thu vilt *met* mødom leuce, hedræ hænnē bodæ dagh
 5 oc nat. Sancta Agnes suarede oc sagde: mæden iac sogthæ a mot thin søn ther man ær liffnth, ther bodæ moa heræ oc see, følæ oc gange, huoræ motthæ iach dyrcke thinæ gude ther bodæ æræ døffuee oc blinde, oc gøre myn Gudh ther vanhedhær mæth, at neghæ myn hals til thom ther aff sten æræ.

LXVIII

10 Ther Simphronius gialkyr hærtæ *thet*, tha sagde han: *thetta* radh iach thin barnskæ, at thu forsmoar tegh ey soa selff, at gude vorde tegh vrede, forti at iach seer, at thit vith ær ey kommen til laghe alder. Sancta Agnes suareth: thu skalt ey ventæ mec barn soa migil i legomen, at iach vil thin blitskap
 15 letæ. Æn ræt troo hun gær ey aff alder meæn aff vith, oc almughænde Gudh han prouer *meræ* hugh æn alder, æn thine gude vill iach icke hedree. Æn forti at thu thætte vilt, hwilt thu orker ey at fulkomme, huat ther teg siunes *thet* bidher iach, at thu gø. Simphorinus sagde: wæl tek eth aff thu, ænten ath thu offrær til
 20 Vestem myn gudh mæt andree mør, æller thu skalt ledess til skøkia huss oc mistæ thin mødom ther vrenligh, oc *crístne* men sculle ey gidæ tegh hulpæth. Sancta Agness swaredhe: viste thu huile myn hug ær, thu hafde tesse ord icke melth, æn forti at iac veth huore mikil hans dygdh ær, forti vill iach triggelic forsmoo
 25 thin both, oc vith teg, at iac skall huærkeen offræ thine gudhe oc ey seal iach smittes meth vren lusth, forthi at iach hauer æn *met* mec ther mit lecome gomer. Gudzs engell oc enboren Gudz søn, then ther thu kenner ey, han ær mek en vündende mur, han ær myn vothere, ther aldriugh soffuer, æn thine gudhe the
 30 ære aff eer oc af sten. Guddom moa ey i sten bygge, men i himmell, ær [ey] i eth æller i *annen* malm mæn vt *thet* hoghæ himmerige. Æn thu och thine lighe, vten i lade aff at dyrcke tesse ondhe gude, ethers pyne vorder sligsammæ som *there*, forthi at sosom the brennis och stopæs i belede, so skulle i brennis
 35 *met* enlic eldh, ey till at stopess, mæn til ath fordømes ee forvten ænde.

Siden togh then galne dommeræ oc lodh henne aff clædæ, oc til *thet* vrenæ huss ledhæ, oc lod ingange, oc skryæ oc opæ tessæ ord: Agnes mo, ther gudhe hauer skændh, *hun* scal til vrene *quinne* huss ledæs. Ther *hun* war afclædh, tha voxthæ hennis hoar soa megith, ath *thet* haar, som Gudz nadæ var, 5 clæddæ henne halue fægræ æn *hun* vare i alsom deilixte clæder. Ther *hun* kom i thæt vrene huss, tha stoth ther amot henne een Gudzs engell oc linsdæ henne soa meget *met* liuss, ath engen *man* tordæ bennæ taghe eller see foræ liuss. *Thet* huss ther *hun* var innæ, *thet* skynde soa liust ense solen vare ther siælf 10 *met* all sin craft, at ee thismeræ ther annen *man* girides til at see a henne, this kranckeræ vare *hans* ogen, soa var *hun* lywss. Sosom *hun* lagdes nedher och bath synæ bonæ, soa tediss foræ hennæ ogben eth hwit clædæ, och clædde sigb mæth oc sagde: Hærræ Jhesus Crist, iac tacker tegh gerne, at thu hauer mek 15 tēgnæt i tall *met* andre thine tieniste moor, oc haffuer mek clædæ giffuit. *Thet* samme clædæ war soa wæll til motæ scapeth effther hennis legome, oc soa vith var thæth och fagerth, at engen vistæ annet æn *thet* varæ giort mæt englæ hænder. Aff *thet* vrene huss vort giort eth bone huss, oc huilken *man* som ther ingieck 20 och ther inkom, han gick ee halue helær bort vth æn *han* inkom.

Siden thætte worth alt, tha kom giælkyrins søn til thæn stadh *met* syne vnge kompaner oc wentæ at *han* skulde goræ henne vfrid och fræmme sin villie *met* henne. Och ther *han* soa at the ther vtginge hafde henne engen vfrimd giort, tha vittæ *han* 25 thom oc spottæt ok sagdæ, ath the vare blyæ, oc gik in i *thet* huss ther *hun* bat syne bonæ. Tha gik *han* harllæ derffuelic indh oc vilde ey æræ *thet* liuss ther Vorhærræ haffdæ henne gyueth, mæden lopær til oc vilde hennæ vfyrmæ. Æn før æn *han* kom sin handh a henne, forræ fiall *han* nedber sten doth aff deffuell- 30 *ens* hondæ verc. Ther *hans* kompaner soghe *thet* *han* dwaldee soa lengee ther inne, och hugdæ, at *han* vare i then vrene lysth, thaa gick en aff thom ther *hannum* var hemælst, oc hittæ *hannum* doth ther inne, oc bar vp at opæ, oc sagdæ: mildestæ Romere, hielper! thenne vndæ vath haffuer giælkyrins søn dræpæth *met* 35 syn onde listæ.

LXVIII*

LXIX

Siden kom meget folk til that huss, och somme sagde at hun var dot skuldugh, oc somme sagde at hun var sacless. Ther giælkyrin hørde thet hans son var doth, han løpær till thet huss met megell grat, och ther han indkom, och han soa sin søn 5 doth ligge, tha bar han vp at opæ: o hin grimstæ yvær alle quinnæ! hauer thu dræpit myn søn met thync ondæ listæ? Tha togh han och letæ aff hennæ harlæ gørlæ, huoræ han vort soa doth. Sancta Agness swarede ok sagde: forti han vilde fulkomme defuellens gerningh, tha fik defuellen voldh yuer hannum oc drap 10 hannum. Hwi komme the andree hele borth fra mek ther inginge til mek, ther ræt var, forthi at the hedræt alle Gudh ther mec sende sin engell, oc gaff mek thætte clædæ ther iach ær clædh mæth. Oc ther the soghe thet engeliuss thaa æræt the thet och ginge bort, æn thin søn thet forstæ han inkom, tha vilde 15 han mec vfirmee, och ther han vilde mek hanlæ, tha gaff engellen hannum then vnde doth. Giælkyr sagdæ: nu mo iac prøue, ath thu hauer ey giorth thet met klogh listh, om thu bedher engellen thet han giffuer meck myn søn heell ather gien. Sancta Agnes suaredæ: thoc ethers tro ær thæt ey værdugh at tygge aff Vor- 20 herræ, tha ær thet tho timæ till at Vorherris dygd mottæ openbaris. I skullæ alle vtgange, at iach motte myne bone til Vorherræ bidhæ.

Ther the ware alle vtgangne, tha lagde hun sigh nither och bath Vorherræ, ath han skulde then dætæ vprese. Ther hun 25 hæfde soa bedæth, tha tedess heane (en) engell ther henne vpliffthæ grætende oc styrethe hennis hugh ok resde thæn dætæ vp.

LXIX* Han gik sidhen vt oc bar vp at opæ oc sagde: æn ær Gud i himmerige oc iøderige oc i hæf, ther cristnee mæns Gndh ær, æn alle thee affgude huss the æræ alle ondæ, oc the affgude ther 30 dyrkis the dughe icke, oc thee mughe thom siælf ey oc annen man noget lundh hielpe. Aff thenne røsth alle the høffding the drøffdis oc vort so megit drap i folkit, at somme trodæ och somme trode ey, oc thee bare alle vp ath opæ oc sagde: tac thenne illgernings væt oc then koklær ther hugh kan vende och 35 sinn hwæru. Ther giælkyr soa tesse ierntakne, tha vndret han megith oc reddis, ath han skulde vordæ aff landh flæmdh, om han

giorde amoth the hofthing och vilde hielpee sancte Agnes fore thæn doom, ther the vilde henne giffue oc sættæ en vicari i syn stath. Och han gik borth vglath, ath han matte henne ey hielpe, fore thet at hun resde hans søn vpp aff dothæ.

Tha togh then vicari ther Aspacius heth oc loth goræ en 5
 megel stoor eldh och both, ath hwn skulde castis mit i elden. Ther thæt var giorth, tha skildis hin lowæ i two lotæ, och begge vegne veter elden tha bran thet folk ther omkringh stode och henne scadde huerken lith eller megith. Ey this sidher hugthæ the at thæt var aff ondh list, oc ey af Gudz nade, oc lode iæm- 10
 merlic hwær til hin annen. Tha togh saneta Agnes och ractæ vp syne hender mit i elden, oc bath syne bone soa til Vorherræ: Alzmughende, then ther mæn skulde hedree dyrke oc ræthæs, Vorherræ Jhesum Cristum fader! iach segne thee forthi at fore thin sønss skild hauer iach yuer kommet vndee mæns haat oc 15
 deffuelens fylsnæ hauer iach yffuer fareth en ren stigh, och nu ær iach swo goten mæth then helluger andz dygdh, ath thenne eldh dør hoos mek och logen skillies ath, oc then eldz bryn hauer thom brændh ther hannum lodh goræ. Jach loffuer tek LXX
 forthi at thet thær iech trodee thet seer iach, oc thet thær [iach] 20
 hopæt, thet halder iach, thet thær iach haffuer gynræsz, thet haffuer iach fat. Nu seal iach komme til tegh myn Gudh, ther leffuend ær oc san, thær leffuer met sin søn Vorherræ Jhesum Cristum oc met thin hellugh and, nu och ee forwten ænde, Amen! Ther hun haffde soa ændh syne bone, tha vorth elden soa sluct, 25
 at ther beth ey eldz verme ey i. Tha gath Aspacius vicari aff Rome burgh thet ey lenger tholdh, men toe eth swærdh oc loth senkiæ i hennis strupee, oc Vorherræ wigde sec en martirem oc en brudh af henne, siden hun haffde sith blodh vtgotæth. Æn hennis forældree haffde engen vglæde fore hennæ, men toghe 30
 hennis legome met megel glæde, oc groffue thet scamt fran burghen hoos en veygh ther hedær Momentaria.

Siden alle cristne mæn ther tith komme the fingæ megell nøthsiun af the hedne, oc ther the soæ, ath the komme alle vepndhe, tha flydæ somme oc somme fingee store stens hugh oc 35
 komme lytæ vndern. Tha war en moo ther het Emerenciana, ther

vp var fostræth *met* sancta Agnes, *hun* var en hellugh mœe, thot
hun var ey meræ æn primsegnd. *Hun* stodb derffuelic amodh
 oc vrædh, och skende thom *met* sligh ordh: villæ oc forbanneth
 men thæt i æræ, at i dræptæ then ther aluoldendhe Gudh dyrek-
 5 eth! Ther *hun* hæfde thet oc meget *annet* wither thom talæth,
 tha vreddiss the oc stendde hennæ, oc sosom *hun* bath syne bønæ
 hoss sancta Agnes graff, soa gaf *hun* syn andh vp. Ther ær ey
 om at twiffæ, at *hun* var døpt i sith egeth bloth, thær *hun* stodb
 foræ ræthæn oc gaff sech Gud skyldugh oc tog døth mæt stæræ
 LXX* 10 hugh. Then samme timæ vort soa megel tordon och liunesild at
 mikit lot af thet vnde folk toe sin dot. Effther thætte ierntegen
 huo ther titb siden kom, *han* sech engen modæ. Siden kommær
 sancta Agnes forældree om nat mæt prester och toghe sancta
 Emerenciana legome och groffue thet hoos sancta Agnes. Effther
 15 thæt at sancta Agnes foreldere vare soa ytæligh ther om nath,
 soa sagæ the om mitnatz timæ en megell iomfruge skaræ, ther
 allæ vare clædde *met* gull bone clædæ, och foræ fræm *met* megell
 lius. I blant thom var sancta Agness, the samme lundh clædh,
 oc a hennis hogree handh foor eth lamb hwith som snee. Ther
 20 the hæfde thætte seth, tha finghe the megell hugh ræzel, æn
 sancta Agnes bat the mör bithæ mæden *hun* vither thom talede.
 Tha sagde *hun* til thom: seer nu ther ath i grætæ mek ey ænse
 iach vare doth, men i skulle glædess oc faghnes, forti ath *met*
 tesse ther i see hauer iach tagith myn lön vti himmerige, hwæm
 25 ther iac ælste *met* full hugh, mætæn iach var i ierderige. Och
 ther *hun* hæfde thæt sagt, tha for *hun* bort. Thenne samme siun
 var huærdag openbarit af thom thær henne soghe.

Thet kom soa omsider, at thenne siun vort taldh foræ Con-
 stancia Constantinus Augustus dotter. Constancia var en hærle
 30 sniall iomfrugh, mæn *hun* var tho soa full af soar, at fran hen-
 nis houit oc til hennis fødær vaar ey helt a hennis lif. *Hun* fic
 thet rad, ath *hun* skulde fare til sancta Agnes graff, oc tho ath
hun var heden, tha var *hun* tro, oc lagdes nedær oc bath syne
 bone. Ther *hun* thet gjorde, tha fik *hun* een syffn oc soa sancta
 35 Agnes, at *hun* talede tesse ordh: Constancia! var stadugh, oc troo
 at Vorherræ Jhesus Cristus *han* ær thyn helere, oc *han* scal tik

hielpæ aff then siugdóm, ther thu esth i. Effther thenne røsth
 tha vognet *Constancia* all heell, oc soa hell, at hun kende ey eth
 ar eftær the soar. Hun for hiem til siit palatzs oc giorde megell
 glædæ sin fadhær *Augustus* oc sinæ brøthre. Siden logthess all
 hethærnschap nidher oc *Vorherris* troo styretes. Siden loth hun 5
 sin fader gore en kirke i *sancta Agnes* ære, oc loth sikh eth
 lith huss ther hoos gore.

Thenne tidende flogh til alle men oc huo ther siugdóm haffde
 oc tith kom, tha fec han bætær. Ther latae sech enghæ'eue om.
 at *Vorherræ* hauer thætte giort til thæn dagh ther dag ær. *Con-* 10
stancia hun hialt sin mødom Gud til hændæ, oc mange mör effter
 hennis efftersiun toghe vilum theræ houit bodæ velborne oc and-
 ree, oc forthi at tro ma doten ey sølæ, tha ære the mange mör
 thet troo, at *sancta Agnes* ær æn liffnde i legomen, oc dyrues
 aff hennes effter siun oc gøme theris mødom fülleligh, oc the tro 15
 thet stadeligh, at the skulle ther met vinnæ sisher til thæn ewerd-
 elic crone, Amen.

En iach *Ambrosius Gudz* tieniste man, ther iach thette screff
 i boker, tha motte iach ey tolæ thet, at thæt skulde soa hylæs
 nider, at ther sculde engen scrifft af gange, men til hennis 20
 heder, ther soa dyr martir var, screff iech heune gerninger oc
 sende iac til ether ther *cristne* mör æræ, ati skullæ ther aff
 styrkis oc derffuis. Oc beder iac thet ether fore then hellug andz
 ælsæugh, ati lade ether modæ, oc ethers æruith ey vorther ether
 gafnløst, men i motte for æruæth foa fruct oc lön foræ *Vorsherris* 25
 autlat. Thet giffuec ether Gudh oc alle thom ther hannum thiane!
qui uiuit et regnat dens in secula seculorum, Amen!

Aff sancta Sophia oc hennis datter.

LXXI*
Siden Vorsherre ord vare predicket ossuer aluærilden, oc then meglæ kennedom drogh *men* fra afgude dyrken oc til ath kenne Gud drotten, tha var desfulle~~n~~ at, ther sannendæ spilliær ær, oc hwattæ Adrianus hugde, ther keisere var i Room, til at

 5 hates vit cristne mæns lifnæt. I same time war een ærlig konce het Sophia, oc *hun* kom till Rom mæt since thre dötter och omwende mange ærlighe coner til ræt troo mæt fagher eftersiu, ther *hun* thom gaff. Tha var ther een i Rom ther hedh Antiochus, oc totte *thet* harm vare, oc gik til Adrianum oc sagde: hær

 10 ær en kone kommen *met* synæ thre dötter, oc hauer skildh alle vore koner *fran* oss. *Hun* kenne at hedre en Gudh oc Crist hans son, oc siger, at *man* mo *haunum* ey vel tiene, vten *han* forsiger al rigdom, oc forti æræ voræ husfruger *met* thom, oc haue oss forsagt. Tha vort Adrianus harlæ vredh, oc loth thom

 15 kalle fore sigh til sith palatzs. The mör vare harlæ væne oc vell lærde i gudeligh scrift. Ther the inginghe i *thet* palatzs, tha signde the bodæ brist oc ænnæ *met* Vorsherris corss. Thær Adrianus thom soa, thaa vort *han* soa fæll foræ *theris* venlichet, at *han* gadh ey melt vether thom. Om een lidell stundh tha

 20 kallet *han* there moder nermeræ sigh oc sporde huæden *hun* var, oc aff huat slæct, oc sagde soa: thu hauer megit vnder giort i Room, at thu hauer coner skyld veth *theris* husbonder, oc forswærgæ at dyrke gude. Æn huat tha, sig mek tith naffn! *Hun*

swarede: iach ær cristen. Adrianus sagde: iac letær naffn oc ey troo. Hun swarede: *thet* forstæ oc *thet* bestæ naffn *thet* ær at iac ær cristen, æn aff legomet heder iac Sophia, aff *thet* bestæ slæth i Italia, och iac kom forti til Room, at iech vilde offræ myne dötter til Vorhærre. Tha loth Adrianus heune gome oc hennis tre dötter i Paladius rath mans buss. Ther the ware i the gome, tha maneth hun syne dötter at forsmoa tesse væræls lif oc tolæ pinæ for Crist ok sagde: myne kiære dötter, i æræ vell lærde i guddom, gomer *thet* nothsians timææ ther i haue numet, oc then ther i haue sat ethert hob til frau barndom, han 10 skall ether hielpe, oc mek, ther ethers moder ær, i mughæ aflæ en migill glædæ, af i gome ether tro oc ræt vether gangels oc i pyne. Dötter suaretæ *theris* moder oc sagde: frughe, wor moder, thu skalt vare vrigh om oss, oc sendh oss fyrst til keiserens domstoll. oc tha matthu kennæ vor styrke oc vor stridh. Æn vor 15 helær Jhesus Crist, ther han ser vort thole, tha skal han oss hielpe, oc han skal giffue oss at sware amoth *thet* ther keyseren oss atspor. Tha sagde moderæn til thom: gørær sosom i sighe, Gudh skal ether hiepl sende oc iac mottæ, siden ethert liff var ænd, gladelic efftær fare. 20

Siden the thre daghe vare wthe, tha loth keyseren kalle thom foræ sigh. Mærne ginge foræ oc moderen effter. Sosom thee inginge soa sagde Adrianus: o spæde born, hörær mek oc hauer miscundh a ethers spæde legome oc ethers modær, oc offrær til vore gude, oc iach scall tage ether mek til dötter vnder 25 ræt vidders væriæ oc louen. Æn villæ i ey *thet*. iach swær ether *thet* om gude, at iac spar huærken alder eller slæct æller venlic, mæn met the ondeste pyner ther iac gitær hit scal iac ether lymme synder slide, oc hunde till aazell giffue. Børnen swaredhe ænsæ alle met enæ munæ oc sagde soa: keiser thynæ blidæ 30 talen fæstes ey vithær vart hiartæ oc thin hoot rædess vy icke. Wy haue een fader ther oss hauer takæth til then euerdeligh arff, hans hodh rædiss vy, forthi ath hans hot kommer euerdeligh deth. Æn hauer thu noger the pyne, ther thu wæntær, at thu motte vor tro met winnæ, lath thom til, oc thu skalt see, huilken 35 crafft cristine mæn haue, at the ære starckær æn thine pynerr.

LXXII* Tha vort Adrianus harlæ galen oc callet til sik theræ moder oc sagde: sikh mech theris nafn. Moderen suaretæ: then forstæ hedær Fidess oc hun ær tolf vinter gammell, annen hedær Spes oc hun ær thi vinter gammell, tredia hedær Caritas oc hun ær 5 ni vintær gammell. Tha kallet keyseren Fides til sikh oc sagde: blotæ thæn hælug høghæ Diane, seer thu huore fager hun ær oc huile fæghert hun sider i. Sancta Fides swaret: o usnialle oc then blinde thu beder mech forsighe Gudh, ther alt scabet met eth ordh af e[n]tæt, oc beder mek hedræ træ oc sten, ther giort 10 ær oc gilt met mans handh. Thær Adrianus herdæ tessæ ordh, tha loth han henne af clædæ oc hustryge met lyme, til thes at hun sculde loue oc offræ til diefflæ. Ther skiftes tolff till at bærie henne oc tede ther ey en riplæ aa hennis bagh. Siden loth han hennis spyner met iærn skære, och alle the ther om- 15 kringh stodæ the græde och sagde soa: huat ilt haffue tesse iomfruger giorth, ath the skulle liggæ vnder sligh pinæ? keyseren, thin dom ær ondh oc thine bodordh æræ vrætte. Tha sagdæ then helluge møø til keyseren: sligh æræ thine hotæ, nu haffne tolf men vordæt træthe af at bærie mek, och tho kenner ey eth 20 soar a myn huth, och myne skorne spener the giwde mele fore blot. Wenter thu thet hin forbannete, ath thu gadhæ mek skildh vether myn Gudh met tessæ pyne, thet skalt thu aldrigh bidhæ, mæden Gud vill mee hielpe. Tha loth keyseren henne lægge aa en rost och stegæ. Hun huiltis tho a then rysth sosom a eth 25 skip i haff, ther mikill loghn ær. Tha optæ hun vp til Vorherræ oc sagde: Hærre Jhesus Crist, see nedher til thin tærnæ, at iech mattæ fast stande amodh thenne keiseree oc forwinnæ hans krafft. Ther han soa thet, at eldh matte henne icke skade, tha lod han henne castæ i en pannæ oc lodh ther i tæræ ok vox oc begh.

LXXIII 30 Ther thet var alt vældh sammen, tha soa sancta Fides vp til himmel oc kallet a sin helær Vorherræ Jhesum Cristum, ath hun huildes ther innen i sosom en dug ther faller aff himmel. Ther Adrianus soa thet henne motte then pyne oc ikki scade, tha vorth han harlæ harnt, at han matte met enkyns komme then iomfruge 35 til ath blodæ, tha gaf han doom, at hun skulde hœffdis. Ther then iomfru thet hordæ, tha vorth hun storligh gladh oc tacket

Vorherræ oc bat syn moder, at hun skulde bidæ fore henne, ath hun skulde siit liff soa ænde, oc lon taghe i himmerige. Hun manede syne søstre, ath the skulde ey so rædiss the pyne ther hun tolde, ath the skulde Adriani villie filge, mæn at the skulde so megith stærkeræ væræ. at the soge henne ey forwunnen være 5 *met* pyne. Siden myntæ hun sin moder oc syne søstræ, oc siden racte hun sin hals fram harlæ gladeligh fore then ther hugge skulde. Siden vort hun halshuggen oc for *met* martirii sighær til himmerigis.

Tha lodh Adrianus calle then annen sistær oc taleth blide 10 ordh til henne oc sagde: dotter, lydhd mek sosom thin fader oc offræ til hellugh Diane. at thu math frelssis af the pyne ther tegh stander fore. Sancta Spes swared: wit thet keisere, ath thine ordh sculle tek icke dwæ. Myn søster kende mek bode *met* ordh oc *met* efterlign. at iac scal filge henne doth, at iach matte henne 15 lige vordhæ *met* then samme troo. Gør oc aff mek huat ther thw vilt. thu skalt thet væll kenne. at iech ær bodhæ i kiøt oc i hugh hennis søster. Siden Adrianus thet hørde oc han ther veterkendes, ath han mottæ ey foa fræmfærdh *met* fagre ordh, tha loth han henne af elædæ oc bærie *met* thiuræ sinæ. The vare ti 20 ther skiftis til at bærie henne, tho finge the henne hugh ey omwendh. Æn hennis moder stoth hoss hennis dotæ dotters legome oc bat til Vorherræ oc sagde: Herræ Jhesus Cristh, giff thætte barn toll. at iach motte ok henne see ændæ sith liff i fulkomen troo, som iech soa myn former dotter. Ther moderen 25 haffdæ thet bedæt, tha øptæ dotteren och sagde: Herræ myn Gudh, *met* hwæs trost ther iach strider! giff mech toll och sigher. oc hun hwærfide sigh om til keiseren ok sagde: Adriane, grymme vuen, hauer thu fleræ kynss pynæ, tha lath komme, thu skalt thet fulelige kenne, at Gudz dygdh ær vti mek. Tha wordh Adrianus 30 vredh och lodh henne brenne vti en owen. Sosom hun gik in i offnen soa sloctæs all loghen vth, och hun sath i then owen. och bath oc loffuith Vorherræ. Ther Adrianus hordæ, at hun saugh, thaa loth han henne vtledæ och oftær pyne. Sosom hun pindess soa, foor then bestæ don vstaff henne limmæ ther væræ 35 mottæ, och hun sagdæ *met* blit anlædæ: o hyn grimmæ hals.

iach fœlar ickæ pyne mæden- Gudh vil mech hielpen. Tha vort
 Adrianus harlæ harmt, och loth hentæ en panne och lodh ther i
 tiære och flodh oc vox oc qwadhe. Och ther the vilde lifftæ
 henne vp oc sæncke hennæ ther i, soa brasth hin panne och
 5 sticktæs all om guluet ok brænde alle thom ther om stodæ intil
 beenss. *Adrianus* vildæ tho ey kennis vith *thet* hellugh iærntegen,
 mæn bœdh, at *hun* skuldæ hœffdæs. Ther *domen* var giffuen,
 tha vort *Spes* harlæ gladh oc lop til sin moder, och helsseth
 henne, och myntæ hennæ. Soa gjorde *hun* oc with sin søster
 10 oc sagde soa: fryth worde *met* ethær och *hun* bath sin sistær,
 ath *hun* skulde skyndæ sikh till at tolæ pynæ. Siden lofftæ *hun*
 synee hender vp til Gudh och sagdæ: Hærræ *Jhesus Crist*, tagh
 vether myn siæll, forthi at *myn* liid ær fullelig til tek. Ther om-
 LXsiv brat vort *hun* halshuggen oc for til himmerigiss.

15 Tha bar then hederlig moder vp at opæ oc sagdæ til Gudh:
 Hærræ Gudh, nu hauer iech tek two dottær antwordet, læ mech
 æn *thet* at then tredie skulde komme til tegh, oc theræ wither
 vist haue *met* tegh. Och ther *hun* soa, at then tridie vilde glad-
 elige goa til pyne, tha sagde *hun*: *Caritas*, *myn* dotter, vær
 20 fast oc haffs mænnelic vethær, forti at Gudh fortyr engen ther a
 hannum lydær.

Tha loth *Adrianus* kalle thæn tredie til segh, oc wilde swige
 henne *met* blide ordh. Æn *sancta Caritas* swareden: wentær thu
 ey, at iach ær aff the same forældræ fod, ther *myn* two sostræ
 25 æræ? higger thu mek være onsælugher och kranker i hugh æn
 the, mæthen iach var theræ lighæ i lærdom ok i slæth? Ther
Adrianus horde tessæ ordh, tha lot *han* henne henge vpp oc
 pyne *met* ny hittæ pynæ. Ther *han* soa, at *thet* mæth icke
 dughe, tha lodh *han* henne soa hængdh hustruge. I then pyne
 30 lifftæ *sancta Caritas* syne øghen vpp til Vorherræ oc sagde:
 Herræ Gud, var *myn* hielpen! Tha vende *hun* sikh om till keis-
 eren oc sagdæ: thu stæruær at hæggum, forthi at iac ær soa full
 aff Gudzs ælseng, at iach kennær icki til pynæ. Tha taleth *Adri-
 anus met* en rædelic rosth til then iomfru oc sagdæ: mæthen
 35 thu vilt ey offræ til Gude, tha segh *thet* ene ordh: frughe *Diane!*
 ðe iach ladher tegh lithugh. *Santa Caritas* swareden: fool oc snap!
 hwy auendis thu veder *myn* siæll? gør af mek huat thu vilt, *thet*

kommer thu mek aldrig til ath sighe. Tha loth Adrianus henne vt i eldh casthæ. Sosom the ginge til en ofn och the nødæ henne indh at gange, soa sloss hyn eldh vth aff mwneen och brændæ alle flestæ ther omstodæ. Æn *sancta* Caritas gik i thæn owen oc æræth oc loffnit Gudtroten. Thaa scamet Adrianus segh 5 LXXIV* och bath henne vtledæ. Sosom the kame til hin offns mwn, soa saghe the, at thre gingæ mæt henne vænar æn solen. Tha ræddis the foræ thæn siun oc fulle nedher. Thær the finghes after vethær, tha badæ the henne ydhmugelige, at hun skuldæ vtgange. Hun for vt oc gik foræ keiseren. Ther hau henne soa, tha both 10 han hennis hals af at sloa. Thær *sancta* Caritas horde keyserens dom, tha vort hun harlæ gladh oc optæ til sin moder oc sagdæ: modhær, mynnes mek! Tha swarde moderen ok sagdæ: kiære dotter, bith fore mek mæt thine søstrær, at Gud vilde mek skot ladæ komme till ether! Ther moderæn hafde thet sagt, tha vort 15 dotteren halshuggen, oc for bort til euinnelige roo. Æn *sancta* Sophia there moder togh there legome oc lagdæ thom a en kærre oc fordæ thom bort atan milæ fran Rom, oc smorde thom met aromata, oc groff thom siden, oc for effter til Rom oc tacket Vorherræ fore then nadæ ther hau haffde vither henne giort. 20 Siden for hun effter gien mæt mange *quinne* ther fordæ met thom mannigh aromata, at hedræ there *reliquias*. Tha lagde *sancta* Sophia seg neder a there graff oc bat sinæ bonæ grædende oc sagde: kiære dottær, tager mech til ether. Sosom hun haffdæ thet sacth, tha [...] sosom hun skulde foa en søffn oc døthæ 25 met nadhæ. The ther met hennæ vare the groffue henne hoos hennis dottær met megil glædæ.

Vm sidær fech Adrianus soa sterek soot, at bodæ hans øghen sprunge vth oc hans kiøth bløtnædes, oc af hans mwn for blodh, oc han spyttet orme, oc æfterst fick han soa megel vere, ath 30 han brast i mit synder, oc hans lymmæ skildess soa huært vedhær annet, at mæn gadhæ thom ey *sammenkommeth* til ath graffue. LXXV Siden foor han til beluides oc pynes ther e forwten ændæ. Tessæ thre helluge mör theræ martiriæ ændedæs førstæ dagh i Julius moneth for Vorsherræ Jhesus Crist, ther signeth ær e forwten 35 ænde. Amen!

Aff Saurta Marina.

Thet var en timæ en væriltz man, oc han haffdhe en dotter.
 Han fech then hugh, at han vildhe sikh i closter giffue, tha
 togh han sin dotter oc antuordet en sin frendde i hænder. Han
 hialth sin regell oc sith horsum, soa at hans abbet ælstæ han-
 5 num yuer alle andree brøddree. Siden effter scamp frest, tha
 myntess hannum oc kom i hugh sin dotter oc togh til at uglæ
 tess ok syрге. Siden hans abbet soa thæt, at han var soa sorg-
 full, tha spurdhæ abbeten af hannum oc sagde: broder, huat
 sætter thet? hwy esthu soa vglad? sikh mek aff, at Gudh, ther
 10 alle men hugswaler, han motte tek hiælpee. Tha iall han fore
 syn abbetzs foder oc græth oc sagde: iech haffuer en son i
 staden, ther iach leffnde efter mek eth lith barn, och mek kom
 hannum i hugh, oc fore hannum sorger iach. Han vilde ey vet-
 ergange foræ abbetæn, at thet var møbarn. Tha toc abbeten for-
 15 thy at han var closter nyttie oc vilde hannum ey mistæ, men
 sagde til hannum: broder, hauer thu hannum kiær, tha gak bort
 oc beth hannum hith met tegh, at han mo hære met oss væræ.
 Han gjorde soa oc gik bort oc ledde henne met sikh, oc hverfde
 henne bodæ nafn oc clædhe, soa ath han kalleth henne Marinus
 20 fore Marina, oc loth henne i closter til bok sætte, oc engen af
 the brødræ vistæ thet hun var moo oc callæth henne alt Marinus.
 Ther hun var fiurtan vintær gammel, tha kende henne fader
 hennæ at fylghe Gudzs vegh oc sagde soa: dottær, actæ ofne, at

engen man skal vidæ thin lønlichkeit til thin siderste thimæ, och voctæ tegh fore deffluellen, at han villær tech ey, oc at thættæ hellughe closter scall ey drøues fore vor skildh, at vy skulle ey a domedagh *met* andre vrætte men oc sindughe enlig fordømes. Huær dag sat han at oc kendæ so oc lærdæ. 5

Ther hun var atan vintær gamell, tha dothæ hennis fadær oc hun enæ var i sin faderss coue elstbær hannum oc gønde harlæ gorlæ alt ther *thet* han hæfde henne bedæt oc kendh, och soa lydug var hun alle brødræ, at abbeten och allæ brødræ hæfde henne harlæ kiær. Hoss thæt closter var hæffuer oc eth market 10 var thære hoos thre milæ fran closter. The hæfde en kerræ oc sætte fore ti oxen, oc munke foræ oc hæntæ *thet* ther clostær tørfstæ. En dagh tha sagde abbeten: brøder Marinus, hwi gør thw ey oc lielper andree brødree? Marinus swared: iach gør gerne huat i biwte. Huos *thet* market var eth huss, och thær 15 *thet* var so silec at the matte ey hemkomme, thaa huiltes han ther oftæ *met* andræ brødræ. Tha timdhe *thet* soa om sidær *met* deffluels vellels, at høfdingen af *thet* market hæfde en dotter, ther mø var, oc en ridder kom til lønic oc affet eth barn *met* henne. Ther hennis fader *thet* horde, tha twingdæ han henne 20 til at sighe sich, huoa then gerningh hæfde giort. Hun swaret: then brodær hedær Marinus. ther soa oftæ var hære *met* en kerræ, han togh mek nothugh oc afflæt *thet*æ barn vetær mek. Ther ombrat for faderen bort oc sagde abbeten til: herræ abbet, then broder ther hedær Marinus han togh myn dotter oc giorde 25 henne vfirmd. Abbethen sagde: wy ville frestæ om *thet* ær santh eller ey. Tha loth han kalle Marinus til sigh oc sagdhe: brodær Marine, hæffuer thu giort thenne vndscap vider hans dotter? Tha LXXVI stodh han lenge oc hugtæ sigh om oc bar vp at sueke oc sagde: fadher, iech sindeth, gif mek scrift oc beth fore mek. Thaa 30 vorth abbeten harle vredh oc sagde: *met* sannende sigher iach tegh *thet* at thu, ther thenne ondscap hauer giorth, thu stædz ey lenger i thætte closter. Oc sidhen casteth han hannum af closter.

Hun sagde engen fod man till af sin lønlicheth, men gik vten closter oc lagde sigh neder a iorden oc pindæ sigh soa *met* 35 scrift sosome hun vare skuldug foræ then gerningh, oc af thee

brøddre ther inginge tha beddiss hun en skiffue brøt huærdagh. Thætte giorde hun i tree vinther. Siden fødde høfthingens dotter eth vænt barn, oc sidhen *thet* var affvandh, thaa forde the thæt borth till clostær och sagdhæ: broder *Marine*, see hær thin søn,
 5 ger aff *hannum* huat thu vilth. Siden togh sancta *Marina* *thet* barn sosom *thet* ware hennis eghæth, och aff thenne skiffue brødh, ther hun tha hwærdagh, tha føddæ huu hint barn mæth, och *thet* giorde hun fæm vintær.

Siden haffdæ brodræ ønck a heennæ, och ginge til abbeten
 10 oc sagde: hærræ fader, thagh brodær *Marinum* i clostær, oc miskundh *hannum*, thæt ær nu fæm vintær siden han togtil at at liggæ vten thætte closter, oc han hauer ee hæræ værit siden. Abbeten giorde sosom the badæ *hannum*, oc togh *hannum* indh i closter oc sagdhe: thin fader var en helligh man sosom thu vest
 15 vell, oc han forde teg til *thettæ* closter eth lith barn oc ænsskyns ther ther ilt var tha giorde han, oc thu haffuer slic ondschap giort. Nu estw afftær i closter *met* thin søn, ther thu afflæt i hoor. See huoræ grannelic thu tarfft vedher at goræ thin scrifte moll.
 LXXVI* Thu hauer en høg ondschap giort, oc *thettæ* biudher iach tek, at
 20 all then fylsen ther i closter ær, *thet*. skalth thu alt ene rensæ huerdagh, oc vatn skalt thu bære til thæt ther brodre thørffue, oc theris skoo skalt thu hwær stryge, oc alle brøddræ skalt thu ydmugelig være oc thiæne, ther *met* matthw myn nadæ foa. Then helluge mo toch ther alt vether gerne, oc alt *thet* ther henne var
 25 bodæth, *thet* giorde huu *met* megell godh villic.

Siden effter scam fræst tha wort hun döt oc for til himmerigiss, oc brodræ ginge bort til abbeten oc sagdæ *hannum* af: brodhæær *Marinus* ær deth. Abbetæn sagdæ: see i brødræ, huoræ mikill synde *thet* war, ath han var ey værdugh at holdæ
 30 syn scriftt till fulss. Farær tho borth oc thwor *hannum* oc grauer langt frau closter. Sosom the ginge till och skulde thwo ligæth, soa kendiss thee vedær, ath hun var quinkøns, och baræ alle vpp at opæ, oc sloghe thom alle aa theris brist, oc vndræth, ath hun var soa stærck oc soa tolugh, ath hennis lønlightet skulde
 35 engeu man vidhæ. Och siden ginghe the grædende oc sagdhæ abbeten til: fader abbæth, kom hiit, oc see brodhær *Marinum*.

Abbeten sagdhæ: huat ær thet, broddre? The sagdhe: gac hiit och see Gudzs ierntegen oc proffue huat thu hauer giort. Han vort harlæ rædh och gik bort til hint ligh, ok lifftæ vp thet klædhe ther hun var huldh mæth, och han soa thet hun var mo. Tha fiall han nedær till hennes fodær oc bar vp at obæ och 5 sagde: iac maner tegh i Vorshærre naffn Jhesus Crist, at thu fordøm mek ey fore Gudz antladh, forti ath iach haffuer tegh soa pindh, forthi at iach giordæ thet vuidende. Thu frugæ, thu sagdæ engen man aff thin lønlight, oc iach vistæ icke at thit leffnet var soa hællugt. Siden loth han bære hennis Jegome til mynsteret, 10 oc loth thet graffue i mynstæriss sanghuss.

LXXVII

Then same dagh vort hin høffdings dotter galen oc kom til thet mynstær oc openbarit sin skam, oc then ther barnet aflæth vether henne, oc for innen siunde dagh efftær thæth och sancta Marina var doth. tha fec hun botbær. Alle the ther vare nær 15 och tessæ ierntegen hordæ, the foræ tith met corss och mæth kærtæ. och loffuit Vorherre i thet samme mynster, ther som Vörhærræ gjorde mange honde iærntegen fore sancte Marine skildh, hulken som ær signet einnelighe. Amen.

Miraculum.

Sancta Maria, moder Jhesu Cristi, skær iomfrua fore byrdh oc
 skær æffther, ær soa mikit loff værith oc vtalic æræ, thæt enctæ
 hiartæ giter acteth oc engen twnge gider sagt eller sungeth henne
 loff fulkomeleic, men aff noger man fanger thet aff then Hellugh
 5 Andzs gifft, fore all then nadhæ oc mildughet ther hun hauer til
 alle cristne men, ther hialp oc nadhe foa fore hennis ydeligh
 bonæ sake, ther aldrigh finghee ællær: anglæ bodæ haffue vy
 om godh sosom thenne sodæ iomfruge, ther bodescap feck aff
 then Helluger Andh, at fodæ then søn ther henne scapeth oc alt
 10 iørthriki. Fore then sagh skulle vy troo thet, at sosom Gudh vilde
 ytmuge sik til at fødess af then rene iomfruge sancta Maria, soa
 ær han oc ytmugh at høræ hennis bon foor allæ the ther thet
 ville tiæne, oc gør Jhesum Cristum æn dagligh mange hoghe
 iærntegen foræ sin kære moders sake, soa sosom han haffuer
 15 forræ giorth ther thenne bok sigher aff.

Thet var en lærdh man fast i syn tro, ther myntes Vors-
 herræ moder mikit vell, oc læsde huardag Vorfruge tider met
 æskeliet hiartæ alt vten natsang. En nat tha tedis hannum selff
 miskundeligh moder oc spurde huath hennis caplan giordhæ. Æn
 20 han wort rædh soa at han scalf oc swaret henne blideligh oek
 mæltæ

Rettelser, Anmærkninger

og

Ordliste.

Side	Linie	
1,	9	oc tinghe burde ndslettes.
1,	15	offers, måske Skrivfejl for offeræ (lat. sacrificia).
2.	6-7	at iegh sk. o. thæt tek istedenf. ac sk. o. tegh thæt tek. Rettest er vel: ac sk. o. thæt tek.
2,	8	tethess f. rethess.
3,	31	twige, måske Skrivf. for tinge. Originalen har forresten 30.
4,	8	och offræth f. off offræth.
4,	10	har Oversætteren sprunget et Par Linier over. Grunden til deres Forundring var den, at den lille Pige løb strax op ad Templets femten Trappetrin, som om hun var husvant der.
7,	30	ey vold f. i vold.
8,	1-2	har Oversætteren misforstaaet Forklaringen, og er derved kommen til at modsige sig selv senere, (8, 8-9).
8,	9	ther til, måske: thet ey.
9,	21	Ther f. Then.
10,	8, 15, 16, 24	burde Forkortelsen thz opløses thec ist. thet.
13,	24	segnde f. sengde; ligesaa 20, 22, 22, 12, 61, 9, 63, 10.
14,	35	att f. aff.
15,	2	a længth f. a lægnth.
18,	18	a lectum må være Fejlskrift for det samme Ord (lat. a longe).
22,	5	er der noget oversprunget. hvorved Meningen er bleven forstyrret.
27,	32	Jek f. mek.
28,	17	halde, måske Skrivf. f. hafde.
29,	14	at iach f. iach at.
33,	26	stireck f. strick.
40,	20	vill f. vell.
40,	36	bith f. bith ath.
43,	4	gen f. gik.
43,	18	fød f. fød ær af thec.
46,	1	notsion f. notsom.

Side Linie

- 48, 6 creatinæ måtte efter Sammenhængen være Templet, eller
måske Billedet, hans Skabning, Skikkelse.
- 49, 9 thet f. ther.
- 49, 24 slieket f. skicket.
- 63, 6 hans naffn f. naffn naffn.
- 67, 29 Jach bedæs f. Jach bedæs iac.
- 70, 7 gozæt f. gor æt.
- 74, 14 syne frænder f. syne oc frænder.
- 75, 8 ær blændh met f. ær blændh ær.
- 75, 16 ther hun f. ther han.
- 76, 8 vanhedhær f. vanhedhrær.
- 79, 18 logen f. logess.
- 85, 36 blit f. blint.
- 86, 25 onsælugher f. onsælughen.
- 88, 14 mangler vist nogle Ord.

Denne lille Samling af Helgeninde-Legender findes i et Papirs Folie-Håndskrift, i det kongelige Bibliothek i Stokholm, som har arvet det efter Antikvitets-Arkivet, hvor det bær Signatur K. 4. Ch. Molbech henledte Opmærksomheden paa det i sin Liste over „Danske Håndskrifter i Stokholm“ (Histor. Tidsskrift IV. S. 162), og G. Stephens har nærmere beskrevet det i Indledningen til „Herr Ivan Lejøn-Riddaren“ (Samlingar ntg. af Sv. Fornskrift-Sällsk. II. S. cviii). Håndskriftet, der er skrevet med en og samme faste og tydelige Hånd i Midten af det 15de Århundrede, indeholder Afskrifter af fire ældre danske Boger. Den første er en „Eriks Kronike“ (Bl. 1-20), den anden en Bog „om ædle Stene“ (Bl. 21-27), den fjerde Digtet „Ivan Loveridder“ (Bl. 78-162).

Det tredie Afsnit er det her udgivne Helgeninde-Legendarium (Bl. 27-77). Det bærer ydre og indre Mærker på, at det er en Afskrift af en ældre Bog, hvis Affattelsestid ikke lader sig nærmere bestemme. Samlingen er forsåvidt fuldstændig, som den neppe har indeholdt flere Legender, men derimod sluttet med en Række „Jærtegn“, som Afskriveren ikke har fået Lejlighed til at tage med. At Samlingen, paa den enkelte Undtagelse nær, med St. Pauli Nedfart til de Dødes Rige, ellers udelukkende holder sig til den hellige Jomfru og dem der senere havde fået Helgeninde-Navn, tyder nøksom på, at den oprindelig er bestemt til kvindelig Læsning, og da sagtens til Klosterjomfruers Tjeneste.

Skjønt Bogens Kilder er at søge i Middelalderens latinske Literatur, er det neppe nogen Oversættelse af et bestemt Skrift, men en Sammensankning fra flere; ligesom heller ikke Oversættelsen kan være gjort af samme Mand, dertil er Afstanden for stor mellem den gode Oversættelse af Matth. 26-27, kaldet „Vor Herres Pine“ og f. Ex. den dårlige, stive Oversættelse af St. Margaretes Legende. Hvorfra de første Afsnit af Samlingen er hentede, lader sig let påvise. De to, der har til Overskrift: om Joakim, Anna og Maria, og Vor Herres Fødselse, er en noget fri Gjen-givelse af „historia de nativitate Mariæ et de infantia Salvatoris“, den bekjendte apokryfiske Fortælling, der er Grundskriftet til den senere så udbredte Folkebog „Jesu Barndoms Historie“. Sin Frihed har Over-

sætteren benyttet navnlig til at udelade de længere Taler og Bønner, og til at føje Et og Andet til af de evangeliske Beretninger, f. Ex. i Bebudelsen (S. 7), i Hjemkomsten fra Ægypten (S. 12). — Stykket om „Vorherres Pine“ er ligefrem en Oversættelse af Matthei Evang. Kap. 26-27, med et Par Småtillæg hentede fra Lukas (S. 14, 15, 26) og Johannes (S. 17, 15), og det er i den Henseende mærkeligt, at det er den ældste Prove der kjendes paa dansk Oversættelse af det Nye Testament. Søndags-Evangelierne i den Brigittinske Vinterpostil vi har, er nemlig dels yngre, dels en Afskrift efter den svenske Oversættelse. At denne lille Prove er efter Vulgata, følger da af sig selv; men den er så god, at vi måtte ønske, vi havde mere fra samme Pen. Af Samlingens øvrige Indhold er Legenden om St. Pauli Nedfart til de Dodes Rige i literærhistorisk Henseende den mærkeligste. De øvrige, Helgeninde-Legenderne, er de fra alle Legendarier, på Latin og andre Sprog, bekjendte Fortællinger, her i en udførligere Redaktion end de findes hos J. de Voragine eller i det fornsvenske Legendarium, der nærmest slutter sig til ham; og de er sagtens nærmest hentede fra disse Helgeninders „Officia“. Den nævnte Legende om St. Paul forekommer derimod meget sjelden; den latinske Original, som skal være skreven i det 12te Århundrede, er endnu ikke udgivet. På Engelsk og Anglo-Normannisk har man to rimede Digtninger, der behandle Æmnet, men ellers har Legenden været ukjendt på noget andet nordisk Sprog, før det fandtes her på Dansk (se G. Stephens, Sv. Fornsälsk. Skr. II. S. exj, hvor den før sin Mærkeligheds Skyld er helt aftrykt).

Det går med dette Skrift som med de andre fra Middelalderen, hvoraf vi kun har Afskrift og måske Afskrifts Afskrift på tredje eller tiende Hånd, at det er umuligt med Sikkerhed at bestemme dets oprindelige Alder af Sprogets Form, da denne kun frembyder en Blanding af Gammelt og Nyt, så man i det Enkelte aldrig veed, hvad der horer Forskriften og hvad der horer Afskriverne til. Under de Omstændigheder kan man kun slutte, at jo flere sproglige Oldsager et Skrift indeholder, des længere tilbage i Tiden må det have sin Oprindelse, og efter denne Målestok kan man idetmindste med Sikkerhed sige, at denne Legendesamling kan ikke være affattet i det 15de Århundrede; dertil har det altfor mange gammel-dags Vendinger, Udtryk og Former, som peger op til en Tid, der ligger vore Provinds-Loves Opskrifts-Tid nærmere. Når man erindrer, at Hoved-Karakteren i disse, og da navnlig i de sjællandske og den jyske, er også denne Blanding af gamle og nye Former, kan man ikke undres over at møde den samme Blanding i et Skrift, der vel er skrevet sine 100 År senere, og skrevet af og atter af, de næste 100 År; men snarere over, at det gjennem de lange Tider og de mange Penne har kunnet flytte såmange Arkaismer med sig, som også nedenstående Ordliste viser. Foreløbig

et Par Bemærkninger, som fra Sprogets grammatikalske Side peger i samme Retning.

Den gamle Eje-Form *Vorsherræ* er den hyppigste, men går igjennem *Vorsherræs* (20, 21 fl. St.) stundum over til den nyere: *Vorherræs*. Man finder kun undtagelsesvis Flert. Ejeformer på *s* (20, 25. 33, 1. 38, 4), men i samme Linie (44, 20) rigtignok: theræ *mæns* lius, ther uti myrk ære, oc theræ *manne* veg ther ville fare. Tredie time *days* (21, 22) og slig time *års* 55, 12; i Flert. tolf *milæ* veg (30, 4) og tiuge *dage* færd (68, 6). Men også Ejeformer fruges, mos (21, 24, 61 26). — Hensynsf findes idetmindste i Talemåder som: *bære til mannum*, fode til Verden; stærve at *hæggum*, arbejde forgæves.

Det bestemte Kjendeord udtrykkes flere Gange som 86, 5; 91, 3: til *hint lig* istedenfor *liget*. — 10, 28 findes Flert. *drakiræn*, 11, 17 *roderæn*.

Ejeformerne *hennæ* og *hennis*, *theræ* og *theris* bruges iflæng, dog gjerne *theræ* i de ældre Sammenstillinger: then *theræ*, engi — huær — en *theræ*. Formerne *iech* og *iach* (et Par Steder *ac*, 32, 36) afvexler, og er måske Spor af Svensk eller dog idetmindste Skånsk Indflydelse. 57, 10 bojes på gammel Vis: til *thin*: (47, 25 endog dobbelt Ejef. *myns* herre J. Chr. fader). — 23, 17 i *sint* stath

Adskillelsen mellem Kjonnene *twâ* (11, 2. 15, 8. 16, 28. 17, 29) og *tu* (9, 6. 58, 24); *thre* (1, 3. 59, 5) og *thry* (40, 19. 59, 2. 4) iagttages. Ejeformerne *twigge* (3, 31. 12, 20) og *thrigge* (4, 13. 19, 2) bruges, men ikke længer med Sikkerhed.

I Datidens anden Person i Et. af de såkaldte stærke Verber kæmper det gamle *t* med det tydskaftige *st*, og har ondt ved at holde sig: *gafst* (1, 21. 28, 11) afvexler med *gaft* (2, 4) *sâsth* (26, 18) med *sâth* (2, 16), *thu fort*, *drapt*, *fikt* med *togst*, *barst*, *gikst*, *vast* osv.; medens *losth* og *holzt* (23, 14) jo er neutrale i denne Strid. — I de Gjerningsord, hvis Nutid ligner de stærkes Datid, er *st* dog endnu ikke trængt ind: *kant*, *vilt*, *skalt*, *tharft*, *mât*, uden hvor det har gammelt llævd, som i *veest* og *est*.

De stærke Verber har regelret endnu deres ejendommelige Flertalsform: stunge, sunge, vunne, funne, brude, drukke osv.

Den betingede Datid er altid betegnet: om *thu gave* meg 2, 6, 71 28; *iech viste*, *thet våre* Guds villie 3, 13. 6, 14. 7, 30. 21, 16; at man *gade* hans fægerd ey told, 6, 30. 22, 32. 66, 25; uten *iech soge* *thet*, 10, 15; *vunne* 28, 18, *toge*, 61, 13, *understode*, 61, 14 og m. St. — Men også den betingede Nutid betegnes hyppig: *huat vil I give*, at *iech sælie* ether Jesum, 13, 9. 16, 28; siden *iech upstande* 13, 30; *huat* *iech have* *hannum* skad, *veth* *iech* ey 31, 11. — Det gamle *se* (6, 32. 20, 21. 32, 31) afvexler som Ønske-Form med *være* (22, 25. 33, 12).

Gamle (ell. skånske) Bydeformer forekomme som: *farum* af veghen 11, 27, *goumtil* henne, *minnum* vor siæl 62, 19. 20; 3, 30: stat up oc *faren* frem.

Bindeordene *num*, *æn* og *mæn* afvexle, det første kun få Gange, det sidste lidt hyppigere; det andet er det almindelige. Ofte bruges *of* el. *af* (dersom); *i thy* og *met thy* er ligeså hyppigt som *for thy* (fordi) og det tilsvarende *for hwi* (22, 4); *til thes at* betegner både *indtil at* (57, 25. 71, 27) og *for at* (30, 12. 57, 8. 70, 2); *så at* sammentrækkes til *swot*, ligesom *tho at* til *thot* (eller *thoc* som det også skrives); kun 55, 36 skrives det her afstikkende *doc* istedenf. *tho*.

Der findes i Skriftet slet ingen Ord, dannede med Forstavelsen *be*; men *bo* f. berede, *smitte*, *nåde*, *grave*, *kende*, *sat* f. besmitte, benåde, begrave, bekjende, besat osv. Af Ord med Forstavelsen *for* (svarende til det tyske *ver*) som jo forresten er ældgammel, men rigtignok forekommer hyppigere i Skrift, jo yngre den er, findes følgende: *forbannet* 27 (forbannetheth, 42); *forderve* 14 fl. St.; *fordrage* 67; *fordrove* 60; *fordome* 27 fl. St.; *forfares* 30; Gud *forgangen* 42; *forglømd* 22; *forhade* m. St.; *forhüge* 64, 16; *forlade* (tilgive) 8; *forlægge* (odelægge) 42; *formuge* 48; *forsige* 82, 13. 84, 8; *formå* 5; *forsvørge* 82; *forsæle* (forråde) 13; *fortape* 16; *forti*, *fortide* (forlade) 31. 64 m. St.; *forwent* 67; *forwinne* 66 fl. St.

Man ser let, at Oversætteren eller måske Afskriveren ikke er synderlig fast i sine latinske Kasus, siden han ikke generer sig ved at bruge *Valerianum* som Vokativ, *Jesum Christum* snart som Nominativ (50, 17. 65, 1), snart som Genitiv (48, 12. 79, 14). Men han er heller ikke nøje-regnende i det Stykke med sit eget Modersmål, og skriver stundum: *thic* offræt icke 38, 23; *thine* ord gittæ *mec* icke giort 49, 2. jf. 53, 17. 67, 27. 76, 25.

ORDLISTE.

af Gud tok thin man, 2, 17; *af* thu liker, 11, 26; *af* keyser vorder at hore, 48, 23; *af* i gome 83, 12: *hvis, dersom*.

af mikil hede, 11, 26; the formughe ther alt *af* mikil 48, 3: *for stor, for meget*.

mek mughe i *afle* en mikil glæde, 83, 11.

ther thet *aftnedes*, 18, 29.

hun oc henne *afføde*, 3, 1. 26; thu gaft alle creature *afspringe*, 2, 4: *Afkom*.

ther the vare *after* komne, 5, 28. 9, 23; far *after* til Judæ land, 12, 9. — hin sagde *after* til hannum 15, 13; the forte h. *after* af then mantel 17, 11 og mange andre Steder (jf. *efter* 2, 22. 12, 11. 17, 32 m. St., og *ofter* 25, 26 fl. St.): *tilbage; atter*.

thet er i Guds *agt* 2, 10. — han *agted* i sin hug 3, 20: *overvejede*. *almusse-gerninge* 27, 36.

atvoldende Gud 2, 4. 80, 4; *almughænde* Gud 76, 15. 79, 13.

han gjorde mek *anger* oc uro 45, 17: *Sorg*.

iak ser tu folk, *annet* græter, *annet* glædes 9, 7. 17, 34: *det ene, det andet*. — ther *annen* man giredes til at se, 77, 11 (jf. *ænnen* af the mør 6, 15): *nogen*. — *ansin*, 3, 30: *anden Sind; ant*, 16, 12: *andet*.

anting, 56, 34 m. St., *ænting*, 56, 33 m. St. også *antig* og *entig: enten*.

andlade: Åsyn, der findes ligesålidt som *Ansigt*.

at nafne, 17, 14. 18, 30; *at* aften, 3, 15; *åt at* natvord, 13, 13; *flog at* himlen, 11, 22; *døren at* then pyt, 26, 21; *at hvad* kommer thu, 14, 24. 18, 7: *hvorfor?*; *at* siste, 15, 8; herberge *at* 11, 33; the lete *at* barnet, 12, 11. 57, 27; kalle *at* Heliam 18, 8; *utgangen at* døren 15, 26; *ryste hovith at* hannum, 17, 31.

hvad han skulde *athaves*, 61, 1: hvordan h. sk. *bære sig ad*. — hun var fulkommen i henne *athæft*, 4, 14.

athre, 11, 15: *Åre*.

ther thu næfnde *athæns* 39, 36: *nys* (jf. Lucidarius, Nord. Oldskr. VII. S. 28).

aua 11, 9 ligner en Bøjningsform af Forholdsordet *af*, som vi bruger i Tale, om ej i Skrift.

haf thin *âkallen* til Vorherre, 66, 4.

han var *âmint* i syfne 12, 13.

ingen fands *ârvakler*, 4, 24: *mer ârvâgen*.

vente sek *ârædhe* af thom, 66, 21: *Angreb*.

alle *âseende* 8, 14, 16. 21, 23: i Alles *Pâsyn*.

hun hafde megel *âstund*, 20, 18: *Længsel*.

fare met *bakmâl*, 25, 20: *Bagtalelse*.

pibe oc *bambe*, 61, 5: *Tromme*.

mikit *bang* 26, 34 12, 25. 16, 32: *Larm*. — sænne oc *bange* 25, 23: *larme*.
bardag af *bærie*.

barnende quinne 9, 22; kunnende quinne til barnfodels 10, 2: *Jordemodre*. — hun er mø i *barnbyrd*, 10, 13. — iek råder thin *barnske*, 76, 11: *Barndom*.

iek *bedes* af thek 21, 16; han *beddes* Jesu legeme, 18, 31 m. St.

thet skal thu aldrig *bide*, 84, 22: *bie*, opleve; ther *bed* ey elds værme i, 79, 26: *blev*, levnedes.

blide henne met vægsel, 65, 8. — letæ thin *blitskap*, 76, 14. 63, 21.

blote then hoghe Diane, 84, 6. 61, 1 m. St. — met *bloten* eller met bonæ, 39, 26. 61, 16.

rædes oc *blys*, 41, 5. 62, 8. 30, 17 *blues*, ængstes.

væder lot i en *blædre*, 58, 22: Vejr ladet i en *Blære*.

hvore må iek *bo* thin iordefærd, 21, 35; pine skal thom *bos*, 25, 27; thu haver *bodh* (boet) Vorherre et herberg, 69, 20; the vare *bode* met stark hug, 64, 31. — iek ær *bon* til at tâlc't, 50 23. 67, 14; the glæde ere tek *bonæ* 23, 12; *bodnæ*, 36, 11; gul-*bone* klæde 52, 7. 80, 17.

iak *bothæ* eder fred 72, 23: *byder*, forkynder; thet var *bodet* 18, 21; thit *both* 3, 11. 9, 1. 2.

fange *bod* af hannum 1, 19. 36, 30; han fek *boder*, 81, 9.

bothmunnugheth, 57, 4, må vel være Gæstebud med *Mungât* og andre Herligheder.

bek oc *brennesten* 25, 33: *Svovl*.

sol-*bryn* 11, 4; elds-*bryn* 79, 18. 62, 26.

bære. han *bar up* at øpæ, 77, 34. 78, 5 m. St.: *tog på* at råbe; thet er *bâret* mek i *ogen*, 16, 25.

bærie 42, 7 m. St.: *slâ*; *bârde* 41, 35 m. St.; *bârd*, 42, 13; *bæries*, 31, 11; *bârdes* 29, 20. — i al then *bardag* 63, 30: under alle de *Slag*.

iak var ey så *derv* 3, 10: *djærv*, *dristig*; han gik *dervelig* til P., 18, 31. — hueden kom tek then *derve*, 58, 16: *Dristighed*. — styrkes oc *derves*, 81, 23, *dyrves* 81, 14.

litel hodde oc *diger* hus, 58, 2.

then ther æter af *disk* met mek, 13, 17: *Fud*.

i *drage* til minne, 74, 2.

tha vord så megit *drap* i folket, 78, 32: *forvirret Snak*.

hun *drap* hannum i hår, 33, 9.

Gud *drotten* 82, 3 (Gudtroten) 87, 5: Gud *Herren*.

the måtte ey *duge* thom, 29, 8. 65, 8: *hjelpe*; the afgude *duge* ikke, 78, 30: *formå intet*; thet måtte ikke *due*, 59, 1. — Vorherres *dygd*, 78, 20: *Magt*; then hellig Ånds *dygd*, 7, 5: *Kraft*; hun var udvalgt i *dygd* 4, 25 *Dyd*. — ærlige stene ther *dydelig* vare, 74, 13.

dume mæle 29, 10. 35, 32: *Dorstumme*.

huat skulde mek *dvælie*, 55, 25: *hindre*, opholde; han *dvalde* ther, 77, 31: *dvælede* — uten *dvale*, 3, 18: uden *Ophold*; iak beder *dwalse*, 72, 15.

hun bad til sin *dyre* søn, 20, 20.

tre *dogher*, 59, 5: *Dogn*.

don, 26, 20. 32, 10 m. St.: *Lugt*; rosen-*don*, 55, 12. — iak *doner* 55, 14; han *donde* met næse 56, 3.

iak tog *dopels*, 29, 12.

helvedes *dor-vorth*, ther Cerberus heter, 28, 8.

eer s. *ær*, *Ærts*, *Malm*.

efter 2, 22. 25: *tilbage*; 17, 32: *atter* (s. *after*). — *efterfare* 3, 29: *fare tilbage*; *eftergialde*, 63, 34: *gjengjælde*; vort *efterkome*, 16, 35: vore *Efterkommere*; *efterlign*, 84, 15 og *estersium* 8, 16. 61, 7 fl. St.: *Exempel*. then *eghn* 70, 17. 74, 15: *Ejendom*.

eve, 54, 15. 81, 9: *tvivle*.

fager, 6, 30 m. St.; *fægre*, 77, 6; deraf dannes Navne-Ordene: *fagerlic*, 75, 10; *fægerdh* 61, 27 fl. St.; *fægerndh* 30, 8 fl. St. — han har *fægret* min hand, 74, 21. 75, 2: *smykket*.

himmeriges *fagneth*, 44, 27. 45, 26. 56, 31: *Glæde*. — the *fagne* thek, 51, 8: *glæde sig* over dig; *glædes* oc *fagnes*, 80, 23.

thu hauer *fiæld* vore gude, 42, 1; *fiæld* uti sit bryst, 52, 2; then ther her *fiæls*, 47, 28.

finger 74, 20: *Fingerguld*, Ring.

ther the *finges* *after* *vether*, 87, 8: *kom til sig selv igjen*.

af land *flæmdh*, 78, 36: *forjaget*.

tiære oc *flod*, 86, 3: *Tran*.

fool oc *snap*, 86, 36: *Tåbe* og *Tosse*. — *folske*, 66, 33 (*fålske*) 58, 15: *Dårskab*. — *vfolskeligt* (∴ *of-folskeligt*), 60, 18 *meget tåbeligt*.

thu *forhær* Guds villie, 6, 13: *ringeagter*; the *forhæde*, 12, 8 eller *forhadede* Guds bud, 6, 12; *forhæ* ey engels bod! 3, 30.

fortape Jesum, 16, 2: *forråde*.

at *forty* sit eget slægt, 34, 2: *forlade*, *svigte*; Gud *fortyr* engen, 86, 20; min fader *fortide* mek 31, 30. 64, 6 fl. St.

fregner han thet, 53, 3: *spørger*; hun *frå* 45, 22. 64, 9. 70, 15.

bede Barrabam *frels* at være, 16, 27. 54, 34.

han *fried* henne, 74, 14.

frænkone, 7, 6. 55, 11: *Frænke*.

alle afgude *fylsen*, 55, 23. 90, 20; dævelens *fylsne* 79, 16; fluge gøre *fylne* i, 55, 32: *Snavs*, *Skarn*.

iek gaf skriver mit *fæ*, 29, 19: *Gods*.

Maria var af Judas byrd, Davids *fædern*, 9, 5: neml. *Slægt*; mit *fæderne* har iak lagt i et trygt stad, 70, 36: neml. *Arv*.

Maxencius *fældes* mikit, 65, 30: *forfærdedes*; han vord så *fæll*, 82, 18: *forfærdet*.

thu haver *fælug* met ondskap, 43, 30; ondskabs *fæluks-man*, 48, 8. 56, 26.

hun virdet ey alt vid et *føss*, 74, 11: *Trevl*.

Pilatus undret *gallik*, 16, 18; han vord *gallik* vred 61, 26. 62, 15 fl. St. som forstærkende Biord.

then *galne* dommere, 77, 1. — dævels *gælne*, 64, 3; thenne *galneskap*, 15, 19. — thenne man *galnes*, 15, 18.

styrk thit hiarte *gen* domeren, 41, 9; *gen* min villie, 71, 22: *imod*. vi skulde thine ord *genmæle*, 62, 24.

iek beder thek *gerne*, 21, 2. 5: *inderlig*.

gider betyder overalt nærmest *kan*, f. Ex. 2, 18. 6, 30. 10, 3. 22, 22. 42, 20. 43, 37. 66, 24. m. St.

gialkir, 76, 10 eller *gielkir*, 56, 14 fl. St.: *Skattefoged*.

at tage Mariam, thin *gift*, 7, 20: *Hustru*. — han vilde, hun *giftes* hans son, 5, 1.

then hellig Ånds *gift*, 35, 29: *Gave*.

gilt hår, 32, 7. 84, 10: *gyldent*, *forgylt*.

gimstene, 32, 8: *Ædelstene*.

en kirke *giordes op*, 73, 3: *opbygtes*.

gives, 51, 14. 77, 11; *girnes*, 79, 21 el. *gernes*, 43, 24: *begjere*.

give om, 71, 6: *bryde sig om*; han *gaf* ther ikke om, 70, 19.

glomen, 26, 12: *glemsom*. — rettens *glomer*, 31, 2.

godgerning, 13, 2. 1, 3. — *godvillie*, 52, 8. 75, 5.

goten met th. helluger Ånds dygd, 79, 17. — hun hafde sit blod *utgotet*, 79, 29.

om *grim* ænse en læghe, 53, 35: så *grim* som en Love; 78, 5.

skrevet med *gulstave*, 54, 6.

ret tro *gær* ey af alder, 76, 15: *går* ej efter, regnes ikke efter.

gome sit fæ, 2, 21. 3, 23; *gome* Maria 6, 1. 17, 21; *gomde* theræ faste, 25, 9. — i *gome* sættes, 5, 18.

hun *gomde* harle *gorlæ*, 89, 8: meget *noje*.

Guds *goski* oc fagneth, 45, 10. 25: *Godhed* og Glæde; 51, 3. 74, 15. 75, 11.

gialkir lod *gostæ* letæ, 75, 22: Fogden lod *Fangevogterne* hente; (Jydske Lovs *gæstemæn*).

Anna halset hannum, 4, 2: *faldt om Halsen*.

halve flere piner 46, 9. 49, 14; *halve* fægre, 77, 6; *halve* heler, 77, 20.

han vord harle *harnt*, 72, 11. 84, 34.

hartle el. *harle* bruges på hver Side som forstærkende Biord.

harænd, 52, 6: eg. Ydre-Ild; *Krop*. Islænderne har Talemåden: at gå imellem Skind og *hörund*, der er endnu mere nærgående end vort: at gå mellem Bark og Træ.

haves ilde ved, 13, 31: *forarges*; *havs* mandelig ved, 41, 8. 50, 8. 86, 20: vær ved frit Mod.

han var *heden*, 30, 9. 80, 33; *hedne* mæn, 30, 1. — *hedernt* folk, 9, 11. — al *hedernskap*, 81, 5.

hegræ, 55, 33 er det *Hejrer*? de har kun Fluor og Edderkopper til Selskab.

han giver mig min søn *hel* after igien, 78, 18; han *heler* tek, 10, 24; de fore *hele* hiem, 4, 32. — the *helnet* henne, 44, 28. — konning oc everdelig *helere*, 33, 1. 80, 36. — styrke oc *helsnæ*, 30, 17. 67, 23. — *helgiort*, 69, 23. — thet var med *heldom* (?) oc ey troldom, 8 10.

en ther hannum var *hemælst*, 77, 33, må vel være: *hjemligst*, bedst bekendt.

mit *hiones* uphob, 2, 6: mit *Ægteskabs* Begyndelse.

til *himen*, 5, 27. 6, 6. 27, 27: *Himlen*.

hitte then ther ær ret at tro å, 29, 9. 22, 34; ny *hitte* piner, 86, 28: *nyopfundne*.

litel *hodde*, 58, 2: *Hytte*.

hood (*hoth, hoot, hott* osv.) af *hode*, true.

hugæ, 50, 28: være *omhyggelig for, troste*; iek *hugde* (*hugel*) henne, 2, 31. 7, 24. 66, 3. — *hugneth*, 6, 16: *Trost*.

thet thin onde hug må mest *hygge*, 63, 34: *tænke*; *hygget* å Vorherre, 50, 20; *hugtæ* (*hugde*), 3, 16. 27, 15. 29, 13 m. St.

hvalve åbnedes, 18, 13: *Hvælvinger*, Grave.

han *hvatte* Adrians hug, 82, 4: *hvæssede*, skærpede.

vende hug oc *hværve* sind, 78, 35; thu *hværver* af thit slæct, 34, 1: *vanlægter* (jf. Rimkrøniken, første Linie af Ingels Rim, i Udgaven 1858);

thu *hværver* dævelen then tienest ther thu est Gud skyldug, 61, 14; *hværvde*, 61, 14; thu est al *om-hværvt*, 33, 26; pine *hværves* til glæde, 30, 18; at min hug ei *omhværves* til afgude, 31, 35. 46, 21. — then iæmmerlig *hværven*, 65, 16. — min broders *omhværvelse*, 54, 33.

uti *hæfde*, 16, 9. 65, 36: *Fængsel*. — *hæfdes*, 66, 1.

vorde *met hæft*, 3, 1. 4, 4. 7, 1. 20: blive *frugtsommelig*.

thu stærver *at hæggum*, 86, 32: du gjør dig *forgæves* Møje.

hofde (*hofte*), 35, 12 m. St.: *halshugge*.

thet *horer os* at ære henne, 29, 17. 34, 28.

thu holder himmel oc hafs diup *horsom*, 32, 17: *lydig*. — han hielt sin regel oc sit *horsum*.

hode, 45, 17. 75, 27: *true*. — *hod* 46, 36. 47, 15. 49, 16 m. St.; *hodsæl*, 49, 3: *Trusel*.

huat *ilt* haver han giort, 16, 31. — full af *ilske*, 43, 30.

innen folket, 12, 25; *innen* liunelds sky, 15, 16 14, 30. 31. 16, 2 m. St.: i.

junger (*iungere*), 12, 20. 13, 13. 23. 21, 3: *Disciple*.

jæfn voldug ved sin fader, 63, 5: *lige mægtig*.

kaste hænder å, 14, 25.

hun *kenner* at hædre en Gud, 82, 11: *lærer*; iek *kende* ether 14 34. 44, 14. — *kennels*, 64, 28: *Lærdom*, Undervisning; *kennedom*, 82, 2: *Lærdom*, Kundskab.

thet skal *kenne*, 84, 30: *vise sig*.

kiot-manger, 29, 5: *Slagter*.

klænnet (*cleynet*) 74, 10. 12. 19: *Klenodie*.

kloklist, 75, 24. 78, 17: *sorte Kunster*.

vore *komen penninge*, således gjengives 16, 10, det latinske *carbona*. *komme* tal å thom, 8, 3.

kompan, 77, 23.

han fial i *korsvis*, 14, 5: med udbredte Arme, i Bedestilling.

han vilde for ingen *kost* bryde den sæd, 75, 20: på intet *Vilkår*.

i sin faders *kove* 89, 7: *Celle*.

kiotet er *krankt*, 14, 11: *skrobeligt*; *krankere*, 77, 12. — *ukrankelig*, 45, 13.

the gave hannum sin *kristendom*, 73, 1: den hellige *Nadvere*.

kryss hannum, 16, 31: *korsfæst* ham; 16, 30. 17, 2. *kryssset*, 17, 17. 27, 30.

kymeg kymungh, 60, 17, er vel en Skrivfejl, hvori hendes *Kyndinge* eller Slægtninge skjuler sig.

met *kyndug* tale, 66, 24: *listig*.

vort *kyn* er dævelen, 34, 11: *Kjon*, Slægt. — en *kyns*, 26, 7, en *Stags*; al *kyns*, 25, 7; flere *kyns*, 84, 29; engi *kyns*, 27, 25; syv *kyns*, 24, 11; thrynnes-*kyns*, 62, 13.

grædende oc ille *ladende*, 26, 11. 36.

lage, 10, 31: *Lover*, er måske Skrivfejl for *læge*, som der skrives 53, 35: en *læghæ* (svenske *lejon*); 31, 6: *logæ*-mun.

han *lagde* spiuthet i hans side, 18, 26.

kommen til *lage*-alder, 76, 13: *Skjels-Alder*.

thet *lede* vi af dig, 8, 12: *forlange*; 78, 7. 83, 1; han *ledte* råderum, 13, 11: *søgte* Lejlighed.

hun horte en *legse* af *lesten*, 69, 6. 25, 10.

han må *liges* (*lykes*) ved diur, 56, 6: *lignes*. — i due-*lige*, 31, 8: *Lignelse*, *Skikkelse*.

thet *ligte* alle, 5, 15: *behagede*.

hufstruge met *lime*, 46, 15. 63, 26.

then pine skal *lines*, 30, 17: *lindes*, mildnes.

Gud haver dig *liof*, 70, 10: *kjær*.

en *litel* time, 14, 9. m. St.

ieg lader dig *lithug* (*lythug*), 16, 20. 28, 17, 1. 56, 34: *løs*.

the *lode* hannum i en mantel, 17, 5. 11. 18, 10.

logerdag, 28, 7: *Love*rdag. — en *loygh*, 49, 10: et *Bad*.

i haf, ther mikil *loghn* er, 84, 25: *Lun*, Stille.

giorde *loth*, 5, 19; mikit *loth* af thet folk, 80, 11: *Del*; 1, 34. 34, 20. 79, 7. — *lottagen* met, 11, 14, *loth tage* være.

under ret ridders værre oc *loven*, 83, 26.

andre *lund*, 25, 5; hvilke *lund*, 20, 1; the samme *lund*, 80, 18.

thek *lyder* ey, 1, 15: det *sommer* dig ej (non licet); jf. thet ær ei *lonlict*, 16, 9.

the ere mine *lydere*, 33, 36.

huer *kyns lyt*, 32, 17. 24, 11: *Lod*, *Farve*.

komme *lytæ* (*lydede*) undern, 79, 35: undkom *sårede*.

Peter fulgte å *længth*, 15, 2: *på Afstand*. Det samme er vel *Menningen* 18, 15, hvor der er skrevet *a lectum*.

han *lær* mek engle skare, 14, 30; thu haver mek *læt* megel nade, 43, 15; *læ* mek thet! 86, 16: *skjænke*, *give*.

han ther everdelig pine må *læste*, 31, 1: *tåle*, bære.

ieg *maner* tek om levende Gud, 15, 13. 69, 23 m. St.

bære *til mannum* 21, 15. 13, 19. 20, 6. 21, 10: føde *til Verden*.

frelstet af alle *menför*, 50, 23: *Skade*.

mialk 10, 10; *mialk*-hvide hals 68, 2 m. St., kun 84, 20 skrives *melc*.

o *mikle* keyser, 65, 12 m. St.: o *store* Kejser. — banget var ee længer *mere*, 16, 32: *større*.

hvi gør thu teg så *miuk*, 58, 14; engi er *miuker*, 4, 24; han stod uterst *miuklig*, 6, 2.

muge, *må*, *måtte*: *formå*, kunne. — hans *mugeligheth* er starkest, 75, 5: *Magt*. — the ægde *mug-folket* 16, 26: *Almuen*.

sosom hun hafde *muxen* endt sin bøn, 67, 32.

godset vord ee *mynne*, 70, 14: *mindre*. — iak haver thet helder øgt æn *mynsket*, 70, 6. — Guds ord muge ikke *mynkes*, 71, 9. 75, 11; *min-kum* (miukum?) vor sial for henne, 62, 20.

et *mynster*, 1, 13. 17. 6, 6 osv.: *Tempel*.

han *myntæ* Vorherre, 14, 23. 55, 11. 56, 7: *kyssede*.

mørke-hus, 44, 26; *mørke-stove*, 31, 24: *Fængsel* (*presun*), 64, 4. 19.

mæle vether hannum, 31, 32; *genmæle* thine ord, 62, 24; *mæle* ubrygsel, 17, 34: gjøre *Bebrejdselse*; thu *mæler* gude, 58, 29: du *anklager* Guderne.

i late ether *møde* 81, 24; ingen djævel skal mig *møde* 22, 27; tha *modes* Maria, 11, 3.

the kaldte hende *mø-drotning*, 6, 23.

at vorde *nafnkunnet*, 47, 8.

nagen, 30, 24. 47, 3: *nogen*. — Olibrius bod henne at *nægte* (*necte*), 34, 30.

gennem *negeldh* met nagle, 27, 32.

at *neje* min hals, 76, 9: *neje*, boje; the *negte* there hoveth, 10, 32; Maria *nigte* hannum 22, 24; *neg* tek! . . oc træet *negtes* i stad . . oc lå *negt*, 11, 9-12.

nete 13, 34. 55, 26: *negte*; han *nettæ* thet, 15, 24. 75, 20.

met manninge *nete* haver han mek fægret, 75, 2: *Smykker*.

gråd oc tænder *niskel*, 27, 5: *Gnidsel*.

gak til *nornet*, 10, 23: *Noret*, *det spæde Barn*, (jf. Chr. Pedersens D. Skr. II. S. 43, 29).

num, 58, 1. 61, 16. Sædvauligst er *æn*, nogle Gange *men* 61, 23. 81, 20 fl.

nymme snille oc skial, 60, 16; hun *nam* så val, 60, 15; thet i have *numet*, 83, 10: *neumme*, lære.

iak må teg æn *ny* være sige, 52, 11: *Tidende*, Nyhed.

haver thu *nænne* til, 49, 16: om du tor.

two *næthre*, 49, 26: *Øgler*.

han var *nog* oc svigfull, 26, 15: *lumsk*; *tiue* oc *nogge* oc avendsfulle, 27, 34.

han *tog* mek *nothug*, 89, 23: *voldtog*.

the ther i *notsion* ere, 44, 21; haver told mikil *notsion*, 46, 1; the finge megel *nothsium* af the hedne, 79, 34; i *nothsiums* time, 83, 9: *Trængsel*.

agte *ofnæ*, 88, 23: agt på *det*.

om vel — *sosom*, 4, 11: *så* vel — *som*; *om* lius ænse 9, 18; *ee om* langt fran thom 26, 8: *lige så*; 15, 24 m. St.

ther *ombrat*, 89, 24: *brat*, strax derpå, (jf. om lidt, om sider).

the *ondeste* piner, 83, 28.

hvar at stande vi i *orde-trætten*? 56, 33.

the *orke* ey, 42, 14. 46, 3 fl. St. *formå*, *ævne*.

iek er *orsage*, 16, 34: *uskyldig*. — hvat *orsagels* haver thu, 8, 10:

Undskyldning, Forsvars-Bevis.

hun var e *æm orugh* ænsæ et bierg, 71, 33: *så tryg*, *fast*, (s. *ugge*). *pass*, 69 (lat. *passio*): *Lidelseshistorie*, *pinsel* 12, 17.

the sloge hannum *puste*, 15, 20: *Ørefigen*.

tiære, *qvade*, olie, 46, 28; beg, *qvade*, olie, 72, 12; tiære, fløde, vox oc *qvade* 83, 3: *Harpix*.

sig thom min *qvædie*, 53, 19. 74, 1: *Hilsen*. — the *qvædiet* henne, 22, 12.

sid *qvær*, 9, 7.

han lod *råde* til brullup, 52, 5.

i *rape* oc skynde ether, 57, 4.

han var *ret*, 8, 9: *uskyldig*. — *retgiald*, 17, 36: lon som forskyldt.

thu vil thom ey *rete*, oc iak vil ey Gud *rete*, 70, 34. 49, 33: *opirve*; at the *retes* ey oc vredes, 39, 34.

hun *ropte* keyseren, 65, 26: *irettesatte*; *ropte* 7, 27. 17, 35; *roptes* 16, 16.

ryg at være, 14, 3; *rygd* til doden 14, 4; *rygge* 13, 15: *bekymret*, sorgfuld. — Deraf: *uryg* (*vrigh*), 83, 14. — *ryggels* uten glæde, 24, 21.

hun hafde så migil blot-*ryn*, 67, 4. 7: *Blodflod*.

teg skal engen vold *ræde*, 21, 11 m. St.: ingen Magt *skræmme*.

han havde roft oc *rænt*, 72, 31: *ranet*.

sacke, 49, 10, er vel Datid af *sigher* 50, 6: *segner*, *synker*.

fore henne bone *sage*, 92, 7. 14: Bonners *Skyld*.

sakne, 41, 30: *savne*.

St. Peder sad ude i *sale-hus*, 15, 22: *Vulgatas atrium*.

samme 12, 21. 15, 1. 16, 20. 21, 4: *samle*.

våre han *san at sagen*, 7, 33: *uskyldig*; *usan* 8, 2: *skyldig*. — ær thet *sat*, 55, 21: *sandt*. — *met sanne* 18, 17: *i Sandhed*. — *sannende* oc ret, 40, 1 m. St.: *Sandhed*.

hel se thu Maria! 6, 32. 20, 21; ære se thit *nafn* 32, 31: *være*.

segne, *segnde*, *segnd* 13, 23. 24 m. St.: *velsigne*. — *segnels*, 21, 5 m. St.

sialue, 29, 6 m. St.: *selv*.

sid, 5, 16. 39, 20: *Sæd*; unde talen drøve gode *side* 71, 4.

ey this *sidher*, 79, 9, ikke des *mindre*.

then doth han *sigher* i, 50, 6: *segner*, synker ned.

svobte Jesu legeme i ren *sinden*, 18, 32: *Vulgatas sindo*, vor Bibelovers. *Linklæde*.

megit *skall*, pipe oc bambe, 61, 4: *larmende Lyd*.

efter *skam* frest, 48, 30. 88, 5. 5, 32: *kort*; *skamt* ther efter 9, 1. 12, 9, m. St.; «tesse væræls *skammelig* ære» modsættes «thet lif ther ikke er ende å», 64, 24. — til *skænten*, 11, 25: *Tidkort*. — iek skal *skænme* vegen fore teg, 11, 28: *korte*.

thyligt *skap*, ther man gor af træ eller sten, 55, 30; han er fægerst i *skapt*, 60, 8. — thet klæde var så vel *skapet* efter hennis legeme, 77, 17.

Herre, ther alle dom met thit *skial* merker, 31, 26; vilde thu agte å Guds gerninger med *skial*, 61, 18: *Skjæl*. — thet var *skælligt* oc ret, 61, 12.

thet hans gods *skilde* om år, 1, 4: hans årlige *Indtægt*.

skipe Gud mit mål, som hans villie er! 70, 29: *skikke* Gud min Sag. the vorde tagne up i *sky*, 22, 2. 16. 23, 16.

i *tåle* alle *skændels* innen thenne nat, 13, 28: I *forarges* alle i Nat (lat. *scandalum patiemini*).

vi vide, at Josef er *skær*, 8, 13; Johannes var *skær* mø, 20, 8. — vilt thu lade tik *skære* i *skærels* dop, 53, 13. 45, 6; han haver tek *skærdh* 53, 23.

the time komme *skot* 9, 12. 22, 29. 36, 11. 87, 14: *snart*. — tis *skydere*, 44, 2: des *snarere*.

then thyrtug gik aldrig *slappe* fran mek, 10, 21: den Fattige gik aldrig *tomhændet* fra mig.

sligsame ænse hun våre doth, 2, 13: *ligesom*; 11, 23. 76, 33.

ther fands engen *smit* å henne, 8, 18; værælsSENS *smitte* oc kiøtsens *lyst*, 20, 9 m. St.

thenne kone *smører* mit legom met *smørelse*, 13, 4. 5. 14: *salver*, *Salve*.

fool oc *snap*, 86, 36: *Tosse*.

barnet styrktes met *snille*, 12, 16. 29, 12; iorderikes *snille*, 60, 5: verdslig *Visdom*. — en harle *snial* iomfrug 80, 30. 61, 32. — hun var thom alle *sniallelig*, 62, 14.

Paulus var *snymen* vend til kristendom, 22, 5: *nylig*.

hun vord at *sovne*, 69, 14: *faldt i Sovn*.

spener, *Bryster*, 10, 10 m. St.

han *spiæller* thit unge lif, 53, 3: *spilder*, *fordærver*; thu vorder *spiallet*, 71, 17; *uspiallet*, 52, 17. — dævelen er *sannende spillier*, 82, 3. *Lognens Fader*.

spo til, hvo teg slo, 15, 21: *gjæt*.

stâ på knæ, 17, 7.

hun var ee så *stadug*, 72, 17. 80, 35: *standhaftig*. — so megil *stather* (?), 75, 31: *Standhaftighed*.

hin panne brast oc *stiktes* all om gulvet, 86, 5: *sprængtes* (i Stykker). two *strole*, 51, 17: *Pile*.

stryge sko, 90, 22: *borste*.

ee om stund, 75, 34: *øjeblikkelig*, *på Timen*.

vi have mikit *stærvet*, 39, 30: *arbejdet*; *stærvet* alt at ikke, 75, 26;

thu *stærver* at hæggum, 86, 32.

stinger man met en nål en blædre, tha *svigner* han, 58, 24: *synker sammen*.

thenne *sviker*, 19, 1. 21, 30: *Bedrager*.

the diur *svolde in* syndug siæle, 25, 5: (*svælgede ind*), *slugte*.

vi have ey drik at *svole* ave, 11, 0: at *lædskes* med.

haf engen *syste* met then man, 16, 24.

thet er nu en *syter* siden, 38, 23: *Uge*.

hvat thet hafde at *sæde*, 70, 16. 72, 6. 88, 9.

sæle i hand, 6, 11: *andvorde*; the *salde* hannum et ror i hand, 17, 6; han *salde* St. Johannes sin moder at gome, 20, 12. 21, 28. 41, 16; menniskens son skal *sælis* til pine, 12, 31. 13, 9 ff. 16, 3. — bætre måttu *sæle* thenne smorels, 12, 29: *sælge*. — *forsæle* 13, 11: forråde.

sænne oc bange, 25, 23: *kives* og støje.

give *soor* oc tage gull, 58, 2. 63, 25: *Snars*.

tage til at gore, 1, 0; hanen *tok til* at gale, 15, 33.

at ey *gude tape* tek, 39, 34: *ødelægge*. — (Judas) sagde: hvat skulde thenne *tapels*, 12, 29: *Spilde*; iek ser hannum *tapes* af doths *tapelse*, 54, 34. 57, 33.

Pilatus sætte Jesu hovet-sak å et *tavel* yver korset, 17, 26.

Vorherre skal *te* thet, 22, 6; han *tede* sin nåde, 8, 25; the *tede* thom vegen, 10, 32; tekn må *tes* å tek, 8, 11; en man *tedes* fore thom, 54, 4 m. St.: *vise*, *åbenbare*.

thū *tharft* lækdom *vith*, 10, 5. 70, 31: *behøver*; thet, iher kloster *thorfte*, 89, 13. 64, 8. — then ther *thyrtug* var, 10, 21: *trængende*.

tho, dog (skrives på et eneste Sted, 55, 36: *doc*). — *thot*, 80, 1 eller *thoc*, 30, 28. 78, 19, sammentrucket af *tho at*: *om endog, endskjønt*, 13, 31. 34. m. St. — Samme Betydning har: *thot hvarn*, 14, 7 og *thoc hvarnie*, 15, 15.

vort *thole* (?), 83, 16: *Tålmod*.

at *thrâ* til thet lif, 64, 25. 11; *thråde* (*trahe*), 60, 7.

thref met thin hand, 58, 31: *fol*.

thriggi, 4, 13. 19, 2, Ejef. af *tre*, *try*. — *thrisse*, 43, 15; *thrysver*, 13, 33. 34; foræn hanen gall *tryssen*, netær thu mech *træsuer*, 15, 35: *tre Gange*.

throtne er i en blædre ther væder er lot i, 58, 24.

Maria sagde: ey skal iek *thydes* vid man, 5, 4: *have Omgang* med Mand. — hun er met dotter af thit *tyde*, 2, 32; i karlmæns *tide*, 7, 3. 15. 8, 21.

tha fial *thyngsel* å hannum, 3, 21.

næse *thyr*, 32, 8: *Næse-Bor*.

han haver *thæget* mek met sit fingern, 74, 20: *fæstet*.

hun var storlig væn, oc mange vilde henne *tigge*, 38, 12; (han) er thet ey værdug at *tigge* af Vorherre, 78, 19; iek *tigger* thet af thin gud-dom, 40, 34. — *thâ*, 90, 7: *tiggede*.

thet var *en time*, 38, 1. 88, 1: der var *engang*; ey i *time*, 26, 10: ej *itide*. — thet *tinde* henne, 32, 5. 89, 17 fl. St.

han skulde se hvat *tit* vorde, 15, 3: hvad der blev af (?).

the kopte en *tolff*, 16, 11 (jf. 16, 12 han): en *Ager*.

et *torph*, ther het Getsemæne, 13, 36: lat. *villa*.

han *totte* thet harm være, 82, 9: han *tyktes* det var skammelig.

trægels fore theræ synde, 63, 9: *Anger*.

hviske oc *tuske* oc fare met bakmål, 25, 30.

twigi, 3, 31. 12, 20, Ejef. af *two*, *tu*.

ther han *tæftet* thet, 17, 19. 41, 18: *smagte*.

ubrytsel, 1, 16 og *ubryksel*, 17, 35: *Bebrejðelse*.

lygner oc *udædes* mæn, 38, 1: *Misgjerningsmænd*.

han vilde henne *ufirme*, 77, 20. 78, 15: (vanhellige) *vanære*. — the gjorde henne engen *ufirmd*, 77, 25. 89, 26.

ufolskeligt, 60, 18 (o: *offolskeligt*): *meget tåbeligt*.

ufrugtssom, 2, 18 fl. St.: *ufrugtbar*. — *uglad*, 79, 3; *uglæde*, 67, 13 fl. St. — *uhofdelig*, 65, 33: *uhovisk*. — *ukranklig*, 45, 13. — *uret*, 84, 17: *uretfærdig*. — *uræd*, 80, 3. — *uskamfuld*, 30, 33: *skamlos*. — *usmittet*, 45, 13: *ren*. — *usnial*, 84, 7: *tåbelig*; dævelens *usnille*, 29, 6. — *uspiallet*,

52, 17: *bevaret*. — *utam*, 47, 13: *vild*. — *uvinnelig*, 65, 9; *uvindende*, 76, 28: *uovervindelig*. — *uvither*, 66, 27: *uforstandig*.

vi muge vente oc *ugge*, 12, 6: *frygte for*. — Vor moder, far *or-ugh* hiem, 3, 24: *uden Frygt*. — *or-ugh*, 71, 33.

han tog til at *uglæ* thess oc syрге, 88, 6.

the umbetzmenn talde hannum i stad, 45, 29: *Embedsmændene* fortalte ham strax.

thet ær icke *under-siun*, 67, 11. — thet vorder til *underls* over al væreliden, 2, 10.

the komme lytæ *undern*, 79, 36: de *undkom* sårede.

gor huat thin hug haver *ungget*, 67, 13: *udklækket*.

thette tempel var først *upgiort* af Salomon, 5, 12. 15, 10. 17, 32.

the toge *uphof* af doth, 56, 4.

thet kunne hun alt *val-kenne*, 60, 16: (*vel-kjende*) *godt lære*.

vand (*Vånd*), Flert. *vænder*, 5, 21. 22, 6.

gøre myn Gud *vanhæder* thermet, 76, 8.

thet tykker mek *vant*, 54, 33: *ilde*.

sosom *vant* ær, 56, 18: som *sædvanligt* er.

iak syndet met *vanvit*, 40, 39. 41, 2: af *Vankundighed*.

iak ær usæl vorden fore myn *vantro*, 10, 22.

thu onde *vat*, 34, 5. 23. 77, 35; *væt*, 78, 35: *Trold*; Flert. *vætte*,

56, 24.

vatn, 7, 32 og alle Steder: *Vand*.

veder-gange Vorherre, 61, 10. — tro oc ret *veder-gangels*, 83, 12;

vith-gangels, 55, 2: *Bekjendelse*.

veder-sige dævelen oc hans belede, 54, 3: *afsigte* (forsage).

a høgre *vegn*, 36, 26: på højre *Side*; begge *vegne*, 79, 5.

vellend olie, 72, 13: *sydende*; 84, 30.

efter theris *verdskyld*, 25, 8: *Fortjeneste*. — tage løn som *verskyldug* ær, 27, 1.

thu måt self *vethe* henne thet, 69, 19: *yde*, opfylde hendes Bøn; han *vette* henne thet, 67, 22; thet vorder tek alt *vet*, 53, 26. — gif thom skøt *vetels*, 67, 31: snar *Benhørelse*.

i *ville* mek, 7, 17: fore mig *vild*; i ere *vilte*, 43, 1. — then siste *villing*, 19, 5; huat *villels* ær thet, 46, 2. 56, 22; then *vildom* thu innen est, 43, 12: *Vildfarelse*.

the toge *vilum* theræ hovit, 81, 12: (lat. *velum*) *Stor* (?).

hun *virdhæ* ey rigdom, 63, 25. 74, 11: (vurderede) *skattede*.

en harlæ *viter* man, 64, 16: meget *viis*; *vitre* mænd, 60, 18.

have *vither-vist* met then brudgum, 60, 8; iafnlig Vorsherræ *vither-vist*, 69, 11. 86, 17: *Omgang*, *Besøg*.

at *vitie* viduæ (enker) oc faderløse, 70, 25: *besøge*.

två falske *vitne-bærere*, 15, 8-9.

han *vitte* henne, 75, 33. 77, 25: *straffede*, bebrejdede.

en skam *wol*, 5, 32: en kort *Vidie*.

gif mek *vold* til at ofre, 3, 11: *Magt*, Lov. — vore gude *volde* værelld, 46, 5: *beherske* Verden; hvo thet *vulle* (willæ), 24, 4; Maxencius *vulle* keyserdom, 60, 1.

vorder thin fader thet at vide, 39, 11. 53, 1. 61, 4 fl. St.: *får* din fader det at vide.

Herre, *vorth* mek, 41, 3: *vogt*, *bevar*. — Cerberus er helvidis *dør-vorth*, 28, 8. — *vordelos*, 44, 7: *forsvarslos*.

han skulde bort *vræke* all ilske, 43, 32: bort *drive*; *efter-vræke*, 60, 21: *gjendrive*.

han *vrækte* henne, 70, 22: *anklagede*.

ee mæn værellden *vunde* (*winne*), 28, 18: sålænge Verden stod.

henge henne up i *væder*, 31, 3: i *Luften*.

tunge af *vægt*, 14, 14: *Vågen*.

han *vægde* alle the vogter, 64, 17: *bejede*, bestak; jf. 10, 28, hvis det ikke der er Fejlskrift for *negte* (nejede). — met blidskap oc *vægsel*, 63, 22; han skulde henne blide met *vægsel*, 65, 8.

vænter thu ey, 14, 29; hvat *vænt* i, 30, 28; han *vænte*, at hun sagde thet osv., 40, 3: *indbildte sig*.

værild, Verden, 20, 12 m. St.; thette *værild*, tessæ *værilds* liuss 54, 32; i *værilden*, 6, 28 m. St. — Dog skrives 20, 2: thette synduge *verden*, og 24, 17: her i *verden*.

thu haver mek *vorth*, ænse moter *vær* sit barn, 46, 33: *værger*, *forsvarer*; dævelen, ther Christ *vorth* af himmerige, 34, 11. — the sætte *værn* fore graven, 19, 6.

thet ther *yver* var, 60, 12: *tilovers*; tek ær *yvert*, 50, 14, du har gjort overflodigt (?); hun gråt til *yvarns*, 24, 23. — *yver-goski*, 51, 2: *Algodhed*; *yver-kiape*, 32, 23: *Overkjæbe*. — *yvervætis* ord, 9, 8. 10: *overflodige* Ord.

en *yski man*, 2, 20. 29. 6, 30: en *Ungersvend*. — thu est *yst*, 6, 22: *yngst*.

æfterst, 87, 30: *tilsidst*.

the *ægde* hannum til, 3, 18. 16, 26: *æggede*.

salig estu i thin *ælle*, 6, 7. 7, 6: *Ælde*, *Alderdøm*.

thu thørfst ey *ælte* mek frå noker man, 34, 18: *drive*.

æn, *men*.

the sloge hannum i *ænne*, 15, 21. 82, 17: *Ansigst*.

ænse, *ligesom*, 4, 14 m. St.

ænting, *enten*, 56, 33 m. St.

ær, sten oc bly, 55, 31. 58, 28. 76, 30: *Malm*.

ærlig klænnet, 74, 10. 30, 3. 57, 32: *herligt* Klenodie.

the skulle *ærve* thet af Vorherre, 52, 16. 66, 2: (arbejde), *erhverve*. —
manz *ærveith*, 33, 20; *ærvit* oc pyne, 66, 30. 81, 24: *Arbejde*, Moje.

hugorme oc *ødler*, 25, 34: *Ogler*.

the finge *øffret* vatn, 11, 17: *overflodigt*, rigeligt, jf. *yvert*.

ønsælugh, 86, 25, svarer måske til det isl. *ánslegr*, som B. Haldorsen
gjengiver ved *sær*, *tåbelig*.

øpe, bruges heltigjennem for *råbe*. — en *oop*, 18, 8 og et *oop*,
27, 15: *Råb*.

ørug, 3, 24: *uræd* s. *ugge*.

øtken, 10, 31. 11, 4: *Ørken*.

Trykfejl.

- 12, 6 l. vy ventæ oc vge,
14, 11 tranet l. cranet
16, 2 l. fortapæ, oc
31, 30 l. Myn fadher fortidhæ mee

KIRKEÅRETS

SÖNDAGS-EVANGELIER

MED UDLEGGELSE,

FRA

ADVENT TIL LANGFREDAG.

UDGIVNE

AF

C. J. BRANDT.

KJÖBENHAVN.

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE.

HOS G. E. C. GAD.

THIELES BOGTRYKKERI.

1865.

FORORD.

Med denne Postille slutes første Bind af „Dansk Klosterlæsning fra Middelalderen“. Det har været min Hensigt, dersom Tid og Omstændigheder tillade mig at udføre Planen, at denne Samling skulde indeholde, hvad vi har tilbage af Opbyggelses-Literatur fra Klostertiden på Dansk, som ikke alt er udgivet, og det er, såvidt mig er bekendt, ikke mere end at det vil kunne rummes i to lignende Bind. Oversættelsen af det gamle Testaments historiske Bøger, hvoraf C. Molbech har udgivet de to Trediedele, har jeg ikke tænkt at tage med, og Resten består da af en halv Snes oversatte Skrifter, samt, når Brudstykkerne tælles med, dobbelt såmange Bønebøger.

De første findes samlede i tre Håndskrifter, nemlig:

Grinderslev-Håndskriftet, med Skrifter af Thomas Kempis, Gregor den Store og Bonaventura (se Forord til H. Suso, Gudelig Visdoms Bog).

Mariager-Håndskriftet (gl. kgl. Samling 1586 i 4), hvori St. Hieronymus' og St. Katarinas Legender m. m.

Stokholmer-Håndskriftet (Kgl. Bibliothek i Stockholm med gl. Mærke A. 31.) som har tilhørt Kong Hans's Dronning Kristine, og indeholder et Passionale, samt en Del af Bonaventuras Betragtninger over Christi Liv (Lidelses-Historien — Himmelfarten).

Af det samme Passionale findes en Afskrift i Pergaments-Bogen i Arn. Magn. 72 Svo.

Dertil kommer endnu nogle Blade af Arn. Magn. 792 i 4to, med en ganske mærkelig Vejviser for Pilgrimme i Palæstina.

Bønnebøgerne kan der ikke blive Tale om at udgive alle, da de for en Del har samme Indhold, men de kunde vistnok fortjene en nærmere Undersøgelse, og et Par Prøver, navnlig en Tidebog og en almindelig Bønnebog var det min Hensigt at optage i Samlingen. Forelobig vil jeg benytte Lejligheden til at give en kort Udsigt over hvad vi har tilbage af denne Art.

Der er ingen væsenlig Forskel paa Tidebøger og de andre Bønnebøger. De er begge Samlinger af Bønner, men de første, der, efter de opbevarede at domme, afskrevs paa Pergament, især til fromme Adelsfruer, udmærker sig fra de almindelige Bønnebøger, som i Regelen synes at have været til Nonnernes private Brug, derved at de foruden Småbønnerne og gerne foran disse indeholder en Kalender og flere eller færre „Tider“, paa samme Måde som i Chr. Pedersens Tidebog (Danske Skrifter II. S. 271 ff), nemlig: Davids Psalmer og Bonner, afdelte efter Dagens forskellige Tider til Læsning for Vor Frue, den Helligånd, det hellige Kors, St. Magdalena, St. Anna, eller andre Helgeninder. De Tidebøger, der er os levnede, hører næsten alle til Menneskealderen nærmest før Reformationen. De yngste af dem er kendelige på, at de har benyttet den ovennævnte 1514 trykte Tidebog, de ældste på, at de endnu har Tidelæsningen på Latin. Til disse sidste hører saaledes

1. Johanne Nielsdatters Tidebog (Stokholm kgl. Bibliothek gl. Mærke A. 42). Ejerindens Navn er i denne som i flere af dem indskrevet i en af Bønnerne. Noget yngre er

2. Karen Ludvigsdatters Tidebog (på Lunds Univ. Bibl.). Hun var en Datter af Rigsråden Ludvig Nielsen Rosenkrands, født c. 1480, og gift med Rigsråden Mogens Munk til Volstrup.
3. Ingeborg Preybjørnsdatters Tidebog (Stokholm kgl. Bibliothek gl. M. A. 40). Datter af Rigsr. Præbjørn Podebusk, 1510 gift med Rigsråd Tønne Parsberg, dode 1542. Bogen har siden tilhørt Sidsel Bilde.
4. Else Holgersdatters Tidebog (gl. kgl. Saml. 1613 i 4to). Datter af Rigsråden Holger Eriksen Rosenkrands, født c. 1490, og gift først med Albrekt Glob, siden med Christiern Friis.
5. Johanne Skrams Tidebog (gl. kgl. Saml. 1615 i 4to). Datter af den berømte Peder Skram, blev 1575 gift med Hans Lange til Brejninge. Bogen er just ikke afskreven til hendes Brug, men hun er senere bleven Ejer af den. Blandt Bønebøgerne udmærker sig baade ved sit Indhold og sin smukke Udstyrelse den lille Perg.-Codex, som har tilhørt
6. Marine Jespersdatter (Arn. Magn. 421 i 8vo). Det er ikke tydeligt, om hun har været Birgittiner-Nonne. Men fra denne Ordens Kløstre, og da navnlig fra Maribo stammer derimod
7. Anna Brades Bønebog, (Thotts Sml. 553 i 4to) som nævnte Dame, der var Klosterets Abbedisse, lod udskrive 1497. Bogen blev en Tidlang i Familien, om ikke i Klosteret. En Søster ad hende, Birgitte, som ogsaa var Abbedisse der, forærede den nemlig 1545 til en tredie Søster, Elsebet, der var gift.
8. Marine Issdatters Bønebog (gl. kgl. Samling 1614 i 4to) er ogsaa fra Maribo. En senere Abbedisse der,

- Sofie Gyldenstierne, forærede den 1595 til sin Søsterdatter Else Holck.
9. Bønnen (Arn. Magn. 420 i 8vo) synes at stamme fra samme Orden, da den ligesom de to foregående har Bønner til St. Birgitte.
 10. Marine Lauritsdatters Bønnen (Arn. Magn. 423 i 8vo) har sålidt Papistisk, et Litani uden Helgener og en saa evangelisk Slutning, at man må tvivle om, at den har hjemme i et Kloster. Ialfald må den være fra Reformations-Årene.
 11. 12. Bønnen (Arn. Magn. 75 og 418 i 8vo) er for „Guds Tjenestekvinde N“, og synes at tyde på, at sådanne Bøger ikke alene udskreves efter Bestilling, men at man sikkert i Klostrene havde Afskrifter tilfals, og til forskellig Pris, da den første er paa Papir, den anden paa Pergament. Det er også kendeligt, at i flere af Bønnen er Ejerindens Navn senere indskrevet i „Navnebønnen“ med en anden Håndskrift.
 - 13-16. Arn. Magn. 790 i 4to er uden Mærke; sms 789 i 4to, Thotts 152 i 8vo og Arn. Magn. 419 i 8vo er Brudstykker, den sidste har været en Afskrift af Chr. Pedersens Tidebog.
 17. Hører i Fåborg, Jens Jensens „Visdoms Spejl“ (Arn. Magn. 784 i 4to) indeholder næst forskellige Småbønner, Bønner til hver Dag i Ugen, og til hver Festdag i Året. Det er sagtens en Oversættelse. Han slutter: „her ender en bog, som hedder et spegel fuld af al vished“, og med den Bemærkning på Latin, at Værket er fuldført „per me Joannem Joannis, hipodidasalum foburgensem“, Aftenen før St. Jørgens Dag (23de April) 1523.

18. En Afskrift paa Pergament af samme „Visdoms Spejl“ findes Arn. Magn. 782 i 4to.
19. Foruden det ovenfor nævnte Passionale findes i Arn. Magn. 72 i 8vo Maria Magdalenas Tider, Bonaventuras Vorfrues lille Psalter (Psalterium minus beatæ Mariæ virginis) og enkelte Bønner.
20. Endelig må her også nævnes den Afskrift af Davids Psalter, efter Fr. Vormordsen og Chr. Pedersen, som findes i Stokholm, kgl. Bibliothek, da den foruden P. Eliæsøns Oversættelse af Athanasii Bog om Psalterens Kraft, har en Del Bønner til Dagens Tider, Vigilies, de bibelske Lovsange, Te deum og Gloria m. m. Bogen er skreven til Brug for en Kvinde, der altså må have levet i Reformations-Årene.

Hvad der er bekendt af homiletisk Literatur på Dansk fra Pavedømmets Tid, er nu trykt. Det mærkeligste bliver i alle Henseender Christiern Pedersens Postille, både for sin Fuldstændigheds Skyld, da den indeholder en hel Årgang af Evangelier og Epistler med Udlæggelse, og fordi denne Forfatter havde en særegen Dygtighed til at skrive Modersmålet, men endelig også fordi denne Postil, der så at sige udgik fra selve Ærkesædet, uden tvivl giver en pålidelig Prøve af det bedste, der i Tiden umiddelbar før Reformationen blev hort i de danske Kirker.

Dernæst har vi de fire fem Homilier, som er trykte i Kirkehistor. Samlinger I S. 442 ff., og så den her udgivne Vinterpart af en Postille¹⁾. Det er altså kun en halv Årgang, og ude-

¹⁾ Den lille Tale „om Ejendom“ som findes i Grinderslev-Håndskriftet og hvoraf Prøve er meddelt i „Gammeldansk Læsebog“ (S. 149) kan ialfald ikke kaldes Homili, og er måske, trods sit oratoriske Sving, dog kun en formanende Tilskrift til Klosterbrødre.

lukkende Evangelie-Texterne; deres Oversætter er ikke nogen Sprogmeister, snarere så ubehjælpelig, at man tidt kan tvivle om han afskriver Svensk eller oversætter på Dansk. Men denne Postille har dog så igen sin Mærkelighed, ved det den har bevaret os en Prøve på, hvad Tale der blev ført i de danske Birgittiner-Klostere.

Den er bevaret i en Pergaments-Kodex på Kongens Bibliothek (gl. kgl. Samling 1390 i 4to), og dens Oprindelse er ikke tvivlsom. For det første skønnes det let, at det er en Oversættelse; men i vor Middelalders kirkelige Literatur er vi så vant til Oversættelser, når der ikke skrives på Latin, at det kan ikke overraske os. Også Chr. Pedersen er kun Oversætter. Imidlertid er det dog en Fejltagelse, når der på dette Håndskrifts sidste Blad, jeg tror af den berømte Bogsamler Arne Magnusson, med Blyant er bemærket: *est translatio ex latino — quod vel indicat, præter alia, vocabulum „milites“ semper versum per „Riddare“, ubi oporteret dici „Krigsmænd“ — sic „Jesus utkastar diæfle“.* — Disse Beviser for at Skriftet skulde være oversat fra Latin er i sig selv så svage, at derpå intet kunde bygges; men der findes i Bogen selv langt stærkere for, at Oversætteren eller vel snarere Oversætterinden ikke har kunnet magte en latinsk Postille. Man behøver nu heller ikke at søge langt efter Originalen. Bogen er oversat fra Svensk, derom lader Sproget ingen Tvivl, og det træffer sig så, at dens Original er bevaret, og findes endog her i Landet, nemlig i Arn. Magn. Samling (Nr. 787 i 4to p. Pergament). Da Udgiveren desværre ikke har haft Lejlighed til at kunne anstille en nøjagtig og gennemgående Sammenligning mellem Originalen og Oversættelsen, tør jeg ikke sige, at det just er denne Afskrift af Postillen, der har foreligget Oversætteren; tvertimod er der Mærker på, at det ikke har været den. Den svenske Årgang er fuldstændig, forsåvidt den begynder med Ad-

vent og følger Trinitatis-Tiden ud; men iøvrigt er Håndskriftet mishandlet, ved Indbindingen og på anden Måde, sammesteder er der skåret Blade ud, andresteder er de sat om imellem hverandre, så det er vanskeligt at finde rede i dem. Men hvad enten det nu er samme Afskrift af Postillen eller en anden, den danske Oversætter har benyttet, så er det denne svenske Postil han har oversat, og givet en i visse Måder tro, stundum altfor tro Oversættelse af. Dog binder Oversættelsen sig ikke fastere til sin Forskrift, end at den mangengang forkorter, omflytter eller øger den, tager flere eller færre Citater af Bibelen, Kirkefædrene og navnlig af Birgittes Åbenbaringer, skønt det er jo muligt, at disse Afvigelser for en Del kan hidrøre fra den svenske Text selv, hvis den har været forskellig fra Exemplaret i Arn. Magnæanske Samling. En Udeladelse er der dog sket heltigennem, som viser Oversætterens Ulyst til at indlade sig med Latinen. Thi medens den Svenske Postille altid anfører sine Citater, efter brugelig Skik fra den Tid, af Bibelen, Kirkefædrene og Birgitte, først på Latin, og derefter gengiver dem på Modersmålet, ja tilføjer Bog og Kapitel, såvel ved de første som ved de sidste: så overspringer den danske de første og udelader de sidste. Vilde man nu tænke, at også dette kunde have ligget i den benyttede Forskrift, så har Oversætteren ialfald bestemt fundet sig vel ved denne kortere Citations-Måde, thi når han uundgåelig nødes til at indlade sig på Latinen i Navnenes Bøjningsformer, røber han ingen Kundskab til sin Donat, hvad der jo også vilde være urimeligt at forlange, hvis det er en Nonne, der har oversat eller afskrevet Bogen. Og dette synes næsten at fremgå deraf, at alle Hellige, Helgener såvelsom Helgeninder stadig tituleres sancta. For en Ordens Skyld er det her i Udgaven, for de Førstes Vedkommende, ændret til sancte.

Allerede det at denne Postille er kommen til os fra Sverige, tyder da på, hvad Homilierne selv heltigennem bekræfte, at den stammer fra Birgittinerne; hver Prædiken i Samlingen minder, ikke alene ved den hyppige Anførelse af Birgittes Syner og Ytringer i hendes „Åbenbaringer“, men selv ved hvad der idelig tages Sigte på og ved hele Talens Sving, om den berømte nordiske Efterårs-Profetinde. Det ligger da nær at gætte på, at den danske Oversættelse af denne Birgittiner-Postille er bleven til i en af Vadstenas Aflæggere her i Landet, såmeget mere som vore religiøse Kloster-Skrifter jo gerne stammer fra Maribo eller Mariager. Og da der ikke findes Spor af jydsk Mundart i Bogen, som ellers så let rober sig i vort ældste Skriftsprog, kommer man lettest til at tænke på det forstnævnte Kloster.

Der er ikke bevaret os nogen Ordinans for de danske Birgittiner-Klostere, men man kan jo let vide, at Dotrene lignede Moderen, og i Vadstena-Ordinans er Prædiken på Modersmålet for Folket flittig indskærpet. I 13de Kapitel hedder det, at „de tretten Præster skulle aleneste vare det gudelige Embede og Studering, ikke skøtte noget andet Ærinde eller Embede, hver Søndag skulle de udtyde i selve Messen den Dags Evangelium på deres Modersmål for alle Tilhørerne“¹). — At nu en dansk Birgittiner-Nonne kunde få Lyst til at oversætte en svensk Homili-Samling, det beviser jo ikke, at Klosterets Præster var dette Bud overhorige, men dels at ingen af dem havde følt Lyst eller haft Magt til at skrive en sådan „Postilla“, og dels at Dotrene, og vel ikke uden Grund, blev ved at se op til Moderen, og vente det bedste Ord fra hende, ialfald sålænge de levede og førte Ordet, hvem Stifterinden havde

¹) se C. F. Lindström, Wadst. Kloster-reglor S. 72 (Saml. af Sv. Fornsk. Sällsk. II.).

kunnet tænde den Ild hos, hvoraf hun selv luede. Det er altså vistnok kun på anden Hånd, at denne Bog giver os en Forestilling om, hvad Tale og Lærdom der førtes af de danske Birgittinere, men da de aldrig udviklede nogen selvstændig Virksomhed, bliver Slutningen sikker nok, at var den blot ligeså god, den var vist ikke bedre end i Vadstena.

Christiern Pedersen indleder sin Postille med den Bemærkning, at Apostlerne skrev på de Folks Tungemål, hvem deres Skrift var stilet til, og „havde nogen af dem skrevet Evangelia til Danmarks Rige, da havde han dem visselige skrevet på ret Danske, så alle det forstodet havde“. Men han anvendte dog kun sin Grundsætning, mod dem der indbildte sig at Latin var det hellige Sprog, for sit Forsøg at gøre Evangelierne til Folkelæsning. Birgitte var gennemtrængt af Overbevisningen om, hvor magtpåliggende det var, at der frembares et mundtligt Vidnesbyrd. Det er en af de mest tiltalende Sider hos hende, den Nidkærlighed, hvormed hun holdt Modersmålet, Folkets Tungemål, i Ære, og den udsprang jo naturligvis deraf, at det var hende virkelig om at gøre, at Folket skulde høre og forstå, at Talen skulde gå det til Hjerte. Derfor hørte hun i sine Drømme, derfor indskærpede hun i sine Skrifter, derfor påbød hun i sin Kloster-Regel, at der skulde prædikes for Folket på Modersmålet, og der opstod jo også flere Prædikanter i Vadstena, som vandt Navnkundighed ved deres Veltalenhed. Blandt sådanne nævnes en Broder Johannes, der blev kaldt „en anden Krysostomos“, og som også skal have efterladt sig en Homili-Samling. Om nu denne kunde være Originalen til vor danske Vinterpostil, eller den hidrører fra en anden bekendt Vadstena-Prædikant, kan ikke siges, men vil måske blive oplyst, når den fortjente Udgiver af St. Birgittes „Uppenbareelser“ når så vidt, at han også inddrager den fornsvenske homiletiske Literatur under sine omhyggelige Undersøgelser.

I alle Tilfælde er det en Prøve af den birgittinske Prædiken her foreligger, og så fuldstændig at den vel kan give os et ganske tydeligt Begreb om den. Det blev allerede ovenfor antydet, at man i den genkender den mærkelige Kvinde, fra hvem Opvækkelsen udgik. Den når vel ingenlunde hendes Ytringsmåde i ildfuld Styrke, men den bevæger sig dog i samme Kreds og i samme Retning. Man har kaldt hende en Forløber for Reformationen, og man kunde vel synes, at det kommer ikke så nøje an på et sådant Navn, der jo lader sig give en Forklaring, så det kan ikke misforstås. Men det gælder dog i Historiens store Forhold som i Livets små, at er man for rundhåndet med at uddele Titler og Ordener, svækker man selv deres Betydning. Det er unegteligt, at da der er Sammenhæng i al Vorherres Styrelse, og den er synlig nok i Menneskeslægtens Udvikling, så må der også have været Forløbere og Beredere for et så indgribende Vendepunkt som Kirkefornyelsen i det 16de Århundrede. Den forberedtes på flere Måder, og kan i visse Henseender, hvor pludselig end M. Luther dukker op og hvor enlig han står, siges at bero på disse Forberedelser. Men hvem der med Føje skal kaldes en ny Tids Forløber, må i et eller andet væsenlig Punkt have en Anelse om hvad den ny Tid bringer, og skimte lidt af hvad der bærer og skaber den. En Forløber for M. Luther og Reformationen måtte under Lovens Åg i Middelalderen have haft noget Blik for eller Følelse af, at Evangeliet er om Guds frie Nåde i Kristo, at vor Frelse er alene Guds Gerning, og Syn for denne Gernings Fuldbgyrdelse i hans egne Indstiftelser, så vi kun kan gøre dette ene: tro hvad han taler, og derved modtage Frelsen. Der må med andre Ord være en Tanke hos ham om den ny Pagt i Modsætning til den gamle. Men dertil mærker man i Grunden intet hos Birgitte, ellers kunde hun ikke indbilde sig, at Pavens

Aflad er større end Nogen kan tænke sig¹⁾. Hun kan vist i denne Henseende ikke stilles ved Siden f. Ex. af Johan Huss. Der er en sædelig Alvor hos Birgitte, en brændende Nidkærlighed, der aldrig trættes og aldrig udtømmer sit rige Forråd af Ord og Billeder, for at indskærpe, indprænte, indbrænde Saligheds-Sagens Alvor i Læserne, men altid under det pinlige Indtryk, at Arbejdet er denne Vælten af Lovens Sisylfus-Sten. Selv efterat have læst Prof. F. Hammerichs underholdende Skildring af denne nordiske Helgeninde, og set hende fremstillet med historisk Sanddrubed i et smukt Lys, gør hun dog det samme Indtryk på mig som hidtil, snarere som en Flamme, der endnu en Gang blusser op, før den slukkes, end som en Morgenrøde, der melder Solopgang; snarere som en Efterårsblomst vi beundrer, fordi Årstiden er så langt fremrykket, end som en Forårsurt, der lover os, skønt det endnu er så koldt, at Våren er undervejs. Kortelig sagt, at Birgitte, som hun har afmalet sig i sine Skrifter og i sin Stiftelse, hel og holden tilhører Middelalderen, trods hendes Syn for mange af dens Brøst og hendes Torden mod dens Laster. Og hvad der gælder Læremesterinden selv, det gælder endnu i højere Grad hendes Lærlinger, og hos dem er det så meget mere føleligt, som de ingenlunde kan måle sig med hende i Kraft, og fattes Billedpragten, der tidt blænder hos hende. Det finder da også sin Anvendelse på Forfatteren af Postillen her.

Prædike-Måden er hos denne Birgittiner den samme som i Middelalderens Postiller ellers. Når Texten er læst, findes der i

¹⁾ »Guds Moder talde til Bruden sigende: o Datter, hvi drøves du? Hun svarede: thi at jeg søger ej disse hellige Steder som ere i Rom! Maria sagde: dig loves at søge disse Steder med Ydmyghed og gudelig Ærefrygt (wyrdhning); thi at her i Rom er mer Aflad end Mændene kunne tro, der Guds hellige Mænd »ærned« og forskyldte, med sit dyre Blod og Bønner, af min Son. (se Birgittes Uppenbarelser VI. cap. 105).

Læsten tre, fem, eller som oftest „syv Ting mærkende“, og disse udføres da nærmere. Eller der nævnes f. Ex. sex Slags vanføre Mennesker i Læsten: blinde, halte, spedalske, døve, døde og fattige; de tegne sex Slags Syndere: Hoffærdige, Vantro, Skørlevnere, Gerrige, Drankere, men Fattige tegne Ydmyge. Eller der i denne hellige Læst nævnes fire Mennesker: Johannes, Kristus, Elias og Profeten; Johannes betegner Nåden, Kristus Kærligheden, Elias Afholdenhed og Profeten Tålmod, og nu tales der nærmere om disse fire Æmner. Meget betegnende og nærmere oplysende hvad der ovenfor blev sagt om hele Middelalderens kristelige Synskreds, som Birgittinerne ikke så ud over, det er den i Postillerne almindelige Udlæggelse af Evangeliet på Septuagesima Søndag, Herrens Lignelse om Arbejderne i Vingården. Den stammer nok fra St. Hieronymus (S. 84), men det kunde rigtig nok synes, at dens Urimelighed måtte blive mere indlysende for hvert Århundrede der forløb, for ej at tale om det Årtusinde, der ligger imellem Hieronymus og Birgittes Disciple, dersom det i sådanne Tilfælde kom an på det udvortes Syn på Tiden og Ting. Imidlertid fortsatte den uhindret sin Vej og gjorde Vandringer helt ned til Reformationen, så den naturligvis også findes i Chr. Pedersens Postille (se Danske Skrifter I. S. 231). Det hedder da, som vi læser hos denne vor Birgittiner-Homilet: denne Husbonde er vor Skaber, han har en Vingård, som er den hellige Kirke. Morgen-Timen varede til Noas Flod; da var Adam og andre Patriarker Arbejdsmændene. Ters-Timen da var Abraham og andre Patriarker Arbejdsmændene. Sext-Timen var, da Moses og andre retvise Mænd kom til Arbejdet. Nons-Timen, da David og andre Profeter blev kaldede, og den Time varede indtil Kristi Komme, da begyndte den elfte Time og rækker til Dommedag, i hvilken Kristus og Apostlerne og siden alle andre Kendefædre var Arbejdsmænd. — Det er om denne Udlæggelse

Luther siger i sin Kirkepostil: „sådan Sniksnak (solch Geschwätz) er god at fordrive Tiden med, når man ellers ikke har noget at prædike. For det rimer sig dårlig, at når Penningen skulde være det evige Liv, så skulde de Første, altså Adam og de første hellige Patriarker ikke lade sig nøje med den... Derfor lader vi sådanne Fabler fare og bliver ved Kristi enfoldige Lære og Mening, som ved denne Lignelse vil vise, hvordan det går til i Himmeriges Rige, d. e. i Kristenheden her på Jorden“.

Det er nu ikke tilfældigt, at måske Ingen mellem Augustin og Luther kunde få Øje på, at denne Lignelse kun kan passe på Kristenheden; thi for hele Middelalderen løb det gamle og det ny Testamente ud i Et, ja således at Kristenheden var som et Tillæg til Jødedommen, den yderste Ende. den elfte Time, de kun undrede sig over, kunde vare sålænge. Derfor blev Kirke-Regiment og Kirke-Tjeneste, Læren og Livet formet derefter; den gamle Pagt stod som Forbilledet, det var Opgaven at ligne dette såmeget som muligt, og Prædikanternes Tale, når den var stærkest, var snarere en Genklang af Esaias og Jeremias, end hvad der lignede Peters eller Pauli Vidnesbyrd. Og godt og vel, om de mindede om de første, det var jo kun ved en eller anden Opvækkelse at der blev hørt denne Dønning af den profetiske Straffetale; men der kan vist med Føje tales om en sådan Opvækkelse idetmindste i en vis Kreds her i Norden ved Birgitte og hendes Skole i dens Velmagt. Langt tiere blev Middelalderen og navnlig de sidste Århundreders Prædiken og Evangelie-Udlæggelse en Forstening, en livløs og kraftløs Opramsen af hvad St. Den eller St. Den i den Anledning havde sagt eller skrevet.

Denne Citat-Prædiken, der som bekendt kom igen under den åndløse Protestantisme, kun at Bibelsprogene havde fortrængt „Catenæ patrum“, møde vi da også hos Birgittinerne, som den foreliggende Prove viser. Men der er dog noget ejendommeligt

hos dem, som giver dem et Fortrin for Samtidens Opbyggelses-Skrifter. Der er en Eftervirkning af Birgittes Varme; når de tugter Laster eller roser Dyder, fornemmer man, at det er velment, at det er ikke en officiel pligtskyldigst Tjeneste de udfører, men at Sagen selv ligger dem på Hjerte. Om noget Evangelium i kristelig Forstand, et Glædes-Budskab om Synderes Frelse fra Synd og Død i Kristo Jesu Vorherre, formedelst Troen, om Syndernes Forladelse skænket os i den hellige Dåb, således som hos M. Luther, er der ikke Talen i disse Prædikener. Dåben nævnes ikke, såvidt jeg har set, i hele denne Vinterpostil, og når Herrens Nadver en enkelt Gang omtales (S. 53), da er det som en Brøk af Pønitensen, at de Angergivne skulle „tage Herrens Legeme“. Men under mange forskellige Billeder og Vendinger ivres der med Nidkærhed mod Synder og Laster, mod Hoffærdighed, mod Avind og Vrede, mod Ladhed og Gerrighed, mod Frådseri og Drukkenskab, og især mod Ukyskhed. Det er blandt det Vorherre skal have åbenbaret Birgitte (Side 122) at „her i Sverige er der en Art Djævle som regere i Frådseri og Drukkenskab, en anden som opægger både Menneskens Sjæl og Legeme, og en tredie, ledere og ukvemmeligere end alle andre, som opvække Mennesken til Ukyskhed, og det endog imod Naturen“. Ligesom det enlige Liv, Klosterlivet, stadig anprises, og det endog udrages som en nyttelig Ting til Kendedom og Efterdømme af Evangeliet om Jesus som 12 Års Barn i Templet, at vi skulle fly Almuens Omgængelse, „thi i Almuen tabte Maria Guds Son“ og „Zakkæus fik ej se Guds Søn for Almuen“ — således revses de forsømmelige og storagtige Abbeder skarpt, og det indskærpes idelig Formændene at være tro og årvågne — „som den gode Formand Jakob, der siger: Sønnen flyede af mine Øjne“ (jf. Genes. 31, 30).

Til at bekæmpe disse Synder og vække Gru og Afsky for dem, såvelsom til at opmuntre og formane til alle gode kristelige Dyder, bruger nu denne Birgittiner-Prædikant, ligesom sine For-gængere, en Mængde Citater. Tiest benyttes Birgittes „Åbenbaringer“, Ord som Herren eller hans hellige Moder har talt til hende, eller Syner de har vist hende. At disse er Hovedkilden, er ikke så iøjnefaldende i den danske Oversættelse som i den svenske Original, fordi hin har udeladt Angivelsen af Bog og Kapitel; men den mener dem, ikke alene hvor Birgittes Navn udtrykkelig nævnes, men mange Gange, hvor det blot hedder: „ok thy ær screuet“, „som wor Herre siger“, „som han self siger“, eller hvor der henvises til „Skriften“; thi det betyder i Middelalderens Postiller ligesåtid Kirkefædrenes som Profeternes og Apostlernes Skrifter, og i Birgittinernes fuldsåtid Birgittes som den kristne Menigheds hellige Skrift. Men i denne er Forfatteren iøvrigt også godt hjemme, såvel i det ny som i det gamle Testamente, og der er ikke mange af Bibelens Bøger, der ikke nævnes eller benyttes i denne halve Postille, især dog Profeterne og Pauli Breve. Når „Læsten“ nævnes, er det ikke hele Bibelen eller det ny Testamente, men kun de fire Evangelier og da navnlig Søndags-Evangelierne.

Af Kirkefædrene anføres ingen så tidt som Augustinus og Gregor den Store. Til et Birgittiner-Klosters mandlige Beboere hørte jo, foruden de 13 Præster (Apostel-Tallet når Paulus regnes med) 4 Diakoner, til Minde om den vesterlandske Kirkes fire navnkundige Lærere: Ambrosius, Hieronymus, Augustinus og Gregorius Magnus. De to første citeres også, men dog ikke tiere end den østerlandske Kirkes berømte Taler, Krysstomos; men de to sidste desto hyppigere. Der er kun én af de yngre Kirkelærere, der kan gøre dem Rangen stridig, det er Bernardus, den hellige Bernhard af Clairvaux. Disse tre er

ret egentlig Klosterfolkets Yndlingsforfattere, og man læser neppe nogen Homili, uden at jo en eller anden Sætning er belagt og uigendrivelig bevist ved Ytringer af dem. Statsmanden Cassiodorus, der trak sig tilbage til Benedikts Kloster († 562), nævnes dog et Par Gange, såvelsom den spanske Ærkebisp og Kirkehistoriker Isidorus af Sevilla († 636), de berømte Engelskmænd, Beda den Ærværdige og Ærkebisp Anselm, samt Hedningen Seneca, der havde en høj Stjerne i Middelalderens Kristendom. Også en enkelt Ytring anføres af Origines, Basilus Magnus, den numidiske Biskop Fulgencius († 533), Paulinus af Akvileja († 804), Pave Leo den Store. Den Hugo som nævnes S. 136 er vistnok den berømte Pariser-Lærer af St. Victore, Middelalderens „alter Augustinus“ († 1141), eller måske Dominikaneren Hugo a St. Caro, Forfatter af en bibelsk Kommentar († 1260). Hvad det er for en Philippus der citeres S. 159 er mig ukendt.

Forholdet mellem den svenske Original og den danske Oversættelse af denne Postille har jeg alt antydnet ovenfor, hvad Indholdet angår. Sproget i Oversættelsen er, som man strax ser, så svenskagtigt, at mange Læsere måske nodig vil tro, det skal gælde for Dansk, dersom man ikke var istand til at lægge den svenske Original ved Siden. Men så mærker man nok Forskellen¹⁾. Når der stiftedes Aflæggere af Vadstena, som andensteds så i Maribo, blev der jo sendt Præster og vel også Nonner fra Moder-Klosteret derhen, for at indrette alt efter Ordenens Regel, og den livlige Forbindelse mellem den svenske Moder og de danske eller norske Døtre har vel ganske naturlig slovet Øret for Forskellen mellem de nordiske Mundarter, så det

¹⁾ I min »Gammeldanske Læsebog« S. 96 har jeg aftrykt en Spalte af hver til Jævnførelse.

er ikke utænkeligt, om der i Birgittiner-Klostrene i Danmark og Norge opstod et skandinavisk Blandingsmål af Landets Sprog med stærkt svensk Islæt. I detmindste er det øjensynligt, at det blev Tilfældet med deres Skrift. Dobbelt stærk var Indvirkningen, når, som i nærværende Tilfælde, en dansk Birgittiner-Nonne skulde til at overføre et svensk Skrift på sit Modersmål, da blev Pennen ikke nøjeregnende med en Mængde Ord og Ordformer, som selv Øret til daglig Brug var så vant til, at det knap vidste, eller ialfald lagde Mærke til, om de hørte hjemme i hendes egen Mundart, eller i de Præsters og Søstres, hun stadig plejede at høre tale således. Imidlertid er såmeget klart, at det ikke kan være en Svensker, der har forsøgt at skrive for Danske, men en dansk Mand, eller snarere Kvinde, der har gjort sit bedste for at skrive for sine Landsmænd.

Til Postillen er der føjet nogle Tillæg, både for og bag. Den indledes med en Oversættelse af den såkaldte „Athanasianske Trosbekendelse“, og efter Homilierne er tilføjet „de femten Tegn for Dommedag“ og en Række asketiske Bemærkninger og Leve-regler. Intet af dette findes i den svenske, som derimod har et andet Tillæg, en Samling af Jærtegn eller Exempel-Legender, 55 i Tallet foruden et Par Brudstykker. Disse Tillæg i den danske synes ikke tydelig at røbe nogen svensk Forskrift, det skulde da være sådanne grammatikalske Former som: vi thiæntom, I wisten, forsmadhen, gan osv.; men det er ikke andet end hvad der forekommer omtrent i alle danske Klosterskrifter, og som, hvis man ikke vil antage det for overgemte gammeldanske Former, ialfald godt kan høre til det i Birgittiner-Klostrene, som den stadige Omgang med Folk fra Naboriget førte med sig.

Men med alle sine Skrøbeligheder, de udvortes med de indvortes, så bliver denne Vinterpostille den ældste Prædikensamling på Dansk, og alene af den Grund fortjener den Opmærksomhed.

Den stammer fra en Tid, da man, og det med Rette, taler om at Pavedømmets Mørke rugede tykt og tungt over Kristenheden, og fra et af de Samfund, som den oplyste Protestantisme altid har betragtet med en Blanding af Hån og Forfærdelse, og dog kan man vist ikke andet end give en kristelig Bonde Ret, som jeg engang læste en af Homilierne for. Han recenserede den med de Ord: „ja der siges såmænd meget i Kirkerne endnu den Dag idag, som er meget vovere end det!“ Homilierne må være blevne til i Begyndelsen af 15de Århundrede, og Oversættelsen er ikke meget yngre, måske fra Midten af samme Århundrede.

Rønnebæk Præstegård, Februar 1865.

C. J. Brandt.

H wær then mænniskæ som sæl ok heel wil wordhæ, tha for
all thing ærr hæne mæst nodhwrtelikt, at hwn halder ok
gomer almænnelik cristne troo. Hwilken troo hwa som æy
gøomer heel ok wspiældit ok w brøden, wden allt twiff tha skal
han ewerdhelighe fortapis. Allmænnelik cristen troo ær thæsse 5
stykke som hær æfter fylgher, at wi skwlæ hedhre ok æræ een
Guth ij thræfoldwgheet ok thræfoldwgheet ij enwgheet, æy sam-
blændendæ personæs, ok atskilliændæ sælfstandilsæ. Annær
personæ ær Guth fadherz, annær personæ ær Guth søns, annær
personæ ær then hælghæ andz. Thogh ær fadhers, ok søns, ok 10
then hælghæ andz, een guthdom, een jæffnliik æræ ok ewerdhelik
makt. Hwærdan som Guth fadher ær theligher ær Guth søn, ok
theligher ær then hælghæ and. Wskapter ær fadher, wskapter ær
søn, wskapter ær then hælghæ and. Wmætelik fadher, wmætelik
søn, wmætelik then hælghæ and. Eewerdeligh fadher, ewerdhelik 15 1^r
søn, ewerdhelik then hælghæ and. Ok tho hwærmæn æræ æy
thre ewerdhelighe, wden een ewerdhelik, swa som æy ære thre
wskaptæ, ok æy thre wmætedhe, wden een wskapter, ok een
wmætindhæ. Sameledh almæktwgh ær fadher, almæktwgh søn,
almæktwgh then hælghæ and. Ok tho hwærmæn ære æy thre 20
almæktwghæ, wden een almæktwgher. Swa ok Guth ær fadher,
Guth søn, Guth then hælghæ and. Tho hwærmæn ære æy thre
guthe, wden een Guth. Swa ok herræ ær fadher, herræ søn,
herræ then hælghæ and. Ok tho hwærmæn ære æy thre herræ,
wden een herræ. For thy at swa som wi nødhes aff cristelik 25
sannande, at kænnes hwær een personæn synnerlighe een Guth, ok
een herræ, swa forbiwdhes wi aff almænnelik cristen troo, at sighe
ok kænnes thre guthe, æller thre herræ. Fadher aff ængin ær
giordh, ok æy skapt, ok æy føed. Søn aff enestæ fadher ær, æy
giordh ok æy skapt, nwm fødder. Then hælghæ and aff fadher 30

- ok sön, æy giordh, æy skapt, æy foöd, nwm framgangende. Ok
 II thy een ær fadher, æy thre fædher, een sön, æy thre söner; een
 hælge and, æy thre hælge andæ. Ok ij thennæ thræfaldwgheet
 ær ængte för æller sidhen, ængte meer æller mynnæ. Nwm allæ
 5 thre personæ ære sik til sammæn ewerdhelighe ok samlighe.
 Swa at ower all thing, som nw til faren ære saghd, skal hedhræs
 ok wwrðhes eenwgheet ij thræfaldwgheet, ok thræfaldwgheet ij
 eenwgheet. Hwilkin som wil ewerdhelighe sæl waræ, han skal
 swa kænne ok wnderstaa aff the hælge thræfaldwgheet.
- 10 Framdeles ær *thet* hwær mænniskæ nõdhwrfftelikt til ewerdhelik
 heelsæ, at hwn ok troor stadhelighe pa wars herræ *Jhesu Christi*
 mandom. Thy ær *thetta* wor rættæ troo, at wi troo *thet* ok
 kænnes, at wor herræ *Jhesus Christus* gutz sön ær sander guth,
 ok sander man. Gwth ær han aff fadherz sælfstandilse fore
 15 wærlz ophooff fødder, ok man ær han aff modherz sælstandilsæ,
 ij wærliden fødder. Fwlkommen guth, fwlkommen man ær han,
 11* bestandende aff skælligh siæl ok mænniskelikt ligheme. Liigher
 ær han sin fadher æfter guthdommen, myndræ ær han syn
 fadher æfter mandomæn. Hwilken æn tho at han ær guth ok
 20 man, thogh ære æy twa, wden een *Cristus*. Een ær han æy *met*
 wmwændilsæ guthdomenz ij *køot*, wden *met* annammelsæ mandoms-
 inz ij Guth. Een alzthinges ey *met* sælstandilsæs samblendilsæ,
 nwm ij personenz eenwgheet. Thy at swa som een skællik siæl
 ok *køot* ær een menniskæ, swa ok guth ok man ær een *Christus*.
- 25 Hwilken som pinter ær för wor heelsæ, nedh foor til hælwetæs,
 ok thridhiæ dagh op stodh aff dødbæ, op foor til hymmlæ, ok
 siter oppa høyræ hand Gutz fadherz, almæktindis, komme-
 skwillendæ ær at døomæ lewændæ ok dødhæ. Moot hwæs til
 kommælsæ allæ mænniskæ skwlæ opsta, *met* sinæ kroppæ, ok
 30 skwlæ goræ rægnskap aff therræ æyghnæ *gerningæ*. Ok hwilke
 som godhe *gerningæ* hassue giort, the skwlæ gaa ij ewerdhelikt
 111 lif, ok the som onde *gerningæ* haue giort, the skulæ gaa ii
 ewerdhelik eeld. *Thetta* hæer ær almænnelik *cristin* troo, hwilken
 wden hwær trolighe ok stadhelighe troor, han skal æy mwghe
 35 waræ heel.

Forstæ sandaghen ii aduarentenæ.

Thæn tidh *Jhesus* kom a hænder *Jerusalem*, tha sænde han twa sinæ kænnswenæ ok sagdhe til them: gaan til *thet* kastel som foræ edher ær, ok gensten skullæ ii finnæ een asna modher bwnden ok asna folæn met hænnæ, løsen them ok ledhen til mech. Ok om nager sigher naget mot 5 edher, tha sighen, at jæk thorff them wether, ok gensten skal han latæ them løs. Ok *thet* bødth *Jhesus* forthy goræ at *thet* skulde fulkommes som *propheten* foræ spodhe ok sagdhe: sighen them som bygge ii *Jerusalem*, at theræ konning skal them komnæ saghtfærdugher, ok odhmyuklighe ridhende 10 oppa een asna folæ. *Jhesu* kænnæswenæ giordhæ som han them bødth ok ledde til hanom asna modher ok asna folæn 11* ok lagdhæ syn klædher oppa them. Ok *Jhesus* sattes oppa folæn ok reedh. Ok maugge aff almughen bredde sinæ klædher a wæghen wnder asnæns foter. Ok somlighe skaræ 15 qwistæ aff træn ok strødde pa wæghen. Æn almughen som bathe foræ hannom gik ok æffter the ropadhæ ok saghdhe: wi bedhiom thec Guth fadher ii hymmerighes hogdh, at thu helæ os om thyn welsignædhæ sön, hwilken som komber ii thit naffn sænder aff thec, fredh waræ ii jordherighe ok æræ 20 Guth fadher ii hymmerighes hogdh!

Sanctus *Augustinus* sigher: thænne timen kallæs æy wden sak wars herræ tilqwæmd, ok for then skuld tilbwrdhæ hæghe

fædher at haldæ hoghtidh ii thennæ timen, at hwær cristen
 mæn[ni]skæ skuldæ sik til redhæ ok sinæ synder bædræ ok rensæ
 sik aff them, at the mattæ werdelighe hælghæ ok haldæ Gutz
 sens fødzlæ hoghtidh, huilken som Ambrosiws sigher kom rætwiis
 iv 5 til os syndughæ, at han skulde göræ os rætwisæ. Han kom
 milder til w mildæ, at han skulde göræ them mildæ, han kom
 ødhmyker til bøgffærdughæ, at han skulde them ødhmykæ.

Nw ær mærkende ii læstennæ siw thing os nyttelik til
 kænndom. Først ær at Jhesus sændæ twa sinæ kænnesuena at
 10 ledhæ til sik asnanæ. The tua teknæ allæ guthelighe kænnedoms
 predikæræ, hwilke ther til at the ære werdughe framferæ Gutz
 ordh, tha skullæ the haffwa twæffaldæn kærlik, som ær Gutz
 kærlik ok syn jæmcristins. Æn thessæ Gutz sændebudh amotsigx
 afftæ ok theræ kænndom, swa som scriuet ær: konningen ij
 15 hymmerighe sænde sinæ thiænæræ at kallæ mænniskene til hymme-
 righes glædhe, æn the bortginge til werlzlighe affling ok kotlik
 lwstæ, ok somma aff them hioldæ hans thiænæræ ok halnedhæ
 them smælighe, ok dropæ them, ok thy loth konningen dræpæ the
 mandræpæræ ok opbrænnæ theræ stadh. Thy at the som amot
 20 sighe Gutz ordh the skullæ fordæruæs vnder Gutz grymmelighe
 iv* rætwisæ, ok brænnæ ij hæluetes eld, wden the bædræ sik. Til
 hwilke *Christus* sigher: jak skal domæ them met mit swærdh,
 hwilket allæ theræ lemme skal swnderskæræ aff howfuchet ok til
 feternæ. Jak skal opfyllæ them met opwællænde eld, hwilkin
 25 aldrih skal wanskæs, thy at jak manædhæ them som milder
 fædher, ok the wilde æy høræ mech, jak tedhe them myn ordh
 ok the forsmadhæ them, ok thy ther amot som scriuet ær:
 then som gemæ Gutz ordh, han skal waræ wden fortapilsæ. Thy
 sigher *Christus*: sælæ ære the som høræ Gutz ordh oc gome them.
 30 Ok annæntidh ær mærkende at Jhesus bødh løsæ ok ledhæ
 til sik asnanæ, ok ther met vnderstandes, at scriptæfædher skullæ
 afflösæ the syndughe mænniskæ, som sik rættelighe scriptæ wether
 them, ok ledhe til Jhesum met guthelik kænndom, til hwilke
 scriptæ fædher *Christus* sigher: hwilke ij løsæ aff synden ij
 35 jordherighe, the skullæ waræ afflostæ ij hymmerighe. Ok thy
 skullæ wj os gernæ scriptæ. For hwilkit *Augustinus* sigher: nar

wj røghiom os for waræ synder, tha giffuæ wj Guth *thet* som os
 bær, *met* hwilket wi wordhæ ater leffuændes aff syndenæ død, v
 ok tha finder war wwen ængæ sak til at røghe os for Gutz dom,
 thy at syndenæ wedhergangæ ær siælenæ helsæ, ok lastænnæ for-
 dæruelsæ, ok dygdhenæ oprættilsæ, ok diæfflennæ motstridhilsæ. 5
 Hwn jgenlykker diæffuelsins mun som ær hæluete ok oplatær
 hymmerighes port. Æn thy ær wær mange bidhæ swa længe *met*
 theræ *scriptæmal* ok bætring swa at the trøstæ oppa lankt liiff,
 amot hwilke *Augustinus* sigher: engin sighe swa æller thænke,
 lankt ær til *myn* dødz ok doms dagh, thy at allæ mænniskæ liiffs 10
 timæ ær stakkæther ok *then sammæ* lille liiffs time ær wwis,
 hwore lang *han* kan waræ. Æy west thu, mænniskæ, nar thyn
 yterstæ dagh komber, ræt thee ij dagh, thy at mange gripæs
 bradhelighe som trøstæ oppa lankt liiff ok sighe swa: morghon,
 morghon wil jak bætræ mech. Wakom thy allæ at leffue wæl, at 15
 æy skal war yterste daghen finnæ os wredhæbon, thy at theligher
 skal hwær mænniskæ finnæs for Gutz dom, hwilken *han* hædhen
 gar ij syn yterstæ dagh. Thy ther til at syndugh mænniskæ skal v*
 witæ, hwore wadhelikit *thet* ær at hædhæn kallæs wden *scriptæmal*:
thet tedhes *sancte* Birghitte een siæl, hwilken bradhelighe 20
 war kallædh for Gutz dom wden *scriptæmal*, hwilke allæ diæfflæ
 røgdhe ok saghde: o Guth, thessæ quinnen wilde lønæ sik for
 thee, æn os war hwn kænd ok openbar. Domaren swarædhe:
 syndæ wethergangæ ær høxstæ thuæterskæ, æn for thy at thessæ
 quinnæ wilde æy thua sik ij sin timæ *met scriptæmal*, thy skal 25
 hwn hær ælter swartes aff edhre diæfflæ wrenlicheet, ok for thy
 at hwn wilde æy siælf skæmmæ sik for een *scriptæfader*, tha
 ær nw rætwest at hwn skal skændæs aff mangæ ok for allom.
 Ok thy skullæ wj os *gernæ scriptæ*. Thy at *Bernardus* sigher:
 o ydhrwghe mænniskæ, ødhmyukt ok sælt hop theræ, som sik 30
 rættelighe *scriptæ*, huore mekit thu format hos alzwaldugher Guth,
 hwore rasklighe thu winder *hannem* som wwinelik ær, hwore
 rasklighe thu omwænder *grymnæstæ* domæræ ij mildæstæ fader!

Thridiæ ær at *Jhesus* sat oppa asnæn, hwilke som teknæ vi
 ødhmywke mænniskæ the som Guth ære lydughe, hwilke som ære 35
 Gutz sætæ, swa som *han* sigher: *hymmelin*, som ære mænnisker

the *som* all sin kærlek ok astunden haffuæ til hymmerighes, the æræ mit sæte. Ok høghestæ Guth bygger *met* ødhmyukæ, ok them *som* haffuæ ydbrughæ for sinæ synder. Thy sagdhe *Christus* til *sancte* Birghitte: o dotter, ælskæ mech aff alt hiærtæ ok følgh
 5 *myn* ødhmyukt ok *myn* wiliæ. Gör thu *thet* tha skal thit hiærtæ waræ *met* mit hiærtæ, ok optændes *met* *myn* ælskelicheet, swa som nagheth thert wardher lwghænde aff eld, swa skal thin siæl opfyllæs aff mech, ok jak skal waræ ij theech swa at all *werlzlik* thing skulæ waræ theech besk, ok alder kotzsens luste *som* eter.
 10 Thu skalt hwilæs a *myn* guthidoms arm, hwar ængen kotz luste ær, wden andæns glædhe ok lustilse, aff hwilke siælen lustes jnnæn til ok wden, ok ær fwl *met* glædhe, ok thænker ængtæ æller girnæs wden the glædhe *som* *hwn* haffuer. Swa siter ok diæffuelen ij the *mænniskæ* *som* wænder sin wiliæ til at goræ syndenæ.
 VI* 15 Swa sagdhe *han* ok *sancte* Birghitte a herænde aff een siæl: jak swek hænnæ *met* thre synder *som* war øwerffløthechet ij mat ok dryk ok pæningæ gire ok skørlifnædher. Thy seter jak nw ij hænnæ siæl ok halder hænnæ *met* fæm hænder, *met* eene halder jak hænnæ øghen, at hwn skal æy see andelik thing, *met* andræ
 20 halder jak hænnæ hænder, at hwn skal æy goræ godhæ *gerningæ*, *met* thridhiæ halder jak hænnæ føter, at hwn skal æy ga til godh thing, *met* siærdhæ halder jak hænnæ vnderstandilse, at hwn skal æy blyghes at synde, *met* fæmtæ halder jak hænnæ hiærtæ, at hwn skal æy ij genkommæ til Guth *met* jdhrowghæ. Thessæ
 25 *quinnæ* fik omsidhe jdrughæ ok williæ til at bætræ sik, ok wordh qwit aff diæffuelen for jomfrw Maria bøn.

Fierdhætidd hedhrædhe almughen *Jhesum*, at the wtgangænde mot *hannem*. *Thet* teknær at os' tilbør swa guthdhelighe ok renlighe os tilredhe *met* dygdhæ *gerningæ*, at wj mughe *werdhelighe*
 30 mot war sötæ Guth ij hans signædhe tilqwæmd wtga ok *hannem*
 VII andelighe jntaka ij war siæl. Til hwilkit *propheten* manar os ok sigher: o *Israel*, *som* teknæ *crisnæ* *mænniskæ*, redh theech at løpæ mot thin Guth. Thy manar *scripten* os *annarstadh* ok sigher: foren bort fran idher affguth *som* ær høgffærdh ok gire ok
 35 wærlzgodz ok skørlifnædher ok drwkkenscap, ok redhen edher hiærtæ til Guth ok thiænen *hannem* eensammen, ok *han* skal

frælsæ edher aff edræ wwener. Ok sipher *Augustinus*: wilt thu til redhæ thech at môtæ werdhelighe thin Guth, tha wtkastæ allæ syndæ smittæ wt aff thit hiærtæ ok waktæ at æy finnes naghel ij thec, thet hans waldz øghen misthækkes, ok gør tomt thit hiærtæ aff allæ synder ok opffyl thet met dygdher, ok jgenlyk thet 5 foræ diæffuelen, ok oplat thet for *Christum*. Æn thy ær wær somlighe taka sin Guth thækkelighe til sik, ok omwænde sik ater til synden, æltæ *hannem* smælighe fran sik, for hwilkit *Gregorius* sipher: Guth komber ij somlighe mænniskæ hiærtæ, æn han gør ther æy bliwelse, thy at met synde jdrwghæ tha tagha the Guth 10 til sik, ok ij frestelsænnæ timæ glömæ the then jdrwghæ ok nadhæ VII* som the finge aff Guth, ok swa atergangæ the til at goræ synden swa som the haffdhe ængen anger foræ hafft æller grath. Ok ther om sipher *Paulus*: the korsfæstæ annæntidh Gutz søn, ok haffnæ *hannem* foræ gab, thet ær, at the for skuldæ sik swa meklæ 15 synd som the *hannem* korsfæstæ lighemelighe, thy at the wilæ bliffue ij synden ok forsmæ Gutz nadhæ.

Fæmtetidh ær mærkændæ, at almughen skar qwistæ aff træn ok kastadhæ nedher aa wæghen ther *Jhesus* framredh oppa asnæn. Træn tekne hælghæ mæn, aff hwilke scriuet ær: hwært 20 got træ, thet ær hwær godh mænniskæ som gør godhæ gerningæ frukt, aff hwilke wj skulæ takæ swa som qwistæ dygdhæ æfterdømæ. Tak thy aff Abraham ræthe tro qwist, aff hwilke scriuet ær: Abraham trodhe Guth ok thet reknædhes *hannem* til rætwisæ ok han kallædhis Gutz wen. Tak thy aff hælghæ forfædher ok 25 prophetæ stadughet hop ok tholæmodz æfterdøme. Til hwilket *Jacobus apostolus* manær os ok sipher: o brødher, tagen æruedhes VIII ok tholæmodz ok linlikhetz æfterdøme aff prophetænæ, hwilke som talædhæ ij war *Herræs* naffn, wi saghom them sælæ waræ som tholde. I hêrdhen *Jobs* tholæmodh ok swa *Tobiam*, hwre 30 han war frestædher ok prœuædher om mangæ drøwilse, ok wordh fwlkomen Gutz wen, swa *Ysac*, swa *Jacob*, swa *Moyses*, ok allæ the som Guth thæktes, the foræ fultrolighe offwer mangæ drøwilse. Æn the som æy togho frestilse ok drøwilsæ met Gutz ræddughæ, wden kastadhæ sit wtholmodh ok sin motkorræn ok wbyrgdhilse 35 amot Guth, the fordær[uedes] aff ormæ som æræ diæfflænæ. Thy

sygher war Herræ til mænnisken: skulæ ij æghæ ok behaldæ
 edhræ siælæ ij edhræ iholæmodhe helæ, tha tak kærlik ok andræ
 godhæ dygdhe qwistæ aff them som sik gaffuæ ij dødhen for Gutz
 kærlichet. Swa som *sancte* Paulus sigher om sik siælfwer ok
 5 spør at: hwa skal skiliæ os fran Gutz kærlichet? Æy skal thet
 VIII* gøre drøwilsæ æller ængxlichet æller w mildæ mannæ hat æller
 hwnger æller uækt æller wodhe æller swærdh. Jak ær fwlwis at
 æy dødth, ok æy liiff, ok æy noghet skapt thing skal formughe at
 skiliæ os fran Gutz kærlik. Thy ær scriuet aff thessæ, at the
 10 waræ hetegiordhe aff Gutz nadhe met hwilke the gafwæ aff sik
 guthelik wisdoms lyws, ok hetæstæ brænnende kærlichet ok hetæ,
 ok høffweskestæ omgangelsæ styrk, ok forsmadhæ sik kæt, ok
 gaffuæ thet ij pinæ ok dødth foræ Gutz æræ, ok for thy ære the
 nw klædde met hwidæ renlichetz ok menløsæ klædher ij hymme-
 15 righe ok bæræ sighers palmqwistæ ij hænder.

Siættætidh ær mærkænde, at almughen hedhrædhæ *Jhesum* ok
 nedherkasstæ theræ klædher wnder asnans føter oppa wæghen.
 Æn klædhen teknæ wærlidz godz, som *Gregorius* sigher: huat
 ær all wærlidz thing wden swa som kropsens ij faræ klædhe,
 20 hwilken all skulæ forsmas for *Christi* ælskoghæ ok astundæn,
 som *sancte* Paulus scriuer sik haffuæ giort ok sigher: jak reknæ
 all wærlidzlik thing at forsmas swa som thræk, at jak mughe
 IX afflæ *Christum* ok finnæs ij hannem. Gernæ skulæ wj for-
 lata wærlidzlikit fæfænglikit godz for Gutz skuld, thy at han wil
 25 atergældæ os for thet æwerdhelikit godz hwndrædhæffalt. Som han
 sigher: hwær then som forlater hws æller brødher ælle syster
 æller fadher æller modher æller hu[s]frue æller børn æller akræ
 foræ mit naffn, han skal taghæ hwndrædhæffald løn, ok ther til
 æwerdhelikit liiff, hwilkit righe gerughe æy aktæ. Thy sigher Au-
 30 gustinus til them: o wfyllelik righe mannæ gire, hwilke altidh
 girnæs ok aldrigh mættes, the rædhes æy Guth, ok hedhræ æy
 æller wyrdhæ mæn, o hwre megthen gælniskæ ær thet at letæ ok
 sammansankæ godz ok tapæ hymmerighes righe, ok røktæ sik
 æwerdhelik dødth, ok mestæ æwerdhelikit liiff. Thy sigher war
 35 Herræ: nisker ok girugher skal æy jnga ij hymmerighe righe. Ok

jak sigher edher at raskæræ ær eet kammel at faræ gømtmen eet
nalæ øghe æn righer girugher man jnga ij hymmerighes righe.

Siwndætidd ær mærkende, at the hedhrædhe Jhesum siwngænde
hannem loff, ok badhæ hannem helæ sik. Gørom ok wj sammæledh, ix*
ok sighe swa met hælge mæn: o herræ Guth, jak skal idhelighe 5
loffuæ thit naffn, ok jak skal loffuæ thet met loffs wedher gangæ,
ok myn ben ær herdh, ok thu frælstæ mech aff fortapilsæ, thy
skal jak sighe thech loff ok wælsighnæ thit naffn. Nw for then
skuld at somlighe loffuæ æy Guth for hans godhgerningæ, thy
sigher hælgher kænnefadher: o mænniskæ, thynges thu æller plaghes, 10
thu plaghes rætwislighe ok lustæs met vorsakelike pinæ. Thu for-
smar skaparen ok biwdher ower hans creatwr. Thu forsmar herræn
ok wtkræffwer thiænistæ aff them som han skapædhe. Thu nytia
Gutz godhgerningæ ok rædes æy hans wald. Ok thu eensammen
thiænær æy hannem, mædhæn all thing thiænæ thech om hannem. 15
Thu synder twæff[a]ldelighe ok komber ij twæffal last, forthy at
thu loffwer æy Guth for thet at han skapædhe thech, ok thiænær
æy hannem for thet wald han gaff thech. Ok thy manær os the
hælge script at loffuæ Guth ok sigher swa: o allæ wj som x
glædhis ok frøgdhis, giffuom hannem æræ! Thy waræ hannem loff 20
ok æræ ok hedher æuærdhelighe! Amen.

Annær søndaghen ij ndreuten.

Jhesus sagdhe til sinæ kænnswennæ: foræ domædagh
skulæ vnderlik tekn wordhæ ij sollen ok manen, ok
stiærne. Forthy at the skulæ fortakæ manen sit liws nagra
stund foræ domædagh, ok meghen drøwelsæ skal wordhæ ij
5 werlden, swa at mænniskene skulæ thørræs ok forga for then
rædhelighe storm ok thut ok riwten *som* skal wordhe ij
haffweth, ok for then ryghelighe ræddughæ som tha skal
kommæ ower allæ werldenæ. Ok skulæ ænglænæ thia synæs
swa *som* rædde. Tha skulæ allæ see Gutz søn kommæ ij
10 skyn *met* meklæ makt at plaghæ ok pinæ ondæ, ok *met*
meghet wold at kronæ godhæ. Æn then tidh all thessæ thing
tilbyriæ at wordhæ, tha opløfften idhært *samm*wit, ok opseen
met edhræ hiærtæ til *hymm*erighes hop, thy at tha nalkas
edher aterløn. Seen ok skodhen figenæ træn ok all annær
15 træ. Thy at swa *som* ij witen, at somæren ær nær, tha theræ
frwkt opspringher, swa ok then tidh ij seen all thæssæ thing
x* wordhæ, tha skulæ ij wittæ at Gutz righe ær nær, ok skal
giffues them *som* thet wiliæ forskuldæ. Jak sigher edher
sænnelighe, at thessæ slækten, *som* ær Jwdhæ folk, skal æy
20 alstingx forga, før æn alt thettæ wordher. Thy at mæghe-
ligheræ ær at *hymm*el ok jordh ok all skapædh thing skulæ
forga, æn at *my*n ordh skulæ æy fulkommes.

Vi finnæ aff the hælge script fyræfaldæ wars Herræ til quæmd til mankønet. Thet førstæ war tha han tok mandom aff jomfru Maria liiff. Ok swa sigx ij læstenne ij dagh, at tekn wardher ij sollen, som *Christus* ær, aff hwilke soll scriuet ær: edher som rædhes mit naffn met kærlik, sigher Guth fadher, skal rætvisænæ 5 soll, som *Christus* Gutz søn ær, oprinnæ. Thessa welsignædhæ solenæ liws wilde høghfærdughe ok girughe ok skørliffnædz, drwkkenskaps ælskæræ ey see. Ok thy nar the brænnæ ij hælue te tha skulæ the kæræ grætænde ok sighe: rætvisænnæ soll liwste æy os, ok vnderstandilsænnæ soll war os æy oprwnnen, wj forom 10 wille aff sannendennæ wægh, hwat dugdhe os war høghfærdh, wj ære throtte ij wranglichetz ok fortapilsæ wægh, hwat gaff os waræ righedomæ ok ros! Thelik thing sagdhe the ij hælue te som syndedhe. Æn *Christus* san soll tok mandom at liwsæ syndughe, ok geræ them betæ til guthelik kærlichet, ok tedhe them høxstæ 15 kærlichetz tekn ij sin lighemes død, ok fulkommædhæ thet scriuet ær: solen biærg hædes om middaghen, thet fulkommædæs tha *Christus* do oppa korset om nons timæ. Ok tha wordh solen swart giorth swa som harklædhes sæk. Thy at *Christi* ligheme, ij hwilken guthdomen holdes swa som ij sæk, hængdæ oppa korsset 20 swarter ok aff hammaræ aff blanadh ok lifret blodh. Tha syntes fæm tekn ij the sighnædæ solen, som waræ hans hælge fæm wnder gømmen hænder ok føter ok bryst.

Then annær *Christi* til quæmd ær ij waræ siæl, aff hwilke hær sigx, at tekn skule wordhæ ij manen. Aff thy teknet ær scriuet, 25 at manen wordh aldrigh bleger. Manen tekne siælenæ, thy at swa som manen liwses aff solenne, swa tager siælen nathænnæ liws aff Guth, som Paulus sigher aff sik: jak ær [aff] Gutz nadhe thet jak ær. Thy sigher *Bernardus*: met Gutz nadhæ formughom wi mang godh thing geræ, ok wden Gutz nadhæ formwghe wi engtæ got 30 geræ. Thennæ manæ, som ær siælen, omwændes ij blodh then tidh hwn thænker oppa Gutz søns blodhz wtgiwtelse, ok hopæ til hans nadhæ met kærlichetz jdrwghæ for sinæ synder, ok stadugher wilæ at bætræ sik. Ok skodher hwat Paulus sigher: ij gangen til *Christi* blodz wtstænkelsæ, ok *Christi* blodh hwilken sik siælffwer 35 offradhe Guth wsmittwgher ok rent samwit aff død hæ geringæ

som ær synden, til at thiænæ liffuendes Guth. Ok tha hænder *thet scriuet* ær, at Gutz kærlekx blodh blandes swa *met siælennæ* kærlikx hiærtæ blodh, at diæffuelen forma them aldrigh at skilia. Ok wordher tekn ij siælennæ nar ødhmyukten wtvragher høgh-
 5 færdhen ok wtkoræ awnden. Miskunde *gerningæ* wt koræ girenæ, ok renlichet ok fastadaghæ wt-koræ skørlifnæth ok drwkkenskap. The mænniskæ som thettæ gor ma sighe *thet scriuet* ær: these ære myn jomfrudoms ok hælichetz tekn.

Thridiæ *Christi* tilquæmd ær ij hwærs mænniskæ dødh. Tha
 XII 10 wordher *thet tekn* ij stiærnnæ som *scriuet* ær aff: stiærnenæ fiollæ nedher oppa jorden. *Thet* ær, at kroppænæ fallæ for dødhen ij jordhenæ. Tha fulkommes syndughe mænniskæ *thet propheten* sigher: hwn skal opsee til *hymmen* ok rædhes thæden aff Gutz rætewisæ ok hardhæ dom, ok nedher seer til jorden, ok rædhes
 15 vnder hænnæ hæluetes pinær. Ok haffwer tha ij dødzsens thrange siwkdomsens drøwelse, dødzsins myrk ij øghen, sønderløsilæ ok wærk ij allæ sinæ lemmer, ængxlæ ij hwggghen for pinennæ, ræddughæ ok hæluetes myrk ok diæfflenæ hat, hwilke flæste see ij dødzsens punkt. Ok forma syndugher man æy bortfly æller frælsæ
 20 sik aff sin ængxlæ. Tha fulkommes *thet scriuet* ær: stiærnenæ, som ære syndughe siælæ, skulæ fallæ fran *hymmerighes* glædhe. Ok tha wordher *thet tekn* som *scripten* sigher aff: een stor draghæ, som teknær diæffuelen, rødher, thy at han ær swiklik, syntes haffuæ siw howdh, thy at han lakker til siw dødhelighe synder, ok tj horn
 25 thy at han stanger ok ægger til at brytæ tj Gutz budhordh, ok ij
 XII* hans hoffwet siw kronær, forthy at han mangæ mænniskær nedherkaster ij siw hoffwet synder, som ær høghfærd ok awndh, wredhe aff ilzske, lætiæ til Gutz thiænæstæ, righedomæ, gire, skørlifnæth ok drwkkenskap. Hans stiært drogh thridiæ delen aff *hymmelsens*
 30 stiærnnær, ok nedher sænde them ij jordhen. Thy at *met thre* synder, ij hwilke allæ andræ synder innelykkes, som ær høghfærdh ok lighemens wquæmmelighe lustæ til skørlifnæth ok bwksens fylle, ok gire, ther met dragher diæffuelen manga wtalighe siælæ til hæluetæs myrke jordh, ok æwerdhelik pinæ. Ok thy ær høgh-
 35 færdughe ok skørlifnædz mænniskæ opinbar tekn. Ok ma sighes høghfærdhenæ tekn ær ower mit howeth, ok hun gor swa stor

tekn at hun later eld nedher kommæ aff hymmelen oppa jordhenæ. Thy at alder then kærlichet som hun skulde hafluæ til hymmerighes astunden, han brænder til jordherighes godz affling ok gire. Ok thy sigher hun met fleræ sine fylgheræ: ængen war then lustelighe stadh ower hwilken æy far war skørlifnædh. Ængen war 5
 lutlæs aff war skørlifnædh, ater latom hwær stadh skørs lustæ XIII
 glædhis tekn. Thy hwilken som dør met diæffuelsins tekn han skal pinæs ok brænnæ æwerdhelighe ij eld ok brænnæsten ij Gutz asyn ok hælghæ ænglæ.

Fiærdhæ *Christi* tilquæmd ær a domædagh. Ok tha wordher 10
 thrang ij jordhenne, som teknæ jordzlighe thingæ ælskæræ, hwilke tha skulæ saman thrænges for domsens ræddughæ. Hwilket tha skal fulkommes thet propheten foræ spadhe ok sagdhe: jordhen skal met brwt sœnder brytes, jordhen skal met sœnderkroselsom sœnderkrosæs, jordhen skal met rœrilsom rœræs ok skælfuæ, 15
 jorden skal met æltilsom æltæs. Met thessæ fyræ teknæs fyræ handæ synderæ. Forst hoghfærdughe hwilke som skulæ sœnder brytes met Gutz grymmelighe dom, for thy at the wiliæ ikke œdmykæ sik nw. Swa sigher propheten: war Herræ skal sœnderbrytæ leonannæ tænder, som teknæ hoghfærdughæ. Annæntidh 20
 skørlifnædz mænniskær hwilke som skulæ sœnderkrosæs, swa som rætwisæn y[n]sker them ok sigher swa: o herræ Guth, inledh ower them pinæ ok thwingelsæ dagh, ok nedher trwdh them met tuæfalde nedhertrwdhilsæ, met tuæfalde, thy at the syndæthæ badhæ XIII*
 ij siæl ok ligheme. Ok thy skal skørlifnædz mænniskæ nedher- 25
 trwdhes aff diæfflene til hæluetes, swa som thræk ij wæghen. Thridiætindh girwghe ok nizske hwilke som skulæ bort rœræs, som scripten sigher, at the skulæ waræ swa som aghnæ for wædher, ok swa som falaska hwilke wædher storm sœnderstænker. Thy at swa som muld ok aska nedher blæs ij graffuæ aff wædher, swa 30
 fallæ jordhenæ ælskæræ ij hæluete æfter dœdhen. Fiærdhætindh awndzsiwghe som skulæ bortæltæs fran Guth, swa som han sigher til hwær theræ ij scriptennæ: thin inælfue som ær thit samwit opfyltes met ondskep, som ær awnden, hwilken wrang ær amot Gutz kærlik, ok thu syndethe ok bortkastædhæ thech aff hymme- 35
 righes hælghæ hogdh.

I thessæ fiærdhe *Christi* tilquæmd skulæ hyslænæ dygdher som ær ænglænæ roræs, thet ær som *Gregorius* sigher, at ij hardhæ domæræns til quæmd skulæ ænglænæ openbarlighe synæs for war øghen, ok os hardelighe awitæ ok straffæ, 5 for thet at wi waræ Guth wlydughe. Æn nw ær fæmtætidh ij læstennæ mærkende ther sigx, at tha skulæ allæ see Gutz søn kommæ til domen. Om hwilke *Gregorius* sigher: the skulæ see
 XIV Gutz søn kommæ met mekle makt ok wald, hwilke æy wilde see hannem ødhmyker ij mandomen, ok æy lydhæ hannem, at the
 10 skulæ tha swa meklæ hardheligheræ kennæ hans wald, ok wtrønæ, hwre meklæ mynnæ the boghe nw sit høghfærdughæ hiærtæ til hans tholæmodh. Ok thy som *Gregorius* sigher: o hwre thrangher tha skal wordhæ syndughe mænniskæ wæghe, tha som wredhe domeren ær owæn til, ok hælute opit e nedhen til, ok oppa
 15 høghræ hand røghende synder, ok oppa winstræ hand vtalighe diæfflæ. Ok all wærliden brænder omkring wden til ok innæn til bitænde ok awitænde samwit. Tha ær wmøghelighet at wndæn fly, ok vtholighet at sta ok synæs. Thy at som *Johannes* sigher, ængtæ ær thet wj haffuæ at swaræ nar hymmelin ok jordhen,
 20 solen ok manen, wædheret ok watnet, daghenæ ok næternæ ok all wærliden skal sta ok bæræ witne mot os, ok røghen os, thy at wærliden thiænte os met alt thet ij hænnæ war ok wj thiæntom æy Guth. Ok som *Job* sigher: hymllænæ skulæ openbaræ wmildz
 XIV* manz wranglichet, ok jordben hwilkæ han wan nytiædhe til allt
 25 got, som ær mænniskænæ eghe ligheme, skal opsta mot hannem ok skal nedher draghes til hæluede ij Gutz wredes dagh.

Æn nw ær siættetidh mærkende til wtualdæ mænniskæ hwgnædh, at *Jhesus* sigher them: then tidh ij see thelige thing wordhæ som nw ær aff sakt, tha oplypten edher hwgh til hymmerighes hop, thy at
 30 edher aterløn ok lön nælkæs. Thy sigher *Gregorius*: nar wærliden ændes hwilkens vine ij æy ære, tha ær edher opstandilsæ ok aterløn nær hwilke ij astundædhæ. Thy at som *propheten* sigher: hoos Guth ær miskynd ok fulkommen aterløn ær om hannem. Ok the som aterlöstæ ære aff war Herræ skulæ komme ij Syon, som
 35 ær hymmerighes righe, met glædhe, ok æwerdhelik glædhe skal waræ ower theræ hoffuet. The skulæ haldæ glædhe ok frygdh, ok all

sorgh ok grath skal fly fran them, ok jak sælffwer, sigher war Herræ, skal hwghswalæ them. Oplypten thy edher howet, thet ær som *Gregorius* sigher: glædhen edher hwgh ok hiærtæ aff swa milde aterløsn. xv

Siundæ tidt ær mærkende, at *Jhesus* sæter figenæ træ ok 5 annær træ til æfterdomæ. Thy at som *sanctus Gregorius* sigher: swa som sommæren wnderstas aff trænnæ frwkt at waræ nær, swa prouæs Gutz wtwaldæ inæn hans righe nær waræ, nar thelek thing æller tekn som nw ær sakt aff hændæ ij wærlidenæ yterstæ timæ. Ok swa som solen om sommæren liffuænde gor the 10 thing som wintersins kyld dødth giordhe, swa ok rætvisæ ok sannæ solen *Jhesus Christus* han komber tha at liffwændæ goræ waræ ligheme, hwilke syndene kyld drap ok sønderløste ij muld. Ok thy sigher *Paulus*: wi bidhæ war herræ *Jhesum Christum* war helæræ, hwilken som skal ophoghe war ødhmyukæ ligheme, ok 15 liknæ hannem sin klarhetz ligheme. Thet giffuæ os war herræ *Jhesus Christus!* Amen.

Then thridiæ søndaghen ij adwenten.

Then tidh Johannes baptista war ij kōningx Herodes fængelsæ ok han hōrdhe sakt aff *Jhesu* iærteknæ ok *gerningæ*, tha sænde han til *Jhesum* twa sinæ kænneswenæ ok sagdhe: gan (oc) sighen *hannem*, æst thu then *som* kommæ
5 skal ok frælsæ wæriden, æller bidhom wi *annæn*? Hwilket Johannes spurdhe æy for thy at han jæffuedhe *Jhesum* waræ
xv* wæridenæ frælsæræ, wden han sænde thy sinæ kænneswenæ til (at spyriænde), at the skulde hōræ hans swar, ok see hans iærteknæ, ok trō *hannem* at waræ Gutz sōn. Ok thy bōdh
10 *Jhesus* them ij geen, ga til *Johannem* ok sighe *hannem* thet *som* the hōrdhæ ok saghæ, *som* war at *Jhesus* gaff blinde syn, ok haltæ gang, ok spitælskæ reenselse, ok dōffue hōrsl, ok dōdhe liiff, ok liwstæ ok lærdhe fatighe ok fakunnoghe
15 æy taker wantrolichetz tilfælle aff then wræt *som* jak skal thollæ aff wmidde mæn. Sidhen *Johannis* kænneswenæ ginge bort, tilbwrðhæ *Jhesus* at loffuæ *Johannem* for almughen ok sagdhe: hwat æy gingen ij ødhken at see *Johannem*? I saghen at han war æy wstadugher swa *som* rōr thet *som* rōres for
20 all wædher, æy war han ok klædder ij blōdæ æller dyræ klædher, *met* hwilke koningæ ok theræ thiænæræ klædhes. Han ær ok meer æn *prophete*, thy at han ær then Guth fadher sigher aff til sin sōn: jak skal sænde *myr* ængil for thit ænlite, hwilken *som* skal redhæ thin wægh for thech.

I these hælge læst næffnes siæx wanføre ij lighemen hwilke xvi
Jhesus gaff helbregdhe, som ære blinde, halte, spitælske, døffue,
 dødhe, fatighe. The teknæ siex synder, aff hwilke sar *Jhesus* lækte
 allæ them som til hannem kommæ met kærlikx idrvghæ ok ødh-
 myugher wiliæ at bætræ sinæ synder. 5

Først blinde tekne høghfærdughæ, hwilke æy wiliæ nimme aff
Jhesus Christus at han ær milder, ødhmyugher ij hiærtæ. Ok thy
 som *scripten* sigher, lankt ær Guth fran vmildæ mænniskæ, som
 ære høghfærdughe. Thy at theræ ondhskep som ær høghfærdhen
 giordhe them blinde, ok ære blindæ føddæ. Thy at the høghfærdhes 10
 aff sinæ slækt, æller styrke, æller vænlik, ok aff all annær thing
 som the haffuæ aff sinæ forældræ. Hwilke som aff ængen kunnæ
 læges wden aff *Christi*. Thy at aff werldenæ ophoff ær æy hørt
 at nager oplot thes mænniskæs øghen som blinder war fødder
 wden *Jhesus* Gutz søn. Hwilken som sigher: then som fylgher 15
 mech ij ødhmyukt, ok andræ dygdher, han gar æy ij myrke,
 wden han skal haffuæ liffsins liws, ok then som sik ødhmyuker
 han skal haffuæ æræ. Ok sigher war herræ: hwær then som sik
 ødhmyuger skal ophøghes til hymmerighes æræ, ok hwær then xvi
 som sik hær ophøgher met høghfærdh, han skal nedher thrykkes 20
 til hæluedes, wden the bætræ sik.

Halte ære the som æy haffuæ rættæ tro. Hwilke som vnder-
 standes met then haltæ mannen som sat wdenfor Gutz mønster
 ok thaa almosor, tha andræ jnginge ij mønstrit at bedhes ok
 thiggæ Gutz nadhe. Swa sitiæ tronnæfalskæræ wden Gutz kirke 25
 som tro oppa trwldom æller trwlkonnær leff ok galder, ok gøræ
 them foræ lighemelighe helsæ æller annæt lighemelighet gagh. Ok
 swa som *scriuet* ær, at the ære hatelighe ok forbannædhe aff
 Guth, æ swa længe the haffuæ wiliæ at blifuæ ij thelighe wilelsæ
 ok wden tro. Ok aldrigh skal ængen then hælge andes nadhe 30
 kommæ ij theræ hiærtæ, æmædhen the bliffue ij tholi[chet st]adbgæ.
 Ok thy manær the hælge *script* them ok sigher: hwi halten ij
 tuadelæ metæn war Herræ ær sander Guth, fylghen hannem met
 rætte tro, om ij swa gøræ, tha wordhen ij werdughe at jnga. ij
 Gutz kirke, ok loffuæ hannem ok æræ met then haltæ manen som 35
 sat wden for Guthz mønster. Ok *sancte Petrus* sagdhe til hannem:

xvii ij wars herræ Jhesu *Christi* naffn stat op, ok han opsprang gensten ok gik in ij monstret ok loffuedhe Guth. Swa loffuæs allæ them in at gaa ij hymmerighe som haldæ rættæ Jhesu *Christi* tro, hwilke Petrus predikedhe. Æn allæ the som sik latæ willæ aff rættæ tro 5 met trolldom ok leff æller galder æller nagræ handæ wantro the skulæ dræpæs af diæfflenæ met ewerdhelik dødþ, swa som Helyas sander Gutz prophetæ drap fyræ hwndradhæ ok fæmti falskæ prophetæ.

Spitælske ære skørliffnædz mænniskær ok teknæ met then 10 righe maunen Naman, som thydher a wart mal fagher. Thy at skørliffnæth stýris mæst ij righe mænniskæ ok skinfagræ, ok thy som spitælske wdelokkes fran mænniskæ samuarælsæ, swa wde- lykkes skørliffnædhz mænniskær fran Guth. Hwilken som sigher ij scriptenne til ænglænæ, at the wtvrakæ fra hymmerighes hws 15 hwær spitælskan. Thy at som Paulus sigher: ængen skørliffnædz mænniskæ æller wren aff høghfærdh æller nizsker skal haffuæ arff ij Jhesu *Christi* righe. Thy ær skørliffnæz mænniskæ radhæ- 20 likt, at the lydhe prophetens radh, ok thwo sik met then spitælskæ Naaman siw synnom ij Jordans flodh, at the mattæ swa renæ wordhæ aff skørliffneth som han wordh aff lighemes spitælske. Jordanis wnderstandes oppa wart mal domsens bækkæ. Forthy ber them at thænkæ Gutz hardhæ dom, hwilken skørliffnetz mænniskær dæmer at brænnæ ij then hælueth sio som brænnende ær aff eld ok brænnesten. Hwilke aff them som propheten spør, 25 hwre nagher theræ forma at byggia met opswælghende eld then som brænder æwerdelighe metæn ængen giter tholt at haldæ sin mynzstæ finger lillæ stund ij elden. Ok thy ber them thwa sik siw synnom ij Jordanis flodh, thet ær at the skulæ rædes met kærlik Gutz wflylighe dom ok scriptæ sik rættelighe foræ siw 30 dødhelighe synder, aff hwilke the ære æ naghæt smittædhe. Ok ther til manær os the hæghe script ok sigher: thu skalt uedh[e]rga helbregdhæ ok liffuænde ok loffuæ Guth, ok thu skalt æræs ij Gutz miskund. O hwre meghen Gutz miskund ok mildhet ær til them som sik wændæ til hannem, ok then som uedergar sinæ synder 35 ok forlater them, han skal fa nadha.

Doffue ære godz girughe, the haffnæ ijgeentæpt oron *met* XVIII
 jordzlighe thinge thræk, ok for thy wiliæ the æy horæ wars Herræ
 ordh *som* them mænær ok sigher: sammænlæggen edher æy
 liggjænde fæ ij jordberighe, wden hælder ij hymmerighe, ok æy
 wiliæ the horæ *sancte* Pauli ordh *som* sigher: hwilke *som* wiliæ 5
 wordhæ righe, the fallæ ij frestilsæ ok diæffuelsins suaræ ok ij
 manggæ astundilsæ wnyttelik ok skadhelik, ok sækæ girughe mæn-
 niske ij æwerdeliken dodh ok fortapilsæ, thy at gire ær allæ
 ondæ thinge root. Thy sigher prophetin til them, at (theræ) liik
 dæwæ stikilm, hwilken annæt sit oræ thrænger hart nedher til 10
 jordhen, ok ij geen tæpper annæt *met* sin stiært, at han skal æy
 horæ theræ røst *som* hannem wilde doffue ok gripæ *met* ordh.
 Swa ij geen tæppæ girugher mæn annæt sit oræ *met* jordzlighe
 gire, ok annæt *met* sin stiært, *som* ær at han troster oppa lankt
 liiff, at han skal æy horæ Gutz ordh ok kolnæ til sinæ gire ok 15
 gripæs til æwerdheliket lyff. Thy sigher *Gregorius*: hwær then *som*
 ij thesse wæriden æruedhæ ok aflær righedomæ, han wardher XVIII*
 diæfflænnæ jnyggilse hws, ok forgor ij skorlifneth *thet* han sam-
 mænsankadhæ ij gire ok nizskap. Thy brænder han hær ij gires
 hitæ ok omsorgh, hwre han skal aflædh thing gomæ, ok thy skal 20
 han ther æfter brænnæ ij hæluedes eld. Thy at om thelghe, *som*
 nw ær sakt aff, ok kommæ til *Jkesum* *met* kærlikx jdhwrghæ ok
 stadughen wiliæ at bætræ sik, tha fulkommes them *thet* *som*
 propheten sigher: tha skulæ blindæ mænniskæ øghen andelighe
 oplades at see ok rædhes hæluedes pinær, ok astundæ hymme- 25
 righes glædhe, ok doffuæ mænniskæ oron oplades at horæ Gutz
 ordh, ok halter man skal springæ *som* hiort til at goræ godhæ
 gerningæ.

Død hæ ære drinkæræ ok frazzaræ, aff hwilke propheten
 sigher: theræ strwpe ær *som* oppen graff. Thy sigher *scripten* 30
 theræ dom, kotit, *som* ær kræselichet ok owerflodhelichet, war ij
 theræ tæ, ok æy wanskædhes them theligen kost, ok Gutz wredhe
 kom ower them ok slo them *met* store plaghæ, ok then stadhen
 kallædes girilsæ graffuæ, thy at ther jordhædes *thet* folket *som*
 girnædhes owerflodhes. Swa jordhædes ok bylias drakaræ siælæ ij 35 XIX
 hæluedes pinæ *met* then righe frazzaræ, *som* war Herræ sigher,

som daghlighe aat kræselighe ok do ok jordhædes ij hæluede. For hwilket *sanctus* Ysidorus sigher: hwilkin æy aterholder sik aff owerflødhes mat ok dryk, hannem skulde kommæ ij hwgh then righe manzsins brænnendes pinær. Hwilken ij hæluede
 5 haffdhe swa meghen fattidom, som hannem war hær owerflødhe-
 licheit, thy at han fik ther æy een watnzdropæ at swalæ sinæ
 twngo met, for thy at twngæn ther næst bran, thy at hwn hær
 næst smakadhe aff kræselicheit. ok talædhe mekit squalder ij sin
 dryk. Thy giffwer war Herræ radh ok sigher: gommær edher
 10 hiærtæ æller ligheme, at ij thyngins æy aff owerato æller druk-
 kenskap. Ok sigher the hælghæ script, at matelik dryk ær siælænæ
 ok lighemæns helsæ.

Fatike mænniskæ, hwilke som læræs met læstennæ kænnedom, teknaæ ødhmyuke, ok war Herræ sigher ij læstennæ: sæle ære the
 15 som andelighe ok sælfwiliænde ære fatike, thy at hymmerighes righe
 XIX* høræ them til, ok til them sigher *Jacobus apostolus*: Guth wtualde
 fatike ij thessæ wærlid righe ij the hælghæ tro, ok sigher *Jhesus*
 Gutz søn, at Guth fadher sænde hannem besønnærlighe at pre-
 dikæ for fatikæ, ok thy sigher *Jhesus*: wden then som wedher-
 20 sigher alt thet han ægher, han forma æy waræ myn kænneswen.
 Ther næst ær mærkende, at *Jhesus* loffwer *Johannem* aff thry
 thing. Først aff stadhelicheit, thy at han war æy wstadugher som
 rær ij watnet, som for hwært wædher røris. Swa ær ok then loff
 wærdher som stadhelighe stander ij Gutz thiænist, som aff ængen
 25 frestilsæ storm røris til syndelighe gerningæ, ok sigher met *Job*:
 til thæs at jak wanskæs ij dødhen, skal jak æy ga aff mynnæ
 menløsæ, ok æy skal jak forlata mynæ rætewisæ som jak til bwrðhe
 at haldæ. Ok thy sigher war Herræ: war fultroen ok stadugher ij
 godhæ, ok jak skal giffue thech liffsins krono. Annæntidh loffwæs
 30 *sanctus Johannes*, thy at han klæddes æy met dyrræ ok bløtæ
 klædher, swa som wærlidz herræ ok theræ thiænæræ. Thy sigher
Gregorius: ængen thorff thænkæ æy waræ synd at haffwæ ywer-
 flødhes ok dyr klædhæ, thy at waræ thet æy synd, æy haffdhe
 XX *Jhesus* loffuæt *Johannem* aff sinæ klædhæ hwasselicheit ok fatik-
 35 dom. Ok woræ æy synd ij dyræ klædher, ængeledes haffdhe Guth
 sakt swa opinbarlighe, at righe mannen som pinæs ij hæluede

haffdhe waret klædder ij dyræ klædhebonædh. Thridiæ tidh loffuæs Johannes aff renlik ok lydhæ, thy at han kallæs ængel, hwilken reen ær ij naturæ, ok kungor Gutz wiliæ ij jordherighe. Swa hiolt Johannes rent liffneth, ok kungiordhe ok tedhe, at Gutz søn war ij wærlidene, ok hans leffneth skulde allæ klærkæ fylghia, thy at 5 the haffuæ ænglæ æmbite, som propheten sigher: præstins læpæ skulæ gomæ wisdom, ok aff hans mun skal almughen sporia Gutz logh, thy at han ær Gutz ængil. Ok thy sigher war Herræ til almughen: jak skal sændæ myn ængil, som ær godher præst, hwilken som skal ga foræ thech met godhæ æfterdomæ ok gomæ thech 10 met guthelik kænndom ok bonæ ij thessæ wærlidennæ wægh, ok inledhæ thech ij then stadh som jak haffwer redt thech ij hymmerighe. Til hwilkin alzualdugher Guth latæ os wsmittædhæ inkomma.

Then fiærdæ sændaghen ij ad[venten].

xx* **J**ødhæne sænde aff Jerusalem præste ok klærkæ til Jo-
hannem, at de skulde spyriæ hannem, hwat man han war.
Han uedhergik sannendenæ ok negedhe æy, wden sagdhe:
æy ær jak *Christus*. The sagdhe: hwat æst thu tha? æst thu
5 Helyas prophetæ som kommæ skal foræ domædagh? Han
sagdhe: æy ær myn personæ Helye personæ. The sagdhe: æst
thu then mæktughe prophetæ som kommæ skal, som Guth
bødh at allæ skulde hannem lydhæ? Han sagdhe: æy ær jak
then propheten, wden *Jhesus* Gutz søn han ær then sammæ.
10 Sigh os hwa thu æst tha, at wi mughe giffuæ wist swar
them som os sænde. Hwat sisher thu aff thech sælfwer?
Han sagdhæ: jak ær een ropændes røst ij ødhkene bidhiænde
ok manænde, at redhæ wars Herræ wægh ok styræ, swa som
Ysaïas prophetæ manær. *Johannes* kaller sik røst, thy at swa
15 som røstin hørís ok gar foræ ordhen, swa gik *Johannes*
foræ *Christo*, hwilken som ær Gutz fadhers ordh, ok tedhe
at *Jhesus Christus* war lighemelighe ij jordherighe, ok ropædhe
ok manædæ at redhe hannem wægh met dygdhæ gerningæ,
som ær kærlichet, ødhmyukt, renlichet, mildhet, sannind,
20 lydhnæ ok amær tholik thing. Sidhen spordhe the Jo-
xxi hannem ok sagdhe: hwi døper thu nager, om thu æst æy
Christus ok æy Helias ok æy prophetæ? Han swarædhe: jak
døper edher ij watn, æn *Jhesus Christus* Gutz søn, hwilken
som star mit ij bland edher ij sammæ mandoms natwr, hwilke

han tok aff jomfrunnæ lyff, hwilken ij æy wite waræ sannæn guth ok sannæn man, som han ær, then som skal kommæ ok prædige æfter mech, hwilken for war æn jak, thy at han ær myn skapæræ, hwilkens skothuænge æller remæ jak ær æy werdugher at løsæ, han skal dopæ edher ij then hælge andes makt. 5

Nw ær først mærkænde os til kænndom, at ij thessæ hælge læst næfnes fyræ mænniskær, Johannes, Christus, Helias, ok Prophetæ.

Met Johannes understandes oppa wart mal nadhæ æller ij 10 hwilken nadhæ ær, ok teknær the mænniskær som haffwer Gutz nadhæ ok nyttæ bænnæ wæl til Gutz hedher, ok hun ma sighe thet scriuet ær: jak ær Gutz nadh alt thet jak ær, ok hans nadh ær æy fafæng ij mech, wden jak æruedhæ meer æn andræ, thoeh æy jak wden Gutz nadhæ met mech. Thy manær os hælge mæn 15 ok sighe: wi manæ edher at ij takin æy Gutz nadhæ fafænglighe, at hwær edher ma sighe met Paulo apostolo: Christus lefwer ij mech, thy at jak thianæ hannem aff hans nadhæ, ok thet jak lefwer nw ij lighemen thet lefwer jak ij Gutz sons tro, hwilken 20 som ælskædhæ mech ok anwardhædhe sik ij dødden for mech. Æy bortkaster jak the nadhæ fran mech som Guth gaff mech, hwilke thy ær wær mangæ bortkastæ smælighe. Aff hwilke scriuet ær: falskæ mænniske nadhe skuldæ wtgiwtes ok wmidde færa ok omwændæ wars herræ Gutz nadhe ij skørlifneth ok neke war herræ Jhesum Christum met theræ wquæmmelighe lifneth, hwilke æy ære 25 werdughe at fa then hælge andes nadhæ, for hwilke Christus sigher aff them: theræ oweradæ ij mat ok dryk ok wenæ budhøl star amot at myn hælge andæ skal them æy soter wordhæ, ok at the skulæ æy mættes aff wæildennæ lustæ, ok theræ owegang ij klædher ok godz ok thianæræ star amot at myn kærlichet skal 30 æy optændæ theræ hiærtæ, ok at myn hælge andæ skal æy nalkæs them, wden mynæ ænglæ theræ thianæræ fiærkes them, ok theræ forrædhæræ diæffuelen nalkes, ok the wiæ æy then sötma met hwilken jak søgher hælge siælæ ok mynæ uener. 33

XXI*

XXII

Om *Christum* hvilken som sisher met *propheten* til man-
 konet: jak ælskædhæ thech ij æwerdhelik kærlichet, ok thy drogh
 jak thech til mech miskundelighe ok tedhe thech kærlichetz dygdh,
 aff hwilke *Augustinus* sisher: kærlichet ær allæ godhe thingæ rot,
 5 ok thuært amot gire til wærlidz hedher ok godz, ok wquæmmelighe
 kotzsins lustæ ær allæ ondæ thingæ rot, ok mughe æy
 badha sammæn waræ, ok æy ma kærlichetz rot inplantes ij nagers
 hiærtæ før æn syndæ gires roten ær alzstingis opreffuen. Nager
 ma haffuæ taget all kirkennæ hælghelsæ, ok æn waræ onder, æn
 10 then som kærlichet haffwer til Guth fulkommelighe, ma æy waræ
 onder. Thy sisher *Gregorius*: kærlichet wtwidher sik til allæ dygdhe-
 lighe gerningæ. Han wtbodyredes aff twænnæ budhordh, som ær
 at ælskæ Guth ok sin jæmcristin, ok wtrække sik sidhen til mangæ
 wtallighe godhe gerningæ. Hans ophoff ær Gutz ælskelichet, thy at
 15 om Gutz kærlichet fødhes jæmcristins kærlichet, ok om jæmcristins
 ælskællichet opfostræs Gutz ælskællichet, ok hwilken som glømer at
 xxii* ælskæ Guth, han kan æy ælskæ sin jæmcristin. Ok thy sisher
Johannes apostolus: wi wiom at wi ærom ferdhe fran hæluetes
 dødth ok til lifluet, thy at wi ælskæ war jæmcristnæ, ok then som
 20 æy ælskær han bliffwer ij dødthen, thet ær at han forskulder sik
 hæluetes dødth. Ok hwær then som hatær sin jæmcristin han ær
 mandræpæræ, thet ær at han forskulder sik fordømsæ dom swa
 som mandræpæræ, thy at swa som han hafwer hatit ok awndenæ
 ij hiærtet, swa drapæ han met gerningænæ, om han finge ther til
 25 makt. ok thy skulæ the fylghe diæffuelen, som scriuet ær: met
 diæffuelsins awndh ingik dødthen ij wærlidenæ, ok the fylghe ok
 diæffuelen som ij hans del ære, som ære hatzfulle ok awndzsiwke.
 Thy bør os fly awndenæ ok haldæ Gutz kærlichet, thy at kærlichet
 høl ok affskraper allæ synder, ok som *Petrus apostolus* sisher:
 30 kærlichet høl syndenæ meklichet, ok *Christus* sisher: ængen skal
 fa myt righe ij hymmerighe, wden then kærlik haffwer til mech,
 ok ængen wden then som reen ær ok styre sik æfter myn wilæ,
 forma at nalkæs mech alzrenæstæ.

Om *Helyam* hwilken som aat askablandæt brødth ok drak
 xxiii 35 watn ok fastadhe firitighe daghæ, swa at han ængtæ aat, thet
 teknær aterhald aff mat ok dryk ok annet kotzsins lustelichet,

hwilket offtæ blydhkæ Gutz wredhe. Swa som scriuet ær aff
 them som bygde ij then storæ stadhen Niniue, hwilken *propheten*
 sagde, at stadhen skulde sionkæ æfter siritige daghæ, æn kon-
 ningen ij stadhen bødth, at badhæ folk ok fæ skulde fastæ ok
 stadhelighe ropæ til Guth, ok Guth sa theræ *gerningæ*, ok the 5
 wænde bort aff theræ synder, ok thy giordhæ Guth miskund met
 them. Ok som *Jhesus Christus* sigher, at diæfflænæ kæn ma met
 ængte wtkastas wden met fasta ok bænæ, swa thwært amot ower-
 flødhelichet ij mat ok dryk the forskuldæ Gutz wredhe. Thet
 rænte Adam som aff *paradiis* war wt kaster, thy at han aat aff 10
 forbudhne frwkt, ok for thy sagdes *hannem*, at jordhen war for-
 bannædh ij hans *gerning*, for hwilket han war meer æn fyræ
 thusændæ aar ij hæluete, ok haffdhe aldrigh thædhen kommit, wden
 Gutz søn haffdhe *hannem* ij genløst met sin dødth. Ok sigher
propheten, at brødzsins mættæ ok owerflødhelichet ok gire ok 15
 høghfærdh [ok] skørliiffnet war theræ synd som bygdæ ij *Sodoma*, XXIII*
 hwilke Guth lot ræghnæ eld ok brænnesten aff himelen ower them
 ok nedher sænkte them til hæluetes. Swa ær ok scriuet, at
Herodes konning, hwilken som thydher ærædhe sik ok teknæ them
 som sinæ æræ haffwer ij buksfyllæ ok skørliiffnædh, han giordhe 20
 budhol ok lot dræpæ *Johannem*, ij hwilken Gutz nadhæ war. Thy
 at skørliiffnædz mænniskær ok drakæræ mistæ Gutz nadhe ok
 antwordhæs diæffuelen. Ok ther til tekn gaff Guth diæfflene thol at
 inga ij swinen ok nedher sænktæ them ij beskæ haffuet, thy at
 diæfflene fa makt at inga i theræ siælæ som idhnæ skørliiffnædh 25
 ok drwkkenskaps liiffneth, ok nedher sænkes ij hæluetes beskelichet,
 ok thy mestæ the Gutz nadhe. For hwilket *Bernardus* sigher:
 Gutz nadhe ær som *balsamus*, ok thy wil hun waræ ok gemæs
 ij rennestæ kaar.

Om *prophetæm* vnderstas tholæmodh, thy at Gutz *prophete* 30
 waræ tholughe ij allæ genwærdhæ (thing), ok thy manær os *Jacobus*
apostolus at kallæ them til thollæmodz æfterdome, ok sigher han
 them som han scriuær til, at the hørdhe *Jobs* tholæmodh, at han
 bradhelighe rænter aff meghen righedom ok hans børn ok slagen XXIV
 aff diæffuelen met wærstæ byld ok saar, ok thakkadhe tho Guth 35
 altidh ok sagde oppa righedomenæ væghnæ: jak wtgik nakgen aff

mynæ modhers quidh, ok naghēn skal jak ga aff wæridenæ. Oppa
 bornæ wæghnæ tha sagdhe han: Guth gaff mech them ok Guth
 tok them aff mech, sva ær giort som Guth thæktes. Oppa sin
 krops ryghelghe pinæ wæghnæ sagdhe han: wælsignet ware Gutz
 5 hælgehe naffn. Æn til tholæmodz æffterdomæ bor os sønnærlighe
 thænkæ wars Herræ pinæ, aff hwilken Bernardes sisher: o
 godhe Jhesu, hwre sotelighe thu omgik met mænnisken, ok hwre
 mang godh thing thu gaff them: hardh ordh ok hardhæræ
 slagh, ok aldæ hardæstæ korsins pinær, ok hwre wwerdughe
 10 thing thu tholde af them. Ok sisher *Christus* aff sit tholæmodh:
 jak bran met saa stor kærlichet til at ij geen`losæ mænniskenæ
 siæl, at tha som jak saa alzhuassæstæ pinær som til myn død
 waræ redde, ok nar jak wtronte them, tha war jak thes heteræ til
 xxiv* at tholæ, hwre meghe meer mannen war wiliæligheræ at dræpæ
 15 mech. Ther næst ær mærkænde, at propheten manær at redhe
 wars Herræ wægh, hwilken mange haffuæ ijgentæt, som war
 Herræ kærær ok sisher: o mænniskæ, thu ijgengælder mech ond
 atergæld for mangæ godh gervingæ. Æn hwilkelund wars Herræ
 wægh skal redhes thet sisher (prophete) os: hwæ dal skal opfyllæs
 20 ok hwært biærgh ok kullæ nedher thrykkæs, ok wrang thing skulæ
 rättæs ok hardh thing skulæ wordhæ ij slættæ wæghæ. Thet ær,
 at skærliffnæt ok drukkenskap, ij hwilken all wrenlichet ær som
 thrækken ij dalen, skal ijgenhaldes, thy at war Herræ sisher:
 hwilken som gar ij wsmittæder wægh han skal thiænæ mech. Ok
 25 hwært biærgh ok kullæ skal nedher thrykkæs, thet ær at høg-
 færdugher skal ødhmyghes, som scripten sisher: hwre meghe
 meer thu æst swa meghe meer tha ødmyghe (thech), ok thu skalt
 finnæ nadhæ for Guth. Wrang thing skulæ rättæs, thet ær at
 all wrætwisæ skal afflæggæs, ok swa som scripten radher ok
 30 sisher: thu skalt æy nagher time gora thet annæn, thet thu ikke
 xxv wilt haffuæ aff annær, ok huas thing skulæ wårdhæ ij slættæ
 wæghæ, thet ær at all hærdszskæ ok ilska skal wtkastæs aff mæn-
 niskenæ hiærtæ. Som propheten sisher: tilredher wæghen ok
 goren slætter stighen, hænten op stenæne, thet ær wtraken
 35 ilzharskæ. See mænniskæ, thin helæræ, thin helære komber til
 thech at thelgen wægh, thy wet hannem hedher ok loff ok æræ!

[Inledning].

§ then timen bødþ kesæren, at all land ok stædher ok mæn-
niskær, som waræ vndergiffuen Romaræ wald, skulde scrives
at kesarin mattæ witæ theræ tal. Tha fooro allæ til the
stadhæ som the waræ wt aff fødde æller wtkomne aff, at
uedherga sik waræ vndergifnæ Romaræ wald, ok hwær theræ 5
skulde giffuæ een stor pænning til skat æfter kesaræns budh.
Tha foor Joseph (aff) Nazareth ok til Bethleem, thy at han war
aff Dawidz slækt, som fødder war ij Bethleem, met sinæ fæstemø
Maria. Ok then tidh the waræ ther, tha fødde hwn sin søn ok xxv*
sweptæ hannem ij tanum ok lagdhe ij krwppæ. Thy at hwn 10
haffdhe æy annærstad at læggæ hannem ij. Hyrdhæ ælle
fægømæræ wara ij sammæ righe wakande ok gømde theræ
hiordh, til hwilke Gutz ængil kom ok stodh hoos them, ok
Gutz klarhet sken omkring them, ok the ræddes met megel
ræddughe. Æn Gutz ængel sagdhe til them: rædhens æy, thy 15
at jak sigher edher meghen glædhe, hwilken som skal wardhæ
allt folk. Thy at ij dagh ær edher fødder frælsæren som
ær Jhesus Christus ij Dawidz stadh, ok thet ær ether tekn at
ij skulæ ther finnæ barn swept ij klædher æller tanum ok
lakt ij krwppæ. Ok ij sammæstund tha hørdes met then ængil 20
mangæ hymmerighes ænglæ ok loffuædhæ Guth ok sagdhe:
æræ waræ Guth ij hymmerighes høgdh, ok fridher waræ the
mænniskæ ij jordherighe som godher wiliæ haffwer! Sidhen
ænglænæ foro fran them til hymlæ, tha talædhæ fægømæræ

ij mællom them: farom til Bedhleem ok sem *thet* ordhit ok vnderherlighe *thing* som giort ær ok Guth giordhe ok tedhe os. The skyndethe sik ok *kommæ* ok *fwznæ* Mariam ok
 xxvi Joseph ok barnet lakt ij krwpe, ok vnderstodhe at swa war
 5 sant som them war sakt aff *thet* barnet. Ok allæ the som *thet*tæ hordhæ, vnderædhæ oppa the *thing* som the hordhæ aff fægømærnæ, ok Maria *gømde* all theræ ordh ok thænkta them ij sit hiærtæ *met* the ordhen som hwn føræ haffdhe hørt. Ok fægømærænæ foro ater hem til sin, loffwædhæ ok
 10 ærædhæ Guth for all the *thing* som the haffdhe hørt ok seet æfter thy som them war sakt. Ok sidhen atta daghæ waræ framletnæ at barnnet skulde omskæræs ok kallædhes *hæns* naffn *Jhesus*, hwilket kallæt war aff ængelen, før æn han kom ij modhernæ liff.

15 Vi læsom ij dagh hwre Gutz ængil budhedhæ hordhenæ meghlæ glædhe, thy at *Jhesu* Gutz søn sander wærlidenæ helæræ war fødder. Nw ma nagher spøriæ hwi ænglænæ syntes hordhenæ ok æy konningæ æller righe mæn. Tha ær swa swarænde, at *thet* war for fæm handæ skæl. Først forthy at the waræ fatige ok
 20 *Jacobus apostolus* sigher: Guth wtualde fatige mæn ij these
 xxvi* wærlid, righe ij the hælge tro ok hymmerighes righes arffwingæ, hwilkit righe han loffwer allæ them som *hannem* ælskæ. Annæntidh thy at the waræ idhnæ ij sin æmbete, at the om natten gømde ok waghadhe om theræ hiordh ok *Bernardus* sigher: o
 25 mænniskæ, vnderstanden hwre meghet andelighet ok guthelighet æruedhe thækkes ængelnæ, *metæn* the *werdughedhes* *met* swa sote ok sælæ wedhertalæn at talæ *met* hordhenæ som æruedhe for sinæ lighemelighe vedherthorfft. Thridiatidh for thy at the waræ wtupa markæn ok skilde fran wærlidzlighe lustæ ok folkx
 30 omgangilsom, ok the som swa ære the forskulde at søghes aff Gutz nadhæ. Thy sigher *propheten*, at Guth skal kænne them andelik kænnedom ok wisdom som ære wande fran melkkenne ok bortrordhe fran spinnen, *thet* ære the som sik haffwer skilt fran all kottik lust. Thy sigher *Bernardus*, at guthelik lustæ æller

hwgneth giffs æy them som taghe nagher annen hugnæth. Fjær-
 dhetidh for theræ eenfaldelichet, thy at som scripten sigher:
 hwær klogher gabbæræ ær Guth ledher ok hatlik, ok hans wedher xxvii
 talæn ær met eenfaldæ mænniskæ. Thy sigher *sancta Maximus*:
 hørðhenæ menløsæ forskuldæthe raskelighere Gutz nadhæ æn 5
 wæridenæ wald, at rætwis eenfaldelichet skulde før vnderstandæ
 guthelighe sannid æn høghfærdughe herrædøme. Fæmtætindh til
 tekn, at the formæn som swa atuaktelighe gøme sinæ vnderdanæ
 som thessæ (hørðhe) sinæ hiordh the ære wærdughe at søghes met
 Gutz nadhæ. Thy sigher *Gregorius*, at the forskulde besynnærlighe 10
 høghelik lön af Guth som wæl foræsta sin almughe. Ok *Paulus*
 sigher, at the præste som wæl foræsta sit æmbite the ære wærdughe
 tnæfalden hedher, ok mæst the som ære wissæ ij guthelik kænnedom.

Ok ær mærkændæ at ængelen budhædhe the glædhe at wæridenæ
 helære war fødder. For hwilkit *Augustinus* sigher: *Christus* kom 15
 ij wæridenæ at gøra helæ siwgæ mænniskæ, ok æy war annar
 sak til at han skulde kommæ, ok æy waræ dygdhe wden waræ
 synder ledde hannem aff hymmerighe ok til jordherighe. O hwre xxviii
 wælwiliægher ok kærlikxfulder then lækæren war som them giordhe
 lækædom aff sit blodh, the som sik sælfue hæfðhe dræpet met 20
 sinæ synder. Ok thy sagdhe Gutz søn, som kom ij wæridenæ
 at opletæ ok helæ mankonet, som forfarit war, tha han hængde
 oppa korsset ij hardhæstæ pinæ ok roppedhe til Guth sin fadher:
 o fadher, forlat them at the pinæ mech, thy at the witæ æy hwat
 the gøra, thy at the ære mech grymme ij sin gælskæ, thoch 25
 skal jak helæ them nar the hæfue dræpit mech. Thy at ok som
 sigher *Augustinus*, mænniskæne høghfærdh formatte met ængtæ at
 læghes wden met Gutz søns blodh, ok æy theræ gire wden met hans
 fatikdom, ok æy theræ wquæmmelighe ketzlustæ wden met hans
 pinæ, ok æy theræ ilzskæ ok wmidhet wden met hans kærlichet 30
 ok tholæmodh. Ok thy war æy glædhe ij wæriden før æn Gutz søn
 føddes, ok thy nar ængelin sagdhe til Thobiam: glædhe waræ thech
 altidh, tha swarædhæ han: hwat glædhe kan mech wardhæ som xxviii
 siter ij myrket ok æy kan see hymmilsins liws, thy at allæ the
 ther dødhe foræ Gutz søns byrdh, fooro til hæluedes myrk ok 35
 finge æy see hymmerighes liws, for æn Gutz søn ypnædhæ them

hymmerighe *met* sin dodh, ok thy budhedhæ ængelen ij hans fozslæ timæ the glædhe *som* alt folk skulde wardhæ.

Nw ær mærkænde os til kænndom, tuænnæ handæ glædhe ær. Førstæ ær wærldzlighen, hænnæ skal *man* fly for fyræ handæ
 5 skuld, først for thy at *hwn* ær altidh blandædh *met* sorgh, *som scriuet* ær: later ok löghe *som* fylgher wærldz glædhe skal blandes *met* sorgh, ok grath skal at ytærste belæggæ thelighe glædhe. Thy at hwre mechlæ meræ nagher mænniskæ ælskær naghel lighemelichet, swa mechlæ meer tha wordher hænnæ sorgh, tha
 10 *hwn* mister *thet*, ok mæst æfter dodhen. Ok sigher *Bernardus*: ij wærlidenæ glædhe ær liten snille ok mangæ synder ok synde snaræ, aff hwilke siælen ok kroppænæ skadhæs. Ok thy grædæ
 xxviii* syndughe siælæ ij pinen ok sighe, *som propheten* sigher: war hiærtæ ok wærldzlighe glædhæ wanskædhes, war sangh ær omuænder
 15 ij grat, war howdzkronæ nedher siæl, we ær os, thy at wi syndæthe, thy at wart hiærtæ ær sorghfull giort ij wærk, ok war oghen ære myrke. Annæntidh ær wærlidz glædhe flyænde, thy at *hwn* smittes *met* kotzlustæ, swa *som scriuet* ær: kotzsins luste ælskæræ sighe swa: kronou os *met* rosæn, *som* ær wærlidz
 20 fæghrind, for æn the falnæ, ængen skal waræ then lustelighe stadh hwilken war [s]kørliffneth skal æy ower faræ, ok ængen skal waræ lutl[o]s aff war [s]kørliffneth, ok aterlatom ij hwær stadh æfter os glædhes tekn, ok forthy tha kærær *jomfrw Maria* ower thelighe mænniskæ at the ær wærræ æn wskællighe dyuren, thy at the
 25 liffue wden skæl ok liffue alzstingx æfter theræ kotzlustæ. Thy ska theræ luste fran them faræ, ok renleksins hælghæ andæ skal gangæ fran them, ok diæffuelen hwilken the fylghe skal opfyllæ them. Thridiætiddh thy at *hwn* ær wstadugh, for hwilkit war
 xxix Herræ sigher: jak skal borttaghæ af wærlidenæ ælskæræ theræ
 30 styrk ok wærlidzlighe glædhe. Thy sigher *sanctus Bernardus*: nar mit hiærtæ akter æy kommæskulænde thingæ glædhe, tha hindræs *thet* aff jordzlighe thinge gire æller ælskoghæ, ok then tidh *thet* wæffs ij them, tha swikx *thet* aff lustæ ok smittæs aff skørliffneth. Awnden pinær *thet*, sorgh ok wredhe
 35 droffwer *thet*, ok swa synderstænkes til mangæ synder, ok finder ængenstadh hwilæ. Thy ær scriuet: *thet* hiærtæ *som* gar

over twa wæghæ, swa som ær at thænkæ at thækkæs Guth met
 wærlidz glædhe, thet skal æy haffue hwilæ. Thy at som scriuet ær:
 w mildæ mannæ loff ær stakket, ok theræ glædhe som æy thianæ
 Guth ij rættæ sannind ær swa som then putter hwærken ær
 diwper æller widher. Fiærdhæ tidh forthy at hwn ær stakketh. ⁵
 Som scriuet ær: wærlidennæ ælskæræ glædhes weth leek ok
 haldæ harper ok bamber, ok glædhæs weth ordghæ sang, ok fram-
 ledhe sinæ daghæ ij eet lustelighet liffneth, ok ij een pwnkt
 siwnkæ the til hæluedes. Ok thy spor *sanctus Gregorius* ok
 sigher: hwar ære nw wærlidenæ ælskæræ, hwilke som for litin ¹⁰ ^{xxix}
 timæ waræ hær hos os? ængtæ bleff hær æfter them wden muld
 ok madhka, atuakta grænnelighe hwar the æræ ok hwædhæn the
 kømmæ. The waræ mæn swa som thu, ok ato ok drwkkok ok
 loghe, ok framfordhæ sinæ daghæ ij eet lustelighet liffneth ok ij
 een pwnkt nedher fooro the til hæluedes. Hær giffs theræ kæt ¹⁵
 madhkkæ, ok ther theræ siæl brænnendæ eld, til thæs at the skulæ
 annæntidh sammænbindes met eet ont kompaniskab, ok skulæ
 innelykkes ij æwerdhelik brænnendes eld, ok the som samman
 waræ ij synden the skulæ samanwaræ ij pinen, thy at een pinæ
 intagher them ij sik, hwilke een ælskoghe sammanbant ij synden. ²⁰
 Hwat dugher them nw fanyt æræ, stakket glædhe, wærlidenæ
 wald, ketzins lustæ, falsæ righedomæ, ok meghet thianestæ folk,
 ok ond gire? hwar ær theræ gammæn, kalz ok löghe, ros ok
 høghfærdh? aff swa stor glædhe kom them stor sorgh, ok æfter
 swa stor lustæ thung ysæld, ok fiollæ ij diupt nedher fal ok stoor ²⁵
 pinæ. Ok thet them hænde ma thech hændæ, thy at thu æst man, ^{xxx}
 ok Gutz rætwisæ ma æy annærledh demæ æn thinæ gerningæ
 forskuldæ. Ok thy hwilken som meer ælskær wærlidenæ æn Guth,
 meer drukkenskaps swalg æn ater hald, meer skørliffnet æn renlek,
 han følgher diæffuelen ok skal gaa met hannem ij æwerdhelighe pinæ. ³⁰
 Annær glædhe ær ij æwerdhelik sælichetz hugnædh som
 haffwer fyræ godh thing. Først at hwn ær ogripelighen at sighe,
 for hwilkit scripten sigher til sinæ troo thianeræ: gak in ij thin
 herræ glædhe. Aff hwilke glædhe *Anselmus* sigher: glædhe ær ful
 ok meer æn ful, thy at nar hiærtit ær fult ok hughen ær fulder ³⁵
 ok siælen ær ful ok all mænnisken ær ful met thessæ glædhe,

tha skal æn glædhe owerlopæ, thy at all the glædhen gar æy ij
 mænnisken, wden the allæ glædhendes gaa in ij glædhene. Annar
 ær at hwn ær blandædh met sorgh ok grat. For hwilkit war
 xxx* Herræ sisher: mynæ thiæneræ skulæ komæ ij Syon, som tekne
 5 hymmerighe, met loff, ok æwerdhelighe glædhe skal waræ ower
 theræ howeth. The skulæ haldæ glædhe ok frygdh, ok sorgh ok
 gradh skal fly fran them, ok jak siælfwer skal hugnæ them.
 Thridiæ ær at hwn sinz æ meer ok meer, thy sisher propheten:
 ij osæ Gutz nadhe watn ij glædhe aff belæræns nadhæ keldæ, ok
 10 sisher propheten, at glædhe ok frygdh skal sinnæs ij hymmerighe,
 ok loffsins røst ok thakka gerning, swa at allæ skulæ loffuæ Guth
 ok thakkæ Guth. Fiærdhæ ær at the som fa thessæ glædhe the
 skulæ aldrih mistæ hænnæ. Thy sagdhe *Jhesus* til sinæ apostlom:
 jak skal see edher ok edher hiærtæ skal glædhes ok ængen skal
 15 edher glædhe bort aff edher takæ. Ok sagdhe han them: glædhes
 thy at ether naffn ære scriuen ij hymmerighe. — Aff thessæ glædhe
 tha sagdhe een hælgher man ij *sancte* Birhittæ ahørændæ: æn
 om jak haffdhe tholt een dødth for hwær then stund jak lifdhe ij
 jorderighe ok altidh ater lifluet, aldrih haffdhe jak thoch met allæ
 20 them format fulkommelighe thakka Guth for hans kærlichet, thy at
 xxx1 hans loff gar aldrih aff myn mun, ok glædhe gar aldrih aff
 mynæ siæl, æræ ok hedher ære aldrih fran mynæ syn, ok glædhe
 ær aldrih bortæ fran mynæ hørs. Thy som the hælgher kirkæ
 sionger, bor os glædhes, at *Christus* som ær fridh geræræ ok
 25 midhlæræ mællæn Guth ok mænnisken ok foder aff hælghestæ
 jomfru, ok haffwer ophogt war natur ij sin guthdoms personæ.
 Ælskom thy hannem, ok loffuæ ok æræ ower all thing, opta til
 læggænde thet ok sighe: Maria, Maria, Maria! thu æst alz hælægghet
 gimsten ok dyræstæ, gøm ok wærnæ os thech ødhmyklighe
 30 thiænændæ aff gambæl wvensins thusandæ thusandæ swik!

Om attænde dagh jule.

Sanctus Lucas ewangilistæ sipher ij *capitulo*, at Gabriel ængil sændes aff Guth til jomfrw Maria ok sagdhe til hænne: thu skalt vndffanggæ ij thit liff, ok fødhe een søn, ok thu skalt kallæ hans naffn *Jhesum*. Thet fulkommædhes som wj læ[s]om ij læstinnæ ij dagh, at sidhen attæ daghæ 5 waræ fulkommæ fran *Jhesu* føzslæ dagh, at smasueennen *Jhesus* skulde omskæræs æfter Judhænæ logh, hwilken han wilde fulkommæ, ær hans naffn kallet *Jhesus*, hwilket kallet war aff ænglen, før æn han affladhes ij modher liff. XXXI*

Nw ær mærkænde os til kænndom, at ængen kan rætte- 10 ligheræ gifue nagher thing naffn, æn then som grannelighe wet thes naturlighe eghelichet. Swa forthy at ængelen wiste naturlighe eghelichet waræ ij *Jhesu Christo* at helæ syndughæ, thy kallædhe han hans naffn *Jhesum*. Thy at som *Petrus* sipher: æy ær ij nagher annær helsæ æn ij wor herræ setæ *Jhesus Christus*, ok 15 æy ær annet naffn vnder hymmilen gifwit mænnisken ij hwilket os bør helæ vardhæ. Ok thy sagdhe ængelen til *Joseph*: thu skalt kallæ hans naffn *Jhesum*, thy at han skal hel geræ sit folk aff theræ synder. Thy sipher *Johannes apostolus*: o sønær! jak *scrifwer* edher at edhræ synde forlatæs edher for *Jhesu* naffn. 20 Thy ær mærkændæ, at *Jhesu* wælsignædhæ naffn ær først them til styrk ok hiælp, som stridhæ amot synden ok diæffuelen. Thy sipher læsten, at *Jhesu* kænneswenæ kommæ til hannem met glædhe ok sagdhe: o herræ! diæfflene wndergiffues os ij thit XXXII

naffn. Ok sigher *Jhesus*: the som tro stadhelighe oppa mech, the skulæ wtkastæ diæfflenæ ij mit naffn. Thy ær scriuet: wars *Herræ* naffn ær starkastæ torn, ok rætvis man løpæ til *thet met* guthelighe aakallen, ok *han* skal ophøghæs til æræ.

5 Annæntidh ær *Jhesu* naffn them til hugnæth som drøwilse tholæ. Thy sigher *Jhesus*: sæle ære ij, nar mænnisken bannæ edher ok hatæ edher ok sighe alt ont mot edher, hwilkit ij tholæ for mit naffn, glædhes ok frygdhes, thy at edher løn skal waræ stor i hymmerighe! Thy ær scriuet, at apostlane ginge glædhelighe
10 *fran* theræ asyn som them haffdhe flængt ok illæ halnæt, ok glæddes forthy at the waræ wærdughe at tholæ smælichet for *Jhesu* naffn. Thy sagdhe *Paulus*: jak ær æy atenæst redhebon at
XXXII* bindes, wden æmuæl at dæ ij *Jerusalem* for *Jhesu* naffn.

Thridiætindh ær *Jhesu* naffn them til studh som wanskæs. Thy
15 sagdhe *Petrus* til haltæ mannen: ij *Jhesu* naffn stat op ok gak! ok han opsprang (ginstæn) ok ingik ij mœnsrit, ok loffuedhe Guth. Ok sagdhe *Petrus* til een man, hwilken attæ aar haffdhe lighet ij sottæ siæng: *Jhesus Christus* helæ thech! stat op! ok han opstodh genstæn, ok allæ the *thet* saghæ om wændes til Guth.
20 Thy sigher *Bernardus*: *Jhesus Christus* opnækker mynæ lætiæ *met* sin æfterdømæ a sin mandoms wæghnæ ok heler mech *met* sinæ hiælp a sin guthdoms wæghnæ.

Fiærdhætindh ær hans naffn tro thiænæræ til hedher. Thy at
25 som læstin sigher: *han* gaff them som tro oppa hans naffn wald at wardhæ Gutz søner. Ok thy som propheten sigher: hwær then som tror oppa Gutz naffn skal hel wardhæ. Ok ær scriuæt, at Gutz thiænæræ skulæ thiænæ hannem ok see hans ænlite, ok hans naffn ij theræ ænlite, ok the skulæ styræ ok radhæ æwerdhe-
30 lighhe. Æn thy ær wær mange afflæ sik swa stort naffn ij wæridennæ, at the tapæ hymmerighe. Swa sagdhe *Jhesus* aff een
XXXIII man: thennæ hær gik *met* all astundhen æfter wæridennæ fafænge, hwilken stort naffn afflædhe sik ij werlden, ok lagdhe mæstæ syndæ byrdhe a sin bak. Thy haffwer *han* nw stort naffn ij hæluede, ok mæstæ pinæ byrdhe til løn, ok høghelik stadh ij
35 pinnen, til hwilken somlighe nedher fooraæ for hannem, ok sommæ *met* hannem, ok sommæ æfter hannem. The nedher fooraæ for

hannem, the *som hannem styrkte met theræ radh ok hiælp til at wtwidhæ hans onzska*. Ok *met hannem nedher foora hans geringæ aterløn*. Ok the foora æfter *hannem*, *som hans onda æfte[r]domæ foldæ*. Thy ropæ the førstæ til *hannem swa som aff stridh ok sighæ*: thy at thu lydde war radh. thy brænnom wi 5 heteligheræ aff thinæ nærwaræ. Thy waræ thu forbannædher ok *werdugher at hængæ ij hælwites galghæ, ther som aldrigh bryster repit, vnder hwilken galighæ æwerdhelik eld bliffwer ok brænder*. *Hans geringæ* ropæ ok sighe: O wsæl, jordhen formattæ æy at fødhe thech *met sin frwkt*, ok forthy girnædhis thu all thing. 10 Gul ok sylff formattæ æy opfyllæ thin astundelsæ, thy æst thu nw tomber aff allæ godhæ, ok forthy skulæ lefuændes raffnæ slitæ thinæ siæl.

Fæmtætiddh ær mærkende, at *Jhesu Christi* naffn war aff XXXIII*
propheten hiærtelighe astundæt, som scriuet ær: o herræ Guth! 15
 thit naffn ok thit ammyne ær ij mynæ siæls astundilsæ, ok myn siæl astundædhæ thech. Ok sagdhe *propheten: o herræ Guth!*
 jak wilde at thu swnder slite *hymnilænæ ok fooro nedher ij werldenæ*. Ok *berghen skulde bortflytæ for thit ænlite*, ok *som thet opbrænt waræ aff eld ok til askæ wordhæ*. *Thet ær at* 20
høghfærdughæ ok ilhærdzskæfullæ skulde fa guthelik ræddughæ ok kærlikx idbrughe for sinæ synder, ok wiliæ til at bætræ them, ok thænkæ sin yterstæ timæ, ij *hwilken theræ kroppæ skulæ swnderlösæs ij muld ok aska*, ok theræ siælæ kallæs for Gutz dom at swaræ ok gora regenskap aff sinæ *gerningæ*. Ok ysker 25
propheten framledes, at watnen skulde brænnæ aff eld, ok thit naffn, herræ Guth, kunnokt wordhæ thinæ wwenær. *Thet ær at skorlifnæs mænnisker ok drakkaræ skulde optændes met Gutz kærlikx eld ok rædhes ok kænnes uedher Gutz naffn som the før hædde met theræ synder, som Paulus sigher (til) syndughe:* 30
Gutz naffn hædhes aff edher. Ok thy forskulde the hæluede, *som hædhæ Gutz ødmyukt met sin høghfærdh, hans fatikdom met* XXXIV
edher gire, hans renlek met edher drwkkenskap ok skorlifnædh. Thy ær *scriuet: hwilken som hædher Gutz naffn, han skal dø met æwerdhelik dødh*.

Siættætídh ær mærkende, at *Jhesu* naffn war sannelighe spat aff *prophethen*, som sagdhe: *Christo* thech skal kallæs nyt naffn aff Guth æwerdhelighe rætvisæ, fredh ok mildhetz hedher. *Thet* nyy naffn ær *Jhesus* som thydher helæræ. Thy at som læsten 5 sigher: *Jhesus* kom til jordherighe at opletæ mankønet som for-ganget war. Han ær rætvisennæ fredh. Thy at som *Paulus* sigher: *Jhesus* ær war fredh, hwilken som giordhe badhæ til eet. *Thet* ær, at han giordhe eet righe aff ænglæ ok mænniskæ, hwilke for waræ atskilde for Adams synd, giordhe fredh ok 10 sætnet met Guth ok mænniken ij sin ligheme oppa korsset, ok drap wwenskappen som war mællen Guth ok mænniken. Ok

xxxiv* thy som scriuet ær, ær hans naffn kungjort ij allæ werldenæ, ok thy som *Paulus* sigher, for at *Jhesus* myugtæ sik sælffwer ok war lydugher Guth fadher for waræ skuld alt til korsins død, 15 ophogdhe Guth hannem ok gaff hannem naffn som ær ower all naffn, at ij *Jhesu* naffn skal hwær knæ boghes ij hymmerighe ok ij jordherighe ok hælute. Thy sigher *Jhesus* til them, som thuingæ sin ligheme ok fylghe hannem ij pinlighe æruedhe ok leffneth: hwilken som sigher wider aff høghfærdughæ diæffuelen 20 met odhmyukt aff werldenæ gire met sælwiliænde fatikdom, met renlik ok aterhald aff drwkkenskap ok skørleffneth, han skal klædhes met hwitte renlekk klædher, ok jak skal æy affskrapæ hans naffn aff liffsins book. Thy ma han sannelighe glædhes, metæn *Jhesus* sigher: glædhis thy (at) edher naffn æræ scriffnæ 25 ij hymmerighe. Æn the som æy ære scriffnæ mughe syrghe, thy at the fordømes til hælwettes, thy at bøkrenæ oplætos ok the dødhe dømdæs aff the thing, som scriffnæ waræ ij boghen æfter theræ gerningæ. Ok hwær then som æy ær fwnnen scriuen ij liffsins bok ær sænder ij brænnændæ eldz sio, som ær hæluetes eld.

xxxv 30 Siwndætídh ær mærkende, at *Jhesu* naffn war opinbarlighe teet, som *prophethen* sigher: hans naffn oprinnænde man, thy at han føddes ij sannæn mandom, ok hwær then naghæt got gø oprinder vnder hannæm, som han sælffwer sigher, at wden mech formughe ij ængtæ got gøæ. Han skal opbyggæ Gutz mønster, 35 thy at for hans kænndom wordhæ mangæ siælæ Gutz mønster. Han skal bæræ æræ, thy at som *Paulus* sigher: wj see *Jhesum*

Christum kronædher met hedher ok æræ for døzsins pinæ. Han skal sitiæ ok wara herræ oppa sin domstol, thy at som *propheten* sigher: hans domstol skal til redhes ij miskund ok han skal sitiæ oppa hannem ij sannænde ok dømæ rættæn dom. Ok skal raskelighe atergældæ hwær, æffter thy som rætivist ær. Han 5 skal waræ prest ower sin stol. Prestæ æmbite ær at offra for syndughe mænniskæ ok bediæ for them til Guth. Swa giordhe *Jhesus*, swa som *Paulus* sigher: *Jhesus*, forthy at han ær æwerdhelighe, thy haffwer (han) æwerdheligh prestæ æmbite ok ganger sælffwer til Guth sin fadher at bediæ for os. Thy forma han 10 æwerdhelighe helæ, mædhen han æwerdhelighe leffuændes ær. XXXV* Thelighen tilbwrðhe ok skulde wordhæ prest hælæggher, menlæs, wsmittæder, skilder fran synden, ok giordher himllen høghræ, hwilken æy wederthorff som andræ prester, først offra offro for sinæ synder, ok for folksins synder, thy at war herræ *Jhesus Christus* 15 giordhe thet eentimæ offrande sik for waræ synder. Han ær ok fridzsins radh mællen Guth ok mænnisken, som sakt ær. Thy som *propheten* sigher: skal hans herrædømæ mangfalt goræs ok hans fridh skal æy ændæs, til hwilken os wærdughes at ledhe then sammæ *Jhesus Christus!* 20

Æftæ sandagh æfter juldagh.

Maria ok Joseph wdrædhe aff the thing, som sagdhes
aff *Jhesus*. Ok Symeon wælsignædhæ ok sagdhe til
Mariam, *Jhesu* modher: thennæ ær satter ij nedher fal ondæ
ok wtro, ok ij opstandilsæ godhæ ok (tro). Ok ij thet tekn,
5 som skal motsighes. Ok hans pinæ swærdh ga gømmun
thinæ siæl, at the thankæ, som før waræ lønlighe ij hælge
forfædhræ hiærtæ æller ij *scriptene* skulæ opinbaræs. Ther
xxxvi war ok *Anna* prophetissa, hwilken som haffdhe liffuet siw
aar met sin bondæ ij hionalogh, ok war ænkæ til at hwn
10 war fyræ aar ok attati, ok thiænte Guth ij mønsteret dagh
ok nat met fastæ ok bønæ, ok kændis weth Guth ok talædhe
aff hannæm ij the stundernæ allæ them, som bidhædhe
Israels folkx aterløn.

15

Underlighet war hwre ængelen kungiordhe fægømmærnæ, at
Gutz søn war fædder. Hwilkit met mangæ annær vnderlighe
thing, som hændæ ij hans fozslæ timæ, the vdrædhæ æy forthy
at (the) æy wæl vistæ, at thelik thing til hordhe Gutz søn, wden
20 for thy som *Gregorius* sighet: hwre aftæ hoghelighe thingæ
ammyne kommæ ij hughen, swa aftæ opuækkæs han til at vndræ.
Ok sagdhe Symeon: Gutz søn waræ satter ij mangæ nedher fal
ok opstandilse ok ij thet tekn som skal motsighis. Thy at som
læsten sighet: hwilken som tror ok dæpis skal hel wordhæ, ok

ther *met* opsta til æwerdhelikit liff. Ok hwilken *som* æy tror XXXVI*
Guth han skal fordømæs wden iæff til æwerdheliket nedherffal
ij hælucte.

I Jhesu ær thræfalt tekn: renlichetz, fatikdoms ok ødhmyukt.
Aff hwilkit ængelen sagdhe til hyrdhenæ: *thet* ær edher tekn at 5
ij skulæ finnæ barnet ij kroppæ. *Thet* ær renlichetz tekn, thy at
børn witæ æy skørlifnædz wrenlichet. Thessæ tekn motsighe skør-
lifnædz mænnisker. The sighe *thet som scriuet* ær: ængen skal
waræ then lustelighe stadh hwilken war skørlifnæt skal æy ower
faræ. Ok ængen skal waræ lotlæs aff war skørlifnæt. Ok ijgen: 10
latom hwær stadh *werdennæ* glædhes tekn. Ok sigheter them the
hælghe *script*, at skørlifnædz mænniskæ lön skal waræ ij bræn-
nænde sio, hwilken brænnende ær ij eld ok brænnesten. Hwilken
som ær annær dødh, *som* ær hæluctes wændelik dødh æffter
lighemens dødh. 15

Nw ij thy at ængelen sagdhe til hordhenæ: ij skulæ finnæ
Jhesum, *thet* signædhæ barnet swept ij fatighe klædber, i *thet* tha
vnderstandes fatikdoms tekn, hwilkit tekn girughe motsighe. Thy
at *som scriuet* ær: diæffuelen giordhe tekn, swa at han lot eld
nedher faræ aff bimlen ij mænniskæ asyn. *Thet* ær, at han op- 20 XXXVII
tændæ *werdzlige* thingæ gires eld ij girughe hiærtæ. ok swek
girughe mæn ij *werdennæ* for *thet* tekn *som* han giordhe, *thet*
ær for then framgang the finge ij *werldz* thing. Thy sigheter
scripten, at hwær then *som* tagher diæfnelens tekn *som* ær gire,
han skal drikkæ aff Gutz wredhis win ok skal pinæs ij eld ok 25
brænnesten ij Gutz asyn ok hælghe ænglæ. Ok theræ pinæ rok
som syndedhæ ok wilde æy bætræ sik, skal æwerdhelighe opfaræ.

Framledhes vnderstas ødhmyuktenæ tekn ij thy at them sag-
dhes: I skulæ finnæ barnet lakt ij kroppæ ok æy ij høghfærdughe
palaz. Thessæ tekn (a)motsigher høghfærdughe, *som scriuet* ær: 30
høghfærdhænæ tekn ær ower mit howeth ij *myunnæ* tilsyn ok
høghfærdz daghe. Thy ær *scriuet*: høghfærdh ær opbyrning til
hwæriæ synd, ok hwilken *som* hænnæ halder han skal opfylles
met forbannelsæ, ok høghfærdhen skal omkulkastæ *hannem* ij
ændælyktenæ. Thy sigheter *propheten*: thin høghfærdh ær nedber 35
draghen til hæluctes.

Thy grætæ thelighe, som nw sakt ær aff, ij hælne de ok
 sighe: wi formattæ ængtæ dygdhæ tekn tee ij jordherighe lifuænde,
 wi ære opnøtte ij war ilzskæ, thelighe thing sagdhe the som
 syndedhæ. Thy amot thessæ syndæ tekn ær Gutz søn satter ij
 5 dygdhæ tekn, aff hwilken *Paulus* sigher: *Jhesus Christus* giordhe
 sik sælffwer som til ængtæ, then tidh han tok thrælsins ham,
 som ær mandoms natur, til guthdomen, ok giordhe sik ligher
 mænniken ij ligheme, ok æy ij synden, ok war funnen ij klædhe-
 bonet swa som man, hwilkit fatikdoms tekn ær mot girichet. Han
 10 myugte sik sælffwer amot høghfærdughe, ok war lydugher alt til
 dødhen ok alt til korsins død, som war alzhardhestæ død ok
 skæmmelighestæ ij mænnikenæ dom, mot skøræ lusten. Ok
 smagadhe han ætikkæ ok besken gallæ pa korsset amot lustelik
 dryk ok drwkkenskap. Thy som *propheten* sigher: han star folkit
 15 til tekn swa som tekn oppæ wæghæ skæl, ok wisde sik mænniken
 rætter hymmerighes wægh. Thy skal alt folk bediæ til hannem,
 ok bedes hans nadhæ.

Framledhes sagdhe *Symeon* til *María*: thin søns pinæ swærdh
 skal ga ij ginom thin siæl. Thy at beskæræ sorghæ wærk tholde
 XXXVIII 20 hwn ij sinæ siæl, ther hwn saa sin aldæ kæræstæ søns pinæ ok
 død, æn at eet staa swærdh haffdhe gangit ij ginom hænnæ
 hiærtæ. Ok sigher *Bernardus*, at hwn tholde meer pinær æn
 nagher martyr. Ok then wærken som (hun) vndkom, tha hwn
 fødde sin wælsignædhe søn, then tholde hwn ij hans pinæ timæ.
 25 Ok tha opinbarædes the ilzskæfullæ thankæ mot Gutz søn, som
 foræ waræ lønlighe ij *Jødhænæ* hiærtæ, som hannem forradæ
 ok pinte.

Framledes ij læstennæ *scriues* siw dygdhe tekn aff the
 godhæ ænkæ *Anna*, os nyttelighe til kænndom. Først ær, at hwn
 30 gømde sin jomfrwdom til thæs hwn kom ij hionalagh, thy at som
Augustinus sigher: jomfrwdom ær hælghet thing ok fulkommen
 førstæ dygdh at forskulde særdeles krono ij Gutz righe, jomfrw-
 dom ær allæ dygdhe drotning, ok æwerdhelighe helsæ frwkt. Ok
 hwn ær ænglænæ syster, ok aldæ godhæ thing æghæ. Hwn ær
 35 skørs luste forwinærskæ, ok æwerdhelik liiffs sigherlichet. Ok thy
 then som æy gømer sin jomfrwdom til hionalogh, hwat han ær

hælder (*quinnæ*) kæn æller mænken, *han* (ær) wærdher dødhen, som *scriuet* ær: om *jomfrwdomen* finz æy ij wngo *quinnæ*, tha skulæ thæs stadz mæn wtkastæ hænnæ aff sins fadhers hws ok sla hænnæ til død *met* stenæ, thy at *hwn* giordhe wlofflik thing ij sin fadhers hws, som war at *hwn* lifdhe skørlighe. 5

Annæt, at *hwn* bleff ænkæ mang aar ok gik æy til *annær* giftæmal, æn tha at *hwn* miste sin bondæ ij wndom, ok war æy *met* hannem wden siw aar. *Hwn* lide *sancte* Pauli radh, hwilken som sigher: om *quinnæ* man dor, tha ær *hwn* fræls aff hannem, laghgiftes ij war *Herræs* naffn om *hwn* wil, æn tho wordher *hwn* 10 sælaræ om *hwn* bliffwer wgift æfter mit radh. Thy at wgift *quinnæ* thænker the thing som war *Herræ* tilhøræ, at *hwn* bliue hælægh ij siæl ok ligheme. Æn (the) som gift ær, the thænke the thing, som *werlden* til høræ, ok hwre *hwn* skal thækkes sin man. Ok ær *scriuet*: tw som ære husrue ok bonde skulæ 15 waræ eet kot. Nar *annæt* theræ dor, tha tilbor *thet* annæt: ij gen lifswer at waræ swa som half(dot), ok æy blandes sidhen *met* annæn, swa som sommæ renlighe fughlæ taga æy annen magha, sidhe theræ forstæ magha ær død. Ok thy ær *scriuet* aff the renlighe ænken *Judith*, (at) allæ the hennæ saghæ the wælsig- 20 nædhe hænnæ *met* enne røst, ok sagdhe: thu æst *Jerusalems* æræ, for *thet* renlekx æfterdome ther thu giffwer leffuendæ mæn-niskæ. Thu æst *Israels* glædhe, som teknæ hymmerighes al-mughe hwilke som glædhes aff renlichet. Thu æst hedherlichet thit folkx som følge the æfterdomæ. Thy at thu giordhe manne- 25 lighe ok thit hiærtæ styrktes, thy at thu ælskædhæ renlichet, ok æfter thin man tha togt thu æy annen. Thy styrkte *Gutz* hand thech ok thu skalt æwerdhelighe waræ wælsignæth.

Thridiæ, at *hwn* stadhelighe stodh ij *Gutz* thænist, swa langen timæ til *hwn* war fyræ aar ok attæti gamul. *Hwn* thænkte 30 *thet* war *Herræ* sigher: hwilkin som stadhelighe bliffwer ij mynæ thænist til sin liiffs ændæ, *han* skal hel wordhæ. Thy sigher *Gregorius*: fafænglighe gorz *thet* godhæ som forlades for liiffsins ændæ. Ok swasom *Judas* forrædhæræ rønte, hwilken war *Herræ* *Jhesu Christo* folghde nagra stund ok gik skæmmelighe fran 35 hannem ok *hans* apostlom, ok thy fordomdes *han* æwerdhelighe

XXXVIII*

XXXIX

XXXIX*

til hæluedes pinæ. Thuært amot Mariæ Magdalenæ, hwilken som stadhelighe bleff ij Gutz thiænist, fik lighe løn *met* apostlone, æy thy sidher at hwn war meghet syndugh for æn hwn kom til war Herræ.

- 5 Fiærdhæ, at hwn war ydbelighe ij Gutz mønster ok thiæntæ Guth dagh ok nat ij fastæ ok bønæ, amot them, som ij thennæ hælghæ Gutz føzslæ timæ, nar the skulde Guth mæst thiænæ ij aterhold ok guthelighe bønæ, tha thiænæ (the) mæst diæffuelen ok theræ krops lustæ *met* owermatæ fylle ok skualder ordh, ok the
 10 sighe *thet* som scriuet ær: komom til samman ok fyllom os *met* drwkkunskap, ok skulæ wj waræ swa ij morghen som ij dagh ok meghet meer. Thy sigher *propheten* til them: alzualdugher Guth kallædhæ edher til syndæ jdrughe ok grat ok *scriptæmal* ok røgh-
 15 binde sik til hardh plekt til syndæ bætring, æn edher glædhe (ær) at dræpæ nõt ok faar, ok ætæ kêt, ok drikkæ lustelichet. Thy sigher *propheten*: ne edher som arlæ opstandæ at fylighe drukkun-
 XL skap ok drikkæ alt til quelden, for hwilkit mangæ starkæ drankaræ nedher faræ til hæluedes. Thy at som Paulus sigher: æy skulæ
 20 drinkaræ halfue hymmerighes righe.

Fæmtæ, at hwn thwingde sin ligheme æfter ste. Pauli radh, hwilken som sigher: the som san ænkæ ær ok wden jordherighes bugnædh, hwn skal hope oppa Guth ok waræ ij guthelighe bønæ dagh ok nat, thy at the ænkæ som kræselighe leffwer, ær dødth
 25 til sin siæl.

- Siæltæ ær, at som hælghæ mæn sighe: thessæ Anna forskuldethe *met* langen renlik ok fasta at fa spadoms andæ. Thy at som scriuet ær: then hælghæ andæ jnfere sik ij hælghæ siælæ, ok han skipædhe Gutz nenæ ok *prophætæ*. Ok ær scriuet, at
 30 Guth gaff Danieli *prophete* ok hans kompænnæ for theræ aterhald ok fastæ wisdom ok snille ij hwæriæ boogh. Swa at then koning, som the thiæntæ, fan ij them hwært *thet* sniællelichetz ordh ok vnderstandilsæ, som han spordhe aff them, ti faldelighe ower allæ the sniællæ mæn ij all hans landhe woræ. Thwært amot mistæ
 XL* 35 mangæ wisdom for drwkkenskap. Ther aff sigher *propheten*: *prestin* ok *propheten*, som teknæ munkanæ, ære opswolghne aff

win, the fooro wille for drukkenskap skuld, ok wistæ æy rætter dom. Ok sigher *propheten*: wkyscheet ok drukkenskap tagher bort wisdomen aff mænniskene hiærtæ, ok wkyscheetz andæ swek (them).

Siwndæ ær, at hwn talædhe aff wælsignædhæ Gutz søn 5
Jhesu Christo for allæ them, som bidhedhæ ok astundæthe Gutz folkx aterløn. ok gaff os æfterdome til at gernæ talæ Gutz loff ok kænædom til syndughe mænniskæ rættilsæ. Swa som *Christus* bødþ *sancte* Birghitte, ok sagdhe: talæ trøstelighe ok awit theræ synder som byggæ *met* thech, thy at the ære mech meghet 10 ledhe ok hattelighe aff daghlighe synder, ok æ hwre the ilhærdes ther aff amot thech, thet skal æy reknæs thech til synd at thu talædhæ, wden ther aff skal thech waxæ meer lön. Swa som mynæ apostla *predikedhe* for mangæ, æn tho at the æy allæ om wændes til rættæ tro, tho war æy mynæ apostlæ æruedhes lön 15 thes myne: swa skal thech wordhæ, thy at æn thot æy høræ XLI allæ æller tagæ thinæ ordh, tha skal thin lön æy waræ thes myne, ok æn thoat æy allæ, tho skulæ nagræ bætræs aff thin ordh ok helæs. Sigh thy them, at wden the bætræ sik tha skal jak kommæ them swa rasker ok grymber, at allæ the thet høræ skulæ grætæ 20 ok sokka, ok allæ the thet wtronæ skulæ wanskæs. Jak skal dømæ them swa som thiwfue til wtalighe skam for ænglæ ok (allæ) mynæ hælghenæ, ok æy skal jak tagha for them myn ælskælighe modher bøn æller mynæ hælghæ mæn, wden hwor længe jak ær ij myn æræ. hwilken som ær for wden ændæ, tha skulæ the 25 wara ij pinæ. Æn swa længe som siæl ok lighemen ære til sammæn, swa længe ær myn miskund oppen for them. Hwillet os giffue jomfrwnæ søn! Amen.

[Om trettende dagh julæ].

Then tidh *Jhesus* war fødder ij *Bethleem* ij *Herodis* koningx daghæ, komme thre konungæ østen aff landen til *Jerusalem* ok spordhæ: hwar ær han som fødder ær Jødhæ konung, wj saghæ hans stiærne æster ij landen, ok wj
xli* 5 kommæ met gaffwer at bedhiæ til hannem ok hedhræ hannem. *Herodes* konung, som tha war wældugher i *Jerusalem*, hørdhæ thettæ, tha drøfdes ok ræddes han at mistæ right, ok allæ the ther met hannem waræ the drøfdes met hannem, swa som the wilde thækkes hannem. Tha samman-
10 sankadhe han allæ prestæ, høfðhingænæ ok loghwisæ mæn ok spordhe aff them, hwar *Christus* skulde fødhes. The sagdhe hannem: ij *Bethleem*, *Jødhælandz* stadh. Swa sigher propheten: thu *Bethleem* (ij) *Jødhæland* æst æy mynzst ij *Jødhælandhz* howfuetstædher, thy at ij thech skal then hær-
15 dughæ føddes, som skal styræ mit folk. Tha kallædhe *Herodes* konungenæ lønlighe til sik ok spordhe granlighe aff them, ij hwat timæ stiærnen syntes them først ok sænde them til *Bethleem* ok sagdhe: gaan ok spøræn granlighe æfter smaswennen, ok nar ij finnæ hannem, tha kungøren
20 mech thet, ok jak skal kommæ ok hedhræ hannem. Then tidh the haffdhe hørt konungen, tha wtginge the aff stadhen, ok stiærnen, som the hafdhe set ij øster righen, gik foræ them alt til hwn kom ok stodh ther owan ower som smaswennen war. Æn tha som konungnæ saghæ stiærnen, tha

glæddes the *met* meghen glædhe, ok jūginge ij hwsit ok XLII
 (funnæ) barnnet *met* sin modher Maria, ok fiøllæ a knæ ok
 badhæ til *hannem met* wyrning, ok oplotæ theræ kar ok
 offradhæ *hannem gaffwer*, gull ok røgilse ok mirram. Ok
 the wordhæ *mannædhæ* aff Gutz ænglæ, at the skulde æy 5
 ijgenkommæ til Herodem, ok forthy tha fooræ the een *annæn*
 wægh hem til theræ righe.

I hordhe aff læstinnæ, hwre koningenæ spordhæ ok sagdhe: 10
 hwar ær then *som* fodder ær Jodhæ koning? Ok then tidh
 stiærnæn haffdhe let them (til) *hannem*, tha offradhæ the *hannem*
 gull ok røgilse ok hwit mirram. Swa bōr os letæ war sētæ
 Jhesum *met* godhæ *gerningæ*, ok finnæ *hannem met* guthelik
 kærlichetz astundilsæ, ok offræ *hannem* gull *som* tekne guthelik 15
 kærlik, *met* hwilkit wj skulæ thækkæs Guth, *met* thy at wj
 idhkelighe thænkæ oppa *hans* pinæ ok godhgerningæ, ok opwækkes
 aff them til *hans* kærlichet. Ok radher (os) kōpæ aff sik ok
 sigher: jak manær edher at kōpæ aff mech brænnende gull, *som*
 ær brænnende kærlichet til Guth, at thu skulæ righer wordhæ. 20 XLII*
 Thy at *som Augustinus* sigher: guthelik kærlichet ær the dygdh
met hwilke fatigher ær riger, ok wden hwilken riger ær fatigher.
 Ok bōr os offra *hannem* røgelse *som* tekne guthelighe bōnæ, *som*
 scriuet ær aff: røgelsennæ røk opfoor aff hælge mænniskæ
 bōnæ aff ængilnæ hand for Guth. Thy at ænglæne offra Guth 25
 guthelighe bōnæ. Som ængelen sagdhe til Thobie: then tidh thu
 badh til Guth *met* grædende taræ, tha offradhæ jak Guth thina
 bōnæ. Thridhiætindh bōr os at offra Guth beske mirram *som* tekne
 besken jdhrwge ok *scriptæmal met* syndæ bætning. Thy ær
 scriuet, at Judith, *som* thydher uedhergangende, hwilken *som* drap 30
 Oloffærno, *som* tekne diæffuelen, smordhe sik *met* beske mirra,
 thy at *met* besken idhrwghæ ok *ræt scriptæmal* ok bætning dræps
 diæffuelen ok bort æltes, *som Augustinus* sigher: *scriptæmal* hort
 ælter diæffuelen, ok oprifwer synden, ok ængen sak finder wuenen
 til at røghæ thech, om thu røgher thech sælfwer. *Met* slikt offer 35
 bōr os at letæ Guth, ok spōriæ forst, hwar *hans* miskund ær, ok XLIII

sighe *met propheten*: o herræ Guth, hwar ær thin gamblæ miskund? Tha swarær *propheten* ok sigher: war Herræ ær nær them som hannem pakallæ, kallom thy oppa hannem ij sannende, hwilkit the goræ som *met then wiliæ* bedhes Gutz miskund, at 5 the wiliæ aldrih afftermeer syndæ. Hwilkit æy mangæ goræ, forthy at the skodhæ æy hwa the æræ. Til hwilke *propheten* roper ok sigher: syndughe siæl, oplyffl thin øghen ok see, hwar thu æst nw nedher slaghin ij synden. Ok æy thænkæ the hwar the skulæ waræ for sinæ synder, som ær ij hæluetes myrke ok 10 ewynnelik dødth ok diæfflæ styglicheit. Hwilkit Job foresaa ok ræddes, ok thy badh *han* til Guth ok sagdhe: o herræ Guth, lat mech nagræ stund lifue, at jak skulæ grætæ ok syrghæ for mynæ synder, før æn jak skal ga aff *werldenæ*, ok at jak skulæ æy aterwændes til myrke jordh, som ær hæluete, holdæ *met dødtsins* 15 myrk, hwar dødtsins skugge ær, ok ængen ræt skipilse. Thy at ther ær alt ont til øffwerløp ok æwerdhelik sorgh ær ther inne-

XLIII* byggende af pinnennæ ok diæfflæ om gangelsæ. Ok forthy, o syndughæ mænniskæ, omwänden edher til Guth ok syndæ bætring, ok rædhis æy, hwar æy ær rædughæ, som ær ij een litten 20 lighemes thwingd ok æruedhe til syndæ affskrapilsæ. Ok thænken thet som *sancte Petrus* sigher: mædhen ræt wis (man) skal næpelighe helæs, hwre skal tha wuilder *man* ok syndugher? synæs wden jæff ij hæluete, thy at *han* wilde æy bætræ sinæ synder.

Annæntidh bor os sporiæ, hwre Jhesu war sotæ herræ 25 fatighe ok hardhæ liffneth ær, tha swaræs os at *han* nyfødder war swepter ij fatighe klædher, ok lagdher ij thrangæ kroppæ. Ther æffter war *han* ij æruedhe, ij fastæ, ij bønæ, ok standændæ, wakande ok gangende, ok *predighede*, spot ok badh tholde, ok sit lighemelighe oppehælde aff andræ thigde, ok swa fatiger ij jordhe-

30 righe, at æn tho at *han* war allæ thingæ skaparæ, tha æghedhe *han* sik ængtæ æller attæ, ther *han* mattæ sit howeth til boghe.

XLIV Spør framledhes *met* hælge siæl ok sigh: o Jhesu, hwar ligger 35 thu om middaghen? tha swaræs, at *han* do om noons timæ oppa korsset ij saræstæ wærk. Spør ok *met* apostlone: o mæstæræ, hwar bygger thu om næternæ? tha swaræs: kommær ok seer, at *han* (ær) fangen ij yrtægarden, ok spattæder ok hædder ok

slaghen ij *prestæ* hoffdthinges hws, gabbadher ij *Herodis* hws, flænder ok dæmder ij *Pylate* hws, korsfæster ij *Kaluaris* stadh, ok jordhet ij yrtægardhen. Kommen thy ok seer stadhen hwar *han* war lagdher ok pinædher, ok bedher til *Guth* ij then stadh, ther *hans* foter stodhe. Thy sigher *Jeronimus*: skodher alt wars 5 heleræ *Jhesu Christi* liffneth fran *hans* føzslø ophaff ok til korset oppa hwilkit *han* do, ok thu skalt ængtæ finnæ ij *hans* liffneth wden fatidom, pinæ ok styng. Ok thy then som æy ælskær *Guth* for *hans* pinæ ok godhgerningæ, *han* fordømes syrghe-
 lighe. Ower hwilke war *Herræ* kærdhæ ij *sancte* *Birghitte* 10 ahørænde: the wændæ sik thes meær fran mech, hwre meghet meer jak kaller them. The ælskæ theræ wenær meer æn mech, som ær *werlden* ok kroppen. Ok thy skal then tridhiæ, som ær diæffuelen, taga them ok aldrih slæppæ them. Thennæ som nw do haffdhe thry thing: høghfærdh, thy at *han* klædde sik dyrlighe. 15 Annæn tidh loffuædhes *han* aff sin snille. Thridhiætindh bøgde *han* sin wiliæ til alt thet *han* wilde ok *hans* ligheme thæktis. Æn hwat dughet thet *hannem* nu, thy at for høghfærdhenæ ær *han* for mech som ruten krop ok wærst loktænde, ok fulder met sarbulde. For mænniskæne loff ær *han* glømdet for mech ok 20 skal glømæs aff mænnisken. For *hans* kotz lustæ tha tagæ nu madhkæ *hans* krop ok diæfflæ *hans* siæl, ok skulæ pinæ hænnæ for wden ændæ. See nw hwat wslæ mænniskæ the ælskæ ok hwat the gøæ, hwar ære nu *hans* wener? hwar ær *hans* godz? hwar ær *hans* æræ ok hedher? for all thessæ thing skal *han* (nu) 25 haffue æwerdhelighe skam. The toghe litit som ær *werldz* hedher, ok mistæ meghet som ær æwerdhelighe glædhe. We ær thelighe mænniskæ, at the waræ nagen time! Ok thy spør *propheten* ok 30 sigher: hwar ære almughæns høffdthingæ, hwilke som samman-sankadhe sylff ok gull, oppa hwilkit mænnisken trøster, ok tha ære the forgangelighe aff *werldene* ok nædher fo(o)ræ til hælnetes, ok andræ opstodhe ij theræ stadh. Ok spør *propheten* ok sigher: syndughe mæn, hwat skulæ ij gøæ ij dødzsins ok ysældennæ dagh som edher nalkas daghlighe? æller til hwas hiælp skulæ ij tha fly? æller hwar skulæ ij tha aterlatæ edhræ æræ? mæden som 35 scriueth ær: righedomæ dughe ængte ij hæmdenæ dagh, ok

XLIV*

XLV

domæræns wredhe spar ængen a domædagh, ok blidhkes aff ængens bøn, ok taker æy mæstæ gaffuæ for theræs aterløn som doo ij dødhelighe synd ok wiliæ til at synde. Thy ther til at thu mughe finnæ Guth blidher ij sin dom, tha letæ met kærlichet nu
 5 hwar han ær, ok fin hannem nær thech sælffwer, thy at han sigheter: hwar twa æller thre ære sammansankadhe til mit næffns hedher met kærlichet, jak ær mit ijbland them. Thy manær propheten os ok sigheter: nymen hwar guthelik snille ær, hwar dygdh ær, hwar wisdom ær til at styræ sik rættelighe ij Gutz thiænist,
 10 at thu skulæ witæ, hwar liffsins langlichet ær som ær ij hymmerighe, hwar oghnæ liws ær ok fridh. Thy at sælffwer *Jhesus Christus* sigheter: hwilken meeh thiænær han skal fylghe mech, ok hwar jak ær ther skal myn thiænæræ waræ. Thy sagdhe han til Guth sin fadher for sinæ thiænæræ: o fadher, jak wil at hwar
 15 jak ær, ther waræ ok the met mech, at the skulæ see myn æræ klarhet.

Thy ther (til) at wj wærdughe wordhæ at kommæ til Gutz æræfullæ asyn, bær os swa liffue at wj mughe liknæs the thre konningæ, som scriuet ær aff, at allæ koningæ giordhe synd
 20 wden Daudid ok Ezechias ok Josias. Ok met Daudid, som thydher starkar ij hand ok astundelik ij asyn, offræ Guth reenlikx gull, aff hwilkit scriuet ær: een man syntes ij linnen klædher ok
 XLVI giorder met reent gull om læ[n]den. Linnæ klædit teknæ renlichet
 hetz omgangilse, ok lænden giordhæs met gull nar renlichet
 25 bortthrænger wkyschet. Ok thy som scriuet ær: ængen the thing som wæghes, som ær gul ok annær thelik, ære lige wærdughe uth aterhaldughe siæl. Thy sigheter *Christus* til sin wælsignædhæ modher Maria: thit hoffuet war swa som skinende gull, thy at thin rennæstæ jomfrudom hwilken ij thech ær, ok thit aterhald aff
 30 all wlofflik rørlisæ, som thæktæs ok skinæ ij mynæ asyn met all myugdom. Æn thy ær wær wkyschetz mænniskæ nedher tradher reenlichetz gul som thræk, som scriuet ær: Behemot, som thydher diwrlichet ok teknæ wkyscheetz mænnisker, the sla nedher vnder sik gullet som ær renlichet. Ok thy skulæ the nedher tradhæs
 35 til hæluetes, som scriuet ær: hwær wkysz mænniskæ skal nedher tradhæs aff diæfflenæ swa som thræk pa wægh. — Annæn tidh

met Ezechia, som thydher wars Herræ biælp, skulæ wj offra Guth fatikdoms mirram, hwilken besk ær ok gømar wruten the thing som hun met blandes. Swa gomer fatikdomen siælene belæ, æn XLVI*
tha at han ær besker at tholæ. Thy sigher war Herræ: sæle ære the som andelighe ok sælfwiliænde ære fatike, thy at hymme- 5
righes righe thet horæ them til, ok the biælpæs af Guth. Thy at Jacobus apostolus sigher: Guth wtwalde fatige mæn ij thessæ
werld. Ok som propheten sigher: Guth halp fatikæ aff fatikdom. Æn som scriuet ær: hwilken som troster oppa sinæ righedomæ,
han skal fallæ ij pinæ. — Thridiæ tidh met Josia, som thydher 10
offer, skulom wj offra Guth lydhnæ regelse. Thy at swa som regelse opbær sik hoght, swa skulæ wj gernæ lydhæ waræ formæn
til Gutz hedher. Thy sigher Jeronimus: rædz thin forman som herræ, ælsk hannem som fadher. Tro alt thet at waræ bel-
sammelikit, thet han biwdher thech, ok døm æy hans dom methæn 15
thit æmbite ær at lydhæ. Hwilkit Guth giffue os at gøra! Amen.

Mæstæ søndaghen æfter trettænde dagh.

Then tidh *Jhesus* war tollf aræ, foor han *met* sine modher Maria ok *met* Joseph til *Jerusalem* om høghtides dagh. Ok tha høghtiden war wtdæ ok the skulde hemfaræ, tha ij XLVII gin bleff *Jhesus* ij *Jerusalem*, ok hans modher ok Joseph the 5 wiste thet æy, thy at sidhuæniæ war at mæn ginge sik ij hop til høghtidh, ok quæmæer sik, ok bœrn ij bland badhæ hoppænæ. For thy thænkta Maria, at *Jhesus* war *met* Joseph, ok Joseph thænkta *Jhesus* waræ *met* Maria. Æn tha the komme een dagxledh fran *Jerusalem*, tha lette the æfter 10 hænnem ij bland theræ frænder ok græmæ ok fæmæ hænnem æy. Ok ginge thy ater ijgen til *Jerusalem* ok lette æfter hænnem, ok fæmæ han æfter thre daghæ ij mœnstert, ok sat mit ij bland kænnefædhræmæ, hørdhæ them ok spordhæ them, ok allæ the som hænnem hørdhe vndradhæ oppa hans 15 swar ok wisdom. Tha sagdhe hans modher til hænnem: o sœn, hwj giordhæ thu os swa, jak ok thin fadher lettom æfter thech syrghænde. Ok *Jhesus* swarædhæ sin modher: hwi letten ij æfter mech? Hwat, æy wisten ij at mech tilbœr at omga *met* the thing som myn fadher tilhœre? Sidhen foor 20 han *met* them ok war them lydugher ok vndergiffuen. Ok tedhe sin wisdom æfter thy som hænnem til waxte aldriæ, ok war fulder aff nadhe for Guth ok mæmmisken.

I thessæ hælge læst haffuæ wj mangæ nyttelik thing til XLVII*
 kænnedom ok æfterdome oppa jomfru Mariæ Gutz modhers
 wæghnæ, ok mang a bænnæ wælsignædhæ sons. Forst met thy
 at hwn foor til *Jerusalem* om hoghtidis dagh, hwar Gutz mønster
 war, ok thy manes wj gernæ soghe kirker ok hælge mænnæ 5
 stadhæ. For hwilkit *Jhesus Christus* sigher: mit hiærtæ hoxstæ
 luste ær at giffue allæ them, som soghe ok hedhræ mynæ hælge
 mænnæ stadhæ ok hælghedomæ, æwerdhelik lon æfter theræ tro
 ok æruedhe som them soghe. Thy sigher jomfru Maria aff een,
 at han syndedhæ thræfaldelighe ij lætiæ. Forst forthy at han war 10
 later at ga til kirke, annæn tidh thy at han war later at rogte
 sik aflat, thridiæ tidh at soghe hælghæ mannæ stadhæ.

Annæntidh til at opfostræ ok læræ børn til Gutz thiænist ok
 godhæ sidher, hwilkit os giffs at vnderstandæ ij thy at jomfru
 Maria haffde sin setæ søn met sik til Gutz mønster, amynnendis 15
 hwre hwn guthelighe war opfostradh. Hwar aff hwn sælff sigher:
 jak ær wnderlighe gømd æmwæl ij wngdomen, at jak lydde æy XLVIII
 nogher synd, ok thet war thy at Gutz kærlichet ok myn faders
 ok modhers gøme ok howiske opfødhæ, ok godhæ mænniskæ
 omgangelse. ok heet astunden at wite Guth, bliwæ stadhelighe 20
 met mech. Ok thy ær scriuet: hwilken som ælskær sin søn han
 tykter hannem idhelighe, at han skulæ glædhes ij ytarstæ timen.
 Ok then som læræ sin søn skal loffwæs ok æræs ij hannem.

Thridiætidh ij thy at Mariæ bleff ij hoghtiden til alt war fwl-
 kommet. Thy manæs wj at fwlkomlighe høræ alt Gutz æmbitæ 25
 ok tidhægærdh ok æy bortga æfter diæffuelsins æggen. Swa som
sancte Benedictus sa een diæffwel bortdraghe afftæ een vnger
 munk aff sinæ bønæ, ok thy slo han munken met lime ok
 kordhe fran hannem diæffuelen, ok sidhen gat han quar standit ij
 Gutz thiænist. Swa bortdragher diæffuelen mangæ hwilke som 30
 ængxlæs at stadhelighe sta een littæ stund ij Gutz thiænist, ok
 ængxlæs æy æller rædhæs at opnotæ mangæ wtallighe daghæ ij
 ølffyllæ ok fanytelik werldz hughnet. Aff hwilke war Herræ sigher: XLVIII*
 om the skulæ fastæ ok wagæ, æller ij geen (haldæ) sit kæt,
 synæs thet them som the bæræ bly, om the høræ smælik ord. 35
 om the duæliæs ij renliffue, æller bønæ, thet synes them som

the sotta mællæn thorn gaddæ ok ængxlæs ij hwæria stund. Om hwilke war *Herræ* sigher: we them, thy at the ginge fran mech, ok we skal them wordhæ, tha jak gar fran them ok the annardhes diæfflæ. Thy at som *Bernardus* sigher: forthy at siælen for
 5 *werldenæ* ælskoghæ ok kêtzsins lustæ forlot Gutz ælskoghæ, tha skal hwn wswl forlatæs aff Guth ok skal anwardes diæfflene ij hælucte ok skal pinæs æwerdhelighe.

Fiærdhæ ær, at wj skulæ fly almughens omgangsæ, thy at ij almughen tapædhe *Maria* Gutz søn ok sin søn, ok *Zacheus* fik
 10 æy at see Gutz søn for almughen. Ok thy sigher *Bernardus*: hwre skal jak finnæ *Jhesum* ij bland mynæ uener ok frænder, mædhen *Maria* fan æy *hannem* ij bland sinæ frænder ok kændæ mæn? Ok sigher *Seneca*: hwre megheet meræ folkit ær hwilkit
 XLIX 15 ugher hwgh bortdraghænde fran *werldzlighe* omgangsæ, at han æy aff synden forwinnes. Thy manær os *scripten* ok sigher: thu skalt æy lustes ij almughens omgangsæ. Ok war *sanctus Johannes* baptistæ halshuggen ij budhols samquæmd, ok *Pharaonis* bakaræ ophængder, ok *Amon*, *Dauidz* koningz søn, wor dræpin
 20 aff sin brodher *Absolone* ij samquæmd. Thy at ij ølfullæ samquæmd mistes Gutz nadhæ som teknes *met Johanne*. Ok drinkæræ ok *frazzaræ* the teknæ *met* bakaren, the forskulde at op-hænges ij hæluctes galghæ. Ok wkyske mænnskær teknes *met* *Amon*, hwilken sinæ syster waldtok ok smittædhæ hænne *jom-*
 25 *frwdom*, the forskuldæ ther foræ æwerdhelik (pinæ).

Fæmtæ, at wj skulæ haffue altidh war *hiærtens* øghen til *Jhesum*, nw mæden *Mariæ* tapædhe *hannem*, tha hwn sa æy *hannem* *met* lighemelik øghen. Thy ær os raskæræ (ij) *wonum* at wi tapom *hannem*, ij thy at wi wændæ wart ammyne fran
 30 *hannem*. Thy sigher *Bernardus*: swa som ængen ær the stund ij hwilke wj æy nytiom Gutz godhgeringæ ok miskund, swa skal ængte *thet* øghnæblik waræ, ij hwilke wj skulom æy haffue
 XLIX* *hannem* næræuarande ij amynne. Thy sigher *propheten*: jak skal fæstæ myn øghen ower thech. Thy ær *scriueth*, at hwilken som
 35 ær sin *herræ* atuaktol gømæræ, han skal æræs aff Guth. Thy sigher Guth fadher til hwær waræ, *thet* som *scriuet* ær: gøm

thennæ mannen, myn son *Jhesum Christum*, hwilken som ær badhe sander Guth ok man. Thy at tapær thu han, tha skal thin siæl ga ij pinæ for thet. Ok ær *scriuet*: ij ære dædzsins sønner, thet ær, at the ære wærdhe at dø, hwilke æy gomde edher herræ, koningen aff hymmerighe, hwilken wj aftæ tapæ. 5 Thy ær wær wj thænkæ, at han ær ij fylghe met os, thy at wj siælden ranzsagæ wart samwit grænnelighe, meer aktæ wj werldzlige fafænge ok prydhilse æn hannem. For hwilkit han sigher: jomfrw æller brudh gløme æy sin lighemes prydlise, æn mit folk glømer mech om mangæ wtalighe daghe. Ok thy glømer han 10 them swa som *propheten* sigher: o Herræ, thu amynnes æy them afftermeer, ok the ære bortælte aff thine hand. Thy sigher *Bernardus* os radh: ranzsagæ thit samwit met daghlighe skodhen, L atuaktæ hwre meghet thu thrifs ælle wanskæs ij godhæ, hwilken thu æst ij sedher ok astundilsæ, hwre liger Guth æller wliгер, 15 hwre nær ælle fiærræn thu æst hannem.

Siwndæ tidh manæs wj met *Maria* æfterdome, nar wj haffue tapet *Jhesum* for waræ synder at letæ syrghelighe æfter hannem thre daghe. Then førstæ dagh ær besker syndhe jdrughe. Annær ær ræt *scriptæmal*. Thridiæ ær ful bætring. Aff thessæ thre 20 sagdhe war Herræ *sancta Birghitte*: om mynæ wuener wiliæ fa nadhe ok wenskap, tha skulæ the gøgæ thry thing: forst ær at the haffuæ anger ok idrughe aff allt hiærtæ, for thy at the syndedhæ amot mech, sin skapæræ ok ijgenlæsæræ. Annæt ær, at the *scripte* sik reenlighe ok idhkelighe ok myuglighe for sin 25 *scriptæfader*, ok bætdræ allæ sinæ synder ok gøgæ fult for them æfter sin *scriptæfader(s)* radh ok skællichet. Tha skal jak nalkes them, ok diæffuelen skal fiærkes them. Thridiæ ær, at sidhen the L* haffuæ thettæ fulkommet, tha skulæ the tagæ myn ligheme met guthelichet ok fulkommen kærlighet, ok at haffue then wiliæ, at 30 aldrigh offtermeer wiliæ synde, wden stadhelighe bliue ij godhe alt til lifsins ændæ. Aff thessæ thre daghæ ær *scriuet*: wj skule ga thrigge daghæ ledh ij ødhknenæ, som teknæ enlichet ok har(dh) leffnet, ok at offra war Guth idrwghæ ok *scriptæmal* ok synde bætring. Ok som *scriuet* ær, at æfter thessæ thre daghæ skal 35 konningen mynnes oppa thit æmbite, som ær at thu haffwer

bætræt thinæ synder, ok skal skipæ thech ij thin ferra stadh, som ær hymmerighe, til hwilkit mænnisken war skapt. Æn them som æy wiliæ bædræ sik ok leta Jhesum, aff them tha sigher scripten: thre daghe ære, som ær ilzskeful thænkelse ok wnderlik 5 ordh ok syndelighe gerningæ, æfter hwilke Pharao, som teknæ diæfuelen, skal afhugga thit howeth met dødhen ok ophængæ thech ij hæluetes galigha, ok fughlæ, som teknæ diæfflæ, skulæ slitæ thit kæt.

LI Attendætidh manæs wj til siæf æller saghmothetz æfterdøme, 10 met thy at Maria taladhe til sin son blidhelighe ok sagdhe: søn, hwj giordhæ thu os swa? Ok æy met hwas ordh æller bannæ, som mangæ gora, for hwilkit afftæ fara theræ born jllæ. For hwilkit Paulus sigher: o ij born, lydhin edræ forældræ, fadher ok modher, ij war Herræ, thet ær, ij thet som til Gutz hedher 15 høræ, thy at thet ær rætwest ok thækt Guth. Ok ij fædher, reten æy edhræ sonnær til wredhe, wden opfoster them ij guthelik tykten ok næfst.

Ny[en]dæ tidh manæs wj met Maria æfterdøme at gøme swa som hwn granlighe gomde all Gutz ordh. Swa skulæ wj 20 gøme Gutz ordh ij war hiærtæ. Thy at war Herræ sigher: sælæ ære the som høræ Gutz (ordh) ok gøme them fulkommelighe met godhæ gerningæ. Ok sigher Jhesus: hwilken som gømer myn kænndom, han skal æy smaghæ æwerdhelik død, om han fulkommer kænndomen met godhæ gerningæ, swa meghet som han LI* 25 forma. Thy at som Paulus sigher: æy ære the som atenæst høræ laghen rætwise hos Guth, wden loghsins gøreræ skulæ rætwise gøres.

Sammæledh ij thessæ hælge læst haffuæ wj mang mærkelik thing til kænndom a Maria sons wæghnæ, war herræ Jhesu 30 Christi. Først ij thy at han haffdhe godher wiliæ ij barndomen at følghe sinæ modher til Gutz ok sin fadhers ok sit mønster. Ok thy sigher han sælfwer: jak war næmit barn ok jak fik godhe (wiliæ). Thy ær godher wiliæ os thorfftelik, for thy at allæ diæfflæ formughe æy ij gen haldæ æller draghe then fra Guth, som sin 35 wiliæ wænder fulkommelighe til Guth. Thy sigher Bernardus: hwilken som godher wiliæ hafwer, han hafwer met sik all thet,

som thorfelikit ær til at leffue wæl. Ok godher wiliæ ær (sua) *som* æmpne aldræ godhæ thingæ. Thy ær forskulden ij wiliæn, at forskulde aff Guth swa meghet *som* thu wilt. Hwre meghet thin wiliæ wo[x]ser til got, swa meghet woxser thin (for)skulden ok løn, ok wden godher wiliæ mat thu ængeledes hel wardhæ. Æn 5 met godher wiliæ tha mat thu ængeledes forfaræ. Thy sagdhe LII
Jhesus til *sancte* Birghitte aff een *man*, at aff then wiliæ *som* han haffdhæ at waræ ij synden ok aff syndenæ lustæ, tha ær diæffuelsins wald swa okt ij *hannem*, at æy læt ord ok æy huas ordh ok hotilse ok hæluetes ræddughe forma at aterhaldæ *hannem* 10 aff ondæ, ok *thet* ær wæl wærdugh, thy at mæden *han* haffdhe altidh wiliæ at synde, æn thot (*han*) fulkommædhæ æy *met* *gerningen* all sin ondæ wiliæ, tha skulde *han* wærdhskyldelighe anuwardes diæfflenæ æwerdhelighe. Thy at mynzstæ synd ij hwilken mænnsken lustes ok bætræ æy, *hwn* ær *hannem* offret til for- 15 tapilse.

Annæt ij thy at *han* fanz ij Gutz mønster ok hørðhe kænne fædhernæ, ok spordhæ them, ok gaff os æfter(dome) at *gernæ* ga til kirke ok høræ Gutz ordh. Thy sigher *Johannes*: eghelikit war godher søn først ga til fadhers hws. Ok *manær* *scripten* os ok 20 sigher: forsma æy sniællæ *prestæ* kungorelse ok omgak ij theræ kænnedom, thy at aff them skalt thu nimme wisdom ok hwre thu LII*
 mat finnæ Guth, hwilke hoghfærdughe æy *kunnæ* finnæ, forthy at the letæ (æy) æfter *hannem* *met* myugdom. Om hwilke *han* sigher: hwre *kunnæ* ij tro oppa mech, hwilke *som* letæ ok 25 astunde æræ jnbyrdhes, ok letæ æy the æræ *som* aff Guth ær. Girughe *finnæ* *hannem* æy, thy at the letæ ij sinæ fæ hiordhæ, *thet* ær ij *werldzlige* thinge gire ok omsorgh, ok the skulæ æy finne *hannem* ther, thy at *han* ær bort ferdher fran them. Ok *som* *scrinet* ær: æy finz *han* ij theræ land *som* sotelighe lefuæ 30 ij drwkkenskab ok wkyschet. For thy finz *han* ij *Jerusalem*, *som* tekne *thet* hiærtæ *som* fridh halder *met* Guth ij godhæ *gerningæ*. *Han* finz ij mønsterret *met* guthelighe bonæ ij bland kænne fædhrænnæ for guthelik kænnedom.

Thridiæ at *han* sagdhe sik, at *han* skulde waræ ij the thing 35 *som* hans fadher til høre. For hwilkit *han* sigher ij læstinne:

LIII kallen æy fadher ij jordherighe, thy at een ær edher fadher, hwilken som ij hymmerighe ær. Thy sigher *Augustinus*: lighemelik fadher ær ælskende, tho ær skappæren foræsætiænde ok meer ælskænde. Nw forthy at een Guth ær allæ thingæ skapæræ 5 ok war genlæsæræ, tha skulde hwær annæn ælskæ swa som brodher. For hwilkit prophetin sigher: hwat æy ær een aldæ waræ fadher? hwat æy skapædhæ een Guth os? hwj forsmar tha hwær sin brodher?

Fiærdhæ ær, at han war lydugher Maria ok Joseph, ok foor 10 fran kænnefædhrænæ ok foor met them. Thy sigher *Bernardus*: hwa skal æy blyghes at waræ een thrættæn ij sin radh, mædhen sælff snillen Gutz sôn forlot sit radh ok lydde andræ? æller hwa skal astundæ at waræ forman, mæden Guth war vnderdan? For hwilkit *Bernardus* sigher: hwre afftæ jak astunder at waræ forman, 15 swa offtæ akter jak at ga foræ myn Guth, ok sænnelighe wnder star jak tha æy the thing som Guth til høræ. Thy at aff hannem ær scriuet, at han war them Maria ok Joseph vndergiffuen. Thy, o mænniskæ, om thu wilt æy fylghæ manz æfterdome, æy waræ thet thek w wærdughet æller thungt at fylghe thin skapæræ, hwilken LIII*20 som myugte sik ok war lydugher alt til dødhen.

Fæmtæ ær at swa som Gutz sôn, ij hwilken all snille ok nadhæ ær æwerdhelighe, sigx thrifues ij nadhe ok wisdom. æfter thy hannem alder til wæxtæ, swa til bôr os mænniskæ at thrifues ij godhæ aff the nadhæ Guth haffwer os giffuet. Som war Hærræ 25 sagdhe til *sancte* Birghitte: thu skalt blomstras ok frwkt gôræ aff myn nadhæ, hwilken thech skal opfyllæ, at alt hymmerighes hærskap skulæ glædes aff thet wins sotlichet, som jak skal giffue thech. Thy sigher *Paulus*: Guth kallædhe mech met sinæ nadhe, at han skulde ij mech openbaræ sin sôn, ok at jak skulde predige 30 aff hannem for hedhningene. Bedhiom thy alzualdugher Guth, at han giffue os sinæ nadhæ swa at nytæ, at wj mughe met hannem æwerdhelik hwgneth at fange! Amen.

Annær søndaghen uester trettænde dagh.

Jhesus kallædes til brulløpis, ok hans kænneswenæ ok Jhesu modher, ok ther wanskædhis win, ok tha sagdhe Jhesu (modher) til sin sön: the hafue æy win. Jhesus swarædhæ hænnæ: o quinnæ, æy haffwer jak the makt aff thech, æn tho at thu æst myn modher, aff hwilkit jak mughe goræ 5 jærteknæ. Ok thæs ær ok æy æn tidh, for æn the græwlighæ wetæ sin wanskylse. Nw for thy at Jhesu modher wiste hans wilæ til at goræ jærteknæ, tha sagdhe hwn til them som thiæntæ: gorær alt thet som han sigher edher. Ther wara sat sæx watn kar aff sten, ij hwilke jødhænæ plæghedhe 10 thwa sik. Jhesus bødth at fyllæ them met watn, ok the fyltæ them alstingx follæ. Ok Jhesus sagdhe til them: øsen nw ok skænken the fræmstæ. Ok then tidh han haffdhe smagat watnit, som tha war omuænt ij win ok wiste thet æy, at watnit war omuænt ij win, æn thiænærene som watnit haffdhe 15 øst wistæ thet, tha kalladhe han brwdhgoman ok sagdhe til hannem: hwær man plægher først giffue got win ok sidhen the wordhe druknæ, tha giffues them thet som wærræ ær, æn thu gømde thet godhæ win alt til nw sist. Theltæ jærteknæ giordhe war Herræ først ok openbarædhe sin æræ. 20

Mædh thy at *Jhesus* wilde æy atenæst til brwlløpis kommæ, wden ok at goræ ther jærtknæ, ok ther ij giffs os at vnderstandæ, at hionalogh ær Guth thækt, om *thet* rættelighe haldz. Ok thy
 LIV* sagdhe *han sancte Birghitte*, at hwilke mænnisker som af guthelik
 5 kærlichet ok aff guthelik ræddughe samman(fø)ghes ij hionalogh til at aflæ børn til Gutz thiænist, the ære mit andelighe mænster, ij hwilke jak wil then thridiæ ij bygge. Æn nw ij thessæ timæ som mænniskene sammanfoghes for siw thing, først for ænlitis fæggrind, annæntidh for righedomæ, thridiæ tidh wkyschet ok
 10 whøeskæ glædhe, hwilken the goræ ij theræ wkysche lustæ, fiærdhæ thy at ther ær wener samquæmd ok ower mata swalgh ok dryk, fæmtæ thy at ther ær høghfærdh ij klædher ok kost ok ij lek ok andræ fafængge thing, siættæ for børn skuld, æy at the skulæ opfostræs til Gutz hedher æller ij godhæ gerningæ, wden
 15 til righedom ok *werldz* hedher, siwndæ tidh sammankommæ the for wkyschet skuld, ij hwilken lustæ the ære swa som wskællik diwr, thy at wkyschetz lustæ ær ij theræ hiærtæ ok æy myn ælskoghe. Thy sammanfoghes thelighe wden Gutz faders band
 LV ok *hans* samhælde ok wden then hæghe andz hugnædh, ok nar
 20 the kommæ til sæng, tha gar myn and gensten fran them, ok wren diæffuelsins and nalkæs them, thy at the æy sammankommæ wden for vkyschetz lustæ sak, ok ængtæ annæt halnes ther æller thænkes. Tho ær myn miskund *met* them, om the wændes til bætring, thy at aff myn meklæ kærlik tha insænder jak ij theræ
 25 sambland liffuænde siæl, skapadhæ aff mit wald, ok later jak stwndom wordhæ, at aff ondæ forældræ fodes godhæ børn. Æn tho fodes afftæræ meer ondæ born aff ondæ forældræ, thy at theræ børn fylghe theræ forældræ synd ok onskap, swa meghet som the formughe, ok folde æn meer om *thet* tholdes them aff
 30 mit wald. Swadan hionalogh skulæ aldrigh see mit ænlite, wden the bætræ sik. Thy at ængen ær swa hardh synd at hwn æy affskrapæs *met* idhrughe ok bætring. Thy ma wæl thelikit hionælogh rædhes *thet* som the hæghe *script* sigher af een renlik ok dygdhelighe *quinnæ*: hwn war anwardhth siw mæn, hwær æfter
 LV* 35 annæn til hionalogh, ok een diæffuel drap hwær theræ swa brat som the kommæ ij sæng til hænna. Ok then tidh hwn awittes

for *thet*, tha sagdhe *hwn* ij sinæ bonæ til war *Herræ*: o *Herræ* Guth, thu uest at jak aldrih astundædhe *man*, ok jak gomde *my*n siæl renæ af all ketz lustæ, jak lydde at taga *man* *met* thin ræddughe ok æy *met* ketzlustæ. Ok jak war wanlighe wwardhugh at tilføghis them æller the mech. Thy at thu gomde 5 wanlighe mech til een annæn *man*. Wisselighe prouæs the at haffnæ waret wwardughe til hænnæ hionælogh, hwilken *hwn* lydde at taga *met* Gutz kærlichet ok ræddughe, ok [the] wanlighe for ketzlustæ skuld. Ok thy fik diæffuelen wald ower them. Hwilkit aff thy vnderstandes *thet* som scriuet ær, at Guth sændæ 10 sin ængel til een *man* som het Thobias ok bodh hannem taghæ the sammæ quinnæ til hwsfrwe. Han sagdhe: jak rædhes *thet* som the siw mæn ær ower gangit før. Ængel sagdhe til hannem: jak skal te thech ower hwilke diæffuelen haffwer wald, the som swa tagha hionælogh, at the wtelykke Guth aff theræ hwgh ok 15 LVI hiærtæ ok wefues ij theræ w kyschetz lustæ, swa som hæsstæ ok mule, hwilke som æy haffnæ skæl æller vnderstandelsæ. Om them haffwer diæffuelen makt ok wald, ok diæffuelen far makt ower them som swa tagha hionælogh, som teknet ær ij scriptenne, som swa sigx, at Zambrj sønnær, som thydher beskt gorænde, ok 20 teknær diæffuelen, som ledher til æwerdhelighe beskelichet the som hans æggelsæ lydhæ, giordhæ brwllope *met* mekle hoghfærdh ok mangæ handæ lek, hwilke Jonatas, som thydher kommande duffuæ, ok teknær *Christum* ok hans folghieræ, drapo ok sarghædhæ, ok tha omwændes brwllopit ij grat ok sangaræ røsten 25 ij taræ ok sorgh. Thy at Christj rætwisæ dræper the mænniskær som følghe diæffuelsins æggilsom, ok wilæ æy bætræ sik. Ok tha om wændes theræ werldzlighe glædes lek ok sang i æwerdhelik grat ok sorg, som scriuet ær: the glædhis *met* lek ok halde harpo, bombo, ok weth orgho liwdh, ok framledhæ sinæ 30 daghe ij lustelighe glædis leffnæth. Ok ij een pwnkt nedher fara the til hæluetes, them skænkær diæffuelen wærstæ ok beskestæ LVI* win ij hæluede. Aff hwilkit scriuet ær: hæluetes dragæs galle ær theræ win ok wickelichet hwggormæ eter, *thet* driks hær setelighe *met* syndælustæ, som scriuet ær: *thet* ingar blidhelighe ok 35 skal bitæ ij ytærstæ timen swa som huggorm, ok omkring giwtæ

sit eter swa som wærstæ eter orm, hwilken orma konning kallæs ok teknæ diæfflænæ høffding, hwilken wærste eter ij gen gælder for syndæ luste. Ok thy wænde Guth sik fran them ok til andelikit hionalogh, hwar aff han sisher: jak skal omwændæ mech 5 til eet andelikit hionalogh, hwilkit som Guth til bërðh at haffue met ren siæl.

Ther skulæ annær siw godhe thing finnæs, genwærdughæ amot the forræ siw ondæ. Først skal ther æy nagher lighemelighe fæghrind æller lustelik syn astundæs, wden Gutz ælskoghe 10 ok syn atenæst. Annæn tidh ængtæ meer at haffuæ æller æghe, wden swa meghet som the mughæ oppeholdes aff ok leffuæ til LVII theræ klædhe ok fødhe til theræ uedherthorft, æy til owerflodhelichet. Thridiætindh fly the fanyt ordh ok squalder. Fiærdhæ tidh astundæ the æy at see uener æller forældræ, (wden) iak ær 15 theræ ælskogkæ ok astundelsæ. Fæmtætindh astunde the at gemæ myugdom jnnentel ij samwittet, ok wden til ij klædhæ bonædh ok athæfdhe. Siættætindh haffuæ the wilæ til at aldrih leffwe wkyscelighe. Siwudætindh fødhe the Guth sonner ok dott(er) met godhæ omgangelsæ ok æfterdome met andelighe ordh ok kænne- 20 dom. Thy skulæ the aldrih skilis fran mech hwar the sta, sitiaæ æller ga. Altidh ær jak thridiæ met them.

Framledhis ij læstinne mærkes jomfru Maria miskund ij thy at hwn badh sin son skodhæ theræ vanskilse, thy at the haffdhæ æy win. Ther aff sisher Bernardus: Mariæ ær miskundz modher, 25 hwilken som sagdhe til sin son, tha som winnet uanskædhes ij brwllopet: o son, the haffuæ æy win. Hwn warkunnædhæ theræ blygdh ok vanskilsom swasom miskundzsom ok swa som aldræ wælwiliæghestæ. Thy at hwat skulde framga aff mildhetzsins LVII* keldæ wden mildhet? Hwat ær vndrænde at mildhetzsins jnælu 30 giffuæ mildhet? Hænnæ mildhet fa the som lydhæ Gutz budhordh, swa som thessæ finge win som lydde hænnæ. Ok æfter hænnæ søns budh opfyltes sæx watnkar aff sten met watn, hwilkit Gutz søn omwænde ij win. Andelighe omwændis watn ij win, nar synde jdrwghe ok grath for pinennæ ræddughe omuændes ij 35 guthelik kærlichet. Swa at guthelichetz kærlichetz win gør mæn- nisenæ hiærtæ glat. For hwilkit Bernardus sisher: hwilken som

een tidh drikker fulkommelige guthelik kærlichetz smak, han
 glædz ok wordher blidher til allæ godhæ gerningæ. hannem
 wærkær ok kænner thet æy, ok ærwer ok thrætis æy, han for-
 smas ok akter thet æy. Thessæ sæx watnkar, ij hwilke Jodhænæ
 thuodhæ sik, teknæ sæx dygder, met hwilke siælen rensæs. Førstæ 5
 ær ræt tro rensænde vnderstandilsen aff wilelsæ ok wantro, som
 scriuet ær: Guth rensædhæ theræ hiærtæ met tronæ. Æn som
 scriuet ær: we them som sonderløstæ ære til truldom ok wantro
 ij hiærtel, hwilke æy tro oppa Guth, thy skulæ the æy wæriæs LVIII
 aff hannem. — Annær ær stadughet hop rensænde astundilsen aff 10
 worldz fikt. For hwilkit Paulus sigher: wj haffuæ starkastæ hop,
 hwilke som flym til at haldæ thet hop som os ær foræsat, hwilkit
 wj haffuæ swa som siælenæ ankaræ fast ok trygkt, thy at wj for-
 latom litit forgangelighet for Gutz skuld, ok jgen(tagæ) aff hannem
 slith hundradhæ falt ok ther met ewynnelighet liiff. Thy ær 15
 scriuet: hwilke som rædhis Guth ok hopes oppa hannem, ok ij
 lustæ skal hans miskund kommæ edher. Thy sigher Paulus til
 Thymotheum: biwdh thessæ worldzlige righe mæn, at the æy
 hopæ oppa wwissæ righedome, wden oppa liffuænde Guth, hwilken
 som os all thing myuglighe giffwer at nytæ. Ok biwdh them at 20
 goræ wæl ok righe wardhæ ij godhæ gerningæ ok raskelighe
 giffue, ok sammanleggæ sik godher grwndwøl ij kommæskulænde
 world, at the mughe gripæ æwerdhelikit liiff. — Thridiæ ær
 renlek ok aterhald rensænde aff kôtsins vrenlichet. For hwilkit
 Paulus sigher: rensom os aff all kôtsins ok andæns (s)mittæ, 25 LVIII*
 fulkommænde hællighet ij Gutz ræddughe. Thy at som scriuet
 ær: hwilken som ælskær hiærtens renlichet han skal haffuæ
 hymmerighes koning til wen. Thuært amot som Paulus sigher:
 ængen wkschetz mænniskæ æller nizsker, hwilken liger ær aff
 guthe thiænæræ, skal æy haffuæ arff ij Jhesu Christi Gutz søns 30
 righe. — Fiærdhæ ær mildbet rensænde aff worldz gire ok niz-
 skap. Thy at som scriuet ær: almosæn rensær synden ok later
 siælenæ finnæ æwerdhelikit liiff, ok thy giffwer propheten radh
 ok sigher: thu riger man, aterlæs thinæ synder met almoso ok
 thin onskap, ij thy at thu gor miskund met fateghe mænniskæ. 35
 Thy at som scriu(e)t ær: hwilken som (i)gentæpper sit øræ til

- fateghe mænniskæ roop, *han* skal ropæ ok skal æy höræs aff Guth, ok hwilken som nødhstaddær bedher, then som hans bøn forsmar, *han* skal thola nødh. — Fæmtæ ær ræddughe rensænde aff høghfærdh. Thy at som scriuet ær: Gutz ræddughe bortæller
- LIX 5 synden, ok hwilken som wden ræddughe ær gørs æy rætvis. Thy sagdhe war Herræ til sancte Birghitte, at Gutz ræddughe ær thet som jnledher ij hymmerighe. Ok fallæ mangæ ij synd ok sin eghen dødth, thy at the kastæ fran sik guthelik ræddughe ok blygdhes at wedherga sinæ synder for een mænniskæ, ok the
- 10 blygdhes æy at (synde) for Guth. — Siættæ ær (Gutz) kærlichet som forwinder allæ synder, aff hwilkit Cassiodorus sigher: kærlichet ær syndenæ dødth, ok stridhænde mæns dygdh ok styrke, ok theræ æræ som sigher winæ, ok kærlichet tilbinder Guth siælenæ. Thy sigher Leo papa: kærlichet sammanbinder hwarn
- 15 stadh. For hwilkit Paulus manær os ok sigher: haffwen kærlichet ower all thing, hwilken som ær fulkomilsæ band, ok ængen godh gerning ær Guth thæk wden kærlik. Thy sigher Gregorius: swa som mangæ træsins grenæ wtga aff enne rot, swa fødhes mangæ dygder aff (en) kærlik, ok æy [...] godhæ gerningæ gren nakræ
- 20 grønske, thet ær naget fulkommelighe got, met sik, wden *han* bliue ij kærlichetz rot.
- LIX* Æn mughe thessæ sæx watnkar teknæ andræ sæx dygdhæ. Førstæ ær at hiælpæ fattighe, thy at scriuet ær: then offræ Guth som gør miskund met then fatteghe, ok Guth skal atergældæ
- 25 *bannem* hans nedherskipte. Æn hwilke som forsma fatteghe *han* gor wanhedher *hans* skappæræ. — Annær ær at forlatæ *werldz* godz, for hwilkit Christus sigher: ængen forma at waræ myn fulkommen kænneswen, wden *han* wedher sigher ok forlater alt thet *han* haffwer. Thy ær scriuet: thu skalt forlatæ righedome
- 30 ok samansanka dygder, forlatæ forgangelek thing ok samanlæggæ æwerdhelighe godh thing, forlatæ synlik thing ok samansanka vsynlik thing, ok jak skal giffue thech for ketzins lustæ siælennæ glædhe, for *werldenæ* hugnadh hymmerighes hugnadh, for *werldenæ* hedher ænglæ hedher, for uener ok frænder syn Gutz syn,
- 35 for godz ok æghe mech siælfwer gifueræ ok skaparæ allæ thing. — Thridiæ ær at jgenhaldæ lighemelighe synnen aff vloflik thing,

munnen aff menedher, bannæ, bakmal ok andræ wguthelighe ordh,
 øghenen, ok oronen aff wguthelighe syn, ok horsl aff all whogske
 thing. Thy at *som Gregorius* sigher: swa meghet meer skjls
 hwær fran Gutz ælskoghe, hwre meghet meer *han* lustæs ij nagræ LX
 thesse nedhre *werldzsins* thing, ok thy radher *Paulus*: swa *som* 5
 ij framb(j)udhen edhræ *lemme* at thianæ vrenlichet ok ondhskep,
 swa frambiudhen them nu til at thianæ rætvisæ ij hælighet. Swa
 giordhæ the *som scriuet* ær aff: the synderbruto sin watnkar,
 thet ær at the jgenbiolde sinæ lighemelighe syn aff all wlofflik
 thing. — Fiærdhæ ær at haffuæ al sin wiliæ til Gutz ælskoghe, 10
som Gregorius sigher: the siæl *som met* ælskoghe tilfoghes sin
 brudhgominæ *Jhesum Christum*, hwn tagær ængen thessæ *werldz*
 hugnædh, wden astunder *met* sit jnnærstæ hiærtæ til *hannem* *som*
 hwn ælskær, ok ledh ær them lighemens helbrygdhæ, *som genom-*
stungen ær aff guthelik ælskoghe sar. — Fæmtæ ær at grætæ for 15
 waræ synder, for hwilkit os sigx ij the hælghæ *script*, at wj
 skulæ *met* wtgutnæ taræ bedhes syndæ forlatelsæ aff Guth, ok
 sighe *hannem* grætændæ ok bediæ *hannem*, at han gore miskund
met os æffter sin wiliæ. — Siættæ ær at tholæmodhelighe tholæ
 genuærdugh thing. Thy at *som Cassiodorus* sigher: tholæmodh 20 LX*
 winder all genuærdugh thing, æy mot stridher, wden thol them,
 æy motkorær, wden thakkar Guth, hwn aff thuor all smittæ aff
 siælænæ ænlite, ok ater andwordher *hænnæ* Guth liwsæ ok renæ.
 Ok sigher *Gregorius*: allt thet got wj gore, thet ær ængtæ wært
 wden wj tholom tholæmodhelighe genuærdughe thing *met Christo*, 25
met hwilken wj skulæ styræ ok radhæ *met hannem* ij hymmerighe,
 hwilkit os giffuæ then *samme Jhesus!* Amen.

Then thridie sandaghen efter trettende dagh.

Then tidh *Jhesus* haffdhe nedher farit aff (*bierget*), tha kom een spitælsker man ok fiæl a knæ for *Jhesum* ok sagdhē: o *Herræ*, thu format at göræ mech hel ok ren om thu wilt! *Jhesus* sagdhe: jak wil at thu rensis. Ok fram-
5 rakte sin hand ok togh oppa *hannem* ok genstæn wordh *hannem* ren, ok lækter af spitælske sotten. Ok *Jhesus* sagdhe til *hannem*: waktæ at thu sigh *thet* ængen. I hwilke os giffs at vnderstandæ, at wi skulæ æy bedhes *mænniskene* loff for waræ godh *gerningæ*. Wden gak, sagdhe *Jhesus* til *hannem*
CXI 10 *som* spitælsker haffdhe waret, ok te thech *præstenæ* ok offræ *thet* offer som *Moyses* bødth them offra *som* rensædes aff spitælske sot, them til wi(t)ne, at the wite at jak rensadhe thech aff spitælske sot.

Æn then tidh *Jhesus* kom in ij then stadhen *som* het
15 *Capharnaum*, gik een hœffding til *Jhesus* ok badh *hannem* ok sagdhe: O *Herræ*, myn pilt ligger ij mit hws *nummin* ok bort aff *hannem* taghen all *lighemens* mak(t) ok han pines illæ. *Jhesus* sagdhe til *hannem*: jak skal *kommæ* ok göræ *hannem* hel. Hœffdingen swaradhe: o *Herræ*, jak ær æy
20 wærdugher at thu *inganger* ij mit hws, wden sig *atenæst met* eet ordh, at myn pilt skal hel wordhæ. Thy at jak ær waldugher man ok haffwer *riddæræ* vnder mech, ok jak sigher til een: gak! ok han gar, ok til *ænnæn*: kom! ok han *kommær*, ok jak sigher til mynæ *thiænæræ*: gør *thet*! ok

han gør thet. Som han wilde sighe: mædhen mynæ thien-æ-æ-æ lydhæ mech, jak som man ær, meghe^t hælder wordher all thing æfter thin wilæ ok budh, thu som guth æst. Ok Jhesus hørdhæ thet, ok sagdhæ: æy fan jak swa storæ tro LXI* almænnelighe ij Israels almughe som ij thennæ høffding. ⁵ Thy sigher jak edher, at mangæ skulæ kommæ østæn ok wæstæn aff hedhenskapen, ok hwilæs ok hugnæs met Abraham ok Ysaac ok Jacob ij hymmerighe. Ok rigesins sømmær, som ære Jødhæne, the skulæ wtkastæs ij yterstæ myrket. Ther skal wordhæ gradh ok tanna gnizslan. Sidhen sagdhe 10 Jhesus til høffdingen: gak, ok thech skal wordhæ som thu trodhæ!

Thessæ hælghæ læst sigher særdeles aff thry thing. Først 15 aff spitælske manzsins ysald ok krankdom. Annæn tidh aff wanføræ pilsins vanmakt ok pinæ. Tbridæ tidh af høffdingens myukdom som badh for sin siwghe pilt. Først ær mærkændæ, at thennæ spitælskæ teknæ syndughæ mænniskæ smittædhæ aff siw dødhelighe synder, for siw thing som spitælske haffwa. Først ær 20 thrutman ij kotit, met hwilke hoghfærdhen teknæs. Aff hwilke scriuet ær ok sigx: hoghfærdhughæ, ij wordhæ genuærdughe Gutz budh, ok thrutmænde aff hoghfærdh, opforren oppa bærghe^t, som teknæ werldz hedher ok wald. Swa thrutmadhæ Ozias LXII konning, aff hwilken scriuet ær, at hans hiærtæ oplyptes met 25 hoghfærdh til hans død, ok han glønde sin Guth, ok wilde goræ prestæ æmbitæ, hwilket hannem æy bwrde, ok ginsten opran spitælske sot ij hans ænlite ok han bleff spitælsker til sin dødh. For hwilke sak han war wtkaster aff Gutz hws. Swa wtkastæs allæ the aff hymmerighe som dø met hoghfærdh. — Annæn ont 30 the spitælske haffuæ ær, at al wætzsken ær rwten ij them, hwilkit awndenæ teknæ, aff hwilken scriuet ær: awnden ær benænnæ røte, thy at hwn fortaker geringene all andelik styrk, swa at the ængtæ dughe til æwerdhelik løn. Aff hænnæ smittædhes Joab, thy at han drap Abner for awnd skuld, for hwilkit hannem 35 sagdhes, at aldrigh skulde spitælske sot wanskes aff hans hws,

ok fuldkomnædhes ij hannem thet scriuet ær: hvilken som dræper met swærdh wden rættē dom, hannem til bōr at dræpæs met swærdh. Swa wordh ok han dræpin. Thy at som scriuet ær: awnden dræper met æwerdheligen dōdh then som litin ær, thet
 LXII* 5 ær, then som ængin kærlik haffwer til Guth æller sin jæmcristin. — Thridiæ ær brōnæ ij ænlite, met hwilke wreden teknæs. Aff thennæ brōnnæ bran then spitælske Symeon, som wredes aff thy at Jhesus werdughædes at halnes aff Maria Magdalenæ ok forlatæ hænnæ allæ sinæ synder. Thy at wredhen giter ænge godh ger-
 10 ningæ set wden drōwilse, for hwilkit wredher man sigher, som scriuet ær: mit oghæ ær drōft ij wredhe, ok myn siæl ok myn qwidh, thy at wredhen fordærffwer aftæ badhæ siæl ok ligheme, som scriuet ær: wredhe dræper folskæn daræ, ok awnd ok wredhe mynzsker rolighe daghæ ij these werld ok andræ. Swa
 15 rōnte Antiochus, af hwilken scriuet ær: at han oplyftis ij wredhe mot Gutz folk, for hwilkit Guth slo hannem met wlægelighe plaghæ, swa at madhkæ wfluta aff hans ligheme, ok wflutæ lifuænde aff hans kōtz sar ok wærk, swa at alt hans hærskap thyngdis aff hans rwtæ lokt, ok swa do han met een onder
 20 dōdh. — Fiærdhæ ær, at spitælsker ær thwnger ij lighemen, LXIII met hwilke lætiæ til Gutz thiænist teknes. Aff hwilke the fyre spitælske som lagho sultne wtan Samarie port, ok stalæ sik mat omsidhe, thet teknæs thy, at nar latæ ydhis æy at æruedhæ sik til fōdhe, tha stiælæ the aftæ, ok wordhæ ophængde. The sighis
 25 at waræ fyre, thy at fyre ond thing fylgher lætiæ, som ær ledhæ til godhæ geringæ, wstadugher hugh, ond ok vren astundilse, hwilken latz manz siæl dræpæ, ok timæns vnytelek opnōtelse. Thy ær scriuet, at lætiæ kændæ latæ mænniskæ meghen onskap, thy at nar the geræ ængtæ got, tha rōrer diæffuelen them til
 30 meghet ont, ok mæst met drukkenskap ok vkyschet, ok vquæmmelik ordh. Mot hwilke Jeronimus sigher: ger altidh noget got, at diæffuelen skal æy finnæ thech later ok fafænger. — Fæmtæ ær, at spitælsker brænder aff ydhkelik thōrst, i hwilke werldzlik gotz gire teknæs. Aff then thōrsten bran Jezi, hwilken som sillff ok
 35 dyr klædhe tok amot Helisej prophetæ wiliæ, hwilken han thiæntæ, LXIII* aff Naaman hwilken Heliseus haffdhe wist, hwre han skulde both

fa aff spitælske sot, som han war qwiter aff, ok thy sagdhe *propheten* til then sammæ Jezi: thu tokt silff ok klædhe til at køpæ thech gotz ok thianistæ folk, ok thy skal Naamans spitælske sot fæsstes weth thech ok thinæ afffødhe æwerdhelighe, ok swa wtgik Jezi fran *propheten*. Jezj affkommæ (ære) allæ godz girughe, 5 hwilke swa ledhe ære for Guth ok koræs fran hannem, swa som thennæ kordhes fran *propheten*. Thy sigher *Augustinus*: girogher, thu haffwer gul ok silff ok offwret godz, ok girnes æ meer ok meer. Thu æst fulder *met* vætzskæ, ok tho thørster tech, rigedomæ ær thin sot, ok thy som *scriuet* ær: hwilken som sammæn- 10 sankæ werlds godz *met* lyghnennæ tungo æller nogræ wrætwisæ akt ok fwnd, han ær fanyter ok wden guthelik kærlichetz hiærtæ, ok gors feter til dødzsins snaræ. Thy at swa som bonden gør feder then oxa æller galt som han wil dræpæ, swa gør diæffuelen them som hans æggilsæ fylghe *met* werldz godz, til thes at diæffuelen 15 giffs makt aff Guth, thy at the wilæ æy bætræ sik, ok draghæ them til æwerdhelik dødth. — Siættæ ær, at spitælske mænniske LXIV ondæ loter jllæ, i hwilken wkyschet teknæs, ok *met* thennæ mærkes, som læstin sigher aff ijdagh, hwilken æy næffnes, thy at wkyschetz mænnisker ære æy werdughæ at næffnes aff rene 20 jomfrudomsins son *Jhesum Christum*, hwilke han sigher, at the skulæ waræ ij mæstæ drowilsæ, wden the haffuæ jdrughæ ok goræ bætring for sinæ synder. Thy sigher *Jeronimus*: wkyschetz lustæ ær hæluetes eld, hwilkens weterquægelse øwerfløthechet ær. Hwilken lughe høghfærdhen ær. Hwilke gnistæ ond ok wkysche 25 samtalæn ær. Hwilken røk wanfrægdh ær. Hwilken askæ æwerdhelik fatigdom ær. Hvilken ændælikt hæluate ær. — Siwndæ ær, at spitælske haffuæ heter kladhæ, hwilken saar swidhe fylgher æfter. Thet tekne drwkkenskap, aff hwilken *scriuet* ær, at han jngar blidhelighe ok biter ij yterstæ timæ som hwgorm, ok om- 30 kring giwter sit eter swa som wærstæ eter orm. Thy sigher *Augustinus* ok radher at fly drukkenskap swa som eter, at han skal æy rænæ thech aff godhæ dygder, ok goræ thech naknæn for Guth. Rætwise Noe drukken war blyghelighe næktæder, ok LXIV* Loth hwilken ænglænæ wtledde fran syndughe, the som swnko 35 nedher til hæluetes, han drak sik drwkken ok afflædhe barn *met*

badhæ sinæ dötter. Thy sigher Basiliws, at drukkenskap ær openbaræstæ diæffuel, ok mange ære gripne aff diæfflæ for drukkenskap. Thy sigher *Gregorius*: opswælghænde hælüetes lughe ok opbrænnæ them hwilke kottliche drukkenskap ok vkyschet 5 lustæ smitter, ok *thet som* luste ær *som* eet øghnæblik, ok *thet som* pinæ ær æwerdhelik, ok thy wtkastæs allæ thelighe *som* nw ær sakt aff wtaff hymmerighe, som scriuet ær, at war *Herræ* sigher: wtkaster hwær een spitælsker aff hymmerighe. Thy giffwær *Paulus* radh ok sigher: ij skulæ æy drwkne wordhæ aff win æller 10 andræ starkæ dryke, ij hwilken wkyschet ær, wden opfyllins *met* then hælghæ andæ ok talande mællæn edher ij andelik loff ok sang, tha siongen war *Herræ* ij edher hiærtæ.

Annæntidh sigx ij læstenne aff wanføræ pillten, aff hwilken thry thing sigbes. Først at han ligger, ok ij thy teknes han weth 15 wkysche mænniskæ ok drankaræ, hwilke *som* liggæ ok solæs ij sin wqwæmmelighe lustæ swa *som* swin ij thræk putz. Hwilke propheten likner weth wskællik diwr ok sigher: noten æller diwren rutnædhæ æller fulnædhæ ij sin thræk. Thy sigher *Gregorius*: tha rutnæ noten ok fulnæ ij sin thræk, nar vkyschetz 20 mænnisker ændæ sit lifneth ij vkyschet. Swa solædes Holofernes, aff hwilken scriuet ær, at han lot kallæ eene quinnæ til sik ij the akt, at han wilde synde *met* hænnæ, ok la ij sinæ siæng, soffidher aff meghen drukkenskap. Ok the samme quinnæn drap hannem ok gik swa wsmittædh fran hannem. Thy ær scriuet, at 25 kottlustæn nedherkastadhæ mangæ sarghædhæ *met* synden, ok starkastæ mæn ære dræpnæ aff hannem andelighe ok lighemelighe. — Annæn tidh sigx aff hannem, at han war wanfør ij allæ sinæ lemmer, ok ther *met* mærkes lata mænniskær, *som* sik æy wilæ roræ til ængæ godhæ gerningæ. For hwilkit *Bernardus* sigher: 30 o herræ Guth, næpelighe ær nagher hwilken *som* wil vtrønæ, hwre meghet han forma at gæræ til thinæ thiænistæ, wj æruæ æy thy liit, at wj formugom æy meer for waræ lætis sidhuaniæ 35 ok kræselighe fødhe, lætin ær allæ ondæ thankæ ok frestilsæ draffs keldæ, ok thy skal Gutz thiænistæ man aldrigh waræ fafængher wden framgange, altidh ij nakræ godhæ gerningæ. — Thridiæ tidh sigx aff thenne siwkæ, at han pinedhis jllæ. I hwilke

teknes girughæ, aff hwilken siwkdøm Salomon sisher: wærstæ siwkdøm ær, hwilken jak sa vnde[r] solenne, ok *thet* ære righedomæ gømde (til) sins herræ ond thing, thy at the forfaræ ij wærstæ thwingd ok pinæ. The sammansankæs met æruedhe, ok gømes met ræddughæ, ok mistes met sorgh, ok thy hwilken som ælskær righedomæ, han skal æy taghæ frukt ælle gagn aff them. — Thridiæ tidh giffs os ij thessæ hæghe læst myugdøms æfterdomæ. Først ij war Herre, ij thy at han sagdhe sik skulæ kommæ ok helæ hœffdingæus swen, hwilk it som annær ewangilistæ sisher, thy wilde han æy sokiæ koningxsins swen, at han skulde æy synæs 10 at hedhræ righedomene, ok forsma fatugdømen.

Framledhes aff thennæ hœffding, som badh for sin swen, LXVI
 tha haffuæ wj thry thing til æfterdøme. Først ij myugdøm, ij *thet* at han sagdhe sik at waræ v werdugher at Jhesus skulde ingaa ij hans hws. Thy som Augustinus sisher: aff thy at han sagdhe sik 15 wwerdugher, tha wordh han wærdugher, ok aff thy at han reknædhæ sik wwerdugher at tagha Jhesum til sit hws, tha wordh han werdugher at intages ij Gutz righe. Thy sisher Cassiodorus: myugdøm forskulder at kærlichet skal giffues, thy at myugdøm giffwer Guth sinæ nadhæ, ok som Gregorius sisher: 20 myugdøm ær allæ godhæ dygdhæ gomæ, ok hwilken sammansankær dygder wden myugdøm, han ær swa som then man som muld wtbær ij wædher. — Annæn tidh giffs os at vnderstandæ thennæ hœffdingæs troo mykilichet ij thy at han trodhe at Jhesum formattæ at giffuæ siwgæ swenen helbrygdhæ met sin 25 ordh, ok thy sagdhe Jhesus til hannem: thech skal wordhæ swa som thu trodhe, ok ginsten wordh piltin helbrygdhæ. Thy sisher war Herræ, at all thing ære mœghelighe them som rættelighe tro, ok all the thing som ij bedhes ij guthelighe bønæ, tror stadhelighe oppa Guth ok ij skulæ taghæ. Æn wden rættæ tro ær 30 vmœghelikit at nagher thækkes Guth, som Paulus sisher.

Thridiæ tidh tees os ij læstenne, at wj skulæ haffue miskund met waræ vnderdanæ, ij thy at han badh for sin swen, fulkomnædhæ *thet* scripten radher, ok sisher: sinnegher ok ræt wis swen han waræ tech swa som thin siæl, giff han ij frælse, lat 35 hannem æy fattugher fran thech. Ok æn: om thu haffwer tro

swen, han waræ thech som thin siæl, ok gør weth hannem swa som thin brodher. Æn mangæ ære the thet æy aktæ, wden halnæ jllæ sinæ thiænæræ. Hwilke *Jacobus apostolus* sigher: 5 edhræ æruedhes mænniskæ lön, hwilke som yrkte ok skaræ edher gærdhe ok ære swikne aff edher, ij thy at the fingæ æy sin æruedhis lön, thy ropæ the, ok theræ rop jngik ij alzwalduger Gutz øron. Thy sigher war *Herræ* hær amot, at thjn æruedhe manz lön skal æy bliwæ nær thech morgben dagh. Thy ber LXVII 10 hwær een at fulkommælighe lönæ sit æruedhes folk theræ æruedhe ok granlighe atuaktæ theræ liffneth, at the æy synde hardhelighe mot Guth. Thy at som *Paulus* sigher, at æy atenæst the, som ondh ok syndhelik thing goræ, ære werdughe dødhen, wden æmuæl the som samthække ok til føyghes them som syndelik 15 thing goræ. Ok thy bødth *Christus sancte* Birghitte, at hwn skulde sighe een waldugher man, at han skulde atwaktelighe skodhæ sinæ thiænæræ leffneth ok rættæ theræ sidher ok manæ them at fly synd ok last, ok nemmæ at ælskæ Guth offwer all thing. Hwilken som loff ok hedher ok æræ wordhæ æwerdhe- 20 lighe! Amen.

Fiærdhe søndæghe æfter trættende dagh.

Jhesus foor ij eet skip ok hans kænneswene folde hannem, ok meghin storm wordh ij haffuet, swa at skipit fyltis ok slos aff bylgher, ok Jhesus soff ij skipit. Hans kænneswenæ opuakte hannem ok sagdhe: o Herræ, hiælp os, thy at wj forga, wden wj fa thinæ hiælp. Jhesus awite them, at the haffdhe litlæ tro mædhen the ræddes, ok stodh op ok bødth haffuet ok wæthret spæges, ok gensten wordh luzdh ok æy rørdes nagher bylghe, swa at the thet sagma the sagdhe: o hwre mækdugher thennæ ær, mædhen haffuet ok wædheret lydhæ hannem!

LXVII*

10

I thessæ hælge læst märke(s) sonnærlighe thry thing. Først at Jhesu kænneswenæ ginge in ij skipit met hannem, ij hwilke os giffs wnderstandæ, at the ære sannæ Jhesu kænneswenæ, som redhebone ære at fylghe hannem (ij) drøwilsæ. Til hwilke han skal sighe æfter theræ dødth: ij ære the som bliffue met mech ij myn frestilse, ok jak skipær edher swa som myn fadher skipedhe mech righe, at ij skulæ ætæ oh drikke wedher mit bordh ij mit righe, ok thy hwilken som wil kommæ æfter mech, nege sik, som ær sin syndelighe wiliæ ok lustæ, ok tagæ sit kors, thet ær hardhæ plikt ok plaghe til sinæ syndæ bætring, ok følge mech ij kærlik ok myugdom, ij renlek ok fattugdom ok andræ dydher. Thy at som scriuet ær: meghen æræ ær at fylghe war Herræ. Æn aff them som æy ære sannæ Christij kænneswenæ, ær

LXVIII

scriuet, at the aterginge til ryggæ ok gingæ æy *met hannem*.
 Thy at som scriuet ær: the tro enæ stund ok ij frestilsænnæ
 timæ bortga the fran Guth, ok thy sigher han til them: swa som
 the forlatæ mech ok bortginge æfter andræ guthe, som ær hagh-
 5 færdh, *werldz godz*, gire, wkyschet ok drukkenskap, ok thiæntæ
 them ok dyrkædhe them ok forlotæ mech, ok gømde æy myn legh,
 wden hwær een gar æfter sit ondæ hiærtæ ondschap, at han skulæ
 æy høræ mech, ok thy skal jak edher bortkastæ aff thessæ
werldenæ ij the jordh, som ij æy nw witæ, som ær hæluctes
 10 jordh, som hold ær *met æwerdhelik dødz myrk* ok ysæld, ok
 ther skulæ ij thiænæ andræ guthæ som ære diæfflænæ, ok pines
 aff them. Hwilke æy skulæ giffuæ edher hvilæ æller roo aff pinæ
 dagh æller nat.

Annæt ær, at meghen storm wordh ij haffuet, ther til at
 15 *Jhesu kænneswenæ* skulde bedhes hans miskund ok see hans
 wald, ok thy sigher *Gregorius*: the ondæ thing som os hær
 LXVIII* thrængæ nødhæ os at (bedhiæ) til Guth. Æn ij thy at *Jhesu*
 soff, gaff han os at vnderstandæ at haffuæ san mandoms natwr,
 ok ij thy at han bødth offwer haffuet ok wædheret, ok the lydde
 20 *hannem*, tha tedhe han sit guthelighe wald, som *Origenes* sigher,
 ok *Crisostomus* sigher, at sømffnen tethe *Jhesum* at waræ san-
 næn man, ok haffsins spaklichet san Guth, j thy at han lot sinæ
 kænneswenæ drøffues ok tho æy forfaræ, tha fulkomnadhe han
 thet han sigher ij *scriptenne* af sinæ thiænæræ: han hopædhæ
 25 oppa mech ok jak skal frælsæ *hannem*, thy at han kændæ mit
 naffn, han ropædhæ til mech ok jak skal høræ *hannem*, jak ær
met hannem ij drøwilsæ, ok jak skal wæriæ *hannem* ok
 æræ *hannem*. Æn thy ær wær mangæ trøstæ æy æller hopæ
 oppa Guth wden oppa *werldenæ* ok hænnæ righedome, til
 30 hwilke war *Herræ* sigher: forthy at thu haffdhe trøst ij thinæ
 murwærnæ, aff hwilke mænnsken høghfærdhes, ok ijhit lig-
 giænde fææ, thy skalt thu takas aff diæffuelen ok somlighe
 trøstæ a sin wænlik ok thy lessue the skørlighe. Hwilke war
 LXIX
 35 *Herræ* sigher: thu haffdhe trøst ij thin wænlik ok fæghrind ok
 lessdhe skørlighe ok frambødth thin wkyschet hwær then som fram-
 foor, at thu skulde hans ælle hænnæ waræ.

Tridiaē tidh mærkes, at *Jhesus* lægdhe hafsins storm for
 apostlaunnæ bøn, hwilke thry thing giordhe, forst at the ginge til
Jhesum, opwaktæ hannem ok badhæ han hiælpæ sik. Swa skulæ
 ok wj ga til hannem, met rættæ tro ok rent samwit, som Paulus
 radher: gangom til Guth met sant hiærtæ ok fulkommen tro ok 5
 met rensændæ hiærtæ aff ondæ samwit, ok ij thuaghen ligheme
 met rent watn, som tekne renlichet, ok gangom swa met fullæ
 trøst til hans nadhæ sæte, at wj skulæ fa miskund ok fi[n]næ nadhæ
 ij qvæmmelik timæ. Hwilkit han æy giordhe som scriuet ær aff:
 thu gikt jlzskelighe til Guth, ok thit hiærtæ ær full met swiklichet, 10
 ok thy dræpæ thellighe mænniskæ theræ siælæ som scriu(e)t ær
 aff: mænnisken dræper sin siæl met sin jlzske. — Annæn tidh
 sigx, at the opwæktæ Guth. Swa bær os ij war nødh opuækæ LXIX*
 hannem ok sighe met propheten: o herræ Guth, opwæk thit
 wald ok kom, at thu skulæ helæ os, ok stat op ok hiælp os, ok 15
 fræls os for thit naffn, hwilke mangæ æy goræ, thy at the soffuæ
 ij sin synde lustæ. Aff hwilke propheten sigher, at hwær sigher
 til annæn: drik thu ok soff, drikkækaret skal omkring giffue
 thech, ok skam ok wanærlichetz spyæn for thin æræ, ok thu skalt
 waræ swa som soffuænde man mit ij haffuet, ok swa som 20
 søffdher styreman, hwilken styrit haffwer mist, ængtæ ij gen
 stor wden nedhersænkelsæ til grwnde. Swa sionkæ the som
 lustes ij synden, som scriuet ær: syndughe mænniskæ skulæ
 omwændes ij hæluete, allæ the som glomæ Guth, wden
 (the) bætræ sik. — Thridiæ tidh badhæ the *Jhesum* helæ sik. 25
 Swa bær ok os at goræ ok sighe met propheten: o herræ Guth,
 gør mech helen, thy at syndenæ ok drøwilsænnæ watn inginge
 til myn siæl. O myn herræ Guth, jak hopædhe oppa thech, gør
 mech hel aff allæ diæfflæ hat ok ondskep, som mech æltæ met
 frestilse, ok fræls mech! Æn somlighe ropæ til Guth ok helæs 30 LXX
 æy, thy at the skiliaē æy synden fran sik. For hwilkit propheten
 sigher: wars Herræ hand ær æy bunden æller hans wald, at han
 formughe æy at helæ ok goræ, ok æy ær hans øræ thunghort,
 at han skulæ æy höræ, wden edhræ ondskepær skyller mællæn
 edher ok edher Guth, ok aff edhræ synder tha holdes hans ænlete, 35
 swa at han wilde æy höræ edher at giffuæ thet ij bedes. Thy
 at edhræ hænder ære fullæ met blodh ok edhre fingre met ond-

skap. *Thet* ær, at *edhræ gernigæ som* teknes *met* handen ok fingrene ære onde ok syndelighe, ok *sigher propheten: æy* høræ *Guth* mech at *giffuæ thet* jak bedes om, jak *haffwer* ondskap ij mit hiærtæ.

5 *Æn* ære thry thing mærkændæ ij læstennæ. Først at *Jhesus* foor til skip, hwilkit thry thing *haffwer*, som ær, at *thet* ær thrankt ok lankt, ok wetherthorfftelikt them som *offwer* watn wiliæ faræ. Ok thy tekne *thet* kærlichet, hwilken liknes først weth skipsins thranglichet, forthy at faa *mænniskæ* *haffue* fulkom-

10 lige kærlik. Hwilkit war *Herræ* kærer ok *sigher*, at *mangæ* *mænniskæ* kærlichet ær kolnæder, thy at *ondskapen* ær vmeghen.

LXX* Tho hwilis *Guth* ij kærlichet, som *Johannes* *sigher: om* wj ælskæ hwær *avnæn* jnyrdhes, tha bliwer *Guth* ij os, ok *hans* kærlichet ær fulkommen ij os, *Guth* ær kærlik, ok hwilken som *bliffwer* ij

15 kærlichet, *han* *bliffwer* ij *Guth* ok *Guth* ij *hannem*, ok wj wite *thet*, at wj ære ferdhe fran æwerdhelik dødth, ok til æwerdhelikit liff, thy at wj ælskæ *Guth* ok waræ *jæmcrisnæ*, ok thy hwilken som æy ælskær *bliffuer* ij dødthen, *thet* ær at *han* forskulder æwerdhelik dødth, ok hwær then som æy ælskær sin *jæmcristin* ær mandræpære

20 for *Guth*, ok ij wite at hwær mandræpære ær æy wærdugher at fa æwerdhelighet liff, wden *han* bætre sik. Kærlichet skal ok som skip waræ langer, at *han* mughe tilfoghes wars *Herræ* kærlik. Af hwilken *scriuet* ær, at *Gutz* kærlik ær æy flytende som watn, wden *han* ær frambaldugher ok blyuelik, thy at *hans* kærlik bliwer *met*

25 *mænniskæn* alt til yterstæ punktin, swa *meghet* at stodhe syndugher *man* ij *fordømsænnæ* port, æn frælstes *han* thædhen, om *han* ropædhe til *Guth* *met* fulkommen wiliæ at bætræ sik. Ok thy *sigher Augustinus: Guth* gar ij os, om *han* finder ij os kærlichets widhlichet. Ok *sigher Fulgencius: kærlichet* ær allæ godhæ

30 thingæ keldæ ok oprinnilse, wtuald ok bæste wærn ok wægh som ledher til *hymmerighe*, ok hwilken som gar ij *hannem*, *han* kan æy wilder faræ ok thorff æy rædhes, ok thy kæræ war *Herræ* ofwer them som kærlichet forlater: jak *haffwer* amot thech, at *thi* forlot *thin* førstæ kærlik, hwilkit wadhelikest æ(r), thy at

35 swa som skip ær wedher thorfftelikit til at faræ ofwer watn *met*, swa ær kærlichet them thorffuelik som til *hymmerighes* astundæ. Thy *sigher Paulus: om* jak *giffwer* alt mit godz til *fattughe* *mæns*

fødhe, ok om jak anwardhæ myn ligheme til at jak skulæ brænnæ, ok haffwer jak æy kærlichet, thet dugher mech alt ængtæ. Thy ær scriuet, at Guth skapædhe aff ophoff, at met kærlichet ok myugdom ok godhæ gerningæ skal hymmerighe oplates for mænnisken. Thy sigher Ambrosius: sæl ær the siæl hwilke kærlichet forenær met Guth ok myugdom vndergiffwer hannem ok guttelichet styrer ok lydhnæn fødher. LXXI*

Annæn tidh ær mærkende, at Jhesus soff i skipet, hwilken tha synis soffuæ, nar han tholæmodhelighe ombær ok thol syndughe mænniskæ ij theræ synder. Aff hwilke mangæ dyrfues, som scriuet ær, thy at dommen framføres æy raskelighe mot onde mænniskæ, ok thy goræ the ond wden ræddughe. Om hwilke Gregorius sigher: ængen syndugher thorff ther oppa trøstæ, at Guth thol hannem længhe ij synden, thy at ij sin dom wtkræffwer han aff hannem swa meget thrangaræ rætvisæ, hwre meget længer ok thollighere han bidher foræ domen. Ok thy sigher war Herræ hardhæ ok gamblæ syndæræ, at wden the ij gen kommæ til mech met hætring sw(a) som brutlik thænæræ, jak schal hæmfuæ ower them ij myn wredhe, tha skal them wordhæ ve ij siæl ok ligheme, ok ve thy at the liuænde komme ij werlden ok liffdhe ij werlden, ve thy at theræ lostæ war litin ok then l(u)sten fanyter ok theræ pinæ skal waræ ewerdhelighe, tha skulæ the kænna the som the nw forsma at tro, tha skulæ the vndersta at jak manædhæ them som fadher, ok the wilde æy horæ mech. LXXII

Thridiæ tidh ær mærkende, at Jhesus spætæ haffsins storm ok wædhret lydde hannem. Aff thetta wædher ær scriuet, at fyræ wædher stridde ij haffuet, ok fyræ stor diwr oforo wt aff haffuet. Førstæ war swa som leon ok haffdhe ørnæ wingæ. Thet teknæ høghfærdughe, hwilke herræs wil, swa som leon ower annar diwr. Swa som scriuet ær: folkit skal opfaræ swa som leon ij høghfærd, ok oprættæs. Ok scriues annarstadh: fanyter man oprættæs ij høghfærdh. Ok sigx at haffuæ ørnæ wingæ, at han ær swa som flyghende ørn met bræzskæ. Ok thy sigher war Herræ om thelghe høghfærdughæ ørnæ: jak skal affbugga hans waldz ok høghfærdz wingæ ok bortføræ hans jlzske aff werlden, ok jak skal anduardhæ hannem ij een uslækkelighe grytæ ok

hæluetes kettel, hwar han skal pinæs wden ændæ, wden han
 LXXII* bætra sik. Annæn diwrit war ligt biorn, hwilken blinder wardher
 seænde, hetæ mullogh, ok lustes at ætæ söt honagh. Ok thy
 teknæ han vkysche mænniskæ, hwilken som andélighe wordher
 5 blind aff heter ketzlustæ. Aff hwilken scriuet ær: han blint
 giordhe sit ænlite, som teknæ samwilit, swa som biorn. *Thet*
 diwrit sagdhes at haffuæ thre gardhæ. Thy at ukysch mænniskæ
 haffwer wrenlichetz thankæ ok ordh ok gerningæ, ok thessæ thry
 sigher war Herræ at han hater, ok thy war thettæ ukyschetz
 10 diwrit, som scriuet ær, gripit ok sænt ij brænnende eldz sio met
 brænnesten, som ær hæluate, brænnende ok jllæ loktende som
 brænnesten. Thridiæ diwret war likt lebardh, hwilken manglitædher
 ær, ok syntes at haffue fyræ houet, han teknæ girwghe, hwilke
 mangæ funde haffue til werldz godz affling ok særlighe fyræ, som
 15 ær roff, wrætvis skat, okor, fals kopslaghen ok falskæ domé. Ok
 LXXIII thy at girughe ij siælænæ lokta jllæ for Guth swasom then dødhe
 krop ther fyræ daghæ haffwer lighet jordhadher ij graff. Fiærdhæ
 diwrit syntis rædhelik ok vnderlikit ok starkt, ok haffdhe jærn
 tænder, ok alt thet opætænde ok fordærffuæde som thet kunnæ
 20 owerrækæ. *Thet* diwrit teknæ starkæ drankaræ, hwilke jærn
 buk synes at hafuæ for theræ vmættelighe swalgh. Hwilke vnytte-
 lighe opætæ ok forgøræ Gutz lan. *Thet* syntes at haffue ti
 horn, ok mun (at) talande stor thing. Thy at drankaræ brytæ mæst
 ti Gutz budhordh, ok ære stortalughæ, ok thy skal Guth for-
 25 dærffuæ theræ swikkfullæ læp(æ) ok theræ stortalughæ twngo, ok
 them skal wardhæ, som propheten sigher, besker dryk ij hæluetæ.
 Æn nar *Jhesus* predigedhe ij jordherighe, tha fordreff han met sin
 kænnedom the fyræ wædher stormanæ som thessæ ondæ diwren
 opwaktæ ij haffuet, som teknæ werldenæ, ok sigher han: jak tedhe
 30 fattudom ok lydhnæ amot girehet ok høghfærdh, jak kændæ fasta
 ok bønæ mot d(r)ukkenskap, jak flydhe mænniskenæ om gangæ
 LXXIII* ok war stundom ensammen a minæ bønæ, jak tok wbrygdhiltse,
 jak wtwalde ærnedhe ok wærk, ok tholde ok smælik dødth mot
 wkyschetz lustæ. For hwilkit, o sote Guth, thech waræ loff ok
 35 hedher ok æræ æwerdhelighe! Amen.

Fremtæ søndaghen [æfter] trættende dagh.

Hymerighes righe liknes then som sadhæ godhæ sædh ij sin akær, ok mædhen *mænne* soff, tha kom hans wuen ok sadhæ thistzlæ mit ij hwetet ok gik swa bort. Then tidh sædhen war waxen, syntes thistzlænæ ij hæmnæ. Tha sagdhæ husbondens thianæræ til *haznem*: o *herræ myn*, hwat æy 5 sadhe thu godhæ sædh ij thin akær, ælle hwj synes nw thistzlænæ ij akren? *han* sagdhæ: *myn* wuen giordhe *thet*. Thianærenæ sagdhe: wilt thu at wj skulæ opriffue thistzlæne wt aff huetet? *Han* swaradhæ: æy skulæ ij *thet* goræ, at ij æy opriffue huetet *met* them, laten bodhæ *saman* waxæ til 10 skyrdhæ timen, ok jak skal sighe skyrdhe folket: opriffuen først thiszlænæ ok *samen* binden them ij kærffuæ til at bræmnæ, ok huetet insanken ij *mynæ* ladhæ. LXXIV

I thessæ hælge læst næffnes fyræ: først then som sadhæ godhæ sædh, swa then som *ywersadhæ* ondæ sædh, swa akersins 15 gomæræ, yterst akersins skæræræ. Thy ær først mærkende at war sötæ Guth *Jhesus Christus* ær then som sadhæ godhæ sædh, nar *han* all thing skapædhæ, som *scriuet* ær, at Gut sa all the thing *han* haiffde skapt, at the waræ høghelighe godh ok sigher wisse *mænne*: allæ Gutz *gerning* ære godhæ, ok sigher war 20 sötæ *Jhesus sælffwer*: jak skapædhæ al thing wæl, ok aff kærlichtet tha gaf jak *mænnisken* alt got. Æn *han* wændæ sik all godh thing til ont, jkke for thy at jak skapæde naget ont, wden

for thy at *mænnisken* wænder sin wiliæ *annærledh* æn (*han*)
 skulde æfter myn guthelighe skipæn, ok *thet* ær *hannem* ont, ok
 the wetæ, at jak *haffwer*⁹ all thing skællighe ok wælskapæt til
mænniskænæ nyttelichet ok lærilsæ, ok at minzstæ madhk ær æy
 LXXIV* 5 wden sak, ok sigher the hælghæ *script*: fanyte ære allæ mæn, ij
 hwilke æy ær Gutz wisdom, ok hwilke æy kunnæ understa Guth
 aff the godhæ thing *som* the se, ok atuaktæ æy æller skodhæ
 skapædhæ thingen, at the mattæ aff them vndersta hwa theræ
 skapæræ waræ. Thy at aff skapædhæ thingenæ fæghrind [ok] nytte-
 10 licheit ma theræ skapæræ wedherkænnelighe sees. Thy *som*
Augustinus sigher: aff skapædhæ thingennæ meklicheit ma skap-
 æren vnderstandæs alzualdugher, aff theræ styrsl wisdom, ok
 aff theræ forsyn godher. Æn nar *mænniskæn* vannytiær Gutz
 godhæ kreatur, forskulder pinær, *som* war *Herræ* sigher aff
 15 syndughe, at the *samansankæ* til kropsins nyttelicheit ok æruedhæ,
 ok æy til siælene. The wændæ sik *werldzlik* thing ij pinæ ok
thet som til litit ær nyttelikit, til æwerdhelighe plaghæ.

Annen tidh ær mærkænde, at then *som* sadhæ ondæ sædhene
thet ær diæffuelen, hwilken tha mæst sar sinæ ondæ æggilsæ
 LXXV 20 sædh, nar syndugher *man* soffwer ij synde lustæ. Hwilkit teknet
 ær ij *scriptenne*, ther *som* sigx, at Ysbosæt, *som* thydher skam-
 mennæ *man*, soff ij sinæ sæng om middagh, *thet* ær at
han lustædes ij heter synde lustæ, tha inginge twa rouæræ,
 Baana, *som* thydher kom thræk. *Thet* teknæ *werldzlik*
 25 hwgnet ok godz, hwilke mangæ swa thækkelighe taghæ at the
 glomæ Guth. Annær rouæren het Recab, ok thydher bløter fadher,
 ok teknær bløter ketzlustæ, ok the twa rouæræ dropæ then
 Ysbosæt skæmmelighe *man* ij sinæ sæng, ok doræwakteren, *som*
 teknæ skælen, soff. Thy at nar skælen wighis æfter lustæn, tha
 30 wardher siælen raskelighe dræpen aff diæffuelen. Ok thy *som*
Paulus sigher: om ij lifue after ketzins lustæ, tha skulæ ij do
 met æwerdhelik dodh. Ok thy giffwer *Petrus* apostolus radh ok
 sigher: waren skællighe tæmprædhæ ij mat ok dryk, ok wagher
 LXXV* ij godhæ gerving, thy at edher genwærdughe wuen diæffuelen
 35 gar omkring *som* riwtændæ leon ok leter at then *som* *han*
 mughe opswælg hæ, met *thet* at *han* giter nedherkastat *mænni-*

sken ij dødhelighe synd, hwilken ij skulæ amotsta, ok warær starkæ ok stadughe ij the hæghe tro. Thy at som *Bernardus* sisher: diæfflænæ ydhræt ær at jnbæræ os ondh æggelsæ ok ondskap, ok bær os æy at lydhæ them, thy at hwar afftæ wj standæ amot them, tha forwynne wj diæffuelen, ok gladhæ göræ 5 ænglænæ ok hedhrom Guth. Ok thy som *Paulinus* biskoper sisher ok radher: war wuen diæffuelen hwiliken som thusandæ thusandæ swiklige konster haffwer til at skadhæ os, tha skulæ wj omstridhæ hannem met swa mang(g)æ beuarelsæ ok godhæ dydher, met hwre månggæ forrædhelsæ han stridher mot os. 10

Thridiæ tidh ij læstinna næffnes akersins gomæræ, som ære formæn. Thy ær mærkende, at ij læsten sigx, at nar mæn-nenæ som ære formæn soffuæ, tha saar wuennen ondæ sædhænæ. Thy at nar formannen soffwer ij glømskæ ok dylskæ ok opwæk-ker æy almughen met guthelik kænnedom ok godhæ gerningæ 15 LXXVI æfftedome ælle rætwise næffselse, tha fylgher ther æfter at almughen soffwer met hannem ij synde lustæ. Hwilkit teknæt ær ij scripten, som at Saul konning, som thydher wannytjænde, ok teknær them som wannytjæ Gutz nadhæ som hannem war giffuen, han soff ok hans herskaps hoffdginge, ok alt hans hærskap soff, 20 ok tha haffdhe Abisai, som thydher riwtan, ok teknær diæffuelen, dræpit hannem, om æy haffdhe Dawid waret, som thydher astundelik ij asyn, ok teknær *Christum*, fortaghet hannem thet. Thy at swa brat som mænnisken duæls ij dødhelighe synde sømpn ok lustæ, tha dræper diffuelen hænæ, wden miskund-25 sombær Guth, hwilken æy wil syndugx manz æwerdhelik dødh, wden at han skal omuændæs til bætting ok faa thet æwerdbelighe liiff, fortogho hannem thet. Thy at som scriuet ær, Guth bliwer met syndugher man, ij thy at han thol hannem, ok wær hannem for diæffuelen. Ok ær scriueth, at flæstæ formæn ælskæ swa 30 meghet syn eghen wiliæ, at the aktæ æy sinæ eghnæ ælle sinæ vnderdanæ siælæ nyttelichet, inwæffuæ ok nedherkassta sik sæl-wiliændis ij grymmæstæ høghfærdh ok gire, ok wrenæ kotsins lustæ bylgher. Hwilke gerningæ ok wsælæ almughen følgher, ok LXXVI* the tro sik om thelighe thyng at haldæ rætter wægh, ok swa 35 dræpæ formænnenæ sik met sinæ wnderdanæ, ij thy at the

fylghe all sin lustæs wiliæ ok astunden. Thy sigher *Gregorius*, at formanzsins glømske sømpn ær wadhelik hans ok hans wnderdanæ siælæ. Ok thy sagdhe then godhæ formannen Jacob: sømpnen flydhe aff myn øghen, ok sigher *propheten*, at then skal
 5 ikke soffuæ ij lætinuæ sømpn som gomer siælenæ. Thy at som *Bernardus* sigher: diæffuelen soffwer æy, hwilken som stridher mot siælenæ, ok som *Gregorius* sigher: diæffuelen stridher mot os met ydhkelighe frestelsæ, at han mughe omsidhe winne met, thy at os ledhes weth at standæ mot them.

10 Fiærdhæ tidh ij læsten næffnæs akersins gomæræ ok skæræræ, som teknæ ænglænæ, som war *Herræ* siælfwer sigher ok wthydher these hælghæ læst ok sigher: swa at then som sar godhæ sædh, som ær andelik kænnedom, ær Gutz søn ok jomfruene søn, werlden ær akeren, godhæ sædhen ær hymmerighes righes sønner som lydhæ guthelik kænnedom, tistzlænæ

LXXVII

15 ære diæffuelenæ skændelighe sønnær, som æy aktæ guthelik kænnedom, (v)wenen som sadhæ thistzlænæ ær diæffuelen, skyrdhæ timen ær werldene ændæ, skærærænæ ære ænglænæ, ok thy swa som thistzlænæ sammanbæntæs ok bindes ij kærffuæ ok op
 20 brænnes met eld, swa skal wordhæ ij werldene ænde. Gutz søn skal sændæ sinæ ænglæ ok the skulæ bortæltæ aff hans righe all skændelik thyng, ok them som gøræ on(d)skap, ok skulæ sændæ them ij brænnændæ eldz øghn. Ther skal wordhæ grath aff wtholik brænnendes eld, ok tannæ gnitzlæn, ok aff offwermata
 25 kyld. Tha fulkomnes thet *propheten* sigher: sammanbankar thistzlænæ som ære fordømdæ, swa sammanbwndnæ som thistzlæ ij kærffuæ, skulæ opbrænnes met eld. Tha skulæ the som nw hæffuæ slitit Gutz budhordhæ band, ok lopæ løsæ ij synde lustæ, bindes om hænder ok foter, som war *Herræ* sigher, ok kastæs ij
 30 hæluedes myrk bundnæ, thy at the wilde æy nytæ sinæ lemmer til Gutz thiænist. Thy sigher *Gregorius*: ænglænæ binde thistzlænæ ij kærffuæ, nar the lighe syndæræ samanfoghæ ij lighe
 LXXVIII* pinæ, at høghfærdughæ skulæ brænnæ met høghfærdughæ, ok wksysetz mænnisker met wksyche mænniskæ, nizske met nizskæ
 35 ok swiklighe met swiklighe, awndzsiwge met awndzsiwge, ok thy then tidh ænglænæ ledhæ lighe ij synden til lighe pinær, tha

binde the swa som thistzlæ ij kærue til at brænnæ. Æn hwetit, som tekner the mænnisker som sote ok renæ ære ij Gutz kærlicht, them biwdher Jhesus ænglæne jnsanka ij sinæ hymmerighes ladher, ther som the skulæ hwgnes met hannem for wden ændæ, swa som han sælffwer sigher: nar jak haffwer samman- 5 sankat myne thianiste mæn offwer theræ land, som ær hymmerighe, tha skal jak ængen forlatæ ok aldrigh skal jak hylæ mit ænlite offtermeer for them, thy at jak haffwer wtgutit myn and offwer them. For hwilkit Guth waræ loff ok hedher ok æræ æwerdhelige! [Amen.]

10

Førstæ søndaghen ij ni ugnæ fastæ.

LXXVIII **J**hesus sagdhe: *hymmerighes* righe liknæs weth then hwsbondæ, som wtgik om morghonin at leghe æruedhes (mæn) at æruedhe ij sin wingardh, ok wor *øffwereene* met them om theræ daghs løn, ok søndæ them ij sin wingardh.

5 Han gik wt om tærz time, ok fan nagræ standæ fafænge ok sagdhe til them: gan ok ij ij myn wingardh. The ginge som han badh them. Han wtgik om sæxt timæ ok noons timæ, ok giordhe *sammeledh*. Han wtgik ok om afftansangx timæ ok fan nagræ stan fafænge, ok sagdhe til them: hwj

10 stan ij hær allæn daghen fafænge? The sagdhe: thy at ængen legdhe os. Han sagdhe: *gangen* ok ij ij myn wingardh. — Thennæ husbonden ær alzwaldugher Guth, hwilken som aff *werldennæ* ophoff sænder rætvisæ mæn ok sønnerlighe *predigeræ* ij sin hæghe kirke, som met wingardhen

15 vnderstandes. *Pæningen*, som ær kringlucter, teknæ æwerdhe likit liiff, hwilkit rætvisom giffs til løn. Førstæ timen war til Noe flodh, tærz timen til Abraham, sæxt timen til David, ælle til thes Jødhæ folket foor fanget til Babiloniam, nons timen til *Christum*, yterstæ timen til *werldenæ* ændæ, ij

LXXVIII* 20 hwilken *Christus* kallædhe hedhningænæ. Ij hwilken allæ time Guth sænder rætuisæ mæn ok *predikeræ* ij sin kirke.

Then tidh *quelden* kom, tha sagdhe hwsbonden, som ær Guth fadher, til sin æmbitzman, som ær *Christus*, ok ær jæmwaldugher met fadheren ij allæ thing: kallæ æruedhis

mænnenæ ok giff them sin løn, byriæ pa them som sidherst kommæ. Tha kommæ the som sidherst kommæ ij wingardhen, ok finge swa mangæ pænningæ som the først kommæ. The som kommæ om morghnen ok tærz ok sæxti ok noons timæ, teknæ (the) rætwisæ mæn, (som) ære for *Christj* fozslæ 5 timæ, ok the sidherst kommæ teknæ allæ the rætwisæ som kommæ sidhen æller kommæ, hwilke allæ fa æræful løn æfter sit ærwedhæ. Nw tha the som først kommæ saghe, at the finge æy meer æn the som sidherst kommæ, tha korædhæ the mot hwsbonden ok sagdhe: thessæ sidherstæ æruædhæ æy 10 wden een timæ, ok thu gafft them lige løn *met* os som tholdæ hetæ ok æruedhæ allæn daghen. Hwsbonden swarædhæ ok sagdhe til een theræ: oo myn wen, jak gor thech æy wræt, thy at jak gaff thech *thet* jak loffuædhæ thech, ok LXXIX jak wil giffuæ af myn godh wiliæ swa meghet thennæ sidh- 15 erstæ som thech, thy at jak ma giffue mit huem jak wil. — *The*tæ motkor ær æy aff awnd wden aff vndre, tha Guth aff sin godhæ wiliæ godhet giffwer kristnæ mænniskæ, som sidhen kallædhes, lige løn *met* Jodhæ folket som først kallædhes, ælle tha the som litin timæ æruedhæ ok tha aff 20 heter ok brænnendæ kærlichet ij Gutz thænistæ, taka lige løn *met* them som længer æruedhæ ok tho naghæt slaghighere, swa wordhæ the forstæ the sidherstæ, ok the yterstæ forstæ, ij thy at allæ fa fulkommen løn. Æn mangæ ære kallædhæ til the hælghæ tro ok at forskuldæ hymmerighe, ok 25 fa ære wtwaldæ, thy at fa bliffue stadughe ij godhæ.

Thennæ hwsbonde, som *sancte Gregorius* sighet, ær war skapæra, hwilken som styre them han skapædhæ ok wærnæ ok ægher them ij thessæ *werld* sik vndergiffnæ, swa som hwsbondæ sit folk ij sit hus, han hafwer wingardh, som ær all the hælghæ 30 LXXIX* kirke, hwilken swa mangæ fruktsammæ winqwestæ frambær, hwre mangæ hælghæ mæn hun til hymmerighes sænder, aff rætwisæ Abel Adams søn ok til then yterstæ hællighæ man, som skal

kommæ ij *werldenæ* ændæ. Thy ær mærkændæ, at høxstæ sak
 for hwilke Gutz son wærdughedhes at skapæ *mænnisken* ær, at
 han wilde, at the skulde luttakandæ wordhæ hans wtallighe glædhe,
 ok glædhes æwerdhelighe *met hannem*, ok tho swa at the æfter
 5 theræ makt skulde naghæt æruedhæ. Ok thy sigheter *Gregorius*:
 æy ma *mænnen* kommæ til stor lön wden *met* stort æruedhæ.
 Thy at som *Paulus* sigheter: ængen skal krones wden then som
 loghlighe stridher. Ok thy legdhe war *Herræ* æruedhes *mæn* ij sin
 wingardh om morgheven, ok tærz timæ, ok sæxt, ok noons timæ,
 10 ok ælliptæ timen, thy at aff *werldennæ* ophoff ok til *hænnæ* ændæ
 tha afflater *han* æy at sændæ *predikæra* til sit folkx lærilsæ. Ok
 som *Jeronimus* sigheter: morgheven timen war til Noe flodh, *Adam*,
Abel ok andræ *patriarche* waræ tha æruedhes *mænnennæ*. Tærz
 LXXX timen tha war *Abraham* æruedhes *man*, ok andræ *patriarchie*.
 15 Sæxt timen til *Moysen* tha (war) *Moyses* æruedhes *man* ok andræ
 the rætwisæ *mæn* som waræ til *Dauid*, ok ij *hans* daghe tha
 byriædhes noons timen, ok tha war *Dauid* ok andræ *prophete*
 æruedhes *mænnennæ*, ok then timen rakte til *Christij* tilquæmd,
 ok tha byriædhes ællipte timen ok rækker til dommadagh, ij
 20 hwilken først *Christus* ok *apostoli* waræ æruedhes *mænnennæ*, ok
 sidhen allæ andræ *kænnefædher*.

Nw ær først mærkænde, at the hælghc kirke liknes weth
 wingard for mang thing. Først for thy at om wintrin ære win-
 træn lagh, ok synæs æy tha at waræ swa nytelik som the ære ij
 25 sinæ frukt. Swa synæs ødhmyughæ Gutz thianistæ *mæn* litit
 wærdhæ ij thessæ *werldz* genuærdhæ, ok ære tho dyræ for
 Guth. Thy sigheter *Johannes* aff sik ok flæræ Gutz wener: wj ære
 Guth sønnær, æn æy syntis æn hwat wj skulæ wardhæ *hannem*
 lighe, thy at wj skulæ see *hannem* swa som *han* ær ij sinæ æræ.
 30 Ok sigheter *Paulus*: then tidh *Christus*, hwilken som ær jdhært liiff,
 synes, tha skulæ ok ij synes *met hannem* i hymmerighes æræ. —
 LXXX* Annæn tidh for thy at æ mædhæn winqvistin bliuer ij wintræt,
 tha ær *han* nytelik, æn ær *han* skilder weth wintræt, tha dugher
 han til ængtæ, wden til at brænnæ. Swa ok the *mænniskæ* som
 35 til føghe Guth *met* guthelikin *kæ(r)lichem* ær megheet wærdugh.
 Thy at som *Augustinus* sigheter: wj skulæ hafluæ Guth os swa

meghet næmber, hwre meghet renæra kærlik wj kuunæ haffuæ,
 met hwilken wj fara til hannem. Ok thy sigher war Herræ, at
 wintræsins afhugne quist gaff jak elden til at opsuælg hæ. Thy
 at the mænniskæ som æy gor godhæ gerningæ æfter sine makt
 aff guthelik kærlik, hun forskulder hæluedes brænnendes eld som 5
 war Herræ sigher: hwært thet træ, thet ær hwær the mænniskæ
 som æy gor godhæ gerningæ frukt, skal ophuggæs met dodhen ok
 kastes ij eld ok brænnæs. — Thridæ ær, at wintræn tharffuæ
 rensæs, at the thes meera frukt goræ. Swa thorrff siælen rensæs
 aff synden, at hun wardhæ fruktsom til godhæ gerningæ. Thy 10
 sigher *Christus*: Guth myn fadher skal borttag hæ æller affhuggæ
 hwær then wintræs quist, thet ær hwær the mænniskæ, som æy
 gor godhæ gerningæ frukt met mynæ nadhæ, ok han skal rensæ LXXXI
 hwær then som frukt bær, at han skal mere frukt bæra. Thy at
 them okges Gutz nadhæ som hænnæ wæl nytia til got. Ok sigher 15
 war Herræ, at hwilken som bliwer ij mech met kærlik ok jak ij
 hannem, han bær meclæ godhæ gerningæ frukt. Thy at wden
 mech tha formughe ij ængtæ got at goræ. Æn hwilken som æy
 bliwer ij mech met kærlik, han skal bortkastes som rotæ ok aff
 huggen wintræs quist, ok ophæntes ok kastæs ij eld ok brænnæs. 20
 — Fiærdhæ ær, at wintræt forma æy at bæra ok oppehaldæ sine
 frukt wden thet bindes ok stydhis atwaktelighe. Swa forma
 mænniken (æy) at standæ stadugh ij godhæ, wden hun til bindes
 Guth met kærlichet. Ok thy manær Paulus os ok sigher: haffwer
 kærlik øffwer all thing, hwilken som ær fulkommelsæ band. Thy 25
 at kærlik thol all thing ok vndhfalder aldrigh. Thy ær scriuet, at
 guthelighe mænniskæ ælskæ ængte swa meghet som Guth, ok
 wilde hælder tholæ allæ pinær æn messtæ Guth, om han gaffuæ
 hænnæ makt at thollæ. Ok swa som eet brænnændæ band LXXXI*
 nedhergar aff Guth ij guthelighe mænniskæ, hwilkit swa binder 30
 hænnæ hiærtæ, at hwn ængtæ thænkær æller ælskær wden Guth.
 Ok gernæ wilde diæffuelen, at haus hiærtæ wden ateruændæ swnder
 skares (ok) opnyædhis all tidh til pinær, thet til at mænniskænæ
 h(i)ærtæ kolnædhe ij Gutz kærlik. — Fæmtæ ær, at wintræt rutnæ
 om thet bøghes swa nær jordhene at thet rora hænnæ. Sammæ- 35
 ledh som scriuet ær: hwær rotelik gerning, som gørs for werldz

hedher ælle godz, ælle lighemes lustæ opfyllilse, skal wanskæs ij ændelikten, ok then som the gerning giordhæ skal forfaræ ij hænnæ. Æn hwær wtwald gerning, som gørs til Gutz thianistæ, skal rætuis domes ij Gutz dom. Ok then hænnæ giordhe skal

5 hedhres ij hænnæ. — Siættæ ær, at wingardh plantædher ij fete jordh bær litlæ frwkt. Swa ok the mænnisker, som plantædhæ ære ij werldzlik sælichet, gøræ litit got, hwilkit war Herræ kærer ok sisher: jak mætter them ok the leffwæ (v)kyschelighe ij høræ hws, ok mænnene ære ælskæræ til quinnænnæ swa som hæstæ,

LXXXII ok ære wordhne som stodhhæst, ok hwær gnæggia til annæ[r]s husfrue. The ære mækdughæ giordhæ (ij) werldz hedher ok righe wordhnæ ij werldz godz, fete giordhe ij ketz lustæ ok kræselighe fød hæ. ok ofwer gassuæ myn kænnedom ok budbordh aldræ wærst. Ok thy skal jak søghe ok hæmssnæ ofwer them. Æn

15 om wingardh plantes ij thørre jordh, bær meklæ frukt, swa ok fattughe mænniskæ gør aftæ mangæ godhæ gerningæ, swa som war Herræ bær witne om the fattughe ænkkene som offradhe tua sma pæningæ, at hwn offradhe meer æn allæ andræ, thy at hwn gaff aff litte makt ok godhe akt. — Siwndæ ær, at wingardsins

20 lokt æltæ fran sik eter ormæ. Swa the siæl som Gutz kærlik haffwer ælter fran sik diæffuelen. Thy at som scriuet ær: kærlichet til Guth dræper diæffuelen, thy at han wilde hælder hwn drathæ sinnæ doo, æn han wilde at mænnisken giordhe mynzstæ kærlichetz godhgerning til Gutz hedher, swa ær han awndzfulder

25 ok ilzkæful, ok thy wil han gernæ fortaga kærlik. Hwar aff Augustinus sisher: æy ærwær diæffuelen æfter at borttakæ werldz godz, wden at han formughe at fordærffuæ kærlichet. Ok thy giffwer Petrus apostolus radh ok sisher: haffwer for all thing jdhelik kærlik ij edher, thy at kærlik hyll synden storhet.

LXXXII* 30 Æn ære ok annær siw thing mærkænde ij læstinne. Først Gutz godhet, ij thy at han liknæ sik weth husbond. Thy at han som godher husbonde giffwer sit thianistæ folk fød hæ, som propheten sisher, mat æller leffuænde ket. Ok thy sisher han: skodher fughlænæ vnder hymmelen, the sa æy, the skæræ æy, ok

35 insanka æy ij ladher, ok edher hymmerighes fadher fødher them, hwre meghet hælder edher som meer ære wærdhæ, ij thet at ij ære

aterløstæ aff hæluete *met Gutz* sens dyræ blodh, ok *Gutz* godhet ær ok
 ij, at *han* swa afftælighe, som sakt ær, sænde sinæ *predikæræ* til
 sin almughæ lærilsæ. Thy sisher *Bernardus*: thænk om the hæghe
 thræfaldelichetz *gerningæ* øffwer os, hwre atuaktelige guthelikit
 wald foræser os, at ængen aff os skulæ fortapæs, ok ær *Gutz* 5
 godhet ij thy, at *han* gensten om quelden gaff æruedhes mænnænæ
 sin løn. Thy sisher *han*: jak kommer raskelighe, ok *myn* løn
met mech, at atergældæ hwær æfter sinæ *gerningæ*. — Annat LXXXIII
 ær, at late awites, hwilke fafænge stodhe ij ælliptæ timen, thy at
 the teknæ them som late ære ij alderdomen, hwilke swa meghet 10
 jdhnæræ skulde waræ ij godhæ *gerningæ*, hwre meghet *mynnæ*
 them iigenstander aff liiffsins time. Thy sisher *Gregorius*: swa
 meghet atuaktelegeræ bor hwær een mænniskæ at waræ ij sin
 styrsl, hwre meghet ældræ *han* ær. Ok giffwer *Bernardus* radh
 ok sisher: then tidh thu kænner thech frestes aff lætiæ æller 15
 ledes weth godhæ *gerning*, tha lat æy aff andelik jdhn, wden
 bedh *Gutz* waldughæ hand hiælpæ thech ok draghæ thech æfter
 sik, thy at hymmerighes righe giffs æy lataæ, ok æy æwerdhelik
 sælichet jættes doffnæ ok dylskæ til godhæ *gerningæ*. Til hwilke
 som *Cassiodorus* sisher: lætin fafænge sighiænde, om thu jdhelighe 20
 læs, wanskæs thit houeth, ok thyn øghen myrkes, om thu jdhe-
 lighe græter, tha wordher thu raskelighe blinder, om thu meghet
 wæger, tha wordher thu vsinne, ok om thu mædher thech ij
 lighemelikit ærwedhæ, tha æst thu æy quæmmelik til andelikit
 æruedhæ. — Thridiæ ær, at the som æruedhes lønnen toghe 25
 korrådha mot husbonden, thy at *han* gaff swa meghet the som LXXXIII*
 siderst kom som the forstæ. *Thet* motkorret war æy aff jlzsko
 wden aff wndre, ok teknæ *thet* at gambliæ forfædere, hwilke længe
 lifdhe ok æruedhæ ij gambliæ loghen, ok længe waræ ij hæluete,
 ok bidhænde *Christj* tilquæmd, the vndrædhæ oppa *Gutz* mildhet 30
 at hedhningænæ, som sent waræ kalladhæ ok litit æruedhæ, finge
 swa raskelighe ful løn som the. Thy sisher *Gregorius*: *han*
 byriæ at giffue lønen oppæ the ytærstæ, tha at *han* ledde før
 røuæren, som teknæ hedhningænæ, æn *Petrum*, som teknæ gambliæ
 loghænnæ forfædher, til hwilæ. Thy at æn thot røuæren kom æy 35
 arlæ ij wingardhin, thoch kom *han* arlæ *met* jdhruge til løn. Thy

sigher *Paulus*, at gambæl forfædher, prouædhe met tronnæ witne,
 togho hymmerighe som them loffuæt war. Guth naghet bæder
 foresaa for os; at the skulde æy kommæ til fulkomnæ lön, wden
 gambæl forfædher, hwilke æfter langæ hæluetes timæ kommæ til
 5 hymmerighes, ok togho pænningen æfter motkorrilsæ vnder. Æn
 wj togho lön swa brat som siælen skils weth lighemen, om wj
 wærdughe ære, wden genkorran. — Færdhæ ær, at hwær th(e)ræ
 gaffs pæning til lön, hwilken som ær jæmffn, ok thy teknæ han
 æwerdhelik liiffs lön, hwilken allæ them til hymmerighes skal
 10 giffues jæfnlighe. Thy sigher *Augustinus*: pænningen ær æwerdhe-
 likit liiff, hwilkit allom skal wordhæ jæmft, ængen længræ ok
 ængen stækkæ, æn hwær æfter sin forskulden, annær meer, ok
 annær myndræ. Thy at som *Paulus* sigher: swa som stiærne
 skil at for andræ stiærne ij klarhet, swa ok hæghe mæn ij
 15 hymmerighe. — Fæmtæ ær, at the awites som korræ mot Guth.
 Thy at mædhen Guth ær eensammen godher, ok hans wilæ ær
 aldrigh vrætter, ok thy ma han gøræ hwat han wil. Thy at som
 scriuet ær: Guth ær rætwis, ok han ælsker rætwisæ, ok *Paulus*
 sigher: Guth gør miskund hwem han wil, ok hwa kan sta mot
 20 hans wilæ. Ok thy ær scriuet: aff them som korræ mot Gutz
 skipen, at the waræ genstridughe liwsset som ær Gutz miskund,
 ok thy skal hans miskund glömæ them som thet gør, ok hans
 sötme skal waræ hæluetes ormæ, ok hans del forbannadher. —
 Siættæ (ær), at mangæ ære kallædhe. Thy at som læsten sigher:
 25 *Jhesus Christus*, san Guth ok san man, giordhe stort budhøl ij
 hymmerighe, ok kallædhe thit mangæ, ok at wj mughe waræ
 werdughe thit at kommæ, tha kallædhæ Guth os allæ, at wj skulæ
 gaa thriggæ daghe ledh met jdbrughe ok scriptæmal ok syndæ
 bætring, ok offræ Guth war thienistæ offer. Ok sigher *Petrus*
 30 *apostolus*, at [the] Guth kallædhe ij sin æwerdhelighe æræ litit pines
 ij syndæ bætring. — Siwndæ (ær), at fa ære wtualde. Thy at fa
 mænniskær wilæ ga thranger wægh ij synde bætring ok genhald
 til hymmelrighes. Thy at som war *Herræ* sigher: thranger ær
 porten ok thranger ær wæghen som ledher mænnisken til hymme-
 35 righes, ok fa ære the som then uæghen sinnæ, ælle (in) ga at
 hannem til hymmerighe. Thy at thrutmandæ høghfærdh ok krop-

LXXXIV

LXXXIV*

pens girj ok kotlik lustæ fitnæ giter jkke framgangit at thranger
 bymmerighes wægh. Æn then porten ær widher ok then wæghen
 bredher som ledher mænniskænæ til fortapilsæ ok mangæ framga
 at hannem.

Framledhes morghou timæ halder them som ij barndomen 5
 koma til Gutz thianist, swa som Johannes Baptista, hwilken ij LXXXV
 sin spædhæ barndoms ar gik ij ødhkuenæ ok thiantæ Guthi, ok
 thy sipher war Herræ. at hwilken som arla wakar til mynæ
 thianistæ hau skal finnæ mech. — Tærz timen ær yngdom(en)s,
 nar mænniskæn tagher thrifues, ij hwilken Johannes Ewangelistæ 10
 kallædhes. Thy æ(r) scriuet: got ær mænnisken, at huu bær
 Gutz thianistæ wk aff sin forstæ til waxsende alder. — Sæxt
 timen ær aff styrksins ok manlichetz alder. I hannem kallædhes
 Paulus, hwilken som sipher aff sik: mædhen jak war barn, taladhe
 jak ok vnderstodh ok thænkte som barn, æn then tidh jak war 15
 giordher man, tha aff lagdhæ jak all barunnæ lætæ, ok the thing
 ther barn til höræ, ok jak æruedhæ meer æn andræ. Tho æy
 jak, wden Gutz nadhæ met mech. — Noons timen ær tha styrken
 byriæ til at wanskæs. I hannem kallædhis Cornelius, hwilken om
 noons timæ badh til Guth ok wor lærdher ij the hælge tro ok 20
 fulkommen ok døpter aff Petro apostolo. I thennæ timen ropæ
 propheten til Guth ok sipher: kassta mech æy fran thech ij
 ældene timæ ok forlat mech æy. tha myn styrker ok makt wanskæs. LXXXV*
 — Ælliptæ timen ær nar mænnisken vanskes ij allæ sinæ lemmer.
 Swa som rouæren, ther hændæ korsfæster oppa wars Herræ 25
 hoghræ hand, beddes ok fik miskund ij yterstæ puncten. Thy bor
 os, som scriuet ær, altidh ropæ ok sighe swa: o herræ Guth,
 forlat mech æy alt til yterstæ alderdomen, at jak mughe thech [..]
 met then gamblæ Symeone, som thech ij thyn førstæ barndoms alder
 sa ok kændæ ok ij faghn tok. Thech wara æwerthelighe loff!
 [Amen].

Annen saterdaghen ij ij wgnæ fastæ.

Then tidh meghen almuḡhe aff mangæ stædher kommæ til Jhesum at høræ hans predigen, tha taladhe han til them ij liknelsæ ok sagdhe: een sædhes, man wtgik at sa sinæ sædh, ok ther han sadhæ, tha fiæl sam sædhen weth wæghen ok traddes nedher, ok fughlæ opato hæmnæ, ok somlik fiæl ij stenwghe jordh ok forwisnedhæ, gensten hun opran, thy at hun haffdhæ æy wætzskæ, ok somlik fiøl mællom thornæ ok thistzlæ, ok thornanæ opuæxte *met* hæmnæ ok qualdæ hæne, ok somlik fiæl ij godhæ jordh ok opuæxtæ, ok giordhæ somlik hwndrædhæ faldæ frukt, ok somlik sæxtj falde, ok somlik thrætighe faldæ. *Æn* Jhesu kænnesuena spordhæ hannem, hwat thæssæ liknelsæ haffdhæ at thydhe, til hwilke han sagdhæ: edher ær giffuet at vndersta *thet som* lønlikit ær ij the hælḡhe *script*, thy at ij haffuæ ther til kærlik ok astunden. *Æn* andræ som æy haffuæ swa ther til kærlik ok astunden, tha talær (jak) ij liknelsæ, at the skulæ høræ ok æy vnderstandæ, thy at the ære vwerdughe. *Æn* thessæ liknelsæ wtthydhæs swa: Then som wtgik at sa ær then som Gutz ordh prediger. Sædhen ær Gutz ordh. Ok the sædhen som fi(æ)l weth wæghen *thet* ære the som høræ predigen, ok sidhen kom diæffuelen ok tok ordhit aff theræ hiærtæ ok inskiwter ij them wan tro, swa at the tro æy kænnedomen som the hørðhæ, at the mattæ hele wordhæ. The sædhen som fiæl ij stenoghe jordhen ære the som

gladhelighe høræ Gutz ordh, æn for thy at sommæ theræ ære vstadughe ok haffuæ æy guthelik kærlichetz røter, thy at the tro nagræ stund, ok ij frestilsænnæ time gangæ the fran Guth ok til synden. Æn the sædhen som fiæl ij thornæ, thet ære the som høræ Gutz ordh, ok bortginge sidhen ok 5
 qwaldes aff werldenæ omsorgh, ok righedom ok lighemelik LXXXVI*
 lustæ, ok bæræ æy frukt. Æn the sædhen som fiæl ij godha jordh, thet ære the som høræ met godhæ ok aldræ bæstæ Gutz ordh, ok behaldæ ij theræ amyne, ok gøræ somlighe hundradhæ faldæ frukt ij reen jomfrudom, somlighe sæxtj 10
 faldæ ij rætter ænkædoms lifnet, ok somlighe thrætighe faldæ ij rättæ hionalagh.

I thessæ hælge læst ære fæn thing mærkændæ. Først at war søte herræ *Jhesus Christus* ær then sædbis man som wtgik aff høghestæ hymmelen ok ij jomfrune liiff ij werldenæ, til at sa 15
 guthelik kænnedoms sædh. Swa som han siælfwer sigher, at then som sadhæ godhæ sædh ær Gutz ok jomfru(e)næ son, ok sædhen ær Gutz ordh. Ok sigher *Crisostomus*: then som sar ær Gutz son, hwilken som sadhæ ok skapædhæ allæ creaturas met Guth fadher ok sar nw openbaræ sannind ok kænnedom ij 20
 siælenæ akker. Ok sigher *Augustinus*, at *Christus* sar kænne-
 doms wisdom ok jak ær næpelighe wærdugher at war(a) hans sædhes skæppæ, æn thoc at han wærdughedhes at sætiæ ij mech sine sædh som ær Gutz ordh, hwilke Gutz wener skulde gernæ LXXXVII*
 predighe ok høræ ok met gerningæn fulkommæ. Thy at som 25
Ambrosius sigher: meer ær at fød hæ siælenæ, hwilken som skal æwerdhelighe lifsuæ met Gutz ordhz fød hæ, æn at mættæ dodhelighe ketzins quwidh met jordzlik brødh. Nw som sigx ij læsten ij dagh: manga høræ Gutz ordh, tho æy sik til lige gaghn. For hwilkit *Augustinus* sigher: war Herræ ræghner jæmplighe sædhen 30
 offwer ok thornanæ, ok the mone sædhen tagx in ij ladhen, ok thistzlæne ij eld at brænnæ ok ær ræghnit eet ok thet sammæ. Swa ær ok Gutz ordh, wakte thy hwær, hwat root han haffwer

til Gutz ordhæ ræghn, wakte hwær een, huart han dragher godhæ Gutz ræghn, om han dragher *thet* thit som thistzlæ opwæxæ, hwat æy ære thy Gutz godhæ ræghn sakande. Ræghnet ær sot for æn *thet* komber (pa) jordhen, swa ære ok Gutz ordh 5 søot, æn tho at the stundom kommæ til ont hiærtæ.

Annæ ær, at *thet* kornet, som fiæl a jordhenæ weth væghen, nedher trades ok fughlæ opato *thet*. Jordh weth væghen, hwilken afftæ vren ær ok thrækwil ok wden grønskæ ær, *thet* ær vkyskæ
 LXXXVII* mænniskæ hiærtæ, hwilken all sin sinne ok syn ordh ok hørsil
 10 later los løpæ wden styrsl. Aff theræ wægh sigher *propheten*: theræ wægh skal wordhæ swa som ys, thy at the skridhæ aff enne synd ok til andræ. Ok the skulæ æltes aff diæfflæ frestilsæ, at the skulæ fallæ ij hæluete, hwilke borttogo aff theræ hiærtæ guthelik kænnedoms ordh. Ok thy ær radhelikit at ijgentæpæ
 15 om lighemelighe sinnen, at æy giffues hæluedes fughlæ ingang til at borttagha Gutz ordhæ korn. For hwilkit *scriuet* ær: ijgen-gærdh thin øren *met* thornæ, *thet* ær *met* hæluedes pinæ ræddughe, at thu skulæ æy høræ skændelighe onskapz tungæ, gør dør for thyn mun ok laas for thyn (oron), gom ok thyn eghen
 20 aff wlofflik syn, at thu mughe sighe *met* Job: jak giordhe samsæt *met* myne siæls oghen, at jak skulde æy thænkæ oppa jomfrw, *thet* ær a skør lustæ. Thy at *scriuet* ær: Dawid sa *quinnæ* ok giordhe for the syn badhæ hoor ok mandrap. Gom ok hændernæ aff wlofflighe hannæn. Thy at som *Paulus* sigher: got ær mannen
 LXXXVIII 25 at æy hannæ wlofflighe nagræ *quinnæ*, æller *quinnæ* man. Ok sigher the hæghe *script*: hwilken som hannæ annar manz hwsfrue, han skal dømz dødhen, *thet* ær, at hwilken som hannær *quinnæ*, for wlofflik lustæ opfylliise, wden æfter thy hionælogx ræt til sigher, han forskulder æwerdhelik dodh. Thy manær os war
 30 Herræ ok sigher: *haffwer* æy naghæt vrent, ok jak skal tagha edher til mech ok skal waræ edher fadher, ok ij skulæ waræ mynæ sønnær ok dötter.

Thridiæ ær, at *thet* kornet, som fiæl mællæn thornæ, quafdhes aff them. Thornane teknæ righedomenne giri ok omsorgh. Som
 35 *Gregorius* sigher: saanelighe righedomene ære thornanæ, thy at the sarghæ hwgen *met* sin thænkelsæ stingh, then tidh the

draghæ til synde pinæ, ok bloduga swa som met jnstungnæ sar. Nw som *Crisostomus* sigher: wkyset, hoghfærdh ok drukken-
 skap, wredhe ok all wskællik rørlise ære righedomanæ folghæræ,
 ok thy quæfs thelik thing swa ij hughen, at Gutz ordhæ sædh
 kan æy opwæxsæ, æller godhæ gerningæ frukt gøres ij hannem. 5
 Ok sigher yar Herræ, at werldene omsorgh ok righedomæ swik-
 ilse ok køtzlustæ girilse jngangende, the forderffuæ thet kænne-
 doms ordh som fiæl mællæn thølighe thornæ, ok thet bleff wden
 frukt. Thy ær mærkændæ, at righedomæ ok giri them fylgher fæm
 ond thing. Førstæ ær lighemes pinlikit æruedhæ ij kyld ok heter 10
 swet, ij hwuger ok thørst ok stundom ij andræ ysæld. For
 hwilkit scriuet ær: hwat dugher girughe, at han æruedhæ wt ij
 wædheret, han wakær allæ sine liiffs dagha ij myrke ok megen
 omsorgh ok ysæld ok drouelsæ, swa at han ma sighe thet scriuet
 ær: jak bran dagh ok nat aff hetæ ok kyld, ok sompn flydhe fran 15
 myn øghen. — Annet ær, at girughe gøræ andræ megen vræt for
 godz affling, met roff, styld ok wmilder skat, ok falskæ dome,
 falske køpslaghen ok borghen, oker, ok meneder. Thy ær
 scriuet: mannen tager swærdh ok gar a wægh at gøræ styld ok
 mandrap, ok sighlæ øffwer hæff ok flodher, ok gar ij myrke, ok 20
 then tidh han hæffwer giort styld ok swik ok roff, tha til føre han
 thet sine ælskere, ok kæræ war Herræ, at fran sollenæ opgang
 ok til hun biærghes, tha ær mænniskene biærtæ giruget ok grymt
 til at wtgiwtæ sin jæmeristens blodh for sin giris opfyllilse. Ok
 sigher war Herræ aff thelighe mænniskæ: the swighe mit folk 25
 met theræ lyghn, ok thy sigher war Herræ: we ær them som
 mangfolt sammanlægger jordherighes godz, hwilkit æy ær hans.
 Hwj thynger han amot sik thelik thræk, wnder hwilken han skal
 sionkæ til hæluedes? — Thridiæ ær, at gire nedher tradher all
 rætwisæ. Som war Herræ kærær øffwer werlden ok sigher: 30
 rætwisæ the bygde fordhom ij hænnæ, æn nw mandræpæræ.
 Thinæ høffdingæ ære wtro, ok allæ ælskæ mutæ ok gaffwer, ok
 astundæ werldz lön. Æy dømæ the fadher løsæ børen rættæn dom,
 ok ænkæ sak ingar æy til them. Høffdingene dømæ swa som
 the wordhæ smordhæ met gaffwer, ok prestene predighe for 35
 werldzlik lön, ok prophetene spadhæ for pæningæ skuld. Thy

LXXXVIII*

LXXXIX

kære war Herræ øffwer thelighe mænniskæ ok sigher, at the ære
 værre æn Judas, thy at han saldæ mech for ensammæ pæningæ,
 LXXXIX* ok thessæ sæliæ mech for allæ handæ wærdh ok køpskat. Thy
 at the ga aldrigh til mynæ thiænist, wden the hopæ sik ther foræ
 5 naghæt lighemelighe gagu. — Fiærdhæ ær, at righedomæ afflæs
 æy æller æghæs met astundæn wden synd, ok thy sigher the
 hælge script: om thu æst righer, tha skalt thu æy waræ lotlos
 aff synd, ok sigher Paulus: hwilke som wiliæ waræ righe, the
 fallæ ij frestelse ok ij diæffuelsins snaræ (oc) ij mangæ astundilsæ
 10 skadhælighe ok vnyttelighe, hwilke som sænker mænnisken ij
 dødhen ok fortapilsæ, for thy at girj ær een ond rot til all thing.
 — Fæmtæ ær, at righedomæ mistæs oftæ bradhelighe, nar
 mænnisken thænker them siggherlighe behaldæ. Ok thy sigher
 scripten: then man ær wsæl som riger gørs ok gømær sparlighe
 15 sit godz, ok ij thy ær hans aterlønæ del, at han sigher: jak fan
 mech hwilæ, nw skal jak ætæ ensammin aff mit godz, ok han
 wet æy at timen framfar ok dødhen nalkas ok han dor sælffwer,
 ok ijgen later alt sit godz androm. Swa rønte then righe som
 xc war Herræ sigher aff, at han sagdhæ til sik siælfwer: thu hæffwer
 20 megghet godz, hwilkit thech ma waræ til øffwræns ij mang aar,
 hwils thy ok æt ok drik ok liff kræselighe. Æn Guth sagdhæ til
 hannem: o folksær dare, ij thessæ nat skulæ diæfflæ taghæ thy
 siæl aff thech. Hwa skal tha hæffue all the thing thu samman-
 sankadhæ? Swa gar ok hwær then mænniskæ, som godz wskæl-
 25 lighe sammanlægger ok ær æy riger ij Guth. Hwilkit tha ær ful-
 kommet thet scriuet ær: then tidh girugher hæffwer fangit thet
 han astunder, tha skal han æy formughe at haldæ thet, ok the
 righedomæ som han opswalgh, skal han wtspy, ok Guth skal them
 wtdraghæ aff hans quidh, swa at han skal goræ regenskap for
 30 Gutz dom, hwre han affladhæ them ok alle æller wtlagdhe ok
 forgjordhe. Som war Herræ sigher, at mænnisken skal goræ
 regenskap ij hans dom aff allæ timenæ oghnæblik som hun lefdhe,
 ok aff hwær pænning hun attæ, ok aff mat ok dryk ok allæ thankæ
 ok ordh, wden the affthuas met jdhrughe ok bætring.
 35 Fiærdhæ tidh mærkes ij læstennæ, at thet kornet som fiæl
 oppa stenæ, wisnædhæ ok forfoor, for thy at thet hæfdhe æy

wæzskæ. Ok thy teknæ stenenæ awndzsiwkw manz hiærtæ ok xc*
 jlzskæfult, aff hwilke scriuet ær: hans hiærtæ skal hærðhes som
 stenen ok samman thrænges swa som smidiæ stædh, thy at swa
 som stædhit bløtnær æy aff hammars slagb, swa bløtnæ æy jlzske-
 fult hiærtæ aff ængen pine høtilsæ, æller godb løn lökkelsæ. Ok 5
 thy, som scriuet ær, skal hart hiærtæ haffuæ jlt ij yterstæ timen,
 ok onds-kaps ok awndzsiwkt hiærtæ skal thynges met wærk. Thy
 at bæriænd(e) ok slande hambær ære redhebone til folskæ mæn-
 niskæ siælæ ij hæluete. for thy at theligit hiærtæ ær eet aff the
 siw scripten sigber, at war Herræ hater, som ær: hoghfærdugh 10
 øghen til werldz hedber ok wald, ok liwghænde twngæ til sin
 jæmeristins wanfrægdh ok fordæruelsæ, ok hænder vrætwislighe
 for awnd, wtgiwtæ annærs blødh, ok thet hiærtæ som thænkær
 wærstæ thanka mot andræ æller mot Guth, met wiliæ at synde,
 ok raskæ foter at lopæ til ont, ok wiliæ syndæ mot Guth æller 15
 skadbæ sin jæmeristin, ok falskæ ok swiklik witnæræ ok fram-
 færendæ lyghn mot andræ, ok then som missæmiæ bær mællæn
 sinæ næstæ, saar drøffuænde jnyrdhis fridh ok opwækkær awnd, xci
 strydh ok thrættæ. Thy roper war Herræ til syndughe mænniskæ
 ok sigber: thwa thit hiærtæ ok rensæ thet aff all ilzske, at thu 20
 mughe hel wordhæ, at æy fulkommes i thech thet Gregorius
 sigber, at thet ær hart hiærtæ, hwilkit æy sonderskærs met
 jdrughe, ok æy bløtnæ aff mildhet, æy røres aff bønæ, æy wægher
 høzslom, hærðhis aff slagb, ær vthækt til godhgerningæ, vsniælt
 til radh, grymt til dome, vbliugt til ful thing, wræt til wadhæ, 25
 vmænnelikit til manzlik thyng, folst til guthelik thyng, glømmer
 framfæren thyng, wden thet som ij amynet aterhaldz ok thænkes
 til jlzske hæmd, ok æy akter nærwarande thyng, ok æy foræseer
 kommæskulænde thyng, wden til wredhis hæmd. Thy skal sander-
 skipt hiærtæ til thelik thing forfaræ. 30

Fæmtæ tidh sigx ij læstenne, at thet kornet som fiæl ij godhe
 jordh, thet ære the som met godhæ hiærtæ, ok aldræ bæst høræ
 Gutz ordh, ok behaldæ ok goræ godhæ gerningæ frwkt i thollæ-
 modb. Aff thelighe jordh sigber Paulus: the jordh som afftæ
 drikker rægnskwr ther nedher falder oppa hænnæ ok fødher 35 xcii*
 bæsstæ yrt, the som hænnæ yrkæ taga wælsignelsæ aff Guth,

meghet hældher wælsighnes the mænniskæ aff Guth som atuakte-
 lige heræ Gutz ordh ok gør godhæ gerningæ frukt. Swa thuært
 amot the jordh som feræ fram thornæ ok thistzlæ, thet ære the
 som Guth ære vlydughe, ok stinghe andræ met ondh ordh ok
 5 gerningæ ok ære genuærdughe mot Guth, ok them ær næst for-
 bannelsæ, hwilke ændælikt ær at brænne ij pinen. Wakte thy
 hwær een, ij hwat jordh han haffwer sit hiærtæ. Thy at som
 Augustinus sisher: swalghfulder haffwer sit hiærtæ ij bwghen,
 wkyscher man [ij] wkysken lustæ, ok girugher ij pænnigæ, høgh-
 10 færdugher ij werldz hedher. Aff thelighe mænniskæ sisher war
 Herræ: theræ hiærtæ ær sønderskipt, thy skulæ the nw forfaræ,
 ok sisher scripten: we then tuæfalder ær ij hiærtæ, ok we
 skændelighe læpæ ok jlgerningis hand, we sønderløstæ ære til
 synden ij theræ hiærtæ, hwilke æy tro Guth. Thy skulæ the æy
 15 wærnes aff hannem. Thy swa som godh jordh bær godhæ frukt
 ok ond ondæ frwkt, swa ær ok om manzsins hiærtæ. For hwilkit
 XCII war Herræ sisher: godher man framfære godhæ gerningæ aff sins
 hiærtæ godhæ liggænde fææ, ok onder man framfære ond thyng,
 ond ordh ok gerningæ aff sins hiærtæ ondæ liggænde fæ. Thy
 20 o mænniskæ, om thu gør godhæ gerningæ ij jordherighe aff
 guthelik kærlik, tha skal thyn Guth, som scriuet ær, jnledhæ thech
 ij godhæ jordh som ær hymmerighe, ther som thu skalt ætæ thit
 brødh wden all nødh, ok nytæ allæ godhæ thyng fulkommelighe.
 Gøm thy thyn Gutz budhordh ok gør thet som got ær ok thækt
 25 ij hans asyn, at thech ma wæl wordhæ ok thu skalt inga ok
 æghæ bæstæ land som ær hymmerighe. Til hwilkit os werdughes
 at ledhæ war sote herræ Jhesus Christus, hwilke wælsignædher
 waræ æwerdhelighe! [Amen.]

Om flæsske søndagh.

Jhesus tok sinæ tolf kænnesuenæ til sik hemmelighe ok sagdhe til them: wj skulæ faræ til *Jerusalem*, at alt thet som scræuet (ær) aff mech ok mynæ pinæ thet skal fulkōmmes. Thy at jak skal anuordhes prestæ høffdingenæ ok the skulæ fordōme mech til dōdh ok anuordhæ mech ij 5 hedhnæ mǣnnæ hānder til at flæng hæ .mech, ok spottæ mech, ok gabba, ok hædhæ mech, ok dræpæ met korsins dōdh, ok jak skal opsta aff dōdhe thridiæ dagh. Ok the vnderstodhæ ængen theræ. Thy at thettæ ordhit war holt for them, ok the vnderstodhæ æy the thyng som sagdhes. 10

Ok then tidh han nalkadhes *Jerico* stadh, sat een blinder man wet wæghen ok thaa almusæ, æn tha han hōrdhe then foregik, spordhe han hwat thet war. The som fore *Jhesum* ginge, swarædhæ at *Jhesus Nazarenius* foor ther fram.

I thessæ hælge læst ledher os tw thyng til amyne. Først 15 ær at war herræ *Jhesus Christus* foresagdhe sine kænnesuenæ sin pinæ kommæskulænde. Annen tidh at han gaff een blinder man klaræ syn. Aff thy fōrstæ hafluæ wj mang märkelek thyng til kænnedom. Først ær tha som nær war, at war Herræ wilde pinæ tholæ, tha han thettæ sagdhe. Swa ingar nw then time ij 20 hwilken allæ cristnæ mæn skulde besynnærlighe amynnes sik

waræ ijgenløder *met* Gutz søns dyræ blodh, ok hannem thes
 guthelighere ok ij meeræ aterhald thiænæ. Thy at som Paulus
 sigher: the som *Christus* til høræ korsfæstæ sit ket, ok ijgen-
 xcm haldæ aff all syndelik astundilsæ. Æn thy ær wær hær gøræ
 5 mangæ thuært amot, hwilike sik nw fyllæ *met* kræselik kost, ok
 øwermatæ dryk ij gilde, ok drwkkunskap ok andræ snød hæ
 synder, ok gøræ nw meræ ont ij theræ vskællighe kætæ æn the
 formughe at bætræ om alt aret. Øwer hwilke war Herræ kærær
 ok sigher til *sancta* Birgitte: see at jak doo for kærlichet, ok
 10 ængen ijgengælder mech kærlichet, wden the fortaghæ mech myn
 rætuisæ. Thy at rætuist waræ at mænniken skulde thes bæter
 leffuæ, at the ære *ueth* meeræ æruedhæ aterløstæ. Æn the wiliæ
 thes wær leffuæ, at jak them beskeligheræ ijgenlø[s]de, ok wiliæ
 thes trøsteligheræ synde, hwre meghet me(e)r jak tedhe them
 15 syndenæ mech ledheræ ok hatteligheræ at waræ. See thy at jak
 wredhes æy wden sak. Thy (at) mynæ nadhæ wænde the sik ij
 wredhe, jak ijgenløste them aff synden, ok the infæsstæ sik thes
 meer ij synden ok skodhæ gladheligheræ ok hælder *werldzlighe*
 lustelik thyng æn myn dødth ok pinæ ok myn sar. Thy skal jak
 xcm* 20 æn sændæ them myn ordh *met* thech, ok wden the omskiptæ
 theræ hiærtæ ok om wændæ them til mech, tha skulæ the for-
 dømes *met* (them) som skiptæ myn klædhe mællæn them ok
 dubladhæ om them. Æn thu myn brudh, ijgengælt mech thet
 thech bær, som ær thyn siæl ren gømdh. Thy at for the sak
 25 doo jak for hænnæ, at thi skulde hænnæ renæ gømæ. Hwilkit
 the æy gøræ som sik nu anuardhæ all wrenlichetz lustæ, ij mat
 ok dryk ok dandz, ok skøre skualder talæn ok andræ synder.
 Æy thænkæ the at forbudhne frukt, hwilke Adam ok Euæ ato,
 war førstæ sak til Gutz søns dødth. For hwilkit han sigher: ij
 30 myn dødth betaladhe jak them thet jak æy tok.

Annet ær, at *Jhesus* tok til sik sine kænneswenæ ok kun-
 giordhe them sin pinæ. Ther til tekn at the tee sik sannæ *Jhesu*
 kænneswenæ waræ, som nu fulkommelighe tilbyriæ at fylghe
 hannem ij aterhald ok hart leffnet. For hwilkit *Petrus* apostolus
 35 sigher: *Christus* tholde pinæ for waræ skuld ok bewisste edher
 æfftedome, at ij skulæ fylghæ hannem, ok mæden han tholde

pinær ij sit koth. Thy skulæ ok ij waræ redhæbonæ til at tholæ XCIV
 pinæ for hans æræ ok edhræ synder. Thy at som war Herræ
 sigher: hwilken som æy tagher sit kors, som ær hardh plikt til
 synde bætring, ok fylghe mech, tha forma han æy at waræ myn
 kænnesuen, ok thy the som nu heteligheræ soghe drankaræ gilde 5
 ok ølfyllæ, æn the thænkæ Gutz pinæ ok andræ hans kærlichetz
 godh gerningæ, the tee sik at waræ then righe frazarans kænne-
 suenæ som bran ok brænder ij hæluctes eldz lughe. Han beddes
 til sina tungo een droppe want til swalæ, hwilken som haffdhe
 smaghet lustelighe mat ok dryk ok meklæ fafænge ordh ok 10
 skuolder ij sin dryk, ok fek æy then uatnz dropæ. Thy sigher
 Ysidorus: hwilken som æy haffwer aterhald aff mat ok dryk, the
 skulde thænkæ then righe manzsins pinær ij hælucte, hwilken
 ther haffdhe swa meghen fattugdom, hwre meghen øffwerflødhelichet
 hannem war hær ij werlden. Vakte thy hwær een, huem han 15
 fylgher æller ælskær. Thy at (som) Bernardus sigher: hwilken
 meer ælskær werlden æn Guth, wkschet meer æn renlichet. XCIV*
 swalghit meer æn aterhaldit, then mænniskæ fylgher diæffuelen ok
 skal ga met hannem ij æwerdhelighe pine.

Thridiæ ær, at Jhesus sigher fæm thyng aff sinæ pinæ, som 20
 ær at han skulde anuordhæs hedhninge ok gabbas ok flængæs ok
 sputtes ok sidhen dræpes. Aff thet førstæ sagdhe Pylatus til
 Jhesum: thit folk som ær Jodbæ almughen haffwer anuordhet
 thech mech. Aff thet andræ sigher Jhesus siælwer: allæ the mech
 sagho, gabbadhæ mech, jak ær giordher for gæk ok daræ 25
 allæn daghen, ok allæ skændæ mech. Aff thet thridiæ sigher
 Jhesus: jak ær redhæbon til at latæ flængæ mech ok jak gaff
 myn ligheme them som hannem wilde sla ok mynæ kinder them
 som them nappædhæ ok reffuæ ok slitæ, ok hwdhstrughz slagh
 ære mangfaldæ giordhæ oppa mech. Aff thet siærdhæ sigher 30
 Jhesus: the blygdhes æy at sputtæ ij mit ænlite ok jak omuænde
 æy mit ænlite fran them som mech awittæ ok sputtædhæ mech.
 Aff thet fæmtæ ær scriuet, at Jodbænæ lagdhæ radh samman
 amot Jhesum, hwre the mattæ anuardhæ hannem ij dødhen, ok xcv
 anuordhedhæ hannem sidhen bunden hedhningene, som war 35
 Pylatus ok Herodes ok theræ riddaræ, hwilke hannem omsidhe

korsfæstæ ok drapo, swa som han haffdhe siælfwer foræsakt, at
 the skulde ij *Jerusalem* fordømæ hannem met dødth, æfter thy
 som theræ jlzskæ astundædhe, som scriuet ær: ok the sagdhæ,
 wj skulæ fordømæ hannem met fülæstæ dødth. Æn sua som war
 5 herræ *Jhesus Christus* tholdæ thelik pinlik thyng lighemelighe, swa
 geræ the hannem nw til smællichet andelighe, æn tho at han ær
 wpinlik, ok ma æy droffues. Han forradz ok anwardhes hedh-
 ninge, nar vguthelighe mænniskæ, som fylghe werldzlik ok kœtlik
 astundilsæ ij synden som hedhningæ, ære waldughe ij the hælghæ
 10 kirke. Hwilkit *propheten* kærær ok sisher: o herræ Guth, hedh-
 ningæ kommæ ij thit arff, som ær kirken, ok smittædhæ thit
 hælghæ monster, ok thy ær scriuet, at hwast swærdh framgar aff
 Gutz mun, at han skal sla hedhningenæ met thet swærdet. Thet
 swærd teknæ hans hwassæ dom, met hwilkit han fran sik skil ok
 15 fordømer them som vguthelighe leffuæ som hedhningæ. Swa som
 han siælfwer sagdhæ til een wguthelik man: mit grymmelichetz
 xcv* swærdh skal inga ij thyn ligheme, hwilkit aff øffwerstæ huodzsins
 jæssæ skal jnga ok swa diuplighe ok maktelighe jnga at thet
 skal alldrigh wtdraghæs. — Ther næst gers *Jhesus* hon ok spoth,
 20 nar hans fakunnoghe almughe haffwer æy kændedom aff sine
 formæn, wden swikx aff them met ont leffnetz æfterdøme,
 hwilkit han kærær ok sisher: mit folk ær tapædh hiordh, thy at
 formænnenæ swighe them. Aff hwilke *Petrus apostolus* fore-
 sagdhæ, at ij yterstæ timen skulæ gabbaræ kommæ gangande ij
 25 swiklichet æfter sin eghen gire. Aff hwilke ij Gutz dom skal
 spøræs: hwar ær the hiordh som thech war anwardh, thyn
 wtualde almughe? Hwat skalt thu sighe, nar Guth søgher thech
 met sin hæmd? Thu lærdhæ thinæ wnderdanæ met ond æfter-
 dømæ mot thech. Thy sisher war *Herræ*: then som andræ
 30 giffwer ont æfterdøme, hwær then som gripin wordher ij thelighe
 synd for hwilke thu pinæs, han skal ledhes til thech, ok thyn
 pinæ skal øges ij hwærs theræ tilquæmd som folde thyn ondæ
 fund. — Thridiæ tidh flænges *Jhesus*, nar hans almughe nedhet
 thrykkes met wrætwisæ ok flæ[n]ges, som scriuet ær, at Gutz
 35 folk flængdes aff *Pharaonis* koningx lænsmæn. Ok for thy at
 xcvj thet afftæ gers, tha kærær *Jhesus* ok sisher: jak war flængder

allen daghen. Ok aff theræ hæmd, som Gutz almughe plaghæ ok
 flænge, ær scriuet: war Herræ nedher tradher vmildæ mannæ
 lemmæ ok kæfft, hwilke grymelighe herrædhes ok slaa folkit met
 wredhe. Ok sigher *Augustinus*: hwj hoghfærdhes vmilder man?
 Thy aff hannem gør myn Guth een limæ, met hwilken han 5
 flænger sin søn, ok tha sonen ær flænder, tha kaster han limen
 ij eld at brænnæ. *Jhesus* sputtes, nar rætvisæ mæn forsmas,
 som *Augustinus* sigher: sputtæ *Jhesu* ænlite ær at skæmmæ Gutz
 rætvisæ mæn ij theræ næruaræ ok sændæ amot them skænde-
 lighe ordh, swa som flytende spot. Ok *Jhesus* dræps, nar kær- 10
 licheit wtslækkes ij mænnisken. Thy sigher *Augustinus*: ængtæ
 ær fæghræ for Guth æn ælskelichetz dygdh ok ængtæ astunde-
 ligheræ diaffuelen æn kærlichetz wtslækkelse. Æn forthy at Gutz
 kærlicheit ær ij mangæ mænniskæ wtslækter, tha gørs hannem
 thelik smælicheit nu andelighe, som hannem giordhes før ligheme- 15
 lighe. Hwilkit han kærær ok sigher: kristnæ mæn forsmæ mech,
 thy at all the thyng jak giordhæ for them aff kærlik ok tholde, xcvr*
 thet regnæ the for fafænge. The tradhæ mech oppa ryggen, nar
 the meer rædhes ok hedhræ mæn æn mech sin Guth, ok aktæ
 ængtæ myn rætvisæ. The sla mech ij tænder, nar the høræ myn 20
 budhordh ok pinæ, ok sighe: gorom hwat os thækkes ij werl-
 enæ, ok (wj) ffa æy thæs sidher hymmerighe. Thy at wilde
 Guth ffortapæ os æller æwerdhelighe pinæ os, tha haffdhe han æy
 skapat os æller ijgenløst os swa beskelighe. Thy skulæ the
 kænnæ mynæ rætvisæ, thy at swa som mynzstæ got skal æy 25
 waræ vlønet, swa ok æy mynzstæ ont skal waræ vpinet.

Framledhes aff then blindæ man som syn beddes, ok war
 Herræ gaff hannem at see, ok ther aff haffuæ wj mang mærkelik
 thyng til kænnedom. Først ær, at hørslen oplyfte ij hannem
 synnennæ wanskelse, aff hwilke han opuaktes at bedhes helsæ. 30
 Thy sigher *Jhesus*: hwilken som høre mit ordh ok tror Guth
 fadher som mech sændæ, han haffwer æwerdhelikit liiff, ok thy
 hører got øræ guthelik snillis kænnedom met all giri. Thuært
 amot sigher propheten aff somlighe, at the ære lyughande sønner
 som æy wiliæ høræ Gutz ordh, hwilke liughæræ kallæs, thy at the 35 xcviij
 haldæ æy Guth loffuædher troskap, ok thy, som scriuet ær. skal

theræ del *met* andræ liugheræ waræ ij hæluetes sio, hwilken
brännende ær *met* eld ok brænnesten. — Annet ær, at han
spordhe *huat thet* war, ok the swarædbæ hannem at *Jhesus* foor
ther fram, aff hwilken han fik helsæ, ok thy manær os then
5 hælge *script* ok sisher: spør thyn kænnefadher ok han skal kun-
gøræ thech Gutz wiliæ, ok spør them som mere ære æn thu ij
guthelighe snille, ok the skulæ sighe thech helsæ wægh. Æn then
som glömæ at spøryæ sine siælæ helsæ skal sighe *thet scriuet*
ær: we mech at jak thigdhæ, ok sagdhe annær Ps.: jak thigdhæ aff
10 godhæ thyng, som ær at sporiæ siælenæ gagn ok myn sorgh ær
opnyædh. — Thridiæ ær, at han ropædhe ok sagdhe: *Jhesu*,
Dauidz søn, miskundæ mech! Aff Dauid ær *scriuet*, at han fik
hymmerighes sætæ ewerdhelighe for sin miskund, ok forthy kal-
lædhe thennæ blinde man *Jhesum* Dauidz søn for the miskund
15 han haffdhe aff hannem hert. Hwilke miskund han manær os at
letæ, ok sisher: forthy at jak ær miskundsambær ok rætwis, manær
jak syndughe mæn, at the lete æfter myn miskund, at æy skulæ
myn rætwisæ finne them, hwilken stadugh ær som biærgb ok
brännende som eld ok rædhelik som thordyn, bradh som bänder
20 bughe til at skiwtæ. — Fiærdhæ ær, at han ropædhe æ thes
meer at andræ badha hannem thighe. I hwilkit os giffs at vnder-
standæ, at wj skulæ jkke lataæ aff godhæ *gerningæ* for annærs
affæggelsæ. For hwilkit *scriuet* ær, at then man Gutz kærlik
haffwer skal æy ga til ryggæ aff godhæ for tiltalæn, ok æy boghes
25 for uenskap, æy lætiæs for sit *werldzlighe* gagn, æy skrymtæ for
sin lighemes hwilæ, æy rædhes for dødhen, forthy at ængen forma
at fortagæ *liffuit wden* Gutz tillat. Æn the som giuge foræ war
Herræ the badhæ then blindæ mannen, at han skulde thighe.
Thet ære the, som *Ambrosius* sisher, kotlighe astundelsæ stiim
30 ok bang, ok diæfflæ æggilsæ, ok vmildæ mannæ hat, hwilkit os
hindræ aff guthelighe bonæ, hwilke wj skulæ æy lydhæ, wden æ
thæs meer ropænde. Thy at som *propheten* sisher: jak ropædhe
til Guth, nar jak droffdhes, ok han hordhe mech, ok rætwisæ
mæn ropædhæ til Guth, ok han hordhe them ok frælstæ them aff
xcviii 35 all theræ drøuelsæ. — Fæmtæ ær, at han enkanlighe beddes at
see. Swa bær ok os at bedhes andelik syn. Thy at swa som

blinder matte æy inga ij monstret ij *Jerusalem*, swa ok then som andelighe blinder ær ma æy inga *hymmerighes* monster. Æn then ær andelighe blinder, hwilken æy haffwer the dygdhe, til hwilke *sanctus Petrus* manær os, ok sisher: teer edher at haffuæ dygdh ij edhræ tro ok wisdom ij dygdhene, ok ij wisdomen aterhald, ok 5 ij aterhaldet tholæmodh, ok ij tholæmodet mildhet, ok ij mildhet brodherlik ælskælichet, ok ij brodherlichetz ælskoghe kærlik. Thy at then thessæ dygdher ære (æy) nær, han (ær) blinder ij sin siæl, ok som scriuet ær: diæffuelen ledher mangæ mænniskæ æfter sik som ære hoghfærdughe ok girughe ok kœtlik lustæs 10 ælskæræ, swa at the skodhæ æy æwardhelik løn, hwre lustelik the ære, ok æy kommeskulænde pinær, hwre rygbelighe the ære, ok æy Gutz domæ hwre rædhelighe the ære. — Siættæ ær, at *Jhesus* sagdhe til hannem: thyn tro giordhe thech hel. Thy sisher war *Herræ*: hwilken som tror mech, han skal hel wordhæ, ok the 15 hæghe kirke tro ær san, hwilken siælænæ dragher til *hymmerighes*, ok myn pinæ ok mit blodh inledhe them ij hwilæ, ok XCVIII* sagdhe *Jhesus* til een siæl: thy at san tro war æy ij thech, thy skal æy godhe tro mænniskæ løn wordhæ thech, wden thyn wtrolichet ok thyn fanyte ælskoghe skal nedher thrykke thech til 20 ængtæ. — Siwndæ ær, at han folde *Jhesus* ok loffuedhe hannem for sin helsæ, ok met thet tha folde han *propheten* som sisher: jak skal loffue Guth, hwilken som mech gaff godh thyng, ok siongæ loff hoxstæ Gutz naffn, hwilken loff ok hedher ok æræ waræ æwardhelighe! Amen.

Første søndaghen ij fastenæ.

Jhesus leddes aff sin hæghe andæ ok sin faders ij ødhkenæ, hwar han wilde tholæ ok forwinnæ diæffuelsins frestilsæ os til styrkelsæ. Ok tha han haafdhe fastæt fyretighe daghæ ok fyretighj næter, ij [hwilke] guthdomsins makt
5 syntes, sidhen hungredhe hannem, ij hwilke mandomsins natur prouædhes, tha gik frestæren til hannem ok frestædhæ hannem aff lighemelik lustæ, ok sagdhæ: om thu æst Gutz søn, tha sigh at thessæ stenæ wordhæ brødh! ok æt ok wtslækkæ thyn hunger. Æn Jhesus tedhe os at wj skulæ æy
xcix 10 lydhæ lighemelik lustæ frestilsæ, wden hælder at swaræ met guthelik kennedom. Scriuet ær, at æy leffwer mænnisken alenestæ weth brødh, wden ij hwært thet ordh som framgar aff Gutz mun. Thy at swa som lighemen oppahaldz ok fødhes met mat, at han æy wanskes, swa skal siælen fødhes
15 met Gutz ordh, at hun æy wanskes ij godhæ ok fordærues aff synden, hwilkit os bør altidh at swaræ lighemelik lustæ frestelsæ. Tha wilde Jhesus, som tholdæ siælwiliændes, at diæffuelsins lemer korsfæstæ hannem, ok tholde at diæffuelen tok hannem ok satte hannem oppa mønstersins thak ij
20 Jerusalem, ok frestedhe hannem aff worldz æræ ok mænniskæ loff, ok sagdhe til Jhesum: æst thu Gutz søn, tha spring hær nedher, fore at thu mughe swa fa mænnæ loff for thelikt jærtekne, om thu æy skadhes aff thelikt spring. Thy at scriuet ær aff thech, at Guth bødhi sine ænglæ aff thech, at

the skulde bæræ thech ij theræ hænder, at thu skulde æy stotæ thyne foot weth sten. *Æn Jhesus swarædhe: scriuet ær: man skal æy frestæ Guth at søghe jærteknæ aff hannem met hælighetz dyrfvæ, ther han ma annærledhes wnd-* xcix*
kommæ. — Annæntidh tok diæffuelen Jhesum ok ferdhe til 5
eet stort høght bærg ok tedhe/hannem all werldenæ righe ok theræ æræ, ok frestedhe hannem aff werldz gire ok æræ, ok sagdhe: all thessæ thyng skal jak giffuæ thech, om thu falder a knæ ok bedher til mech. Jhesus swarædhe hannem: gak bort, diæffuel! Thet ær scriuet, at mænniken skal bediæ 10
til sin Guth ok thiænæ hannem ensammen.

Swa som war sotæ herræ *Jhesus Christus* wilde tholæ dødhe for waræ aterlosn, swa wilde han ok, gensten han haffdhe döpilsæ taget, frestæs aff diæffuelen, ok ther met tha gaff han os at vnderstandæ, at diæffuelen frestæ mænniken thes hardheligheræ 15
 at hun gar heteligheræ til Gutz thiænist, ok ther til tekn war Pharao koning, som teknæ diæffuelen, tha grymmæst Gutz folk som hannem thiænte, nar the wilde skiliæs weth hannem. Thwært amot som *Gregorius* sigher: diæffuelen gløme at stotæ them met frestelsæ hwilke han wet, at hans ære met rolik ræt. 20

Nw ær mærkende, at *Jhesus* wilde forthy frestes, at wj skulæ witæ hwre mangfaldelige diæffuelen frester os. Thy sigher *Jeronimus*: thu frestes mæst om thu west thech æy frestes, ok c
 thy lot *Jhesus* diæffuelen tagha mannæ ham ok frestæ sik, at andelik strjdh skulde os kunnogh wordhæ, ok thy swa som diæff-
 uelen frestædhe Adam ok Euam først til at ætæ forbudhnæ frukt ok sidhæn aff fanyte æræ ok høghfærdh, ok sagdhe til them: ij skulæ wordhæ som Guthe, ij hwilken hedher vnderstandes. Thridiæ tidh frestædhe han them aff gire, ok sagdhe, at the skulde faa witæ ont ok got, ij hwilke girj war, thy at swa som 25
 girj ær at wiliæ haffuæ godz øffwer Gutz skipæn, swa ær ok girj at wiliæ naghet wite øffwer Gutz skipæn. Sammeledh frestædhæ ok diæffuelen *Jhesum* først aff øffweratæ, ok badh hannem 30

omwændæ stenæ ij brødh ok ætæ, ok tha han gat æy forwñnet Jhesum, tha thænkte (han) met sik, som Crisostomus sigher: æn thot hælghæ mæn wines (æy) aff offwerato, tha wines the stundom aff fanyte æræ, ok thy saltæ han Jhesum ij høgher stadh
5 ok badh hannem ther springæ nedher fore ij mænniskæ asyn, at the saghe hannem skadhæle[s] nedher kommæ. Ok aff thelikt
c* spring tha skulde han hedhres som hælgher, at han skulde swa fanytelighe æræs. Æn Jhesus forwan hans frestilsæ met script-
iunnæ witnæ, ok sagdhe: man skal æy (frestæ) Guth, at bedes
10 jærtækne ther som han ma nytæ sin skæl til sin tharf ok hiælp. Ok nu tha han gat æy forwñnet Jhesum met fanyte høghfærdz æræ, tha thænkte han at forwinnæ hannem met girj, ok thy sagdhe han at han wilde giffuæ hannem all jordherighe, om han wilde bidæ til hannem, ok forthy at thessæ æggilsæ rørdhæ guth-
15 domen, tha swarædhe Jhesus diæffuelen nu hardbelighe, ok bødth hannem at ga fran sik, ok sagdhe: gak bort fran mech, diæffuel! thy at scriuet ær, at man skal bidæ til sin Guth ok dyrke ok thienæ hannem eensammen. Æn ij the twa æggilsæ som mandomen rørdhæ swarædhe han saghtmothelighe. Thy at som Cri-
20 sostomus sigher: lofflikt ær at waræ tholugher ij sin eghen vræt, æn vmildhet ær at tholæ ok skrymtæ Gutz vræt, ok nu swa som Jhesus bortælte diæffuelsins æggilsæ met scriptennæ witne, swa bær ok os at gøræ. Thy at nar han ægger os til offwerfløthekhet,
c1 tha bær os at swaræ som Paulus sigher, at mat ok dryk ær æy
25 hymmerighes righe, wden rætvisæ ok fridh ok glædhe ij then hælghæ anda, ok æy skulæ wkysche mænniskæ ok æy drinkæræ, wden the bætræ sik, at haffuæ hymmerighes righe, ok kot ok blodh, som ær lighemens lustelighe gerningæ, skulæ æy haffuæ hymmerighes righe, ok æy skal skørs lustæ rotelichet haffuæ op-
30 standelsæ vrotelichet, ok nar diæffuelen ægger os til høghfærdh, bær os at swaræ hannem som scriuet ær, at hans høghfærdh ær nedher draghen til hæluetes, ok som Augustinus sigher: myugdom gør mænniskene lighe ænglænæ, ok høghfærdhen giordhe diæfflæ aff ænglænæ, ok hun ær all ondhs-kaps ophoff ok sak ok ændæ,
35 ok hun ær æy at enæst synd, wden ængen synd kan waræ wden hænnæ. Andræ synder ære ij ondæ gerningæ, æn høghfærdhen

til blændes afftæ rætvisæ ok godhæ gerningæ. Thy at som *Gregorius* sigher: aff hænnæ eterfullæ root oprinnæ siw dødhe-
 lighe synder, som ær fanyt æræ, awnd, wredhe, lætiæ ater-
 draghande aff Gutz thianist. nizskap, øffwermata bukxfyllæ, wkysch-
 het. Ok forthy at diæffuelen hiølt mankønet fanget met thessæ 5 c1*
 siw høghfærdhenæ ondhskap, tha kom war aterløsæra til andelik
 stridh mot diæffuelen, fulder met siw then hæghe andz nadher,
 som ær: guthelik snille, ok anwardhænde Guth sin wilæ, ok
 astunde[n]dhe han øffwer all thyng, mot wkyschet; skællik vnder-
 standelsæ mot drukkenskap som skælet fortager; sniælt radh som 10
 ær at latæ forgangelikt werldz godz ok taghæ æwerdhelikit
 hymmerighes godz, mot girinæ; styrke til godhæ gerningæ mot
 lætiæne, ok saghtfærdughet met wisdom mot wredhe, som for-
 tagher hughen at skodhæ hwat sant æller vsant, ok ræt æller
 vræt ær; mildhet mot awnden, ok guthelik ræddughe mot høgh- 15
 færdh, som aff diæffuelen (ær). Hwilken swa ær wordhen at han
 ængen rædhes, ok ær konning øffwer allæ høghfærdughæ sønnær,
 ok nar diæffuelen frester os aff nidzskabs girj, tha bør os swaræ
 hannem, at war *Herræ* manar os ok sigher: wakten edher for al
 nidzskap ok som *Augustinus* sigher: nidzsker girugher taper sik 20
 siælfwer, for æn han afflær godz, ok grips aff diæffuelen, før
 æn han griper thet han vrættelighe astunder. Han ær liger
 hælute, thy at hælute fylles æy æ hwre mangæ thet opswælgher. c11
 Swa fylles æy g(i)rugher, æn thoc at allæ righedomæ influte ij
 hannem, ok han wilde gernæ at ængen annar man waræ ij 25
 werldenæ. ther til at han matte alt samman ensammen æghæ. Ok
 sigher *Gregorius*: hwær then som ij thessæ werlden æruedhæ at
 fa righedomæ ok hedher, han wordher diæfflænæ hws, thy at
 sidhen han haßwer fangit righedomænæ, tha anuardhæ han sik ij
 skørlefneht, at skørlefnehten skal forgoræ thet som giren samman- 30
 drogh, nidzsker man brænder hær aff girenæ eld ok meghen
 omsorgh, hwre han ma the afflædh thyng gomæ, ok ther æfter
 skal han brænne ij hælutes eld. Ser han waldugher man, tha
 rædhes han at han ær een roueræ. Ser han fattugher man, tha
 thænker han at han ær een thiwff, ok thol ysald swa meghet ij 35
 sik, hwre meghet ont han rædhes. Thy bør os thessæ synder ok

diæffuels æggelse at forwinnæ *met* wars *Herræ æfterdøme*. Først
 tholæmodhelighe at swaræ ok skællighe som *Jhesus* giordhe til all
 thyng wden thrætæ. Thy at som scriuet ær: tholugher man ær
 cii* stærker kempæ, ok then som skællighe styre sin hwgh ok sin syne
 5 ær bætre, æn then som mæktughe stædher winder, ok hedher ær
 at mannen han skil sik fran thrætte, æn vsniælz manz mun til
 blandes smælik ordh. Os bør at sta mot diæffuelen ok forwinnæ
 hannem starlighe, som *Jacobus apostolus* sigher: sta[n]den amot
 diæffuelen, ok han skal fly fran edher. Ok *Gregorius* sigher, at
 10 diæffuelen ær wanmaktugher som myre, nar mænnisken stander
 amot hannem. Æn om hans ondæ æggilsæ tages, tha ær han
 stærker som leon. Thridiæ tidh bør os framhaldelighe forwinnæ
 hannem.

Aff thessæ thre som nu ær sakt sagdhe war *Herræ sancte*
 15 *Birghitte*: stat stadugh, thy at thu skalt waræ swa som riddæræ,
 hwilken som slaghen ær *met mangæ* saar, tha giffwer han wuenen
 megghet huassaræ meere saar, ok wordher thæs hetæræ at stridhe,
 at han mer slas aff vuenner. Swa skalt thu sla vuenen ater ij
 gen, ok waræ stadugh, ok haffwæ skællik wiliæ, ok stadelighe
 20 bliuæ ij godhæ. Tha slar thu diæffuelen ater ijgen, nar thu
 lydher æy frestelsen, wden star mannelighe amot them, ok sætter
 ciii ødhmyugt mot høghfærdh, aterhald mot øffwerhattæ swalgh. Thu
 æst ok stadugh, om thu korre æy mot Guth ij frestelsæ, wden
 thol gladhelighe, ok reknær thet at waræ for thinæ synder, ok
 25 thakkæ Guth. Tha ær thyn wiliæ skællik, nar thu astunder æy
 løn, wden æfter myn wiliæ, ok anuardhæ thech all samman ij
 mynæ hænder. Thet førstæ godhæ som ær at ijgensla sin wuen,
 thet haffdhe æy *Lucifer*. Thy at han lydde ginsten sin thænken,
 ok thy fiæl han voprættelighe. Thy at swa som han haffdhe ængen
 30 tilskyndere æller æggæræ ij (sin) jlzske ondskep, swa skal han
 ok ængen oprættæræ haffnæ. Thet andræ godhæ som ær stadhe-
 licheit, thet haffdhe æy *Jwdas*, thy at han wanhopædhe, ok op-
 hængde sik siælfwer. Thet thridiæ godhæ som ær godher wiliæ,
 thet haffdhæ æy *Pylatus*, thy at han haffdhe hetæræ wiliæ at
 35 thækkes *Jødhænæ* ok til sin hedher, æn at frælsæ mech aff
 dødhen. Æn thet førstæ godhæ som ær at ijgensla sin wuen,

thet haffdhæ myn modher. Thy at hwre mangæ frestelsæ lustæ hun haffdhe, swa mang genuærdugh thyng satte hun mot them. Thet andræ godhæ haffdhe Dawidh, hwilken tholugher war ij genuærdhæ ok æy wanhopænde ij sit synde fal. Thet thridiæ godhæ, som ær fulkommen wiliæ, thet haffdhe Abraham, hwilken som forlot sit fædernes land for myn skuld, ok wilde offra mech sin søn. CIII*

Framledhes swa som Jhesus fastadhæ først, ok foruan sidhen diæffuelen, swa ber ok os fastæ, at wj met war sötæ herræ Jhesu Christi hiælp gitæ allæ ondæ andænnæ æggilsæ forwonnet, ok ij thet som Gregorius sigher, ber os fastæ for thry thyng, først forthy at wj synde met war ligheme, thy ber os thwingæ hannem met fastæ. Hwar aff een hælgher man sagdhe: jak predikædhe fastæ, at wi skulæ twingæ os for Guth skuld. Ok een annær sagdhæ: jak sattæ mit ænlite at bidæ til Guth ij fastæ. Ok ær scriuet, at Josaphat konning ræddes Gutz dom ok gaff sik allæn til at bidæ Guth ok predigedhe fastæ ij allæ landen. Hwilkit the æy goræ som, æn thot (at) the lataæ æy redhæ sik mat wden een tidh om daghen ij fastennæ, thoc siliæ the weth dryk om daghen ok nattenæ, swa længæ som them lyste ok ætæ om quelden stundom æy for wanmaktz wedherthorft, wden at them skal thes bæder lystæ at drykke, ok at the skulæ ængen thwingd kænnæ. Mot hwilke propheten sigher: hwær then siæl, thet ær hwær the mænniskæ, som æy thwinges ij the fastædaghæ som budhen ær aff the hæghe kirke at fastes, han skal forfaræ fran Gutz folk. — Ok tedhes sanete Birghitte aff ennæ siæl, offwer hwilken een diæffuel kærdhe ok sagdhe: hun offwergik ok syndædhe, at hun aat ok drak swa som jak æggædhe hænnæ, ok wilde ængtæ aterhald haffue, ok (thy) ær hun myn. Hannem swarædhes: for thy at hun lydde thech til alt swalgh, ok wden rærskæppelsæ ok vaterhald, thy ingak ij hænnæ ok swnderslit hænnæ met thinne tænder ok swnderslit hænnæ hiærtæ, swa at hwær hoghfærdhenæ ok girinnæ ok vlydbnennæ ok offwer mattæ swalgx diæffuel, hwilken hun lydde, æghe een del aff hænnæ hiærtæ, ok pinæ swa at hun altidh slifes ok mynzskes ok aldrigh opnotes. — Annæntidh synde wj [nar wi] opnødæ timen som Guth gaff os til syndæ bætring fanytelighe, hwar aff scriuet ær: Guth gaff syndugher man stadh CIV

civ* ok timæ til synde jdhrughæ ok bætring, ok hæn wannyteæ timen til høghfærdh. Ok kærer war Herræ: jak gaff syndughe mæn- niskæ time, at hun skulde goræ jdhruge ok bætring for sin skør lefnet, ok hun wil æy. Ok thy skal jak sænde hænnæ ij pinæ 5 sæng, ok the som vkyscheliche met hænnæ lefdhe skulæ waræ ij mæstæ drøwilsæ, wden the bætrin sik. Thy mædhæn nu ær quæmmelik timæ ok helsæ daghæ til at ijgenløsæ waræ synder, ok helæ waræ siælæ, tha tilbør os thennæ timen at offra Guth til enkannelighe thianistæ. Thy at som Augustinus sigher: fastæ 10 timen ær tidæ delen aff arsins time, hwilken os bør at tidæ Guth. — Thridiæ tiidh tha synde wj mot Guth ij waræ gerningæ, som propheten uedher gar ok sigher: o herræ Guth, wj syndædhe, cv wj giordhæ wmildhet ok gingom fran thinæ budhordh, ok bør os met gerningen at bætræ fasstande, bidhænde ok til kirkæ gang- 15 ænde, ok at søghe afflat ok at giffue almoso ok andræ miskund- sommæ gerningæ goræ. Thy at som Paulus sigher: æræ ok fridh ok hedher ijgengældz hwær then som gor thet som got ær, ok swa som fastende manz spot dræper ormen, swa dræper fasten diæffuelen, ok swa som fiskin simber ij wantnet ok dør ij thøkæ, 20 swa lustes diæffuelen ij øffwerflødhelichet, ok dør ij thørræ ater- hald, ok swa som hwnger ælter wlfswæn wt aff skoghen, swa ælter fasten diæffuelen wtaff siælene, ok swa som hit watn ælter hunden wtaff stekæræ hws, swa ælter het kærlicx bøn diæffuelen wtaff siælene. Ok forthy sigher war Herræ ij læstennæ, at 25 diæfflæ kønet kan met ængte annet wtkastæs aff siælene wden met bōne ok fasta. Wj haffuæ aff Guth thry thyng som ær siæl ok ligheme ok werldz godz. Thy bør os offræ Guth bōnæ aff siælene, fastæ aff lighemen, almosæ aff godzset. Aff hwilkit scriuet ær: bonen ær godh met fasten ok almosæ, hælder æn 30 sammanlæggæ liggændæ fææ. Thy at almosæn frælsær aff dødhen, ok hun ær the som rensær synden ok later sin gorære finne æwerdhelikit liiff. Til hwilkit os werdughes at ledhe war herræ Jhesus Christus! Amen.

Annær søndæghen ij fastenne.

CV*

Jhesus gik a hænder tua hedhnæ stædher, som hetæ Tyrus ok Sidon, ok een hedhen quinnæ wtgik aff een then stadhen ok ropædhe til Jhesum ok sa(g)dhe: o herræ, miskunde mech! thy at myn dotter quæls ok mødhes aff diæffuelen. Æn Jhesus swarædhæ hænnæ æy eet ordh, ther 5 til at hænnæ astuñdhen skulde thæs meer opuækkæs ok framhaldæ sinæ bøn ok hæne stadhelighe tro tees, ok apostoli opuækkæs at bidhiæ for hænnæ. Hwilke tha ginge til Jhesum ok badhe for hænnæ ok sagdhe: o herræ, hør hænnæ bøn, ok giff hænnæ thet hun bedhes, thy at hun 10 roper æfter os. Jhesus swarædhæ: jak ær æy sænder wden til Jødha folk. Tha kom quinnen siælff fram, ok fiæl a knæ for hænem ok sagdhe: o herræ, hiælp mech ok fræls myn dotter aff diæffuelen! Jhesus swarædhe: æy ær got at takæ børnænæ brødh, som ær Jødhænæ brødh, som ær jærtækne 15 ok guthelik kæmmedom, ok giffue hwndæ, som ære hedhningæ. Quinnæn sagdhe: o herræ, swa ær sant, æn thoc at hwndæne ære æy wærdughe at fa børnænæ brødh, æn thoc ætæ hwalpænæ aff the smuller som fallæ aff theræ herræ bordh. Swa wordhæ jak wærdugh at fa nagher smulæ 20 aff thinæ nadhæ. Æn Jhesus saa hænnæ tro ok stadughet ok ødhmyugt, ij thy at hun (wordh) liknædh weth (hwnd), ok lot thoc æy aff sin akt, wden ødhmyugedhe sik siælff meer, ok

CVI •

liknædhe sik weth hwalpæ. Ok *Jhesus* sagdhe til hænnæ: o *quinnæ*, thyn tro ær stoor, wardhe swa som thu wilt! ok ij *sammæ* stund wordh hænnæ dotter hel ok fræls aff diæffuelen.

I thessæ hælge læst næffnes fæm persone: diæffuelen ther 5 mædde dotteren, ok dotteren som qualdes, ok modheren ther badh for dotteren, ok apostlane som badhæ met quinnen, ok war sote herræ *Jhesus Christus*, som først æy swarædhe quinnen, ok ther æfter fulkommelighe herdhe hænnæ ok hugnædhe.

Aff thet førstæ ær mærkændæ, at læsten sagdhe os ij dagh 10 siw nætter, hwre kloklighe diæffuelen frestædhe *Jhesum*, ok hwre wislighe *Jhesus* forwan hannem, ij hwilke os giffs (at) vnderstandæ, hwre swiklighe han frester rætvisæ, ok hwre the mughe forwinne hannem. I dagh sigx os, hwre sørghelighe han quæl them som han ægher ok innebygger, ok at the thorffuæ starka 15 bønæ ok Gutz ok hans uene hiælp, at the mughe aff hannem quitte wordhæ. Ok ij dagh om siw nætter sigx, hwre diæffuelen tok met sik siw wærræ andæ til at hardhelighe frestæ them som
cvi* han haffwer mist ok ingar ij them ater, om the kunnæ atkommæ, ok byggæ ther. Ok æn thot (at) syndughe mænniskæ quæliæs 20 æy synlighe aff diæffuelen, thoc quæliæs the ij sit samwit. Som *Augustinus* sigher: o herræ Guth, thu bedt ok swa ær giort, at syndugher hugh ok wanskipædher ær sik siælffwer pinæ. Thy at all wanskipædh thyng vsynlik ære vrolik. Ok sigher propheten: vmilde mæn brinne som haffuet, som æy kan hwilæs ok æy ær 25 fredh met wmlider man, ok thy som propheten sigher, skulæ the thiænæ andræ guthdhæ, som ær diæfflænæ, ok them vnder bughnæ waræ ij hælucte, hwilke them skulæ æy giffue hwilæ dagh æller nat.

Annæntidh ær mærkænde, at æn thot dotteren jllæ qualdes, 30 tho badh hun æy siælff for sik ok æy læsom [w]ij nagher then aff diæffuelen qualdis, at han haffwer bidbit for sin helsæ, vden wæl kunnæ thelighe letæ sik eld, jærn, snaræ, æller watn til sine fordærwilsæ. Swa syndugher, ij hwilke diæffuelen bygge

andelighe, the kunne wæl til sinæ siæls fordærwilsæ letæ tilfællæ til *werldz* hedher ok godz affling ok sin lighemelighe lustæ op- CVII
 fyllilsæ. Aff hwilke *propheten* sigher: the ære sniælle at goræ ondh thyng, æn æy kunnæ the goræ wæl alle godh thyng, ok
 thy som *scriuet* ær, skulæ the som ondh thyng giordhæ ga ij 5
 æwerdhelik eld, ok thy skulde rætwisæ mæn *gernæ* bidhiæ for
 them ok manæ them til *scriptæmal* ok bætring. Thy at som
Jacobus apostolus sigher: rætwis manz bon dugher meghet ij Gutz
 asyn. Ok bodh war *Herræ sancte Birgitte* bidia sin *scriptæ*
 fadher at manæ een siwgher man til *scriptæmal*, som meghet 10
 war syndugher. *Scriptæ* fadheren manædhe *bannem* eentidh ok
annæntidh, ok han swaradhe, at han æy wedherthorffte *scriptæ-*
mal. Thridiæ tidh, æfter thy som Guth wisde *sancte Birgitte*,
 tha sagdhe *scriptæfadheren* til *bannem*: *Jhesus Christus* liwænde
 Gutz søn ok diæffuelsins herræ sigher thech, at thu haffwer ij 15
 thech siw diæfflæ. Then førstæ siter ij thit hiærtæ ok binder thet,
 at thu fanger æy jdhrwghæ for thinæ synder. Then annen siter
 ij thin oghen, at thu skulæ æy se the thyng ther thyn siæl ære
 nytelighe. Then thridiæ siter ij thin mun, at thu skalt æy talæ
 noghet til Gutz hedher. Then fiærdhæ siter ij thyn nedhræ heme- 20 CVII*
 lighe lem, ok thy ælskædhæ thu all vkysetz vrenlichet. Then
 fæmtæ ij thinæ hænder ok føter, ok thy ræddes thu æy at rouæ
 mæn ok dræpæ. Then siætte ij thinæ inælwe, ok thy æst thu
 vndergiffuen offwermatæ swalgh ok drukkenskap. Then siwnde
 siter ij thyn siæl, ther som Guth skulde sitia, ok ther siter nw 25
 hans wuen. For thy tha *scriptæ* thech met jdhrughæ raskelighe.
 tha far thu æn Gutz miskund. Han *scriptæ*dhæ sik afftæ met
 grætænde taræ, ok do siættæ daghen ok kom oppa hymme-
 righes wægh.

Thridiæ tidh ær mærkænde, at thæssæ *quinnæn* astundædhe 30
 meghet æfter sinæ dotters helsæ. I hwilkit them giffs at vnder-
 standæ the som bærn haffuæ, at the ware athughelighe om theræ
 siælæ helsæ, for hwilkit *scriuet* ær: stadhfæst gomæ offwer skoræ
 ok kata dotter, at hun skal æy finnæ tilfællæ at wannytia sik at
 leffuæ skørlighe, ok lata thech kommæ ij wbrygdhile, ok skæmmæ 35
 thech ij folket. Thy at builken som ælskær sin søn ok dotter,

tha giffue them jdhelighe næffst, at the skulæ glædhes ij yterstæ
 timæn. Thy at then som lærer wæl sin søn ok dotter, han skal
 loffuæs ok æræs ij them. Thwært amot ær scriuet: allæ sønner
 CVIII ok dotter som wtfodhes aff ondhæ mænniskæ, the ære ondhskaps
 5 witnæræ amot theræ forældræ ij sinæ slækt. Ok ær mærkænde at
 Jhesus miskundædhe æy quinnen, for æn hun nalkædhes hannem.
 Thy at som scriuet ær: lankt ær helsæn fran syndughæ mæn-
 niskæ, ok lankt ær Guth fran vmildæ mænniskæ, til thæs the
 bætræ sik. Thy manær Jacobus apostolus os ok sigher: nalkes
 10 Guth met godher wiliæ, ok han skal nalkæs edher. Ok sigher
 Paulus: gangom til Guth met sant hiærtæ ok fulkommelichet.
 Thessæ quinnæ war ok wærdh at høræs, thy at hun bleff stædugh
 ij sinæ bøn. For hwilket Paulus sigher: bidhin wden ateruænde
 ok thakkær Guth ij allæ thyng. Ok ær scriuet, at war Herræ
 15 skodhæthe ødhmyughe mænniskæ bønæ ok forsmadhæ æy theræ
 bønæ. Ok thy ther til at thæssæ quinnæn matte wærdugh wordhæ
 at høræs, tha ødhmyughede hun sik swa meghet, at tha hun war
 liknæth weth hwnd, tha liknædhæ hun sik weth hualp. Ok thy
 sagdhe Jhesus til hænnæ: for thyn ødhmyuge ordh tha skal diæff-
 20 uelen wtga aff thinæ dotter. — Ok ær mærkændæ, at syndugher
 man liknæs weth hwnd for fæm thyng. Først for thy at hwnden
 CVIII* blyghes æy at goræ sinæ fylskæ ij mænniskæ asyn. Swa blyghes
 æy vsæl syndæræ at syndæ ij Gutz asyn ok alt hymmerighes
 hærskap. Hwilket war Herræ kærer offwer eet landzskaps folk
 25 swa som offwer een man, ok sagdhe: thu gor thyn eghen wiliæ,
 ok alt thet thit hiærtæ luster, ok rædhes æy mech som thyn
 skaparæ ær, ok ijgenløstæ thech met myn hardhæstæ død, wden
 thu wtsputtædhe mech wtafi thyn mun swa som wansmakande
 thyng ok jllæ loktænde, ok thu janelykte diæffuelen ij thit hiertes
 30 kamaræ met thyn siæl ok wtæl[yk]te mech thædhæn swa som
 thiww ok rouæræ, ok blyghes æy meer at synde ij myn asyn æn
 vskællik diwr ij theræ sambland, ok thy ær wærdugh rætvisæ ok
 rætvis dom, at thu skalt æltæs fran hymmerighe aff allæ mynæ
 wener, ok skipæs ok sætiæs æwerdhelighe ij bland myne vuener. —
 35 Annæt ær, at hunden ær matgirugher ok vmættelik. Swa mættes
 æy syndugher man aff synde lustæ. Thy sigher propheten aff

them, Ysa. lvj, at the thola hwnger som hundæ, ok at the ære
 vblyghæstæ hundæ [som] æy kunne mættes. Ok ær scriuet en stadh:
 girugx manz oghæ, som teknæ hans syndæ giris lustæ, ær CIX
 wætteliket til all ondhs-kaps del, ok skal æy mættes. Ok sigheter
 war Herræ, at werldzlik thyng, som synes ok nu mæstædel aff 5
 allæ astundes, formughe æy at mættæ mænniskæn, wden opwækker
 hænnæ astunden æ meer ok meer til at aflæ them. Æn myn
 ordh ok myn kærlik skal mættæ mynæ thianistæ mæn, ok op-
 fyllæ them met fulkommelik hugnæth. — Thridiæ tidh tha akter
 hwnden ængte naffn wden sit eghit. Saumæledh gor ok syndugher 10
 man, for hwilket war Herræ sigheter aff een syndugher man: han
 hæfwer hwnde orøn, thy at swa som hwnden akter æy sin herræs
 naffn ok æy annærs manz swa meghet som sit eghit naffn, om
 han høre thet næffnes. swa akter thennæ æy swa meghet Gutz
 naffns hedher, som sit eghet n[a]ffns hedher. Thy for thet ok 15
 andræ hans synder fordømdes han til hardhæstæ pinær, ok sagdhe
 war Herræ til een annen hoghfærdugher synderæ: thyn stor
 talughæ tungæ skal thighe ok thit naffn, hwilket thu boghtidheliket
 kalladhes ij jordherighe, skal waræ ij glømskæ ok vbrygdhilse ij
 myn asyn ok allæ mynæ hællighenæ, wden thu bæter thech. — 20
 Fiærdhæ ær, at hunden ij gen opslugher the fylskæ som han CIX*
 wtspydde, swa gor vsal synderæ affta, at han ænnentidh gor the
 synder som han wtspydde met scriptæmal. For hwilket scriuet
 ær: swa som hunden omwændes til the fylsko han wtspidde,
 swa ær vsniælder man, hwilken ænnentidh gor sinæ synd. Aff 25
 hwilke Petrus apostolus sigheter, at theræ æfftræ timæ ære wærræ
 wordhne, æn theræ forræ timæ, ok bædræ wære them æy at
 vnderstandæ rætwisænæ wægh, æn æfter hænnæ wetherkænnæ
 aterga til ryggæ aff the hælge Gutz budhordh som them ær
 anuærdhæt. Thy at the wordhæ som hundæ, so[m] sik wænder 30
 til sit spiænde, ok swa som swiin ther ligger ij swiinæ solæ. —
 Fæmtæ ær, at hunden biter met sinæ tæn. Sammeledh goræ
 bakdantæræ ok liwghæræ ok bannæræ, aff hwilkes mun, som
 propheten sigheter aff, ær fulder met bannilse ok beskelichet ok
 wærstæ eterormæ eter wnder theræ læpæ. Ok sigheter Paulus: ij 35
 wite thet, at bannæræ skulæ æy hæfue Gutz righe i hymmerighe.

Ok ær *scriuet*, at then mun som liugher han dræper sin siæl, ok
 cx liwgheræ lon ok del skal waræ ij hæluetes sio, hwilken brænnende
 ær met eld ok brænneste[n]. Ok thy ær æy got at tagha Gutz
 sönær brødh, som ær hans wælsignædhæ ligheme ok giffue the-
 5 lighe hundæ. Ok thy wtelykkes the aff hymmerighe, som *scriuet*
 ær, at wden hymmerighe skulæ hundæ waræ ok mandræpæræ ok
 affgutte dyrkæræ, ok hwær then som ælskær ok gør lyghn.

Fiærdhæ tidh ær mærkænde, at apostlane badhæ for quinnen,
 ij hwilke os giffs vnderstandæ, at hælge mæn bediæ kærlighe for
 10 os, som *Bernardus* sigher, som *scriuet* ær aff en hælgher man,
 ok sigher thennæ hælge mannen, nar han leffde, tha warkun-
 nædhe han syndughe mænniske ok badh for them, æn nu bedher
 han swa meghet meer, hwre sannelighe han wet waræ ysæld. Thy
 at hymmerighe, ij hwilket han ær intaghen, omskite æy wden
 15 økte hans kærlik. Ok ær *scriuet*, at *Jeremias* bedher meghet
 for folket. Ok tedhes sete. *BirgHITE* mangæ sinæ, hwre jomfru
Maria ok alt hymmerighes hærskap badhæ aftæ for syndughe
 mænniskæ, ok hwre the wændæ sik fran them som skulde for-
 dømes, thy at the (waræ) wwærdughæ at nytæ theræ bøn. Æy
 cx* 20 høre ok Guth them, som bediæ for ilhærdzfullæ, wden the om-
 wændæ theræ wiliæ til Guth. Ok thy sagdhe han til *Jeremiam*
 propheten: bedh æy for thettæ affgutte folk, ok tak æy loff æller
 bøn for them, thy at jak skal æy høre thech.

Fæmtæ tidh ær mærkændæ, at *Jhesus* dualde at swaræ
 25 hænnæ. Først til at hænnæ astundæn skulde thes meer optændes,
 thy at, som *Gregorius* sigher, hællich astundelse waxa aff bidhen
 ok dualæ, ok wanskæs the aff dualæ æller bidhæn, tha wore the
 æy astundelse. Ok sigher *Augustinus*: nar Guth giffwer stundom
 seent, prower han os sinæ gaffuæ godhæ waræ, ok negher os
 30 æy them. Længe astundelik thyng tages ok faas setelighe, ok
 rasklighe giffuen thyng aktæs litit. Guth gomer thech ij thit righe,
 thet han wil æy rasklighe giffue, at thu skal nimæ hoghelighe at
 astundæ hoghelik ok stor thyng.—Annæntidh at hænnæ odhmyukt
 ok stadugheet skulde tees, thy at hun forsmadhe æy, at hun
 35 wordh likneth weth hund, ok lot æy aff sinæ bøn. For hwilket
 cxI *Gregorius* sigher: inferdh smælichet prouer, hwilken hwat hwær

skiler ij sik, ok fulkomnædes ij hænnæ *thet scripten* sigher: odh-
 myughx manz bøn gaar giinom skyn, ok hugnes æy for æn hun
 nalkæs Guth, ok gar æy bort, for æn hoxtæ Guth skodher hænnæ,
 ok war Herræ skal æy fiærkæ sik fran hænnæ. — Thridiætiddh at
 os skulde giffues stadughetz æfterdome ij bone, som *Crysostomus* 5
 sigher aff: o hwre meg^{het} guthelighe bone stadhelichet dugher,
 thy at *thet som* apostlanæ fingæ æy bidhiænde for hænnæ, *thet*
 fik hun met sine bønæ stadhelichet. Ok thy giffs æfterdome, at
 wj skulæ siælue meg^{het} ok stadhelighe ok hetelighe o[k] atthra-
 lighe bedhes waræ siælæ helsæ. Som uar Herræ manær os ok 10
 sigher: waghæn a guthelighe bone ij allæ timæ. Ok ær scriuet,
 at apostlanæ waræ eenhughlighe ok stadhelighe waræ ij guthelighe
 bønæ met Maria Jhesu modher, ok ij then time som Guth sænde
 them sin hælge andæ. Thy sigher *Bernardus*: thu skalt witæ, at
 diæffuelen idhelighe sæter forsat for them som stadhelighe fram- 15
 haldæ ij godhæ, thy at han wet at the eensannæ dyghden for-
 skulder kronæ aff Guth. Ok sigher *Augustinus*, at stadughet
 framhald ær stor Gutz gaffuæ. met hwilke allæ andræ nadhæ ok CXI*
 gaffuæ stadhfæstæs. Hwilke war sotæ Guth wærdughes swa ij os
 stadhfæstæ, at wj mughe met *hannem* æwerdhelighe sælæ wördhæ! 20

Amen.

Chridiæ søndaghen ij fastæ.

E en man kom for *Jhesum* som pintes aff diæffuelen, ok han war badhæ blinder ok dumbe. Ok *Jhesus* gaff hannem badhæ syn ok mal, ok alder almughen vndrædhæ ok sagdhe, at *Jhesus* war Gutz søn. Æn Pharisei the sagdhe, at han wtkastæ diæfflænæ ij diæfflæ høffdingens makt, som kalladhes Belzebub. Æn *Jhesus* wisste theræ thankæ ok sagdhæ til them: hwært thet righe ij hwilkæ hwær ær amot androm ødhelægx rasklighe, ok hwær stadh ok hws swnder-skift ij sik, swa at hwær kiifwer mot ænnet, thet skal æy sta ij fredh. Swa om diæfflænæ kiffue iwbørdhes, swa at hwær vtkaster ænnær, hwre skal tha theræ righe sta, hwilket ængæledhes ær sant. Nu mædhæn ij sighe at jak wtkastær diæfflæ ij diæfflæ høffdingæns makt, ij hwas makt wtkastæ tha idhre sønnær them, som woræ exorciste, hwilke som til Gutz naffns akallæn wtkastæ diæfflænæ. Thy skulæ the wordhæ idhre domeræ, thy at the giffue Gutz naffin bedher for diæfflænæ wtkastilsæ. Ok ij sighin, at jak wtkastæ diæfflænæ ii diæfflæ høffdingæns makt, thy mædhen jak wtkastæ diæffuelen ij myn hæghe andæs makt, skal Gutz righe kommæ idher som oppa mech tro. Hwilket ij mughe vndersta aff thy, at jak swa fordærffwer diæffuelsins righe, thy at engin forma at iuga ij sin stærkæ siændæ hws ok bindæ hannem ok røuæ, wden han ær starkre æn han. Ok thy mædhen jak swa gør weth diæffuelen, wtkastær hannem aff

the mænniskæ som han bygger ij, tha mughe ij vndersta, at jak ær starkaræ æn han, hwilket jak æy waræ, wden guthdomsens makt ware ij mech.

Thennæ man som qualder war aff diæffuelen ok wordh miskundsamlighe frælster aff war sötæ herræ *Jhesus Christus*, 5 han teknæ syndugher man, hwilken thry ondh thyng haffwer. Førstæ ær, at han andelighe innebyggis aff diæffuelen, swa som thennæ lighemelighe, swa som ij sunnodagx war sakt aff then som siw diæfflæ ijbygdæ. Ok sigher *Christus* aff een man, at diæfflænæ sta wedher hans sidher, ij hwilkens siæl the byggæ, 10 thy at hun ær dødher for mech, ok aff the siæl, som han alstings ægher, vtgar han aldrigh wden nødhder met Gutz makt ok wald. Som *Christus* sigher: aldrigh wtgar diæffuelen aff theræ siæl som CXII* han allædhes ægher wden met mit wald. Thy at swa som ætikkæ tilblandes söt win, tha syre thet alt samman ok skils 15 aldrigh fran winet, swa wtgar aldrigh diæffuelen aff nagher mænniskæ siæl som han ægher wden met mit wald. — Annæt ær, at han ær andelighe blinder, thy at han akter æy Guth ok thænker æy kommæskulænde godh løn æller ond, thy at hans synder haffwer giort hannem blinder. Som scriuet ær af jlskæ- 20 fwlæ mænniskæ, at theræ ondskep giordhæ them blindæ ok the wiste æy Gutz hæghe thyng, ok hopædhe æy rætwisænnæ løn, ok ginge som blinde, thy at the syndethe mot Guth. — Thridia ær, at han ær andelik malløs, (som) blyghes at wedherga sine synder, mot hwilken scriuet ær: blygx æy at sikhæ sant for 25 thinæ siæl helsæ skuld, ok blygx æy at wedherga thinæ synder, thy at then som løner sinæ synder han styres æy til war Herræ, æn hwilken som uedhergar them ok forlater them, han skal fa miskund, æn the som vblyghlighe syndæ ok wilæ æy bædræ sik, aff them sigher war Herræ: jak skal giffue edher ij æwerdhelighe 30 skam ok æwerdhelighe vbrygdelse, hwilket aldrigh skal affskrapæs met glømskæ.

Framledhes ær mærkænde, at siw onde andæ som hær CXIII næffnes ij læsten, thet ære siw dødhelighe synder. Første ær

høghfærdhen, aff hwilke *scriuet* ær: høghfærdhen gar fore for-
 dømelsæ nedhertradilsæ, ok anden ophøghes fore nedherfallit ij
 hælucte. Swa ophøgdhe Lucifer sik *met* høghfærdh ok fiæl nedher
 ij hælucte. Ok amot *hænnæ* ær *scriuet*: lat aldrigh høghfærdhen
 5 herræs ij thyn synne æller ij thyn hugh, thy at all fortapelsæ tok
 ophoff aff *hænnæ*. Ok som *Gregorius* sigher: høghfærdh for-
 dærwer mang land, ok nedher slo Goliath, ok ophængde Aman,
 ok nedher sænkte ij rødhæ haffuet Pharaonem, ok drap Antio-
 chum ok Senacherib ok Nichanorem, ok omkulslo høghfærdughe
 10 høffdingæ sætæ, ok fordæruædhæ høghfærdugx folkx røter. Thennæ
 ondæ andæ wtælt *met* Gutz ordhæ ræzl, swa som Achah kon-
 ning ødhmygedhe sik, nar *propheten* hette *hannem* *met* Gutz
 hæmd. Thy biwdher *scripten*: ødhmyge thyn andæ mattelighe.

Annet ær awndennæ andæ, aff hwilken *scriuet* ær, at onder
 15 andæ ingik ij Saul konning, thy at han for awndz skuld wredes
 CXIII* amot Dawid, ok sa æy til *hannem* *met* rætte øghen. Thy sigher
Augustinus: awnden ær hat mot anners sælikhet, ok amot them
 som myne ære, at the skulæ æy jæmlighis *hannem*, ok amot sin
 øffwerman, for thy at han ær *hannem* æy iæmlighe. Swa awnd-
 20 ædhes Cain mot sin brodher Abel, ok drap *hannem*, thy at
 Abels *geringæ* waræ rætwisæ ok Cains jlzskfullæ. Swa forthy
 at rætwisæ Joseph kærdhe sinæ brodher for sin fadher aff wærstæ
 synd som the giordhe, tha salda the *hannem* ij thrældom. Ok
 dødhen ingik ij *werlden* *met* diæffuelsins awnd, ok the som hans
 25 ære the fylghe *hannem* ij awnd, ok the skulæ fylghe *hannem* ij
 ewerdhelik død. Thy at awnden dræper then som litin ær ij
 kærlichet. Thy sigher *Augustinus*, at *met* hwær synd ingiutz
 gambla wuensins eter ij siælenæ, æn *met* awnden inthrykker han
 sik allæn saman ij *hænnæ*. Thennæ ondæ ande wtcores *met*
 30 kærlichetz *geringæ*, hwilket teknet ær ij thy at the klædhæ,
met hwilket *Paulus* aff thyrdhe sin æruedhes swet, ok lagdhes
 oppa siwge mænniskæ, tha helttes the, ok ondæ andænæ wtginge.

Thridiæ ær wredhenæ andæ, hwilken opuækker til wredhe,
 næplighe forma nagher tholæ, thy at hans opspringænde gæld ok
 CXIV 35 haffwer ængen miskund. Thy sigher *Gregorius*: rætwisæn forlatz
 om wredhenæ, thy at nar droffidher hugh hwæsser dom wden

skæl, reknæ han ræt waræ alt thet wredhen ægger hannem. Ok thy som scriuet ær: wredhes fulder ok vmilder skal Gutz wredhe offwerkommæ wden miskund. Thy at som Augustinus sigher: sakfærdbechet gomer ij os Gutz bilæte, æn wredhen fortager thet, hwilken sin æghæræ ræner aff mangæ dygder. Ok som scriuet 5 ær: wredhen dræper folsker daræ. Thennæ ondæ andæ wtkores met Gutz pinæ amynelse. Thy ær scriuet, at onder andæ bortgik aff Saul konning weth harpæ sang, som tekne thet grotelighe ok maktughæ ropit, som war sotæ herræ Jhesus Christus ropædhe oppa korsset met grætænde taræ. Thy sigher Crystostomus, at 10 ondæ andænæ fly, hwar the see Gutz blodz ok pinæ amyne, ok ænglæne nalkæs ther.

Fiærdhe anden ær lætinne, tekner met the quinnenne som scriuet ær aff, at siwkdoms andæ hæddhe atertan aar, ok war nedherbøgdb, ok gat æy opset ij høgdhene. Hun hæddhe siwk- 15 doms andæ aff lætiæ tio aar, thy at hun fulkommædhe æy tiæ Gutz budhordh met gerningen. Ok thy atta aar, at hun astundædhe æy eller æruedhe ther til at fa atta sælichetz hedher ij hymmerighe, som ær: hymmerighes glædhe til aterløn for andelik fattikdom, hymmerighes land for sakmothechet, hugnæth for grat, 20 alz sotmæs mætte for rætwisæ gerningæ ok astunden, miskund for miskundsammæ gerningæ, Gutz syn for hiærtæns renlek, ok kallæs Gutz søn for fredhelichet, hymmerighes æghæ for ræt-wisænnæ wærn. Thy sigher Seneca: os bor altidh idhnæ (os) ij nogræ gonst, thy at widhennæ hugh thol vro ok vmak. Ok ær 25 scriuet, at droffidher ok later andæ thorer benen, ok thy skynder han til dødhen.

Fæmtæ ær girinnæ andæ, hwilken som sigher: jak skal waræ liughendæ andæ ij aldræ (theræ) prophetænnæ mun. som radhæ konning Achab faræ til stridh for werldz hedher ok godz. Hwilke 30 radh then konningen lyde, ok thy wor han ij stridhen dræpin. Thennæ sammæ giris andæ drap Ananiam, thy at han logh for sinæ giris skuld ahørændæ st. Petrus, hwilken han sagdhe: hwi frestædhe diæffuelen thit hiærtæ at liwge for then hælge andæ. 35 Æy logh thu for man, wden for Guth. Ok Ananias hordhe these ordh, ok fiæl for hans foter ok do gensten. Thennæ ondæ

CXIV*

CXV

andæ wtkastæs *met Gutz finger, som teknæ Gutz ordh.* Thy at swa som lægedom gørs *met* fingeren, swa ær *scriuet*, at æy yrte æller smørilse lægher siælene, wden Gutz ordh, hwilken all thyng læger ok helær. Hwar aff *Zacheus* lægtes, som sagdhe: jak 5 giffwer halft mit godz fattughe, ok swek jak nagher vrættelighe *bannem* aff hændæ sit, jak wil ij gengældæ *bannem* thele[g]æ fyræ.

Siættæ ær drukkenskaps andæ, aff hwilken *propheten* sigher, at drakkarnæ *Herræn* blandædhe mit ij *Egypto* land, som teknæ thessæ myrke *werldenæ* howdz gældz ok hiro andæ, ok læt willæ 10 faræ swa som drukken *man* som spyænde wilder far. Thy sigher *Ysidorus*: drukkenskap fædher glømske aff *offwerflødhes* dryk, borttaghær Gutz nadhæ ok inledher synde. *Han* ær blidher diæffuel, söt eter, söt synd. *Hwilken* drukkenskap haffwer, *han* haffwer æy sik. *Han* gør æy *atenæstæ* synd, wden *han* ær 15 alder *saman* synd. Ok sigher *Augustinus*: drukkenskap borttager *amyntet* ok atskil *sinnen*, skænder wnderstandilsen, opuækker skør lustæ, gør tuæfoldæ tungæ, wanmakter all godh thyng, røter blodhit, mynz-kær sinit, ok fordæruær all helsæ. Thennæ ondæ andæ wtwrakx *met* fastæ, ok lætinnæ andæ, som før ær sakt 20 aff, *met* guthelighe bønæ, ok thettæ diæfflæ kønet, som war *Herræ* sigher, wturakx ij ænge andræ matæ.

Siundæ ær ukyschetz andæ, aff hwilken *scriuet* ær: vkyschetz anda swek them, ok æy skule the giffuæ ij sinæ thänkæ, at the omuændes ater til sin herræ Guth. Thy at wkyschetz andæ ær 25 ij bland them, ok the kændæ æy war *Herræ*. Ok sigher *Bernardus*: wkyschet ær stakkat lustæ, som eet øghnæblik, ok forskulder æwerdhelik beskelichet. *Han* hatær lyuset ok astunder myrket, ræner alder manzsins hugh aff dygdher, aff hwilke godhæ thänkæ slionæ. Skælen myrkes, wnderstandilsen skændæs. Andræ 30 synder smiter siælenæ, æn wkyscheetz smitter badhæ siæl ok ligheme, ok fortapær ok dræper siælenæ, swa som *Olofernes* ok tua gamble vkyschetz *preste* waræ dræpnæ for theræ skøræ lustæ, æn thot the finge æy at fulkommæ sin ondæ lustæ ij thet sinne. Ok sagdhe war *Herræ sancte* Birghitte, at hær ær eet diæfflæ *CXVI* 35 køn ij *Swerighe* eldzliket ok lughende, hwilket som herras ij drukkenskap ok sualghful, ok annet at ær diæffuelsliket, hwilket

som æggher mænniskænæ siæl ok ligheme, ok thridiæ ær ledhæra ok
 wquæmmeligheræ æn annær, hwilket opuækker mænniskeu til vkschet,
 ok æn amot naturlighe skipelsæ. Thennæ ondæ andæ wtkastæs *met*
jdruhæ ok *scriptæmal* røk. *Thet* ær teknet ij *scriptenne*, hwar som
 sigx, at een fisksins hiærtæ del lagdes oppa glødhogh kol, vtælte hwært 5
 diæfflæ køn. Fiskeu, som sember ij watnet, teknæ køttik lustæ ælskæræ,
 hwilken som sætter een sin hiærtæ del oppa hæluedes glødher
 ræddughæ, ok annæn til hymmerighes glædes astunden opuækkes
 wden jæff til idrughe ok *scriptæmal*, ok bortkørændæ fran sik
 diæffueleu *met* them. Swa som *Augustinus* sigher: wj formughe 10
 æy at goræ diæffueleu huassaræ sorgh æller wærk, æn nar wj
 lægbæ waræ syndæ saar *met* idrughe ok *scriptæmal*.

Æn ther til at wj skulæ witæ, hwre diæffueleu scriuer mæn-
 niskene synder, *thet* tethe war Herræ *sancte* Birghitte, hwre CXVI*
 diæffuele frambar enæ storæ bok for hans dom fullæ *met* een 15
 dødh manz synder, ok sagdhe bokenæ naffn, ok *thet* war hans
 vlydhnæ, ok at siw bøger nar ij the boghen, ok hwar bogen
 haffwer thry bladh, ok hwært bladit meer æn thusandæ ordh, ok
 ængte theræ mynnæ, ok somlik megle flere. Ok domæren swar-
 ædhe: sigh the bogene naffn, thy at æn tha at jak wet al thyng, 20
 tho wil jak, at thu skalt talæ, at andræ skulæ witæ thin ondæ
 wiliæ, ok myn godhet. Diæffueleu swarædhe: førstæ bogen ær
 hans høgghærdh, som haffwer thry bladh, førstæ ær andelik høgghæ-
 rærdh ij hans samwit, thy at han høgghærdhes aff got leffnet,
 hwilket han trodhe at haffue bætræ æn andræ, han høgghærdes ok 25
 aff sinæ vnderstandelsæ ok sniællære samuit æn andræ haffdhe.
 Annet bladhet war at han høgghærdhes aff *thet* godz, som Guth
 haffdhe hannem lænt, ok aff thiænæræ ok aff klædher, ok aff
 mangæ andræ thyng. Thridiæ war, at han høgghærdhedhæs aff
 lighemes fægghrind ok aff ærlighe slækt, ok aff sinæ *gerningæ*. 30 CXVII
 Ok ij thessæ thry bladhen waræ vtallik ordh, swa som thech ær
 wæl kunnokt. — Annær bogen war hans gire, hun haffdhe thry
 bladh, førstæ war andelik giri, thy at han thænkte æy synæ
 synder waræ swa thungæ som sagdhes, ok astundedhe hymmerighe
 righe vwærdelighe, hwilket engom skal giffoes, wden then som 35
 fulkommelik ren ær. Annen tidh, thy at han astundedhæ meer

aff *werldz* thyng æn wedherthorffteliket war, ok *hans* wiliæ til *thet*
 enæ, at *han* mattæ ophøghæ sit naffn ok sin slækt, ok at *han*
 skulde sine arffuingæ opfostræ ok at goræ *them* waldughe, æy til
 thin hedher, wden til *werldz* hedher. Thridiæ war, at *han* astund-
 5 ædhe *werldz* hedher, ok at waræ offwer andræ. Ok ij thessæ
 thrænnæ, som thech ær wæl kunnokt, tha ære vtalik ordh, met
 hwilke *han* ryktedhæ sik mannæ thykkæ ok afladhæ *werldz* godz.
 — Thridiæ bogen ær awnden, *hun* haffwer thry bladh. Forstæ
 war ij *hans* hugh, met hwilke *han* affwnte *them* som meræ godz
 10 ok framgang haffdhe æn *han*. Annet war, at *han* tok aff awnd
 CXVII* theræ godz som mynne haffdhe æn *han*, ok meræ *thet* wedher-
 thorffte. Thridiæ at *han* aff awnd skadhædhe sin iæmeristin
 lønlighe met sin radh ok opuakte andræ til thelik thyng openbar-
 lighe. — Fiærdhæ bogen war *hans* nizskap, ij hwilke thry bladh
 15 waræ. Forstæ at *han* wilde æy giffue andræ radh aff the thyng
 som *han* wiste, hwar aff andræ mattæ haffuæ taget hugnæth ok
 gagn, thy at *han* thæntæ swa met sik, hwat nyttelichet wordher
 mech ther aff, at jak giffwer *them* æller *then* *thet* radhet, ællæ
 hwat løn wordher mech aff thy at jak hiælper *hannem* met myn
 20 ordh ælle radh. Ok swa gik *then* wedherthorfftege drøfdher
 fran *hannem* wden hiælp ælle lærdher, æn tho at *han* wæl haffde
 mat hiælpæ *hannem*. Annet war, at *han* wilde æy goræ *them*
 sattæ, the vsattæ (waræ), tha *han* haffdhe *thet* gitit giort, ok wilde
 æy hugnæ drøfdhæ, tha *han* haffdhe *thet* format at goræ. Thridiæ
 25 war *hans* nizskap ij godz, thy at *han* wilde ængeledhes giffue een
 pænning for thit naffn, ok gaff gernæ hwndrædhe for *werldz*
 hedher. Ok ij thessæ bladhen waræ vændelighe mang ordh swa
 som thech ær wel witerliket, thy at *thu* west all thyng, ok *thu*
 30 nødher mech at talæ, thy at *thu* wilt hiælpæ andræ. — Fæmtæ
 CXVIII bogen ær *hans* lætiæ, ok *hun* haffwer thry bladh. Forst at *han*
 war later til at goræ godhæ gerningæ til *thyn* hedher, ok til at
 fulkommæ *thyn* budhordh, ok for *hans* krops hwilæ tha tapædhe
han sin timæ, thy at *hans* krops nyttelichet ok lustæ war *hannem*
 aldæ sötæst ok kæræst. Annæu tidh war *han* later ij (sin)
 35 thænken, thy at nar *thyn* godhæ andæ sænde ij *hans* hiærtæ
 idrughe æller nagher andelik vnderstandilsæ, tha syntes *thet*

hannem meg^{het} lankt waræ, ok thy bortdrogh *han* sin hugh aff
 andelik thanka, ok all *werldz* glædhe syntes *hannem* lustelik ok
 sot. Thridiæ tidh war *han* later ij sin mun til guthelighe bone
 ok til at talæ n[a]ghet til thyn hedher ok annærs gagn ok nytte-
 licheit, ok war øffwret heter ok brænnænde til skualder ordh ok 5
 skør. Æn hwre mangæ ordh ok hwre wtallik thessæ thry bladh
 hæfðhe, thet ær thech ensammen kunnokt. — Siætte bogen war
hans wredhe, *han* hæfðhe thry bladh. Forstæ war, at *han* war
 wredher weth sin jæmcristin aff the thyng som *hannem* waræ æy CXVIII*
 nyttelik. Annen at *han* skadde sin jæmcristin aff sine wredhe 10
 aftæ ok tok *hannem* *hans* godz. Thridiæ at *han* drøfðhe sin
 jæmcristen aff wredhe. — Siwnde bogen war *hans* kœtz lustæ,
 som *hæfwer* thry bladh. Forstæ ær at *han* wanskipelighe rordhe
 sine naturlighe lemmer til vquæmlig lustæ, thy at æn tho *han* war
 gipter ok hæfðhe æy andræ quinnæ æn sin egen hu[s]frue, tho 15
met vquæmlig omfæmpnisa ok skør ordh ok andræ vblylighe
 athæfðhæ fulkonnædhæ *han* sin lustæ *met* vquæmlighe mattæ.
 Annen at *han* war meg^{het} vquæmlig *met* skør ordh ok optende
 sin eghnæ hu[s]frue, wden ok andræ til at thænkæ ok høræ skør
 thyng. Thridiæ war at *han* kræselighe fødde sin ligheme, ok 20
 reddæ kræselik kost ok mangæ rætter til kropsins lustæ ok mannæ
 loff, at *han* skulde kallæs meg^{het} kostelik *man*. Ok ij thessæ thry
 bladh waræ meer æn thusandæ ordh, thy at *han* saat længre timæ
 weth bordh æn tilburdhe, ok talænde vquæmlighe, ok tok til sik
 meer aff mat ok dryk æn *hans* natur wethettborfte. O domæra, nu 25 CXIX
 ær *my*n bok opfyllt ok øffwerlæsen, til døm thy mech thessæ siæl.

Nu, som scriuet ær: ij mangtalæn skal æy synden bortæ
 waræ. Thy ther til at mangtalæn skal flys, tha sigx hær hwre
 mang vtallek ordh *met* hwært bogæ bladh reknes. Ok sigher
 war Herræ, at mæniskan skal goræ rekenskap oppa dome- 30
 dagh aff hwært fanyte ordh som the talædhæ, for thy thu mat
 rætuis goræs for thyn ordh, ok fordomes aff thyn ordh. Ok
 sigher Paulus aff them, som gernæ baunnæ andræ: the skulæ æy
 hæfua hymmerighe. Ok ær scriuet, at hwilken som baunnær *han*
 wardher forbannædher. Ok ær scriuet, at then *man* meg^{het} 35
 swær, *han* skal opfyllas *met* thet som ont ær, forthy at *han*

synder mot Gutz budhordh, som sipher: thu skalt æy næffnæ thyn
 Gutz naffn fanyttelighe, ok æy mensuæriæ om hans naffn, ok
 smittæ æy thyn Gutz naffn. Ok thy ære the, som propheten
 sipher forbannadhe, hwilke som ga aff Gutz budhordh. Ok ær
 5 scriuet: hwilken som talær nagher vræt thyng, han skal æy for-
 CXIX* mughe at lönæ æller skiulæ sik for Guth, ok Gutz hæmnænde dom
 skal æy lata hannem vnæffster waræ, ok hans ordz horsl skal
 kommæ til Guth, til hans onskaps næfselse. Ok forbiudher
 Paulus ok sipher: livghen æy inbyrdhes! ok sipher propheten: o
 10 herræ Guth, thu skalt fortapæ allæ the som talæ lyghn. Hær
 amot giffwer Paulus got radh ok sipher: afflæggen lyghn, talen
 sandend hwær met sin jæmcristin, ok lader æy ondh ordh wtgange
 aff edher mun, wden the som godhæ ære til tronæ kennædom ok
 opbyggilsæ, ok giffwer thækneth ahørædom. Thy som propheten
 15 sipher: hwilken som talæ sannind ij sit hiærtæ ok giordhe æy
 swik ij sinæ twngo, han skal byggæ ij war Herræ hws ok hwilæs
 oppa hans hæghe bærg, som ær hymmerighe. Til hwilket alz-
 waldugher Guth wærdughes os at ledhe ok kallæ! Amen.

Om midhfastæ søndagh.

Jhesus hænem folgde meghen almughe at see the jærtekne ok nadhe som han giordhæ met siwghe. Tha gik Jhesus oppa eet bærg ok sat ther met sine kæmneswenæ, ok tha war Jodhænæ paska høgthidh nær. Ok then tidh Jhesus haffdhe oplypt sin oghen ok haffdhe set at mæstæ 5 almoghe kom til hænem, tha sagdhe (han) til Philippum apostolum: hwar skulæ wj kôpæ brôdh at alder thennæ almughe maa ætæ? Thettæ sagdhe Jhesus thy at han wilde 10 frestæ Philippum, thy at han wistæ wæl hwat han wilde göræ. Philippus swarædhe: tw hwn drathæ pæmningæ brôdh klactæ them æy, æn thot at hwær theræ finge eet litit stôkke ther aff. Tha sagdhe Andrees apostolus: hær ær een sma-swen, hwilken som haffwer fæm biwg brôdh ok twa fiskæ, æn litit ær thet til swa meghen almughe. Jhesus sagdhe: later folket sitæ til mat, ok Jhesus tok brôdh ok tha han 15 haffdhe giort Guth fadher thak, tha gaff han [them] som ato, swa ok fiskene hwre meghet the wilde. Tha the waræ mætte, tha sagdhe Jhesus til sinæ kæmneswenne: taghen samman smabroðhet som ijgen ær, at thet æy forfare. The hæntæ saman tolf brôdh korffuæ, ok fylltæ them met thet sma betnæ 20 brôdh, som them offwer lop, the som ato aff the fæm biwg brôdh.

Then tidh folket haffdhe seet thettæ jærtekneth, som Jhesus giordhe, tha sagdhe the, at han war sæmnelighe then

mæktughe *propheten*, hwilken Guth sagdhe *met* Moyse at *kommæ* skulde ij *werldenæ*, ok bødth at *høræ hannem* ok hedhræ som sik siælffwer.

CXX* I thessæ hælghæ læst forstandom wi aff *Christus* thry thyng.
 5 Forst *hans* meklæ mildhet ij thy at *han* oplypte sin miskundelighe øghen øffwer almughen, som Beda sigher, at *Christus* sigx at *haffuæ* oplypt sin øghen ok *haffwer* seet then meklæ almughe at *kommæ* til sik, *thet* ær *hans* guthelighe mildhetz *kungerilse*, hwilke *han* wan ær motløpæ allæ the som wiliæ *kommæ* til *hannem*, ok
 10 giffwer them *sinæ* nadhæ ok miskund, som *scrinet* ær, at Gutz nadhæ ok miskund ær til *hans* hælghæ *mæn*, ok *hans* tilsyn til *hans* wtualdæ *mæn*. Ok ær *scrinet*, at Gutz miskund ær meghen til them som sik wændæ til *hannem*.

Annen tidh ij læstenæ vnderstandom wj war *Herræs* høghe-
 15 lighe wald, ij thy at *han* *met* sit guthdoms makt swa økte ok mangfald giordhe fæm liwgbroðh ok tua fiskæ, at fæm thusand folk wden *quinner* ok børn wordhæ wæl mæt aff them, ok æn fyltes tolf broðh korffuæ *met* *thet* ywer war, tha som allæ waræ (wæl) mætte. — Nw ær mærkænde, at thessæ fæm broðh teknæ
 20 annær fæm broðh hwilken os bør andelighe ætæ. Forstæ ær rætwisænæ broðh, hwilket pinæ skal syndughe *mænniskæ*, for thy at the syndædhe ij siæl ok ligheme ok godz. Thy bør them at bædræ *met* bønæ aff siælenæ, *met* fasta aff lighemen, *met* almoso aff sit godz, ok fulkommæ swa *scriptinnæ* budhordh, som sigher,
 25 at *mænnisken* skal pinæs om the samme thyng ij hwilke *han* synder. Ok sigher war *Herræ*: thu skalt ætæ thit broðh ij drouelsæ, ok drikkæ thit watn *met* grat ok sukkan, ok ther *met* fullgøræ for kræselighe ato ok langæ bordhsætæ ok drykkæ, ok swa æruædhæ til thina synde bædring, æfter Gutz budh: thu skalt
 30 ætæ thit broðh ij thit ænlites swet. — Annet broðhet ær almosæ ok godhæ *gerningæ* til waræ synde bædring ok dygdhæ afling, til hwilke war *Herræ* manær os ok sigher: bryt thit broðh for the hungrughe ære, ok inledh the som wedher thorfflughe ære ok

hwngrughe ok wæghfarændæ ij thit hws, ok klædh then som thu seer naghē waræ. Ok ær scriuet, at watnet wtslækker brændendæ eld, ok almosan star mot synden, ok Guth som skodher hænnæ skal ijgengældæ nadhæ then som hænnæ gør, ok mynnes oppa hannem ther æfter, ok han skal finna æwerdhelik liiffs 5 fæstæ ij dødzsins timæ fall. Ok ær scriuet, at hwilken som raskær ær til miskundz gerningæ, han skal wælsignes ij folket, thy at han gaff fattughe mænniskæ aff sit brødh. CXXI*

Ok the som rensæ sik aff synden ok klædhes met dygdher, the ære aff Gutz miskund nogræ ledh redhe til at tagæ thet 10 thridiæ brødhet, som ær war sotæ herræ Jhesu Christi wælsignædhe ligheme. Aff hwilket brødh han siælfwer sigher: jak ær lifuændes brødh, som nedherfoor aff hymmerighe. Hwilken som wærdhelighe æter aff thet brødhet, han skal lefuæ æwerdhelighe, ok thet brødh som jak gifwer ær mit køt for werldenæ 15 liiff. Thettæ wælsignædhæ brødhet, som scriuet ær, haffwer ij sik all lustæ ok all sotelichetz smak, thy til bør cristnæ siæl at thænkæ, hwre thettæ hælighæstæ brødhet, som sannelighe ær wars herræ Jhesu Christi ligheme, war thorsken, tha han war swa grymmelighe flængder, at køtit sunderreffs ok bortdrogx met 20 giszlernæ, swa at hans reffben syntes bar, ok hwre han war malen, tha han war draghen, slaghen, skutin, hædder, sputtædher ok alder sar fulder, næktædher, met thorn kronædher ok wnder vmildæ mæns feter tradhen. Som propheten sigher: han war alder saar giordh for (war) ondskap ok nedher trodhen for waræ 25 synder ok ondskap. Han war ok bagadher ok stekter oppa korset, nar wærken aff allæ hans sarædhæ lemmer ok senner ingik til hiærtæt, hwilket færskæst ok heleligest war, ok modde thet met vthollik wærk ok pinæ, ok wtgik ater aff hiærtet ij hans sarræ lemmer, ok forlængde swa dødzsins wærk met beskelichet. 30 Ok thy æfter sancte Pauli radh, tha proue hwær mænniskæ sik siælf, hwat hænnæ tilbør at ijgengældæ Guth for hans sara pinæ ok andræ godhgerningæ, ok hwre renlighe han haffwer gomt sit leffnet nar han nalkas til hans aldæ rennæstæ ligheme, ok ætæ swa aff thet brødhet som sannelighe ær Gutz ligheme. Thy at 35

hwilken som thet æter vwardhelighe, han æter sik dom, aff hwilken han skal fordomes met Judas forrædhæra.

En nar wj haffue waræ synder bædræt ok Gutz hælgheligheme taget, tha wedher thorffuæ wj fiærdhæ brødhet, som ær
 5 then hælgheligheligh andæs styrkx gassuæ til at gladhelighe bliue ij godhe, ij hwilke propheten sigher brødhet stadhfæstæ mansins hiærtæ. Thettæ brødhet aat Helyas propheten ok gik sidhen fyretighe daghæ ok fyretighe næter (ij) then styrke til Gutz bærghe, som
 cxxxii* heder Oreb, ok thydher swa meghet som bordh æller brænnende, 10 ok teknæ hymmerighe, ther som allæ ætæ ænglæ hugnædz brødhet met æwerdhelik sætnæ ok brænnende kærlik. Nar mænnisken ær swa styrkt met Gutz ligheme ok hans hælgheligheligh andæs nadhæ, tha giter han wskad gangit øffwer werldzsins wadhæ til hymmerighes righe. Thettæ brødhet giffwer godher wiliæ. Thy sigher war
 15 Herræ: swa som lighemelighet brødhet styrker ok giffwer sennærnæ ok adhrønæ allæn styrk, swa styrker reen wiliæ, nar mænnisken wil ængte wden thet Guth tilhorer, ok ærwer ængte wden til Gutz hedher, ok astunder met alt hiærtæ wtga aff werldenæ ok waræ met Guth. Thennæ wiliæ styrker mannen ij godhæ, ok øker Gutz
 20 ælskoghæ ok gor hannem werldenæ ledhæ, ok styrker tholæmodh ok hop til at fa hymmerighes æræ, swa at mannen vndfangher all til komnænde thyng gladhelighe.

Fæmtæ ær hymmerighes hugnædz brødhet, til hwilket war Herræ kallær os ok sigher: kommen ok æter brødhet ok drikin
 25 thet wiin som jak haffwer blandæt edher, som ær vtallik sætme ok underlik, met hwilken jak skal opfyllæ myne wenær, swa at the skulæ ængtæ astundæ wden mech, ok ængtæ wedher thorffuæ wden mech, ij hwilken alt got ær. Thettæ godhæ skulæ mynæ wwenær aldrigh smakæ, wden, som scriuet ær, the skulæ ætæ
 cxxxiii 30 vmildhetz brødhet, thet ær at the skulæ thollæ wær(dh)skyldughe pinær for vmildhetz gerningæ, hwilke them waræ sætæ. Swa som scriuet ær: lyghinnæ brødhet, som ær synden, ær mænnisken sæt, ok ther æfter skal theræs mun opfyllæs met brænnesten. Syndughe mænniskæ drikke ok hær ondskaps wiin, nar the goræ
 35 ondæ gerningæ, ok thy skal hæluedes dragas gallæ waræ theræ wiin ok huggormæ wlægheliket eter. Ok thy hær amot tha kallær

war Herræ sin wen til hymerighes kræse, ok sigher: kom hiit ok æt broðh! Thy som læsten sigher: sæl ær then som broðh æter ij Gutz righe.

Framledhes om the twa fiskæ, som Jhesus gaff folket met fæm broðhen, vnderstander syndene forlatilsæ ok nadhbænnæ wt- 5
giutlse, som han giffwer. Aff thet førstæ sigher han til then som sik wil bædræ: o son, thinæ synder forlatæs thech, ok ij skulæ witæ at Gutz ok mænniskene son haffwer makt ok wald ij CXXIII*
jordherighe at forlatæ synder, thy at han tholde the piner ther os burdhæ at haffuæ tholt for waræ synde(r). Som Petrus sigher: 10
Christus bar waræ synder, thet ær piner for waræ synder, ij sin ligheme oppa korsins træ, at wj som dødhe waræ ij synden skulde leffuæ til rætwisæ gerningæ, ok met hans blanadh ok sar tha ære wj helædhe. Ok sigher propheten: Gutz son bar mangæ mænniskæ synder, ok badh for syndughe, at the skulde æy for- 15
faræ, hwilke somlighe gangæ frau Guth som litit aktæ hannem. Om hwilke han sigher: we them, thy at the ginge frau mech, the skulæ fordærues, thy at the brutæ mot mech, jak ijgenløstæ them ok the talædhæ lyghn mot mech, ok æy haldæ the mech loffuedhæ tro. 20

Annær fisken tekne Gutz nadhbæ gaffuæ, aff hwilke war Herræ sagdhe *sancte* Birghitte: jak forekôm thech met mynæ nadhbæ söt-mæ, at æy skulde diæffuelen herræs offwer thinæ siæl. Ok allæ the, som wedherfrestæ at goræ naghæt got thet the for- 25
mughe, skal jak giffuæ mynæ nadhe, ok skal jak æruedhe met them ok waræ theræ styrke, ok goræ them lughænde aff myn kærlik, at the wiliæ æ meer ok meer got. Æn hær amot kære CXXIV
Christus offwer somlighe ok sigher: theræ hiærtæ ær swa kalt aff allæ godhæ, at thet kan aldrigh opsta ok æy optændes til myn kærlik, wden swa som ysin smælter, om han lægx til eldz. ok 30
æy opgar lughe aff hannem. Swa æn thot jak giffwer thessæ mynæ nadhbæ, ok the høræ myn manelsæ ordh, æy opsta the thæs hælder til liffsins wægh, wden wisnæ ok thørres ok wanskæs fran allæ godbæ. Ok thy skulæ the smaghæ æwerdhelighe besklichet ok kænne æwerdhelighe eld ok høræ hæluetes rop ok styg, ok 35
see ij sik hæluedes myrk ok piner, ok haffuæ beskæræ ond hæ

lukt ij hælute æn galle ok wærre æn brænnesten, ok waræ forbannædhe aff hymmil ok jordh ok aff allæ skapædhæ thyng, wden the bædræ sik. Thy at the loffue Guth ok lydhe hannem, ok thesse forsmadhæ han.

5 Thridiæ tidh forstandom wj ij læsteune wars Herræ skællighe forsyn, ij thy at han bødth gomæ thet som offwerlup æfter them som waræ mætte, ij hwilket os giffs at vnderstandæ, at han som swa grænnelighe bødth gomæ brodthsmulonæ, æn wil han meghet
 CXXIV* grænneligheræ gomæ sin thienista manz siæl ok ligheme. Thy at
 10 som scriuæt ær: Guth skapædhe litin man ok stor ok jæmplighe ær hannem akt til allæ. Ok sigher han til sine wener, at een lok ælle eet har skal æy forfaræ aff edhræ hofuæt. Ok sigher Augustinus: han som alt skapædhe skal alt oprættæ, rædz thy æy, æy skalt thu tapæ siæl ælle ligheme, hwilken æy skal tapæ een
 15 lok aff thit howdz har. Thy som scriuæt ær: Guth giffwer makt til godhæ gerningæ ok wilæ ok helbrygdhelichet, han opfyller astundilsen ij godhæ, han giffwer righedome ok æræ, han dræper ok liwænde gør, han ophogher ok nedherthrykker, ok all thyng ære ij hans hand. Thy ær hannem ensammen all hedher gørænde.
 20 Thy at han ser mænniskænæ hiærtæ, aff kotzsins krandom æller diæffuelsins frestelsæ opresæ, sik mot andæns wilæ mot Guth, ginstæn inskiwder han syndæ idhroghe mot them opresilsom, ok gor them til ængtæ, ok later mannen ijgenkommæ til Guth ok til sik siælfwer. Om kotlik lustæ ælle righedome giris eter ingar ij
 CXXV 25 hiærtet, genstæn insænder Guth sin kærlek ther amot i manzsins hwgh, at han skal æy framhaldelighe bliwæ ij synden ok skiliæs weth Guth. Ok om nagher høghfærdz æller vkyschetz vrenlichet smitter hughen, gensten nedherkastæ han thelik thyng met tronnæ ok hopsins stadhelichet, at hughen skal æy hærdhæs ij synden, ok
 30 siælen fordomelighe smittes.

Framledhes ær mærkænde, at thesse tolf brodthkorffuæ, som Jhesus bødth gomæ, tekne tii Gutz budhordh ij gamblæ loghen, som ær: at tro ok dyrkæ een Guth ok æy dyrkæ affguth, æy næffnæ Gutz naffn fanyttelighe, haldæ synnodaghen hælligher ok
 35 andræ hæghe daghæ, hedhræ fadher ok modher ok sine formæn, æy dræpæ sin iæmeristin, æy goræ thiwffnædh, æy liwghe ælle

bæræ fals witne mot andræ, æy astundæ annærs thyng, ok æy
leffue skorlighe. Ok sidhæn tw Gutz budhordh ij nyo loghen,
som ær: thu skalt ælskæ thin Guth aff alt thit hiærtæ ok aff all
thyn siæl ok all thyn hwgh, ok thyn jæmcristin som thech
siælffwer. Ok som scriuet ær: om thu gome Gutz budhordh, skal 5
han wælsignæ thech, ok lata thech offwret haffuæ ij allæ godhæ CXXV*
thyng, ok wælsignæ allæ thine handæ gerningæ. Ok ær scriuet:
wilt thu gome Gutz budhordh, tha skulæ the gome thech til
æwerdhelichet liiff, hwilket os giffue war *Herræ Jhesus Christus*
æwærdhelighe! Amen. 10

Om kære søndagh.

Hwilken aff edher forma rætwislighe awitæ mech at haffue giort nogræ synd? Thy mædhen ij kunnæ ængen synd prouæ til mech, ok jak sisher edher sanind, hwj tron ij æy mech? hwilken som ær aff Guth ok til hører hannem *met* 5 tro ok kærlik, han høre kærlighe myn ordh. Æn for then skuld høren ij æy them swa at ij fulkomme them, thy at ij ære æy aff Guth ij ælskelichet. Jødhænæ swarædhæ: wæl see wj *thet*, at thu æst een Samaritanus, *thet* ær hedhinskaps man, ok far *met* diæffuelskap. Hær swarædhæ the hannem 10 *met* wbrygdhilsæ, thy at the waræ skællighe forwnne ok kunnæ æy wæriæ sik *met* skæl. Jhesus swarædhæ them: jak haffwer æy diæffuelskap, wden jak hedhræ Guth myn fadher, ok ij wæzhedhren mech, æy letær jak mynæ æræ ok swaræ jak edher æy swa vbrygdhelighe som ij talen til mech. Then cxxvi 15 ær som letær myne æræ ok skal dømme, som ær the hælge thræfaldelichet, om hwilke vrætwisæ fordomes. Æn æy negedhe Jhesus sik at waræ Samaritanum, som thyther gomæræ, thy at han gømer ok styrær them han skapædhæ.

Sidhen sagdhe Jhesus: hwilken som myn kænndom 20 gømer, han skal æy see æller kænne æwerdhelik dødth. Tha swarædhæ Jødhænæ: nw vnderstandom wj, at thu haffwer diæffuelskap, forthy Abraham ær dødher ok prophetenæ ære dødhe, ok thu sisher: hwilken myn kænndom gømer, han skal æy smakæ dødhen æwerdhelighe. *Met* hwat dyrffuæ gør

thū thech theligen, at thū reknæ thech meræ æn war for-
 fadher Abraham ok prophetænæ, som dødhe ære? atenæst
 met lighemelik død, aff hwilken *Jhesus* hær talær. *Jhesus*
 swarædhæ: om jak ærær mech siælfswer met werldzlik æræ,
 tha ær myn æræ ængtæ, myn fadher ær som mech ærer, 5
 hwilken ij sighen edher Guth at waræ, ok ij kænne æy
 hannem, thy at ij hedheræ æy hannem met godhæ gerningæ,
 æn jæk kænner hannem, ok om jak sigher, at jak kænner
 æy hannem, tha skal jak wordhæ edher likge liughære.
 Wden jak kænner hannem ok jak gomer hans ordh. Abraham 10
 edher forfadher gladhelighe astundædhe at see myn æwerdhe-
 lighe dagh ij hymmerighe, hwilken han sa met troune ij CXXVI*
 jordherighe, hwilken han sa omsidhe, ok han glæddes. Jø-
 dhænæ swarædhæ: thū æst æy æn fæmtighe aræ gammæl,
 hwre sat thū Abraham? *Jhesus* sagdhe til them: jak sigher 15
 edher sannelighe, at jak ær færræ æn Abraham. Tha togho
 Jødhænæ stenæ ok wilde stene hannem. Æn *Jhesus* skiulte
 sik ok wtgik aff mønsteret.

I thessæ hælge læst ær først mærkænde, at allæ the syndæ
 vorsaklighe som æy wilæ lyd hæ Gutz sannæ kænnedom, thy at 20
 mædhæn ængen kan prouæ synd ij hannem, tha bor allæ at tro
 hannem. Æy kan ond z tænken synd prouæs ij hannem, thy at
 mædhæn scriuet ær, at rætwisænæ thankæ ær nær hoxtæ Guth,
 meghe hælder ær Gutz son thankæ nær Guth. Ok som *Petrus*
 sigher: *Jhesus* giordhe æy synd ok æy fanz swik ij hans mun. 25
 Ok som *Paulus* sigher: vmogheliget ær starkastæ Guth at liughæ,
 mædhen han ær siælf sannenden. ok aldrih framgik aff hans
 mun wden sannende. Ok thy skal then fordomes som æy tror
 hans sannende kænnedom, hwilken han siælfswer sigher: thy at
 ij wilæ æy horæ myn kænnedom, thy ære ij aff then fadher som 30
 diæffuelen ær, ok edhers faders diæffuelsins astundilse wilæ ij CXXVII
 gæræ, hwilken mandrapæræ ær aff ophoff. Ok met hans awnd
 ingik dødhen ij werldenæ, tha han loh for Eua ok lokkædhe

hænnæ ok Adam til at brytæ Gutz budhordh. Ok æy stodh diæffuelen ij sannende, ok æy ær sannend ij hannem, thy at han ær liwghære ok lyghnennæ fadher, æn jak sigheter edher sannind, (oc) ij tron mech æy, ok thy prouæs ther met at ij ære diæffuelsins fylghæræ. Thy at hwær then aff Guth ær ælsker hannem, ok han høre myn ordh ok røst, ok tro(r) ok følger them æfter sinæ makt. Æn ij høren them æy, swa at ij fylghen them met gerningæ, thy at ij ære æy aff Guth, swa at i ælskæn hannem.

Nw ær mærkændæ, at *Jhesus* predighedhe thriggæ hande sannend, hwilke høghfærdughe Jødhæ amot sagdhe, ok æn motsighe ondæ *cristnæ* mæn. Førstæ ær *ødhmyugten*, til hwilke han kallær os ok sigheter: nymmen aff mech, at jak ær *ødhmyugher*. Jak sigheter edher, sannelighe wden ij onuændæ edher fran høghfærdh ok wordhæ som barn *ødhmyughe* ok renlighe, skulæ ij æy inga ij *hymmerighes* righe. Thy at høghfærdughæ the sighe amot *ødhmyugten*, som *scriuet* ær: myugdom ær ledh ok hatligen aff them som høghfærdughæ ære. Ok forthy fylghe the diæffuelen som æy stodh ij sannendennæ, hwilkens høghfærdh met alla hans fylghæræ ær nedherdraghen til hæluetes, som *propheten* sigheter: ok thy sighe the ij hæluete, at the wille fooro aff sannendennæ wægh, ok at theræ høghfærdh dugdhe them ængte, ok at theræ righe dome rosn gaff them ængte got. — Annæt ær siællfwiliænde fatudom, aff hwilken war *Herræ* sigheter: sælæ ære andelighe ok siællfwiliænde fattughe, forthy at *hymmerighes* righe horæ them til. Æn hwilke som andelighe fattughe ære, thet wisær os *Augustinus* ok sigheter: the ære andelighe fattughe, som loffuæ Guth nar the goræ naghæt got, ok røghæ sik nar the goræ naghæt ont. Ok sigheter *Hugo*: the ære Gutz fattughe mæn som forlatæ *werldenæ* høghfærdh ok anuardhæ sik ij sannæ *ødhmyukt*, ok æy ær fattugher Gutz fattugher man, om han hoghfærdhes, ok æy ær righer *werldz* righer man, om han ælsker sannæ *ødhmyukt*. Ny forthy, som *scriuet* ær, at Jødhænæ høghfærdhædhes aff sin logh, hwilke the æy gønde, ok the waræ aldæra girughest til *werldz* godz, forthy sagdhe the mot *ødhmyukt* ok *werldennæ* forsmæilsæ. Som *scriuet* ær, at Jødhænæ, som waræ niszke ok girughe, the hordhæ hwre *Jhesus* predighedhe mot *werldz* girj ok haduete

CXXVII*

CXXVIII

hannem, thy ær fulkommet ij them *thet scriuet* ær: then som
 tilsyn *haffwer* til nogher *man* mot *sannendennæ* edher, *han* gor
 æy wæl, ok forlader *sannendenæ* for brødhskinnæ, *thet* ær for
 nagræ *werldz wild*, hwilket girughe afftæ goræ, som *propheten*
 kærer: *sannendenæ* ære mislagdhæ aff *mænniskenæ* sonær, ok 5
 forthy wtelykkes the *met* liwghæræ aff *hymmerighe(s)* righe. hwilket
sannendenæ *mænniskæ* ær oppet fore. For hwilket war *Herræ*
 sigher til ænglænæ: *oplaten* *hymmerighes* portæ, ok rætwist folk.
 the som gømdæ *sannende*, skal inga. — *Thridiæ* ær renlichet, til
 hwilket *Christus* manær os ok sigher: sælæ ære the som rene 10
 ære ij hiærtæ, thy at the skulæ *haffue* *hymmerighes* righe, ok
 ære renlifwis *mænniskæ* hwilke sik renlighe haldæ for *hymmerighes*
 righe. Æn vkysche *mænniskæ* the sighe amot renlichet, som
scriuet ær: vkysker *man* hordhæ sniælt *kænnedoms* ordh, ok *thet* CXXVIII*
 skal *misthækkes hannem*, ok *han* wænder sin bak til. Ok thy 15
 skal *han* wene sik grætænde ij pinen ok sighe *thet scriuet* ær:
 ve mech at *jak* ælskædhe *myn* syndughe kotz ok krops lustæ.
 Hær amot ropæ renlifuis *mæn* ok sighe til *Guth*: o *herræ* *Guth*,
 styrk mech ij *thin* *sannend*, ok wt sænt thit liws ok *thyn* *sannend*,
 ok the skulæ ledhæ mech til thit hælghæ biærgh, som ær *hymne-* 20
righe. Thy at *wj* witæ som *scriuet* ær, at *thu* æst sander ok
 lære(r) ok *kænne(r)* os *Gutz* wægh ij rættæ *sannend*.

Framledhes wisær læsten os, at *Jhesus* haffdhe fæm godh
 thyng mot *Jødhænæ* wredhes gæld. Først war, at *han* gømdæ
 sant tholæmodh mot the hønlighe ordhen the talædhe til *hannem* 25
 ok sagdhe, at *han* war een diæffuels *man*, ok annat thelighe lige.
 Aff hwilke *han* siælfwer sigher: *jak* haffdhe mangfald drøwilsæ
 ok ærnædhæ, *jak* hordhe wærstæ ordh ok skændelighestæ. *jak* war
 fangadher ok flængder, ok swa som ij pærsæ pinædher, *myne*
 sinær wt thandes, adhronar sunderslites, ok all *myn* ledhæmot 30
 swunderlødtes, æn *jak* tholæmodhelighe tholdæ ok gik æy ij geen CXXIX
 til ryggæ, wden *jak* framgik thes hetelighere ok bran *met* swa
 stor kærlik til siælene. at *tha* *jak* sa ok wtrønte ok tholdæ all
 hwassæstæ *pinennæ* anbudh ok piner, hwre *meghet* meer *mannen*
 war wiliogher at dræpæ mech, swa *meghet* hetæræ ok wilioghæræ 35
 war *jak* til at tholæ. Ok *mynæ* wenær the saghe mit vansomlighe

æruædhe ok skodde myn hugx gladhelichet til at tholæ, ok thy fulde
 mech mangælangen timæ. Thy som *Paulus* sigher: dœ wj met *Christo*,
 tha skulæ wj lifuæ met hannem, tholom wj met hannem, tha skulæ wj
 styræ met hannem, æn nekom wj hannem, swa at wj wiliæ æy tholæ
 5 genwærdughæ thyng for hans æræ ok waræ synder, tha skal han os
 nekge lønen. — Annet war, at han thigde, tha Jødhænæ kalladha
 hannem Samaritanum, ok thrættæ æy met delæ ordh mot them.
 Ok ther met tha gaff han os æffterdome at saummæledh goræ, thy
 at sua som elden sloknæ, tha træn borttages fran hannem, swa
 10 læghes delæ ordh, nar ænghen swarær til them. Swa som scriuet
 CXXIX* ær, at then tidh træn vanskæs, tha wtslækkes elden, swa tha
 tuskaren ær borttagen, tha hwilæs thrætter ok wænder ijgen at
 kiwæ. Thræt æy ælle kiwæ met twngofulder man ælle deleful, ok
 kastæ æy træ ij hans eld. Thy sigher *Gregorius*: ij ordhæ
 15 retelsæ til wredhe tha ær ærligheræ at fly wredhenæ thighiænde
 æn forwinnæ hænnæ swarænde. — Thridiæ ær at han swarædhe
 sakmodhelighe, nar the sagdhe, at han haffdhe diæffuelskap, ok
 æy met hwas ordh, som scriuet ær, at then man ær hedher
 wærdh som sik skil fran thrættæ ok delæ, ok folskæ daræs mun
 20 tilblandes skænsælz ok smælik ordh, ok blot swar bryter wredhe,
 hart mal opuækker gælskæ, wredhes fulder man opwækker stridh,
 ok then som tholugher ær lægher then opuaktæ, sniællæ männæ
 twngo prydder wisdom, ok folskæ daræs mun opwækker folsko.
 Swa som syntes ij wars Herræ sniællæ ordh ok Jødhenæ folsko
 25 ok smælik ordh. — Fiærdhæ war at han skytte sik for Jødhenæ
 ok bortgik fran them. Tha fulkommedhe [han] thet han bœdh
 apostlone: nar ij æltes wt aff een stadh, tha flyn til een annen.
 For hwilket *Gregorius* sigher: war Herræ talær til os met sin
 CXXX æffterdome, at wj skulæ fly hoghfærdughæ männæ wredhe, æn tha
 30 at wj formughe at sta amot them. Ok thy männær propheten os
 ok sigher: gan bort fran vmildæ mænz hws, ok haffwer ængte
 thet them til horer, at ij skulæ æy insnæriæs ok gripes ij theræ
 synder. — Fæmtæ war at han ijgengalt got mot ont, ok gaff them
 ok tedhe ewerdhelik lifs kænnedom mot the honlighe ordh, ok
 35 sagdhe: hwilke som gome myn ordh ok kænnedom, han skal æy
 smakæ æwerdhelik dodh. Minnen thy then som skadhes aff andræ,

at æy ijeengældæ ont wden got æfter wars Herræ radh, som sigher: ælsken edhræ vuener, ok gorer them godh gertingæ, som edher hatæ, ok beden for them som edher ont gøræ ok swepesak giffuæ. Ok giffwer Paulus got radh ok sigher: giff thyn vuen mat om han hwngræ, giff hannem drykke, om han thørster. Om 5
 thu thettæ gor, tha bær thu gløyændes kol offwer hans hoffweth. Thet ær, at thu giffwer tilfælle til at ælskelichet mattæ optændes ij hans hiærtæ til thech.

Nw scriuæs æn ytærst ij læstenne, at Jødhenæ togo stænæ ok wilde sla Jhesum til dødh met them. Ok thy ær mærkkænde, 10
 at the redde hannem fyræ dødhe. Først wilde Herodes konning dræpæ hannem, tha han war nyfodder. Swa the som nywændæ
 ære til bætring, giffuæ ont æfterdome æller radh til synd, the cxxx*
 dræpæ Christum aff theræ hiærtæ. For hwilket siælfwer Christus sigher: hwilken som nagher aff then mynztæ nylighe omwænder 15
 til bætring, som oppa mech tro(r), giffwer skæmmeliket æfterdome æller radh til synd. hannem tilburdhæ ok waræ bædræ, at een quærnsten bwndes weth hans hals, ok at han nedher sænktes ij
 hassuet. Thet ær, at bædræ ware hannem skøt dø æn længer leffuæ ok flere ledhæ til ont, ok sionkæ thæs diwpere ij hæluedes 20
 beskelichet. — Annen tidh uedher frestædhe Jødhenæ at skiwtæ hannem nedher aff eet hogh klint, at han skulde swa alder swnder krosæs. Æn thy at han wilde æy tha æller swa dø. wtgik han
 wskadder aff theræ hænder. Swa uedherfrestæ nu kættæræ ok trulkonor ok allæ the hæghe tro willære, (som) andelighe hans 25
 ligheme swnderkrosæ. spiællæ the hægghæ tro. Aff hwilke jomfrw Maria sagdhe ste. Birgitte: somlighe mænniskæ bedhes æller letæ
 aff trolkonor ælle trolkarlæ, at the swa skipe met sinæ diæffuel-
 lighet trolskap ok galder ok diæfflæ akallæn, at the mughe barn cxxxii
 afflæ ok fød hæ, somlighe at the mughe hiærtælighe ælskæs aff 30
 them som the wilæ, somlighe at the mughe fa witæ komeskulænde thyng, somlighe at the mughe fa hëlbrygdhe aff siukdom. Ok thy
 allæ the thelighe thyng plæghæ at gøræ æller bedhes aff diæffuel-
 lighet trolmænniskæ the ære hatelighe ok forbænnædhe for Guth. Swa ok hwre længe the bliwæ ij thelighe akt ok skipelsæ, tha 35
 kommær aldrih nagher si[n]ne then hæghe andæ ingiwelse æller

nadhæ ij theræ hiærtæ. — Thridiæ tidh wilde Jødhænæ stenæ hannem som ij dagh sigx. Swa stenæ the Jhesum met ondæ thankæ ok wiliæ, ordh ok gerningæ, ther the goræ mot hannem. Ther aff sigher Beda: hwre mangæ ondæ thankæ nagher tagher
 5 til sik, swa mangæ stenæ kaster han mot war Herræ. Ok kærer *Christus* offwer them ok sigher: hwat ær fulæræ æn nar then som talær sannend slas for munnen met stenæ ok ij sit ænlite, ok høre theræ skændelighe ordh som sighæ: waræ han mannelig, tha hæmpde han sin vræt. Swa goræ the mech, jak
 CXXXI* 10 talær til them met mynæ predigeræ ok the hælge script, ok æn sighe the, at jak tala lyghn. The sla myn mun met stenæ ok næffuæ pustæ, nar the goræ hoor ok mandrap ok lygn, ok sighe: waræ han manlik, ok om han ware alzwaldugher Guth, tha hæmpde han offwer them som hannem gør vræt. Æn jak thol
 15 tholæmodhelighe, ok jak hører them daghlighe sighe, at pinæn ær æy æwerdhelik, ok æy swa besk som sigx, ok myn ordh dømes at waræ lygn. Ok thy then som myn ordh sigher at waræ lygn, han skal nedherflytæ til hæluedes swa som thræk. — Fiærdhætidh korsfæstæ the hannem, swa korsfæstæ the hannem nu andelighe,
 20 som forlatæ dygdhenæ ok fylghe ondskap. Ok ther aff sigher Ambrosius: hwat ær Jhesus wden sannend, fredh ok rætwisæ? ok thy hwilken som forlater sannendenæ for (fals) ok gire skuld ok sundersliter fredhen ok for naghet werldzlicheit gagn æller lön hyl æller loner rætwisæ, hwat synes han annæt at goræ æn stenæ ok
 25 korsfæstæ ok dræpæ Jhesum. Ok sagdhe jomfrw Mariæ til ste. Birghitte: the ophængæ myn søn oppa thet kors som the hæffuæ hannem til redt, nar the akta æy sin Guth æller hans budhordh, ok wanhedbræ hannem, nar han manar (them) met sine thiænæræ at thiænæ sik, ok nar the omwændæ dygdhenæ ij last, at the
 CXXXII 30 wiliæ synde allt til sin liiffs ændæ. Ok the sighæ: swa meghen ær Gutz miskund, at om wj sighe ij war ytærstæ timæ: miskundæ mech, Guth! tha skulæ wj fa miskund. Thet ær æy dygdh at wiliæ synde ok æy bædræ, thy skal theræ pinæ waræ æwerdhelighe, thy at the hæfdhe æwerdhelik wiliæ at synde, hwilket myn
 35 søn, som ser theræ hiærtens akt, reknær for gerning. Thy at swa som the hæfuæ wiliæ swa fulkomnædhe the thet met gerningen,

om han tholde them thet. Ok thy met Jhesu æfterdome, som bortgik fran ondæ ok skiwlte sik, tha skulæ wj skiwlæ os ok gome fran ondæ. For hwilket scriuet ær: sniælder ok klogher Gutz thienæræ ser ont ok skiwler sik. Ok sigher Paulus til Gutz [(t)hiænistæ mænzhughnædh: ij ære dødhe fran werldzlik 5 astundilsæ, ok edhært liiff ær skiult ok holt met *Christo* ij Guth, thy at then tidh *Christus* som ær edhært liiff synes, tha skulæ ok ij synes met hannem ij hymmerighes æræ. Til hwilket then sammæ war sötæ herræ *Jhesus Christus* wærdughes os at ledhæ ok styræ! Amen!

Om palma søndagh.

thessæ hæghe læst hafluæ wj siw mærkelik thyng til kænndom,
wden the siw som sakt war aff ij førstæ søndaghen ij aduent-
enne, nar thettæ sammæ ewangelium war ok læsit. Førstæ ær
CXXXII* at Jhesus wilde siælf wiliænde komma til sin pinæ stadh. Thy
5 sigher *Gregorius*: then tidh Jhesu pinæ timæ nalkadhes, tha
wilde han nalkæs sin pinæ stadh, at hwær man matte aff thy
vndersta, at han tholde æy pinen nødugher wden siælfwiliænde.
Ok sigher *propheten*: Guth fadher satte offwer sin wælsignædhæ
son allæ waræ synder ok ondskap, ok han wor offradher ij
10 dodhen for waræ skuld, thy at han swa wilde. Swa bor os
siælfwiliænde tholæ ondh thyng (for) Gutz æræ ok waræ synder.
Swa giordhe *Eleazarus*, hwilken nødghadhr at brytæ Gutz logh ok
wtwalde hælder ærlighe dodhen æn hatelighe liffluæ, ok gik foræ
siælfwiliænde til pinerne ok sagdhe, tha han them tholde: o
15 herræ Guth, thu som haflwer hælgher wisdom, thu west opinbar-
lighe, at mædhen jak matte frælsæs aff dodhen, om jak haflde
wilit ga aff thyn logh, thy thol jak nu hardhæ lighemens wærk ok
pinæ, ok them thol jak gernæ oppa siælenæ wæghnæ for thyn
ræddughæ. Thy manær *Paulus* os ok sigher: o brodher, blinen
20 stadughæ ij plikt ok thwingd, thy at Guth offra sik edher som
CXXXIII soner. Hwilken ær then søn faderen næfser æy? æn ære ij
wden næfsilsæ, hwas luttakæræ æren ij? tha ære ij horbarn ok
æy sønner. Thy sagdhæ war *Herræ* til *sancte Birghitte*, hwat
han tholde, ok hwat os bor at goræ ok tholæ: ælskæ mech aff

alt hiærtæ, thy at jak ælskædhe thech for, ok jak anwordhædhe
 mech siælfwiliænde myne wvener, ok myn modher ok myne wener
 the waræ ij alzbeskæstæ sorgh ok grat. Nar jak sa spiutit,
 spikænæ, gislænær ok all anner anbudh redhebon, æy thes sidher
 framgik jak gladhelighe til pinen. Then tidh mit howeth war all 5
 blodught *met* thornkronenne ok blodhit flot aldræ wæghnæ, ok om
 myne wvener haffdhe hannæt mit hiærtæ, hælder haffdhe jak latit
 thet sarghæ ok sønderskæræ, æn jak wilde mistæ thech. Thy
 æst thu meghe^t vthæk, om thu ælskær æy mech for swa stor
 kærlik, thy at swa som mit howeth war stwnget ok nedherbøgt 10
 oppa korset, swa skal thit howeth nedherbøghes til ødhmyukt, ok
 for thy at myn øghen waræ fwl *met* blodh ok taræ, thy skulæ
 thin øghen ijgenhaldæs aff lustælighe syn, ok forthy at myn øræn
 fyltes *met* blodh ok hordhæ wbrygdilsæ ok baktalæns ordh, thy CXXXIII*
 skulæ thyn øren wændhes fran skøre ok wquæmelighe talæn. For 15
 thy at myn mun war drikke giffuen *met* beskestæ dryk ok for-
 budhen aff godher dryk, thy skal thyn mun ijgentæppæs aff ondh
 thing ok oplates til godh thyng. For thy at mynæ hænder waræ
 wtraktæ *met* jærnsfiger, thy skulæ thinæ gerningæ, som teknes
 weth hændernæ, wtrækkes til fattughe mæn ok til at fulkomme 20
 myn budhordh. Thinæ feter, som ær thyn astundelsæ, *met* hwilke
 thu skalt ga til mech, korsfæstes ok ijgenhaldes fran syndz lustæ,
 ok swa som jak war pinædber ij allæ myne lemmer, swa waræ
 allæ thinæ lemmer redhæbone til myn thiænist.

Annantidh ær mærkænde, at *Jhesus* nalkadhes sin pinæ ok 25
 dødz stadh ok lot gøræ sik hedher ok konning kallæ, hwilket han
 før flydde. Som *scrinet* ær, at nar *Jhesus* vnderstodh, at almughen
 skulde kommæ ok gripæ hannem ok gøræ hannem til konning,
 tha flydde han oppa biærghit ensammin. Ok ther *met* tha gaff
 han os at vnderstandæ, at hwilken som astunde werldz hedher ok 30
 æræ, the ære lyge them som dømde ære til død. Forthy, som
Augustinus sigher: thæssæ liiffs timæ ær ængtæ annet æn eet
 framlop til dødhen, ij hwilke ængen thols at qwar sta æller senæræ CXXXIV
 ga, wden allæ jæmplighe framthængæs. Ok thy sigher *Gregorius*:
 hwilken som grips aff thessæ liiffs sotelicheet, han ledhes til døden, 35
 swa som om sötæ ænglæ. Thy sigher war *Herræ*, at the formæn

som astundæ hedher the ære ligeræ horrer, æn godhæ formæn,
thy at the swige siælænæ met theræ ondæ ordh ok æfterdome.
Ok thy skulæ the wardhæ luttakande aff allæ theræ synder ok
pinæ, som the togho at styræ, ok theræ skam skal waræ for wden
 5 *ænde, wden the bædræ sik. Ok thy bodh war Herræ een forman*
at rædhes ængen blygh ok astundæ ængen hedher, thy at hedher
dugher ængtæ meer æn blygh, wden at han opwække hoghfærdh
ok mynzsker ødhmyukt, for hwiiket Guth glømes.

Thridiætindh ær, at *Jhesus* tok then hedher meghet ødhmyug-
 10 *lighe, ij hwilken som Bernardus sisher, han tedhe allæ ødhmyugt*
swasom han ij sinæ pinæ tedhe alt tholæmodh, ok gaff os ij thy
odhmyuktenæ æfterdome. Ok thy bedh han sancte Birghitte at
sighe een forman, at wil han fa mynæ nadhæ, tha skal han goræ
thry thyng, først foræ fran sik all hoghfærdh ok werldzlik tilsyn.

CXXXIV* 15 *ok tagha san ødhmyukt. Annæn tidh bortforæ aff sit hiærte all*
giri ok haffwæ all werldzlik thyng swa som eet læn, som een
godhr æmbitzman ther skal goræ syn herræ regenskap. Thridiæ
tidh ware athughul, at han gløme æy sinæ æller sinæ vnderdanæ,
wden rætte them met miskund ok rætwisæ, ok skodhæ myne
 20 *gerningæ som tok opinbarlighe syndæræ ok skæræ quinnær til*
miskund, ok forsmadhe hoghfærdughæ oppa rætwisænnæ wæghnæ,
ok tak san ødhmyukt ij thyn hugh, ok om hænnæ skal myn andz
sotme inflytæ ij thyn siæl, ok werldzlik thankæ wfflytæ, om
hænnæ skal thyn wiliæ wardhæ rørlig ok fulkomen til myn wiliæ,
 25 *ok tha skalt thu tilbyriæ at haldæ thinæ gerningæ for litit ok*
mynæ for meghet. Æn hwat ær san ødhmyukt? sannelighe at æy
aktæ mannæ godhwiliæ æller mottalæn, ok framga at myn ødh-
myuktz wægh som nu ær glønder, æy astundæ øffwerlodhes
thyng, ok lige sik eenfaldughæ mæn. Om thu ælsker thennæ
 30 *wæghen, tha smakæ thech andelik thyng, ok myn pine ok mynæ*
 CXXXV *hælghe mannæ wægh wordher soter ij thyn hwgh. Tha vnderstar*
thu, hwre meghet thu æst skyldugher mænnikenene siælæ. hwilke
thu tokt at styræ, æn for thy at thu æst ophogdher ij høgkt wald
ok thy haffwer thu gire aff waldet, ok hoghfærdh aff hedheren.
 35 *Nedher far thy ok ødhmyugæ thech, ok bedh ødhmyuge mæn*
bediæ for thech, ælle skal jak sændæ thech myne rætwisæ swa

som stridhæstæ floðh ok wtkræfwæ aff thech regenskap til yterstæ skærffuet for gire ok thanka ok ordh ok *gerningæ*, ok wtkræfwæ aff thech the siælæ som jak anwardhædhe ij thine forsyn, hwilke jak siælfwer ijgenlostæ met mit blodh.

Fiærdhætidh ær mærkænde them til warilsæ som werldz 5 hedher astundæ, hwilkeland then hedher omskiftes som Jodhænæ giordhæ (war) *Herræ* ijdagh, hwre han war omwænder met hannem oppa langafredagh. Idagh thiæntæ the hannem met hedher ok wyrðning, ther han kom ridhende oppa asnæn, æn om langafredagh korsfæstæ the hannem ok drapæ met fulæstæ ok skæmme- 10 lighestæ dødh ok saræstæ pinær. Idagh kastædhe the theræ klædher ok palmquistæ vnder asnans foter, som han redh oppa, om fredaghen ræntæ the hannem aff hans klædher ok flængde hannem grymmelighe, ok kronædhæ hannem met hwassæstæ thornkrono. Idagh kallædhæ [the hannem] Israels konning, om 15 fredaghen nekædhæ the sik at haffuæ konning wden kesaræn. Idagh ropadhæ the osanna, som thyder: jak bedher thech, helæ mech! ok tha han war korsfæster, tha sagdhe (the) til hannem met vbrygdilsæ: gør thech siælfwer hel, thy at thu giordhæ andræ hellæ, æn thech siælfwer kan thu æy helle, ok om thu æst Gutz 20 son ok Israels konning, tha faræ nedher aff korset. ok wj wilæ tro hannem. Idagh sagdhe the: wælsignædher waræ han som komber ij wars *Herræ* naffn! æn om fredaghen tha badhæ the borttagha hannem ok korsfæstæ. Ok Jodhernæ sagdhe til Pylatæs: æy æst thu kesarens wen, om thu later hannem los, ok æy 25 haffdhe wj anuordhet thech hannem, wden han woræ een jlgerningisman. Thettæ wilde war sote *Herræ Jhesus Christus* alt swa tholæ ij sik, at hwær mænniskæ skulde witæ, hwre vstadugh werlden ær, hwilke han æy astundæthe, wden flydhe them som hænnæ astundæthe. Swa som scriuet ær: syndugx manz æræ 30 (ær) thræk ok matkæ, thy at kroppen som æræs swnderløses ij muld ok madhka. Idagh ophoghes han ok morghæn finz han æy. CXXXVI thy at han ær omwænder ij sina jordh, aff hwilke han war skapædher. Ok æfter thy at som hans æræ war vwærdhelik ij werldenæ, swa ær hans wanærlichet mangfald giordh ij pinen. 35

Fæmtætidh ær mærkænde, at *Jhesus* then tidh hannem giordhes swa meghen hedher at the bredde sin klædher vnder asnæns foter, som han redh oppa ok swngo hannem høgtidheligét loff, ther wt ij tha giffs os at vnderstandæ, aff hwilke
 5 *scripten* manær os ok sigher: kom ij hwgh ondæ thing ij godhæ thingæ dagh, thy at wis manz hiærtæ ær ther som sorgh ær, ok idrughe for giordhæ synder, ok folskæ daræ hiærtæ ær ther som *werldz* glædhe ær. Thy at som *Bernardus* sigher: ængte dugdhe them fanyt æræ, stakkat glædhe *werldenæ* wald, kotzsins lustæ,
 10 falsæ righedome, mangæ thianæræ, syndelik ok ond gire. Hwar ær nw theræ later ok gammen, hwar kalz, hwar rosn? aff swa store glædhe tha fiællæ the ij storæ sorgh, ok aff swa megen lustæ ij meglæ ysæld, aff *werldzlighe* glædhe fiællæ the ok ij stort nedherfal ok storæ pinæ.

Siættæ tidh ær mærkænde, at *Jhesus* wilde sitæ oppa asna
 CXXXVI^r ryg, som teknæ myugdom ok tholnghæ mænnisker, ok æy oppa wrinskæn hæst, som teknæ høghfærdughe ok wlydughæ ok vtholughe mænniskær. Thy sigher them then hæghe *script*: o herræ Guth, æy ær thyn wilæ ij bæstæ styrk ælle krafft, ok æy thækes
 20 høghfærdughe thech aff ophoffuet, wden odhmyuge ok sagtmodughæ mæuniskæ bon thæktes thech altidh. Thy sigher *Crisostomus*: wælsignædb ær the siæl aff Guth, aff hwilkens odhmyukt annærs høghfærdh skæmmis, ok hwilkens tholamodh wtslække annærs wredhe, hwilkens idhkelichet ok gutheliket æruædhe opuækker
 25 annærs lætiæ. O herræ Guth, hwre hogher thu æst, ok tho ær odhmyukt hiærtæ thit hws. Thu opræter nedher slagbnæ, at the fallæ æy, hwilkræ hogh thu æst. Ok thy æfter wars Herræ budh odhmyuke hwær sik swa meghet meer ij thænkelsæ ok *gerningæ*, hwre meghet meer han wet sik skyldugher waræ at æruædhæ til
 30 Gutz hedher for hans godhgerningæ, han halfwer thech giffuet ok giort. Thy at ther som høghfærdh ær ther ær diæffuelens let, hwilken allæ the *gerningæ* huu met blandæs teer smittughe.

CXXXVII Siwndæ ær, at *Jhesus* walde almughen til at loffuæ ok fylghe sik, ok fol fa aff the waldughe mæn. For hwilket *Paulus*
 35 sigher: o brodher, seen idhræ kallæn, thy at æy mangæ sniælle oppa kotzsins wæghnæ, ok æy mangæ waldughæ, ok æy mangæ

ærlige, æn Guth wtwæl thessæ *werldennæ* wlærdhæ mæn, at han skulæ skændæ *werldennæ* wissæ mæn, ok Guth wtwæl thessæ *werldennæ* wanmaktughæ mæn, at han skulæ skændæ starka mæn, ok Guth wtwæl almughæns mæn ok the som ængtæ reknes, at han skulæ them til ødhmyukt kommæ, som meghet reknes, at 5 ænghen man skulæ høghfærdhes æller æræ sik for hannem. Æy læsum wj, at nogher righer man haffwer foltt Jhesum wden Zachæum, forthy at Jhesus predigedhe for them genwærdugh thyng ok sagdhe swa: we ær edher righe mæn, hwilke hær haffuæ edher hugnædh. Ok æy folde Jhesum wden een loghsniælder man, 10 Nichodemum, thy at Guth holde ok lonte the hæghe tro lønlik thyng for *werldzlige* klokom ok wissæ mæsteræ, ok openbarædhæ them for ødhmyukæ. Ok æy folde hannem wden een waldugher man, Centurionem. Ok wden thessæ *werldennæ* fattughæ mæn wtwalde Guth ok righe ij the hæghe tro ok hymmerighes ærff- 15 CXXXVII* winge, til hwilket war milde herræ Jhesus Christus wærdughes os at ledhæ, hwilken loff ok hedher ok æræ waræ æwærdhelighe!

Amen!

[Aff wars Herræ pinæ.]

Sanctus Marchus ewangelistæ sipher, at *sancte* Jacobus ok *sancte* Johannes apostoli sagdhe til war Herræ Jhesum: o mæstæræ, giff os at wj skulæ sitæ ij thinæ æres righe, een a thinæ høghræ hand ok *anner* a thinæ winstræ hand. 5 Jhesus swarædhæ them: formughen ij at drikke (aff) *thet* storæ karet, som jak skal drykkæ, *thet* ær at waræ mynæ kompanæ ok fylgheræ ij storæ ok mangfaldæ beske piner, som jak skal thola ok beskelighe drykkæ. The sagdhe: wj formughe *thet*. Jhesus swarædhæ them: sannelighe skulæ ij 10 drikkæ mit pinæ kar.

Ok swa drukkæ the ok sannelighe, thy at Jacobus war flængdær ok slaghen ok honlighe halnæder *met* andræ apostolis, ok omsidhe halshuggen for Gutz æræ. Johannes sammeledh flængder, slaghen ok smælighe halnædher ok fordreffuen, ok ij 15 wællændæ olio kar ijkastadher, ok *hannem* war giffuet eter at drykkæ. Ok ij allæ liiffs wadha tha gomde Guth *hannem* wskadder til thes at *han* ændædhe sit liiff æfter meghet ok lantk ærnædhæ. Petrus æfter mangæ pinær, band, svlt ok myrkestowo, ok drak Jhesu pinæ kar, korsfæster. Ok Paulus halshuggen, ok 20 Andrias korsfæster, ok Bartholomeus slaghen. Swa allæ andræ apostoli *met* mangæ handæ dødth dræpnæ. Laurencius ok Win-

enciens drwko *thet*, stekte ok brænde. Ok swa allæ the som Guth thæktos foora *met* fullæ troo genom mangfald drowilsæ ok hardhen dødb til Gutz æræs righe, hwilke nu hafluæ vtallighe glædhe hos sin herræ, thy at the trolighe drukko *met hannem* aff pinennæ kar.

5

Thy, o ærlighe gildbrødher, hwar ij hælzt drykken, hwilke ij edher gilde kallen, hælge Kors gilde, oppa hwilket Gutz søn smakædhe ætikkæ ok gallæ *met* beskæstæ pinæ ok saræstæ wærk, æller ok war Frue gilde, hwilken æn meer æn thry aar ok thrætighe drak ok bar beskæstæ sorgh ij sit hiærtæ, thy at hun foræ 10 wisstæ sin søns kommeskullænde pinær, æller ste. Kæterinæ ælle sta. Margæretæ gilde, hwilke æfter at theræ kæt war *met* flængilsæ ok jærnkambæ alt sunder slitit ok waræ ij myrkestofwæ swæltæ ok ousidhe halsbugnæ. æller ok nagher hælge mæniz gilde, hwilke allæ mangfaldelighe plaghædhe ij jordherighe, ok sitæ 15 CXXXVIII* nu ij æwerdhelikx fridz fæghrind ok ij righe hwilæ ij hymmerighe. Thænken thy ij mænuisæ, om ij hafwæ astundæn ij edher gilde til at tholæ thelik thyng som the tholde, ælle thelik ordh ok gerningæ som the hafluæ. ok hafluæn ij swa, tha mughe ij gifluæ them naffn aff hælge mæn. Ok hafluæ ij æy swa, tha ær edbræ 20 samquæmdh hælder at kallæ drankaræ gilde ok ølfyllæ æn hælge mænnæ gilde ælle siælæ røkt. forthy mædhen ther idhnæs meghet meer buksins fylle æn Gutz hedher ok siælænnæ gagn, ænthot at ij laten nogræ mæssæ sighe, hwilke ok meghet flere edher bwrðhe allighewæl at latæ sighe for mangfaldæ Gutz godhgerningæ, hwilke 25 han gor edher daghlighe, ok for *thet* meglæ godz som somlighe aff edher opbæræ æfter sinæ forældræ. Thy ther til at ij skulæ witæ hwat Guth tholde ok drak for edbræ skuld, ok hwat edher bør hannem ijgen at gældæ, tha høren nu hwilke tolf storbekæræ han drak ij sin pinæ timæ, ok ij hwært theræ thre smabekæræ 30 aldæ beskæstæ *met* mangæ andræ pinær.

Thet forstæ storbekæret ær at the personæ som pinennæ kar drak war Gutz søn, thy at swa ælskædhe Guth fadher werldenæ, at han spærdhe æy sin eenfodde søn, wden anwardhædhe hannem ij dødhen for os allæ. *Thet* forstæ smabekere war hans 35 ærlighet som han forsmadbæ ij *thet* at han som tholde war Gutz

CXXXIX

ok jomfrwene sön, (som) Anselmus sigheter ther aff: Guth (gaff) sin sön hwilken han fødde aff sit hiertæ sik jæmflig, ok ælskædhæ hannem som sik siælfwer, ok then sammæ gaff han Marie, at han skulde Gutz ok Marie sön waræ. Nw forthy at han war 5 alzærligestæ, tha war hannem alzthungast at tholæ swa smælighe wanærlichet aff alzwanærligestæ mæn som alzstingx waræ Guth affgangne, ok the sputtædhe ij hans ænlite. Ok ther aff sigheter Bernardus: o godhe Jhesu, the som thech pinedhe the smittædhæ met theræ sputh thit hedher wærdughe ænlite, hwilket ænglænæ 10 astundæ at skodbæ ok se, ok slogho met alzbeskestæ slagh. — Annær war, at hans signædhæ siæl drøffdhæ for pinennæ aminne, swa som han siælfwer sigheter: myn siæl ær drøffdb til dødhen, swa hardhelighe at sweden nedher ran aff hans ligheme swa som blodzströmæ. — Thridiæ war, at hans jomfrulighe kot war alz- 15 klenæst ok saræst at tholæ. Swa sigheter jomfru Maria: myn sön haffdhe bæstæ ok færskæstæ natwr, thy at aff mech tok han renæstæ ligheme ok bæst skipæder, æn hans skin war swa thynt ok klent, at han flængdes aldrih swa lætlighe at æy wtgik blodhet genstæn, ok ængen haffdhe sua klenen ligheme som myn sön, 20 hwilken som war aff twennæ bæstæ natura, guthdomen ok mandomen.

Thet annæt storbegegæ ær, at han tholde alzhærdhæstæ pinæ, ok ther foræ manædhæ jomfru Maria sancte Birghitte ok sagdhe: o dotter, skodhæ myn sons pinæ, hwilken pine offwergik allæ 25 hælge mæn z pinær ij beskelichet ok wærk. Swa som han siælfwer sigheter: o ij allæ som framfarer at jordherighes wægh, atuakten ok ser, at aldrih war nogher thelik wærk som myn wærk ær, thy manær jak allæ edher som ij jordherighe ære, at ij horen ok sen myn wærk. — Then forstæ smabegeræ war skænlik ordh som the 30 kastædhe mot hannem, thy at han war kallæder forrædhææ, swikære, liwgheræ ok diæffnels man. Ther aff sigheter jomfru Maria: myn sons wuener the sagdhe, at han war forrædhææ ok liwgheræ ok swigeræ, hwilken jak wæl wistæ at waræ ræt wis ok 35 ængen ont gora. — Annær war hardh slagh ok flænger, hwilke han tholde. Som jomfru Maria sagdhe til ste. Birghitte: myn sons

CXXXIX*

CXL

vwener the flængde hans ligheme, som ren war aff hwæriæ synd
 ok smittæ, swa grymmelighe at jak sa hans ligheme slaghen ok
 flængder alt til reffuen, swa at hans reeff syntes bar, ok æn thet
 som beskeræ war at see, nar giislærnæ igendroghes, tha ristædhes
 hans kot ok slitnædhe aff them swa som jordh forardh. — Then 5
 thridiæ war alzhardhæstæ pinær, hwilke han tholde oppa korset,
 som jomfru Maria sagdhe ste. Birghitte: thornkrønæ sattes oppa
 myn søns hoffueth, swa at hun nedher gik mit oppa ænlitit, swa
 hardhelighe ok thranglighe, at mangæ blodzstrømæ nedher rwænæ
 wnder hænnæ om hans ænlite, ok fyltæ hans har ok øghen ok 10
 mun ok skæg, swa at thet alt saman syntes ængtæ wden blodh,
 adhrønæ ok sinærnæ ij hændernæ ok foternæ waræ swunderstungnæ
 ok slitnæ aff jærnsþigenæ, aff hwilke wærken whugnelighe ingik til
 hans hiærtæ ok modde thet met vtholighestæ wærk ok beskelichet,
 ok ater wt fran hiærtet ok ij sinernæ ok ij hans saræ lemmer 15 CXL*
 met syrghelistæ wærk. Æn forthy at hans hiærtæ war alzferskæst
 ok bæst sammankommit aff bæstæ natwr, thy stridde liiffuet ok
 dødhen længe mællæn them, ok swa længdes liifnet mællæn
 beskestæ wærkæ. Aff thessæ thre sigher ok Bernardus swa: o
 go[dhe] Jhesu, hwre sotelighe thu omgikt met mænniken, ok hwre 20
 vwærdugh thyng thu tholde aff them met hardh ordh ok hardhæræ
 slag ok alzhardhæstæ korsins pinæ.

Thridiæ storbeget war, at han tholde pinæ ok wærk offwer
 all sin ligheme, som propheten foræspadhæ: aff hans fotsins illi
 ok til jæssæn ær ængtæ heelt oppa hannem, æn allæ wæghnæ 25
 ær saar ok blanæth ok thrudden ok plaghe. Thessæ forstæ sma-
 begere war, at han pintes offwer all sin ligheme ij langlik. Ther
 aff sigher Bernardus: skodhæ aff fotsins il ok til jæssæn allæ
 wæghnæ ær grætelikt pinæ ok allæ wæghnæ wærk. — Annær
 war, at han tholde pinæ offwer allæn sin ligheme ij bredblik aff 30
 giisllæ slag, som sakt ær, ok wtthænilsæ. Aff hwilket jomfru
 Maria sigher: then tidh myn søn gik til pinennæ stadh tha slogho CXXLI
 somlighe hannem oppa hans hals ok somlighe ij hans ænlite, ok
 [swa] hardhelighe tha war han slaghen, at æn thot at jak sa æy
 then som slo, tha hørdhæ jak granlighe slagsins liwd. Ther æfter 35
 the grympe pinær grips myn søn, ok [the] wtthandæ hannem oppa

korset ok tilfæsstæ først hans høghræ hand til korset, hwilket boret war foræ jærnsfigenæ, ok stwngo ther jærnsfigen genum handenæ, ther som benet war hardhæst, ok wt thandæ sidhen ok droghe met rep, til thes hun raktæ thiit som korset war boret, ok 5 nedher droghe hans foter met rep. — Thridiæ war, at pinene ingingæ diwplighe ij hans ligheme, thornkronen in til hiærnen, jærnsfigene genom hændernæ ok foternæ, som sakt ær. For hwilket Bernardus sigher: o mildæstæ Jhesu', eensammen kærlik bant thech, eensammen kærlik hiolt thech ok korsfæstæ thech, 10 hwilken thech drogh wt aff hymmerighe ok ij werldenæ. O mildæstæ Jhesu, war ysæld ok thin miskund ok thyn kærlichkeit som thu haffwer til os, han sargiordhæ thech ok drap thyn ligheme ok wt thwingde thyn wælsignædhæ siæl aff hannem. O, met hwre 15 ængxlighe ok heterbrænnende ælskoghæ thu omsæmpnædhæ os, hwre watn ok blodh vtflot aff hiærtet ok blodhet vtthrængdes aff kōtet ok siælen skildes widh lighemen. Pinennæ diwplighet war ok ij thy at han war swa starklighe stungen genom sidhenæ, at spiwtet kloffde hans hiærtæ ok gik nær genom andræ sidhenæ.

Fierdhæ storbegeræ war, at han tholde for annærs brut ok 20 æy for sin eghen. Ther aff sigher Guth fadher met propheten: jak lot sla myn son met piner for mit folkx synder, æn tho at han giordhe æy ont ok æy war swæk ij hans mun. Ok sigher jomfrw Maria: myn son syndædhe aldrigh ok thoc bar han allæ mænniskæ synder, ok doo swa hardbelighe for sinæ vuener som 25 for sinæ æener. Thet førstæ smabegeræ war, at han for vtronæ mæn ok wrætuisæ pinædes, thy at ij hans dødz timæ jæuædhe allæ om, at han war Guth, wden jomfru Maria. Aff hwilket ste. Petrus sigher: Jhesus doo for waræ synder, rætwis for wrætwisæ, at han skulde os offra Guth. — Anner war, at the gaffwæ hannem 30 wrættæ sak ok skuld, the sagdhe, at han haffdhe forbudhet at gifflæ kesaren skat, hwilket han æy giordhe, ok æn tho at the 35 wistæ, at han haffdhe belæt mængæ siwge ok gifflæth dōdhæ liiff, æy thes sidher sagdhe the til Pylatum, tha han sagdhe, at han kunnæ ængen sak finnæ met hannem, the swarædhe: waræ han æy ilgernigis man, tha hafdhe wi æy anuordhet thech hannem. — Thridiæ war, at the ijgengulde hannem ont for got, thy at

han haffde wtuall Jødhænæ til meere wærdughet æn noghet
 annet folk. Han gaff them bæstæ land ij allæ werldennæ war, han
 wiste them sin wilæ *met* prophetenæ, ok han frælstæ (them) afftæ
 aff liifs wadhæ. han waldæ sik een jomfrw til modher aff theræ
 slækt, han *predigedhe* ok giordhe jærtেকnæ for them. Æn for 5
 thessæ godhgeringæ ok mangæ andræ tha wilde the ængeledh
 latae hannem leffnæ. æn (the) beddes aff domæren tha han wilde
 gefue Jhesus los. æn the beddes een mandræpæræ til liif, ok
 Jhesum til korsins død. Swa goræ nu mangæ ledhæ ok for-
 bannædhæ synder mot Guth, hwilke han gor mangfalde godh- 10
 geringæ *met* syndughe mænniskæ. Som ste. Paulus sigher, at
 the annen tidh korsfæstæ Gutz son ok haldæ hannem for gab ok
 bon. Ok nu mædhen then som forwanz *met* twa æller thre
 witnæ at haffnæ brutit Moysi logh han skulde do wden all mis-
 kund, o hwre meghet hardhæræ pinæ the forskulde som forsma 15
 Gutz son *met* thet at the syndæ mot hans budhordh. Ok thy
 kærer Guth rætwislighe *met* propheten offwer syndughe mænniskæ
 ok sigher: hwat æy ijgengældz ont for got, thy at the groffwæ
 graff for myn siæl swiglighe ok lønlighe, ok sattæ for mech mangan
 dødz forsat. CXLIH*

Fæmtæ storbeget war, at hans pinæ rokteræ waræ optænde
 mot hannem aff forthænker ondskap. ok the sagdhe. som spat
 war aff them: kommen ok thænkom forrædilsæ thankæ mot
 hannem Gutz son, ok slaam hannem *met* tungonnæ, thet ær (*met*)
 skændelighe ordh. ok akttom ængtæ all hans ordh. Ok thy kærer 25
 Gutz son for sin fadher offwer them, ok sagdhe: thu west all
 theræ radh mot mech til myn død. — Thet forstæ smabegeræ
 war, at æfter thy som læsten sigher, at mæssternæ ok klærkæne
 ok loghwisæ mæn the giordhæ mæst til hans død, æy thes
 sidher at the saghæ at han fulkommedhæ alt thet som scriuet war 30
 aff Gutz son. Ok thy sagdhe han til them: ranssagher the hælghæ
 script. for hwilke gomæ ij wænten edher at faa æwerdeliket liif, CXLIH
 thy at hun bær witnæ aff mech. Thy om ij trodhæ Moysi som
 hænnæ skreff, tha throdhæ ij ok mech, thy at han skreff aff mech.
 Swa kærer Jhesus nu at syndughe mænniskæ tro æy hannem, 35
 som han sigher ij ste. Birghitte ahørænde: om the trodhe, hwre

lustelik æwerdhelik glædhe ær, tha girnædhes the æller astundædhæ ænglæ wden mech, om the trodhæ at jak ser ok wet ok forma all thung, ok at jak kræffwer rætter dom aff them, wden jæff haffdhe the ledhæ weth werldenæ ok ræddes meer at syndæ for 5 mech æn for mænnisken. — Annær war, at hans dødz røgtæræ giordhe thet æy aff barndoms brædzsko, thy at the waræ aldrænæ mæn ij Jodhæ allmughen, hwilke dødz radh samanlagdhæ mot hannem aff forthænkte ok fulkommen ondskæ. O hwre mange nu syndæ sammæledh mot Guth, æy aff barnslighe ønskæ wden aff 10 fordømelighe ok gamble syndæ sidhuænniæ, ok mæst drankæræ ok skørlifnædz mænnisken. For hwilket *Augustinus* sigher: the mænz jlzskæ som korsfæstæ Gutz søn synes at waræ fulkommen ij allæ ondæ, æn there ondskæ ær meræ som æy wiliæ rætwislighe

CXLIII* 15 Gutz søn war korsfæster. — Thridiæ war, at the swa som ij nogræ mattæ thrængde ok nodde domeræn til *Jhesu* dødth, thy at tha *Pylatus* lette tilfælle at latæ hannem løs, tha ropædhæ the ok sagdhe: æy æst thu kesæræns wen, om thu giffwer hannem kwit. O hwre mangæ swa lakkæ nu andræ til synd met roff, met styld 20 ok skørliffnædh ok drukkenskap, ok mangæ andræ synder, hwilke allæ som *Bernardus* sigher, at the skulæ waræ swa kompænæ ij pinen som the waræ samholdughe ij synden, een pinæ skal them opswælghe, hwilken een ælskoghe samanbinder ij synden. Ok som *Jhesus* sagdhe sta. *Birgitte* aff een fordømdh mænniskæ, at 25 diæfflænæ skulæ goræ hannem beskelichet for sötinæ af fotzsins il ok til iæssæn, at han skal tholæ swa mangæ pinær, hwre mangæ mænniskæ han ledde ij fortapelsæ, swa gar ok fleræ them som andræ lokkæ til ont, hwat the ære hælder gildes drinkæræ æller andræ wden the bædræ sik. Æn thy ær wær mangæ fylghe

CXLIV 30 thy andræ til synd, at the rædes meer mannæ omtalæn æn Guth, mot hwilke war *Herræ* sigher: rædhes æy mannæ wbrygdilsæ æller hadz ordh.

Siætte storbegetær ær, at han tholde smælighestæ pinæ ok dødth ij mangæ mænniskæ asyn, tha som megen almughe war 35 saman kommen om høghdighes dagh, widærlæ, draghen om gatunar fran een domaræ ok til annæn, openbarlighe hædder, sputtædher ok

gabbadher, ok wdraghen aff stadhen, ok bar sit kors *som* rouære ælle thiuff. — *Thet* førstæ smabegere war, at *han*, *som* ær ærænnæ konning offwer allæ konning ok waldzsins herræ offwer allæ herræ, korsfæstes mællen twa rouæræ, kronædher *met* thornkronæ, at *han* skulde domæs ilgerningis man offwer allæ andræ-*onde* 5 *mæn*. *Thettæ* foraspadhe *propheten* ok sagdhe: Gutz sön anuardhædhe sik ij dødhen, ok reknædhes ælle skipædhes *met* ilgerningis mæn. — Annær war, at swa *som* læsten sisher, the *som* korsfæste waræ *met hannem* ok talædhe vbrygdhelighe til *hannem*, swa at een theræ sagdhe: æst thu Gutz sön, tha gør thech helæn 10 ok os, hwilket thy thungaræ war at høræ, at *han* wiste sik vbruttelik ok them brutlighe. — Thridiæ at *han* tholde ij sinæ modher asyn ok somlighe sinæ kæræstæ wener, hwilket meghet *oktæ hans pinæ*. Ok ther aff sagdhe jomfrw Maria sta. Birghitte: then tidh *myu* sön stodh oppa korset ij saræstæ wærk, tha sa 15 *han* sinæ wener grætændæ, hwilke hælder hæddhe wilit *met hans* hiælp hæffuæ tholt the pinæ ij sik ælle brwænet æwerdhelighe ij hælwite. æn at see *hannem* swa pines. The sorghen *som han* hæddhe aff sinæ weners sorgh gik offwer allæn wærk ok sorgh *som han* tholde badhe ij ligheme ok hiærtæ, swa kærlighe æl- 20 skedhe *han* them. O mænniskæ, hær skulde thu idhelighe thænkæ oppa ok sighe *met* ste. *Bernardus*: jak skal amynnæs æmædhen jak lifswer, hwre meghet æruædhe ok modhæ *myu* sote *Jhesus* tholde, predighe [nde,] gangande, wogænde, a bonæ standænde, grætænde, nêdstadder, warkunnænde, forsatter aff Jôdhænæ tholande. Ok hwre 25 *han* tholde vbrygdilsæ, gabbilse, sput ok slagh ok hardhæ jærns pige.

Siunde storbeget war, at *han* fan ængen liisæ. Thy at *som Bernardus* sisher: wilde *han* hwilæ ælle stydiæ sik with hændernæ ælle fôternæ, tha slitnædhæ kotit ok skinnit ok sinernæ, swa war ok om *han* thrængde laken til hardhæ korset, ok thy mædhen 30 *han* hæddhe ænge studh wden sar ok wærk, tha fan *han* ængen liisæ æller hwilæ. Blygx thy ok skæms mænniskæ, *som* vndergiffwer thech all kotlik lustæ, ok at losstes ij kræselik mat ok offwerflødhes dryk, nar thu west at thyn skapræ doo ij thelik pinæ. Ok blygis ij høgghærdughe mænniskæ at hoffueræ ij 35 høgghærdughe klædher, tha thu ser thyn skapæræ hænge oppa

korset *met* naknæ sider. Ok blygis ok skæmmendes girughe mænniskæ, at jordhæs ij jordzlige thingæ gire, swa som muluærpe ij jordhenæ, tha thu west thyn Guth at haffue flyt allæ jordheriges æghær, ok æy wilde han do oppa jordhene, wden opp i wædhret.

5 — *Thet* førstæ smabegere war, at ængen hugnædhe hannem, hwilket (*han*) kærer ok sisher: jak lette naghæn then mech matte hugnæ, ok jak fan hannem æy. Swa kærðhe *han* ok sta. Birghitte ahørænde, at mangæ ære nu ij jordherighe the som hannem goræ thelek drøwilsæ *met* theræ synder, som the giordhæ hannem ther

10 hannem pintte, ok fa ære the som hannem goræ hugnædh. —

Annar war, at *han* hordhe mangæ bonlighe ordh, nar somlighe sagdhe: gor thech siælfwer hel, om thu æst Gutz son, far nedher aff korset, ok sommæ sagdhe: han giordhæ andræ helæ, ok sik

CXLV*

15 tha faræ nedher aff korset ok wi wiliæ tro hannem. Hwilket *han* æy wilde goræ, æn thot at *han* *thet* wæl formatte. Ok ther *met* tha gaff *han* os æfterdøme mot wbrygdilsæ. Æn nu kærer *han*, at mangæ flængæ hannem *met* wthol, thy at the wiliæ æy tholæ eet ordh för *hans* skuld. — Thridiæ war, at *hans* kænneswenæ

20 forlotæ ok flydhæ fran hannem, ok swa war *han* aff allæ lighemelighe hiælp forlaten, at *han* noddæs for pinennæ ængxlige meklichet at sighe til Guth sin fadher: myn Guth, myn Guth. hwj forlost thu mech! Ok Jødhænæ sagdhe: Guth forlot hannem, søkin thy æfter hannem ok gripin *han*, thy at ængen ær then

25 hannem frælsæ. Swa kærer *han* ok *met* propheten, at mangæ forlatæ hannem ok sighe, at the forloto mech lifuænde wanz keldo, *thet* ær aldæ nadhæ keldo. Ok thy forlatæs there siælæ aff Guth, som Bernardus sisher, forthy at siælen forlot Gutz ælskoghe for werldenæ ælskoghe ok ketzins lustæ, thy skal hun

30 forlates vsul aff Guth, ok anuardhæs diffænæ æwerdhelighe pinæskullænde ij hælæte.

CXLVI

Attende storbegere waræ the huassæ ok smælighe anbndh som reddes til *hans* dødh, aff hwilke smæligest war, æn thot annær waræ huassaræ, at *han* war sputtæder ij sit ænlite. Swa

35 som *han* kærer ij scriptennæ: the blygdhes æy at sputtæ ij mit ænlite. Ok sisher *han* annær stadh: jak wænde æy mit ænlite

fran them som awitædhe mech ok sputtædhæ a mech, jak gaff them myn krop at sla hannem ok mynæ kinder the som them nappædhæ ok slitæ ok riffwæ. — Aff thessæ thre smabegeræ, hwilke som waræ war sotæ herræ Jhesus Christus meghet beske ok storæ at drikke, som han (siælfwer) sagdhe sta. Birghitte: 5 Jødhænæ giordhe mech threggæ handæ pinæ kæn ij mynæ pinæ, først træt, met hwilket jak war korsfæster ok flængder ok kronadher, annæn tidh jærnet, met hwilke the ginom stungo mynæ hænder ok foter, thridiæ tidh gallæns dryk, hwilken the gaffuæ mech at drykke. Sidhen skænde the mech ok sagdhe, at jak war 10 flater for myn død, hwilken jak tholdæ gernæ, ok kallædhæ mech liwghæræ for myn kænedom. Thelighe ære nu mangæ ij werldennæ ok fa gæræ mech hugnædh. The korsfæstæ mech met then wilæ the hafue til synden, the flængæ mech met theræ vthol, thy CXLVI* at ængen wil tholæ eet ordh for myn skuld, the kronæ mech met 15 theræ høghfærdhz kronæ, met hwilke the wilæ waræ hoghræ æn jak, the stinge mynæ hænder ok foter met ilhærdzskene jærn, nar the ropæ sik aff sinæ synder, ok ilhærdhæ sik at the skulæ æy rædhes mech. For gallæn offræ the mech drøwilsæ, for pinennæ, til hwilke jak gik glædhelighe, tha sighe the mech at waræ flater 20 ok liwghæræ.

Nindæ storbegere war, at han tholde smælighestæ død ij then stadh som mit war ij werldenæ ok tilsøkning war aff all landen, som scrivet ær, at ij hans pinæ timæ bygdæ renlifwis mæn ij Jerusalem aff huario thy uaffnkunnoghæ land som vnde 25 hymmilen ær, ok han giordhæ mankønsins helsæ mit ij werldennæ, ther til at thet som Jødhænæ reknædhæ hannem til smælichet thet skulde openbaræs til hans æwerdhelighe æræ, som thet nu ær opinbaræt. — Then førstæ smabegere war, at han war skæmder ij mangæ stadhæ. Først ij yrtegarden, hwor han wor fangædher 30 ok bunden, ok ther næst ij prestæ høffdingens hws, hwar mangæ sagdhe, at han war brutlik til død, ok sputtedhæ ij hans ænlite, CXLVII ok slogho hannem a hals ok ij ænlite, ok badhæ hannem sighe hwilken theræ hannem slo. Ok ij Herodes hws, hwar prestæ høffdingænæ kærðhæ offwer hannem, swa som han waræ een 35 ilgerningis man, ok Herodes met sit hærskap forsmadhæ ok

gabbadhe hannem ok lot foræ hannem ij hwit klædhe for haadz skuld. I Pylati hws war han for hon skuld forðher ij rødh klædhæ, ok met thorn kronadher ok met knæfal forhædder, ok kallædher Jødhæ konning, ok met rørkæp a sit howth slaghen ok
 5 ij sit signædhæ ænlite sputtædher. — Annær war, at han wor korsfæster ij wærst luktænde stadh aff mangæ ilgerningis mannæ rutnæ kroppæ som ther woræ fordæruedhæ. Aff thessæ ok andræ flæræ the pinær som han tholæ, therom sigher *Bernardus* swaa: hoffweth, hwilket som hedhræs met wyrdhning aff ænglænæ, stingx
 10 met hwassæ thornæ. fægherstæ *Christi* anlite gors fwlt aff Jødhænæ sput, the oghen, som liwsære ære æn solen, myrktes ij dødhen, the øræn, som horæ ænglæ sang, hørdhe gab ok hadh, næsænæ kændo ledhæ lokt, ok munnen, som talædhæ søter kænne-
 CXLVII* dom, smakædhe ætikkiæ ok gallæ, hændernæ, som skapædhæ
 15 hymmilænæ, wthandes oppa korset ok ginom stungos met jærns-
 spige, alder lighemen slos ok flængdis, sidhen genomstax met spiwtet, foternæ, hwilke palder hedhræs, the korsfæstes. Æn hwat skal jak meer sighe! ængte bleff helt oppa hannem wden tungan, at han skulde bediæ for syndughe, ok at antwardhæ sin modher
 20 ste. Johanni. — Thridiæ ær, at han war nakgen høgt oplyffter ij wædhrit pa korset, at allæ mattæ see hans skam ok nækt. Æn thet the thænkte geræ hannem til skam, thet wændæ han milde-
 lige til waræ helsæ. Thy sigher *Bernardus*: *Christus* opfoor høgt ij wædhret. at han mattæ sees aff allæ, han ropædhæ
 25 maktelighe, at han matte aff allom høræs, han lagdhe grøtelighe taræ til ropit, at mænniken skulde warkunnæ hannem.

Tinde storbegetæ war timen, thy at ij sammæ timen som han frælstæ Jødhænæ aff thrældom ok wtledde them ginom rødhæ baffuet ok inledde them ij bæstæ land, tha korsfæstæ the hannem.
 30 Thy kærer han ij *scriptennæ*, at Jødhæ almughe kalladhe mænnæ-
 mot mot hannem. — Thet første smabegeræ war, at han tholde pinæ ok dødth ij glædhes timæ om høghtidhis dagh nar mangæ waræ
 CXLVIII samman komnæ ok allæ glæddes, wden the met hannem syrgdæ
 ok grætæ. Swa glædhes nu mangæ mæst om høghtidhes daghæ
 35 ij theræ drøk, som *scripten* sigher: drykkænde lustelighe drykkæ, smordhe met bæstæ smørlse som ær werdzlik hugnædh, ok tholæ

ænge sorgh for war belære pinæ. — Annæt war, at han tholde længe, swa som han sigher *met propheten*: jak war flængder allæn daghen ok jak tholde for thech mænniskæ skænsæl allæn daghen ok swa allæ nattenæ, thy at han war fangen om thorsdagx quælden. ok do pa korset fredaghen om midhdagh. — 5
 Thridiæ war, at *werlden* kændæ hannem æy, wden drap hannem for godhæ *gerningæ* ij sammæ timen om aret som han haffdhe skapat hænnæ. Aff thy sigher læsten: Gutz søn war i *werlden*, ok *werlden* war skapadh om han, ok *werlden* kændæ hannem æy. Swa glædz ok nu mænniken ij theræ kæte ok gløine Gutz pinæ, 10 swa som *Bernardus* sigher, ok siælfwer *Christus* kærer offwer them ok sigher: thu æst mænniskæ ok haffwer blom[s]ter krono pa thit hoffuet, ok jak Gutb stingx *met thornkrono*. Thu haffwer dyræ handzskæ pa thinæ hænder, ok jak jærns pige genom mynæ hænder. Thu hoffueræ ij skinænde klædber, ok jak war besput- 15 CXLVIII* teder aff *Herodes* ij hwitæ klædhe. Thu danzær *met* thinæ foter, ok jak ærnædhæ *met* mynæ foter. Thu wtrækker thinæ hænder ij dandz pa korswise for glædhis skuld, ok mynæ hænder woræ wtraktæ oppa korset til vbrygdilsæ. Jak syrgdhe ok wærkte oppa korset ok thu glædz ij *werldennæ*. Thu haffwer bart bryst ok 20 sidho til fanytæ æræ, ok myn sidhæ war genom stungen for thinæ skuld. Nw æn thot thu haffwer giort swa megheet (mot) mech, tha omwænt thech til mech, ok jak wil taka thech til mech.

Ællifte storbegere war, at æn tho at hans pinæ formattæ allom hiælpæ ok allæ ijgenløsæ, tho wiste han mangæ them tha 25 waræ ok skulde kommæ, som them skulde ængte dughæ for theræ ondæ *gerningæ* skuld, hwilket hannem pinædhæ beskeligheræ æn alder then wærk som han tholdæ ij sin ligheme. Swa som han kærer ok ropa, som *Philippus* sigher til mænniken: o mænniskæ, see hwat jak tholde for thech, see om nogher timæ tholde noget 30 theligen wærk som then ær aff hwilken jak pinæs. Jak som do for thech ropær til thech: see pinæn aff hwyilke jak pinæs! see jærns pigenæ, aff hwilke jak genom stingx! Ok æn tha at mech ær swa megheet wærk wden til, tho ær sorghen ok wærken meer . XCLIX innau til, aff thy at jak seer, at thu akter ængtæ alt thet jak thol 35 for thech. — *Thet* førstæ smabegeræ war, at mænniken aktadhæ

æy hwre dyrt wærdh for theræ aterløsen war wtgiffwit. Aff
 hwilke dyrlichet *Petrus apostolus* sigher: o mænniskæ, ij skulæ
 witæ, at ij ære æy ijgenløstæ aff idhræ fanytæ syndæ ongangilsom
 met forgangeliget gull æller silff, wden met vsmittædhæ lambsins
 5 blodh *Jhesu Christj*. Ok sigher *Paulus*: ij ære kopte met stort
 wærdh, ærçer (thy) Guth ok bæren hannem wærdbelighe ij edher
 ligheme. O hwre the vwærdhoghe ære hannem at bæra, som
 idhelighe dyrkke sin bwk for Guth, thy at the fyllæ hannem met
 lustælik mat ok dryk, mædhen all wætzskæn ok blodhet war wt-
 10 flutit aff saren wt aff hans ligheme ok inælfue, swa at hans bugh
 thrængdes intil hans bak, swa som at han æy hæfdhe inælfue. Ok
 thy som *Bernardus* sigher: *Christus* græt oppa korset, thy at æn
 tho at hans pinæ hæfdhe fornat allom hiælpa, thoç halp hun faa
 mænniskæ. — Annær war, at swa som *Christus* siælfwer sigher:
 CXLIX* 15 ængen hæffwer mere kærlik æn at han giffwer sik ij dødhen for
 sinæ wenær som han giordhæ, hwilket hannem ijgengældz aff
 mangæ som han kærer ij scripten ok sigher: the sattæ ond thyng
 mot mech for godhgerningæ ok hat for myn ælskelichet. Swa
 sagdhe han ok ste. *Birghitte*: mangæ hatæ mech ok mynæ ger-
 20 ningæ, ok myn ordh regnæ the at waræ sorgh ok fafænge, æn
 diæffuelen omfæmpnæ the ok ælskæ, ok alt thet the geræ for
 mynæ skuld, thet geræ the met motkorran ok beskelichet, ok
 ælskæ werldennæ swa renlighe at the aldrigh thrætæs ij hennæ
 thiænist, wden ære altidh brænnende ij hennæ ælskoghæ, ok
 25 hæffuæ æy brænnende kærlik til mech. Thy then tidh the ropæ
 til mech æfter dødhen ok sighe: Guth miskundæ os, tha ære the
 æy wærdughe at horæs, ok æy wærdughe at inga ij mynæ æræ,
 thy at the wilde æy fylghæ mech sin herræ til pinennæ. — Ok
 thy ær nu thridiæ smabegere at faa wiliæ fylghæ hannem til
 30 pinen, æn thot ste. *Petrus* sigher: *Christus* tholde pinæ for os,
 ok lot edher æfterdomæ at ij skulæ fylghe hans fot spar. Ok
 ther aff sigher *Augustinus*: *Christus* wtualde hardhæstæ ok smæ-
 CL lighestæ dødth, at hans thiænistæ mæn skulde æy rædæs dødhen,
 hwilket the nu litit ælle ængtæ aktæ, som idhelighe wæfiæs ij
 35 drukkenskap, til hwilke war Herræ sigher met propheten: we
 edher som opstanden arla til at fylghe drukkenskap ok til at

drikke alt til quælden, at ij skulæ snakkæ ok hete megheñ fafænghe, ok mangæ handæ lek ok danz tha ær ij edher gildæ ok øfyllæ, ok forthy skodhæ ij æy Gutz gerningæ ok thænkæ æy hans handæ gerningæ, hwre waldelighe han edher skapædhe, ok hwre milde-
 lighe han edher ijgenløstæ ok beskelighe, hwre kærlighe han thol 5
 edher ok oppæhalder, ok giffwer edher mangfaldæ godhgerningæ, æn thot at ij synde mot hannem. Ok forthy at ij synden ok ij skodhen æy Gutz godhgerningæ thy oplot hælüete sin kæfft wden
 nogher ændæ ok the fooro thiit nedher som starkæ waræ til
 drukkenskap ok for andræ synder, ok the som sik ophogdhæ met 10
 høghfærdh, ok the som sik ærædhæ ælle rosadhæ aff theræ ond-
 gerningæ. Nw mædhæn Guth sigher them ve som drikkæ til
 quælsins, hwre megheñ syrgeligheræ ve skal tha them wardhæ som
 afftæ drikkæ wt offwer midiæ nat. Atuakten thy, kære brøðher,
 som war Herræ radher, at edher hiærtæ ælle ligheme thyngins 15 CL*
 æy aff ofwerata ok drukkenskap ok thessæ liiffins omsorgh, at
 æy komme dedzsins dagh bradhelighe offwer edher, wden waken
 idhelighe ok bediæn til Guth, at ij mugheñ wærdhelighe kommæ
 for hannem, tha han wil edher kallæ.

Tollste storbeget war, at han tholde pinæ offwer all sin 20
 ligheme wden til ok innæn. Swa som han siælfswer sigher ij
 scripten: the ginom groffuæ mynæ hænder ok foter, ok talde all
 myn been ok mynæ inæluæ brunnæ aff wærken wden all hwilæ
 ok roo, ok mit skin swartnædhæ oppa mech, ok myn been wis-
 nædhe ok thorkædhes for brænnende wærk. The oplyfste theræ 25
 munnæ offwer mech ok skændelighe taladæ til mech, the slogho
 mynæ kinder. Myn wüen sa til mech met rædhelighe øghen, ok
 jak ford(h)om riger war bradhelighe nedherslagheñ. Han hiolt mech
 om halsen ok brøt mech ok satte mech swa som skotbakka. Han
 omkringaff mech met sit spiwt ok sarghædhe mynæ lænder, ok 30
 wtgøt mit innærstæ inæluæ blodh ok wætzkæ pa markenæ ok
 spardhæ mech ængte. Han skar ok hiog mech saar oppa saar.
 ok fiøl oppa mech som kæmpæ. Mit ænlite throtmædhe aff grat CLI
 ok myn øghen myrktes. All thessæ thyng tholde jak wden mynæ
 handæ wranglichet, mædhen jak haffdhe renæ bønæ til Guth. — 3
 Thet forstæ smabegere war, at hans pinæ war aldræ skæmmelighest

æfter *werldzlik* dom mot *männæ* høghfærdh. Hwar aff the sagdhe som hannem korsfæstæ, som scriuet ær: *fordømom* hannem met fulæstæ dødth. — Annær war, at han war fattuger mot *männæ* gire. Thy at som scriuet ær: the *rouædhe* ok affordhe hannem
 5 aff sinæ klædher ok skifte them mællæm sik. Ok sigher han siælfwer aff sin fattudom: swa som ræffuæ hawæ graffwæ at byggæ ij, ok hymmelsins foghlæ hafluæ redhæ, ok *jomfrunnæ* sön hafluæ ængte at bøghæ sit hoffwth til. — Thridiæ war, at hans pinæ som før ær sakt ok æn skal sighes war alzarast mot *mænniskænæ*
 10 kæte ok skørlustæ. Aff thessæ thre sagdhe *Christus* ste. Birghitte: diæffuelen syndædhe thre lundom mot mech. Først høghfærdhæthes han aff thy at jak hafluæ hannem wæl skapt. Han syndæthe ok ij giri, met hwilke han wilde æy atenæst waræ mech jæmffnlige,
 CL1* wden girnades waræ offwer mech. Han syndedhæ ok ij lustæ,
 15 met hwilke han lustædhes swa meghet at myn Guthdoms æræ, at han hafluæ *gernæ* dræpit mech, om han hafluæ format thet, ther til at han hafluæ mat styræ ok radhæ ij myn stadth. Ok thy fiæl han aff hymmerighe ok opfylte *werldennæ* met thessæ thre synder ok smittædhæ *mænket* met them. For hwilket jak siælfwer tok
 20 mandom ok kom ij *werldennæ* at jak skulde met myn ødhmyukt til ængtæ gøræ hans høghfærdh, ok met myn fattudom omkulsla hans gire. Ok jak vnder gik ok tholdæ hardhæstæ korssins pinæ, at jak skulde fordrifwæ ok forændæ hans ledhæ ok *vmannelighe* lustæ girilse, ok oplata hymmerighe met mit hiærtæ blodh for
 25 *mænniken*, hwilket for synden skuld war ijgenlukt for them, om the wilde gøræ ther til swa meghet som the formughe. Æn nu syndæ *mænniken* mot mech, swa som diæffuelen syndædhe før. The høghfærdhes aff fagher ligheme som jak skapædhæ ok gaff them, the astundæ righedomæ, hwilke jak wil æy giffue them, the
 30 flytæ swa ij *vguthelighe* ok *vmanlighe* ketzlustæ astundelsæ, at om
 CLII thet waræ them mögheliget, hælder drapæ the mech æn the wilde mistæ theræ *vguthelighe* lustæ, ælle tholæ myn ryghelighe dom som them forstar for theræ synder. Thy skulæ the fagbræ kroppænæ ok limer som the høghfærdhes aff, dræpæs met swærdh
 35 ok spiwt, som scriuet ær, ok slites ok ætæs aff diwr ok foghlæ. Thet godz som the *sammansankadhæ* mot myn wiliæ skulæ andræ

hortrouæ ok the skulæ fattughæ waræ. For theræ vgutelighe ok vquæmmelighe lustæ, tha misthækkes the swa myn fadher ij hymmerighe, at han wærdughæs æy at takæ them til sit ænlitis asyn. Ok forthy at the mech gernæ wilde dræpæ om the thet formatta, thy skulæ the anwardhes ij diæfflenæ hænder ij hæluete, at han 5 skal dræpæ them *met* æwerdhelik dædh. Æn tho ær them hymmerighes tilgang oppen, æmædhen the lewæ, om the wilæ omskiftæ ok bædræ sit leffneth, tha kan jak gøræ domen mildæræ.

Sanctus Jeronimus fan ij ærlighe Jødhæ bøger
fæmtæn teku, hwilke som skulæ wardhæ
fæmtæn daghæ for domædagh.

Første daghen skal hafuet opresæ sik fæmtæn alnæ offwer allæ
bærg hæ høgdh ok skal standæ ij sin stadh swa som mwr.

CLII* Annær daghen nedher siwnker thet swa at thet næpelighe
synes.

5 Thridæ daghen skulæ all stor ok vnderlik haffsins diwr giffue
rygheliket rwt ok thut til hymmelen synlighe oppa haffuet.

Færdhæ daghen skal haffuet ok watnet brænnæ.

Fæmtæ daghen skulæ yrte ok træ giffue blodughæ dog.

Siættæ daghen skulæ allæ bygningæ fallæ.

10 Siwndæ daghen skulæ stenhallæ samman stötæs ok slas.

Attundæ daghen skal all jordhen fallæ.

Niændæ daghen skal jordhen jæmnæs.

Tindæ daghen skulæ mænniskene wtga aff theræ skiwl æller
hws, swa som galnæ æy formughæ at tala een til annær.

15 Ælliftæ daghen skulæ dødhæ mænniskæ ben opsta ok standæ
oppa theræ graffwer.

Tolliftæ daghen skulæ nogræ stiærner synæs swasom fallæ.

Thrættændæ daghen skulæ allæ lenændæ mænniskæ dø, at
the mughe met the ferræ dødhe opsta.

20 Fiørtændæ daghen skal jordhen brænnæ wdentil.

Fæmtændæ daghen skal wordhæ ny hymmil ok ny jordh. ok
allæ mænniskæ opstandæ aff dødhæ.

Thy ær mærkænde at Gutz dom, hwilken swa ryghelik tekn forega, ær meghet rædhelik. Ok besynærlighe for siw thyng. Først forthy at all skapt thing kærer tha offwer syndughe mæn-^{CLIII} niskæ. Som *Johannes* sisher: ængtæ hafluæ wj at swaræ, nar hymmil ok jordh, sool ok mane, wædher ok watu, daghæ ok 5 næter, ok all werlden skulæ sta til witnæ mot os, storlighe røghe os. Thy at the thiantæ os ok wj thiantom æy Guth, hwilken them skapædhæ. Ok thy sisher *Job*: himlænæ, som teknæ ænglænæ, skulæ openbaræ syndugx manz ondschap. ok jordhen skal opsta mot hannem ok røghe hannem, ok alt thet som lønliket war ij 10 hans samwit skal openbart wordhæ, ok han skal nedher draghes ij pinær ij Gutz wredhes dagh. Ok sisher *Augustinus*, at siællfwer Guth skal tha sighe til syndughe mænniskæ: jak foor nedher ij werldennæ aff hymmerighe, ok jak tok mandom for edhræ skuld, jak omgik met edher meer æn thrætighe aar. Jak tholde hadh 15 ok spot ok vbrygdilsæ for edher, jak war flængder ok fangen ok bunden. jak tholde hardhæ pinær ok grymmen dødh for edher. All thessæ thyng wisten ij ok forsmadhen ok retten til wredhe met allæ edhre makt.

Annæn tidh ær mærkændæ, at ij hans ræt wisæ dom bøghes 20 Guth æy til at miskundæ them som do ij dødhelighe synd for ^{CLIII}* nogher bønæ. Som scriuet ær: *Domarus* wredhe skal æy spara syndughe mænniskæ ij hæmfidennæ dagh, ok skal æy lydhæ noghers bøn, ok æy taga mæstæ gaffuæ for theræ aterløn, som do ij then wiliæ, at han wilde syndæ dødhelighe. Ok sisher war 25 *Herræ* om the syndughe: the skulæ ropæ ok jak skal æy heræ them, the skulæ opsta ok letæ æfter mech ok skulæ æy finnæ mech, thy at the hatædhæ plikt ok synde bædring, ok togo æy myn ræddughe ok lyddæ æy myn radh, wden dantadhæ ok mot korradhæ allæ mynæ næfst. Thy skulæ the nu ætæ sinæ frukt, 30 thet ær at taga skyldughæ pinær for theræ ondgeringæ.

Thridiætindh kan ængtæ lønæs ij then domen, thy at Guth wet all thyng, som *Paulus* sisher: æy ær naget skapat thing vsyn- likt i Gutz asyn, wden all thing ære bar ok openbar ij hans øghen. Ok ær scriuet, at war *Herræs* øghen ære meghet liwsæræ 35 æn solin, omkringskodhændæ allæ mænniskæ wæghæ ok gervingæ,

ok seer theræ hiærtæ ok allæ the lønlighe dele som ij them ære.

CLIV Ok ær *scriuet*, at mænnisken ser the thing som openbar ære, ok Guth seer hiærtet.

Fiærdhæ tidh tha opuækæ all skapet thyn^g til sinæ wuener
5 hæmd, ok sigher *scripten*: war Herræ, thyn skapæth thing thiænæ
thech sinou herræ, skulæ hetelighe gryumæs til at pinæ vrætwisæ.
Ok sigher hæghe *script*, at swa som skapædh thing wændæs
hæghe mænniskæ til godhe, swa skulæ the wændæs syndughe ok
vmildæ til ondæ. Ok ære diæffuelslighe andæ, hwilke skapædhæ
10 ære til syndughe mænniskæ hæmd, ok ij theræ ondschap tha stad-
fæstæ the theræ pinæ offwer them, ok skulæ wgtiwæ ok fuld-
kommæ offwer them hans wredhe, som them skapædhæ. Ok eld,
hogh ok hwngher ok dædh, all thessæ ære skapt til hæmpd, ok
diwr ok eterormæ, iærn ok swærdh the domæ syndughe til dædh.

15 Fæmtæ ær, at ængen forma at krænkæ æller ijgenkallæ then
dom, som hynnerrighes konning skiper. Som the hæghe *script*
witnær: hwær then dom som konningen skipær ok stadhger ær
æy loffliket at omskiftæ. For hwilket war Herræ sigher ok teknær
met swærdh sin vaterhaldughe dom, hwilken han giffwer offwer
CLIV* 20 them som fordømes. Hwær mænniskæ skal witæ, at jak wtdrogh
mit swærdh aff sine sliidh wgenhaldheliket. Gwtz dom liknæs weth
swærdh, thy at swasom thet skil nogher lim fran kroppen, swa
skil Gutz rætwisæ dom forbannædhæ siæl fran hannem. For
hwilket the hæghe *script* manær os ok sigher: flyn wden
25 swærdhet met jdrughæ ok *scriptæmal* ok bædring, thy at swærdhit
ær ondschaps hæmpnæræ, ok wten at swærdhit ær Gutz dom.

Siættæ ær, at then domen ær vthollik ok vflylik, swa som
scriuet ær, at syndughe mænniskæ skulæ sighe til bergen ok
stenhallænæ: fallen offwer os ok skylin os aff domaræns ænlite,
30 som sitter oppa domstolen ok aff lambsins som teknæ Gutz søns
menlæsæ mandom, thy at theræ meglæ wredhes dagh komber, ok
hwa skal fornugha at sta? Tha fulkommæs thet *Gregorius* ok
fleræ kænnefædher sighe: o hwre thrange ondæ mannæ wæghæ
wordhæ til at vnfly, hwar wredhe domæren ær ouan til, ok
35 hælnete opit nedhen til, oppa høghræ hand røghænde synder, ok
oppa winstræ hand wtallighe diæfflæ, ok wden til omkring all

werlden brænnende *met* alt *thet* ij hænnæ ær. ok innæntil bitænde ok awitænde samwit for giordhe synder. Tha skal vmøgheliget ^{CLV} waræ at fly ok vtholiget at sta, tha som war Herræ sigher, at mænnisken skal gøræ regenskap aff hwært *thet* fanytæ ordh som the taladhæ. Ok, som *scriuet* ær, skal war Herræ spyriæ ok 5 ræknæ edhræ *gerningæ*, ok opletæ ok ranzsaga edher thænkelsæ, the som æy ære rensadh *met* idhrughæ ok wiliæ til at bædræ. Ok som *Bernardus* sigher skal war Herræ kænnes gørænde dømæ, hwilken thu tholande vræt aff syndughe wetz æy æller aktæs aff them. Tha skal alder then timæ them war giffuen ij werlden 10 wtkræffuæs aff them, hwre the *hannem* opnøttæ.

Ok ij *thet* siwndæ skal war Herræ fulkommæ *thet scriuet* ær ij læstinnæ ok sigher: gan bort forbannadhe, ij æwerdhelik eld som diæffuelen ær redder ok hans ænglæ, ok tha skulæ the ga ij æwerdhelighe pinæ, ok rætwisæ mæn ij æwerdheliget liiff. 15 Tha, swa som *scriuet* ær, skal alzwardugher Guth hæmpnæs offwer them ok sökæ them pa domædagh ok giffuæ eld ok madhkæ, som ær diæfflænæ ij there kæt ok siælæ. at the skulæ brænnæ ok kænne pinæ for wden ændæ. Ok som *propheten* sigher: theræ ^{CLV*} madh som them sliter skal aldrigh dø, ok theræ eld som them 20 brænnær skal aldrigh wtslækkes. Ok thy sigher *Bernardus*: o hwilken grath. hwilket thut, hwilken sorgh tha wordher, nar vmildæ mæn skulæ skilies *fran* hæghe mænz wærdskap ok Gutz asyn, ok skulæ anwardhes ij diæfflænæ wold, ok skulæ ga *met* them ij æwerdhelik eld ok ther at waræ, æ for wden ændæ, ok skulæ 25 leffue ij sorgh ok grat, ok langh wtkastæ *fran* hymmerighe, ok skulæ pines æwerdhelighe ij hæluete, ok skulæ aldrigh see liws, aldrigh fa swalæ æller lisæ, wden pines ther om thusandæ thusandæ aar, ok aldrigh thædhen frælsæs. Hwar aldrigh thrætæs then som pinær ok aldrigh dør then som pines, wden swa opnøter elden ther 30 mænniskene siæla, at the altidh gømes til ny pinæ. Swa gøræs ok skippes ther pinernæ, at the altidh opnyæs.

Æn hwre grymmelighe diæffuelen tilbinder sik fordømdæ siæl, *thet* syntes *sancte* Birghitte, hwar een diæffuel sagdhe til eennæ siæl: kom til mech æy *met* kærlik wden *met* hat, thu fikt sær- 35 lighe fordeel for mech, thy at thu wast aterløst *met* Gutz sæs

blodh ok æy jak. Æn for thy at thu forsmadhe Gutz kærlik, thy
 CLVI omwænt thit hoffueth til mynæ foter, ok jak skal taga thinæ foter
 ij myn mun, ok warum swa samanfegdh swa som the mæn,
 hwilke anner swærdh haffwer ij aanners hiærtæ, ok annær kniiff
 5 ij annærs inæluæ. Thu stik mech met (thyn) wredhe, ok jak
 skal stingæ thech met myn ilzke. Ok for thy at jak haffdhe
 hoffueth, som ær vnderstandelsæ, at hedhræ Guth, om jak haffdhe
 wilit, ok thu foter, som ær styrke, at ga til Guth, ok thu wilde
 æy, thy skal mit rædhelighe hoffueth opnøtæ thinæ kaldæ foter.
 10 Thu skalt wden ateruændæ opswælghes, ok tho æy opnøtæs, wden
 opnyæs til pinæ for wden ænde. Samman foghe ok os met thry
 rep. Førstæ ware ij midia, met hwilket thyn naflæ ok myn
 sammanfeghes, swa at mit blæsænde dragher thu mit eter ij thech,
 ok nar thu ander, tha skal jak draghæ thyn inæluæ ij mech. Ok
 15 thet ær wæl wærdhskyldugt, thy at thu ælskædhe meer thech
 æn thyn genlæsæræ, swa som jak ælskædhæ meer mech æn
 myn skapæræ. Ok met annet rep sammanbindes mit hoffueth ok
 thinæ foter, ok met thet thridiæ thit hoffueth ok mynæ foter.
 Sidhen syntes then samme diæffuel at haffue thre huassæ
 20 klør oppa hwær sin foth ok sagdhe til siælene: forthy at thu
 CLVI* haffdhe øghen til at see liiffsins wægh, ok samwit til at skodhæ
 mællom ont ok got, thy skulæ tua mynæ klør inga ok genom-
 stingæ thyn øghen ok thridiæ skal inga ij thyn hiærnæ. aff hwilken
 thu skalt swa quællies, at thu skalt alder waræ vnder mynæ foter.
 25 Thy at thu wast ther til skapadher, at thu skulde waræ myn
 herræ, ok jak thyn fotapal. Thu fikt ok tw øron til at høræ
 liiffsins wægh, ok mun til at talæ siælænæ nyttelicheet, æn forthy
 at thu forsmadhe at talæ thinæ siælæ helsæ ok høræ, thy skulæ
 tua annen myn fotz klør inga ij thyn øron ok thridiæ ij thyn
 30 mun, aff hwilke thu skalt swa pines, at all the thyng skulæ thech
 waræ alzbeskæst som thech syntes før söt waræ, nar thu syndædhe
 mot Guth. Ok genstæn thet war sakt, tha sammanfegdhes siælænæ
 hofueth ok foter ok naffe met diæffuelsins hofueth ok foter ok
 naffe, som før ær sakt, ok swa sammanbwnden nedher swuko
 35 the badhæ ij hæluetis diwp, ðk tha hørdhes een røst ok sagdhe:
 o hwat haffwer nu siælen aff all sin righedom? wisselighe æy

wden skadhæ! hwat aff sin hedher? sannelighe æy wden blygdh!
 hwat aff sin lustæ gire? sannelighe æy wden pinæ!

Nw mædhen Gutz domæ ære syndughe mænniskæ swa CLVII
 rædhelighe grymme ok hardhæ æfter dødhen, tha ær os radheliket
 at lydhæ the hæghe *script*, hwilken som mænær hwær waræ ok 5
 sigher: tilredh rætvisænæ fore domen, *thet* ær at thu mænniskæ
 bædræ rætwislighe thina synde, for æn thu kallæs for Gutz dom,
 swa at thu fult gøre for høghfærdh *met* ødhmyukt, for awnd ok
 wredhe *met* kærlik ok tholæmodz saktfærdughet, for drwkkenskap
 ok skærliffnæth *met* renligx aterhald, for lyghn ok mang talan 10
met sannend ok thystæ, ok swa aff allæ andræ synde. Ok tillæg
 thina siæl fulkommen jðhrwghe ok ræt *script*æmal, hwilket som
 ær bæsstæ lækedom for dødzsins siwkdom, ok spær thech siælffwer
 grannelighe ok ranzsakgha thit samwit fore domen. Ok tha skalt
 thu finnæ miskund ij Gutz asyn, hwilken miskund war sötæ herræ 15
Jhesus Christus lata os finnæ ij syn dom! hwilken som waræ
 loff ok hedher ok æræ æwærdhelighe! Amen!

Þu tekur ære til andelík dæð,

thet ær, at siælen ær skyldh weth Guth, hwilken hæznæ liif ær,
ok bunden til hæluedes dæðh.

CLVII* **F**ørstæ ær, at meræ ælskæ skapth thing æn skapæren.

5 Thet andræ ær, at mænnisken wannytiær skapæth thing
ok Gutz godgerningæ sik til syndh.

Thridiæ ær, at mænnisken lustæs ij synden.

Fiærdhæ tekn ær iduhet ok klokhet at syndæ, som Jeremias
propheta sipher: the ære wisæ at gora ont, ok the kunnæ æy
10 gora got.

Fæmtæ ær at gløma Gutz godhgerningæ, swa som war
Herræ kærær met propheten: mit folk haffwer glømt mek ok jak
skal giffwæ them ij glømskæ ok ij æuærdhelighe skam ok blygdh.

Siætæ teknet ær ilhærdzskæ amot Guth ij thy at mænnisken
15 wil æy beghia sik til got, som sancte Job sipher: theræ hiærtæ
ær hart wørdhet som steen.

Siwndæ ær at draghæ andræ til synd ok fordømsæ.

St. Bernardus sipher, at for thre handæ
sak skuld tha halder the hæghe kirke høgthidh aff hægghæ mæn.

20 Først ær, at mænnisken skal skæmmæs ok blyghes at the
leffue æy swa guthelighe ok æy ij swa hægghet leffneth som
the giordhe.

Then annær saken ær, at mænnisken skal taghe guthe[li]ghet
CLVIII æfterdøme af theræ hægghæ leffneth. Mænnisken ma wæl blyghes

at hun følger æy hælge mænniske leffneth æfter, thy at the waræ mænniskæ som wy. The leffdhæ ij fastæ ok ij stort aterhold, ij ødhmyukt ok ij tholamod ok ij allæ dygdhe fulkommelsæ. Tha wy læggæ wart leffneth oppa wægskalænæ ok skodhæ thet, tha finnæ wy thet, at wart leffneth ær ligeræ diæfflenne leffneth 5 æn hælge mæns. ok forthy mughe wy wæl sla wart hoffueth nedher ok skamma os.

Then thridiæ saken ær at wy skulæ fly til hælge mæns hiælp ij theræ høgtidher. thy at som st. Pauel sigher, at wy formughom æy at fanga een godher thanka aff os siælfuæ æn 10 sidher meer.

Hwilken mænniskæ som wil taga

Gutz hælge ligheme han skal hafluæ fæm godh thing.

Først skal han skodhæ hwat han siælfwer ær, æller hwat han skal taga, thet ær sander Guth ok man, som hafluæ skapt 15 hymil ok jordh.

Thet andræ mænniken skal hafluæ thet ær guthelichet ok ødhmyukt, for then skuld at then som han skal taga han ær aldræ hælghet ok opbørlsæ til all hællichet. Ok thy met aldræ CLVIII* størstæ guthelichet tha skal mænniken anamæ sin Guth til sik, 20 ok rensæ sik aff allæ synde wrenlichet met angher ok graat.

Thridiæ ær war wwardughet mot hans storæ wald. Thet ær at mænniken skal hafluæ guthelik ræddughe ij thet at swa fult eet creatur skal gaa fram ok taga til sik alzwaldugher Guth ok herræ. Ok mædhen thet swa ær at een wren man, som 25 hafluæ fallet ij træk waræ wwardugher at sta ij een kæsærs asyn, hwre meghet meer ær armæ syndughe mænniskæ wwerdugher at taga Guth til sik. Æn tho at ligeuæl skal mænniken thænkæ at Gutz miskund ok nadhæ ær størræ æn waræ synder æller wwerdughet. 30

Thet fiærdhæ ær kærlichet ok hiærtens astundæn mot hans aldræ størstæ godhet, ok thy skal mænniken meghet waktæ sik at han æy ganger fram at taga Gutz ligheme met hiærtens

wguthelichet æller slemhet, ij hwilken som ær høgkstæ godhet ok
wbegripelik sœtme og hugnædh. Ok thokkes *thet* wnder at wara
at *mænnisken* smæltær æy bort ij guthelik kærlichet, tha han
CLIX tagher *thettæ* hællighestæ sacramentit. Ok thy bør *mænnisken*
5 at skodhæ Gutz pinæ om hun wil optændes ij guthelik kærlik
ok astunden.

Thet fæmtæ ær guthelighe ok kærlichetz bønæ ok ødmyukt
mot hans mildhet for sik ok for andræ, thy at *thettæ* sacramentit
ær for then skuld stadfast at *mænnisken* skal bedhes nadhæ aff Guth.

10

**Then som Gutz ligbeme wil taga,
han skal haaffuæ siw godh thing.**

Thet førstæ rættæ tro. *Thet* andræ ær syndæ anggher. *Thet*
thridiæ ær at prydhæ sik met godhæ dygdher. *Thet* fiærdhæ ær
at giffwæ til allæ them som naghæt haaffuæ wlighe giort mot han-
15 nem. *Thet* fæmtæ ær ødmyukt. *Thet* siætæ ær guthelik ok
brænnende astunden til at taga sin Guth ok kæræ herræ. *Thet*
siwndæ ær at *mænnisken* skal haaffuæ guthelichet ij sit hiærtæ til
sin Guth ok herræ.

20

**Item hwilken som wærdhelighe tagher Gutz ligbeme,
han faar siæx god thing.**

Thet førstæ ær, at allæ nadhelighe synde forgiffues *bannem*.
Thet andræ ær, at hans siæl wordher siw sinnæ skærære
æn solen ær ij *hummilen*.
CLIX* *Thet* thridiæ ær, at meræ rensæs *mænnisken* aff sinæ synder
25 aff thy at hun tager Gutz ligheme, æn at hun ællers rensædhes,
ok brwænne thrætighe aar ij skærsele eld.

Thet fiærdhæ ær, at *mænnisken* far framgang ij godhæ
dygdher.

Thet fæmtæ ær, at meræ goth faar *mænnisken* ther aff, æn
30 hun fastædhe hwær dagh.

Thet siætæ ær, at alt *hymmerighes* hærskap glædz aff *hannem*, ok *Guth* fadher sigher: jak glædz, at jak skapædhæ thænnæ *mænniskæ*, ok *Gutz* søn sigher: jak glædz, at jak aterløste *hannem* aff æwerdhelik dødth, then hælge and sigher: jak glædz. at jak ma hwilæs ij *hannem*, ok hans ængel sigher: o *herræ Guth*, jak 5 thakkar thek, at thu skykkedhe mek til at thiænæ thessæ siælænæ.

Mærkænde ær,

at siælænæ dygdher ære ælleffwæ,

hwilke hun skal haffuæ, om hun skal konnaæ til *hymmerighes*.

Thet forstæ ær at ælskæ *Guth* ower al thing ok fly syndenæ.

Thet andræ ær tholamod i drøffwilsæ ij all motgang. 10

Thet thridiæ ær at haffnæ renlichet ij siæl ok ligheme.

Thet fiærdhæ ær at forsma fafængæ æræ ok forgangelik thing. CLX

Thet fæmtæ ær san ødmyukt ok stygges weth all bøghfærdh.

Thet siætæ ær at ælskæ sannendenæ ok fly lygnenæ.

Thet siwndæ ær at fly ok staa mot allæ wredhe ok gælsko. 15

Thet attændæ ær at ælskæ allæ ok fly awndenæ.

Thet nindæ ær at fly allæ fawidzsko ok ælskæ guthelik wisdom, hwilken som ær at grætæ sina synder ok *Jhesu Christi* pinæ ok antuordhæ *Guth* all sin wiliæ, ok ængtæ gøræ, thænkæ eller tala wden *thet* som *Guth* thækkes, ok altidh æstundæ at 20 konnaæ til *hymmerighes* righe.

Thet thindæ ær, at *mænniskene* siæl skal nedherstuppæ kropsins lustæ ok wiliæ.

Thet ælleptæ dygdhen ær at owergiftue all wærlz gire, ok omfæmnæ godhwiliælighe fatikdom for *Gutz* skuld. Ok thy sigher 25 *Basilius* ij sin *regula*: o myn kæræ doter, thessæ dygdhenæ ma thu raslighe faa, om thu glomer alzstinx wærlidenæ fafænge ok hænnæ astundæn, ok at thu halder kærære ok dyrære *hymmerighes* righe æn jordherighes thing, ok æn thyn eghen wiliæ ær stadfæster ij *Gutz* budhordh, ok thænkær thu dagh ok nat oppa 30 *Gutz* hardhæ dom.

Item six thing
skal mænnisken hwær dagh thænke,
om hun wil kommæ til hymmerighes glædhæ.

Thet førstæ ær, at hun skal thænkæ oppa Guth, ok lustæs
 5 ij hannem.

Thet andræ ær, at thænkæ oppa Gutz pinæ, ther til at
 mænnisken skal waræ thollugher ij all drøffuelsæ ok motgang.

Thet thridiæ ær, at mænnisken shal thænkæ oppa dødhen,
 swa at hun redher sik wæl til mot hannem.

10 *Thet* fiærdhæ ær, at thænkæ oppa hæluetes pinær, hwilke
 diæffuelen haffwer reth sinæ thianæræ.

Thet fæmtæ oppa dommadagh, ij hwilken wy skulæ geræ
 rekenskap af allæ waræ gerningæ, ordh ok thænken.

Thet siætæ oppa hymmerighes æræ, hwilken Guth giffwer
 15 them som stadughe æræ ij hans thianestæ.

Item skalt thu mærkkæ, mænniskæ,
at loghe æller kætæ ær thek mangfoldelige skadhælighe.

Thet førstæ ær, at hun gør mænnisken andelige blindæ, ij
 20 *thet* at hun ængeledhes akter sin tilkommændæ wadhæ.

CI.XI *Thet* andræ ondæ ær, at kætæ æller fafængt glædhæ ledher
 mænnisken til meget ont, swa som forrædhæren gør, han loffwer
 faghert ok tho børsær han ij ændælyktenæ forrædhelse.

25 *Thet* thridiæ ær, at kætæ ok werldzlige glædhæ missthækkes
 Gutz uener, ok ær kætæ ij them som æy haffuæ Jhesu Christi
 kærlikhetz tekn.

Thet fiærdhæ ær, at kætæ ær størstæ wægh til allæ dødhe-
 lige synder.

30 *Thet* fæmtæ ær, at kætæ ær een heth astunden til andelik
 død.

Thet siætæ ær, at æ thæs større kætæn ær, thes meræ
 skeper hun mænnisken til wredhe ok brædzkæ.

Thet siwndæ ær, at kætæ ok fafængelighe glædhe the sines aff daræ at waræ wissæ, æn the som saktfærdughe ok godhæ ære aff Guth ok Gutz wener ære, the haldes for een daræ.

Thet attændæ ær, at kater ok fafænglighe glædher han haffwer tekn at hans hiærtæ ær belakt met mænga wnyttelighe 5 thankæ, ok at han ær redhebon at baktalæ andræ.

Thet nindæ ær, at hwær then som sik først giffwer til kætæ, han far næpelighe aterwændæ aff loslat senth æller aldrig.

Thet tindæ ær, at kætæ gør mænniskene wanskelighe ok CLXI* wstadughe ok omskiptelighe, nw til wredhe ok nw til glædhæ.

Thet ællefte ær, at kætæ gør mænniskene wanskelighe til godhæ dygdher ok opløfter mænniskene hiærtæ til diæffelsins gab, ok thy mænniskæ, tha skalt thu skodhæ thinæ gerningæ ok rættæ them æfter Gutz wilæ ok fly til hans hiælp. 10

Mærkændæ ær,

at søndaghen skal haldæs hælligher ij siw handæ motæ.

Thet førstæ ær, at mænniskene skal hafuæ andelighe ro ij Guth.

Thet andræ ær, at owerghiffuæ sin eghen wilæ ok gøræ 15 Gutz wilæ.

Thet thridiæ ær, at mænniskene skal øffuæ sik ij andelik setmæ ok hwgnædh.

Thet fiærdhæ ær, at hun skal haffuæ renlichet ij siæl ok ligheme. 20

Thet fæmtæ ær, at hun skal haffuæ aterhaldh aff kropsins lustæ.

Thet siættæ ær, at lata aff all ærfuedhes gerning.

Thet siwndæ ær, at gemmæ sin mun af fafængæ ordh.

**St. Gregorius siger,
at høgfærdhen ær fyræ faal, swa som ær:**

CLXII *Thet* førstæ, *thet* ær at *mænnisken* thænkær sik noget got at haffue aff sik siælfwer.

5 *Thet* andræ ær at thænkæ sik at haffuæ aff Guth noghet goth for sinæ forskulden.

Thet thridiæ ær at rosæ sik ther aff at hafuæ *thet han* æy haffwer.

Thet fiærdhæ ær, at wiliæ eenkænnelighe synæs ij allæ sinæ
10 mædhffærdher, ij ordh ok ij *gerningæ* ok ij sin klædher ok ij allæ andræ forgangelighe thing, ok forsmar andræ.

Item ær mærkænde, at høghfærden ær innen til ok wden. Then indre kallæs høghmodh. The ytre kallæs fafæng æræ, ok thessæ syunes wden til. Ok aff thessæ tuænnæ tha fødhes siw
15 dotter. — Then førstæ dotter ær wlydnæ. Then andræ ær trættæ, swa at *mænnisken* met sit roop wil winnæ. — Then thridiæ ær at rosæ sik. — Then fiærdhæ ær skrimten at wiliæ synæs godher wden til for *mænnisken*. — Then fæmtæ ær strænghet, *thet* ær at nar nogher naget illæ æller misgør, ok tha
20 orsakar *han* sik ok wil æy synæs at haffuæ ille giort. — *Thet* siætæ ær missæmmiæ, ok *thet* ær then tidh naghæt talæs æller sigx, tha ær han genwærdugher ther amot, at *han* skulæ synæs at haffuæ wunnet. — Then siwnde dotteren ær at oppafinne naghæt *thet sôm* ær siælsint ij ordh ok *gerningæ*, ij klædher ok
25 ij all *annar* thing.

**Item ær mærkænde,
at høghfærdhen haffwer tolf trapper.**

The førstæ trappæn ær forwite ok *thet* ær een stor last ij *mænniskene* hiærtæ ok samwet. Ok *thet* ær, at hun wil alt
30 ransaka ok alt domæ, alt witæ, alt sporiæ, ok glømmer sik siælfwer.

Then andræ ær hwghsins wstadughet ij godhæ.

Then thridiæ ær whøffueslighe glædhe ok løslat.

Then fiærdhæ trappæn ær roos.

Then fæmtæ ær eenkannelichet ok eenbændæ.

Then siættæ ær at lata sik haffuæ hedher, loff, wald, fordel ok wærdhning for alla andræ.

Then siwndæ ær *met* dyrffue at fortrestæ sik. 5

Then (attændæ) ær at orsagha sik ok wæriæ sin ondschap.

Then nindæ ær flærdh ok skrymptæn ij skriftæmal.

Then tindæ ær genstridh som ær ij trættæ ok ij hwassæ ordh ok swa ij swar, ok wiliæ ææ sinæ trættæ fram haffuæ. CLXIII

Then ællæftæ ær at fryllighe gøæ snødhæ *gerningæ* ok 10 hafwæ fræselichet ij synden.

Then tofftæ ær sidhwæniæ ij synden.

**Wideskullændæ ær,
at affwuden haffuer fæm dötter.**

Then førstæ ær hath, *thet* ær at wiliæ nagher ont ok æn-15 geledhes naghet got.

Then andræ ær at glædhes aff sin jæmcristins motgangh æller skadhæ.

Then thridiæ ær wredhe ok harm aff sin jæmcristins wælfærdh.

Then fiærdhæ ær at rwnæ mællæn wener til at gøæ mis-20 sæmiæ mællæn them.

**Weteskullænde ær,
at wredhe hun fødher aff sik siæx dötter.**

Then førstæ ær kratz, ok ther *met* vnderstandes alder then skadhæ ij ordh ok ij *gerningæ* ther nagher mænniskæ gors aff 25 (wredhe).

The andræ ær pøsningh æller ophæffuelsæ ij sit hiærtæ, nar thankane oppøse hwghen til hæmdh.

The thridiæ ær smælichet, ok gaar fram aff een onder wiliæ ok *met* ophogdhæ røst, aff wredhe at wiliæ hæmffnæ sin haarm 30 ij sin wredhe.

The fiærdhæ ær at lasstæ nagher *annær* ij *annærs* ahørendæ.

The fæmtæ ær misfærm, *thet* ær at hæffnæ sin harm *met* wtraktæ tekn.

The siætæ at hattæ ok spottæ *met* wredhes edher.

5

Item lætiæ hæffwer attæ dötter.

The førstæ ær onskæ, *thet* ær then tidh nar nagher ælskær ondh thing, ok hæffwer ther til lwst.

The andræ ær at ælskæ hat ok stygges amot *thet som* got ok dygdheliget ær.

10 The thridiæ ær dulskelichet ok hwghsins lætiæ at gøæ got, ok *thet* æy at fulfølghe.

The fiærdhæ ær wantrøst ælle wanhop, for thy at swa som hopet fødhes aff Gutz nadhæ ok godhæ forskulden, hwilken thu som ær nadhæ met godhæ *gæringæ* aff Guth, ok *thet* hæffwer
15 æy then *som* later ær.

The fæmtæ ær glømskæ til at gøæ Gutz budhordh.

The siætæ ær hwghsins waffræn æller bekonbrilsæ weth *thet som* fæfænt ær æller wlofflikit.

The siwndæ ær at fly ærfuedhes *gæringæ*.

20 The attændæ ær at ælskæ sømpnonghet ok hwilæ.

Ok ær mærkendæ, at søttæn synder høræ lætiæne til.

CLXIV Som ær dolskæ, bløthet, sømpnokhet, fafængæ, frandragning, senhet, forsømmelse ok vfulkommelichet æller vhwffueslighe kætæ
25 ok vfammelichet, vfornomst ok wguthelichet, vskælik drøwilsæ ok ledhe til at leffnæ ok wanhop. Doffuæn æller dolsker *han* ær litæn ij kærlichet til got, ok aff hænnæ tha synæs at fødhes allæ thessæ fornændæ synder. Ok dolsker gøer meget ont ij *mæn-*
niskan, først gøer hun Guth wæmilsæ, ok tha spyys dolsker man
30 fra Guth, tha *han* faar tilfællæ at fallæ ij synd ok dør wden syndæ

angher. — Annæt *sinnæ* gifwer hun diæffuelen tilfællæ at frestæ mænnisken, thy at *met mangæ* lastelichet tha frester diæffuelen mænniskene, the som latae ære, *met hwilken* han thør æy frestæ ydugher man ij godhæ, swa som flyoghun sitæ æy oppa siwdhende grytæ. — *Thet thridiæ sinnæ* gør hun mænnisken wanmækdugher, 5 swa som ma vnderstandes ij *them* som ære fulstarkæ, ok tho gytæ the æy siwnde del swa meklæ bætringh (giort) for sinæ synder æller guthelighet ærfuedhæ swa som een gammel krank kiærlingh, ok *thet* hænder for lætiæ skuld, for thy at the hafluæ lyten ^{CLXIV*} astunden til at gøræ syndæ bætringh. Ok thy sigher Bernardus: 10 vi gytæ thy litit, thy at wy wiliæ æy. Meghet lætiæ hun gør ok *thet*, at mænnisken bedhes ok tagher aldryg, thy at *thet* hænder at een faar æy *thet han* bedhes ij sinæ bønæ, thy at *han* bedher dolskelighe, hwilken een annær, som bedher hetelighe *han* faar aff Guth ij enne stundh æller ij een dagh. Dolsker man bedher 15 swa latlighe at *han* komber aldrigh til Gutz budhordhæ aterløn, hwilken som ær swa stor at *thet* kan ængen sighe ok æy vnderstandelsæ begripæ. Later man *han* saar ij *thetta* lifluet ok skær aldrigh, thy at *han* komber aldrigh til sin siælæs roo. Ok sigher Bernardus amot thessæ lattæ mænniskæ: ær *thet* swa at thu 20 boriær naget (goot), tha boriæ *thet* fulkommelighe, æst thu fulkommelik, tha gør *thinæ gerningæ* fulkommelighe. Latter man *han* ær vthollik ij hardhæ thing. ok then ær bløter som ower wins ij ^{CLXV} drøffuelsæ. Thennæ bløthet ær swa som een dynnæ ok oppa hwilke diæffuelen hwilæs ij mænnisken. Latter man ær ok swa 25 som then man som ær giordher aff snø, hwilken som smæltet til drøffuelsene eld ok wordher til ængte.

**Firæ handæ lustelichet ære ij hymmerighe,
hwilke som mænniskene skal hetelighe astundæ ij sin siæl.**

Then førstæ ær at astundæ hetelighe ij sit hiærtæ at see 30 Guth ij *hans æuærdhelighe* æræ, ok the fulkommelighestæ righe- domenæ, hwilke aldrigh takæs aff *hannem* som them faar.

Then andræ lustelichet ær at idhkelighe wiliæ høræ the aldræ sötæstæ ænglæ röstænæ, *met* hwilke the wden ændæ ok wden ledhe loffuæ Guth ok wændelighe tilbediæ.

Then thridiæ ær at *met* alt biærtæ ok brænnendæ astunden
5 at wiliæ loffuæ Guth æuærdhelighe swa som ænglænæ gøra.

Then fiærdhæ ær at nytia ænglæ(ne) hugnædh ok hælghæ siælæ æuærdhelighe sötma.

Ok then som thessæ firæ glædhæ hetelighe astunder, han thikke at haffuæ guthelighe omgangæ hær ij thettæ lifuet.

CLXV* 10

Try thing sta mæst mot Gutz nadhæ.

Swa som ær gire, ok wærlðzlighe glædhæ, ok ketzins lustelichet.

Tw thing ære, *met* hwilke Gutz nadhæ mæst gømes ij mæn-
niskæn, som ær guthelik ræddughe ok hop til Guth.

Fæm thing skal man rædhes.

15 *Thet* førstæ ær synden, hwilken som ær siælænæ æuærdhelik død.

Thet annet ær siælænæ ok kropsins atskilnæder.

Thet thridiæ ær Gutz hardhæ dom.

Thet fiærdhæ ær æuærdhelik død ij hælue.

20 *Thet* fæmtæ ær kropsins ok siælænæ samanføgelse til æwerd-
elighe fordømsæ.

Fæm thing skal mænnsken hopæ.

Thet førstæ ær Gutz miskund. *Thet* annet ær Gutz nadhæ.

Thet thridiæ ær lighemes opstandilsæ. *Thet* fiærdhæ ær, at
25 siælen skal faa æwerdhelighe æræ. *Thet* fæmtæ ær, at lighemen
skal opsta ij een guthelighen klarhet.

**Vil thu, mænniskæ, kommæ til guthelighe
skodhæn ok hanz eenkænnelichet,
tha skalt thu stadhfæstæ ij thek try thing.**

Thet førstæ ær, at thu skalt thænkæ hwre meghet thu haffwer syndet amot thin skaparæ ok giort hannem wredher, ok gør æn 5 CLXVI daglighe, ok hwre wblidher thu gør han met thinæ synder, ok græt *thet* daglighe, om thu gyder, thy at thu synder daglighe.

Thet andræ ær, (at) thu skalt ønkæ thek ower Gutz pinæ *thet* mæstæ thu kant, ok haff alidh hænnæ ij thit hiærtæ for then skuld. Wden wj waruknom hannem hær ij hans pinæ, tha 10 mughom wj æy glædhes met hannem ij hymerighe.

Thet thridiæ ær, at thu skalt astundæ ængtæ at æghæ wden Guth. Ok hwat thu haffwer annet æn Guth æller thek giffs, æller thu høræ næmfines, tha skalt thu *thet* æy meeræ aktæ æn swa maugh bladher æller stoff, ther flygher wtj wæderet. Ok stadh[fæ]st 15 thyn hugh ij eensammen Guth, ok tilføgh thek hannem ij saunen kærlichet.

**Fyræ thing ære, hwilke mænniskene gøræ bequæmæ
til at anamæ sik then hælghæ andæ.**

Thet førstæ ær idhelighe ok guthelighe bøn. *Thet* andræ ær diwp ødmyukt. *Thet* thri[di]æ ær rent hiærtæ. *Thet* fiærdhæ 20 ær rolighet hiærtæ aff allæ fafængæ.

**Mærkænde ær,
at siæx trapper ære, hwilke Gutz wener opstighe
til Guthz kærlichetz høghelichet.**

* CLXVI*

The førstæ trappæn ær wtallik sœtmæ ok glædhæ. Ok *thet* 25 wordher, nar mænnisken tilbøriær at smakæ hwre sœter Guth ær, ij thy at han skodher ok thænker Gutz kærlichet ok godh gerningæ.

The andræ trappæn ær gyre ok længten til Guth, ok *thet* wordher nar siælen omgangher *met* then guthelighe sœtmæ, ok wordher een hugher ij siælenæ at ængtæ skapæth thing kan hænnæ mættæ, wden hun finge at æghæ Guth, hwilken (hun) 5 ower all thing ælskær.

The thridiæ trappæn ær mættæ ok hugnæth, thy at hwilken *som* aldæ mæst astunder Guth, han høghes op til Guth ij sin siæl, ok all jordherighes thing wændes hannem ij ledhe, ok astunder ængtæ ænnet æn sin Guth ok sin Herræ.

10 The fiærdhæ trappæn ær, at mænnisken ær *som* han waræ drukken ij then hælge andæ, at han (*met*) swa stoor kærlichet ælskær Guth, at han wil thollæ allæ pinæ ok drøffuelse, ok glæz ij them for Gutz kærlichetz skuld, ok swa *som* drukken man CLXVII nækter sik wden blygd, ok thol hwg wden wærk, swa ær ok 15 vnderstande aff thessæ hær guthelighe mænniskæ.

The fæmtæ trappæn ær trylichet, aff thy at siælen kænner sik at ælskæ Guth, at hun thol for *hans* skuld allæ drøffuelsæ ok wbrygdhelsæ ok swa stor trygglichet faar siælen aff Gutz hiælp, at han mughe ængeledhes skiliæs ueth sin Guth. Ok ij thessæ 20 kærlichetz trappæ tha war st. Paul, tha han sagdhæ, at ængtæ skapt thing skil os weth Gutz kærlik.

The siættæ trappæn ær fulkommælik ok san roo ok fresh ij siælenæ aff all wærlz thing ok fafængæ, at hun ær ij thysstæ ok sømpn, ok hwilæs ij een *sammen* Guth.

Gutz kærlichet ær thre lundæ.

Then førstæ ær, at mænnisken tilbinder sik at haldæ ok fulkommæ Gutz budhordh, ok mindræ kærlichet stigher æy in til hymmerige.

Then andræ kærlichet ær, at mænnisken halder æy ateneste 30 Gutz budhordh, wden æmwæl ok læstennæ radh.

Then thridiæ kærlichet ær, at mænnisken æy ateneste at hun halder Gutz budhordh ok læstinnæ radh, wden æmuæl all jordhe- CLXVII* righes thing ære dødhe wt aff *hans* hiærtæ, wden *Jhesus*

Christus eensammen leffuer ij hans hiærtæ, ok lustæs ij ængte annet wden at han mughe takæ Gutz hælge ligbeme aff præstins handh.

Ti radh ære,
hwilke fulkommelige Gutz wenær bør at (hafue). 5

Thet førstæ ær sælffwiliælik fatikdom, *thet* ær at mænnisken owergeffwer allæn hwgnæt ij jordherighes thing ok glædz ij eensammen Guth.

Thet andræ ær san lydhnæ, først at haldæ Gutz budhordh ok sin forman. 10

Thet thridiæ ær renlichet ok hun ær thrænna lund, som ær jomfrudom ok æktæskap ok ænkædom.

Thet fiærdhæ ær jæmcristins ælskelichet.

Thet fæmtæ ær sakmodekhet, at swa som Guth ær tholo-modher ok fredsamber, swa bør ok hwær *cristne* mænnisken at 15 waræ, æy at goræ ont mot ondæ, wden got mot ondæ.

Thet siætæ ær at fulkommæ siw the miskundzsamæ gerningæ.

Thet siwndæ ær at waræ san ij sin ordh, æy at sighe annet met munnen ok menæ annet met hiærtet.

Thet attændæ ær at fly synde tilfælle, som ær at gomæ sin 20 fæm sinne fran allæ wlofflige thing ok Gutz wanhedher. CLXVIII

Thet nindæ ær at æy waræ wmeghet omsorghende ij wedher thorfuelighe thing, som ær at owergeffuæ Gutz thianist for wærlz thingæ omsorgh.

Thet tindæ ær at rættæ sin jæmcristin ok kommæ hannem 25 oppa rætvisæn wægh.

**Hwilken som wil blidkæ Guth for nagher dødth mænniske siæl,
han skal haffuæ siw thing.**

Thet førstæ ær at grætæ hans synder, som han giordhæ mot Guth ij sin liiffs timæ ii ordh ællæ gerningæ, ok thennæ 30 graten slækker wt skærseldz loghæ.

Thet andræ ær guthelik bøn. — *Thet* thridiæ ær fasta. — *Thet* fiærdhæ ær (at) wagh(a), *thet* ær at standæ op om nattæ tidh ok bedhiæ Guth, at han forbarne sik ower siælenæ. — *Thet* fæmtæ ær almosæ. — *Thet* (siættæ) ær at ijgengiffuæ rættæn ægheræ the thing som han wrættelighe affladhæ ij sin liffs timæ. — *Thet* siundæ ær siælæ mæssær.

Tii thing ære, hvilke mænniken skal ydhelighe gøre.

Thet forstæ ær at thænke Gutz godhgerningæ, hwre han haffwer skapt thek fagræ mænniskæ, ok loot thek cristæn wardhæ,
 10 ok haffwer forgiffuet thek vtallighe mangæ synder, ok thu haffdhe
 CLXVIII* fallet ij mangæ forbannælighe synder, haffdhe æy Guth gømt
 thek met sinæ nadhæ, ok han fødher thek wden thit storæ
 æruedhæ, ok han ær wordhen man for thinæ skuld, ok omskaren,
 døpter, fattigher ok nækndher, ødhmyker ok forsmadher, ok
 15 fastadhæ, hwngradhe ok tørste, ij æruedhe, ok trøctes for thinæ
 skuld, ok græt, han ok wtgøth blodugher sweth, ok giffwer thek
 sin hælghæ ligheme ok sit hælghæ blodh, ok wordh han slaghen
 oppa sin hælghæ hals ok sputtædher, begabbædher, flænder, ok
 bar korsæt met sinæ blodughe axlæ, ok korsfæster, wndædher,
 20 ok do met aldræ fulæstæ dødh, ok løyste thek aff hæluctis dødh,
 ok iordhædher, op stodh aff dødhæ, ok foor til hymmerighes,
 ok gaff sin hælghæ andæ, ok haffwer loffuet thek ok allæ sinæ
 wtwaldæ wener hymmerighes righe.

Thet andræ ær, at idhelighe søghe the hælghæ kirkæ.

25 *Thet* thridiæ ær, at gernæ talæ om Guth.

Thet fiærdhæ ær, at gernæ høræ Gutz ordh ok gøme them.

Thet fæmtæ ær, at gernæ giffue almosæ for Gutz skuld.

Thet siættæ ær, at gernæ tholæ drøffuelsæ for Gutz skuld.

CLXIX *Thet* siundæ ær, at haldæ Gutz budhordh.

30 *Thet* attændæ ær, at ælskæ alt *thet* Guth ælskær, *thet* ær
 at altidh gøre godhæ gerningæ, ok hata alt *thet* som Guth mis-
 thækkes, som ær synden.

Thet nindæ ær, at æy lustes ij wærlz thing, som ær righe-
domæ ok wærlz hedher.

Thet tindæ ær, at hedræ Gutz wener ok thianæræ.

Gutz wener mærkes met siw thing.

Thet forstæ ær ij the hæghe tro. *Ther* aff sipher st. Pawel: 5
ij ære allæ Gutz sønner aff the hæghe tros wægnæ.

Thet andræ ær, at Gutz sønner haldæ sik ij döpelsenæ
renlichet.

Thet thridiæ ær, at Gutz sønner haffuæ idrug hæ ok angher
at the naghetsinæ brytæ Gutz budhordh ok mot sin kæræ herræ 10
ok Guth. Ok thennæ ydrughe kan ængen faa wden han nymber
at kænne sik siælfwer.

Thet fiærdhæ ær drøffwelsæ, ok aff *thet* tha sipher st.
Jeronimus: eet stort tekn til æuærdhelighe fordømilse, *thet* ær at
æy haffuæ drøffuelsæ hær ij wærlidenæ. 15

Thet fæmtæ ær aff then hæghe andæ søgelse, ok *ther* aff
sipher st. Pawel: the som styræs aff then hæghe anda the ære
Gutz sønner.

Thet siættæ ær at Gutz sønner haffuæ sannæ warkuunen ok CLXIX*
sorgh ij sin jæmeristens drøffuelsæ. *Ther* aff sipher st. Lucas: 20
waren miskundsamæ til idhræ jæmeristins.

Thet siwndæ ær at Gutz (sønner) haffuæ fredh mællæn sik
ok Guth, ok mællæn sik ok sin jæmeristen. *Ther* aff scriffuer
st. Matheus: hæghe ære fredhsamæ, for thy at the hetæ Gutz
sønner. 25

Æn thu wordhæ wilt *thet* thu astunder, tha ære thek tw thing wedherthorfftelighe.

Thet forstæ ær, at thu skalt dragha thek fran allæ fafænghe
thing ok wærlzighe, swa at thu æy akter them meer æn the æy
wara til. — *Thet* andræ ær, at thu giff thek swa Guth ij wald, 30

at thu ængtæ gør alle tala annet æn *thet* thu tror stadhelighe at Guth thækkæs.

Thet forstå mat thu swa faa, athu ødhmykæ thek ok nedhræ ij allæ handæ mataæ, ok thænk thek ængtæ wærduger at waræ, ok
5 tro allæ andræ bætræ waræ ok meeræ thækkæs Guth æn thu.

Hwat thu hører æller seer aff kloster folk æller andræ Gutz wener,
CLXX tha thænk *thet* at gøræs *met* godh akt ok menyng, æn tho at thek synes *annær* ledhes. Ok døm æy *annærs gerningæ*, thy at mænniskene vnderstandelsæ the swighe ij vrættæ dommen. Ok
10 talæ aldrih om thek siælf noghet *thet som* loff haffwer in at bæræ, æ hwre eenkannelighe thyn wen æller guthelik han ær, som thu taler wedher. Ok meræ bør thek hylæ thina dygdher æn lasster. Thu skalt aldrih talæ illæ om *annær* æ hwre sant æller oppenbaræ *thet* ær, wden ij *scriptæmal*, om thu æy *annær-*
15 ledhes kunnæ oppenbaræ thina synder, ok hør hælder *annærs* loff æn *annærs* last. Tha thu taler *met* nogher, tha skulæ thyn ordh waræ faa, oppenbarlighe ok san ok nyttelighe, ok hælt om war Herræ. Ær *thet* swa at værelzlighe mænniske taler weth thek ok the haffua mangæ handæ ærændæ, tha skil thek weth
20 them *thet* snarastæ thu kant, ok skyndæ thek til the thing som Guth tilheræ. Æ hwat thek hændæ kan ælle andræ, tha aktæ *thet* æy. Ær *thet* sælichet, glædz æy aff thy, ær *thet* motgang,
CLXX* bedrøffwes æy, ok aktæ *thet* ængtæ wden loffuæ Guth. War gernæ eensaman, at thu mughe idhelighe waræ ij thit siælæ gang,
25 ok fly the mænniskæ som meghet ma talæ ok talæ hws, forthy tryggæræ ær thighæ æn at talæ.

Then andræ punkten mathu swaledhes faa. Først læs thina tidher ok bønæ *met* stor gudhelichet, ok haff altidh thessæ thry thing ij thyn hwgh: hwat thu wast, ok hwat thu nw æst, ok
30 hwat thu skalt wordhæ. Hwat wast thu, wden wren fradhæ? hwat æst thu, wden eet kar fult *met* vrenlichet? ok hwat skalt thu wordhæ, wdhen makkæ mat? Thænk ok oppa theræ piner som ære ij hælucte, at the ændes aldrih, at the for litin wærlz-lustæ skulæ tholæ swa meghet ont. Thænk ok oppa hymmerighes
35 æræ, at hun ændes aldrih, ok thænk hwre lættelighe ok stakot timæ hun afflæs, ok thænk hwre storæ sorgh ok grath fordømdæ

mænniskæ hafluæ, at the for swa liith thing mistæ swa storæ glædhe ok æræ. Tha som nagher høghtidh ær aff nogher hælge mæn, tha thænk oppa then hælge man, hwat han tholdæ for Gutz skuld, CLXXI ok hwre han war bequæmælik til hymnerighes righe, ok thænk, at Gutz weners drøffuelsæ ok ondæ mænniskæ glædhe hær ij wærliden 5 the forgaa badhæ ij særder nar dødhen skil at siæl ok ligheme, ok tha fanger Gutz wene for theræ drøffuelsæ æwerdhelighe æræ met Guth, ok tha faa ondæ mænniskæ for theræ wskælighe glædhe æwerdhelighe pinæ. Tha som lætiæ winder thek, mænniskæ! tha thænk wppa timen hwilken thu taper, ok at the som ij hælute 10 ære the gaffuæ gernæ allæ wærliden til at the haflidhe timen ijgeen. Sidhen hwær dagh thu gaar ij sængh, tha ransakæ wæl met thek, hwat thu thænkte. hwat thu giordhæ, hwat thu sagdhe om then daghen, ok hwre thu haflwer opnøt then dyræ timen som Guth haflwer thek giffuet til at aflæ thek ænærdhelighet liff wtj, ok 15 hafluer thu wæl nøt thyn timæ tha loffwæ Guth for thet. Æn haflwer thu illæ nøt op thyn timæ ok glømskelighe, tha græt thet. CLXXI* Annær daghen ther næst tha skynde thek til scriptæmal før æn thu æther. Thetæ hær sæther jak yterst. at thu skalt thænkæ grænnelighe oppa tw stædher. Then enæ ær fulder met all sorgh 20 ok drøffuelsæ swa som ær hælute, ok then annær stadh ær fulder met all hwgnadh ok sotmæ ok vsighelik glædhæ, swa som ær hymnerighe. Ok ij annæ[n] then stadhen tha skalt thu æwerdhelighe waræ. See nw grænnelighe hwat thek dragher til then ondæ stadhen, æller hwat thek dragher til then godhæ stadhen, 25 ok jak tror at thu skalt finnæ thet wæl met thek, at halder thu wæl thennæ kænnaedom som hær ær scriffuen, tha skal then hælge andæ kænna thek alt thet thu skalt gøræ. Ok at thu gømnæ thennæ kænnaedom ok æy glømnæ hannem, tha læs hannem ower twem sine ij hwæriæ wka, som ær om thisdaghen ok løgher- 30 daghen. Ok om thu finder thek at hafluæ giort som scriffuet stander, tha loffuæ Guth for thet, som miskundsamber ok milder ær ok wælsignædher æwerdhelighe æ for wden ændæ!

**Aff thre thing tha maa mæznisken wnderstaa , om
hun haffwer Gutz nadhæ.**

Thet førstæ ær aff thy, om hun giter standet amot the thing som mot Guth ære, ok giter giort the thing som Guth biwdher 5 at geræ.

Thet andræ ær, om hannem thækkes at høræ Gutz ordh ok fulkommæ them met gerningen.

Thet thridiæ ær, om hun haffwer rolichet ij sit hiærtæ, at thænkæ oppa Gutz pinæ ok hans godhgerningæ, swa at æy waffrær 10 thit hiærtæ ij nagher annær fafængæ thing.

Bernardus sigher, at *thet* ær andelik wisdom at ødhmyukæ sik for sinæ synder, ok forsma wærlidenæ ok astundæ hymmerighe.

**Then mæzniskæ som wil bætræ sinæ synder, han
skal haffuæ eenkaznelighe siæx thing.**

15 *Thet* førstæ ær, at waræ thyster, thy at han syndedhe ferræ mot Guth ij mang talen.

Thet andræ ær, at han skal haffuæ meghen læsning, thy at han oftæ forsømedhæ sin timæ, ok vnyttelighe han opnøte ij fafænge ok lætiæ.

CLXXII* 20 *Thet* thridiæ ær, at han skal meghet waka, thy at han war ferræ sømpnugher ok later til Gutz thianist.

Thet fiærdhæ ær at haffuæ meklæ fastæ til skælichet, thy at han syndædhe ferræ owerflødhelichet met mat ok dryk, thy at fastæn æy at enæst bort tagar owerflødhelichet, wden æn æm 25 wæl bort kørre hun kropsins skærliffnædh ok diæffuelen, *thet* ær at hun bort ælter diæffuelsins frestelse.

Thet fæmtæ ær, at hun haffue idhelighe handæ ærnedhe, thy at æruedhet tagar bort ondh frestelse wt aff hans hiærtæ, ok *thet* ær meghet thækt Guth.

36 *Thet* siætæ ær kropsins renlichet, *thet* ær aterhold aff all skærlæffnædh.

**Thry thing ære hwiike sozz mæzniskænæ ledhæ
til Gutz ræddughe.**

Thet førstæ ær dødhen. *Thet* andra ær hælvetes pinæ.
Thet thridiæ ær domadagh.

**Siw synnæ tha wt got Jhesus sit alzbælghestæ blodh 5
hær ij wærldezznæ for allæ syndæræ.**

Thet førstæ tha han war omskarren oppa attændæ dagh jwlæ,
ok *thet* giordhæ han mot skærliffnæt.

Then annen tidh oppa bærget, tha som han swette aff sik CLXXIII
blodh for dædzsins ræddughe skuld, ok *thet* war mot lætiæ. 10

Then thridiæ tidh tha han war flænder weth studhene, ok
thet war mot wredhen.

Then fiærdhæ tidh tha han kronædher wordh *met* thornæ-
kronæ, ok *thet* war mot hægfhærdhenæ.

Then fæmtæ tidh war tha han loot jærnspeghe slaa wt gønem 15
sinæ hælge hænder, ok *thet* war mot girrwehet.

Then siætæ tidh war tha hans hælghestæ fæther wordh kors-
fæstæ, ok *thet* war mot owerflødhelichet.

Then siwndæ tidh war tha hans hælghestæ hiærtæ wordh
gennumstunget, ok *thet* wordh mot awdennæ. 20

Æn om thu wilt witæ, om thyn siæl ær forlikt *met* Guth
æfter synden ælle ok æy, tha ransagha thit samwit ok skodhæ,
hwilken thyn wiliæ ær for (then) skuld at *thet* star alt oppa
wiliæn, thy at ær *thet* swa at thyn wiliæ ær aff wænder aff allæ
dødhelighe synder, swa at thu wilt ængeledhes for nagher iordhæ- 25
righes thing brytæ mot Gutz budhordh *met* wiliæ æller *met* thit CLXXIII*
wit, ok thu haflwer scriptæt thek ødmyuklighe for allæ dødhelighe
synder ok *met* fult hiærtæ ok mening at owergiftuæ syndene *met*
idrughæ ok sorgh, tha math thu stadhelighe tro, at thyn siæl

haffwer fanget sin skapnæth ijgen æfter Gutz ænlite ok hans wælsignædhæ wenskap fanget. Ok then mænniskæ som swa skeppet ær, hænder hannem at fallæ ij syndh wden wit ok wiliæ aff naturunæ krankdom, tha drøffues hans samwit swa hardhelighe, 5 at han kan eengen roo haffuæ, før æn han ær scriptædher ok haffwer fanget afløsning for the syndenæ, som han haffwer tha giorth.

Fæm dyre stenæ taghes wt aff Jhesu *Christi* fæm vuder.

Then tørstæ takas aff Jhesu *Christi* sidhæ, som ær kærlichet. Then andræ taks aff høghræ handenæ, som ær mildheet. Then 10 thridiæ taks wt aff winstræ handænæ, som ær aterhold aff vloff-
CLXXIV lighe thing. Then fiærdhæ taks aff høghræ foten, som ær astunden til hymmerighes righe. Then fæmtæ taks aff winstræ foten, som ær at gladhelighe tholæ drøwelse for Gutz kærlichetz skuld.

Gutz wener skodhæ Guth.

15 Først ij hans alzwaldugheet, hwre han haffwer skapet hym- melnæ ok haffwer giffuet elden then makt at (hun) ma ok skal bræunnæ allæ wærlidenæ. Hwat tror thu tha at han siælfwer mæktugher ær ij sin makt.

Thet annet sinæ tha skodhæ the hannem ij hans gaffwer. 20 Thet thridiæ sinæ tha skodhe the hannem ij hans dom ij thet at een wændes til hymmerighes, annær til fordømelse, ok een wordher righer ok annær fatugher.

Thet fiærdhæ sinæ tha skodhæ the hannem ij hans æwærdhe- licheit, ok hwilke æræ han giffwer sinæ wener.

Mærkændæ ær, at hwilken som innerlighe plægher at skodhæ Gutz pinæ, haz far sæx godh thing, før æn han dør, ok sæx æfter dødhen.

Thet forstæ ær, at han komber aldrih ij æuærdhelighe pinæ.

Thet andræ ær, at Gutz pinæ amynnelse rensær mænnisken aff synden, for thy at ængtæ ær *thet* swa meghet rensær siælen 5 CLXXIV* som Gutz pinæ amynnelse.

Thet thridiæ godhæ ær, at then mænniskæ wordher wskyld- ugher for Guth som han aldrih hæffde syndet. Hæffde han ok giort hwndrædhæ man draap ok andræ vtallighe dødhelighe synder: swa meghet matte han warkunnæ Guth ok bedroffues ij 10 hans pinæ, at hannem forgaffues allæ hans synder.

Thet fiærdhæ ær, at hannem giffs guthelik ræddughæ.

Thet fæmtæ ær, at hannem øghes Gutz kærlichet, *thet* ær, at Guth wær hannem aff all wadhæ badhæ til liiff ok siæl.

Mærkændæ, at ænnær sæx godh thing tha giffues thes mænniskæ 15 siæl æfter dødhen the som innerlighe amynnæs Gutz søns pinæ.

Thet forstæ ær, at Gutz pinæ fortagar mænnisken then skadhen som hun ij kom for syndenæ skuld.

Thet andræ ær, at Gutz pinæ bort tagar aff mænniskæn all blygh ok skam som hannem bwrðhæ at hæffuæ for sinæ synder. 20

Thet thridiæ ær, at mænnisken ær ther wiis oppa, at hun faar aldrih wilæ astunden til at synde meer mot Guth. CLXXV

Thet fiærdhæ ær, at Gutz søn ok mænniskene siæl the wordhæ liik ij klarheet.

Thet fæmtæ ær, at siælen skal æuærdhelighe see ok skodhæ 25 the hælge thræffaldikhetz ænlite.

Thet siætæ ær, at siælen ær trygh, at hun aldrih skal skyliæs weth Guth, æn hun skal hæffuæ *met hannem* æuærdhelik hwghnædh ok glædhæ.

Ok ær mærkænde, at hwilken mænniskæ som innerlighe 30 skodher Gutz pinæ, hun faar jomfrw Maria wenskap, ok hænnæ øghen gaa aldrih aff hannem, ok æ hwre meghet han ælskær Gutz pinæ, swa meghet meer ælskær jomfru Maria hannem.

[Legendē].

Scripten sipher, at *thet* war een biskop ij Thyskøland ok heet Embertus. Theunæ sammæ biskop han thiænte War Herræ ij thryy aar *met* fastæ ok waka ok bønæ. Æn then tidh thry 5 aar waræ omkringingomen, tha kændæ han sik inkte, at waræ bædhræ æn førre. Ok tha hændæ *thet* oppa een dagh, at han stodh for Gutz alteræ ok sagdhe mæssæ, ok togh Wars Herræ CLXXV* ligheme ij sin hand ok sagdhe swa: o Herræ Guth, jak skal aldrigh løstæ thek offwer mit hoffsueth æller læggæ thek aff mynæ 10 hænder, før æn thu obenbarær mek the *gerningær*, hwat jak skal gøræ ther thek ære thækkelighe. Tha hørðhe han een røst ok sagdhe: Siw ære the thing ther mek ære thækkelighe ij bland andræ.

Thet førstæ ær mek thækkelighere ok thek nyttelighere, at 15 thu giffwer een pænnyng bort, then stwnd thu leffwer, ij myn hedher, æn ther gaffnes æfter thyn dødth for thek eet biærg aff klart gul, swa stort som fran jordhen ok til hymmelin, om *thet* waræ møghelict.

Thet annet ær mek thækkelighere ok thek nyttelighere, at 20 thu græter een tar for mynæ pinæ ok thinæ synder then stwnd thu leffwer. æn ther grædes æfter thyn dødth for thyn skuld swa mange taræ, at ther fyltes et watn kar, om *thet* waræ møghelict.

Thet thridiæ ær mek thækkelighere ok thek nyttelighere, at thu star op om nat ok bedher thinæ bønæ guthelighe æn at æfter 25 thin dødth for thek giordhes ti thusand riddere til then hæghe CLXXVI graff, ok the waræ allæ redhebonæ at wt gydhe therræ blodh ij myn hedher.

Thet fiærdhæ ær mek thækkelighere ok thek nyttelighere, at thu rækne allæ mænniskæ *gerningæ* for godhe, æn æfter thyn 30 dødth for thek fastædes ij siw aar til watn ok brødth, ok æn ther æfter ij thry aar een dagh ij hwær wghe til watn ok brødth.

Thet fæmtæ ær mek thække[li]ghere ok thek nyttelighere, at thu dømer ænggen mænniske, æn at æfter thyn dødth bygdes for thek eet spittal, ok ij *thet* hws skulde fødhes ok klædhes alt 35 *thet* fattugt folk ij wærliden ær, ok bygges een broo yffwer *thet*

størstæ watn ij wårlden ær. ij myn hedher, om thet waræ moghelikit.

Thet siætæ ær mek thækkelighere ok thek nyttelighere, at thu ælsker thyn vuen mædhen thu leffwer, for myn hedher skuld, æn æfter thyn dødth for thyn skuld, at ther ginge een til ste. 5 Jepsland, ok oppa hwær milæ stodhe een by mark met riis, ok han sleet them allæ ij myn hedher.

Thet siwndæ ær mek thækkelighere ok thek nyttelighere, at thu ræknæ thek siælf for mynst ok ondest, then stund thu leffwer, æn noger man for thyn skuld æfter thyn dødth leffdhe ij eet got 10 lefnet, ok ij mæstæ aterhold ij halff fæmte synne tyghu aar.

R e t t e l s e r .

Side	Linie	
17,	26	sancte Petrus f. sancta P. Og således helt igennem, hvor Oversætteren stadig bruger sancta såvel til Mænds som Kvinders Navne.
25,	35	byld f. blyd.
32,	3	burde være rettet: hwn ær [æy].
64,	16	pilt f. pill.
69,	6	ved Thridiæ burde være Udgang og ny Linie, heller end 69, 32.
69,	10	swen er i Håndskr. af en yngre Hånd rettet til søn, men skont Talen her er om den kongelige Embedsmands [Svends] Søn (Joh. 4, 46 ff.), vilde Rettelsen dog være forstyrrende.
76,	32	minæ f. sinæ.
78,	17	plaghe f. blaghæ.
79,	21	riwtan f. rwitan.
92,	16	borttagha f. brottagha.
"	36	then tidh the f. ok th. t. the.
93,	3	ensammæ f. ensannæ.
96,	8	bwghen f. bwlghen.
97,	5	skulæ f. skolæ.
99,	9	want er i Håndskr. rettet til watn.
"	29	slagh f. sladh.
109,	29	må der vist være en Fejl i Håndskriftet, og hvad så »rær-skeppelsæ» skal være, må der vel læses: aterhald, og ikke u-aterhald.
"	30	swunderslit f. swiderslit.
120,	34	burde ok vist udslettes.
124,	17	gagn f. gang.
172,	25	æu at f. at æn.
178,	13	hwilken thu er vist en Fejl, men hvad det skal være, ved jeg ikke.
"	23	er det vanskeligt at få de 17 Synder ret optalte.
179,	32	faar f. fagr.
191,	33	tilføjer Håndskr. tu autem.

ORDLISTE.

- guthelig aakallen, 34, 4. *Påkaldelse.*
adhronæ, 130, 16. 137, 30 *Årerne.*
 at iak mughe *afflæ* (ut *lucrifaciam*, Philip. 3, 8) Christum, 8, 23;
 mange *afflæ* sik stort naffn, 34, 29. 32. *vinde.*
 til syndæ *affskrapilsæ*, 46, 20: *Renselse.*
aftermeer, 46, 5 f. St. ell. *ostermeer*, 53, 31: *oftere.*
aghnæ for wædher, 13, 28: *Arner.*
a hænder, 3, 1. 111, 1: *henimod.*
a hörænde aff een siæl, 6, 15: i en Sjæls *Påhør*; 32, 17. 47, 11.
alder, 168, 24: *al, hel; allæn* saman, 120, 29: *hel og holden*; gaff sik
allæn til at *bidæ*, 109, 15. — *allæledhes*, 119, 14: *aldeles.*
alzklenæst, 150, 14: *meget fint; alzsaræst*, 162, 9: *allermest; alz-*
thingses, 2, 22. 10, 20 f. St. *aldeles.*
ammyæ, 35, 16. 38, 21. (Aminde) *Minde.*
amot, 7, 36 fl. St. *imod.*
anbudh, 137, 34. 143, 4. *Redskab.*
annær haffuer suærd i *annærs* hierte, 168, 4: den *ene* — den *andens.*
astundhæ, 14, 32: *længes efter.* — *astundhen*, 6, 1. 34, 31: *Attrå* —
astundilsæ, 19, 7.
at-enæst, 34, 12. 106, 35: *alene.*
ater-draghande, 107, 3: *Unddragelse.*
ater-gældæ, 37, 5. 62, 24: *gengælde.* — *ater-gæld*, 26, 18: *Gengæld.*
ater-holdæ, 20, 2: *afholde.* — *ater-hald*, 24, 36 m. St. *Aftoldenhed.*
 — *ater-haldugh*, 48, 27: *afholden.*
ater-latæ, 13, 6: *efterlade.*
ater-løn, 35, 3. 94, 15: *Løn.*
ater-løsæ, genløse: *aterløstæ*, 98, 12: *forløste.* — *aterløsæræ*. 107, 6:
Forløser. — *ater-løsu*, 10, 14 fl. St. *Forløsning.*
ater-uendæ, 85, 32. 114, 13: *Aftadelse.*
athæfdh, 60, 17. 125, 17: *Adfærd.*

(en forman skal ware) *athughul*, 144, 18: *nådig*(?).

ato, 128, 28: *Æde*.

atskilmæder, 180, 17: *Skilsmisse*.

wi skulæ beddes meghet ok stadhelighe ok hetelighe ok *atthralighe*, 117, 9: *inderlig*.

at-uaktæ grannelighe, 31, 12. 70, 11: *passé på*. — *at-uaktol*, 52, 35: *påpasselig*. — *at-uaktelighe*, 29, 8. 70, 16 fl. St.

awitæ, 14, 4. 43, 9 m. St.: *straffe*.

awnd, 24, 23. 65, 32 m. St.: *Avind*.

bak-dantæra, 115, 33: *Bagvaskere*.

bak-mal, (Bagmål), 63, 1: *Bagtalelse*.

bamber, 31, 7, (*bombo*, 59, 30): *Trommer*.

bang, 102, 30: *Støj*.

bannæ, 54, 11: *Eder*. — *bannæra*, 115, 33. — *bannilse*, 115, 34.

solæn *biærghe*s, 93, 23. 11, 17: *skjules, går ned*.

blanadh ok sar, 131, 13. 151, 26: *underløbet Blod*.

bliðhkæ, 48, 1. 183, 27 (*blyðhkæ*, 25, 1): *formilde*.

blyghes, 6, 23: *blues, skamme sig*. — *blygdh*, 60, 27. 144, 6 fl. St.:

Skam.

Gutz kærlichet ær *blyuelik* (blivende), 74, 24: *bestandig*.

bort-røræs, 13, 27: *borttages; bortrørde* fran spinnen, 28, 33: *borttagne* fra Brystet, *afvænte*.

bort-æltæ, 53, 12. 62, 4 fl. St.: *bortdrive*.

bredhlik ok langlik, 151, 30: *Brede og Længde*.

brutlik, 75, 18. 155, 12. 157, 32: *skyldig*.

brønnesten, 13, 8 m. St.: *Svovl*.

brænskæ, 75, 33: *Hurtighed*; 154, 6: *Overilelse*; 174, 33: *Hidsighed*.

brønæ i ænlite, 66, 6, *bronnæ*, 66, 7: *Brynde*.

budh-ol, 23, 27. 25, 21 fl. St.: *Gæstebud*.

bukx-fylle, 25, 27. 107, 4: *Frådseri*.

byriæ, 83, 1. 84, 17. 179, 21: *begynde*.

bradh som *bænder* bughe, 102, 19: *spændt*.

bæriendæ hambræ, 95, 8: *slående*.

bønsær forrædhelse, 174, 24: *pønsér på* Forræderi.

dags-ledh, 50, 9: *Dags-Rejse*.

dantæ ok motkorræ, 165, 29: *dadle, laste*; jf. *bak-dantæra*.

delæ-ordh, 138, 7: *Twiste-Ord*. — *deleful*, 138, 13: *trættekær*.

dolskæ, 178, 23: *Dovenskab*. — *doffuæn* æller *dolsker*, 178, 26. —

dolskelighe, 179, 14. — *dulskelichet* 3: *hugsins lætiæ* at gøræ got, 178, 10 (s. *dylskæ*).

- draffs-keldæ*, 68, 34: *Bærme-Kilde*.
drakaræ, 19, 25. 25, 22 fl. St.; *drankaræ*, 42, 18; *drinkæræ*, 42, 20.
 106, 26 fl. St.
 the *dubladhæ* om myn klædhe, 98, 23: *doblede*, kastede Tærning.
 theræ høghfærdh *dugdhe* them ængte, 136, 21: *duede*, gavnede.
Jhesus dralde at swaræ, 116, 24.
 kærlichets *dygdh*, 24, 3: *Kraft*; hymlænæ *dygdher*, 14, 1.
dylskæ, 79, 14: *Dorskhed*. — the dollnæ ok *dylskæ*, 87, 19.
dyrffue, 105, 4. 134, 24. 177, 5: (Djærvbed), *Dumdristighed*. — *dyrfues*,
 75, 10: (djærves), *driste sig* til.

-
- eenbændæ*, 177, 2: *Trods*.
 Gutz *eenfodde* son, 149, 34: *enbårne*.
 apostlænæ waræ *eenhughelighe* i guthelighe bonæ, 117, 12: *endrægtelig*.
eenkannelighe, 102, 35. 110, 9. 176, 9. 186, 11 fl. St.: *synderlig*.
særdeles. — *eenkannelichet*, 177, 2: *Særhed*, *Stivhed*.
eensammen, 125, 7. 132, 19 fl. St.: *alene*.
 the *eensannæ* dyghden, 117, 16: *sande*.
eenthrættæn i sin radh, 56, 11: *stirsindet*.
eghelikt, 55, 19: *passende*. — *eghelichet*, 33, 12: *Ejendommelighed*.

-
- standæ *fafænge*, 82, 5: stå *ledige*.
 fatighe ok *fakunnoghe*, 16, 13. 100, 20: *uridende*, *enfoldig*.
falaskæ, hwilke wædher storm sønderstænker, 13, 29.
falnæ, 30, 20: *falne*.
falsæ righedomæ, 31, 22. 146, 11.
fanyter man, 75, 31. 21. 60, 13. 105, 27: *forfængelig*. — *fanytelik*,
 51, 33.
fawidzsko, 173, 17: *Uvidenhed*.
 werldz *fikt*, 61, 11: *Figen*, *Attrå*.
færkes, 23, 32 fl. St. *fjernes*.
flaghen, 148, 20: *flået*.
flater, 157, 11. 20: *ræd*.
flænge, 101, 6 fl. St.: *hudstryge*. — *flængder*, 151, 2 (*flænder*, 47, 2
 fl. St.): *hudstrogen*.
flærdh ok skrymtæn 177, 7: *Bedrageri*.
flyoghun, 179, 4: *Fluerne*.
flæske-søndag, 97: *Fastelavns-Søndag*.
fol-fa, 146, 34: *fuldfå*.
folskæ daræ, 66, 13 fl. St.: *tåbelige*. — *folsko*, 138, 23: *Dårskab*.
for-ardh jordh, 151, 5: *pløjet*.

mankønit var *forfarit*, 29, 22; kornet *forfoor*, 94, 36.
 hans synder *forgaffues*(!) hannem, 191, 11. 172, 21 fl. St.
forgøræ i skørleffneth, 19, 18. 107, 30: *tilsætte*, ødelægge.
forsat, 117, 15 fl. St.: *Snare*.
forskuldæ sik swa meklæ synd, 7, 15; *forskuldæ* Gutz righe, 10, 18;
forskulde løn aff Guth, 29, 10. — *forskulden*, 176, 6: *Fortjeneste*.
fortakæ, 10, 3 m. St.: *berøve*, forhindre.
forwinnæ, 79, 5: *overvinde*.
forwite »er en stor last, at hun vil ransage alt, dømme alt, vide alt,
 spørge alt, og glemme sig selv«, 176, 26.
fordrifwæ ok *forændæ*, 162, 23: *gøre Ende på*.
foræsætiændæ, 56, 3: *at foretrække*.
fotapal, 168, 26: *Fodskammel*.
framhaldugher, 74, 24 fl. St.: *bestandig*. — *framhaldelighe*, 132, 23.
framledhes, 40, 18 fl. St.: *fremdeles*.
 sidhen attæ daghæ waræ *framletnæ*, 28, 12.
fruktsamæ winqwistæ, 83, 31: *frugtbare*.
fryllighe, 177, 10: *gerne*.
fræls, 41, 9: *fri*. — *frælse*, 69, 35: *Frihed*. — *frælselichet* i synd,
 177, 11.
 the rutnædhæ æller *fulnædhæ*, 68, 16.
fund, 76, 14. 100, 33: *Pafund*, Plan.
 hun met sinæ *fylgheræ*, 13, 4: *Følgesvende*.
fylskæ, 114, 22. 115, 21: *Skarn*.
fæggrind, 30, 20. 58, 9: *Skonhed*.
 hyrdhæ æller *fægomaræ*, 27, 12. 38, 16.
 hiærtæt war *færskæst* ok heleligest, 129, 28: *friskest*; han haffde bæstæ
 ok *færskæstæ* natur, 150, 16.

haffwæ hannem foræ *gab*, 7, 15. 153, 12: til *Spot*. — *spottæ*, *gabbæ*
 ok hædhæ mech, 97, 7; *gabbas*, 99, 21; *gabbadher* y Herodis hus 47, 1.
 155, 1: *spottet*; *begabbædhes*, 184, 18. — hwær klogher *gabbæræ* ær
 Guth ledher, 29, 3.

gaddæ, 52, 1: *Brodde*.
 trolskap ok *galder* ok diæfflæ akallæn, 18, 5. 139, 29.
genhald, 88, 32: *Afholdenhed*.
gensten, 3, 3: *strax*, (ginsten), 34, 16; *gensten* han haffde döpilsæ
 taget, 105, 13: *såsnart*.
genwærdhe, 25, 31. 84, 26: *Modgang*, Genvordighed. — Jhesus pre-
 digedhe for them *genwærdugh* thyng, 147, 8: Ting, som var dem imod;
 han ær *genwærdugher* ther amot, 176, 22.
ginsten ok dyræstæ, 32, 29: Gemme-Sten og dyrester (n. Sten), 3:
Edelsten.

gire, 8, 30: *Begjerlighed*. — *girugher*, 8, 35: *begjerlig*, *gjerrig*. — *girnæs*, 6, 13. 19, 35 o. m. St.: *begjere*.

gislernæ, 129, 21. 143, 4: *Svøberne*.

ingen *giter* tholt, 18, 26: *kan* tåle; (diæffuelen) *gat* ey forunnet Jhesum, 106, 1: *kunde* ej overvinde; jf. 109, 9. 121, 15. 181, 7.

glømskæ, 79, 14 f. St.: *Glemsomhed*.

stodhæst *gnæggiæ*, 86, 10.

granlighe, 44, 16. 57, 6 fl. St.: *noje*.

frænder ok *grannæ*, 50, 10: *Naboer*.

grotelighe, 121, 8. 151, 29: (grædelige?) *yukelige*.

gæld, 120, 34. 122, 9. 137, 24: *Råb*, *Støj*(?).

gælskæ, 29, 26. 138, 21. 173, 15: *Galskab*. — *gælniskæ*, 8, 32.

hwilke skaræ edher *gærdhe*, 70, 6: *høstede* eders (Gårde) *Marker*.

hyrdhæ ælle fæ-*gomæra* ... *gomde* theræ hiordh, 27, 12; akersins *gomæra*, 79, 11.

haadh, 158, 1: *Han*. — *hædhæ*, 35, 30. 46, 36 m. St.: *forhæne*. — *lifflæ hatelighe*, 142, 13 (modsat dø *ærlighe*): *leve* med *Skam*.

halnæ, 4, 17. 34, 10 m. St.: *handle*, *behandle*.

trælsins *ham*, 40, 6: *Tjener-Skikkelse*; *mannæ-ham*, 105, 24.

hannæ, 92, 24 ff.: *røre ved*, (92, 27 *hanlnæ*).

heel, 1, 1: *frelst*. — *helæ*, 3, 19 m. St.: *frelse*; *helgoræ*, 33, 18. — *helsæ*, 2, 11 m. St.: *Frelse*. — *helæra*, 15, 25 m. St.: *Frelser*.

helbrygdhæ, 63, 14 (jf. 69, 27): *Helbred*.

herræs, 75, 29. 101, 3. 120, 5. 131, 33: *herske*, *regere*.

hiro andæ, 122, 9: *Svimmelheds-Ånd* (jf. *Esaias* 19, 14 *spiritus vertiginis*).

hionælagh, 38, 9. 40, 30. 58, 5: *Ægteskab*.

hugnæ, 32, 7 m. St.: *troste*. — *hugnædh*, 14, 27 m. St.: *Trost*.

y *hwæs* makt? 118, 13; *hwæs* luttakaræ æren ij? 142, 22: *hvis*.

hwæt æy sadhe thu, 77, 3: *mon* du ikke *sæde*.

jordhæs ok *hylas*, 19, 35: *begraves*.

hædhe, s. *haadh*.

hæmd, 47, 36: *Hævn*.

i thech skal then *hærdughæ* føddes, 44, 14, jf. *Matth.* 2, 6 *dux*.

hærdzskæ, 26, 32: *Hårdhed*.

horrer, 144, 1; *hørre-hus*, 86, 6: *Skoger*.

hørsl, 16, 12 fl. St.: *Hørelse*.

hotte, 120, 12: *truede*. — *hotilsæ*, 55, 10: *Trussel*; *høzslom*, 95, 24 ved *Trusler*.

som syw diæfflæ *ibygdhæ*, 119, 9: *boede i. — innebygge*, 112, 14, 119, 7.

idhnæ, 25, 25. 121, 24. 149, 22 fl. St.: *ove*, lægge Vinn på, bedrive. — andhelik *idhn*, 87, 16. — the waræ *idhnæ*, 28, 23; *idhnæræ*, 87, 11. — *idhkelighe*, 45, 17: flittig. — *idhkelichet*, 146, 24: *Flid.* — *iduhet*, 170, 8: *Stadighed.*

idrughe, 6, 24 fl. St.: *Anger.*

i-faræ-klædhe, 8, 19: *Dragt.*

igen-bleff, 50, 4: *blev tilbage.*

igen-gærdh thin oren, 92, 16.

igen-tæppæ, 19, 1. 26, 16 m. St.: *tilstoppe.*

fotzsins *il*, 154, 26; *illi*, 151, 24: *Fod-Såle.*

ilgerningsman, 145, 26.

ilhærdes amot thec, 43, 11: *vredes* på dig. — *ilzharskæ*, 26, 35: *Vreden.* — *ilhærdzskæfullæ*, 35, 21.

ilskæ, 26, 32 fl. St.: *Ondskab.* — *ilzskæfullæ*, 40, 25 fl. St. — *ilzskelighe*, 73, 10.

hart hiærtæ skal hafluæ *ilt* i yterstæ timen, 95, 6.

inælfue, 13, 33 fl. St.: *Indvolde.*

jæff, 39, 2. 123, 9: *Tvivel.* — *jæffuæ*, 16, 6. 152, 26.

han ær hannem *jæmlighe*, 120 19. — the skulle æy *jæmlighis* hannem, 120, 18.

jæmwaldugher, 82, 24: *lige mægtig.*

jæssen, 151, 25: *Issen.*

kalz ok löghe, 31, 23. 146, 11: *Gækkeri*, Fjas og Lojer.

kater ok forfængelighe gladher, 175, 4. — *kætæ* æller fafængt glædhæ, 174, 21. 98, 7. 162, 10.

kennedom, 4, 34 fl. St.: *Lærdom*; *kennefadher*, 9, 10. 56, 10; *kennesvenæ*, 3, 2 fl. St.

tu hundrathæ pænningæ brodh *klactæ* them æy, 127, 11 (jf. Joh. 6, 7 sufficiunt): forsløg, *klækkede.*

kladhæ, 67, 28: *Klæ.*

kloffdhe, 152, 18: *kløvede.*

han war klædder i dyræ *klædhebonædh*, 21, 1.

kolnæ til sine gire, 19, 15; *kærlichet* ær *kolnæder*, 74, 11.

kompenæ, 42, 20. — *kompanskab*, 31, 17.

koræ (koræ) amot, 83, 3. 108, 23: *knurre* imod.

spitælske manzsins *krankdom*, 65, 16.

kratx, ok ther met understandes alder then skadhæ i ordh ok i gerningæ ther nagher mænniskæ gørs aff wredhe, 177, 24.

pænningen ær *kringlucter*, 82, 15: (cirkelformet).

War Herræ kallær sin wen til hymerighes *kræse*, 131, 1. — leffwe *kræselighe*, 42, 24.

hwert bierg ok *kullæ*, 26, 20: *Høj*.

kunnokt wordhæ, 35, 27. 105, 25 fl. St.: *bekendt*.

kyld, 15, 11. 93, 10: *Kulde*.

kæræ, 153, 25: *klage*. — Deraf: *Kæræ-Søndag*, 134: femte Søndag i Fasten, dominica passionis.

kætæ, s. *kater* ovf.

allæhandæ wærdh ok *køpskat*, 94, 3.

laghgiftes, 41, 10: *giftes*.

Gutz *lan* (Lån), 76, 22: *Gave*.

later, 51, 11: lad, doven. — *letia*, 12, 28. 34, 20 m. St.: *Ladhed*, Dovenskab.

thrigge dagæ *ledh*, 88, 28 fl. St.: tre Dages Vej.

truldom ok *leff* æller galder, 18, 5. 17, 26.

leon, 13, 20, 75, 28: *Løve*.

diæffuelens *let*, 146, 31: *Lod*, Farve.

letæ miskund, 102, 16. 134, 13: *søge efter*.

limæ, 51, 23. 101, 5: *Srøbe*.

linlikhet, 7, 28: *Tålmodighed*.

littæ tro, 71, 6: *liden* Tro.

liughæ, 101, 34: *lyve*. — *liughæræ*, 101, 35: *Lognere*.

wi skulæ æy bedhes mænniskene *loff*, 64, 8.

loghsniælder, 147, 10; *loghwiæ*, 151, 29.

lotlos, 39, 10. 94, 7; *lutlos*, 13, 6: *udelagtig*.

gensten wordh *lundh*, 71, 7: strax blev der *Stille*.

thre *lundom*, 162, 11: på tre Måder.

luttakandæ, 84, 3. 144, 3: *delagtige*. — *luttakæræ*, 142, 22.

lydhæ, 22, 20. 49, 11 fl. St. *Lydighed*.

læn, 144, 16: *Lån*.

læstennæ radh, 182, 30: den hellige *Skrifts Råd*.

letia, s. *later* ovf.

barnæ *lætæ*, 89, 16: *Barne-Lader*.

later ok *loghe*, 30, 6; *loghe* ok *kætæ*, 174, 17: deraf Flertal *Løjer*.

lønæ, 5, 22. 140, 24 fl. St.: *skjule*, dølge.

loslat, 175, 8. 176, 32: *Løsagtighed*.

theræ *madh* skal aldrigh dø, 167, 20: *Orm*; 186, 32: thu skalt wordhæ *makkæ*-mat.

- manglitædher*, 76, 12: *mangefarvet*.
mannæmot, 158, 30: *Folkemøde*.
jæk manædhæ them, 4, 25 fl. St.: *formanede*.
hunden ær matgirugher ok umættelik, 114, 35.
meklæ makt, 10, 10. 128, 5: *stor*; *mestæ* gaffuæ, 165, 24: *største*. —
meklæ hardheligere, 14, 10: *neget*. — *meklichet*, 24, 30. 78, 11: *Storhed*;
mykilichet, 69, 24.
renlichetz ok *menløsæ* klædher, 8, 14. 20, 27. 29, 5: *Uskyldighed*.
thu skalt æy mensuæriæ om hans naffn, 126, 2.
misfærm, thet ær at hæffne sin harm met udraktæ tekn,
 178, 2.
sannendenæ ære *mislagdhæ*, 137, 5: *forglemt* (der sigtes uidentvivil til
 Esaias 59, 15).
nissæmiæ, 95, 17. 176, 21 fl. St.: *Unighed*.
motkoræ, 63, 22: *knurre imod*. — *motkor*, 83, 17, *motkorræn*, 7, 35,
 jf. *genkorran*, 87, 7; *motkorrilsæ*, 88, 5.
thu hæddhe trøst i thinæ *mur-wærnæ*, 72, 31.
mutæ ok gaffwer, 93, 32: *Gave*, *Bestikkelse*.
myrke-stowæ, 148, 18: *Fængsel*.
Jhesus myugtæ sik sællfwer, 36, 13. 40, 10: *ydmygede*. — *myugdom*,
 48, 31 fl. St.: *Ydmyghed*.
i allæ sinæ *mædhfærdher*, 176, 10: *Adfærd*.
mæstæ, s. *mestæ* under *meklæ*, ovf.
brodzsins mætte, 25, 15. 121, 21: *Mættelse*.
mønster, 34, 16 m. St.: *Tempel*.
-
- nadelighe* synder forgillfues hannem, 172, 21.
nalkæs, 10, 13. 23, 32 fl. St. *nælkæs*, 14, 30: *nærmes*.
nedhertrudhe, 13, 33: *nedstode*. — *nedhertrudilse*, 13, 24.
neghe (*nekæ*), 22, 3. 23, 24. 71, 18. 116, 29: *negte*.
nimme, 17, 6: *lære* (*nymen*, 48, 8. 116, 32, *nymber*, 185, 11); —
næmit barn, 54, 32: *lærenemt*.
nisker, 8, 33. 80, 34: *karrig*. — *nizskap*, 19, 19.
nons-timæ, 11, 18: Kl. 3 eft. M.
num, 1, 30. 2, 1. 4: *men*.
næfsæ, 142, 21: *tugte*. — *næfst*, 54, 17 fl. St.: *Revselse*; *næffselsæ*,
 79, 16 fl. St.
næffuæ-pustæ, 140, 12: *Næveslag*.
nækt, 158, 4: *Nøgenhed*. — *næktæ* sik, 182, 14; *næktæder*, 67, 34;
nækdher, 184, 14.
i dag syw nætter, 112, 10: *idag otte Dages*; *idag om syw nætter*,
 112, 16: *idag otte Dage*.

nødhgadh, 142, 12: *nodet*. — *nødugher*, 142, 7: *nodig*.
not, 42, 16. 68, 17: *Nødd*, *Kvæg*.

okor, 76, 15: *Åger*.

onzska, 35, 2: *Ondskab*.

opbyrning, 39, 32 og *opborilsæ*, 171, 19: *Ophav*, *Begyndelse*; *Guth*
 skapædhe aff *ophaff*, at, 75, 3: *Gud* skikkede fra *Begyndelsen*, at.

opnyæ, 85, 33. 102, 11. 167, 32: *forny*; *myn* sorgh ær *opnyædh*.

opnøttæ (*opnotæ*), 40, 3. 109, 34. 167, 11 m. St.: *forbruge*, *forøde*.
tilintetgore; *thu* skal *opswælghes*, *thoc* æy *opnotæs*, *uden opnyæs* til *piuæ*
foruden ænde, 163, 10. — *opnøtelsæ*, 66, 27: *Spild*.

op-pøse, 177, 28: *oppudse*, *ophidse*.

farom ok sem thet *ordhit*, 28, 1: *lad os fare ok se det* (der er) *sket*
[vordet].

orghæ (*ordghæ*), 59, 30. 31, 7: *Orgel*.

orsakæ, 176, 20. 177, 6: *undskyldte*.

officer-adæ (*offwer-atæ*), 20, 10. 23, 27. 105, 32 m. St.: *Fradseri*.

palder, 158, 17: *Skammel* (jf. *Esaias* 66, 1), s. *fatopal*.

o *Herræ*, *min pilt* ligger i *mit hus nummin*, 64, 16: *min Dreng*...
betagen.

plekt til *syndæ-bætring*, 42, 15. 99, 4. 142, 20: *Straf*, *Bods-Øvelse*.
prouæ, 15, 8. 134, 3: *overbevise*.

putter, 31, 4: *Pyt*. — *thræk-putz*, 68, 16: *Mødding-Hul*, *Pus*.

pøsningh æller *ophæffuelse* i *sit hiærtæ*, 177, 27.

quafdhæ, 92, 33: *kvaltes*. *Derimod qualdes*, 112, 5. 119, 9: *pintes*.

han gat *quar* standit, 51, 29. 143, 33.

qwidh, 26, 1. 66, 12 fl. St.: *Liv*, *Bug*

han war *qwiter* aff *spitælske sot*, 67, 1.

quæmmelik *timæ*, 73, 6: *belejligh Tid*; 110, 7.

reeff, 151, 3: *Rib-Ben*.

renlifvis mæn, 157, 24: *Klostermænd*.

reten æy *edhræ sonnær*, 54, 15: *opirrer*. — *retelsæ*, 138, 15.

riutan, 10, 6. 79, 21, *rut* ok *thut*, 164, 6: *Brølen*. — *riwtande* *leon*,
 78, 35.

rosn, 136, 22. 146, 11: *Ros*.

runæ mællæn wener, 177, 20: *hviske*, *fore Sladder*.

rutnæ, 68, 19: *rådne*. — *ruten*, 47, 19. 65, 31: *råden*. — s. *røter*.

til *ryggæ*, 72, 1. 102, 24: *tilbage*.

ryghelighe, 10, 7. 26, 4 fl. St.: *gruelige*.

han *rykthedæ* sik mannæ *thykkæ*, 124, 7: *lagde Vinn på* Menneskers Bifald.

ræddughe, 7, 34. 10, 7: *Rædsel*, Frygt; Gutz *ræddughæ*, 142, 19.

rægnskur, 95, 35: *Regn-Byge*.

ræner, 121, 5. 122, 28 fl. St.: *raner*; *rænter*, 25, 34.

rærskeppelsæ, 109, 29 (?).

rætte them met *miskund*, 144, 19: *dømme*.

roghe, 5, 2. 136, 27. 165, 6 fl. St.: *anklage*, *bebrejde*; *roghe* synder, 14, 15. 45, 35. — *roghilse*, 42, 13: *Ruelse*, Anger.

ronæ, 25, 10. 66, 15. 94, 18: *prove*, *erfare*; *udronte*, 26, 13.

rotæ blodhet, 122, 17: *bringe i Forrådnelse*. — *rote*, 65, 33, 85, 19: *Forrådnelse*. — *rotelik* gerning, 85, 36. — *rotelichet*, 106, 29: *Forkrænkelighed*, jf. *ruten* ovf.

saar *swidhe*, 67, 28: *svær*, stor (jf. *såre*).

Gutz *godhæ* *ræghn sakande*, 92, 3: Guds gode Regns Skyld.

samhælde, 58, 19: *Samfund*.

samsæt, 92, 20: *Førlig*, *Pagt*.

samwit, 73, 4: *Samvittighed*.

sarghæ, 59, 25. 68, 25. 92, 36. 143, 8 fl. St.: *sønderslide*.

saræst, 46, 34. 145, 11. 150, 15: *svarest*, af *saar* ovf.

sattæ, 124, 23: *enige*.

ey thy *sidher*, 42, 3: ej des *mindre*, *endskont*; æy thes *sidher*, 101, 22. 143, 4. 152, 33. 153, 30; æn *sidher* meer, 171, 11: end *mindre* mere.

som *sidherst* *kommæ*, 83, 1: *sidst*. — *sidhe* (*siden*) *theræ* f. *maghæ* ær *dødh*, 41, 19: *efterat*.

sigherlichet, 40, 34: *Sejer*.

simber, 110, 19, (*sembler*), 123, 6: *svømmer*.

sinnegher ok *rætvis*, 69, 34: *sindig* (?), (*sensatus*, s. *Sirach* 7, 22).

siw *sinnom*, 18, 19: syv *Sinde*, *Gange*.

sio, 18, 23: *Sø*.

siæf eller *saktmodighet*, 54, 9.

siælsint, 176, 24: *sælsomt*, *særegent*.

skinfagræ, 18, 11: *udvortes smukke*.

skipæ, 71, 16 m. St.: *skikke*, *ordne*, *indrette*. — *skipelsæ*, 46, 15; Gutz *skipen*, 88, 21: *Beskikkelse* (jf. *Skæbne*).

skodhe, 114, 15: *skue*.

skot-bakkæ, 161, 29: *Skive* (for deres *Skud*).

geunom *skyn*, 117, 2: *Himlen* (jf. *højt i Sky*).

- at tholæ ok *skrymtæ* Gutz uræt, 106, 21.
skæl, 78, 29: *Forstand*, 106, 10 fl. St.
skæræ, 179, 18: *høste*; *skaræ*, 70, 5: *hostede*. — *skæræræ*, 77, 16:
Hostfolk. — *skyrdhæ*-folket, 77, 11, *skyrdhæ*-timen, 77, 11. 80, 17: *Høsttiden*.
skør, 124, 6: *Utugt*; *skøræ*-lust, 40, 12; *skøræ*-talæn, 98, 27; *skøræ*-
 quinner, 144, 20; *skør*-lefned. — lefuæ *skørlighe*, 41, 5. 72, 34 m. St.
skot, 139, 19: *strax*.
slaglighere, 83, 22: *sagtere*, mindre anstrængt(?).
sliidh, 166, 21: *Skede*.
slionæ, 122, 20: *sløves*.
slitnædhe aff, 151, 5. 155, 29: *sledes af*.
 elden *sloknæ*, 139, 9: går ud, *slukkes*.
smasuennen Jesus, 33, 6. 127, 12.
 at *te smittughe*, 146, 32: *besmitte*.
 the wordhæ *smordhæ* met gaffwer, 93, 35.
smælighe, 4, 18: foragtelig, *hånlig*, 23, 22 m. St. — *smælichet*, 34, 11.
 100, 6 f. St.: *Forhånelse*.
snodhæ synder, 98, 6; *sn*. gerningæ, 177, 10: *onde*.
 bortrørdhe fran *spinnen*, 28, 33: tagne fra *Brystet*, vænnede fra.
spittal, 192, 34: *Hospital*.
spiellæ the hælghæ tro, 139, 26: spille, *forstyrre*; jf. *uspieldit*.
spot (sput), 110, 18 fl. St.: *Spyt*.
 Jhesus bod wæthret *spæges*, 71, 7; Jh. *spætæ* (spægede) haffsins storm,
 75, 25. — haffsins *spaklichet*, 72, 22.
stadhger, 166, 17: *stadfæster*.
starlighe, 108, 8: standhaftig(?), jf. *halsstarrig*. — 165, 6 *storlighe*
 har Håndskr. også *starlighe*.
stekæræ-hus, 110, 23: *Køkken*.
stenhallæ, 164, 10. 166, 29: *Klipper*.
stiim ok bang, 102, 29: *Stim* og *Støj*.
stikil-orm, 19, 10: *Hugorm* (aspis, Ps. 57, 5).
stortalughe, 76, 25. 115, 17: *pralende*.
studh, 34, 14. 189, 11: *Stotte*. — *stydhis*, 85, 22: *støttes*.
 rop ok *styg*, 131, 35: *Støj*.
stygges weth, 173, 13; st. amot, 178, 8: *afsky*. — diæffle *styglichet*,
 46, 10: *Afskyelighed*.
styld, 93, 17. 154, 29: *Tyveri*.
 skørlifnæth *styris* mæst, 18, 11: *regerer*, går i Svang. — *styrsl*,
 78, 12. 92, 10: *Styrelse*.
 smidiæ *stædh*, 95, 3: *Ambolt*.
stækkæræ, 88, 12: *kortere*.
swalgh, 31, 29. 58, 11 fl. St.: *Swælgeri*, Frådseri og Drukkenskab,
 76, 21. 99, 18. — *swalghful*, 122, 36. — *swalghfuller*, 96, 8.

en droppæ til *svalæ*, 99, 3: *Husvalelse*.
swartnæ, 161, 24: *sortne*.
 giffuæ *sweepesak*, 139, 3: *spotte*, forfølge (jf. Matth. 5, 44).
synder-stænkes, 30, 35: *søndersplittes*.
 werzlik *sælichet*, 86, 7: *Lykke*.
sælff-snillen, 56, 12: *godvillig*, *frivillig*.
 y *særder*, 187, 6: *især*.
sætnæt, 36, 10: *Forlig*.
seffidher, 68, 23, 73, 21: *søvndrukken*.
sonder-krosæ, 13, 15, 139, 18: *sonderknuse*. — *sønderkrosilsæ*, 13, 14.
 theræ hiærtæ ær *sønderskipt*, 96, 11, 118, 8: *splidagtigt*.

hun sweptæ hannem y *tanum*, 27, 10: *i Klude*.
thaa, 17, 24, 83, 20, 97, 12: *tiggede* (s. 46, 29: *thigde*).
tharffuæ, 85, 8: *behove*, Flt. af *thorff*.
thelgen wægh, 26, 36: *deslige*, *sådan*.
thertil at the ære, 4, 11: *dersom*.
thighdhe, 102, 9: *tar*.
thiessnædh, 132, 36: *Tyveri*.
tho hwærmæn, 1, 20, 22 fl. St.: *endskønt*.
 Guth gaff diæfflene *thol*, 25, 23: *Lov*.
thorff tænkæ, 20, 3 : *tør* (må); *thorff* rensæs, 85, 9, *thorff wether*,
 3, 6: *beholder*.
æn thot, 43, 16, 127, 11; *thoat*, 106, 3: *enddog*.
thrac 8, 22, 13, 26 fl. St.: *Skarn*.
thwingd, 46, 20, 69, 3: *Tvång*.
 ij *thuaghen*, 73, 6: I to, *tvætte*.
thut, 10, 6, 164, 6, 167, 22: *Skrål*.
thrigge dagæ ledh, 53, 33, 88, 28: *tre Dages Vej*.
thrutmæ, 65, 23, 88, 36, 161, 33: *svulme op*. — *thrutmæn*, 65, 21;
thrutten, 151, 26.
 the *thy* ther amot, 4, 27: *sætte sig op imod*(?).
thy ær vær, 5, 7, 7, 6, 23, 22, 53, 6 m. St.: *desværre*.
 mannæ *thykkæ*, 124, 7: *Menneske-Gunst*.
thæden, 12, 13 m. St.: *deden*, derfra.
 godh gerning ær Guth *thæk*, 62, 17, 54, 15, 58, 3 fl. St.: *velbe-*
hagelig, *tækkelig*. — *thækneth*, 126, 14: *Tækkelighed*, *Behag*.
 til *thæs*, 40, 30, 82, 18, 114, 8: *indtil*; 67, 15: *fordi*.
tidæ-delen, 110, 10: *tiende Delen*.
tidhægærdh, 51, 26: *Tidelæsning*, *Læsning af de hellige "Tider"* (f. Ex. Vorfrues Tider).
tilbyria, 10, 12 m. St. (*tilboriær*, 181, 26); *begynde*; *tilburdhæ*, 16, 17, m. St.

til-bør, 60, 5. 66, 2. 129, 17: *bør*, er tilborlig; *tilburdhe*, 37, 12. 125, 24.
tilqvæmdh, 3, 3. 84, 15: *Tilkommelse*, Advent.
 dødsins *timæ-fall*, 129, 6.
 høghfærdhen *haffwer tollf trapper*, 176, 37: *Grader*.
thrudh them *nether*, 13, 23: *stød*. — *nedherthrudilse*, 13, 24.
trøste oppa, 75, 13: *stole på*.
tuskaren, 138, 12: *Bagvaskeren* (susurro, Ordsp. 26, 20).
tvadelæ, 17, 33: *tvedelte*. — *tvem* sinne, 187, 30: *to Gange*. — *tre-faldæn*, 4, 12. 29, 13: *trefoldig*, dobbelt.
tykten ok næfst, 54, 17: *Tugt*.
tystæ, 169, 11. 182, 23: *Tavshed*.
tæmprædhe, 78, 33: *mådeholdne*.
tæn, 19, 32. 115, 32 (Ejf. *tannæ*, 80, 24): *Tænder*.

(u skrives dels *u*, dels *v*).

u-aterholdugh dom, 116, 19: *uigenkaldelig*.
u-bliught til ful thing, 95, 25: *ublu*.
u-brutelik, 155, 12: *uskyldig*.
ubrygdælsæ, 7, 35. 76, 32: *Bebrejelse*; 113, 35: *Vanry*; 115, 19. 119, 31: *Beskæmmelse*; 156, 17: *Forhånelse*. — *ubrydhelighe*, 134, 14. *hånlig*.
u-brøden, 1, 4: *ubruds*.
u-flyligh, 18, 20. 166, 27: *nundgæelig*.
u-genkaldeligt, 166, 21: *nimodstaeligt*.
u-hugnelik, 151, 13: *ubarmhjertig*.
u-idhen, 121, 25: *doven*.
uk, 89, 12: *Åg*.
u-meghen, 74, 11: *meget stor*; 183, 22: *altfor meget*.
u-mætelik, 1, 14: *umåelig*; *umætedhe*, 1, 18; *umættindher*, 1, 19.
aff undre, 83, 17: *Forundring*.
under-bughnæ, 112, 26: *underkastede*.
u-uæffster, 126, 7: *ustraffet*.
u-orsakelik, 9, 11. 135, 20: *uden Undskyldning*, fortjent.
u-piulik, 100, 7: *som ikke kan pines*.
u-qcæmmelik, 23, 25. 29, 29. 125, 17: *usømmelig*, upassende.
u-ruten, 49, 2: (uråden), *fersk*, *frisk*. — *opstandelsæ urotelichet*, 106, 30: *Uforkrænkelighed*.
u-sammelichet, 178, 25 (?).
u-satte, 124, 23: *uenige*.
u-sinne, 87, 23: *afsindig*.
u-sniælder man, 115, 25: *uforstandig*; *u-sniætt* til radh, 95, 24.

u-skællik dyr, 114, 32: *ufornuftig*.

u-slækkeligh, 75, 36: *uslukkelig*.

u-spiældit, 1, 4: *uforvansket*.

u-tholugh, 146, 7: *utålmodig*.

u-thæk, 143, 9: *mishagelig*; *uthækt* til godgerningæ, 95, 24: som har Ulyst.

u-tronæ mæn, 152, 25: *vantrø*. — *u-trolichet*, 103, 19: *Vantrø*.

u-winnelik, 5, 34: *uovervindelig*.

ut-byredes, 24, 12: *udsprang*.

ut-fødhes, 114, 4: *fødes*, avles.

ut-rønæ, 14, 10. 43, 21. 68, 30 fl. St.: *erfare*.

ut-slækkæ, 129, 2: *udslukke*; *ut-sl.* thyn hungher, 104, 9.

ut-thandæ, 151, 36. 137, 30: *udstrakte*. — *ut-thænise*, 151, 31.

ut-wragher, 12, 4. 18, 14. 26, 34 fl. St.: *uddriver*.

ut-æltæ, 120, 11: *uddrives*.

wadhelik, 80, 2: *skadelig*.

thit hiærtæ *waffrær ij* fæfængæ thing, 188, 9: *higer efter*. — *hugsins wraffræn* eller »bekymrelse ved det som fæfængt er«, 178, 17.

Gutz *waldz* oghen, 7, 4: *Vold*, Magt.

wan-frægd, 67, 26. 95, 12: *Vanrygte*.

wan-hop, 178, 12: *Mishåb*. — Judas *wanhopædhe*, 108, 32: *fortvivlede*.

wanlighe, 59, 4. 6: *ventelig*, sagtens.

wan-nytiæ, 14, 24. 78, 13 fl. St.: *misbruge*.

wan-skipædher ok syndugher hugh, 112, 22: *forstyrret*.

wanskæs, 4, 25. 20, 26: *forgå*; elden w. (går ud), glædhen w., 30, 14, winen w., 57, 2: (slap op); 34, 14. 43, 31: *fortabes*. — *wanskilse*, 57, 7. 60, 23: *Mangel*.

wan-smakande, 114, 28: *ildesmagende*.

wansoulighe ærvede, 137, 36: *besværligt*.

wan-trolichet, 16, 15: *Vantrø*.

wan-trøst, 178, 12: *Mistrøst*.

wan-ærlighet, 73, 19. 145, 35: *Vanære*.

warilsæ, 145, 5: *Advarsel*.

warkunnæ, 60, 26. 116, 11. 155, 25. 158, 26. 181, 10 fl. St.: *ynkes over*, miskunde.

wedher-gangæ, 5, 4: *Vedgåelse*, *Tilståelse*.

wedher-kennæ, 115, 28: *Bekendtskab*. — *wedher-kennæligh*, 78, 10: grandgivelig, *tydelig*.

wedher-sighe, 20, 20. 62, 28: *afsigte* (forsage).

wedher-skipte, 62, 25: *Udlæg*, *Uddeling*.

wedher-talæn, 28, 27: *Tiltale*.

wedher-thorff, 37, 14. 113, 12: *behover*. — *wedher-thorft*, 28, 28: *Behov*, Nødtøft. — *wedher-thorftelich*, 74, 35. 183, 22: *nødvendigt*.
wessues ij ukyschetz lustæ, 59, 16; *wæfiæs* ij drukkenskap, 160, 34:
wæffs i, 30, 33: *indvikles* i, *færdes* i, *hengive* sig til.
wid-ærlæ, 154, 25: *ârle*.
the hælge tro *willere*, 139, 35: (Forvildere), Vranglærere.
windæ hannem som uwinnelik ær, 5, 32: *overvinde*.
the *wiæ* (vide) æy, 23, 33; wi *wiom* (vide), at wi osv.
wndædher (wundædher), 184, 19: *såret*.
i *wonum*, 52, 28: *i Vente*.
wyrdhe, 8, 32: *vurdere*, agte. — *wyrningh*, 45, 3: *Ærefrygt*.
wækt, 8, 7: *Fågen*.
hart hiærtæ *wægher* æy høzslom, 95, 23: *blodner* ej for Trussel.
wællænde, 148, 15: *sydende*.
wænlik, 17, 11. 72, 34: *Skønhed*.
wærdshkyldugt, 168, 15; *wærdshkyldelighe*, 55, 13: *efter Fortjeneste*.
wærlz ophooff, 2, 15: *Verdens Skabelse*.

latæ *ydhis* (idis) æy at ærwedhæ, 66, 23: de dovne *gide* ej arbejdet.
— *ydhuger*, 179, 4: *flittig*. — *ydhikelik*, 66, 33. 80, 8: *idelig*.
ydhruhæ, 6, 3: *Anger*. — *ydhruhæ* menn, 5, 30 fl. St.: *angerfulde*.
ypnæ, 29, 36: *åbne*.
yrkæ, 95, 35. 70, 5: *dyrke*.
ysker (onsker), 13, 22. 35, 25.
ysæld, 31, 35. 47, 33. 65, 16: *Usselhed*, Elendighed.

wi skulæ takæ *æffterdomæ*, 7, 22; Jhs. sætter figens træ til *æfft*.; Jhs. opvækker met sin *æfft*., 34, 21 fl. St., 15, 16: *Efterligning*, godt Exempel.
theræ *æfftræ* timæ ære værre wordline, æn theræ færræ timæ, 115, 26: det sidste med dem er blevet værre end det første (2 Pet. 2, 20).
diæffuelsins *æggen*, 51, 26.
ældene timæ, 89, 23: *Alderdommens Tid*.
æltæ, 7, 8: *drive*; 13, 16. 73, 29 fl. St.; *bortæltæs*, 13, 32. — jorden skal met *æltisom* æltæs, 13, 16.
uden *æmvæl*, 34, 13: men *endog*; 51, 17. 188, 24.
i *ændælytennæ*, 39, 35 (til Endeligt), *tilsidst*.
ængeledh, 153, 6: *ingenlunde*.
ængxlæ, 12, 17: *Angst*. — *ængxlæs*, 51, 31: *ængstes*.
ænlitæ, 16, 24. 63, 23. 109, 14 fl. St.: *Åsyn*, Ausigt.
ærwer, 61, 3: *arbejder*. — *ærvedhæ*, 23, 14. 148, 16 fl. St.: *Arbejde*, Møje.

hvat æy gingen ij at see? 16, 18. 92, 3: *hvad mou?*
ææ, 177, 9: e, *altid*, immer.

ødken, 16, 18 fl. St.: *Orken*.

ødhmjukt, 6, 5: *Ydmyghed*.

offwret godz, 67, 8: *overflodigt*. — *offwret*, 55, 15. 125, 5: *såre*. —
 til *offwrens*, 94, 20: til *Overflod*.

han wor *offwcer-eue*, 82, 3: h. blev *enig*.

myn bok ær opfyldt ok *offwcerlesen*, 125, 36: *overfyldt*.

til *offwcerlop*, 46, 16: til *Overflod*. — som them *offwcer-lop*, 127, 21:
 som var *tilovers*.

økges, 85, 15: *forøges*.

ølfyllæ ok fanytelik werldz hughnet, 51, 33. 99, 6: *Svir*; *ølfyllæ*-
samquæmd, 52, 20: *Svire-Gilde*.

Trykfejl.

76, 6 legh l. logh.

» 31 ythit l. y thit.

75, 18 hætring l. bætring.

77, 13 godher l. godhet.

BY 4801

385

Y. I

